

Ehdotus konkurssilainsäädännön uudistamisesta

Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2/2002

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT
EHDOTUS KONKURSSILAIKSI 22.11.2002
LAKIEHDOTUKSET

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Oikeusministeriö asetti jo 1980-luvulla työryhmän valmistelemaan konkurssilainsäädännön kokonaisuudistusta. Työryhmän toimeksiantoa on useasti tarkistettu ja täydennetty sittemmin toteutettujen maksukyvyttömyyslainsäädännön eril-

lis- ja osittaisuudistusten vuoksi. Myös työryhmän kokoonpanoa on tarkistettu.

Työryhmä on nyt laatinut ehdotuksen kokonaan uudeksi konkurssilaiksi. Ehdotettu laki korvaisi vuodelta 1868 olevan laintasoisen konkurssisäännön. Lakiehdotukseen sisältyvät säännösehdotukset muun muassa konkurssiin asettamisen edellytyksistä, konkurssimenettelyn eri vaiheista, konkurssisaatavista ja niiden selvittämisestä, konkurssihallinnosta, velallisen asemasta sekä konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hoidosta, myynnistä ja pesän varojen jakamisesta. Lakiehdotukseen on sisällytetty lähes sellaisinaan konkurssisääntöön 1990-luvulla tehty, työryhmän valmisteluun pääosin perustuvat osittaisuudistukset.

Lakiehdotukseen on otettu myös säännösehdotukset konkurssipesien hoitoa ja valvontaa palvelevasta tietojenvälitysjärjestelmästä. Nämä säännökset ehdotetaan tulemaan voimaan myöhemmin. Oikeusministeriössä ei kuitenkaan ole tehty päätöstä tällaisen järjestelmän käyttöönotosta, mutta työryhmän mielestä asia on syytä saattaa lausunnonantajien arvioitavaksi.

Lakiehdotukseen liittyy läheisesti Euroopan unionin neuvoston asetus maksukyvyttömyysmenettelyistä (EY 1346/2000), joka tulee voimaan 31.5.2002. Asetus sääntelee konkurssimenettelyä ja yrityssaneerausta koskevat kansainvälisyksityisoikeudelliset kysymykset jäsenvaltioiden kesken. Asetus on välittömästi sovellettavaa oikeutta ja se edellyttää vain vähäisessä määrin kansallista täydentävää lainsäädäntöä. Nämä asetuksen soveltamiseksi tarpeelliset säännösehdotukset on sisällytetty esitysehdotukseen.

Ehdotuksen laatineen työryhmän puheenjohtajana on ollut lainsäädäntöjohtaja, sittemmin oikeusneuvos Mikko Könkkölä sekä jäsenenä lainsäädäntöneuvos Liisa Lehtimäki oikeusministeriöstä, oikeusneuvos Kari Raulos, käräjätuomari, sittemmin laamanni Heikki Nousiainen sekä konkurssiasiamies Eero Lyytikäinen. Ehdotusta on käsitelty laajapohjaisessa asiantuntijatyöryhmässä, jonka työhön ovat ehdotusta valmisteltaessa osallistuneet ylitarkastaja Tuija Wigren verohallituksesta, professori Erkki Havansi, konkurssiylitarkastaja Harri Hämäläinen konkurssiasiamiehen toimistosta, osastopäällikkö Leena Linnainmaa Keskuskauppakamarista, asianajaja Jorma K. Lehtonen, asianajaja Risto K. Ovaska, johtaja Rauno Vanhanen Suomen Yrittäjät ry:stä sekä osastonjohtaja Juha Lilja Nordea Oy:stä.

Valmistelun aikana on kuultu eri velkojatahojen, asianajajien ja tilintarkastusalan edustajia.

Ehdotuksen valmisteluun ovat sihteereinä osallistuneet erityisasiantuntija Jussi Heiskanen, erityisasiantuntija Marja Tuokila, lainsäädäntösihteeri, sittemmin tutkija Tuomas Hupli ja lainsäädäntösihteeri, sittemmin neuvotteleva virkamies Riku Ahola. Valmistelutyö on tehty pääosin työjaostossa, jonka ovat muodostaneet työryhmän puheenjohtaja Mikko Könkkölä ja työryhmän jäsen Liisa Lehtimäki sekä sihteerinä eri aikoina toimineet henkilöt.

Työn valmistuttua mietintö, joka sisältää ehdotuksen hallituksen esitykseksi konkurssilainsäädännön uudistamiseksi, luovutetaan kunnioittavasti oikeusministeröille.

Helsingissä tammikuun 21 päivänä 2002

Mikko Könkkölä

Liisa Lehtimäki

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	4
1.1. Yleistä	4
1.2. Maksukyvyttömyyslainsäädännön merkitys	5
2. Suomen maksukyvyttömyyslainsäädäntö	5
2.1. Lainsäädännön kehitys	5
2.2. Nykyinen konkurssilainsäädäntö	7
Konkurssisääntö osana maksukyvyttömyyslainsäädäntöä	7
Konkurssisäännön sisällöstä	8
3. Kansainvälinen maksukyvyttömyysoikeus	13
4. Tietoja konkurseista	15
4.1. Tilastokeskuksen tilastot	15
4.2. Selvitys vuonna 2000 päättyneistä konkurssipesistä	15
5. Eräitä kansainvälisiä vertailuja	16
6. Nykytilan arviointi ja uudistuksen tavoitteet	17
7. Keskeiset ehdotukset	18
7.1. Uudistuksen laajuus ja soveltamisala	18
7.2. Konkurssiin asettaminen	20
7.3. Konkurssimenettelyn kulku	21
7.4. Konkurssin raukeaminen ja julkisselvitys	21
7.5. Velallisen asema	24
7.6. Konkurssihallinto ja velkojen asema	25
7.7. Saatavien valvonta ja selvittäminen	26
7.8. Konkurssipesään kuuluvan omaisuuden rahaksimuutto	27
7.9. Panttivelkojen asema	28
7.10. Eräitä erityiskysymyksiä	30
7.11. Tietojenvälitysjärjestelmä	31
8. Esityksen vaikutukset	31
8.1. Taloudelliset vaikutukset	31
Yleistä	31
Vaikutukset tuomioistuimiin	32
Vaikutukset pesänhoitokustannuksiin	32
Vaikutukset velkojen asemaan	33
Tietojenvälitysjärjestelmän perustaminen ja käyttöönotto	33
Muiden ehdotusten vaikutus valtiontalouteen	33
8.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	34
9. Asian valmistelu	34
10. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	35
Oikeudenkäymiskaaren uudistaminen	35
Ulosottolainsäädännön uudistaminen	35
Yksityishenkilön velkajärjestely	35
Vanhentumislainsäädännön uudistaminen	35
Perintökaaren velkavastuusäännösten uudistaminen	36
1. Lakiehdotusten perustelut	37
1.1. Konkurssilaki	37
Kuittaukseen ei voisi käyttää myöskään lain tai hyvien tapojen vastaista saatavaa, esimerkkinä uhkapelivelka.	99
1.2. Laki takaisinsaannista konkurssipesään	252
1.3. Laki velkojen maksunsaantijärjestyksestä	253
1.4. Laki konkurssipesien hallinnon valvonnasta	254
1.5. Suomen, Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin kesken Kööpenhaminassa 7.11.1933 tehty, konkurssia koskevan sopimuksen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta annettu laki	256
1.6. Passilaki	256
1.7. Kauppakaari	256
1.8. Varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annettu laki	257
1.9. Autokiinnityslaki	257
1.10. Laki elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine	257
1.11. Kaupparekisterilaki	257

1.12. Tekijänoikeuslaki	257
1.13. Laki hyödyllisyysmallioikeudesta	259
1.14. Mallioikeuslaki	259
1.15. Kiinnitysluottopankkilaki	260
1.16. Laki yrityksen saneerauksesta	260
1.17. Laki eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista	261
1.18. Palkkaturvalaki	261
1.19. Merimiesten palkkaturvalaki	262
2. Voimaantulo	262
3. Säättämisjärjestys	262

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Konkurssilaki

1 luku. Yleisiä säännöksiä

Lukuun sisältyy konkurssiin asettamista koskevan yleissäännöksen (1 §:n 1 momentti) ohella keskeisten käsitteiden eli konkurssin (1 §:n 2 momentti) ja konkurssisaatavien (5 §) määritelmät. Lisäksi luvussa ovat lain soveltamisalaa (2 §), konkurssikelpoisuutta (3 §), konkurssin alkamisen ajankohtaa (4 §) ja velallisen konkurssin jälkeistä velkavastuuta (6 §) koskevat säännökset.

1 §. *Konkurssi*. Pykälässä ilmaistaisiin yleisessä muodossa konkurssin keskeiset tunnusmerkit.

Pykälän 1 momentin mukaan konkurssiin voidaan asettaa velallinen, joka ei kykene vastaamaan veloistaan. Sanonta viittaa jäljempänä 2 luvussa määriteltäviin konkurssin asettamisen edellytyksiin, joita olisivat maksukyvyttömyys sekä eräissä tapauksissa ylivelkaisuus.

Konkurssin oikeusvaikutusten ja konkurssiin liittyvän julkisen intressin vuoksi konkurssiin asettaminen olisi virallistoimintoista. Konkurssista päättäisi aina tuomioistuin.

Konkurssi on yleistäytäntöönpanoa: menettely koskee velallisen kaikkia velkoja ja kaikkea omaisuutta. Konkurssin tarkoituksena on käyttää velallisen omaisuus velkojen maksuun. Laki perustuisi edelleenkin sille periaatteelle, että konkurssin alkaessa velallinen menettää määräysvaltansa omaisuuteensa määräysvallan siirtyessä velkojille. Tämä käy ilmi 2 momentista.

Ehdotetussa laissa ja konkurssioikeudellisessa käsitteistössä käytetään yleisesti termiä ”konkurssipesä”. Konkurssipesä voidaan luonnehtia velallisen omaisuudesta erotetuksi varallisuusmassaksi. Konkurssipesä muistuttaa oikeudelliselta luonteeltaan oikeushenkilöä. Konkurssipesällä on näet oma hallinto-organisaationsa ja se voi hankkia oikeuksia ja velvollisuuksia sekä muun muassa käyttää puhevaltaa oikeudenkäynneissä. Lakiehdotuksessa konkurssipesän käsitteellä tarkoitetaan asiayhteydestä riippuen joko varallisuusmassaa tai konkurssihallintoa. Konkurssipesän käsite on konkurssioikeudessamme hyvin vakiintunut, mutta se ei ole yksiselitteisesti ilmaistavissa. Sen vuoksi määritelmän sisällyttämistä lakiin ei ole pidetty aiheellisena.

Yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/1993) säännelty yrityksen saneeraus ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/1993) säännelty yksityishenkilön velkajärjestely ovat konkurssin tavoin yleistäytäntöönpanoa. Nämä menettelyt koskevat velallisen kaikkia velkoja mutta niiden pääasiallisena tarkoituksena on velallisen taloudellisen tilanteen

korjaaminen erityisesti mitoittamalla velallisen maksuvelvollisuus velallisen maksukykyyn sopivaksi. Ulosottolaissa (37/1895) säännelty ulosotto taas eroaa konkurssista siinä, että ulosotto on erillistäytäntöönpanoa: menettelyn piiriin tulevat lähtökohtaisesti vain ulosottoa hakeneet velkojat ja ulosoton kohteena ovat velallisen yksittäiset varallisuus oikeudet eikä velallisen omaisuus kokonaisuudessaan.

2 §. *Lain soveltaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan ehdotettu laki olisi konkurssia koskeva yleislaki, jota sovelletaan, jollei muualla laissa säädetä tai vieraan valtion kanssa ole toisin sovittu.

Konkurssia koskevia erityissäännöksiä on lainsäädännössämme runsaasti. Erityissäännöksiä on ensinnäkin tietynlaisten yritysten, kuten vakuutuslaitosten ja luottolaitosten konkurssin tai muun maksukyvyttömyyden varalta. Näissä säännöksissä pyritään ottamaan huomioon ne poikkeukselliset ja laajakantoiset vaikutukset, joita luottolaitosten ja vakuutusyhtiöiden konkurssilla olisi yhteiskunnalle. Luottolaitoksia koskeva lainsäädäntö uudistettu 1.1.2002 alkaen ja uudessa lainsäädännössä säännöksiä, joilla julkisen valta voi entistä laajemmin vaikuttaa maksukyvyttömyysmenettelyyn. Myös yhteisön lainsäädäntöä on valmisteilla luottolaitosten ja vakuutusyhtiöiden maksukyvyttömyysmenettelyjä varten.

Erityissääntely on lisääntymässä erityisesti rahoitusmarkkinoita koskevassa lainsäädännössä. Erityissäännöksillä pyritään muun muassa siihen, että yhden yrityksen konkurssi vaikuttaisi mahdollisimman vähän rahoitusmarkkinoiden toimintaan.

Lainsäädännössä on lukuisia yksittäisiä säännöksiä, joilla säännellään konkurssin vaikutuksia lain piiriin kuuluviin oikeussuhteisiin tai toimintoihin. Tyypillisiä esimerkkejä ovat säännökset, jotka määrittelevät sopimussuhteen osapuolten aseman toisen tai jonkin osapuolen joutuessa konkurssiin ja elinkeino-oikeudelliset säännökset, jotka koskevat elinkeinotoiminnan jatkumista konkurssitilanteessa. Koska ehdotettu laki sääntelee lähinnä konkurssimenettelyä ja -hallintoa, ei tällaisten tiettyä alaa koskevan erityissäännösten kanssa ole kovin paljon päällekkäisyyksiä. Lakiehdotuksen säännökset ovat lisäksi yleensä luonteeltaan toissijaisia eli niitä sovelletaan siltä osin kuin muualla ei ole toisin säädetty.

Pykälän 1 momentissa viitataan myös vieraan valtion kanssa tehtyyn sopimukseen. Tässä yhteydessä sopimuksella tarkoitetaan lähinnä Suomen, Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin kesken Kööpenhaminassa 7.11.1933 tehtyä konkurssia koskevaa sopimusta (SopS 35/33), jäljempänä Pohjoismainen konkurssisopimus, josta on säädetty erityinen voimaansaattamislaki (333/1934). Sopimusta on eräiltä osin tarkistettu vuonna 1983 (SopS 22/83). Sopimuksen perusperiaatteena on, että yhdessä sopimusvaltiossa aloitettu konkurssi käsittää velallisen muissakin sopimusvaltioissa olevan omaisuuden. Lisäksi sopimus sisältää määräyksiä muun muassa sopimusvaltiossa aloitetun konkurssin oikeusvaikutuksista muissa sopimusvaltioissa, lainvalinnasta sekä viranomaisilta saatavasta virka-avusta. Kun yhteisön asetus maksukyvyttömyysmenettelyistä tulee voimaan, asetus korvaa säätämissään kysymyksissä Pohjoismaisen

konkurssisopimuksen Suomen ja Ruotsin välisissä suhteissa. Suhteessa muihin sopimusvaltioihin sopimus pysyy kuitenkin voimassa.

Pykälän 2 *momentissa* viitataan nimenomaisesti mainittuun maksukyvyttömyysmenettelyasetukseen. Asetusta sovelletaan konkurssi- ja muihin maksukyvyttömyysmenettelyihin, kun velallisella on asetuksen tarkoittama pääintressien keskus jossakin jäsenvaltiossa, Tanskaa lukuun ottamatta. Asetus on Suomessa välittömästi sovellettavaa oikeutta. Asetus ei kuitenkaan yhtenäistä jäsenvaltioiden konkurssilainsäädäntöä vaan se sisältää lähinnä kansainvälisyksityisoikeudellisia säännöksiä niitä tilanteita varten, joissa konkurssilla on liittymiä toisiin jäsenvaltioihin. Näitä säännöksiä on erityisesti tuomioistuinten toimivallasta, päätösten tunnustamisesta ja sovellettavasta laista.

Pykälän 3 *momentissa* viitattaisiin ensinnäkin kahteen keskeiseen konkurssioikeudelliseen lakiin: velkojien maksunsaantijärjestyksestä annettuun lakiin (1578/1992) ja takaisinsaannista konkurssipesään annettuun lakiin (758/1991). Ensin mainitussa laissa säädetään siitä, missä järjestyksessä velallisen varat käytetään velkojen maksuun ja viimeksi mainitussa siitä, miten velkojia loukkaavat oikeustoimet voidaan peräyttää konkurssipesään. Nämä lait ovat tavallaan myös yleislakeja, kun niitä sovelletaan yrityssaneerauksessa, yksityishenkilön velkajärjestelyssä ja ulosotossa. Siksi mainittuja säännöstöjä ei ole perusteltua yhdistää uuteen konkurssilakiin vaan ne jäisivät voimaan erillisinä lakeina. Momentissa on myös viittaus konkurssipesän hallinnon valvonnasta annettuun lakiin, joka niin ikään jäisi voimaan erillisenä lakina. Samanlainen viittaus on otettu vielä ehdotuksen 13 luvun 2 §:ään.

3 §. *Konkurssikelpoisuus.* Ehdotettuun pykälään sisältyvät säännökset siitä, kenet voidaan asettaa konkurssiin. Nykyisessä konkurssisäännössä ei ole vastaavaa säännöstä.

Pykälän 1 *momentti* sisältäisi luettelon niistä velallisista, jotka ovat konkurssikelpoisia. Lähtökohtana olisi se, että konkurssiin voitaisiin asettaa ne, jotka ovat oikeuskelpoisia ja joilla voi olla erillisvarallisuutta. Oikeuskelpoisuudella tarkoitetaan kykyä saada nimiinsä oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä usein myös kykyä kantaa ja vastata tuomioistuimessa ja muissa viranomaisissa. Erillisvarallisuus taas viittaa omistajista, jäsenistä tai edunsaajista erillisiin varoihin ja velkoihin. Pykälän 2 momentti sisältäisi vuorostaan luettelon eräistä julkisyhteisöistä ja julkisoikeudellisista oikeushenkilöistä, joita ei pääsäännöstä poiketen voitaisi asettaa konkurssiin.

Pykäläehdotuksen 1 momentin mukaan luonnollinen henkilö voidaan asettaa konkurssiin. Iällä, kansalaisuudella tai mahdollisella vajaavaltaisuudella ei ole konkurssikelpoisuuden kannalta merkitystä. Konkurssiin voidaan edelleenkin asettaa niin yksityishenkilö kuin yksityinen elinkeinonharjoittajakin.

Myös yhteisö ja säätiö ovat konkurssikelpoisia. Yhteisöt perustuvat jäsenyyteen tai osakkuuteen, kun taas säätiö on tiettyyn tarkoitukseen luovutettu varallisuusmassa, jolla on oma hallinto. Keskeisimpiä yhteisöjä ovat avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, yhdistys ja osuuskunta. Yhtiöitä ovat myös erityislainsäädännössä säännellyt yhtiöt, kuten asunto-osakeyhtiöt sekä

vakuutus- ja luottolaitokset. Myös valtion taikka kunnan omistamat yhtiöt voidaan omistuspohjastaan huolimatta asettaa konkurssiin. Lisäksi on yhteisöjä, jotka on lailla taikka asetuksella järjestetty erityistä tarkoitusta varten, kuten vesilaissa (264/1961) säädetty uittoyhdistys, järjestely-yhtiö ja säännöstely-yhtiö, yhteismetsälaissa (37/1991) säädetty yhteismetsän osakaskunta, yhteisäluelain (686/2000) osakaskunta sekä yksityisteistä annetun lain (358/1962) 7 luvussa tarkoitettu tiekunta.

Yhteisöt ja säätiö saavuttavat konkurssikelpoisuuden edellyttämän oikeuskelpoisuuden eri aikoina. Kun avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö syntyvät jo yhtiömiesten sopimuksella, ne ovat tämän jälkeen oikeuskelpoisia ja siten myös konkurssikelpoisia. Osakeyhtiö, yhdistys, osuuskunta ja säätiö ovat sen sijaan yhteisinä oikeus- ja konkurssikelpoisia vasta sen jälkeen, kun ne on rekisteröity. Lailla taikka asetuksella erityistä tarkoitusta varten järjestettyjen yhteisöjen oikeuskelpoisuudesta taas on voimassa, mitä asianomaisessa erityissääöksessä säädetään.

Ehdotuksen mukaan myös muu oikeushenkilö kuin yhteisö ja säätiö voidaan asettaa konkurssiin. Käsitteen ”muu oikeushenkilö” on tarkoitus osoittaa, että oikeudellinen ryhmittely yhteisöihin ja säätiöihin ei olisi ratkaiseva. Konkurssikelpoisia olisivat kaikki sellaiset luonnollisista henkilöistä erilliset yksiköt, joilla on erillisvarallisuus ja joiden oikeuskelpoisuuden oikeusjärjestelmä tunnustaa. Lainsäädännössämme on esimerkkejä sellaisistakin taloudellisen toiminnan muodoista, joita ei pidetä itsenäisesti oikeuskelpoisina eikä siten myöskään konkurssikelpoisina. Tällainen on esimerkiksi yhdistyslain (503/1989) 10 luvussa säännelty rekisteröimätön yhdistys sekä ns. siviiliyhtiö, jota koskee eräistä yhteisomistussuhteista annettu laki (180/1958). Siviiliyhtiö ei ole oikeuskelpoinen eikä sen nimissä voida tehdä oikeustoimia. Se ei myöskään muodosta yhteisomistajistaan erillistä varallisuutta. Verovelvollisuus tai muu lakisääteinen velvollisuus ei myöskään sellaisenaan välttämättä ole osoitus konkurssikelpoisuudesta. Esimerkiksi tuloverolaissa tarkoitettu verotusyhtymä ei ole konkurssikelpoinen.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan selvyiden vuoksi mainittavaksi, että oikeushenkilö voitaisiin asettaa konkurssiin, vaikka se olisi jo poistettu asianomaisesta rekisteristä taikka purettu. Ehdotuksen voidaan katsoa vastaavan vallitsevaa oikeustilaa. Osakeyhtiöiden osalta asiasta säädetään nimenomaisesti osakeyhtiölain 13 luvun 18 b §:n 1 momentissa (1094/2000), jossa erityisesti todetaan, että rekisteristä poistetun tai puretun yhtiön edustajat voivat hakea yhtiön asettamista konkurssiin. Tätä on perusteltu sillä, että rekisteristä poistetulla ja puretulla yhtiöllä voi olla varallisuutta ja myös velkaa, vaikka se ei voi enää hankkia oikeuksia tai tehdä sitoumuksia.

Pykäläehdotuksen 1 momentista ilmeni, että myös kuolinpesä ja konkurssipesä voidaan asettaa konkurssiin. Kuolinpesän konkurssikelpoisuus perustuu jo nykyisinkin lakiin. Kuolinpesän omaisuuden luovuttamisesta konkurssiin kuolinpesän osakkaan hakemuksesta säädetään konkurssisäännön 3 a §:ssä ja pesänselvittäjän velvollisuudesta luovuttaa pesän omaisuus konkurssiin taas perintökaaren (40/1965) 19 luvun 12 §:n 2 momentissa. Konkurssipesän konkurssikelpoisuus on jo pitkään hyväksytty oikeuskäytännössä ja se on

perustelua siksi, että konkurssipesäkin voi hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia. Konkurssipesä voidaan siten asettaa omista, massaveloistaan konkurssiin.

Konkurssikelpoisia eivät ole 2 *momentissa* erikseen luetellut julkisyhteisöt ja julkisoikeudelliset oikeushenkilöt. Konkurssiin ei voitaisi asettaa ensinnäkään valtiota tai Ahvenanmaan maakuntaa. Näiden julkisyhteisöjen konkurssikelvottomuus voidaan perustaa jo valtio-oikeudellisiin periaatteisiin. Ajatus siitä, että valtio tai maakunta voitaisiin asettaa konkurssiin, on mahdoton.

Myöskään kuntaa ei voitaisi asettaa konkurssiin. Tämä voidaan perustaa jo siihen, että kunta on julkisyhteisö, jolla on Suomen perustuslain (731/1999) 121 §:ssä turvattu itsehallinto ja itsenäinen verotusoikeus. Oikeuskirjallisuudessa kuntien konkurssikelpoisuutta on tosin jouduttu pohtimaan, sillä käytännössä yksittäiset kunnat ovat saattaneet joutua huomattaviinkin taloudellisiin vaikeuksiin. Kuntien taloudelliset vaikeudet on kuitenkin hoidettu muilla keinoin. Nyt kuntien konkurssikelvottomuudesta tulisi lakiin nimenomainen säännös. Konkurssiin ei voitaisi asettaa myöskään kuntayhtymää tai muuta kuntien julkisoikeudellista yhteistoimintaelintä, valtion liikelaitosta tai itsenäistä julkisoikeudellista laitosta. Niitä ei voida pitää valtiosta tai kunnasta täysin itsenäisinä ja ne toimivat yleensä valtion tai kunnan hoidossa ja vastuulla.

Kuntayhtymällä tarkoitetaan sekä vapaaehtoisia että niitä kuntayhtymiä, joihin kuuluminen on lain nojalla pakollista. Muulla kuntien julkisoikeudellisella yhteistoimintaelimellä tarkoitettaisiin tässä yhteydessä taas muuta usean kunnan yhteisiä toimintoja hoitavaa kunnista itsenäistä julkisoikeudellista oikeushenkilöä, joka ei ole kuntayhtymä. Esimerkkinä tällaisesta voidaan mainita pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta (YTV), josta on säädetty erityinen laki (1269/1996).

Pykälän 2 momentissa mainittaisiin nimenomaisesti, ettei valtion liikelaitosta voida asettaa konkurssiin. Toisin kuin valtion virastot ja laitokset, jotka kuuluvat valtion talousarvion piiriin, valtion liikelaitokset rahoittavat menojaan myös toiminnastaan saamallaan tuloilla sekä lainoilla, joita ne voivat ottaa erikseen säädetyn tavoin. Valtion liikelaitosten rahoitus voi kuitenkin perustua myös valtion talousarvioon otettaviin määrärahoihin. Niitä ei siten voida pitää täysin valtiosta itsenäisinä oikeushenkilöinä. Valtiolla on myös viimekätinen vastuu valtion liikelaitoksen veloista valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) 8 §:n 3 momentin perusteella.

Pykälässä mainitaan samassa tarkoituksessa myös itsenäiset julkisoikeudelliset oikeushenkilöt. Itsenäisillä julkisoikeudellisilla oikeushenkilöillä tarkoitetaan oikeushenkilöitä, joiden järjestysmuodosta, toimielimistä ja tehtävistä säädetään niitä koskevissa säädöksissä. Itsenäisiä julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä ovat esimerkiksi Suomen Pankki, Kansaneläkelaitos ja Kuntien takauskeskus.

Viimeiseksi 2 momentissa säädetään, ettei myöskään evankelisluterilaista tai ortodoksista kirkkoa tai niiden seurakuntia voitaisi asettaa konkurssiin. Samoin kuin valtion, Ahvenanmaan maakunnan ja kunnan osalta myös mainittujen

kirkkojen ja seurakuntien konkurssikelvottomuus voidaan perustaa niiden julkisoikeudelliseen asemaan ja tehtävään.

4 §. *Konkurssin alkaminen.* Konkurssin alkamiseen liittyy laajakantoisia oikeusvaikutuksia, minkä vuoksi konkurssin alkamisajankohta määriteltäisiin jo 1 luvun yleisissä säännöksissä. Konkurssi katsottaisiin alkaneeksi, kun velallinen asetetaan tuomioistuimen päätöksellä konkurssiin. Ehdotus vastaa nykyistä konkurssisäännön 9 §:ää. Konkurssin alkamisen kannalta merkitystä ei ole hakemuspäivällä eikä sillä, asetetaanko velallinen konkurssiin velallisen vai velkojan hakemuksesta eikä myöskään sillä, milloin konkurssiin asettamista koskeva päätös tulee lainvoimaiseksi. Konkurssiin hakemisen ajankohdan perusteella voi sitä vastoin määräytyä takaisinsaannista konkurssipesään annetussa laissa tarkoitettu määräpäivä.

Muutoksenhaun vaikutuksesta konkurssin alkamisen oikeusvaikutusten voimassaoloon on säännös 3 luvun 10 §:ssä.

5 §. *Konkurssisaatavat.* Pykälään sisältyisi konkurssisaatavan määritelmä. Konkurssisaatavalla tarkoitettaisiin kaikkia sellaisia velalliselta olevia saatavia, joita koskeva sitoumus tai muu oikeusperuste on syntynyt ennen konkurssin alkamista. Ehdotus vastaa konkurssisäännön 25 §:ää.

Ratkaisevaa on siis se, että saatavan peruste on syntynyt ennen konkurssin alkamista. Velan erääntymisen ajankohdalla ei siten ole merkitystä. Konkurssisaatava voi perustua mihin tahansa pätevän velkasuhteen synnyttävään seikkaan, kuten velallisen sitoumukseen, vahingonkorvausvelvollisuuteen tai lakiin perustuvaan maksuvelvollisuuteen.

Selvyyden vuoksi pykälästä ilmenee, että konkurssisaatavia ovat myös panttisaatavat ja velat, joiden peruste tai määrä on ehdollinen tai riittainen taikka muusta syystä epäselvä. Myös ehdollinen tai epäselvä saatava on konkurssisaatava, mutta jako-osuutta sellaisen saatavan perusteella suoritetaan vasta, kun ehto on täyttynyt tai saatavan määrä selvinnyt.

Pykälän 1 momentista käy myös ilmi, että kestovelkasuhteissa ratkaisevaa on se, kohdistuuko velallisen maksuvelvollisuus konkurssin alkamista edeltävään vai sen jälkeiseen aikaan. Esimerkiksi vuokrasuhteessa konkurssisaataviin kuuluvat maksamatta olevat vuokrat konkurssin alkamista edeltävältä ajalta. Työsuhteesta johtuvia konkurssisaatavia ovat saatavat, jotka on ansaittu tai jotka ovat muuten kertyneet työsuhteen perusteella työnantajan maksettaviksi konkurssin alkamista edeltävänä aikana.

Konkurssisaatavalle konkurssin alkamisen jälkeenkin kertynyt korko on konkurssisaatavaa, kunhan velallisen sitoumus tai muu oikeusperuste on syntynyt ennen konkurssin alkamista. Korko tai muu ajan kulumisen mukaan määräytyvä maksuviivästyksen seuraamus konkurssin jälkeiseltä ajalta ovat kuitenkin konkurssissa viimesijaisia saatavia (velkojien maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 6 §:n 1 momentin 1 kohta). Viimesijaisuus ei kuitenkaan koske etuoikeutetulle saatavalle kertyvää korkoa.

Konkurssisaatavia eivät pääsääntöisesti ole velallisen uudet, konkurssin alkamisen jälkeen syntyvät velat. Sellaisista saatavista velallinen vastaa muulla kuin konkurssipesään kuuluvalla omaisuudellaan. Tietystä 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa konkurssisaatavana pidetään myös konkurssin alkamisen jälkeen velallisen toimenpiteistä kolmannelle syntyntä saatavaa. Niinpä esimerkiksi jos konkurssista tietämätön osapuoli on myynyt velalliselle omaisuuttaan konkurssin alkamisen jälkeen, hän voi valvoa kauppahintasaatavansa konkurssissa, jos kauppa 3 luvun 2 §:n mukaisesti sitoo konkurssipesää.

Konkurssipesän velat eli massavelat eivät ole konkurssisaatavia. Massavelkoja koskevat säännökset on ehdotuksen 15 luvun 2-4 §:ssä.

Edelleen jos velkojalla on velallisen omaisuutta panttina kolmannen velasta ilman velallisen henkilökohtaista velkavastuuta, ei tällainen esinevastuu ole konkurssisaatava. Poikkeusasemassa on kuitenkin yrityskiinnitys, joka ei tuota haltijalleen separatistin oikeuksia. Koska yrityskiinnitysvelkoja joutuu osallistumaan konkurssimenettelyyn silloinkin, kun velkojalla ei ole henkilökohtaista saatavaa velalliselta eli velallisen annettua yrityskiinnityksen omaisuuteensa vieraasta velasta, on pelkkä yrityskiinnitysvastuu 11 luvun 9 §:ssä rinnastettu konkurssisaatavaan.

6 §. *Velkavastuu konkurssin jälkeen.* Pykälässä ilmaistaan periaate siitä, että velallinen ei vapaudu velkavastuustaan konkurssin jälkeen. Tämä periaate on nykyisin hieman eri sanoin ilmaistu konkurssisäännön 85 §:ssä (1027/1993). Mistään asiallisesta muutoksesta ei kuitenkaan ole kyse. Periaatetta on selvitetty tarkemmin yleisperusteluissa. Käytännössä säännöksellä on merkitystä, kun velallinen on luonnollinen henkilö, sillä konkurssi johtaa yleensä oikeushenkilön purkautumiseen eikä velkavastuu voi enää toteutua.

2 luku. Konkurssiin asettamisen edellytykset

Lukuun sisältyvät konkurssiin asettamisen aineellisia edellytyksiä koskevat säännökset. Luvun 1,3 ja 5 § koskevat velallisen yleistä taloudellista tilaa konkurssin edellytyksenä, 2 § velkojan saatavalle asetettavia vaatimuksia sekä 4 § konkurssin asettamisen erityistä estettä.

1 §. *Maksukyvyttömyys konkurssin edellytyksenä.* Velallisen maksukyvyttömyys olisi konkurssin yleinen edellytys.

Ehdotetun luvun säännökset perustuvat keskeisesti 1960-luvun yhteispohjoismaiseen valmisteluun. Muissa pohjoismaissa on siis ehdotettuja säännöksiä vastaavat, lähes samansisältöiset säännökset. Poikkeuksena on 2 luvun 2 §:n säännös velkojan oikeudesta vaatia velallisen asettamista konkurssiin. Tämä säännös perustuu täysin kansalliseen valmisteluun.

Konkurssisäännön 6 §:n 1 momentti sisältää yksityiskohtaisen luettelon niistä seikoista, joiden perusteella velkoja voi vaatia velallisen asettamista konkurssiin. Näidenkin seikkojen katsotaan yleensä osoittavan maksukyvyttömyyttä. Velallisen maksukyvyttömyys lisättiin konkurssisäännön 6 §:n 1 momentin f

kohdaksi itsenäiseksi konkurssiperusteeksi vuonna 1993 (1585/1992). Velkoja voi tämän lainkohdan mukaan hakea konkurssia, jos velallinen on muuten kuin tilapäisesti kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä. Lain muutos liittyi erityisesti yrityksen saneerauksesta annetun lain säätämiseen ja tarpeeseen sovittaa yhteen konkurssin ja yrityksen saneerauksen tavoitteet ja edellytykset.

Käytännössä yleisimmin käytettyjä konkurssiperusteita ovat olleet konkurssisäännön 6 §:n 1 momentin c kohdan tarkoittama tulokseton ulosmittausyritys ja d kohdan elinkeinonharjoittajalle annettu tulokseton kahdeksan päivän maksukehoitus. Yleistä maksukyvyttömyysperustetta on käytetty lähinnä tukemaan velkojan muuhun konkurssiperusteeseen nojautuvaa hakemusta. Maksukyvyttömyyden perusteella konkurssia voidaan hakea myös silloin, kun velkojan saatava ei ole erääntynyt tai muuten pantavissa maksuun. Tällöin velkoja ei voi vedota minkään erityisen konkurssiperusteen olemassa oloon.

Ehdotuksen mukaan velallisen maksukyvyttömyys olisi konkurssin yleinen edellytys sekä velkojan että velallisen hakiessa konkurssia. Säännös sisältyy *1 momenttiin*. Velallisen maksukyvyttömyys voitaisiin käytännössä yleensä osoittaa 3 §:ssä säädettyjen maksukyvyttömyyttä ilmentävien olettamien avulla. Velallisen maksukyvyttömyyden arviointi olisi siten tarpeellista lähinnä silloin, kun velkoja ei voi vedota konkurssihakemuksensa tueksi mihinkään olettamaan tai kun velallinen kiistää olettaman täyttymisen ja esittää olevansa maksukykyinen.

Konkurssiin asettaminen voi maksukyvyttömyydestä huolimatta estyä eräin edellytyksin 4 §:n mukaan, jos velkojalle annetaan tai tarjotaan vakuus. Todettakoon, että EY:n maksukyvyttömyysasetuksen mukaan velallisen toimipaikan sijaitessa Suomessa suomalainen tuomioistuim voi aloittaa velallista kohtaan konkurssin sekundaarimenettelynä ilman velallisen maksukyvyttömyyden tutkimista, jos velallista kohtaan on jossakin muussa jäsenvaltiossa aloitettu päämenettely (27 artikla).

Pykälän *2 momentin* mukaan maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan sitä, että velallinen on muuten kuin tilapäisesti kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä. Vastaavalla tavalla maksukyvyttömyys on määritelty muun muassa takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 4 §:ssä, jonka esitöissä määritelmän sisältöä on käsitelty tarkemmin (HE 102/1990). Maksukyvyttömyys voi olla tilapäistä esimerkiksi, kun velallinen saa riittävästi varoja velan maksuun muuttamalla omaisuuttaan rahaksi vasta jonkin ajan kuluttua.

Velallisen maksukyvyttömyyttä arvioitaessa huomioon tulisi ottaa velallisen maksukyky sekä arvioinnin ajankohtana että sen jälkeen. Maksukyvyn arvioinnilla on siten osaksi ennusteen luonne. Velallisen tuloja ja varoja verrattaisiin jo erääntyneisiin sekä myöhemmin erääntyviin velkoihin. Merkityksellistä olisi se, onko tai kertyykö velalliselle tuloja ja varoja niin, että velallinen pystyy maksamaan velkansa sitä mukaa kun ne erääntyvät.

Jos velallisen varat ovat vähintään yhtä suuret kuin hänen velkansa, velallinen voi maksaa velkansa muuttamalla omaisuuttaan rahaksi sitä mukaa kuin

velallisen velat erääntyvät. Velallinen ei tällöin ole yleensä ole maksukyvytön. Poikkeuksellisesti velallinen voi kuitenkin olla maksukyvytön, jos velallisen omaisuutta ei voida käyttää velkojen maksuun. Toisaalta velallinen voi olla maksukykyinen, vaikka velallisen varat olisivatkin velallisen velkoja pienemmät, jos velallisen varat riittävät erääntyvien velkojen maksamiseen ja velalliselle tulevan tulovirran arvioidaan kerryttävän riittävästi varoja myöhemmin erääntyvien velkojen maksamiseen.

Velallisen maksukyvyn arvioinnissa merkityksellisiä ovat velallisella olevat sekä velalliselle kertyvät tulot ja varat sekä mahdollisuudet saada luottoa. Myös mahdollisuus muuttaa velkojen maksuehtoja, esimerkiksi lyhytaikaisen luoton muuttaminen pitkäaikaiseksi, voi vaikuttaa velallisen maksukyvyn arviointiin.

Ehdotuksen mukaan velallista ei voida asettaa konkurssiin, jos velallisen maksukyvyttömyys on tilapäistä. Tilapäisellä maksukyvyttömyydellä (illikviditeetti) tarkoitetaan sitä, että velallisella ei ole välittömästi käytettävissään varoja, jotka vastaisivat hänen senhetkistä tarvettaan, mutta varojen kertyminen on näköpiirissä. Tilapäistä maksukyvyttömyys voi olla esimerkiksi sen vuoksi, että velallinen ei voi muuttaa omaisuuttaan rahaksi velkojensa maksamiseksi ennen kuin jonkin aikaa velkojen erääntymisen jälkeen. Tilapäistä maksukyvyttömyys voi olla myös siitä syystä, että velalliselle kertyy tuloja tai varoja esimerkiksi velallisen kausiluonteisen toiminnan vuoksi vasta jonkin aikaa velkojen erääntymisen jälkeen.

Se, kuinka kauan velallisen maksukyvyttömyyttä voidaan pitää tilapäisenä, on harkittava yksittäistapauksittain. Harkintaan voivat vaikuttaa muun muassa velallisen toimiala sekä omaisuuden realisointimahdollisuudet ja siihen tarvittava aika. Kun velallinen on yritys, maksukyvyttömyyden tilapäisyydellä tarkoitetaan kuitenkin yleensä verraten lyhyttä aikaa, sillä yritystoiminnalta voidaan edellyttää, että maksuvelvoitteista huolehditaan ajallaan.

2 §. *Velkojan oikeus vaatia velallisen asettamista konkurssiin.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin siitä, millainen saatava velkojalla tulee olla, jotta velkoja voisi hakea velallista konkurssiin. Velkojan oikeuteen hakea konkurssia ei vaikuta se, onko velkojan saatava erääntynyt vai erääntymätön. Tämä lähtökohta vastaa nykytilaa. Erääntymättömänkin saatavan velkojalla voi olla tarve hakea konkurssia esimerkiksi estääkseen sen, ettei velallisen omaisuutta hävitetä. Tämä tarve voi perustua myös siihen, että muut velkojat voivat hakea ulosottoa saadakseen erääntyneestä saatavastaan täytäntöönpanoperusteen nojalla suorituksen ja näin erillistäytäntöönpanon avulla huonontaa sellaisten velkojen asemaa, joilla ei ole vastaavanlaisia mahdollisuuksia. Velallisen hakeminen konkurssiin merkitsee tällöin velallisen omaisuuden saamista kaikkien velkojen ulottuville. Tietyt 3 §:n 2 momentin olettamussäännökset edellyttävät kuitenkin saatavalta erääntyneisyyttä.

Konkurssisäännön 6 §:n mukaan velkojan tulee tehdessään konkurssihakemuksen osoittaa, että hänellä on velalliselta selvä ja riidaton saatava. Ehdotetun pykälän 1 momentissa sinänsä vakiintuneesta, mutta jossakin määrin harhaanjohtavasta ilmaisusta ”riidaton” on luovuttu, koska se viittaa siihen, että velallinen on tunnustanut saatavan tai että saatavasta ei ole riitaa. Näin asiaa ei kuitenkaan oikeuskäytännössä ymmärretä. Velkojan asema ei ehdotuksen perusteella muutu,

sillä velkojalla on edelleen oikeus hakea velallista konkurssiin niissä tapauksissa, joissa saatavaa on oikeuskäytännössä pidetty ”selvänä ja riidattomana”.

Yleisenä lähtökohtana on, että konkurssimenettelyn summaarisen luonteen vuoksi konkurssihakemus käsitellään joutuisasti eikä hakemuksen yhteydessä tutkita velkojan saatavan oikeellisuutta. Konkurssihakemuksen perusteiden tulee olla riittävän selviä ja pääsääntöisesti niiden tulee käydä ilmi asiakirjoista. Toisaalta velallisen oikeusturva edellyttää, ettei velallista tule asettaa konkurssiin perusteettoman, epäselvän tai riitaisen saatavan nojalla. Riitaiset saatavat on tutkittava erikseen tuomioistuimessa tai muussa menettelyssä.

Nykyisen oikeuskäytännön mukaan saatavaa pidetään selvänä ja riidattomana, jos se on täytäntöönpanokelpoinen. Myös ehdotetun säännöksen 1 kohdan mukaan velkoja, jonka saatava perustuu lainvoimaisen tuomion tavoin täytäntöönpanokelpoiseen ratkaisuun, voisi vaatia velallisen asettamista konkurssiin. Lainvoimaisen tuomioon tai päätökseen perustuvien maksuvelvoitteiden lisäksi on myös eräitä muita maksuvelvoitteita, jotka voidaan panna täytäntöön kuin lainvoimainen tuomio. Jälkimmäisiä ovat muun muassa lapsen elatuksesta annetun lain (704/1975) 8 §:ssä tarkoitettu sosiaalilautakunnan vahvistama elatusapusopimus sekä yksipuolinen tuomio. Myös osamaksukaupasta annetun lain (91/1966) 16 §:ssä tarkoitettu ulosottomiehen tekemä tilitys on lainvoimaa vaillakin täytäntöönpanokelpoinen.

Lisäksi verojen ja julkisten maksujen perimisestä ulosottoihin annetussa laissa (367/1961) tarkoitetut saatavat voidaan panna täytäntöön, vaikkeivät ne perustu tuomioon tai päätökseen. Oikeuskäytännössä verosaatavaa on pidetty selvänä ja riidattomana, vaikka saatavasta olisi valitettu eikä valitusta ole lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Jos kuitenkin säännönmukaista valitusta, perustevalitusta tai oikaisuvaatimusta käsittelevä viranomainen on kieltänyt saatavan ulosmittaamisen tai keskeyttänyt sen, saatavaa ei voida pitää selvänä ja riidattomana eikä velallista voi yksin tällaisen saatavan perusteella asettaa konkurssiin (laki verojen ja maksujen perimisestä ulosottoihin 9 §:n 1 momentti, 793/1998). Jos velallinen on hakenut täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä, konkurssihakemusta käsittelevä tuomioistuin voi lykätä asian käsittelyä, kunnes velallisen kiello- tai keskeytyshakemus on ratkaistu. Jos konkurssihakemuksen käsittelyn lykkääminen vaarantaa velkojan asemaa, velkoja voi hakea turvaamistoimen määräämistä ehdotetun lain 4 luvun 8 §:n nojalla.

Ehdotetun säännöksen 2 kohdan mukaan velkoja voisi hakea velallisen asettamista konkurssiin myös, jos saatava perustuu velallisen allekirjoittamaan sitoumukseen, jota velallinen ei ilmeisen perustellusti kiistä. Tämäkään ei merkitse muutosta voimassa olevaan oikeustilaan, sillä oikeuskäytännössä selvänä ja riidattomana on pidetty myös saatavaa, joka perustuu sen täysin todistavaan asiakirjaan. Tällaisia asiakirjoja ovat muun muassa velkakirja, vekseli, shekki sekä kauppa-, vuokra- ja muut sopimukset, joissa velallinen on sitoutunut tietyn saatavan maksamiseen. Velkojalla on siten oikeus vaatia konkurssiin asettamista, jos velallinen ei vastaa hakemukseen tai jos velallisen kiistäminen ei ole ilmeisen perusteltu. Jos kyse ei ole velallisen allekirjoittamasta sitoumuksesta, vaan esimerkiksi laskusaatavasta, velkojan oikeus vaatia konkurssin asettamista ratkaistaan 3 kohdan perusteella.

Velkoja voisi vaatia velallisen asettamista konkurssiin 3 kohdan mukaan myös, jos saatavaa voidaan muuten katsoa selväksi. Saatava olisi selvä ainakin silloin, kun velallinen on vastauksessaan tunnustanut saatavan tai myöntänyt konkurssihakemuksen. Velkoja voisi hakea velallista konkurssiin muissakin tapauksissa, joissa saatavan perusteesta ei voi olla objektiivisesti arvioiden aiheellista epäilyä, vaikka velallinen sen riitauttaisi ja vaikka asian tuomioistuinkäsittely on vielä kesken tai sitä ei ole aloitettukaan. Tämä edellyttää kuitenkin, ettei saatavan perusteesta voi olla aiheellista epäilyä. On kuitenkin huomattava, että velkojalla on näissä tilanteissa yleensä mahdollisuus hakea turvaamistointa oikeudenkäymiskaaren 7 luvun säännösten nojalla tai hukkaamiskieltoa taikka vakuustakavarikkoa pakkokeinolain 3 luvun säännösten nojalla.

Konkurssi ei ole tarkoituksenmukainen menettely vähäisten saatavien perimiseen. Konkurssi on yleistäytöntöönpanomenettely, josta aiheutuu välttämättä muutamien tuhansien eurojen kustannukset. Menettely työllistää myös tuomioistuimia. Konkurssi aiheuttaa lisäksi merkittäviä muutoksia velallisen asemaan, ja sen vuoksi voidaan edellyttää, että vähäisen intressin perusteella ei konkurssimenettelyyn voitaisi turvautua. Velkojalla on joka tapauksessa mahdollisuus turvautua ulosottoon. Näiden syiden vuoksi pykälän 3 *momentin* mukaan velkojan konkurssihakemusta ei tutkittaisi, jos velkojan saatava on vähäinen ja konkurssiin asettamista olisi pidettävä konkurssimenettelyn kustannuksiin ja siitä saatavaan hyötyyn nähden ilmeisen epätarkoituksenmukaisena tai selvästi hyvän perintätavan vastaisena.

Ehdotetussa pykälässä ei ole ilmaistu velkojan saatavan täsmällistä vähimmäismäärää, vaan se tulee ratkaista tapauskohtaisesti. Lähtökohtana on, että jos velkojan saatava on vain enintään muutamia satoja euroja, velkojalla ei olisi yleensä oikeutta hakea velallista konkurssiin. Vähäisenä pidettävän saatavan määrä ei välttämättä ole aivan samansuuruinen kaikille, vaan jossakin määrin merkitystä voidaan antaa velallisen taloudelliselle asemalle. Selvää on, että vähäisyyttä ei voida verrata velkojan taloudelliseen asemaan. Lisäksi edellytettäisiin, että konkurssia olisi siitä saatavaan hyötyyn nähden pidettävä epätarkoituksenmukaisena. Tällä viitataan konkurssimenettelyn raskauteen ja kustannuksiin. Konkurssimenettelyä voitaisiin joissakin tapauksissa kuitenkin pitää tarkoituksenmukaisena saatavan vähäisyydestä huolimatta esimerkiksi silloin, jos velkojalla ei ole käytettävissään muuta keinoa estää velallisen lisävelkaantuminen. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi silloin, jos velallisen yksittäinen täytäntöönpanokelpoinen vero- tai vakuutusmaksuvelka on määrältään vähäinen, mutta on aivan ilmeistä, ettei velallinen kykene maksamaan vastaisuudessaan erääntyviä muitakaan veroja tai vakuutusmaksuja. Tällaisessa tilanteessa konkurssia haetaan usein lisävelkaantumisen katkaisemiseksi. Samoin konkurssimenettely voisi olla tarkoituksenmukainen hakijavelkojan saatavan vähäisyydestä huolimatta, jos velallisen velkakanta koostuu lukumääräisesti monista, mutta rahamäärältään pienistä veloista.

Hyvällä perintätavalla viitataan saatavien perinnästä annettuun lakiin (513/1999). Sen 4 §:n mukaan perinnässä ei saa käyttää hyvän perintätavan vastaista tai muutoin sopimatonta menettelyä. Hyvän perintätavan vastaisena

voidaan pitää yleensä esimerkiksi konkurssihakemusta yksinomaan viivästyskorkojen ja vähäisten perintäkulujen perusteella. Esimerkiksi kuluttajaperinnässä hyvää perintätapaa koskevien ohjeiden mukaan velalliselle on varattava kohtuullinen vähintään kymmenen päivän aika maksun suorittamista tai huomautusten esittämistä varten. Näin tämän määräajan noudattamatta jättäminen voisi johtaa hakemuksen tutkimatta jäämiseen, jos saatava on vähäinen.

3 §. *Olettamus maksukyvyttömyydestä.* Pykälä sisältää luettelon olettamista, joiden voidaan yleensä katsoa osoittavan velallisen maksukyvyttömyyttä. Velallinen voisi välttyä konkurssiin asettamiselta, jos velallinen pystyy kiistämään velkojan esittämän olettaman todenperäisyyden. Uutta on se, että velallinen voi kaikissa tapauksissa vastustaa konkurssiin asettamista vetoamalla siihen, ettei ole maksukyvytön. Eräät ehdotetut oletamat vastaavat nykyisen konkurssisäännön konkurssiperusteita, joihin ei tosin liity ehdotettujen säännösten mukaista vastanäyttömahdollisuutta.

Pykälän 1 momentin mukaan velallista voidaan pitää maksukyvyttömänä, jos velallinen ilmoittaa olevansa maksukyvytön, jollei ilmene erityisiä syitä olla hyväksymättä velallisen ilmoitusta. Lainkohdan tarkoituksena on ensinnäkin helpottaa maksukyvyttömyyden osoittamista silloin, kun velkoja hakee velallista konkurssiin. Sitä vastoin velallisen osalta säännös voi merkitä sitä, että velallisen hakemus, toisin kuin nykyään, ei ilman muuta johda konkurssiin asettamiseen. Toisaalta velallisen voidaan katsoa yleensä olevan parhaiten perillä taloudellisesta tilanteestaan ja siten maksukyvyttömyys voidaan normaalisti perustaa velallisen tätä koskevaan ilmoitukseen. Tällaisella ilmoituksella olisi samanlainen merkitys myös velkoja-aloitteisessa konkurssissa. Kun velkoja hakee konkurssia, velallinen voi tunnustaa olevansa maksukyvytön ja tämä ilmoitus riittää täyttämään maksukyvyttömyydedellytyksen, ellei erityistä syytä ole arvioida toisin velallisen maksukyvyttömyyttä.

Tuomioistuimien voi siis yleensä hyväksyä velallisen ilmoituksen maksukyvyttömyydestään. Siten yleistä velvollisuutta tutkia velallisen ilmoituksen todenperäisyyttä ei olisi. Vain jos ilmenee erityisiä vastasyitä, tuomioistuimen ei tulisi hyväksyä ilmoitusta sellaisenaan. Näin voi olla esimerkiksi silloin, kun on perusteltuja syitä epäillä velallisen erehtyneen taloudellisesta tilanteestaan. Yhteisön puolesta päätösvaltaa käyttävät henkilöt saattavat olla eri mieltä velallisen maksukyvyttömyydestä ja konkurssiin hakemisesta. Konkurssiuhkaa voidaan käyttää jopa oikeushenkilön sisäisen riidan ratkaisukeinona. Henkilöyhtiöissä erimielisyys yhtiömiesten välillä tosin estää konkurssihakemuksen hyväksymisen, sillä vaikka avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain (389/1988) 3 luvun 1 §:n mukaan yksikin yhtiömiestä voi edustaa yhtiötä ulospäin, tämä koskee vain yhtiön toimialaan kuuluvia asioita eikä sen ole katsottu merkitsevän sitä, että yksi yhtiömiestä voisi hakea yhtiötä konkurssiin ilman muiden yhtiömiesten suostumusta. Yleinen käytäntö on, että tuomioistuimien tarkistaa yhtiömiesten olevan yksimielisiä konkurssiin hakemisesta.

Henkilöyhtiöitä koskeva yksimielisyysvaatimus ei koske muita oikeushenkilöitä. Esimerkiksi osakeyhtiön hakemiseksi konkurssiin riittää, että hallitus on tehnyt

asiaa koskevan päätöksen yksinkertaisella ääntenenemmistöllä edellyttäen kuitenkin, että kaikille hallituksen jäsenille on mahdollisuuksien mukaan varattu tilaisuus osallistua asian käsittelyyn (osakeyhtiölain 8 luvun 9 §). Käytännössä on edellytetty, että kaikki hallituksen jäsenet ovat konkurssihakemuksen takana tai ainakin tietoisia kokouksesta ja sen aiheesta.

On kuitenkin ajateltavissa, että eräissä tilanteissa osakeyhtiön hakemisesta konkurssiin ja sen taloudellisesta tilasta voi olla aihetta kuulla vähemmistöön jääneitä hallitusten jäseniä tai jopa osakkeenomistajia erityisesti, jos osakeyhtiön edustaja hakee yhtiötä konkurssiin vastoin yhtiön etuja. Näin voi esimerkiksi olla, jos on epäiltävissä, että muodollista päätösvaltaista toimielintä käytetään velallisen konkurssiin hakemiseen esimerkiksi vero-, kilpailu-, kiusanteko- tai muista vastaavista syistä, vaikkei velallinen olisikaan maksukyvytön (vrt. KKO 1995:213). Mahdollista on jopa, että velallinen on tunnetusti maksukykyinen ja että konkurssihakemus liittyy yrityksen valtauksen ja pyrkimyksiin yrityksen keinotekoiseen lopettamiseen, jolloin vähemmistöosakkaiden osakkuusasemaan perustuvat varallisuusarvot hävitetään. Jos on erityistä aihetta epäillä, ettei velallisen ilmoitus pidä paikkaansa, tuomioistuimen olisi esimerkiksi lisäselvityksiä pyytämällä pyrittävä tutkimaan asia. Tarkoituksena kuitenkin ei ole, että säännös johtaisi siihen, että konkurssihakemusten käsittely tarpeettomasti hidastuisi tai muutoin vaikeutuisi.

Pykälän 2 *momentin* alakohtien olettamat koskevat tyypillisiä velallisen maksukyvyttömyyttä osoittavia seikkoja: maksujen lakkauttaminen, tulokseton ulosotto ja liiketoiminnanharjoittajia koskeva tulokseton maksukehotus. Näiden olettamien tarkoituksena on helpottaa konkurssiin hakevan velkojan näyttötaakkaa. Se, että velkoja kykenee näyttämään, että oletama täyttyy, riittää yleensä osoittamaan maksukyvyttömyyden. Velkojan vedotessa maksujen lakkauttamiseen tai tuloksettomaan ulosottoon velkojan oman saatavan ei tarvitse olla maksun lakkautuksen tai ulosoton kohteena ja velkojan saatava voi olla erääntymätönkin. Sen sijaan velkojan vedotessa maksamattomaan maksukehotukseen, tämän tulee koskea juuri velkojan omaa saatavaa, mikä taas edellyttää erääntyneisyyttä. Velallinen voi puolestaan paitsi kiistää olettaman täyttymisen myös pyrkiä osoittamaan, ettei kuitenkaan ole maksukyvytön tai että maksukyvyttömyys on vain tilapäistä. Jotta velallinen voisi kumota maksukyvyttömyysolettaman, hänen pitäisi yleensä pystyä osoittamaan, että hän on lähitulevaisuudessa saamassa sellaisia varoja, jotka poistaisivat maksukyvyttömyyden. Tämä edellyttää, että velallisen liiketoiminta on tuloksellista ja että velat olisivat hoidettavissa liiketoiminnasta saatavilla tuloilla. Jos tuomioistuin katsoo, että velallisen maksukyvyttömyys on tilapäistä, hakija voi edellyttää, että velallinen suorittaa erääntyneen saatavan hyvin pian tämän jälkeen, yleensä jo muutaman päivän kuluessa. Jos velkoja hakee velallista uudelleen konkurssiin, velan maksamattomuus yleensä riittää osoitukseksi siitä, ettei maksukyvyttömyys ole tilapäistä.

Jos velallinen ei ole ottanut kantaa velkojan hakemukseen, tuomioistuimen tulisi tutkia, täyttyykö olettama, johon velkoja vetoaa. Muutoin velallisen maksukyvyttömyyttä ei tarvitsisi tällöin selvittää. Tuomioistuimen ei tarvitsisi tutkia velkojan viittaaman olettaman todenperäisyyttä, jos velallinen myöntää

olettan oikeaksi. Velallinen voi silti väittää olevansa maksukykyinen, jolloin tuomioistu in tutkisi väitteen oikeellisuuden.

Velkoja voi hakea konkurssia myös vetoamatta mihinkään säädettyyn olettamaan, esimerkiksi kun velkojan oma saatava ei ole erääntynyt eikä velkoja sen vuoksi ole voinut käynnistää omia perintätoimiaan. Tällöin konkurssivelkojan täytyy kyetä näyttämään velallisen maksukyvyttömyys muilla keinoin.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan oletta velallisen maksukyvyttömyydestä on ensinnäkin se, että velallinen on lakkauttanut maksunsa. Maksujen lakkauttaminen ei sisälly konkurssisäännön konkurssiperusteiden luetteloon. Maksujen lakkauttamista käytetään kuitenkin yleisesti yrityksiä ja yhteisöjä koskevissa vakioehdoissa velan erityisenä erääntymisperusteena. Käytännössä siihen vedotaan kuitenkin harvoin.

Maksujen lakkauttamisella tarkoitetaan sitä, että velallinen jättää maksunsa yleisesti maksamatta. Yhden tai muutaman maksun maksamatta jättäminen ei vielä merkitsisi maksujen lakkauttamista. Maksun lakkauttamisen tulee liittyä yleisemmin velallisen maksuongelmiin eikä saatavien riitaisuuksiin. Maksujen lakkauttaminen voitaisiin osoittaa velallisen nimenomaisella velkojille tekemällä asiaa koskevalla ilmoituksella. Nimenomainen ilmoitus ei kuitenkaan ole välttämätön, vaan ratkaisevaa on ulospäin havaittavissa oleva maksujen keskeytyminen.

Ehdotetun 2 momentin 2 kohdan mukaan velallista voidaan pitää maksukyvyttömänä myös sillä perusteella, että viimeisen kuuden kuukauden aikana ennen konkurssihakemuksen tekemistä velalliselta ei ole ulosotossa kertynyt varoja saatavan täydeksi suorittamiseksi. Konkurssisäännön 6 §:n 1 momentin kohta c on hyvin samankaltainen, sillä sen mukaan velallinen voidaan asettaa konkurssiin, jos velallisen luona on tapahtunut ulosmittaus eikä varoja saatavan maksamiseen ole ollut. Tulokseton ulosmittaus on käytännössä yksi käytetyimpiä konkurssiperusteita.

Pykälän 2 momentin 2 kohta kuitenkin poikkeaa eräissä suhteissa konkurssisäännön 6 §:n 1 momentin c kohdasta. Ehdotuksessa viitataan ulosmittauksen sijasta yleisemmin ulosottoon. Velallisen luona tapahtuva ulosottomiehen toiminta, jossa ulosmitataan velallisen omaisuutta saatavan maksamiseksi, on ajan myötä menettänyt merkitystään. Ehdotetun sanamuodon tarkoituksena on siten ottaa huomioon, että ulosottomenettelyssä voi varoja kertyä muutoinkin kuin ulosmittaustoimin.

Ehdotuksen mukaan ulosotossa on tullut ilmetä, että velalliselta ei kerry saatavalle täyttä suoritusta. Säännös koskee täysin tuloksetonta ulosmittausyritystä ja myös sitä, että velkoja saa vain osasuorituksen. Olettama voitaisiin konkurssihakemuksen yhteydessä osoittaa ulosoton estetodistuksella, jonka antamiseen ulosottoasian vireilläolo päättyy. Tätä todistusta, josta säädetään ulosottoasetuksen (31.10.1896) 36 §:ssä, käytetään konkurssisäännön 6 §:n 1 momentin c kohtaakin sovellettaessa.

Eduskunnan käsiteltävänä olevassa ulosottolakiuudistuksessa (HE 216/2001) ehdotetaan, että ulosottomies voisi antaa estetodistuksen, jos saatavalle ei ole kertynyt ulosotossa suoritusta (varattomuudesta). Jos myöskään velallista ei ole tavattu eikä ole saatu tietoa velallisen olinpaikasta, annetaan varattomuus- ja tuntemattomuusestetodistus. Muu varattomuustodistus voitaisiin antaa velkojalle, joka saattaa todennäköiseksi, että hänellä on saatava velalliselta, jos pyynnön esittämistä edeltävän kuuden kuukauden aikana velallisesta on tehty ulosottoselvitys ja velallinen on tuolloin todettu varattomaksi eikä ulosmittausta ole tämän jälkeen toimitettu. Velkoja voisi käyttää viimeksi mainittua todistusta 2 momentin 2 kohdan maksukyvyttömyysolettaman osoittamiseen. Tällaisen todistuksen voisi saada erääntymättömänkin saatavan velkoja. Momentin 2 kohta mahdollistaa myös muun näytön siitä, ettei velalliselta kerry saatavalle täyttää suoritusta.

Konkurssisäännössä ei ole säädetty määräaika tuloksettomien ulosmittaukseen vetoamiselle konkurssia haettaessa. Käytännössä on katsottu, että velkojan tulee vedota siihen kohtuullisessa ajassa. Ehdotuksessa sitä vastoin esitetään määräaika, koska tuloksettomien ulosmittauksen näyttöarvo velallisen taloudellisen tilan osoittajana vähenee ajan myötä. Ehdotuksen mukaan velkoja voi vedota tähän perusteeseen, jos ulosotossa on konkurssihakemusta edeltävän *kuuden kuukauden* aikana ilmennyt, ettei velalliselta kerry varoja saatavan täydeksi suorittamiseksi. Määräaika laskettaisiin estetodistuksen, ulosottoselvityksen tai ulosottomiehen lausunnon päivämäärästä.

Ehdotuksen 2 momentin 3 kohdan mukaan maksukyvyttömänä voidaan pitää myös liiketoiminnastaan kirjanpitovelvollista velallista, joka ei ole maksanut konkurssia hakevan velkojan selvää ja erääntynyttä saatavaa. Ehdotus vastaa pitkälti konkurssisäännön 6 §:n 1 momentin d kohtaa, joka koskee velallista, joka on kauppias ja jota on julkisen notaarin kautta tai todistajien läsnä ollessa kehoitettu maksamaan riidaton ja maksettavaksi joutunut velka. Tällainen velallinen voidaan asettaa konkurssiin, jos velallinen on maksukehotuksen jälkeen kahdeksan päivää tai kauemmin laiminlyönyt velkojan tyydyttämisen. Tämä lainkohta on käytännössä yleisin konkurssiperuste.

Pykälän 2 momentin 3 kohta koskisi vain liiketoiminnastaan kirjanpitovelvollista, joka taas määräytyy kirjanpitolain (1336/1997) mukaan. Ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan, sillä konkurssisäännön 6 §:n 1 momentin d kohdassa mainitulla "kauppiaalla" tarkoitetaan lain 109 §:n mukaan sitä, joka on kirjanpitolain mukaan liiketoiminnastaan kirjanpitovelvollinen. Soveltamisalan rajaaminen liiketoiminnastaan kirjanpitovelvollisiin perustuu siihen, että yrityksillä on korostettu velvollisuus hoitaa maksuvelvoitteensa ajallaan. Suurin osa konkurssivelallisista onkin tällaisia kirjanpitovelvollisia. Liiketoiminnastaan kirjanpitovelvolliselle velalliselle ehdotuksen tarkoittama maksukehotus voidaan kuitenkin antaa myös muusta kuin liiketoimintaan liittyvästä velasta, mikä vastaa nykytilaa. Muutosta nykytilaan merkitsisi se, että olettaisi koskisi paitsi konkurssiin hakemisen hetkellä liiketoiminnastaan kirjanpitovelvollista velallista myös sitä, jota tämä velvoite on koskenut viimeisenä vuonna ennen konkurssihakemuksen tekemistä.

Velkoja voisi vedota konkurssihakemuksena perusteeksi 2 momentin 3 kohdan oletamaan vain, jos velkoja on noudattanut maksukehotukselle säännöksessä määritellyjä sisältö- ja määräaikavaatimuksia. On tärkeää, että velallinen tietää tarkasti, mistä ja minkä suuruisesta velasta on kyse ja missä ajassa velallisen tulee viimeistään maksaa velka konkurssin välttääkseen. Velallisen tulee myös ymmärtää, että maksun laiminlyönti määräajassa voi johtaa konkurssin hakemiseen. Maksukehotuksesta tulisi siten käydä ilmi saatavan peruste ja määrä sekä se, että velkoja voi vaatia velallisen asettamista konkurssiin, jos velkaa ei makseta viikon kuluessa maksukehotuksen saamisesta. Maksukehotus voisi nykyiseen tapaan olla suullinen tai kirjallinen. Todistelusyistä maksukehotus annetaan säännönmukaisesti kirjallisena tai sähköisesti.

Maksukehotus tulisi antaa todisteellisesti tiedoksi velalliselle taikka noudattaen oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 7 §:n tarkoittamaa sijaistiedoksiantomenettelyä, jos siihen on sanotun lainkohdan edellytykset. Todisteellisen tiedoksiantotavan tunnusmerkit täyttäisi maksukehotuksen antaminen tiedoksi haastemiehen avulla haastetiedoksiannosta annetussa järjestyksessä tai muutoin todistettavasti. Muunkin kuin haastemiehen ja haastamiseen oikeutetun esteettömän henkilön suorittama tiedoksianto yleensä riittää olemaan todisteellinen. Viitattu oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 7 § koskee tiedoksiantoa välttelevää velallista. Sijaistiedoksiantoa on käsitelty tarkemmin 7 luvun 8 §:n perusteluissa.

Velkoja voisi hakea velallista konkurssiin, jos velallinen ei ole maksanut velkaa viikon kuluessa maksukehotuksen saamisesta. Konkurssihakemus olisi kuitenkin tehtävä viimeistään kolmen kuukauden kuluessa tämän määräajan päättymisestä, jos velka on silloin yhä maksamatta. Konkurssisäännön 6 §:n 1 momentin d kohdan mukaan velkoja voi hakea velallista konkurssiin, jos velkaa ei ole maksettu kahdeksan päivän kuluessa maksukehotuksen tiedoksiantamisesta. Tähän määräaikaan lasketaan mukaan tiedoksiantopäivä. Koska ehdotuksen mukainen viikon määräaika tarkoittaa sitä, että velallisen tulisi maksaa velkojan saatava viimeistään seuraavan viikon vastaavana viikonpäivänä, määräaika säilyisi asiallisesti samana.

Konkurssisäännössä ei ole rajoituksia siitä, milloin velkojan tulee viimeistään vedota maksamattomaan maksukehotukseen ja hakea konkurssia. Käytännössä on kuitenkin edellytetty, että velkoja tekee konkurssihakemuksen kohtuullisessa ajassa maksukehotuksesta. Velallisen kannalta olisikin kohtuutonta, että velkoja voisi vedota kauan sitten tiedoksiannettuun maksukehotukseen. Toisaalta määräajan tulisi olla riittävän pitkä, jotta velkoja voisi varata velalliselle maksuaikaa, jolloin voidaan välttyä tarpeettomilta konkurseilta. Liike-elämässä voidaan kuitenkin edellyttää, että velallinen pystyy hoitamaan erääntyneet velvoitteensa suhteellisen lyhyessä ajassa. Näiden syiden vuoksi ehdotuksessa on pidetty riittävänä kolmen kuukauden määräaika. Kuten nykyäänkin samaa maksukehotusta voitaisiin käyttää hakemuserusteena vain yhden kerran. Ei olisi kuitenkaan estettä, että velkoja antaisi velalliselle tiedoksi uuden konkurssiuhkaisen maksukehotuksen samasta saatavasta esimerkiksi, kun velallinen ei ole noudattanut ensimmäisen maksukehotuksen tiedoksiantamisen jälkeen sovittua uutta maksuaikataulua.

Jos velallinen maksaa vaaditun velan ennen konkurssihakemuksen käsittelyä, velkoja ei voisi enää vedota ehdotetun 2 momentin 3 kohdan oletamaan.

4 §. *Vakuus konkurssiin asettamisen esteenä.* Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa vakuus estää velallisen asettamisen konkurssiin velkojan hakemuksesta. Tämäkin ehdotus perustuu yhteispohjoismaiseen valmisteluun. Pykälä ilmentää yleisempää periaatetta siitä, että konkurssia hakevalla velkojalla tulee olla oikeussuojan tarve. Velkojalla, jolla jo on tai jolle tarjotaan maksun turvaava vakuus, ei ole oikeudellista tarvetta saada velallista konkurssiin, koska velkoja voi saada maksun vakuudesta.

Konkurssisäännön edelleen alkuperäisen 6 §:n 2 momentinkin mukaan vakuuden asettaminen voi estää konkurssin: velallisen omaisuus on luovutettava konkurssiin, jos ”hän ei heti saada näyttää voivansa tyydyttää hakijaa taikka jos hän ei tämän saamisesta aseta hyväksyttävää takausta tai muuta vakuutta”. Ehdotus ei siis perusteeltaan muuta nykytilaa vaan lähinnä selkeyttää sitä.

Pykälän 1 momentissa lueteltaisiin ne tilanteet, joissa vakuuden asettaminen olisi konkurssin este. Momentin 1 kohdan mukaan velallista ei voitaisi asettaa velkojan hakemuksesta konkurssiin, jos velkojalla on velallisen omaisuuteen maksun turvaava panttioikeus tai muu siihen rinnastettava vakuus. Kyse on siis tilanteesta, jossa velkojalla on jo ennestään velallisen omaisuuteen kohdistuva vakuus. Vakuus voi koskea minkä tahansa laatuista velallisen omaisuutta eli sekä irtainta että kiinteää, aineellista tai aineetonta. Panttioikeus tarkoittaa mitä tahansa oikeusjärjestyksen tuntemaa panttioikeutta. Myös yrityskiinnitys tulee säännöksen piiriin. Muu panttioikeuteen rinnastettava vakuus käsittää muun muassa omistuksenpidätys-, takaisinotto- ja pidätysoikeuden.

Vakuuden on oltava maksun turvaava. Tällä tarkoitetaan ensinnäkin sitä, että vakuuden arvon tulee kattaa velkojan saatava täysimääräisesti eli pääoma korkoineen, viivästyskorkoineen ja kuluineen. Myös yrityskiinnitysvakuus voi olla turvaava, mutta sen vakuusarvon arviointi voi olla ongelmallista. Ratkaisevaa on, riittääkö etuoikeutettu osa kiinnitetystä omaisuudesta kiinnitetyn saatavan täysimääräiseen suorittamiseen maksun laiminlyönnin jatkuessa. Erityisesti yrityskiinnityksen turvaavuuden harkinnassa on yleensäkin otettava huomioon myös vakuuden arvon mahdollinen muutos, jos sellainen on ennakoitavissa. Velallisella on näyttötaakka siitä, että vakuus kattaa täysimääräisesti velkojan saatavan.

Lisäksi turvaavuudella tarkoitetaan sitä, että vakuuden tulee olla käytettävissä velkojan saatavan maksamiseen. Velkojalla ei tule olla riskiä siitä, että vakuus voisi peräytyä konkurssipesään. Takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 14 §:n mukaan velallisen myöhemmin kuin kolme kuukautta ennen määräpäivää velastaan luovuttama vakuus peräytyy, jos vakuudesta ei ollut sovittu velan syntyessä tai jos pantin hallintaa ei ollut luovutettu tai muita vakuusoikeuden syntymisen vaatimia toimia tehty ilman aiheutonta viivytystä velan syntymisen jälkeen. Säännös ilmentää sitä, että velallinen harvoin pystyy vähän aikaa ennen konkurssihakemuksen tekemistä asettamaan takaisinsaannilta turvautun vakuuden jo olemassa olevan velan vakuudeksi.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan velallista ei voitaisi asettaa velkojan hakemuksesta konkurssiin myöskään, jos velkojalla on erääntyneestä saatavastaan

kolmannen asettama maksun turvaava vakuus ja konkurssiin hakeminen on vastoin niitä ehtoja, jotka velkojan on vakuuden vastaanottaessaan katsottava hyväksyneen. Lainkohta koskee tilannetta, jossa velkojalla on jo ennestään *sivullisen asettama vakuus*. Velkoja voi tällöin lähtökohtaisesti valita, hakeeko suoritusta ensin velalliselta suoraan vai vakuudesta. Kolmannen asettama vakuus ei siten sinällään estä velkojaa hakemasta velallista konkurssiin. Tilanne on kuitenkin toinen silloin, kun sivullinen, käytännössä yleensä velallisen läheinen, on antanut vakuuden velallisen velasta edellytyksin, että konkurssiin hakemisen sijasta velkojan tulisi pyrkiä saamaan suoritus ensisijaisesti vakuudesta ja kun velkojan voidaan katsoa tämän hyväksyneen. Lainkohdan tarkoittamista ehdoista on voitu nimenomaisesti sopia osapuolten välillä, mutta tämä ei ole välttämätöntä, jos olosuhteiden perusteella tai muutoin on selvää, että osapuolilla on ollut kyseinen tarkoitus. Vakuuden turvaavuudella tarkoitetaan samaa kuin 1 kohdassa. Erona on kuitenkin se, että sivullisen asettamaa vakuutta ei koske takaisinsaantiriski velallisen myöhemmässä konkurssissa. Velkojalla voi olla riski lähinnä vain, jos vakuuden asettanut kolmas asetetaan konkurssiin.

Pykälän 1 momentin 3 kohta vuorostaan säätäisi konkurssin esteestä silloin, kun velkojan saatava on erääntymätön. Velkojalla on, kuten aiemmin on jo todettu, oikeus hakea velallista konkurssiin, vaikka velkojan saatava ei olisikaan erääntynyt. Velkoja, jonka saatava on erääntymätön, on kuitenkin konkurssin hakijana siinä mielessä heikommassa asemassa kuin erääntyneen saatavan velkoja, ettei kyseinen velkoja voi vaatia välitöntä maksua saatavastaan. Siksi voidaan katsoa, että erääntymättömän saatavan velkoja on velvollinen tyytymään kolmannen asettamaan tai tarjoamaan maksun turvaavaan vakuuteen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että kolmannen antama tai tarjoama vakuus tarkoittaa myös takausta. Kolmannen antaman takauksenkin täytyy olla maksun turvaava. Takaajan tulee siis kyetä suorittamaan velallisen velka täysimääräisesti. Minkä tahansa tunnetusti maksukykyisen yhteisön antama takaus voitaisiin hyväksyä maksun turvaavaksi vakuudeksi.

Pykälässä ei toisin kuin nykyisin säädettäisi maksusta konkurssin esteenä. Lähtökohtana kuitenkin on, että konkurssia hakeva velkoja on velvollinen ottamaan velallisen tai kolmannen tarjoaman maksun vastaan. Erityisesti näin on silloin, kun velkojan saatava on erääntynyt. Silloinkin, kun velkojan saatava ei ole erääntynyt, velallisella tulee olla oikeus torjua konkurssi maksamalla saatava. Tätä ei myöskään estäisi se, että velkojan vastaanottama maksu voisi joutua takaisinsaannin kohteeksi velallisen myöhemmässä konkurssissa. Velallisen oikeussuojan asettaminen velkojan oikeussuojan edelle perustuu siihen, että myöhempi konkurssi ja siinä mahdollisesti esiin tuleva takaisinsaanti ovat tulevaisuutta koskevia epävarmuustekijöitä. Vaikka velallinen asetettaisiinkin myöhemmin konkurssiin, ainoa velkojaa koskeva seuraamus olisi velvollisuus palauttaa maksu konkurssipesään. Se, että velkoja joutuu tällöin tyytymään konkurssissa saamaansa jako-osuuteen, ei kuitenkaan välttämättä merkitse sitä, velkoja tästä syystä olisi myöhemmässä konkurssissa huonommassa asemassa kuin jos velallinen olisi asetettu velkojan itsensä hakemuksesta aikaisemmin konkurssiin.

5 §. *Ylivelkaisuus konkurssin edellytyksenä.* Pykälässä ehdotetaan, että selvitystilassa oleva velallinen, kuolinpesä tai konkurssipesä voitaisiin asettaa konkurssiin myös ylivelkaisuuden perusteella. Selvitystilassa olevan velallisen hakemisesta konkurssiin ylivelkaisuustilanteessa säädetään myös eri yhteisöjä koskevissa säädöksissä. Esimerkiksi osakeyhtiölain 13 luvun 11 a §:n (687/1983) mukaan jos yhtiön varat eivät riitä velkojen maksuun, selvitysmiesten on luovutettava yhtiön omaisuus konkurssiin. Selvitystilassa oleva velallinen voitaisiin tietenkin asettaa konkurssiin myös maksukyvyttömyytensä perusteella.

Perintökaaren 21 luvun 1 §:n mukaan taas kuolinpesän osakkaat vastaavat perunkirjoitusta toimitettaessa tietämistään vainajan veloista, jollei kuolinpesää haeta pesänselvittäjän hallintoon tai konkurssiin määräajassa perunkirjoituksesta. Tämän velkavastuun välttämiseksi kuolinpesiä haetaan ylivelkaisuustilanteissa konkurssiin. Oikeusministeriössä on vireillä perintökaaren velkavastuusäännösten uudistaminen. Uudistuksen yhteydessä perintökaareen on tarkoitus ottaa säännökset, jotka laajentavat pesänselvittäjän oikeutta jakaa ylivelkaisen kuolinpesän varat velkojille myös silloin, kun joku velkojista ei suostu sopimusjakoon tai velkojaa ei tavoiteta. Pesänselvittäjän hallinto on konkurssihallintoa kevyempi ja halvempi menettely. Kuolinpesää ei ole uudistuksen jälkeen yleensä tarvetta hakea konkurssiin, mutta velkojen etu kuitenkin vaatii, että mahdollisuus kuolinpesän konkurssiin säilyy. Ehdotuksessa pyritään ohjaamaan menettelymuodon valintaa niin, että konkurssia käytettäisiin vain, jos pesän selvitykseen ja velkojain hallintoon on erityistä tarvetta esimerkiksi sen vuoksi, että pesässä on velkoja ja realisoitavia varoja paljon, vainaja on eläessään harjoittanut elinkeinotoimintaa tai velkoja haluaa turvata mahdollisuuden takaisinsaantikanteen ajamiseen. Ehdotetun säännöksen mukaan kuolinpesän konkurssiin asettaminen edellyttäisi tarkoituksenmukaisuusharkintaa pesänselvittäjän hallinnon ja konkurssin välillä.

3 luku. Konkurssin alkamisen oikeusvaikutukset

Lukuun sisältyy pääosa konkurssin alkamisen oikeusvaikutuksia koskevista säännöksistä. Luvun 1 §:ssä on määräysvallan menettämistä koskeva yleissäännös. Luvun 2 §:ssä sekä 7 - 9 §:ssä on konkurssin varallisuusoikeudellisia ja luvun 3 - 6 §:ssä konkurssin prosessuaalisia oikeusvaikutuksia koskevat säännökset. Luvussa säädetään lisäksi konkurssin oikeusvaikutusten kestosta (10 §) ja oikeusvaikutusten lakkaamisen vaikutuksista vireillä olevaan ulosmittaukseen (11 §). Konkurssin eräistä henkilökohtaisista oikeusvaikutuksista säädetään 4 luvussa.

1 §. *Velallisen määräysvallan menetys.* Konkurssin alkamisen keskeinen oikeusvaikutus on se, että velallinen ei enää ole oikeutettu määräämään konkurssipesään kuuluvasta omaisuudestaan. Tämä konkurssiin kiinteästi periaate on ollut vanhastaan voimassa ja se on ilmennyt siten, että ”omaisuus luovutetaan konkurssiin”. Nyt asiasta otettaisiin lakiin nimenomaiset säännökset.

Määräysvallan menetyksellä ja sen siirtymisellä konkurssipesälle pyritään estämään se, ettei velallinen voisi konkurssin jälkeisillä toimillaan vahingoittaa velkojen etuja. Määräysvallan menetys on siten välttämätöntä konkurssin

tarkoituksen toteuttamiseksi eli velallisen omaisuuden käyttämiseksi velallisen velkojen maksuun.

Määräysvallan menetys pitää sisällään sen, ettei velallisella ole millään tavoin oikeutta määrätä konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta. Velallinen ei voi esimerkiksi luovuttaa tai pantata sitä. Velallinen menettää käyttö- ja hallintaoikeutensa kyseiseen omaisuuteen. Määräysvallan menetys tarkoittaa myös sitä, ettei velallinen ole oikeutettu ottamaan vastaan konkurssipesälle kuuluvia maksuja tai muita suorituksia taikka irtisanomis- tai muita ilmoituksia. Velallinen ei ole liioin ole oikeutettu lisäämään konkurssipesän velvoitteita esimerkiksi tekemällä oikeustoimia, joiden perusteella vastapuoli voisi esittää vaatimuksia konkurssipesää kohtaan. Määräysvallan menetys ei kuitenkaan merkitse sitä, että velallinen menettäisi omistusoikeutensa konkurssipesään kuuluvaan omaisuuteen.

Määräysvallan menetyksestä huolimatta velallisella olisi edelleen ilman nimenomaista säännöstäkin oikeus tehdä sellaisia oikeustoimia, jotka ovat tarpeen omaisuuden turvaamiseksi vahingolta.

Määräysvallan menetys koskee vain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettua omaisuutta.

Konkurssipesä käyttää myös asianosaisen puhevaltaa oikeudenkäynneissä ja muissa vastaavissa menettelyissä, jotka koskevat velallisen pesään kuuluvaa omaisuutta siten kuin 3 §:ssä säädetään. Takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 23 §:n 1 momentin mukaan konkurssissa valvonut velkoja voi kuitenkin itsenäisesti vaatia takaisinsaantia konkurssipesän hyväksi. Rikoslain 39 luvun 9 §:n (769/1990) mukaan velallisen rikoksissa yksittäiset velkojat ovat asianomistajia ja heillä on oikeus käyttää itsenäisesti puhevaltaa omasta puolestaan.

Konkurssissa annettu ratkaisu määrää vain sen, mikä oikeus velkojalla on saada maksu konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta. Tämä voimassa olevaa lakia vastaava säännös on ehdotuksen 12 luvun 17 §:ssä. Siten velkoja ei voi konkurssituomion tai riitautuksen johdosta annetun ratkaisun perusteella hakea täytäntöönpanoa velallisen konkurssipesään kuulumattoman varallisuuden ulosmittaamiseksi. Velallisella säilyykin edelleen asiavaltuus sellaisissa asioissa, jotka eivät koske konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta. Jos velkoja haluaa täytäntöönpanoperusteen esimerkiksi luonnollisen henkilön konkurssin alkamisen jälkeen saamaan varallisuuteen, velkojan on nostettava velkomuskanne velallista vastaan. Tällöin konkurssipesä ei ole asianosaisena, vaan velallinen käyttää oikeudenkäynnissä vastaajan puhevaltaa omissa nimissään.

Velallisella on määräysvallan siirtymisestä huolimatta eräissä tapauksissa oikeus prosessata asioissa, jotka koskevat ennen konkurssiin asettamista syntyneitä oikeuksia ja velvoitteita. Niistä säädetään jäljempänä 3 ja 4 §:ssä.

2 §. *Vilpittömän mielen suoja.* Pykälässä säädettäisiin velallisen konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta konkurssin jälkeen tekemien oikeustoimien sitovuudesta konkurssipesään nähden. Pykälässä oikeustoimella tarkoitetaan

myös vaikutukseltaan oikeustoimeen rinnastettavia toimia, esimerkiksi irtisanomisilmoituksen vastaanottamista ja velan maksua. Nykyisin on voimassa pääsääntö, jonka mukaan velallisen konkurssin alkamisen jälkeen tekemä pesään kuuluvaa omaisuutta koskeva oikeustoimi ei sido konkurssipesää. Tämä pääsääntö koskee myös sellaista velallisen vastapuolta, joka ei ole tosiasiaa tiennyt ja jonka ei ole pitänytkaan tietää konkurssista. Sama koskee oikeustoimien lisäksi myös muita velallisen varallisuutta koskevia toimia. Konkurssista tietämätön henkilö ei yleensä vapaudu maksuvelvollisuudestaan konkurssipesää kohtaan, jos hän maksaa velkansa velalliselle konkurssin alkamisen jälkeen. Varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain (228/1929) 23 §:n mukaan myöskään valtuutetun tekemä oikeustoimi ei sido konkurssipesää sen jälkeen, kun valtuuttajan omaisuus on luovutettu konkurssiin. Tästä on poikkeussäännös lain 24 §:ssä, jonka mukaan valtuutetulla on oikeus tehdä sellaisia oikeustoimia, jotka ovat tarpeen valtuuttajan tai konkurssipesän turvaamiseksi vahingolta.

Pääsäännöstä on kuitenkin säädetty erityislainsäädännössä poikkeuksia. Poikkeukset johtuvat vaihdannan suojasta (velkakirjalaki, 622/1947, 14 § ja laki arvo-osuustileistä, 827/1991, 27 §), selvitysjärjestelmästä (laki eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan selvitysjärjestelmän ehdoista, 1084/1999, 3 §) sekä julkisen rekisterin luotettavuudesta (maakaari, 540/1995, 3 luku 10 § ja 17 luku 12 §). Vilpittömän mielen suojasta on EY:n maksukyvyttömyysasetuksessa rajat ylittäviä konkursseja koskevia säännöksiä.

Muiden pohjoismaiden konkurssilainsäädännössä toisen osapuolen vilpittömyyttä suojataan eräissä tilanteissa. Ruotsissa toinen osapuoli saa vilpittömän mielen suojaa, jos oikeustoimi on tehty viimeistään seuraavana päivänä kuulutuksen julkaisemisesta. Sen jälkeen toisen osapuolen vilpittömyyttä suojataan silloin, jos konkurssin alkamisen jälkeen toinen osapuoli täyttää suoritusvelvollisuutensa velalliselle tai tekee taikka vastaanottaa irtisanomis- tai vastaavan ilmoituksen. Tällaisten toimien osalta toisen osapuolen vilpittömyyttä suojataan myös Norjan konkurssilain mukaan.

Nykyinen pääsääntö painottaa konkurssipesän ja konkurssivelkojen etuja ja yksiselitteisyydessään järjestelmä on myös selkeä. Toisaalta se on samalla ankara sellaista osapuolta kohtaan, joka on perustellusti vilpittömässä mielessä. Erityisesti se on kohtuuton silloin, kun konkurssista ei ole vielä kuulutettu eikä toisen osapuolella ole ollut edes tosiasiallista mahdollisuutta tietää konkurssista. Näiden syiden vuoksi *1 momentissa* ehdotetaan nykytilaa muutettavaksi niin, että vilpittömässä mielessä oleva osapuoli voi vedota velallisen kanssa tekemäänsä oikeustoimeen, jos oikeustoimi on tehty ennen kuin konkurssista kuulutettiin. Koska ehdotuksen mukaan konkurssista kuulutettaisiin heti konkurssiin asettamisen jälkeen, näiden ajankohtien välinen aika olisi lyhyt. Suoja ei siis ulottuisi kuuluttamisen jälkeen tehtyihin oikeustoimiin 2 ja 3 momentista ilmenevin poikkeuksin ja ehdotus vastaisi tältä osin nykytilaa. Toisaalta jos konkurssipesä olisi sidottu velallisen oikeustoimiin vielä kuuluttamisen jälkeenkin, konkurssin tarkoitus voisi liiaksi vaarantua. Lisäksi vilpittömän mielen suojan tulisi määräytyä mahdollisimman yksiselitteisesti.

Konkurssista tietämätön saa suojaa vain, jos hän on perustellussa vilpittömässä mielessä velallisen asettamisesta konkurssiin. Ei siis riitä, että osapuoli ei tosiasiallisesti tiennyt konkurssista, vaan vaaditaan, että hänen ei myöskään voida katsoa pitäneenkään tietää siitä. Esimerkiksi luottolaitokselta tai muulta ammattivelkojalta voidaan edellyttää korostuneempaa huolellisuusvelvollisuutta kuin yksityishenkilöltä, ja niiden voidaan edellyttää tarkistavan erityisesti merkittävämpiä sopimuksia tehdessään asiakkaansa luottotiedot, joista ilmenevät myös tiedot paitsi konkurssiin asettamisesta myös vireillä olevasta konkurssihakemuksesta.

Vilpittömän mielen suojasta seuraa 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa yleensä, että toinen osapuoli tulee samaan asemaan kuin siinä tapauksessa, että oikeustoimi olisi tehty ennen konkurssia. Jos velallinen on esimerkiksi myynyt toiselle osapuolelle konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta, kauppa sitoo konkurssipesää, jolloin toinen osapuoli saisi pitää saamansa omaisuuden, mutta kauppahinta kuuluu konkurssipesään. Tältä osin 2 §:n 1 momentin viimeisessä virkkeessä on erityissäännös, jonka mukaan konkurssipesällä on kuitenkin oikeus vaatia omaisuuden palauttamista, jos konkurssipesä maksaa osapuolelle tämän suorittaman vastikkeen ja tälle aiheutuneet tarpeelliset kustannukset. Jos velallinen puolestaan ostaa toiselta velaksi esimerkiksi irtainta omaisuutta, omaisuus kuuluu konkurssipesään, mutta osapuolen tulee valvoa kauppahintasaatavansa konkurssissa. Jos taas velallinen on tehnyt irtainta tai kiinteää omaisuutta koskevan vuokrasopimuksen toisen osapuolen kanssa, sopimus sitoo samalla tavalla kuin jos se olisi tehty ennen konkurssia. Näin ollen, jos velallinen on vuokrannut konkurssipesään kuuluvan huoneiston toiselle osapuolelle, vilpittömässä mielessä olleella toisella osapuolella on oikeus vedota vuokrasopimukseen.

On huomattava, että takaisinsaantia konkurssipesään koskevat säännökset soveltuvat tilanteeseen, jossa velallinen on tehnyt oikeustoimen konkurssin alkamisen jälkeen. Konkurssipesä voi siis vaatia esimerkiksi lahjanluonteista luovutusta peräytettäväksi vaikka luovutus muuten sitoisi konkurssipesää.

Vaikka oikeustoimi toisen osapuolen vilpittömyyden perusteella sitoisi konkurssipesää, pesällä olisi oikeus vaatia velallisen luovuttaman omaisuuden palauttamista. Jos omaisuuden luovutusta ei ole tapahtunut ja sopimus sitoisi siitä huolimatta, että omaisuutta ei ole luovutettu, pesä voisi kuitenkin 1 momentissa oleva säännöksen perusteella kieltäytyä luovuttamasta omaisuutta. Tällöin konkurssipesän olisi maksettava velallisen sopimuskumppanille tämän suorittama vastike ja kustannukset, jotka tälle ovat aiheutuneet sopimuksen tekemisestä ja täyttämisestä. Säännös on tarpeen ennen muuta sellaisten tilanteiden varalta, joissa luovutetun omaisuuden jääminen konkurssipesän ulkopuolelle vaikeuttaa pesän realisaatiota tai muutoin pesän hoitamista. Omaisuus voi olla tarpeen esimerkiksi velallisen liiketoiminnan jatkamisessa.

Ehdotus koskee myös niitä oikeustoimia, joissa velallista edustaa valtuutettu. Siksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain 23 §:ää.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin irtisanomisilmoitusta koskevasta vilpittömän mielen suojasta. Velallisen sopimuskumppanin ei voida edellyttää tehdessään tai vastaanottaessaan irtisanomisilmoituksen samalla tavoin kuin esimerkiksi luottosopimusta tehdessään selvittävän sitä, onko velallinen asetettu konkurssiin. Jos vilpittömän mielen suoja ulottuisi vain kuulutukseen saakka, se voisi johtaa kolmannen osapuolen kannalta kohtuuttoman tilanteeseen. Sen vuoksi vilpittömän mielen suoja voi ulottua ajallisesti pitemmälle. Ehdotuksen mukaan osapuoli voisi näet saada vilpittömän mielen suojaa, vaikka ilmoitus olisi tehty vielä kuulutuksen jälkeen, jos hän voi näyttää olleensa vilpittömässä mielessä. Todistustaakka vilpittömästä mielestä on siis hänellä. Lisäedellytyksenä on kuulutuksen jälkeen tehtyjen oikeustoimien osalta se, että olisi pidettävä ilmeisen kohtuuttomana, ettei toimi sitoisi konkurssipesää. Lainkohdassa tarkoitettuja toimia ovat irtisanomisilmoituksen lisäksi esimerkiksi vanhentumisen katkaiseminen ja reklamaatio. Kohtuutonta voi olla esimerkiksi se, kun toisena osapuolena oleva vuokranantaja on irtisanottuaan velallisen vuokrasopimuksen vuokrannut huoneiston edelleen tai toisena osapuolena oleva vuokralainen on irtisanomisilmoituksen sitovuuteen luottaen muuttanut pois huoneistosta. Jos taas velallinen irtisanoo työntekijän työsopimuksen tai työntekijä tekee irtisanoutumisilmoituksen velalliselle konkurssin alkamisen jälkeen, vilpittömässä mielessä oleva työntekijä voisi sinänsä vedota irtisanomiseen. Konkurssipesällä olisi kuitenkin tästä huolimatta oikeus vedota työsopimuslain (55/2001) 7 luvun 8 §:n irtisanomisperusteisiin.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin konkurssista tietämättömän osapuolen maksusuojasta. Säännöksen mukaan ratkaistaisiin kysymys siitä, onko toisen osapuolen erheellisesti velalliselle suorittama maksu pätevä konkurssipesää kohtaan ja vapautuuko maksaja maksuvelvoitteesta, vaikka maksu olisi tullut suorittaa konkurssipesälle. Ehdotetun säännöksen mukaan konkurssin alettua velalliselle suoritettu maksu on pätevä, paitsi jos maksaja tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää konkurssin alkamisesta. Tältä osin voidaan viitata siihen, mitä edellä on esitetty irtisanomisilmoitusta ja muita vastaavia toimia koskevasta vilpittömän mielen suojasta. Esimerkiksi sopimukseen perustuvan maksun suorittajalla ei yleensä ole samalla tavoin kuin varsinaisten oikeustoimien kohdalla aihetta selvittää, onko maksun vastaanottaja asetettu konkurssiin. Nykyään maksut suoritetaan lisäksi useimmiten koneellisesti. Lisäksi maksu saattaa tosiasiallisesti tapahtua huomattavasti myöhemmin kuin velallinen on määrännyt maksusta, esimerkiksi, jos maksu tehdään pankin välityksellä tai postitse. Jos kuitenkin osapuoli saa tiedon maksunsaajan konkurssista ennen kuin varat ovat siirtyneet hänen määräysvallastaan, hän ei saa vilpittömän mielen suojaa. Ehdotettu sääntely vastaa EY:n maksukyvyttömyysasetuksen 24 artiklaa, joka koskee sitä tilannetta, että joku on täyttänyt velvoitteen velalliselle, joka on toisessa jäsenvaltiossa aloitetun menettelyn kohteena. Perusteltua vilpittömää mieltä ei kuitenkaan vaadita.

3 §. *Konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta koskeva oikeudenkäynti.* Pykälässä on säännökset konkurssin alkamisen oikeusvaikutuksista oikeudenkäyntiin ja muuhun menettelyyn, joka koskee konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta. Säännökset perustuvat nykyisinkin voimassa oleviin periaatteisiin ja oikeuskäytäntöön. Selvyyden vuoksi konkurssilakiin ehdotetaan otettavaksi

nimenomaiset asiavaltuutta koskevat säännökset niissä tilanteissa, joissa pesä ei ryhdy oikeudenkäyntiin tai jatka oikeudenkäyntiä.

Oikeudenkäynti koskee konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta esimerkiksi silloin, kun kyse on omistusoikeusriidasta tai velallisen saamisoikeudesta. Koska asiavaltuus näissä asioissa kuuluu konkurssin aikana konkurssipesälle, velallisella ei pääsäännön mukaan ole oikeutta käyttää itsenäistä puhevaltaa. Velalliselle voi kuitenkin eri syistä olla tärkeää nostaa kanne tai jatkaa vireillä olevaa kannetta, vaikkei konkurssipesä siitä olisikaan kiinnostunut. Jos oikeudenkäynnissä katsotaan, että tietty omaisuus ei ole kuulunut velalliselle, velallinen ei voi näet menestyksellä vaatia samaa omaisuutta konkurssin jälkeen uudessa oikeudenkäynnissä. Lisäksi se, mitä konkurssipesään kuuluu, määrää velkojille tulevan jako-osuuden määrän ja näin viime kädessä sen, missä määrin velallinen jää konkurssin jälkeen vastuuseen niistä veloista, jotka eivät saa konkurssissa täyttä suoritusta.

Pykälän *1 momentti* koskee sitä tilannetta, jossa konkurssin alkaessa on vireillä oikeudenkäynti velallisen ja kolmannen välillä. Kuten edellä esitetystä ilmenee, konkurssipesälle siirtyy konkurssin alkaessa jo yleisen säännöksen mukaan oikeus käyttää asianosaisena puhevaltaa tällaisessa asiassa. Tämän järjestämiseksi lainkohdassa on nimenomainen säännös siitä, että konkurssipesälle on varattava tilaisuus jatkaa oikeudenkäyntiä. Tuomioistuimen tulee siten antaa konkurssipesälle tieto oikeudenkäynnistä. Jos konkurssipesä haluaa käyttää tilaisuuden hyväkseen, oikeudenkäynti tai muu menettely jatkuu konkurssipesän ja kolmannen välillä. Tällöin velallinen voi osallistua oikeudenkäyntiin vain itsenäisenä väliintulijana oikeudenkäymiskaaren 18 luvun 10 §:n 2 momentin nojalla. Oikeudenkäynnin jatkaminen ei kuitenkaan ole välttämättä pesän etujen mukaista esimerkiksi siitä aiheutuvien kustannusten ja kuluriskin vuoksi. Velallisella olisi ehdotetun 1 momentin mukaan oikeus jatkaa vireillä olevaa oikeudenkäyntiä, jos pesä nimenomaisesti luopuu siitä tai pysyttelee passiivisena. Pesänhoitajan on luonnollisesti ilmoitettava velalliselle, ryhtyykö pesä jatkamaan oikeudenkäyntiä.

Konkurssipesä ei saisi joutua vastaamaan sellaisista kuluista, jotka ovat aiheutuneet velallisen itsensä tekemistä toimista. Näiden syiden vuoksi on perusteltua, että pesä vastaa vastapuolen oikeudenkäyntikuluista vain siltä osin kuin ne ovat aiheutuneet pesän omista toimenpiteistä. Toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut olisivat konkurssisaatavan asemassa siltä osin, kuin ne kohdistuvat velallisen ennen konkurssin alkamisesta tekemiin toimenpiteisiin. Tuomioistuimen tulee asian ratkaistessaan määrätä, miltä osin konkurssipesä vastaa vastapuolen oikeudenkäyntikuluista.

Pykälän *2 momentin* mukaan velallisella olisi oikeus panna vireille konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta koskeva oikeudenkäynti tai muu menettely sen jälkeen, kun konkurssi on alkanut, jos konkurssipesä ei nosta kannetta. Ehdotus vastaa nykyistä oikeustilaa (KKO 1959 II 42, konkurssisäännön 71 §:n 5 momentti).

Pykälän *3 momentti* säätää siitä, miten velallisen asemaan vaikuttaa se, että konkurssipesä haluaa tehdä sovinnon oikeudenkäynnin vastapuolen kanssa.

Säännöstä sovelletaan siinä tilanteessa, että konkurssipesä haluaa tehdä sovinnon konkurssin alkaessa vireillä olevassa tai konkurssin alkamisen jälkeen vireille panemassaan oikeudenkäynnissä. Lisäksi säännös tulee sovellettavaksi myös silloin, kun konkurssipesä haluaa oikeudenkäynnin sijasta sopia asian toisen osapuolen kanssa. Velallisella olisi ehdotuksen mukaan tällöin oikeus jatkaa oikeudenkäyntiä tai nostaa kanne, jos hän ei tyydy konkurssipesän esittämään sovintoon. Velallisen on tällöin kuitenkin asetettava konkurssipesälle vakuus siitä, mitä toinen osapuoli on tarjonnut konkurssipesälle sovintona. Vakuus turvaa sen, ettei velallinen voi vahingoittaa velkojen etua kieltäytymällä hyväksymästä sovintoa. Säännös vastaa konkurssisäännön 71 §:n 5 momenttia. Sen mukaan velallisella on velkojen hyväksyessä riidanalaisista varoista tehdyn sovintotarjouksen oikeus prosessata asiassa, jos hän ei suostu sovintotarjoukseen. Velallisen on kuitenkin tällöin asetettava vakuus konkurssipesälle siitä, mitä sovintona tarjottiin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin lisäksi siitä, kenelle kuuluu se voitto tai hyöty, jonka velallinen saavuttaa säännöksen tarkoittamassa oikeudenkäynnissä tai muussa menettelyssä. Vaihtoehtoina on, että voitto kuuluu velalliselle itselleen tai konkurssipesälle. Edellistä ratkaisua puoltaisi se, että konkurssipesä on luopunut oikeudestaan prosessin kohteena olevaan etuuteen ja sen vuoksi voidaan pitää perusteettomana sitä, että omaisuus velallisen toimin hankittuna kuitenkin siirtyy kolmannelta pesän määräysvaltaan. Koska velallinen vastaa oikeudenkäyntikuluista, tämä vaihtoehto olisi senkin vuoksi kohtuullinen. Toisaalta velallinen vastaa konkurssisaatavista myös oikeudenkäynnin kautta saadulla omaisuudella. Konkurssivelkojat voivat ulosmittausteitse velkoa konkurssisaataviaan velallisen oikeudenkäynnin kautta saamasta omaisuudesta. Velallinen voidaan myös asettaa uudelleen konkurssiin, jolloin kyseinen omaisuus käytettäisiin yleensä samojen velkojen maksuun kuin vireillä olevassa konkurssissa. Näistä syistä on päädytty siihen vaihtoehtoon, jonka mukaan omaisuus kuuluu konkurssipesään. On myös muistettava, että konkurssipesä voi erillisellä tahdonilmaisulla luopua oikeudenkäynnin kohteena olevasta omaisuudesta. Käytännössä näin voi tapahtua ainakin silloin, kun oikeudenkäynti viivyttaisi konkurssin päättämistä ja on ilmeistä, että oikeudenkäynnillä saataisiin pesään vain vähän varoja.

Konkurssipesän ei toisaalta tulisi hyötyä siitä, että velallinen on itse oikeudenkäynnillä saanut pesään lisävarallisuutta. Sen vuoksi on perusteltua, että velallinen saa itselleen korvauksen oikeudenkäyntikuluistaan.

4 §. *Konkurssisaatavaa koskeva oikeudenkäynti tai muu menettely.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset konkurssisaatavia koskevista oikeudenkäynneistä ja velallisen oikeudesta käyttää niissä puhevaltaa. Ehdotetut säännökset vastaavat voimassa olevaa oikeutta.

Konkurssisaatavat tutkitaan ja vahvistetaan konkurssimenettelyn yhteydessä eikä silloin ole tarvetta saattaa erikseen vireille tällaista saatavaa koskevaa riita-asiaa. Tämän vuoksi pykälän 1 momentissa on säännös siitä, ettei konkurssin alettua saa nostaa kannetta tai saattaa vireille muuta menettelyä, jonka tarkoituksena on saada konkurssisaatavaa koskeva täytäntöönpanoperuste konkurssipesää vastaan. Säännös ei kuitenkaan estäisi panttivelkojaa nostamasta kannetta, jonka mukaan

saatava voidaan ottaa pantista. Tämä mahdollistaa sen, että panttivelkoja kykenee edelleen käyttämään panttioikeuteen perustuvia rahaksimuutto-oikeuksia konkurssimenettelyn ulkopuolella. Säännös ei estä myöskään saatamasta vireille konkurssisaatavaa koskevaa asiaa muussa menettelyssä. Siten velkoja voisi esimerkiksi saattaa asian vireille välimiesmenettelyssä ennen konkurssin alkamista tehdyn välityssopimuksen perusteella. Tämä perustuu siihen, ettei riitautetun saatavan oikeellisuutta voida tutkia konkurssimenettelyssä, jos yleinen tuomioistuin ei ole toimivaltainen.

Pykälän 2 *momenttiin* sisältyvät säännökset koskevat konkurssin alkaessa vireillä olevaa konkurssisaatavaa koskevaa oikeudenkäyntiä. Ehdotus vastaa voimassaolevaa oikeutta (konkurssisäännön 12 §). Asianosaisille aiheutuisi ylimääräisiä oikeudenkäyntikustannuksia, jos vireillä oleva riita-asia jäisi konkurssin vuoksi sillensä, koska sama asia jouduttaisiin yleensä käsittelemään konkurssissa riitautettua saatavaa koskevana asiana. Sen vuoksi kantaja voi jatkaa konkurssisaatavaa koskevaa oikeudenkäyntiä. Oikeudenkäynnin jatkaminen voi olla perusteltua erityisesti silloin, kun saatava on riitainen ja asia tultaisiin käsittelemään riitautusmenettelyssä. Jos oikeudenkäynti on pantu vireille vain riidattoman saatavan täytäntöönpanoperusteen saamiseksi, oikeudenkäynnin jatkaminen on yleensä turhaa. Jos oikeudenkäyntiä jatketaan, konkurssimenettelyssä vahvistettaisiin ehdotuksen 12 luvun 9 §:n 3 momentin mukaan jako-osuus sen määrän perusteella, joka oikeudenkäynnissä tai muussa menettelyssä määrätään. Koska asiavaltuus siirtyy konkurssipesälle, sille on varattava tilaisuus oikeudenkäynnin jatkamiseen. Kuten 3 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta koskevissa oikeudenkäynneissäkin, konkurssipesä vastaisi vain sen omista toimenpiteistä toiselle osapuolelle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista. Tällöinkin vastapuolelle tuomitut oikeudenkäyntikulut olisivat muilta osin konkurssisaatavan asemassa.

Velallisella olisi oikeus jatkaa oikeudenkäyntiä siinä tapauksessa, ettei konkurssipesä sitä jatka. Vaikka kantaja rajaisi oikeudenkäynnin kohteen koskemaan vain konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta, tulee velallisen tällöin voida itsenäisesti käyttää puhevaltaa, koska velallisella on konkurssimenettelyn yhteydessä riitautusoikeus. Jos konkurssipesä ja velallinen eivät kumpikaan jatka oikeudenkäyntiä, kantajalla on oikeus jatkaa oikeudenkäyntiä ja saada asia ratkaistuksi yksipuolisella tuomiolla tai tuomiolla.

Jos konkurssipesä jatkaa oikeudenkäyntiä, velallinen voi osallistua oikeudenkäyntiin oikeudenkäymiskaaren 18 luvun 10 §:n 2 momentin tarkoittamassa itsenäisen väliintulijan asemassa.

Ehdotuksen 3 *momentin* mukaan vero, julkinen maksu ja muu siihen rinnastettava saatava määrätään konkurssin alkamisesta huolimatta niin kuin siitä erikseen säädetään. Tällaisissa asioissa yleinen tuomioistuin ei ole toimivaltainen.

5 §. *Erillistäytäntöönpanon aloittaminen.* Pykälässä säädettäisiin konkurssin alkamisen vaikutuksesta velkojen oikeuteen kohdistaa konkurssipesään kuuluvaa omaisuuteen ulosotto- ja turvaamistoimia. Konkurssisäännön 10 §:n 2

momenttia vastaavasti pykälän *1 momentti* lähtee siitä, että konkurssin alkamisen jälkeen velallisen omaisuuteen ei saa kohdistaa ulosmittaustoimia konkurssisaatavan perimiseksi. Konkurssi on yleistäytäntöönpanoa, minkä vuoksi velkojien vaatimukset tulee lähtökohtaisesti käsitellä konkurssimenettelyssä. Konkurssin tarkoituksen vaarantaisi se, että yksittäisten velkojien sallittaisiin kohdistaa erityisiä täytäntöönpanotoimia velallisen omaisuuteen. Kiellon vastaisesti toimitettu ulosmittaus on konkurssipesää vastaan tehoton.

Pykälässä on myönnetty poikkeusasema panttivelkojalle, jonka separatistiasemaan nykyisinkin lähtökohtaisesti kuuluu täytäntöönpano-oikeus konkurssista riippumatta (konkurssisäännön 10 § 2 momentti). Panttivelkojan asemasta säädettäisiin tarkemmin ehdotetun lain 16 luvussa.

Velallisen ollessa luonnollinen henkilö konkurssi ei estä ulosmittauksen kohdistamista omaisuuteen, jonka velallinen saa konkurssin alkamisen jälkeen. Tämä perustuu siihen, että 5 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan luonnollisen henkilön konkurssipesään ei kuuluisi omaisuus, jonka hän saa konkurssin alkamisen jälkeen. Tästä omaisuudesta voitaisiin konkurssin aikana periä myös konkurssisaatavia. Nykyisin vain etuoikeutetun lapsen elatusavun velkoja voi konkurssista riippumatta periä saatavansa velalliselle konkurssin aikana kertyvästä palkasta, eläkkeestä, elinkeinotulosta tai muusta toistuvaissuorituksesta (konkurssisäännön 10 §:n 4 momentti).

Ennen konkurssin alkamista ulosmitattua omaisuutta koskevat säännökset sisältyvät 6 §:ään.

Pykälän *2 momentissa* ulosmittausta vastaavat periaatteet koskevat myös saatavan perimiseksi tehtäviä turvaamistoimia. Tällaisia turvaamistoimia voidaan määrätä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 1 §:n, merilain (674/1994) 4 luvun 1 §:n, verojen ja maksujen perimisen turvaamisesta annetun lain (395/73) nojalla sekä pakkokeinolain (450/1987) 3 luvun säännösten nojalla.

6 §. *Erillistäytäntöönpanon jatkaminen.* Pykälässä säädettäisiin konkurssin alkamisen oikeusvaikutuksista silloin, kun velallisen omaisuutta on ulosmitattu ennen konkurssin alkamista. Voimassa oleva konkurssisäännön 10 §:n 2 momentti lähtee siitä, että jos omaisuutta on ennen konkurssia ulosmitattu, ulosottomiehen sitä koskeva toimi lakkaa. Säännösehdotuksen *1 momentti* lähtisi sen sijaan siitä, että ulosmittaus ei ilman muuta raukeaisi konkurssin alkaessa. Konkurssipesä päättää siitä, mikä myyntitapa on pesän kannalta edullisin. Ulosoton jatkuminen voi olla konkurssipesän kannalta tarkoituksenmukaisista ja konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta voitaisiin ehdotuksen 16 luvun 3 §:n mukaan myydä myös ulosottolain mukaisessa järjestyksessä konkurssipesän hakemuksen perusteella. Säännös mahdollistaa siten sen, että täytäntöönpanoa jatketaan konkurssipesän lukuun ja myynnistä kertyneet varat tilitetään konkurssipesälle.

Yleiset säännökset konkurssipesään kuuluvan omaisuuden myynnistä on sijoitettu 16 lukuun. Luvun 16 §:n mukaan ulosmittaus raukeaa, kun omaisuus myydään.

Jos täytäntöönpano on edennyt jo siihen vaiheeseen, että pakkohuutokauppa on kuulutettu, täytäntöönpanon keskeyttäminen ei ole yleensä tarkoituksenmukaista. Ehdotuksessa lähdetään siitä, että konkurssipesän tulisi esittää ulosottomiehelle keskeyttämistä koskeva vaatimus viimeistään ennen viikkoa ennen huutokauppaa. Konkurssipesällä olisi siten siihen saakka mahdollisuus harkita, olisiko täytäntöönpanon kohteena olevan omaisuuden myynti edullisempaa muulla tavalla tai esimerkiksi yhdessä muun omaisuuden kanssa. Viikon ajanjakso vastaa sitä lyhintä aikaa, jota ennen pakkohuutokaupasta on ulosottolain mukaan kuulutettava. Huutokaupan peruuttamisesta aiheutuvista kustannuksista vastaisi konkurssipesä. Kun täytäntöönpano keskeytetään, ulosmitattu tai saatavan perimiseksi takavarikoitu omaisuus on konkurssipesän vaatimuksesta luovutettava konkurssipesälle.

7 §. *Konkurssipesän oikeus sitoutua velallisen sopimukseen.* Pykälässä säädettäisiin konkurssin alkamisen oikeusvaikutuksista sopimukseen, jota velallinen ei ole täyttänyt. Pykälä olisi yleissäännös, jota sovellettaisiin, jollei muualla laissa toisin säädetä. Säännös olisi pakottavaa oikeutta eivätkä velallinen ja velallinen sopimuskumppani voisi siitä sopimuksin poiketa konkurssipesän vahingoksi.

Yleissäännös on uusi, sillä konkurssisäännössä ei sellaista ole. Sen sijaan useissa erityislaeissa on säännöksiä konkurssin vaikutuksesta velallisen sopimussuhteisiin. Kauppalain 63 §:n 1 momentissa säädetään konkurssipesän oikeudesta sitoutua sopimukseen tilanteessa, jossa velallinen ei ole täyttänyt osaltaan sopimusta ennen konkurssin alkamista. Tällöin vastapuolen tulee vaatia ilmoitusta siitä, haluaako konkurssipesä sitoutua kauppaan. Jos konkurssipesä ilmoittaa kohtuullisessa ajassa, että se haluaa sitoutua kauppaan, ja asettaa hyväksyttävän vakuuden sopimuksen täyttämistä, vastapuoli ei saa purkaa kauppaa. Säännöstä sovelletaan kauppalain soveltamisalan mukaisesti irtaimen omaisuuden kauppaan ja soveltuvien osien vaihtoon, ei kuitenkaan toisen maalla olevan rakennuksen taikka kiinteän laitoksen tai rakennelman luovutukseen, jos samalla luovutetaan käyttöoikeus maahan. Sitä ei sovelleta myöskään rakennuttamis-, palvelu- taikka tilaussopimuksiin. Kauppalain lisäksi konkurssin vaikutuksesta velallisen sopimussuhteisiin on muualla laissa säännöksiä muun muassa vuokra- ja työsopimusten osalta.

Jos laissa ei ole erityissäännöstä, oikeuskäytännössä on sovellettu kauppalain 63 §:n 1 momentista ilmeneviä periaatteita siinä tilanteessa, että velallinen on sopimuksen mukaisen palvelun ostaja. Tällöin konkurssipesällä on kyseisessä säännöksessä mainituin edellytyksin oikeus sitoutua sopimukseen eikä sopimuskumppani saa purkaa sopimusta. Jos velallinen on ollut palvelun tuottaja, konkurssipesällä ei ole aina katsottu olevan samanlaista oikeutta, vaan ratkaiseva merkitys on ollut sopimuksen laadulla ja sillä, onko pesällä edellytyksiä täyttää sopimus, ja toisaalta, voiko sopijapuolen edellyttää tyytyvän konkurssipesän suoritukseen velallisen suorituksen sijasta. Ehdotuksessa lähdetään siitä, ettei ole aihetta poiketa näistä oikeuskäytännössä melko vakiintuneista periaatteista.

Edellä selostettujen periaatteiden mukaisesti pykälän 1 momentti ilmaisee pääsäännön toisen sopijapuolen oikeudesta purkaa sopimus, kun velallinen

asetetaan konkurssiin ennen kuin hän on ehtinyt täyttää sopimuksen omalta osaltaan. Sillä, onko toinen osapuoli itse ehtinyt täyttää sopimukseen perustuvat velvoitteensa, ei ole merkitystä.

Velallisen tultua asetetuksi konkurssiin sopijapuolen tulee tiedustella konkurssipesältä, sitoutuuko konkurssipesä sopimukseen. Jos konkurssipesä ilmoittaa kohtuullisessa ajassa sitoutuvansa sopimukseen ja asettaa sopimuksen täyttämistä hyväksyttävän vakuuden, sopijapuoli ei saa purkaa sopimusta. Jos konkurssipesä kuitenkin ilmoittaa, ettei se sitoudu sopimukseen tai konkurssipesä ei ota tiedusteluun kantaa kohtuullisessa ajassa, sopimuksen saa purkaa. Sama koskee tilannetta, jossa konkurssipesä ilmoittaa sitoutuvansa sopimukseen, muttei aseta hyväksyttävää vakuutta sopimuksen täyttämistä. Konkurssipesällä on luonnollisesti tällöinkin oikeus sitoutua sopimukseen, jos sopijapuoli luopuu vaatimasta vakuutta.

Säännös merkitsee sitä, että konkurssipesä voi tulla velallisen sijaan sopijapuoleksi silloin, kun toisella sopijapuolella olisi oikeus purkaa sopimus velalliseen nähden. Tämä ei luonnollisestikaan estä muiden purkuperusteiden käytettävyyttä. Lisäksi säännös merkitsee sitä, että sopijapuolen tulee antaa konkurssipesälle tilaisuus sitoutua sopimukseen. Konkurssipesällä on siten pääsääntöisesti oikeus valita, mitkä sopimukset se haluaa pitää voimassa. Esimerkiksi jakeluverkonhaltijalla ei ole oikeutta purkaa sopimusta vain sillä perusteella, että liittynä asetetaan konkurssiin, vaan konkurssipesällä on oikeus sitoutua sopimukseen.

Niissä sopimuksissa, jotka konkurssipesä haluaa pitää voimassa, konkurssipesä tulee velallisen sijaan sopijapuoleksi. Lakiehdotuksesta ei käy ilmi, niin kuin ei myöskään kauppalaain vastaavaa asiaa sääntelevästä 63 §:stä, kuinka laaja konkurssipesän massavastuu on sopijapuolen tai velallisen ennen konkurssin alkamista tekemistä suorituksista. Säännös voi koskea hyvin erilaisia sopimuksia, joissa sopijapuolten suoritusvelvollisuuden sisältö ja suoritustapa voivat vaihdella hyvinkin paljon. Näin yksiselitteinen rajaveto siitä, miltä osin sopijapuolen saatava on konkurssisaatava ja miltä osin massavelkaa, on vaikeaa. On luontevaa, että tässä kysymyksessä noudatetaan lähtökohtaisesti samoja periaatteita kuin kauppalaan 63 §:n tulkinnassa. Merkitystä on siis ennen muuta sillä, onko toinen sopijapuoli täyttänyt oman suoritusvelvollisuutensa ja katsotaanko suoritusvelvollisuus kokonaisuudeksi vai perättäissuoritukseksi. Jos esimerkiksi sopijapuolen työ on keskeneräinen eikä sitä ollut luovutettu velalliselle ennen tämän konkurssia, ei konkurssipesä voine velvoittaa sopijapuolta jatkamaan sopimusta ilman täyttä suoritusvelvollisuutta. Jos taas sopijapuolen suorittama työ oli saavuttanut itsenäisen vaiheen ja oli luovutettu velalliselle ennen konkurssia, pesä vastaisi tällöin vain vielä täyttämättömän suorituksen maksusta. Vastaavia periaatteita noudatetaan silloin, kun velallinen on ollut sopimuksen mukaan työn suorittajana ja pesä sitoutuu jatkamaan työsuoritusta. Selvää on, että kestovelkasuhteissa, kuten puhelinliittymä- ja irtaimen esineen vuokrasopimuksissa, pesä joutuu massavelkaiseen vastuuseen vuokrista ja käyttömaksuista vain siltä osin kuin ne kohdistuvat konkurssin alkamisen jälkeiseen aikaan. Nämä kestovelvoitteet voidaan näin rinnastaa osittaissuorituksiin. On huomattava, että ehdotettu pykälä on konkurssipesän

suojaksi pakottavaa oikeutta, josta ei voida konkurssipesän vahingoksi sopia ennen konkurssia.

Sopijapuoli voi purkaa ne sopimukset, joihin konkurssipesä ei sitoudu. Tällöin vastapuolella sopimuksen perusteella olevat saatavat ovat konkurssisaatavan asemassa. Jos konkurssipesä kuitenkin esimerkiksi käyttää vuokrasopimuksen kohteena olevaa irtainta esinettä, se on tämän ajan vastuussa sopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämisestä.

Konkurssipesän on vastattava sopijapuolen tiedusteluun kohtuullisessa ajassa. Kohtuullisen ajan pituuden arvioinnissa merkityksellisiä seikkoja ovat muun muassa sopimuksen kohde ja suuruusluokka. Erityisen merkityksellistä on se, millaista vahinkoa sopijapuolelle voi aiheutua odotusajan kestoista. Jos kyse on yksinkertaisesta ja arvoltaan vähäisestä sopimuksesta, konkurssipesän voidaan edellyttää vastaavan tiedusteluun nopeasti. Sen sijaan jos kyse on merkittävää panostusta vaativasta taloudellisesti arvokkaasta sopimuksesta, konkurssipesälle on varattava enemmän aikaa harkita sitoutumista ja järjestää vakuus.

Pykälän 2 *momentti* sisältää poikkeukset 1 momentista ilmenevään pääsääntöön. Lainkohta antaa sopijapuolelle mahdollisuuden purkaa sopimus ensinnäkin, jos siihen on sopimuksen henkilökohtaisesta luonteesta johtuva syy. Tällä tarkoitetaan lähinnä sellaisia sopimuksia, joissa velvoitteen täyttäminen perustuu keskeisesti velallisen henkilökohtaiseen panokseen, tietoihin ja taitoihin. Näitä ovat tyypillisesti sellaiset palvelusopimukset, joissa sopijapuoli on edellyttänyt, että velallinen itse täyttää sopimuksen. Tällöin ei voida edellyttää sopijapuolen tyytyvän konkurssipesän tulemiseen velallisen sijaan, vaan sopijapuolen on voitava irrottautua sopimuksesta.

Pykälän 2 *momentti* mahdollistaa sopimuksen purkamisen myös muusta sellaisesta erityisestä syystä, jonka vuoksi ei voida edellyttää, että sopijapuoli jatkaa sopimussuhdetta konkurssipesän kanssa. Tämän tarkoituksena on lähinnä täydentää sopimuksen henkilökohtaiseen luonteeseen liittyvää poikkeusta. Kysymyksessä voi olla esimerkiksi sellainen hyvin kiinteä sopimussuhde, esimerkiksi franchise-sopimus, jossa toisen osapuolen ei voida edellyttää jatkavan sopimussuhdetta konkurssipesän kanssa. Sopijapuolen purkioikeutta arvioitaessa merkitystä on myös toimialalla. Sopijapuolelle voi nimittäin erityisesti palvelualalla koitua erityistä haittaa sopimuksen jatkamisesta konkurssipesän kanssa, jolloin tällä tulee olla oikeus sopimuksen purkamiseen. Tällainen tilanne saattaa olla esimerkiksi silloin, kun sopimus koskee merkituotetta ja sopimuksen jatkaminen konkurssipesän kanssa saattaa vaikuttaa kielteisesti tuotemerkin arvoon ja siten aiheuttaa sopijapuolelle välillistä taloudellista vahinkoa.

Lainkohdan tarkoittama erityinen syy voi liittyä esimerkiksi myös seikkoihin, joiden vuoksi sopijapuolella on vahvoja perusteita epäillä, ettei konkurssipesällä ole tosiasiallisia mahdollisuuksia täyttää sopimusta.

Sopijapuolen riski konkurssipesän taloudellisesta kyvystä täyttää sopimus ei välttämättä oikeuta sopimuksen välittömään purkamiseen, sillä tällainen riski voidaan yleensä ottaa huomioon hyväksyttävää vakuutta arvioitaessa.

Pykälän säännökset tulisivat jo ehdotuksen 1 luvun 2 §:n 1 momentin nojalla sovellettavaksi vain, jos muualla laissa ei toisin säädetä. Koska soveltamisalan rajauksella on sopimussuhteiden osalta suuri käytännön merkitys, siitä ehdotetaan otettavaksi pykälän 3 momenttiin nimenomainen säännös. Muualla laissa on useita tällaisia erityissäännöksiä. Käytännössä tärkeimpiä ovat konkurssissa säännökset, jotka koskevat liikehuoneistojen vuokrasopimuksia (laki liikehuoneiston vuokrauksesta, 482/1995, 39 §), työsopimuksia (työsopimuslaki, 55/2001, 7 luku 10 §), liittymäsopimuksia (LiikMp telepalveluiden toimitusehtojen yleisistä perusteista, 478/1997, 15 §) ja irtaimen kauppaa (kauppalaki, 355/1987, 63 §). Jos tällaista erityissäännöstä ei ole, konkurssin alkamisen oikeusvaikutukset sopimussuhteeseen ratkeavat ehdotetun yleissäännöksen mukaan.

8 §. *Saatavan erääntyminen.* Ehdotuksen mukaan erääntymätönkin saatava katsottaisiin suoraan lain nojalla konkurssissa erääntyneeksi. Nyt voimassaolevan oikeuden mukaan saatava ei eräänny konkurssin johdosta. Tämä käy ilmi muun muassa konkurssisäännön 34 §:stä, jonka mukaan erääntymätön saatava voidaan valvoa tai käyttää kuittaukseen, ja konkurssisäännön 104 §:stä, jossa säädetään erääntymättömälle saatavalle maksettavasta jako-osuudesta.

Saatavan erääntymistä konkurssissa puoltaa erityisesti se, että konkurssissa kaikki velalliselta olevat saatavat selvitetään eikä suorituksen vaatiminen erääntymättömällekään saatavalle ole ennen aikaista. Ennen kaikkea saatavien erääntyminen helpottaa niiden selvittämistä. Velallinen tulee konkurssin vuoksi kyvyttömäksi maksamaan kaikki velkansa, jolloin velkojen eräännyttämisperuste olisi joka tapauksessa olemassa Se, että saatavaa pidetään konkurssissa erääntyneenä suoraan lain nojalla, ei myöskään muuta tosiasiallista tilannetta merkittävästi. Luottokäytännössä ovat yleisiä ehdot, joiden nojalla velkojalla on oikeus eräännyttää luotto ennen aikaisesti velallisen maksuviivästyksen tai muun sopimusrikkomuksen perusteella. Yritysluotoissa tavanomainen eräännyttämisehto on velallisen konkurssi. Etuoikeudettoman saatavan velkojan kannalta ei käytännössä ole olennaista merkitystä sillä, juokseeko velalle konkurssin alkamisen jälkeen juoksu- vai viivästyskorko, kun tältä ajalta kertyvä korko on joka tapauksessa viimesijainen eikä sille käytännössä kerry suoritusta (laki velkojen maksunsaantijärjestyksestä 6 §:n 1 momentin 1 kohta). Panttivelkojalla taas on ehdotuksen 16 luvun 10 §:n mukaan saada ennen aikaisen erääntymisen johdosta pantin arvosta määrä, jonka velallinen olisi ollut velvollinen maksamaan, jos velkoja olisi velallisen sopimusrikkomuksen perusteella eräännyttänyt velan.

Konkurssipesän sitoutuessa sopimukseen ja sopimuksen jatkuessa myös sopimukseen perustuvat velvoitteet erääntyvät sopimuksen perusteella.

Ehdotetun pykälän mukaan erääntymisajankohtana pidettäisiin konkurssin alkamista. Säännös koskisi velallisen kaikkia velkoja, joten myös erääntymätöntä panttisaatavaa pidettäisiin erääntyneenä konkurssin alkaessa. Mitään eräännyttämistoimia suhteessa velalliseen ei vaadittaisi. Saatavan erääntymisellä konkurssissa ei ole vaikutusta muihin tahoihin nähden. Siten

velkojan on säännöksestä huolimatta eräännytettävä velka suhteessa muihin velasta vastuussa oleviin.

9 §. *Vanhentuminen.* Pykälässä viitattaisiin velan vanhentumisesta annettuun lakiin (..), jossa säädettäisiin konkurssin vaikutuksesta konkurssisaatavan vanhentumiseen.

10 §. *Oikeusvaikutusten voimassaolo.* Pykälän 1 momentista ilmenee se pääsääntö, ettei muutoksenhaulla ole lykkäävää vaikutusta konkurssin alkamisen oikeusvaikutuksiin, vaan ne tulevat voimaan muutoksenhausta huolimatta. Oikeusvaikutukset lakkaavat, jos muutoksenhakutuomioistuin lainvoimaisesti kumoaa konkurssiin asettamista koskevan päätöksen. Muutoksenhakutuomioistuin voi myös jo ennen pääasian ratkaisemista määrätä oikeusvaikutukset lakkaamaan. Tämä voi olla tarpeen, jos muutoksenhakutuomioistuin katsoo olevan ilmeistä, ettei konkurssiin asettamiselle ole ollut edellytyksiä. Ehdotus vastaa konkurssisäännön 113 §:ää.

Konkurssin oikeusvaikutukset pysyvät voimassa, kunnes konkurssi päättyy. Ehdotuksen 18 luvun 6 §:n mukaan konkurssi päättyy, kun lopputilitys on hyväksytty. Oikeusvaikutukset voivat 2 momentin nojalla lakata tätä ennenkin sen vuoksi, että konkurssi lakkaa tai peruutetaan taikka päättyy sovintoon. Jos konkurssi lakkaa tai peruutetaan tai päättyy sovintoon, konkurssin alkamiseen liittyvät oikeusvaikutukset lakkaisivat 1 momentista ilmenevän periaatteen mukaisesti pääsääntöisesti jo silloin, kun päätös raukeamisesta tai peruuttamisesta annetaan, vaikka tähän päätöksen haettaisiin muutosta.

Oikeusvaikutusten välitön lakkaaminen näissä tilanteissa on selvä pääsääntö, sillä velallisen oikeuksia ei tule rajoittaa tarpeettomasti. Konkurssin oikeusvaikutusten voimassa pysyttäminen voi kuitenkin joissakin tilanteissa olla aiheellista ja perusteltua. Sen vuoksi olisi mahdollista, että tuomioistuin voisi erityisestä syystä määrätä, että oikeusvaikutukset kuitenkin pysyvät voimassa siihen saakka, kunnes päätös on lainvoimainen tai asiassa toisin määrätään. Erityinen syy voi liittyä esimerkiksi siihen, että kysymys konkurssin lakkaamisen edellytyksistä on ollut hyvin epäselvä. Muutoksenhakutuomioistuin voi tällöinkin määrätä oikeusvaikutukset lakkaamaan jo ennen pääasian ratkaisemista.

11 §. *Tilaisuuden varaaminen ulosmittaukseen.* Pykälän 1 momentti edellyttää, että pesänhoitaja varaa ulosottomiehelle tilaisuuden omaisuuden ulosmittaamiseen ennen varojen palauttamista velalliselle, jos ulosmittaushakemus on vireillä konkurssin oikeusvaikutusten lakatessa. Velallisen omaisuutta ei siten saisi konkurssin oikeusvaikutusten lakkaamisen vuoksi heti palauttaa takaisin velalliselle, vaan tavoitteena on, että täytäntöönpano voisi jatkua ulosotossa vireillä olevan ulosottohakemuksen perusteella.

Ehdotuksen tavoitteena on paitsi selkeyttää nykytilaa myös parantaa velkojien asemaa. Velallinen ei voisi konkurssin oikeusvaikutusten lakattua hukata omaisuuttaan ulosmittausta hakeneen velkojan vahingoksi, sillä omaisuus ei

palaisi velallisen hallintaan ennen kuin ulosottomiehellä on ollut tilaisuus toimittaa ulosmittaus.

Velallisen omaisuuden luovuttamisesta ulosottomiehelle silloin, kun konkurssi raukeaa, säädetään erikseen 10 luvun 6 §:ssä. Pykälän 2 *momentti* sisältää viittauksen tähän erityissäännökseen.

4 luku. Velallisen asema

Lukuun sisältyvät säännökset, jotka koskevat velallisen oikeuksia ja velvollisuuksia konkurssin aikana sekä niitä pakkokeinoja, joita voidaan määrätä velallista kohtaan. Lisäksi siinä säädetäisiin ennen konkurssiin asettamista määrättävistä turvaamistoimista.

1 § *Velallisen kohtelu.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi yleinen säännös velallisen kohtelusta konkurssin yhteydessä. Konkurssisääntöön ei tämänkaltaista säännöstä sisälly, mutta laissa jo edellytetyn hyvän pesänhoitotavan noudattamiseen kuuluu myös vaatimus velallisen asianmukaisesta kohtelusta. Konkurssiasiaain neuvottelukunnan suositukseen ”Konkurssivelallisen oikeudet ja velvollisuudet” (11/8.10.1999) on kirjattu hyvään pesänhoitotapaan liittyvä menettelyohje, jonka mukaan velallista on kohdeltava asiallisesti ja myös hänen oikeudet etunsa on otettava pesän selvityksessä ja hoidossa huomioon. Suosituksessa viitataan konkurssivelallisen oikeuksien kannalta merkittäviin perusoikeuksiin; oikeus vapauteen, yksityisyyden suojaan ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.

Asiallisella kohtelulla tarkoitetaan ennen muuta hyvää ja maltillista käytöstä velallista kohtaan pesää selvitettyäessä ja hoidettaessa. Säännös velvoittaisi konkurssihallintoa, toisin sanoen pesänhoitajaa ja velkojia. Velallisella säännöksessä tarkoitetaan konkurssivelallisena olevaa luonnollista henkilöä ja, kun konkurssivelallisena on yhteisö tai säätiö, sen lakimääräistä edustajaa ja muuta tämän luvun 12 §:n 1 momentissa määriteltyä henkilöä. Asiallinen kohtelu on yleinen sääntö ja se koskee ylipäänsä kaikkia velallisen asemassa olevia henkilöitä.

Asiallisen kohtelun vaatimus liittyy kaikkeen pesän hallinnon ja velallisen väliseen yhteydenpitoon. Velallisen asiallinen kohtelu edellyttää muun muassa, ettei velalliselle aseteta kohtuuttomina pidettäviä tapoja täyttää myötävaikutusvelvollisuutensa, kuten velvollisuutta työskentelyyn myöhään illalla tai viikonloppuisin. Jos velallisella on esimerkiksi ansiotyö, sen hoitaminen ei saisi konkurssin vuoksi estyä eikä myöskään olennaisesti vaikeutua.

Ehdotetun säännöksen mukaan pesän selvityksessä ja hoidossa on otettava huomioon myös velallisen etu asianmukaisesti. Velallisen etu voi liittyä oikeuteen saada erotettua pesästä jotain sinne kuulumatonta omaisuutta, saada tarpeellisia tietoja ja asiakirjoja pesästä taikka saada käyttää pesään kuuluvaa omaisuutta. Velallinen voi tarvita esimerkiksi pesään kuuluvia asiakirjoja tai pesän hallussa olevia omia asiakirjojaan oikeudenkäynnin tai muun syyn, esimerkiksi verotukseen tai jonkin etuuden hakemiseen liittyvistä syistä.

Pesänhoitajan tulee huolehtia siitä, että velallinen saa haltuunsa tarvitsemansa asiakirjat tai jäljennökset niistä. Luvun 2 §:ään ehdotetaan otettavaksi myös nimenomainen säännös velallisen tietojensaantioikeudesta.

Velallisen edun asianmukainen huomioon ottaminen voi vaatia, että velalliselle annetaan tilaisuus ainakin jonkin aikaa käyttää pesään kuuluvaa omaisuutta, jos asianmukaisesta korvauksesta voidaan sopia eikä käyttö vaikeuta tai estä omaisuuden realisointia käypään hintaan. Pesän kannalta tällaisen menettelyn taloudelliset vaikutukset voivat olla vähäiset. Ensisijaisesti pesänhoitajan on kuitenkin toimittava velkojen yhteiseksi eduksi. Jos omaisuus voidaan realisoida nopeasti ja pesän kannalta edulliseen hintaan, velallisen tarve omaisuuden hallintaan joutuu luonnollisesti väistymään.

Konkurssipesään ei määrätyin poikkeuksin kuulu sellainen velallisen henkilökohtainen omaisuus, jota häneltä ei voida ulosottolain mukaan ulosmitata. Säännös tästä sisältyy 5 luvun 3 §:ään. Pesää selvitetessä pesänhoitajan tulee huolehtia siitä, että velallinen saa tällaisen omaisuuden haltuunsa silloin, kun se sijaitsee velallisen toimitiloissa. Velallisen tulee myös tarvittaessa saada pesänhoitajalta tietoja oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan konkurssin yhteydessä samoin kuin konkurssimenettelyn kulusta yleisestikin.

2 §. *Velallisen tietojensaantioikeus ja kuuleminen.* Pykälässä on säännökset velallisen oikeudesta saada konkurssipesää koskevia tietoja ja osallistua velkojainkokoukseen tai saada muuten tietoja velkojain päätettävistä asioista. Lähtökohtana olisi samanlainen tietojensaantioikeus kuin velkojilla on. Velallisen tietojensaanti turvataan ensisijaisesti siten, että velallinen saa vuosiselonteon ja muun aineiston, jonka pesänhoitaja toimittaa oma-aloitteisesti. Pyynnöstä velallisella niin kuin velkojillakin on lisäksi oikeus saada muitakin pesää ja sen hoitoa koskevia tietoja. Velallisen tietojensaantioikeus olisi siis yleinen, mutta pesänhoitaja voisi rajoittaa sitä pykälässä mainituista syistä. Tässä suhteessa velallisen tietojensaanti poikkeaa velkojen tietojensaantioikeudesta.

Velallisen tietojensaantioikeus koskee tietoja konkurssipesästä ja sen hoidosta. Konkurssipesän asiakirjoihin kuuluvat velallisen omat, konkurssipesän hallintaan siirtyneet asiakirjat sekä konkurssin jälkeen syntynyt, pesän hoitoon liittyvä asiakirja-aineisto. Pesänhoitajalla olisi oma-aloitteinen velvollisuus toimittaa velalliselle esimerkiksi pesäluettelo (9 luku 1 §), velallisselvitys (9 luku 2 §) ja jakoluetteloehdotus (12 luku 2 §). Hyvään pesänhoitotapaan kuuluu, että pesänhoitaja toimittaa velallisen tiedoksi ilman eri pyyntöäkin myös muita pesänhoidon kannalta tärkeitä asiakirjoja, esimerkiksi jäljennökset varallisuusarvoltaan merkittävää omaisuutta koskevista luovutuskirjoista. Sellaisia tietoja, joiden luovuttaminen on muun laissa olevan säännöksen nojalla kielletty, ei pesänhoitaja voi luonnollisestikaan luovuttaa velalliselle.

Tietojenantotapaa ei ehdoteta säädeltäväksi vaan pesänhoitaja voisi menetellä kulloinkin tarkoitukseen soveltuvalla tavalla. Jos velallisen edustajia on useita, pesänhoitaja voi sopia, kenelle heistä tietoja toimitetaan. Pesänhoitaja voi, jos kysymys on laajemmasta asiakirja-aineistosta, antaa velallisen tutustua asiakirjoihin toimitiloissaan tai muussa asiakirjojen säilytyspaikassa.

Asiakirjoihin tutustuessaan velallisella on luonnollisesti oikeus käyttää avustajaa ja hän voi myös valtuuttaa asiamiehen tehtävään.

Pykälässä säädettäisiin myös velallisen oikeudesta osallistua velkojainkokouksiin. Nykyisin velallisella on oikeus osallistua velkojainkokouksiin, mutta äänioikeutta velallisella ei ole. Ehdotuksen mukaan velalliselle kuuluisi osallistumisoikeus, mutta myös sitä pesähoitaja voisi määrätyin edellytyksin rajoittaa tietyissä tapauksissa. Osallistumisoikeus tarkoittaa oikeutta olla kokouksessa läsnä ja ilmaista oma kanta käsiteltäviin asioihin. Äänivaltaa velallisella ei ole. Velkojainkokousta koskevassa 14 luvussa on säännökset velkojainkokoukseen kutsumisesta (2 §) ja pöytäkirjan toimittamisesta (3 §). Ne koskevat myös velallista.

Kun velkojat käyttävät päätösvaltaansa muussa menettelyssä kuin velkojainkokouksessa, velallisellakin olisi oikeus osallistua tällaiseen yhteydenpitoon.

Ehdotuksen mukaan pesähoitajan olisi toimitettava velalliselle tiedot velkojainkokouksessa tai muussa päätöksentekomenettelyssä käsiteltävistä asioista. Velkojainkokouksen osalta tämä merkitsee sitä, että velalliselle on ilmoitettava kokouksessa käsiteltävät asiat kokouskutsun yhteydessä. Muussa päätöksentekomenettelyssä on kysymys 13 luvun 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua menettelystä. Sen mukaan velkojien päätösvaltaan kuuluva asia voidaan käsitellä kokousta pitämättä niin, että velkojat ilmoittavat pesähoitajalle kantansa määrätystä asiasta. Velallisella olisi ehdotuksen mukaan oikeus saada tietää, mitä asioita tällaisessa menettelyssä käsitellään.

Pesähoitaja voisi ehdotuksen mukaan rajoittaa velallisen tietojensaanti- ja osallistumisoikeutta, jos tällaista rajoitusta voidaan pitää välttämättömänä konkurssipesän tai sivullisen oikeuden taikka muu erityinen syyn vuoksi. Tällainen tilanne voi olla käsillä esimerkiksi silloin, kun tietojen antaminen voi vahingoittaa pesän tai sivullisen etuja ja erityisesti, kun pesän tarkoitus on ryhtyä takaisinsaantioikeudenkäyntiin, jossa vastaajana on velallisen läheinen. Velallisen tietojensaantioikeuden rajoittaminen pesän omaisuuden rahaksimuuttoa koskevista toimenpiteistä voi joskus olla tarpeen. Omaisuuden myynnillä on kuitenkin myös velalliselle tärkeä merkitys eivätkä pesän ja velallisen edut yleensä ole vastakkain niin, että velalliselta pitäisi salata myyntiä koskevia tietoja. Myyntineuvottelujen ollessa kesken pesähoitaja ei kuitenkaan olisi velvollinen luovuttamaan velalliselle esimerkiksi pesän omaisuutta koskevia ostotarjouksia, jos tarjouksen tekijä on sitä edellyttänyt taikka jos on vaarana, että velallinen ilmaisee tietoja ulkopuoliselle tai toiselle tarjouskilpailuun osallistuvalla taholla tai muutoin vaarantaa myyntineuvotteluja. Kun omaisuuden myyntiä käsitellään velkojainkokouksessa, pesähoitaja voisi ehdotuksen mukaan myös kieltää velallisen läsnäolon kokouksessa käsiteltäessä asiaa, josta velallisella ei edellä sanotun mukaisesti olisi oikeutta saada tietoa.

Selvänä voidaan pitää sitä, että velallisella ei ole oikeutta saada pesähoitajalta pesän selvitykseen liittyviä pesähoitajan tai pesähoitajan käyttämän avustajan laatimia keskeneräisiä asiakirjoja.

Ehdotuksen mukaan velalliselle olisi annettava tiedot jälkikäteen asioista, joita koskevien tietojen saantia pesänhoitaja on rajoittanut. Tällä perusteella velallinen saisi ainakin konkurssipesään kuuluvan omaisuuden kauppahintaa koskevat tiedot kaupan päättämisen jälkeen.

3 §. *Velallisen oikeus saada avustusta.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös velallisen oikeudesta saada elatusta konkurssipesän varoista. Säännös koskisi luonnollista henkilöä ja hänen elatuksensa varassa olevia henkilöitä, yleensä velallisen lapsia. Säännösehdotus vastaa asiallisesti konkurssisäännön 39 §:n 1 momenttia (1218/1997), mutta henkilöpiiriä, johon sitä voidaan soveltaa, ehdotetaan laajennettavaksi.

Säännöksen tarkoituksena on ollut turvata niiden velallisten elatusta, joiden välittömät mahdollisuudet toimeentuloon vaikeutuvat konkurssin vuoksi. Elatuksen turvaamisella konkurssipesän varoista ei kuitenkaan ole käytännössä kovin suurta merkitystä. Nykyisin toimeentulotukijärjestelmä ja sosiaalietuudet turvaavat yleensä velallisen ja hänen perheensä välttämättömän toimeentulon, jollei velallisella ole ansiotuloja. Elatuksen tarvetta vähentää myös se, että velallisen tulot konkurssimenettelyn ajalta eivät ehdotuksen mukaan enää kuuluisi miltään osin konkurssipesään (5 luvun 1 §:n 1 momentti). Joissakin tilanteissa elatuksen turvaaminen pesän varoista voi edelleenkin olla tarpeen, esimerkiksi silloin, kun velallinen joutuu odottamaan muiden varojen, kuten työtulojen tai toimeentulotuen saantia.

Säännöksen mukaan avustusta myönnettäessä olisi otettava huomioon velallisen ansaintamahdollisuudet. Huomioon otettaisiin nykyiseen tapaan myös velallisen toiminta pesän selvittämiseksi ja konkurssipesän mahdollisuudet suorittaa avustusta. Avustusta myönnettäisiin kaikissa tapauksissa tapauskohtaisen harkinnan perusteella.

Konkurssiasian neuvottelukunnan konkurssivelallisen oikeuksia ja velvollisuuksia koskevan suosituksen mukaan elatuksen tarpeen arvioinnissa voidaan pitää lähtökohtana velallisen olosuhteissa olevalle henkilölle toimeentulotukena maksettavaa rahamäärää (toimeentulotuesta annettu laki 1412/1997). Tätä voidaankin pitää luontevana, sillä säännöksen tarkoituksena on nimenomaan välttämättömän toimeentulon turvaaminen eikä pesän varoja yleensä ole tarpeen käyttää enemmän kuin velallisen ja hänen perheensä vähimmäistoimeentuloon tarvitaan. Joskus voi kuitenkin olla tilanteita, joissa velallinen tarvitsee enemmän varoja esimerkiksi terveydenhoitomenoihinsa, ja tällöin pesänhoitajan tulisi luovuttaa tarvittavat varat velalliselle. Vastaavasti myös toimeentulotukijärjestelmässä voidaan myöntää erityisiin menoihin harkinnanvaraista toimeentulotukea.

Konkurssisäännön 39 §:ää koskevassa hallituksen esityksessä (HE 49/1997) on todettu, että konkurssivelallisen ja hänen perheensä kannalta saattaa olla tarpeen, että heillä olisi mahdollisuus jatkaa asumista konkurssipesän hallinnassa olevassa asunnossa. Avustuksena velalliselle voitaisiin ehdotetun säännöksen nojalla edelleenkin myöntää väliaikainen asumisoikeus konkurssipesän varallisuuteen kuuluvassa asunnossa. Tämä voi olla perusteltua myös asunnon hoidon kannalta. Velallisen edun asianmukainen huomioon ottaminen 1 §:n

nojalla voi edellä kerrotuin tavoin myös olla peruste velallisen asumisen jatkamiseen.

Lakiehdotuksen mukaan velalliselle voitaisiin myöntää avustusta enintään konkurssin alkamista seuraavien kuuden kuukauden aikana. Nykyisen säännöksen mukaan avustusta voidaan antaa konkurssimenettelyn aikana, siis konkurssiin asettamispäätöksen ja konkurssituomion välisenä aikana. Tämä aika on tapauksesta riippuen jonkin verran pidempi kuin ehdotettu kuuden kuukauden aika. Yhdenmukainen aikaraja on kuitenkin selkeämpi kuin menettelyn vaiheisiin ja konkurssipesän laajuuteen kytketty aika. Kuutta kuukautta voidaan myös pitää sellaisena aikana, jonka kuluessa voidaan kohtuudella edellyttää, että velallinen turvaa toimeentulonsa muilla keinoin kuin pesän varoilla.

Jos avustuksesta syntyy velallisen ja pesänhoitajan välillä erimielisyyttä, asia voitaisiin saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi. Konkurssituomioistuimella on toimivaltainen käsittelemään asian (7 luku 3 §).

Konkurssisäännön mukaan elatusta voidaan myöntää vain silloin, kun konkurssivelallisena on luonnollinen henkilö. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan henkilöpiiriä laajennettavaksi niin, että elatusta voitaisiin antaa myös sellaiselle henkilölle, joka on hankkinut toimeentulonsa kokonaan tai pääosin konkurssiin asetetussa pienyhtiössä vastuunalaisena yhtiömiehenä tai ollut osakeyhtiössä yhtiön johtoon kuulunut osakkeenomistaja. Yrittäjänä toimineella henkilöllä olisi siten sama oikeus elatukseen konkurssipesän varoista riippumatta siitä, missä yritysmuodossa toimintaa on harjoitettu.

4 §. *Velalliselle tulleet kirjeet ja muut lähetykset.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset pesänhoitajan oikeudesta velalliselle tulleisiin kirjeisiin ja muihin lähetyksiin.

Ehdotuksen mukaan pesänhoitajalla olisi oikeus ottaa haltuunsa ja avata velalliselle tulleet kirjelähetykset, sähköiset viestit ja postipaketit. Velallisen suostumusta ei tarvittaisi. Haltuunotto- ja avaamisoikeus koskisivat kuitenkin vain sellaisia lähetyksiä, joiden voidaan olettaa liittyvän velallisen taloudelliseen toimintaan tai pesän selvittämiseen. Ulkopuolelle jäisivät siis velallisen henkilökohtaiset kirjeet ja muut lähetykset. Kirjelähetyksen ja postipaketin määritelmät sisältyvät vuoden 2002 alusta voimaan tulleeseen postipalvelulakiin (313/2001).

Käytännössä liikekirjeenvaihdon ja yksityisten lähetysten välillä saattaa joskus syntyä rajanveto-ongelmia. Yleensä velallisen käyttämiin toimitiloihin saapuva posti liittyy hänen harjoittamaansa liiketoimintaan. Jos velalliselle osoitettua henkilökohtaista postia on muun postin joukossa, se on yleensä lähettäjän nimen tai muun seikan perusteella erotettavissa liikekirjeistä. Sähköpostin osalta henkilökohtaisten lähetysten selville saanti on vaikeampaa ja postin läpikäynti voi olla tarpeen tehdä velallisen läsnäollessa.

Luottamuksellisen viestin salaisuus on perustuslain turvaama oikeus (10 §:n 2 momentti). Perustuslaki turvaa jokaisen oikeuden luottamukselliseen viestintään ilman, että ulkopuoliset saavat oikeudettomasti tiedon hänen lähettämiensä tai

hänelle osoitettujen luottamuksellisten viestien sisällöstä. Toiselle osoitetun kirjeen tai muun viestin oikeudeton avaaminen on viestintäsalaisuuden rikkomisena rangaistava teko (rikoslain 38 luvun 3 §). Säännökset merkitsevät muun muassa suojaa kirjeiden ja muiden suljettujen viestien avaamista ja hävittämistä vastaan. Perustuslaissa tarkoitetut tilanteet, joissa on sallittua rajoittaa luottamuksellisen viestin salaisuutta, eivät ulotu maksukyvyttömyysmenettelyyn. Lailla voidaan nimittäin säätää välttämättömistä rajoituksista vain, kun kysymys on yksilön tai yhteiskunnan turvallisuudesta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnasta, oikeudenkäynnistä ja turvallisuustarkastuksesta (10 §:n 3 momentti). Rajoitukset ovat sallittuja myös vapaudenmenetyksen aikana. Pesänhoitajalle ei siten voida laillakaan antaa oikeutta lähetyksen avaamiseen sen selvittämiseksi, onko velalliselle tullut lähetyks yksityisluonteinen. Pesänhoitaja voi kuitenkin epäselvässä tilanteessa edellyttää velallisen apua asian selvittämiseksi. Tähän velallinen on 5 §:ssä tarkoitetun myötävaikutusvelvollisuutensa puitteissa velvollinen.

Velallisen toimitiloihin voi myös tulla lähetyksiä, jotka kuuluvat muulle kuin velalliselle, käytännössä tavallisimmin velallisen työntekijöille. Pesänhoitaja voi tällöin toimia kuten väärään osoitteeseen tulleen lähetyksen suhteen on muutenkin toimittava. Pesänhoitaja voi toimittaa lähetyksen sille, jolle se on tarkoitettu tai, jos se soveliaammin käy päinsä, lähettäjälle. Jollei lähetystä voida toimittaa edelleen tai palauttaa lähettäjälle taikka jos lähetyksen vastaanottaja tai lähettäjä eivät käy selville, pesänhoitaja voi toimittaa lähetyksen postiyritykselle. Postipalvelulakiin sisältyvät säännökset perillesaamattomien lähetysten käsittelystä.

Pesänhoitajan toiminnan lähtökohtana on, että velallisen toimitiloissa oleviin laitteisiin tulleet sähköiset viestit liittyvät velallisen taloudelliseen toimintaan. Pesänhoitajalla olisi oikeus säännöksen perusteella tutustua myös niihin ja tarvittaessa ottaa viestit haltuunsa. Perustuslaissa turvattu luottamuksellisen viestin suoja koskee luonnollisesti myös sähköisiä viestejä. Näitäkään pesänhoitajalla ei ole oikeutta lukea, jos viestin voidaan olettaa esimerkiksi lähettäjän nimen perusteella olevan yksityisluonteinen.

Konkurssiin joutuneen yrityksen työntekijöille konkurssi merkitsee usein työsuhteen päättymistä ja sen myötä päättyy mahdollisuus yksityiseen yhteydenpitoon sähköpostitse työnantajan laitteilla. Pesänhoitajan pesänselvitystoimiin liittyy se, että työntekijöille annetaan tarvittaessa mahdollisuus ilmoittaa sähköpostiosoitteen muutoksesta tai siitä, ettei osoite ole enää voimassa. Työntekijöiden tulee myös saada mahdollisuus poistaa omassa käytössään olleet tiedot kuten esimerkiksi henkilökohtaiset osoitekirjat. Vastaavasti pesänhoitaja voi menetellä velallisen omien yhteyksien katkaisemiseksi. Jos on tarpeen, pesänhoitaja voi edellyttää, että tietojen muuttaminen ja poistaminen tehdään pesänhoitajan tai hänen käyttämänsä avustajan valvonnassa. Tällöin voidaan huolehtia siitä, ettei velallinen poista samassa yhteydessä esimerkiksi pesänselvityksen kannalta tarpeellista tietoa.

5 §. *Velallisen myötävaikutus- ja tietojenantovelvollisuus.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset velallisen velvollisuuksista konkurssissa. Pykälän alkuun on kirjattu velallisen yleistä myötävaikutus- ja tietojenantovelvollisuutta koskeva

säännös ja sen jälkeen kolmekohtainen luettelo näiden velvoitteiden keskeisimmästä sisällöstä. Pykälässä säädetään myös velallisen velvollisuudesta olla pesänhoitajan käytettävissä. Konkurssisäännössä velallisen tietojenantovelvollisuudesta säädetään 15 ja 82 §:ssä. Ilmoitusvelvollisuus on laaja ja se koskee pesäluetteloon merkittävien tietojen lisäksi kaikkia sellaisia tietoja, joita pesänhoitaja tai velkojat pyytävät ja velallinen voi antaa. Konkurssiasian neuvottelukunnan suosituksessa ”Konkurssivelallisen oikeudet ja velvollisuudet” on myös käsitelty velallisen tietojenantovelvollisuuden sisältöä.

Pykälän *1 momentin* alussa olevan yleisen säännöksen mukaan velallisen olisi myötävaikutettava siihen, että pesänhoitaja voi suorittaa hänelle kuuluvat tehtävät ja että konkurssimenettely voidaan saattaa asianmukaisesti päätökseen. Pesänhoitajan yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvat muun muassa pesän varojen ja velkojen selvittämiseen liittyvät tehtävät. Pesänhoitajan on myös laadittava varoista ja veloista pesäluettelo. Pesän taloudellisen tilan selvittämiseksi velallisen myötävaikutus on yleensä välttämätöntä. Kun varallisuus ja velkatilanne on selvitetty ja pesään kuuluva omaisuus luovutettu pesänhoitajalle, omaisuuden rahaksimuutto voidaan tavallisesti hoitaa pesän hallinnon toimin.

Pesänhoitajan tehtävät kestävät tavallisesti siihen saakka, kunnes konkurssipesä on selvitetty loppuun ja pesänhoitajan laatima lopputilitys on hyväksytty (18 luku 4 §). Velallisen myötävaikutusvelvollisuuskin kestäisi yleensä tähän saakka, mutta käytännössä sen merkitys painottuu suureksi osaksi menettelyn alkuvaiheisiin. Konkurssia voidaan joskus jatkaa jälkiselvityksenä lopputilityksen hyväksymisen jälkeen (18 luvun 9 §), jolloin pesänhoitajan tehtävien suorittaminen voi edellyttää velallisen myötävaikutusta. Tämä velvollisuus velallisella on säännöksen perusteella.

Velallisen tulisi ehdotuksen mukaan edesauttaa myös konkurssimenettelyn asianmukaista loppuunsaattamista. Menettely tarkoittaa konkurssin alkamisen, siis velallisen konkurssiin asettamisen jälkeen seuraavia toimia, jotka päättyvät lopputilityksen vahvistamiseen. Velallisen myötävaikutus ei käytännössä ole kuitenkaan aina tarpeen enää menettelyn myöhemmissä vaiheissa sen jälkeen, kun pesän taloudellinen tilanne on selvitetty. Hyvään pesänhoitotapaan kuuluu, että pesänhoitaja ainakin velallisen pyynnöstä ilmoittaa, milloin velallisen ei enää tarvitse olla pesänhoitajan jatkuvasti tavoitettavissa.

Pesän selvittämiseen ja jakoluettelon vahvistamiseen liittyvät toimet ovat osaksi pesänhoitajan, osaksi tuomioistuimen tehtäviä. Velallisen myötävaikutusvelvollisuus koskee myös tuomioistuinmenettelyä ja sillä on haluttu osaltaan turvata konkurssiasioiden tehokasta ja joutuisaa käsittelyä. Pakkokeinoista niskoittelevaa velallista kohtaan sisältyvät säännökset luvun 11 §:ään.

Pykälään sisältyvän luettelon *1 kohdan* mukaan velallisen tulee huolehtia siitä, että pesänhoitaja saa pesään kuuluvan omaisuuden ja velallisen toimitilat hallintaansa. Käytännössä 1 kohdassa tarkoitettu velallisen velvollisuus tarkoittaa yleensä sitä, että velallinen luovuttaa toimitilojensa avaimet pesänhoitajalle. Velallisen on myös huolehdittava siitä, että pesänhoitaja pääsee

velallisen tietojärjestelmiin. Velallisen on ilmoitettava pesähoitajalle velallisen toimintaan liittyvät salasanat ja huolehdittava siitä, että pesähoitaja saa haltuunsa tietojärjestelmien käyttöä varten tarvittavat tiedot.

Jos velallisen omaisuutta on muualla, velallisen on ilmoitettava omaisuuden sijaintipaikka ja annettava muut tarpeelliset tiedot, joiden avulla pesähoitaja voi huolehtia siitä, että omaisuus säilyy pesän määräysvallassa. Velallisen on huolehdittava siitä, että pesähoitaja saa haltuunsa sellaisen omaisuuden, joka sijaitsee esimerkiksi velallisen kotona. Jos velallisen muunlainen myötävaikutus on esimerkiksi ulkomailla olevan omaisuuden siirtämiseksi tai muuten siitä määräämiseksi tarpeen, velallinen on siihen velvollinen. Tietojenantovelvollisuutensa nojalla velallinen on velvollinen antamaan omaisuudesta myös muita pesähoitajan tarpeellisina pitämiä tietoja. Tällaisia voivat olla ainakin omaisuuden arvoa ja panttausta koskevat tiedot.

Pykälän 2 kohta koskee velallisen tietojenantovelvollisuutta pesäluettelon laatimiseksi. Pesäluettelon sisältöä koskevat säännökset ovat 9 luvun 1 §:ssä. Pesäluetteloon on merkittävät tiedot velallisen varoista ja veloista. Velallisen tehtävänä on vahvistaa 6 §:n mukaan pesäluettelo oikeaksi.

Pesäluettelon laatimiseksi velallisen tulee luovuttaa pesähoitajalle kirjanpitoaineistonsa ja muut asiakirjat. Tämä velvoite seuraa myös 1 kohdasta. Muita asiakirjoja ovat muun muassa velallisen liike- tai elinkeinotoimintaan liittyvät asiakirjat. Asiakirjojen sisältämät tiedot eivät useinkaan riitä pesäluettelon laatimiseen. Asiakirjoista saattaa esimerkiksi puuttua omaisuuseriä tai omaisuuden kirjanpitoarvot voivat olla harhaanjohtavia. Pesäluettelossa on nimittäin tavoitteena tuoda esiin pesän todellinen realisointiarvo. Velallisen onkin annettava pesähoitajalle sellaiset asiakirja-aineistoa täydentävät tiedot, joiden avulla pesäluettelo saadaan vastaamaan pesän todellista tilannetta.

Velallisen olisi annettava tarpeelliset tiedot myös konkurssisaatavista. Kirjanpitoaineisto ei välttämättä selvitä saatavia riittävästi ja tarvittaessa velallisen on annettava pesähoitajalle tarpeellisia lisätietoja erityisesti saatavien oikeellisuuden ja määrän selvittämiseksi. Tietoja voidaan tarvita myös panttauksista.

Pykälän 3 kohdan nojalla velallinen olisi velvollinen antamaan pesähoitajalle muut tämän tehtävän hoitamiseksi tarpeelliset tiedot. Tietojenantovelvollisuutta ei ole säännöksessä rajattu vain pesähoitajan pyytämiin tietoihin. Velallisen tulisi myös oma-aloitteisesti ilmoittaa sellaiset seikat, jotka velallisen tietien voivat olla pesähoitajan tehtävien suorittamiseksi tarpeen. Velallisen olisi ilman pesähoitajan tiedusteluakin ilmoitettava esimerkiksi kirjanpidosta puuttuvista asiakirjoista. Velallisen on myös vastattava pesähoitajan aineiston yksilöintiä, esimerkiksi aineiston sisältöä, laajuutta ja järjestelyä koskeviin kysymyksiin.

Pykälän 2 momentin mukaan velallisen olisi ilmoitettava pesähoitajalle yhteystietonsa sekä oltava tarvittaessa pesähoitajan tavoitettavissa. Näiden tietojen muutoksistakin olisi siten ilmoitettava. Tältä osin säännös vastaa voimassa olevaa lakia (konkurssisäännön 37 §, 1218/1997). Lisäksi 2 momenttiin on kirjattu nimenomaisesti se, että velallisen on pesähoitajan

pyynnöstä saavuttava pesänhoitajan tai velallisen toimitiloihin täyttämään laissa säädetty myötävaikutusvelvollisuutensa. Korvaus velalliselle saapumisesta aiheutuvista kustannuksista voidaan maksaa 7 §:n nojalla pesän varoista.

6 §. *Pesäluettelon vahvistaminen ja tietojen antaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan velallinen olisi velvollinen vahvistamaan pesäluettelon oikeaksi allekirjoituksellaan. Pesäluettelon vahvistaminen sisältää vakuutuksen siitä, että luettelo varoista ja veloista on velallisen tietämän mukaan oikea. Jos luettelosta velallisen tieteen puuttuu jotain tai velallinen epäilee, että luettelosta saattaa puuttua tietoja tai velallinen ei voi perustellusti olla varma pesäluettelon oikeellisuudesta, velallinen voi tehdä asiasta varauman. Tällainen varauma on yksilöitävä ja perusteltava. Se, minkälainen merkitys velallisen tekemälle varaumalle voidaan antaa, voi myöhemmin tulla arvioitavaksi mahdollisen rikosoikeudenkäynnin yhteydessä.

Nykyisin velallisen on aina vahvistettava valallaan tai vakuutuksellaan pesäluettelo oikeaksi tuomioistuimessa (konkurssisäännön 15 §). Ehdotuksen mukaan pääsääntöisesti riittää, että velallinen vahvistaa pesäluettelon oikeaksi allekirjoituksellaan. Velallinen voitaisiin pykälän 1 momentin nojalla edelleenkin velvoittaa vahvistamaan pesäluettelo mainitulla tavalla tuomioistuimessa, jos pesänhoitaja tai velkoja sitä vaatii. Velallinen voitaisiin velvoittaa antamaan myös muita tietoja pesäluetteloa varten tuomioistuimessa. Jos pesänhoitajalla tai velkojalla on aihetta epäillä velallisen antaneen vääriä tietoja tai salanneen tietoja, on yleensä syytä vaatia velallisen velvoittamista vahvistamaan pesäluettelo tuomioistuimessa. Mahdollisuus vaatia pesäluettelon oikeaksi vannomista voi myös olla omiaan vaikuttamaan siihen, että velalliset täyttävät tietojenantovelvollisuutensa tunnollisesti. Pesänhoitajan tai velkojan ei tarvitsisi ilmoittaa tuomioistuimelle vaatimuksensa syytä, mutta tuomioistuin voisi kuitenkin vaatia sellaisen esittämistä.

Väärän tai harhaanjohtavan pesäluettelon vahvistaminen taikka väärin tietojen antaminen voi johtaa rikosoikeudelliseen vastuuseen rikoslain 39 luvun 2 §:ssä (769/1990) tarkoitettuna velallisen petoksena tai 3 §:ssä (769/1990) tarkoitettuna törkeänä velallisen petoksena. Velallisen petoksen tekemuotona on muun muassa omaisuuden salaaminen taikka muun väärän tai harhaanjohtavan tiedon antaminen velkojien kannalta merkityksellisestä seikasta konkurssimenettelyssä. Törkeän velallisen petoksen tunnusmerkistö täyttyy muun muassa, jos velallinen vahvistaa väärän tai harhaanjohtavan tiedon tuomioistuimessa oikeaksi tai jos velallisen petoksessa on tavoiteltu huomattavaa hyötyä ja velallisen petos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Vaikka velallinen ei olisikaan vahvistanut luetteloa tuomioistuimessa, törkeän velallisen petoksen tunnusmerkistö voi siis siitä huolimatta edelleenkin täyttyä.

Pykälän 2 momenttiin sisältyy kuolinpesän konkurssia koskeva erityissäännös. Vastaava säännös on konkurssisäännön 15 §:n 2 momentissa. Kuolinpesän konkurssissa ei ole tarpeen laatia pesäluetteloa vaan perukirja. Säännös tästä sisältyy 9 luvun 1 §:n 3 momenttiin. Kuolinpesän konkurssissa osakas, jonka hoidossa pesä on ollut, voitaisiin velvoittaa vahvistamaan perukirja oikeaksi ja antamaan muita tietoja 1 momentissa säädetyin tavoin. Tietojen antamiseen velvollinen osakas on määritelty jäljempänä 12 §:n 3 momentissa.

7 §. *Velallisen oikeus saada korvaus kuluista.* Velalliselle voi syntyä kuluja pesän selvittämiseen liittyvien velvoitteiden (5 ja 6 §) täyttämisestä. Ehdotuksen mukaan velallinen saisi konkurssipesän varoista kohtuullisen korvauksen tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista. Matkakustannuksilla tarkoitetaan matkasta aiheutuneita tarpeellisia menoja ja toimeentulokustannuksilla ruoka- ja majoittumiskustannuksia. Säännös vastaa konkurssisäännön 39 §:n 2 momenttia (1218/1997).

Oikeus kustannusten korvaukseen olisi paitsi velallisella, joka on luonnollinen henkilö, myös kaikilla niillä henkilöillä, joihin ehdotetun 12 §:n mukaisesti sovelletaan velallista koskevia säännöksiä. Jos konkurssipesän varoista maksettavasta kustannusten korvauksesta on erimielisyyttä, asian ratkaisisi tuomioistuin.

8 §. *Ennen konkurssiin asettamista määrättävät turvaamistoimet.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset, joiden nojalla konkurssihakemusta käsittelevä tuomioistuin voisi määrätä kiireellisistä pesän selvittämistä turvaavista toimista ennen kuin konkurssiin asettamisesta on päätetty. Pykälän 1 momentti koskisi omaisuuden takavarikkoa tai muuta turvaamistointia (1 momentin 1 kohta), kirjanpidon ja siihen liittyvän asiakirja-aineiston takavarikkoa tai muuta turvaamistointia (1 momentin 2 kohta) sekä velalliselle määrättävää maastapoistumiskieltoa (1 momentin 3 kohta). Säännökset vastaavat konkurssisäännön 6 a ja 36 §:ää (1218/1997). Yleiset säännökset turvaamistoimista ovat oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa, jonka 1 ja 2 §:ssä säädetään takavarikosta ja 3 §:ssä on lueteltu erilaisia muita turvaamistoimia. Tuomioistuin voi 3 §:n mukaan määrätä muustakin toimenpiteestä, joka voi olla tarpeen hakijan oikeuksien turvaamiseksi. Oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:ssä mainittua perustetta "menettelee muulla velkojien oikeutta vaarantavalla tavalla" ei nykyiseen lakiin sisälly. Se on nyt lisätty 1 momentin 1 ja 2 kohtiin.

Turvaamistoimista voitaisiin määrätä vain, jos konkurssihakemuksen hyväksymiselle on ilmeisesti 2 luvussa tarkoitetut perusteet. Konkurssiin asettamisen jälkeen velallisen omaisuuteen kohdistuville turvaamistoimille ei ole enää tarvetta, kun velallinen menettää konkurssin vuoksi oikeuden määrätä omaisuudestaan. Maastapoistumiskielto voitaisiin 9 §:n nojalla määrätä konkurssin alettua.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista turvaamistoimista olisi lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 5 §:n 1 momentissa sekä 10-13 §:ssä säädetään. Ehdotus vastaa tältäkin osin konkurssisäännön 6 a §:ää. Sovellettaviksi tulisivat näin ollen oikeudenkäymiskaaren säännökset hakemuksen muodosta (5 §:n 1 momentti) sekä täytäntöönpanosta aiheutuvista kuluista (10 §), vahingon ja kulujen korvaamisesta vastapuolelle (11 §) ja niitä koskevan kanteen nostamisesta (12 §). Turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpano kuuluu oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 13 §:n mukaan ulosottomiehelle, ja siitä säädetään ulosottolain 7 luvussa. Viittaussäännöksen perustella tämä koskee myös konkurssiasian yhteydessä määrättyä turvaamistointia.

Pykälän 3 *momentin* mukaan maastapoistumiskielto voisi olla voimassa enintään siihen asti, kun velallinen on allekirjoituksellaan vahvistanut pesäluettelon oikeaksi. Säännös vastaa voimassa olevaa lakia. Nykyisin velallisen on aina vahvistettava pesäluettelon oikeaksi tuomioistuimessa, mutta ehdotuksen mukaan velallinen voisi vahvistaa pesäluettelon oikeaksi allekirjoituksellaan ja vain eri vaatimuksesta hänen olisi tehtävä se tuomioistuimessa. Maastapoistumiskiellon tarve yleisesti ottaen lakkaa, kun velallinen on vahvistanut pesäluettelon oikeaksi allekirjoituksellaan. Maastapoistumiskiellon voimassaolo lakkaisi pääsääntöisesti tällöin. Velallinen voitaisiin kuitenkin 9 §:n nojalla eri päätöksellä määrätä maastapoistumiskieltoon senkin jälkeen, kun pesäluettelo on allekirjoituksin vahvistettu.

Pykälän 3 momentista käy ilmi, että matkustuskielto tarkoittaisi, kuten nykyisinkin, aina samalla sitä, että kieltoon määrätyle ei saisi antaa passia. Jos velalliselle on annettu passi ennen kieltoon määräämistä, hänen olisi luovutettava se poliisin haltuun kiellon voimassaoloajaksi.

9 §. *Maastapoistumiskielto konkurssin alettua.* Pykälän 1 *momentin* mukaan velallinen voitaisiin määrätä maastapoistumiskieltoon konkurssin alettuaakin samoin edellytyksin kuin 8 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään. Tarve kiellon määräämiselle voi toisinaan tulla esiin vasta, kun pesähoitaja aloittaa selvitystyönsä. Myös tämä konkurssin alettua määrätty kielto olisi, kuten ennen asettamistakin määrätty kielto, voimassa enintään pesäluettelon vahvistamiseen saakka. Kielto päättyisi, kun velallinen on allekirjoittanut pesäluettelon.

Pykälän 2 *momentissa* on säännös, jonka nojalla tuomioistuin voisi määrätä maastapoistumiskiellon tilanteessa, jossa velallista vaaditaan vahvistamaan pesäluettelo oikeaksi tuomioistuimessa. Tällainen vaatimus voitaisiin siis esittää senkin jälkeen, kun velallinen on vahvistanut pesäluettelon oikeaksi. Tarve maastapoistumiskiellon määräämiseen voi tulla ilmi, jos havaitaan, että pesäluettelo ei olekaan oikea ja että velallinen ei olekaan ilmoittanut asiaan vaikuttavia merkittäviä seikkoja ja on vaara, että velallinen poistuu maasta velvollisuuksiensa välttämiseksi. Kielto olisi voimassa siihen saakka, kunnes velallinen on täyttänyt velvollisuutensa.

10 §. *Turvaamistoimien ja maastapoistumiskiellon käsittely.* Pykälä koskee tuomioistuinmenettelyä turvaamistoimien määräämisessä. Säännökset vastaavat voimassa olevaa lakia. Pykälän 1 *momentin* nojalla vaatimuksen 8 ja 9 §:ssä tarkoitettusta turvaamistoinesta voisi esittää konkurssihakemuksen tehnyt tai muu velkoja. Vaatimus voidaan esittää sekä velallisen että velkojan vireille paneman konkurssiasian yhteydessä. Vaatimuksen voisi esittää myös pesähoitaja, jos maastapoistumiskieltoa vaaditaan konkurssin alettua. Vaatimus voitaisiin asian kiireellisyyden vuoksi hyväksyä varaamatta velalliselle tilaisuutta tulla kuulluksi.

Määräys turvaamistoinesta tai maastapoistumiskiellosta olisi kumottava heti, kun sen voimassapitämiseen ei olisi aihetta. Kiellon kumoamisesta tuomioistuin voisi päättää viran puolesta taikka velallisen, pesähoitajan tai velkojan vaatimuksesta. Kieltoon määrätyle olisi näin mahdollisuus saattaa asia uudelleen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Jos konkurssihakemus hylätään, jätetään tutkimatta tai jää sillensä, tuomioistuimen määräys turvaamistoimista raukeaa.

Kun velallinen asetetaan konkurssiin, tuomioistuimen olisi päätettävä, pidetäänkö 8 §:n nojalla asetettu maastapoistumiskielto voimassa. Ehdotus vastaa tältäkin osin voimassa olevaa lakia. Muut turvaamistoimet (7 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdat) menettävät merkityksensä konkurssiin asettamispäätöksen vuoksi, koska velallinen menettää oikeuden määrätä konkurssipesään kuuluvasta omaisuudestaan ja pesänhoitajalla on oikeus ja velvollisuus ottaa pesän asiakirjat ja omaisuus haltuunsa. Tämän vuoksi ei erityistä määräystä turvaamistoimen voimassaolon päättymisestä tarvita.

Pykälän 2 *momentti* koskee maastapoistumiskieltoa ja se vastaa konkurssisäännön 38 §:n 4 momenttia. Maastapoistumiskielto tulee voimaan heti, kun se on annettu. Velallinen saa tiedon kiellosta ja velvollisuudesta luovuttaa passi poliisin haltuun tuomioistuimelta. Ilmoitus olisi tehtävä myös kiellon kumoamista ja raukeamista tarkoittavasta päätöksestä.

Tuomioistuimen olisi ilmoitettava matkustuskieltoa koskevasta päätöksestään viipymättä myös poliisille, jotta tiedot kiellosta voidaan tallentaa poliisin tietojärjestelmään. Nämä tiedot poliisin on poistettava rekisteristä viipymättä sen jälkeen, kun kielto on rauennut tai se on kumottu. Rajavartio- ja tulliviranomaisilla on oikeus saada tiedot poliisin tietojärjestelmästä teknisen käyttöyhteyden avulla muun muassa henkilöiden maasta lähdön valvontaa varten.

Pykälän 3 *momentin* mukaan turvaamistoimenpidettä tai maastapoistumiskieltoa koskevasta päätöksestä ei saa valittaa. Velallinen saisi kuitenkin ilman määräaikaa kannella päätöksestä. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä. Säännökset vastaavat voimassa olevaa lakia.

11 §. *Pakkokeinot velallista kohtaan.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset velalliseen kohdistettavista pakkokeinoista. Nykyisin säännökset sisältyvät konkurssisäännön 18 §:ään (820/1990). Käytettäviin pakkokeinoihin ehdotetaan lisättäväksi uhkasakon asettaminen ja sakkoon tuomitseminen. Nykyisin pakkokeinona niskoittlevaa velallista kohtaan voidaan käyttää vain niin sanottua painostusvankeutta ja velallinen voidaan tuomita vankeusrangaistukseen konkurssivelallisen niskottelusta, jos hän ei täytä velvollisuuksiaan oltuaan sen vuoksi vangittuna kaksi kuukautta. Konkurssivelallisen niskoittelua koskevaa rangaistussäännöstä ei enää ehdoteta otettavaksi lakiin, mutta sen sijaan painostusvankeus ehdotetaan edelleen säilytettäväksi.

Painostusvankeuden enimmäispituudeksi ehdotetaan kuutta kuukautta. Painostusvankeuden ja muiden pakkokeinojen päämäärä on sama kuin yritettäessä taivutella niskoittlevaa todistajaa täyttämään laissa säädetty velvollisuutensa. Sen vuoksi konkurssivelallista kohtaan käytettäviä pakkokeinoja on yhdenmukaistettu todistajaa kohtaan käytettävien pakkokeinojen kanssa. Myös vankeudelle ehdotettu enimmäispituus vastaa

niskoittellevalle todistajalle oikeudenkäymiskaaren nojalla määrättävän vankeusrangaistuksen pituutta (oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 37 §).

Pakkokeinoista päättäisi aina tuomioistuimien pesähoitajan esityksestä. Pakkokeinojen käyttö voisi tulla kysymykseen, jos velallinen laiminlyö 5 §:ssä säädetyn myötävaikutus- ja tietojenantovelvollisuutensa niin, että pesähoitaja ei velallisen laiminlyönnin vuoksi kykene hoitamaan tehtäviään tai jos velallinen kieltäytyy vahvistamasta pesäluetteloa oikeaksi taikka antamasta 6 §:n nojalla tietoja pesäluetteloa varten. Mikä tahansa velallisen laiminlyönti ei voisi olla perusteena pakkokeinoihin turvautumiseen, vaan laiminlyönnin tulee estää pesähoitajaa täyttämästä velvollisuuksiaan. Perusteena voi olla esimerkiksi kieltäytyminen pesäluettelon laatimiseksi tarpeellisten tietojen antamisesta tai sellainen myötävaikutusvelvollisuuden laiminlyönti, joka estää pesähoitajaa saamasta pesään kuuluvaa omaisuutta haltuunsa. Pakkokeinojen käyttö tulee silloin kysymykseen vain, jos velallisella on tosiasiassa mahdollisuus myötävaikuttaa siihen, että pesähoitaja saa omaisuuden haltuunsa. Velallisen käytettävissä ei välttämättä ole keinoja esimerkiksi ulkomailla olevan omaisuuden kotiuttamiseksi. Pakkokeinoihin voitaisiin turvautua, jos velallinen kieltäytyy vahvistamasta pesäluetteloa oikeaksi allekirjoituksellaan tai, jos niin on vaadittu, valallaan tai vakuutuksellaan tuomioistuimessa. Velallinen voidaan 6 §:n nojalla velvoittaa antamaan tietoja pesäluetteloa varten tuomioistuimessa, ja niskoittelu tietojen antamisessa voisi johtaa pakkokeinojen käyttöön.

Pakkokeinona tulisi yleensä ensisijaisesti kysymykseen uhkasakon määrääminen. Tästä säännökset sisältyvät *1 momenttiin*. Uhkasakolle ei ehdoteta asetettavaksi ala- tai ylärajaa, mutta sovellettavaksi tulee oikeudenkäymiskaaren 32 luvun 1 §, jonka mukaan uhkasakko määrätään rahamäärältään kiinteänä ottaen huomioon sakotetun maksukyky. Jollei velallinen täytä viivytyksettä velvollisuuttaan, hänet voidaan tuomita asetettuun uhkasakkoon. Uhkasakko voidaan edellä mainitun oikeudenkäymiskaaren säännöksen nojalla tuomita erityisestä syystä lievempänä kuin se on asetettu.

Pykälän *2 momentti* koskee painostusvankeutta. Lainkohdan nojalla tuomioistuimien voisi määrätä vankeuteen sellaisen velallisen, joka ei 1 momentin nojalla määrätystä uhkasakosta huolimatta täytä velvollisuuksiaan. Välttämättömyyttä ei kuitenkaan olisi, että velalliselle kaikissa tapauksissa asetettaisiin ensin uhkasakko. Velallinen voitaisiin ehdotuksen mukaan määrätä uhkasakkoa asettamattakin tai sitä tuomitsemattakin vankeuteen, jos on ilmeistä, että velallinen niskoittelee uhkasakosta huolimatta. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi, kun velallisen käyttäytymisen perusteella on selvää, että velallinen ei tulisi täyttämään velvollisuuttaan uhkasakosta huolimatta. Uhkasakon teho velallisena olevaa luonnollista henkilöä kohtaan voi myös olla asian laadun vuoksi rajoitettu.

Ehdotuksen mukaan velallista ei saisi pitää vangittuna enempää kuin kuusi kuukautta. Jos velallinen luopuu niskoittelusta aikaisemmin, asiasta olisi heti ilmoitettava tuomioistuimelle. Velallinen voisi tehdä ilmoituksen itse tai ilmoittaa asiasta vankilanjohtajalle. Ilmoituksen johdosta asia olisi ehdotuksen mukaan otettava tuomioistuimessa uudelleen esille, ja tuomioistuimen olisi jatkettava asian käsittelyä viipymättä ja viimeistään neljän vuorokauden kuluttua

velallisen ilmoituksesta. Ehdotus vastaa uudelleen käsittelyn aikaa koskevalta osin pakkokeinolakiin (450/1987) valmisteilla olevaa säännösehdotusta vangitsemisasian uudelleen käsittelystä vangitun pyynnöstä. Aika laskettaisiin nimenomaan velallisen tekemän ilmoituksen ajankohdasta. Jos velallinen on tehnyt ilmoituksen tuomioistuimen sijasta vankilanjohtajalle, aika laskettaisiin tällöinkin ilmoituksen tekemisestä eikä siitä, kun vankilanjohtaja on välittänyt asiaa koskevan tiedon tuomioistuimelle. Kun velallinen ilmoittaa luopuvansa niskoittelusta, hän voi täyttää velvollisuutensa tuomioistuimessa, esimerkiksi vannomalla pesäluettelon. Tämän jälkeen velallinen on heti vapautettava painostusvankeudesta. Velallinen on voinut täyttää velvollisuutensa jo vankilassa ollessaan, esimerkiksi antamalla pesähoitajalle tämän tarvitsemat tiedot. Tällöin tuomioistuin voi päättää vapauttamisesta jo saatuaan ilmoituksen niskoittelusta luopumisesta, jollei ole syytä epäillä ilmoituksen uskottavuutta.

Pykälän 3 *momentin* mukaan velalliselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi pesähoitajan pakkokeinoja koskevasta vaatimuksesta. Kiireellisessä tapauksessa uhkasakko voitaisiin kuitenkin määrätä tilaisuutta varaamattakin. Tuomioistuimen olisi huolehdittava, että velalliselle toimitetaan ilmoitus uhkasakon määräämisestä heti. Tämäkin ilmoitus voidaan antaa pesähoitajan tehtäväksi ja ilmoitus voidaan tehdä tarkoitukseen soveltuvalla tavalla, siis myös puhelimitse.

Pakkokeinoja koskevasta päätöksestä ei olisi valitusoikeutta. Päätöksestä saisi kuitenkin kannella ja kantelu olisi käsiteltävä kiireellisenä. Asiallisesti kantelu vastaa muutoksenhakukeinon käyttöä. Säännökset sisältyvät 4 *momenttiin*. Ehdotus vastaa voimassa olevaa lakia (konkurssisäännön 18 §:n 2 momentti) muutoin, mutta ehdotuksen mukaan kanteluoikeus olisi velallisen lisäksi myös pesähoitajalla ja velkojalla.

12 §. *Velallinen*. Pykälän 1 *momentissa* määriteltäisiin se, keitä edellä luvussa tarkoitetut velallista koskevat säännökset tarkoittavat, kun konkurssivelallisena on yhteisö, säätiö tai muu oikeushenkilö. Säännökset ovat samansisältöiset kuin konkurssisäännön 17 §:n 1 *momentissa* (1218/1997). Konkurssivelallinen määräytyisi aina kyseessä olevan 12 §:n nojalla eivätkä tätä tilannetta koske osakeyhtiölaissa olevat säännökset siitä, kuka edustaa yhtiötä konkurssissa (osakeyhtiölain 13 luvun 19:n 1 *momentti*).

Velallisena pidettäisiin velallisen oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia säännöksiä sovellettaessa ensinnäkin sitä, joka on henkilökohtaisesti vastuussa yhteisön velvoitteista, yhteisön tai säätiön taikka muun oikeushenkilön toimitusjohtajaa tai hallituksen jäsentä, selvitysmiestä tai näihin rinnastettavassa asemassa olevaa henkilöä sekä sitä, joka on ollut edellä tarkoitetussa asemassa yhteisössä tai säätiössä konkurssihakemuksen tekemistä edeltäneen vuoden aikana. Henkilökohtaisesti vastuussa yhteisön velvoitteista ovat lähinnä avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalaiset yhtiömiehet, joihin sovellettaisiin velallista koskevia säännöksiä. Osuuskunnan jäseniin ei säännöksiä sovellettaisi niissäkään tapauksissa, joissa osuuskunnan sääntöjen mukaan jäsenille saattaisi syntyä velkoja kohtaan lisämaksuvelvollisuus.

Pykälän 2 *momentissa* ehdotetaan määriteltäväksi se henkilöpiiri, johon voitaisiin tuomioistuimen määräyksestä soveltaa luvun 5-7 ja 9-11 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä sekä 8 §:n säännöstä siltä osin kuin kysymys on velallisen määraamisestä matkustuskieltoon. Säännökset koskevat velallisen myötävaikutus- ja tietojenantovelvollisuutta (5 §), velvollisuutta pesäluettelon vahvistamiseen ja tietojen antamiseen tuomioistuimessa (6 §), oikeutta saada korvausta kuluista (7 §), matkustuskieltoa ennen konkurssiin asettamista koskevista turvaamistoimenpiteistä (8 §), maastapoistumiskieltoa konkurssin alettua (9 §), turvaamistoimien ja maastapoistumiskiellon käsittelyä (10 §) sekä niskoittelevaan velalliseen kohdistettavia pakkokeinoja (11 §). Myös ehdotettu 2 momentti vastaa asiasisällöltään konkurssisäännön 17 §:ää (2 momentti, 1218/1997).

Yhteisön, säätiön tai muun oikeushenkilön johtoon kuuluvaan henkilöön kuten toimitusjohtajaan tai hallituksen jäseneseen taikka selvitysmieheen sovellettaisiin 1 momentin nojalla velallista koskevia säännöksiä, samoin näihin rinnastettavassa asemassa olevaan henkilöön, esimerkiksi asunto-osakeyhtiön isännöitsijään. Tuomioistuimen määräyksestä velallisen velvollisuuksia koskevien säännösten soveltamispiiriä voitaisiin 2 momentin mukaan laajentaa. Tietyissä tapauksissa on tarpeen, että myös aikaisemmin kuin konkurssihakemusta edeltäneen vuoden aikana johtotehtävissä toimineet velvoitetaan myötävaikuttamaan pesän selvittämiseen. Jos esimerkiksi yhteisön hallitus on kokonaan vaihtunut, voi olla tärkeää, että velallisen myötävaikutusvelvollisuus voidaan tarvittaessa ulottaa myös aikaisempiin hallituksen jäseniin. Sama koskee henkilöitä, joilla ei ole ollut muodollista asemaa hallinnossa, esimerkiksi yhtiön pääosakkaita. Kyseisillä henkilöillä voi olla velallisyhtiöön liittyvän asemansa puolesta sellaisia tietoja pesästä, joita kenelläkään muulla ei ole.

Kun velallinen on luonnollinen henkilö, momentissa lueteltuja säännöksiä voitaisiin tuomioistuimen määräyksestä soveltaa myös siihen, joka on tosiasiallisesti johtanut velallisen elinkeinotoimintaa. Velallisen velvollisuudet koskisivat siten myös ilman mitään muodollista asemaa velallisen asioita hoitanutta henkilöä. Sama koskisi myös henkilöä, joka on hoitanut velallisen omaisuutta esimerkiksi edunvalvojana, velallisen asuessa ulkomailla tai muutoin velallisen toimeksiannosta. Velallisen puoliso ei ole nykyisin eikä ehdotuksen mukaan enää pelkästään avioliiton perusteella velvollinen vahvistamaan pesäluetteloa oikeaksi.

Pykälän 3 *momenttiin* sisältyy kuolinpesän ja konkurssipesän konkurssia koskeva säännös. Sen mukaan kuolinpesän konkurssissa mainittuja säännöksiä sovellettaessa velallisena pidettäisiin kuolinpesän osakasta, jonka hoidossa kuolinpesän omaisuus on ollut. Perintökaaren mukaan kyseisellä osakkaalla on ensisijainen velvollisuus huolehtia perunkirjoituksen toimittamisesta (20 luku 2 § 1 momentti). Tuomioistuimen määräyksen perusteella kyseisiä säännöksiä voitaisiin lisäksi soveltaa muuhun osakkaaseen tai siihen, jonka hoidettavana tai hallussa pesän omaisuus on ollut. Konkurssipesän konkurssissa velallisena pidettäisiin pesänhoitajaa, jolla siis olisi sama tietojenanto- ja myötävaikutusvelvollisuus kuin velallisella.

Vaatimuksen henkilöpiirin laajentamisesta voisi, kuten nykyisinkin, *4 momentin* nojalla esittää pesänhoitaja tai velkoja. Tuomioistuimen olisi varattava sille, jota vaatimus koskee, tilaisuus tulla kuulluksi. Päätöksestä, jolla määräys on annettu, ei saisi valittaa. Päätöksestä saisi kuitenkin kannella ilman määräaikaa, ja asia käsiteltäisiin kiireellisenä.

13 §. *Velallisen toimimiskelpoisuuden rajoitukset.* Eri lakeihin sisältyy suuri joukko säännöksiä, joilla rajoitetaan konkurssissa olevan velallisen kelpoisuutta toimia määrätyissä laissa tarkoitetuissa tehtävissä. Nämä rajoitukset koskevat lähinnä velallisenä olevaa luonnollista henkilöä. Rajoituksia ilmaistaan esimerkiksi sanoin "konkurssissa oleva ei voi olla" tai "joka ei ole konkurssissa". Esimerkiksi yhdistyksen tai säätiön hallitukseen ei voida lain mukaan valita henkilöä, joka on konkurssissa. Osakeyhtiön perustajana, hallituksen jäsenenä tai toimitusjohtajana ei voi toimia konkurssissa oleva. Elinkeinotoiminnan harjoittamista on konkurssin vuoksi rajoitettu muun muassa niin, että yleensä konkurssissa oleva on kelpaamaton sekä ilmoituksenvaraisten että luvanvaraisten elinkeinojen harjoittajaksi. Myös muun muassa useisiin tuomioistuimen jäseniin ja oikeudenkäyntiavustajiin koskeviin säännöksiin sisältyy vastaavia rajoituksia. Konkurssisäännön 98 §:n 1 mukaan konkurssi katsotaan päättyneeksi, kun alioikeuden tuomio (konkurssituomio) on annettu. Tämä ajankohta määrittää siis mainittujen rajoitusten keston.

Nyt ehdotetun lain mukaan konkurssi katsotaan päättyneeksi vasta, kun lopputilitys on hyväksytty (18 luvun 7 §). Jotta ehdotettu päättymisajankohta ei laajentaisi toimimiskelpoisuuden rajoitusten kestoja, pykälään ehdotetaan otettavaksi yleinen säännös, jossa määriteltäisiin se, minkä ajan konkurssista johtuva velallisen kelpaamattomuus muualla laissa tarkoitettuihin toimiin ja tehtäviin kestäisi. Ehdotuksen mukaan velallisen konkurssista johtuva toimimiskelpoisuuden rajoitus kestäisi konkurssin alkamisesta siihen saakka, kunnes velallinen on vahvistanut pesäluettelon oikeaksi. Pesäluettelon valmistuminen voi joskus viivästyä ja sen vuoksi pykälässä ehdotetaan, että rajoituksella olisi enimmäiskesto, neljä kuukautta. Ajanjakso on lyhyempi kuin se, mitä rajoituksilla nykyisin yleisesti tarkoitetaan. Säännös olisi toissijainen niin, että toimea tai tehtävää koskevassa laissa olevaa erityissäännöstä noudatettaisiin, jos se poikkeaa konkurssilakiin nyt ehdotetusta säännöksestä.

Pykälän otsikossa käytetään ilmaisua toimimiskelpoisuuden rajoitukset erotukseksi holhoustoimesta annettuun lakiin (442/1999) sisältyvästä ilmaisusta toimintakelpoisuuden rajoittaminen.

5 luku. Konkurssipesään kuuluva omaisuus

Luvussa olevissa säännöksissä määritetään, mitä omaisuutta konkurssipesään kuuluu. Lisäksi siihen kuuluu sivullisen omaisuutta sekä konkurssin alkamishetkellä täyttämättä olleita sopimuksia koskevia säännöksiä.

1 §. *Yleissäännös konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta.* Yleissäännöksen *1 momentin* mukaan konkurssipesään kuuluisi voimassa olevaa oikeutta vastaavasti kaikki omaisuus, joka konkurssin alkamishetkellä kuului velalliselle. Se, millä edellytyksillä omaisuus kuuluu velalliselle, määräytyy aineellisen

siviilioikeuden perusteella. Velalliselle kuuluvalla omaisuudella tarkoitetaan kaikkia varallisuusarvoisia oikeuksia ja siten myös esimerkiksi saamis- ja immateriaalioikeuksia, rajoitettuja esineoikeuksia, kuten vuokra-, käyttö- ja panttioikeuksia. Omaisuutta ovat myös asiakirjat sekä erilaiset rekisterit ja tiedostot, vaikka näillä ei ole vaihdanta-arvoa. Yleissäännöstä ei sovelleta, jos muualla laissa säädetään toisin.

Voimassa olevan lain mukaan konkurssipesään kuuluu myös omaisuus, jonka velallinen saa ennen konkurssin päättymistä. Konkurssisäännön 98 §:n 1 momentin (110/1995) mukaan konkurssi päättyy, kun alioikeus antaa konkurssituomion. Oikeushenkilöiden osalta oikeustila muuttuisi siten, että konkurssipesään kuuluu myös se omaisuus, jonka velallinen saa konkurssituomiota vastaavan jakoluettelon vahvistamisen jälkeen, sillä lakiehdotuksen 18 luvun 6 §:n mukaan konkurssi päättyy vasta, kun lopputilitys on hyväksytty. Käytännössä muutoksen merkitys lienee melko vähäinen, sillä oikeushenkilöille ei konkurssin alettua varsinaisesti kerry uutta omaisuutta.

Luonnollisten henkilöiden osalta lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että konkurssipesään ei enää kuuluisi hänen konkurssin alkamisen jälkeen saamansa omaisuus tai ansaitsemansa tulo. Sääntö toteuttaisi nykyistä paremmin konkurssin tarkoitusta, joka on ensisijaisesti velallisen olemassa olevan omaisuuden realisoiminen ja jakaminen velkojille eikä hänen ansaintakykynsä hyödyntäminen. Nykyisinkin luonnollisen henkilön konkurssipesään kuuluu ainoastaan sellainen konkurssin alkamisen jälkeen kertyvä omaisuus, jonka velallinen saa konkurssin alkamisen ja konkurssituomion välisenä aikana. Kun tämä aika on yleensä vain noin puolen vuoden pituinen, on pidetty tarkoituksenmukaisena jättää tämä määrältään yleensä vähäinen omaisuus konkurssimenettelyn ulkopuolelle. Koska luonnollisen henkilön konkurssin alkamisen jälkeen saama omaisuus tai ansaitsema tulo ei kuuluisi pesään, se olisi edelleen ulosmitattavissa samalla tavoin kuin ennen konkurssia.

Se, onko luonnollinen henkilö ansainnut tulon tai saanut omaisuuden ennen konkurssia vai sen alkamisen jälkeen, voi olla joissakin tapauksissa tulkinnanvaraista. Ratkaisevaa olisi kuitenkin se, milloin ansion tai omaisuuden saamisen peruste on syntynyt. Lähtökohta on, että se mitä velallinen konkurssin alkamisen jälkeen tekemällään työllä ansaitsee, ei kuulu konkurssipesään. Jos taas esimerkiksi vakuutuskorvauksen perusteena oleva vahinkotapahtuma on sattunut ennen konkurssiin alkamista, korvaus kuuluu konkurssipesään. Sitä vastoin esimerkiksi velallisen konkurssin alkamisvuodelta maksetuista ennakkoeroista tehdyt veronpalautukset eivät kuulu konkurssipesään, koska saatavan peruste syntyy vasta verovuoden päättyessä.

Takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain (758/1991) mukainen oikeustoimen peräyttäminen johtaisi nykyiseen tapaan siihen, että palautettava omaisuus, esinekohtaisesti tai arvонkorvaussummana, kuuluisi konkurssipesään. Säännös tästä olisi ehdotetun yleissäännöksen 2 *momentissa*. Samassa yhteydessä säädettäisiin selvyiden vuoksi, että muillakin perusteilla – esimerkiksi varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain (228/1929) mukaisilla pätemättömyysperusteilla – takaisin palautuva omaisuus kuuluu konkurssipesään.

Yleissäännöksen 3 *momentin* mukaan myös konkurssipesään kuuluvan omaisuuden sijaan tullut omaisuus sekä omaisuudesta saatava tuotto kuuluisi konkurssipesään. Sääntö on tähän saakka ollut voimassa ilman kirjoitetun lain tukea.

2 §. *Ulkomailla olevan omaisuuden kuuluminen konkurssipesään eräissä tapauksissa.* Ehdotuksen mukaan konkurssipesään kuuluisi kaikki velallisen omaisuus, sijaitseva se Suomessa tai ulkomailla. Ulkomailla sijaitsevan omaisuuden käyttäminen velkojien hyväksi voi vaikeutua siitä, jos vieraassa valtiossa on vireillä velallisen omaisuuteen kohdistuva täytäntöönpanomenettely. Ulkomailla sijaitsevan omaisuuden kotiuttaminen Suomeen tai myyminen ulkomailla suomalaisen konkurssipesän toimesta saattaa myös osoittautua vaikeaksi tai mahdottomaksi. Asian luonteen vuoksi edellä sanottuun tilanteeseen ei voi juurikaan vaikuttaa kansallisella lainsäädännöllä, vaan tämä edellyttää valtioiden välistä kansainvälistä yhteistyötä. EU:n jäsenvaltioiden osalta ratkaisevan parannuksen tuo EY:n maksukyvyttömyysasetus.

Jos konkurssivelallisen pääintressien keskus sijaitsee Suomessa, menettely tunnustetaan Euroopan yhteisön alueella Tanskaa lukuun ottamatta niin sanottuna päämenettelynä. Tällöin Suomessa käytävän päämenettelyn piiriin kuuluu pääsäännön mukaan velallisen kaikki mainituissa jäsenvaltioissa oleva omaisuus. Jos kuitenkin muussa asetuksen soveltamisen piiriin kuuluvassa valtiossa on käynnissä samaa velallista koskeva alueellinen menettely, ei siinä valtiossa sijaitseva omaisuus kuulu suomalaiseen konkurssipesään siltä osin kuin sitä tarvitaan alueellisen menettelyn velkojien tyydyttämiseen. Jos velallisen pääintressien keskus sijaitsee muussa jäsenvaltiossa kuin Suomessa ja Suomessa on aloitettu alueellinen menettely, suomalaiseen konkurssipesään kuuluu asetuksen 3 artiklan 2 kohdan nojalla vain velallisen Suomessa oleva omaisuus.

Kun Suomessa on aloitettu konkurssi ja velallisen kotipaikka on Suomessa, sovellettavaksi tulee Kööpenhaminassa 7.11.1993 tehty Suomen, Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin välinen konkurssia koskeva sopimus. Sopimuksen 1 artiklan mukaan jossakin sopimusvaltiossa alkanut konkurssi käsittää velallisen muissakin sopimusvaltioissa olevan omaisuuden. Siten esimerkiksi velallisen Norjassa sijaitseva omaisuus kuuluu lähtökohtaisesti suomalaiseen konkurssipesään. Se, millainen omaisuus kuuluu konkurssipesään, ratkeaa sen valtion lain mukaan, jossa konkurssi on alkanut. Omaisuus jää kuitenkin konkurssipesän ulkopuolelle silloin, kun sitä ei sijaintivaltion lain mukaan voida ylipäätään käyttää pakkotäytäntöönpanoon.

Pykälässä säädettäisiin ulkomailla olevan omaisuuden kuulumisesta konkurssipesään silloin, jos velallisen pääintressien keskus ei ole Suomessa tai muussa sellaisessa valtiossa, jota EY:n maksukyvyttömyysasetus sitoo. Säännös liittyy ehdotuksen 7 luvun 1 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan suomalainen tuomioistuimien on tällaisessa tapauksessa toimivaltainen, jos velallisella on Suomessa toimipaikka taikka sellaista omaisuutta Suomessa, että konkurssin aloittamista Suomessa voidaan pitää tarkoituksenmukaisena. Pykälä tulee sovellettavaksi silloin, kun EY:n maksukyvyttömyysasetusta tai Suomen, Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin välistä konkurssia koskevaa 7.11.1993

tehtyä sopimusta ei sovelleta. Ehdotuksessa lähdetään siitä, että tällöinkin ulkomailla sijaitsevan omaisuuden kuuluminen pesään määräytyy saman periaatteen mukaan kuin EY:n maksukyvyttömyysasetuksessa. Konkurssipesään kuuluu siten vain velallisen Suomessa oleva omaisuus. Se, milloin omaisuus on Suomessa, määräytyy kansainvälisyksityisoikeudellisten säännösten ja periaatteiden mukaan.

3 §. *Ulosmittaus- ja luovutusrajoitusten alainen omaisuus.* Pääsäännön mukaan konkurssipesään voi kuulua vain ulosmittauskelpoista omaisuutta, mikä ilmenee nimenomaisesti nykyisen konkurssisäännön 45 §:n 1 momentista (110/1995). Tätä periaatetta pidetään lakiehdotuksessa edelleen lähtökohtana, mikä käy ilmi ehdotetun pykälän 1 momentista. Syyt, joiden vuoksi tiettyä omaisuutta ei voida käyttää erillistäytäntöönpanossa saatavien suoritukseksi, ovat yhtä lailla perusteltuja myös konkurssissa. Näin suojataan erityisesti sellaista omaisuutta, joka on velallisen jokapäiväiselle toimeentulolle niin tärkeää, ettei sitä ole kohtuullista käyttää velkojien tyydyttämiseen.

Ulosottolain 4 luvun 5 §:ään (378/1997) sisältyvät säännökset niin sanotusta erottamisedusta. Säännökset koskevat ensinnäkin velallisen ja hänen perheenjäsentensä henkilökohtaisia esineitä, kuten tavanomaista koti-irtaimistoa, toisaalta taas velallisen ammattiinsa tai elinkeinoonsa tarvitsemaa omaisuutta, esimerkiksi työvälineitä, tai esineitä, joihin liittyy erityinen tunnearvo. Ulosottolain 4 luvun 6-8a §:ään sisältyy lisäksi palkan ja palkkaan rinnastettavien suoritusten sekä henkilövahingoista maksettavien korvausten ulosmittausrajoituksia. Muussa lainsäädännössä on erityisesti sosiaalisten etuuskien ulosmittauksen kieltäviä säännöksiä. Ulosmitata ei voida esimerkiksi lapsilisää, asumis- ja opintotukia tai kansaneläkelakiin (347/1956) perustuvaa etuutta.

Konkurssivarallisuuden määräytymiseen vaikuttaa myös se, että ulosottolain 4 luvun 9 §:n 2 momentin mukaan ainoastaan luovutuskelpoista omaisuutta voidaan ulosmitata. Luovutuskelpoisuusrajoitukset voivat perustua lakiin tai sopimukseen. Laissa mahdollistetaan esimerkiksi kiinteän omaisuuden käyttöoikeuksiin, asuin- ja liikehuoneistojen vuokrasopimuksiin sekä testamentilla saadun omaisuuden käyttöoikeuteen liittyvät luovutusrajoitukset. Myös immateriaalioikeuksia koskevassa lainsäädännössä on käyttöoikeuksien luovutuskelpoisuutta rajoittavia säännöksiä, muun muassa patenttilain (550/667) 43 §:ssä, tekijänoikeuslain (404/1961) 28 §:ssä, hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain (800/1991) 27 §:ssä, mallioikeuslain (221/1971) 26 §:ssä ja kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (789/1992) 23 §:ssä. Rajoitusten perusteena on yleensä oikeudenomistajan intressi, joka edellyttää osapuolten välistä luottamussuhdetta ja mahdollisuutta valvoa, että oikeutta käytetään sovitulla tavalla.

Lakiehdotuksessa on lähdetty siitä, että syyt, joiden vuoksi käyttöoikeuksien luovutusrajoitukset sitovat myös muita kuin sopijapuolia, ovat pääsääntöisesti perusteltuja myös konkurssissa. Velallisen omaisuuden siirtyminen konkurssin vuoksi velkojien määräysvaltaan ei ole ulosottolain 4 luvun 9 §:n 2 momentissa tarkoitettu luovutus. Silloinkin, kun omaisuuden käyttöoikeus ei ole luovutuskelpoinen eikä sitä siten voitaisi konkurssissa muuttaa rahaksi,

konkurssipesällä voi olla oikeus käyttää omaisuutta konkurssin aikana. Omaisuuden käyttäminen saattaa edellyttää, että konkurssipesä sitoutuu sopimukseen siten kuin 3 luvun 7 §:ssä säädetään. Siitä seikasta, että konkurssipesä ei voi luovuttaa edelleen omaisuutta, ei siten seuraa kielto käyttää omaisuutta esimerkiksi konkurssipesän harjoittamassa tuotannollisessa toiminnassa. Luovutuskelvotonta käyttöoikeutta ei voisi kuitenkaan luovuttamalla edelleen muuttaa rahaksi konkurssissa.

Pykälän 2 *momentin* 1 kohdan mukaan konkurssipesään kuuluisi omaisuus, jota ulosottolain 4 luvun 5 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan ei voida ulosmitata. Ulosottolain säännös koskee arvosta riippumatta omaisuutta, jonka avulla velallinen voi hankkia riittävästi ulosmittauskelpoista tuloa hakijavelkojan saatavan suorittamiseksi. Tällainen omaisuus voidaan erottaa ulosmittauksesta, jos erottamista ei voida pitää hakijan edun vastaisena tai jos hakija suostuu erottamiseen. Erottamisedun syynä on se, että olisi kohtuutonta ja epätarkoituksenmukaista, jollei velallinen saisi jatkaa taloudellisesti kannattavaa elinkeinoaan. Elinkeinoon kannattavuudelle on asetettu erityiset vaatimukset, sillä erottaminen ei ole sallittua muutoin kuin hakijan suostumuksella, jos omaisuuden avulla hankittavalla tulolla ei ole mahdollista suorittaa edes hakijavelkojan saatavaa.

Ehdotetun poikkeuksen perusteena on yleis- ja erillistäytäntöönpanon välinen ero. Arvokkaan elinkeino- tai liiketoimintaan liittyvän omaisuuden jääminen konkurssipesän ulkopuolelle olisi ristiriidassa konkurssin tarkoituksen kanssa, koska konkurssissa, toisin kuin ulosotossa, pyritään velallisen kaikkien velkojen tyydyttämiseen. Tämän toteuttamiseksi omaisuuden määräysvallan siirtymisellä velkojille on keskeinen merkitys. Näillä perusteilla ehdotetaan selvyiden vuoksi, että ulosottolain 4 luvun 5 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu omaisuus kuuluu konkurssipesään, vaikka se voitaisiinkin erottaa ulosmittauksesta.

Mualla laissa on eräitä poikkeussäännöksiä, joiden nojalla esimerkiksi ulosmittauskelvoton omaisuus kuuluu konkurssipesään. Ehdotuksen 2 momentin 2 kohtaan ehdotetaan otettavaksi selvyiden vuoksi nimenomainen säännös siitä, että tällainen omaisuus kuuluisi konkurssipesään, vaikkakin se seuraisi jo ehdotuksen 1 luvun 2 §:n 1 momentin soveltamisalaa koskevasta säännöksestä. Tällaisen erityissäännöksen perusteella omaisuus voi siis kuulua konkurssipesään, vaikka esimerkiksi jotkin pesään kuulumiselle konkurssilaissa asetetut edellytykset jäisivät täyttymättä. Tällaisten säännösten perusteella konkurssipesään kuuluu esimerkiksi tavaramerkkioikeus (tavaramerkkilain 5 luvun 35 §), vakuutusyhdistyslain (1250/1987) 2 luvun 12 §:ssä ja vakuutuskassalain (1164/1992) 2 luvun 22 §:ssä tarkoitettu takuuosuuden merkintään perustuva saaminen ja osakeyhtiölain (734/1978) 2 luvun 11 §:ssä tarkoitettu osakkeen merkintään perustuva saaminen. Toiminimilain (128/1978) 17 §:n mukaan toiminimi kuuluu yksityisen elinkeinonharjoittajan, avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön konkurssipesään, jos velallisen tai yhtiömiehen sukunimi ei sisälly toiminimeen.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin, että omaisuuden omistusoikeuden luovutukseen liitetty edelleenluovutuskielto tai muu edelleenluovutusoikeutta rajoittava ehto olisi konkurssipesää kohtaan tehoton. Nykyisin tällaisten ehtojen

sitovuudesta säädetään nimenomaisesti ainoastaan kiinteän omaisuuden osalta. Maakaaren 2 luvun 11 §:n mukaan näet kiinteistön kaupassa on pätemätön ehto, joka rajoittaa ostajan oikeutta luovuttaa kiinteistö edelleen, pantata kiinteistö, sopia vuokraoikeuden tai muun erityisen oikeuden perustamisesta kiinteistöön taikka muutoin näihin verrattavalla tavalla oikeudellisesti määrätä kiinteistöstä. Lain 4 luvun 2 §:n 1 momentin nojalla tätä lainkohtaa sovelletaan myös lahjaan. Sen sijaan irtaimen omaisuuden osalta testamenttiin ja lahjoitukseen liitetyn edelleenluovutusta rajoittavan ehdon on katsottu sitovan myös sopimussuhteen ulkopuolisia, esimerkiksi ulosmittaus- ja konkurssivelkojia.

Vastikkeellisen luovutuksen osalta voidaan selkeäksi lähtökohdaksi ottaa se, ettei luovutukseen liitetty omistajan edelleen luovutusoikeutta rajoittava ehto sido konkurssipesää. Tällöin luovutuksessa velallisen varallisuuspiiristä on yleensä kauppahintana siirtynyt varallisuutta ja ehto loukkaisi luovutuksensaajan velkojia. Ehdon tehottomuus konkurssipesään nähden vastanee myös voimassa olevaa oikeustilaa.

Vastikkeettoman luovutuksen osalta on tärkeitä näkökohtia sen puolesta, että edelleenluovutusoikeutta rajoittava ehto sitoo konkurssivelkojia, mutta myös sitä vastaan. Ehdon sitovuuden puolesta puhuu ehdon mahdollinen tarkoitus suojata luovuttajan etua. Luovuttaja on voinut määrätä omaisuuden käytöstä esimerkiksi häntä itseään tai kolmatta hyödyttävään tarkoitukseen. Vastikkeettomissa luovutuksissa tällaisten ehtojen sitovuus velkoihin nähden ei olisi yleensä kohtuutonta, koska tällöin, toisin kuin vastikkeellisissa oikeustoimissa, velallisen varallisuuspiiristä ei ole siirtynyt omaisuutta. Toisaalta lainsäädännössä on yleensäkin suhtauduttu kielteisesti sellaisiin luovutusehtoihin, joilla estetään tai rajoitetaan omistajalle säännöllisesti kuuluvia oikeuksia ja jotka olisivat tehokkaita kolmanteen osapuoleen nähden. Luovutusrajoitusten tehottomuutta koskevalla sääntelyllä tulisi vaikuttaa ennen kaikkea siihen, ettei luovutusrajoitusta käytetä siinä tarkoituksessa, että omaisuus jäisi luovutuksensaajaan kohdistuvan pakkoäytäntöönpanon ulkopuolelle. Luovutusrajoituksiin on harvoin sellaista syytä, jota voitaisiin pitää velkojien kannalta hyväksyttävänä. Maakaaren rajoitusehtojen pätemättömyyttä on perusteltu sillä, että tällaiset ehdot voivat vaikuttaa haitallisesti sekä maankäyttöön että kiinteistöjen vaihdantaan. Vastaavat syyt puoltavat tällaisten rajoitusten tehottomuutta myös silloin, kun velallisen omistukseen on luovutettu irtainta omaisuutta. Luovutusrajoitusten tehottomuus konkurssivelkoihin nähden ei kohtuuttomasti rajoita luovuttajan mahdollisuutta asettaa luovutuksensaajalle omaisuuden käyttöä koskevia rajoituksia esimerkiksi yleishyödyllisessä tarkoituksessa, koska edelleenluovutusta koskevat ehdot sitoisivat konkurssipesää, jos luovutuksen kohteena on rajoitettu esineoikeus, esimerkiksi käyttöoikeus. Lisäksi on otettava huomioon, että lahjoittajan tai testamenttaajan määräysvaltaa suojataan ulosottolain 4 luvun 5 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla silloin, kun on kyse esineestä, jolla on erityisen suuri tunnearvo velalliselle tai hänen perheelleen. Esineen taloudellinen arvo ei kuitenkaan voi olla suuri.

Näistä syistä ehdotuksessa on päädytty siihen, että sääntö koskee myös irtainta omaisuutta ja on voimassa riippumatta siitä, onko luovutus vastikkeellinen vai vastikkeeton. Vailla merkitystä on myös se, onko edelleenluovutuskielto tai -rajoitus tehty luovuttajan tahdosta ja tämän edun vuoksi vai muusta syystä. Se

koskee sopimusten lisäksi myös muita oikeustoimia. Siten jos testamentissa on rajoitettu testamentinsaajan oikeutta luovuttaa testamentattu omaisuus, ehto ei sido konkurssipesää. Rajoitetun esineoikeuden, esimerkiksi vuokra- tai käyttöoikeuden luovuttaja, voi edelleen kieltää oikeuden siirtämisen tai asettaa siirrettävyyttä koskevia rajoituksia oikeudenhaltijan velkojia sitovin vaikutuksin.

Takaisinottoehdon sitovuudesta säädettäisiin ehdotuksen 7 §:ssä.

4 §. *Kirjanpitoaineisto.* Säännöksen mukaan velallisen liike- tai ammattitoiminnan kirjanpito kuuluu konkurssipesään. Kirjanpitoaineiston voidaan katsoa kuuluvan konkurssipesään jo yleisen säännöksen nojalla, mutta asian tärkeyden ja selvyiden vuoksi asiasta säädettäisiin nimenomaisesti. Merkitystä ei ole sillä, kenen hallussa aineisto on. Ehdotuksen 9 luvun 3 §:n 2 momentissa säädettäisiin siitä, että muunkin kuin velallisen hallussa oleva kirjanpito on luovutettava konkurssipesälle korvauksetta.

5 §. *Oikeus perintöön ja testamenttiin.* Pykälässä säädetään perinnöstä luopumisen sitovuudesta velallisen konkurssivelkoihin nähden. Säännös asiasta on nykyisin konkurssisäännön 45 a §:ssä (759/1991), jota ei ehdoteta sisällöllisesti muutettavaksi. Se, että 1 §:n 1 momentin mukaan velallisena olevan luonnollisen henkilön konkurssin jälkeen saama omaisuus ei kuulu konkurssipesään, vähentää tämän säännöksen merkitystä. Se koskisi vain sitä tilannetta, jossa perintötapauksena on sattunut ennen konkurssin alkamisesta.

Lähtökohtaisesti velallisen oikeus perintöön ja testamenttiin kuuluisi konkurssipesään. Ehdotetussa pykälässä säädetyin edellytyksin velallinen voi kuitenkin velkojia sitovasti luopua oikeudestaan. Edellytyksenä on ensinnäkin se, että velallinen on luopunut oikeudestaan perintökaaren 17 luvun 2 a §:n mukaisesti. Sen mukaan perillisellä ja testamentinsaajalla ei ole oikeutta luopua oikeudestaan, jos he ovat ryhtyneet sellaisiin toimiin, että heidän on katsottava ottaneen perinnön vastaan. Lisäksi luopuminen on tehtävä kirjallisesti. Jos luopuminen on tapahtunut tällä tavoin ennen konkurssia, se sitoo konkurssivelkojia riippumatta kuolintapahtuman ajankohdasta tai siitä, koska velallinen sai tiedon oikeudestaan perintöön. Sitä ei voida myöskään peräyttää konkurssipesään. Konkurssin alkamisen jälkeen tapahtunut luopuminen sitoo velkojia, jos se tapahtuu kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun velallinen sai tiedon perittävän kuolemasta ja oikeudestaan perintöön tai testamenttiin. Jos tiedonsaannista on konkurssin alkaessa kulunut kolme kuukautta, velallinen ei voi enää konkurssivelkojia sitovasti luopua oikeudestaan.

Konkurssivelallisen tai hänen sijaansa tulleiden perillisten on tarvittaessa osoitettava, että velallinen on luopunut oikeudestaan perintökaaren 17 luvun 2 a §:ssä säädetyin tavoin.

Perintökaaren 7 luvun 11 §:n ja 14 luvun 6 §:n mukaan velallisen oikeus vaatia lakiosaa tai moittia testamenttia ei siirry hänen velkojilleen. Sääntö on riippumaton siitä, onko velallinen luopunut perinnöstä vai ei.

6 §. *Sivullisen omaisuus.* Pykälän mukaan velallisen hallinnassa oleva sivullisen omaisuus, joka voidaan erottaa velallisen omaisuudesta, ei kuulu

konkurssipesään, ja tämä omaisuus on luovutettava omistajalleen tai tämän määräämälle. Konkurssisäännön 54 §:n mukaan konkurssipesän on luovutettava sivulliselle sellainen omaisuus, joka kuuluu riidattomasti sivulliselle. Konkurssisäännön 55 §:n 1 momentista käy ilmi, että sivullisella ei ole erottamisoikeutta, jos omaisuutta ei voi erottaa velallisen omaisuudesta. Tällöin hänen on tyydyttävä valvomaan omaisuuden arvo velallisen konkurssissa.

Ehdotettu säännös on voimassa olevan oikeuden mukainen ja toteuttaa yleisiä esineoikeudellisia periaatteita. Jos velallisen ja sivullisen omaisuus ovat sekoittuneet toisiinsa, ne ovat menettäneet yksilöitävyytensä. Sekoittuminen voi tapahtua monin eri tavoin. Sivullisen omaisuus on voitu liittää osaksi velallisen omaisuutta tai kysymyksessä voi olla esine, jota ei voi erottaa velallisen muusta samanlaisesta omaisuudesta. Erityisesti rahavarojen osalta kysymys yksilöitävyydestä voi olla käytännössä merkityksellinen. Jos velallinen ei ole pitänyt sivullisen varoja tämän lukuun erillään muista varoistaan, varat eivät ole yleensä erotettavissa velallisen muista varoista. Joissakin tapauksissa esimerkiksi sivullisen velallisen pankkitilille maksamat varat voivat kuitenkin olla yksilöitävissä (KKO 1993:132).

Konkurssipesän ei luonnollisestikaan tarvitse luovuttaa sivulliselle omaisuutta silloin, jos sivullinen ei esimerkiksi vaihdantasuojaa koskevien säännösten vuoksi voi vedota luovutukseen sen vuoksi, ettei omaisuuden hallinta ole siirtynyt hänelle ennen konkurssin alkamista. Esimerkiksi arvopaperien osalta edellytetään, että ostaja on saanut arvopaperit hallintaansa ennen konkurssia.

Konkurssipesän on huolehdittava siitä, että sivullisen omaisuus pidetään erillään. Jos konkurssipesä laiminlyö erilläänpidon, se voi joutua korvaamaan tästä sivulliselle aiheutuneen vahingon. Konkurssisäännön 54 §:ssä tästä on erityinen säännös, jota ei ole tarpeen erikseen sisällyttää ehdotettuun säännökseen, koska sekoittumisvaaran torjuminen sisältyy muutenkin pesänhoitajan velvollisuuksiin.

Konkurssipesällä on samanlainen oikeus kuin velallisella olisi ollut vaatia, että sivullinen täyttää oman suoritusvelvollisuutensa ennen kuin hän saa omaisuutensa. Jos sivullinen on ostanut tietyn esineen velalliselta ennen konkurssia, konkurssipesällä on tavallisesti oikeus vaatia, että ostaja maksaa kauppahinnan ennen omaisuuden luovutusta. Konkurssipesä ei myöskään ole velvollinen luovuttamaan omaisuutta ennen kuin sivullinen maksaa saatavat, joiden maksujen saamiseksi konkurssipesällä on kauppakaaren 12 luvun 12 §:n nojalla pidätysoikeus kyseiseen omaisuuteen. Jos irtaimen omaisuuden kauppa on purettu, konkurssipesällä on yleensä oikeus vaatia jo maksetun kauppahinnan palauttamista ennen kuin se luovuttaa omaisuuden myyjälle. Luovutusehtojen selvittäminen kuuluu pesänhoitajan tehtäviin ehdotuksen 13 luvun 5 §:n nojalla.

Jos omaisuus ei ole erotettavissa velallisen muusta omaisuudesta, sivullinen joutuu yleensä tyytymään omaisuuden arvon perusteella laskettavaan jako-osuuteen.

Poikkeuksista, jotka koskevat irtainta omaisuutta, johon luovuttajalla on takaisinotto- tai omistuksenpidätysoikeus, säädettäisiin 7 §:ssä.

7 §. *Omistuksenpidätys ja takaisinotto-oikeus.* Pykälässä säädetään omistuksenpidätys- ja takaisinottoehdon vaikutuksesta konkurssissa. Omistuksenpidätyksellä tarkoitetaan luovutussopimukseen otettua ehtoa, jonka mukaan omistusoikeus siirtyy luovutuksensaajalle vasta sopimuksessa tarkoitetun ehdon täytyttyä. Takaisinottoehdoksi kutsutaan puolestaan ehtoa, jonka mukaan jo siirtynyt omistusoikeus palautuu ehdon mukaisesti luovuttajalle. Omistuksenpidätysehtoa kutsutaan usein lykkääväksi, takaisinottoehtoa purkavaksi ehdoksi. Kummassakin tapauksessa ehto asetetaan yleensä kauppahinnan maksamisen turvaamiseksi, minkä vuoksi tällaisin ehdoin tehtyjä sopimuksia nimitetään usein luottokauppasopimuksiksi. Tässä ehdotuksessa tällaisia oikeustoimia kutsutaan myös ehdollisiksi luovutuksiksi.

Pykälän 1 momentin mukaan lähtökohta olisi, että omaisuus, johon luovuttajalla on omistuksenpidätys- tai takaisinottoehtoon perustuva oikeus, on ehdotuksen 6 §:ssä tarkoitettu velallisen hallinnassa oleva sivulliselle kuuluva omaisuus. Sitovuuden kannalta ei olisi merkitystä sillä, onko kyse omistuksenpidätys- vai takaisinottoehdosta. Tämä merkitsee muutosta voimassa olevaan oikeustilaan. Omistuksenpidätysehdon sitovuudesta ulosmittauksessa säädetään nimenomaisesti osamaksukaupasta annetun lain (91/1966) 18 §:n 1 momentissa. Omistuksenpidätysehdon on katsottu sitovan velkojia muutoinkin kuin osamaksukauppojen osalta. Sen sijaan oikeuskäytännössä on katsottu, että takaisinottoehto on sitova vain sopimuksen osapuolten välillä (esim. KKO 1983 II 132). Tälle erottelulle ei kuitenkaan ole perusteltua syytä. Kummallakin ehdolla on sama tarkoitus eli luovuttajan saatavan turvaaminen ja usein ehdon sitovuus kolmanteen nähden on määräytynyt sopimuksessa ehkä sattumanvaraisesti käytetyn sanamuodon perusteella, jolloin lopputuloskin on voinut muodostua sattumanvaraiseksi ja osapuolten tarkoituksen vastaiseksi. Lykkäävien ja purkavien ehtojen erottelulla ei ole maakaaren säätämisen jälkeen enää merkitystä kiinteistön kaupassa (maakaaren 2 luvun 2 §).

Säännöksen 2 momentissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joilla omistuksenpidätys- ja takaisinottoehto sitoo konkurssipesää. Säännös on yhdenmukainen omistuksenpidätysoikeuden sitovuutta koskevan oikeuskäytännön ja oikeuskirjallisuudessa esitettyjen mielipiteiden kanssa. Ehdotuksen mukaan sitovuuden edellytyksenä on, että myyjä ja velallinen ovat sopineet omistuksenpidätyksestä tai takaisinotto-oikeudesta ennen kuin esineen hallinta on siirretty velalliselle. Hallinnan siirron jälkeen sovittu omistuksenpidätys- tai takaisinottoehto ei sido konkurssipesää. Omistuksenpidätys- tai takaisinottoehto ei sido ostajan konkurssipesää myöskään silloin, kun ostajalla on sopimuksen mukaan oikeus ilman luovuttajan suostumusta luovuttaa omaisuus edelleen tai liittää se muuhun omaisuuteen siten, että liitettyjen kohteiden välille syntyy ainesosa- tai tarpeistosuhde. Myös muu oikeudellisesti merkityksellinen, omistusoikeudelle tyypillinen määräysvalta omistuksenpidätys- tai takaisinottoehdoin luovutettuun omaisuuteen johtaa ehdon tehottomuuteen konkurssipesää kohtaan. Muuta määräysvaltaa on esimerkiksi panttioikeuden tai muun rajoitetun esineoikeuden perustaminen omaisuuteen. Myyjä on näissä tapauksissa siinä määrin luopunut omistajalle kuuluvista oikeuksistaan, ettei ehdon sitovuutta ole aiheellista ulottaa sopijapuolten ulkopuolelle. Merkitystä ei ole sillä, onko ostaja käyttänyt määräämis-oikeuttaan ennen konkurssia, vaan sitomattomuuteen riittäisi, että

ostajalla on luottoaikana oikeus luovutukseen, liittämiseen tai muuhun oikeudelliseen määräämiseen.

8 §. *Konkurssipesän sijaantulo ehdolliseen luovutussopimukseen.* Pykälässä säädettäisiin konkurssipesän sijaantulosta 7 §:ssä tarkoitettuun ehdollisesti tehtyyn luovutussopimukseen. Pykälä koskee vain irtaimen omaisuuden luovutusta ja sitä sovellettaisiin ehdollisiin luovutussopimuksiin kauppalain 63 §:n 1 momentin yleissäännöksen sijasta. Kiinteän omaisuuden osalta konkurssipesän asema määräytyy maakaaren 2 luvun 29 §:n mukaan.

Voimassa olevan oikeuden mukaan omistuksenpidätysehto tuottaa myyjälle ostajan konkurssissa niin sanotun separatistin aseman. Lähtökohtana on, että myyjällä on oikeus saada omaisuus takaisin. Osamaksukauppalain ja kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvun soveltamisalaan kuuluvia luottokauppoja varten on voimassa erityinen tilityssääntely, jonka mukaisessa menettelyssä myyjän ja konkurssipesän välinen oikeussuhde voidaan selvittää. Sen sijaan laissa ei ole muita luottokauppoja koskevia tilityssäännöksiä.

On tavallista, että velallisella on konkurssin alkamishetkellä maksamatta erääntynyttä kauppahintaa, jolloin myyjällä olisi oikeus purkaa sopimus. Jos sopimuksesta ei muuta johdu, purkamisesta seuraa on yleensä vastakkaisten suoritusten palauttaminen. Konkurssipesälle voi kuitenkin olla tärkeää saada luottokaupan kohteena oleva omaisuus käyttöönsä esimerkiksi liiketoiminnan jatkamista varten tai kun kyseinen omaisuus on olennainen osa myytäväksi aiottua taloudellista kokonaisuutta. Luottokauppaa koskevien tilityssäännösten puuttuminen voi yksittäistapauksessa johtaa myös siihen, että myyjä saa omaisuuden kokonaan takaisin itselleen, vaikka sen arvo olisi suurempi kuin maksamatta oleva osa kauppahinnasta. Tämä puolestaan on ristiriidassa sen kanssa, että omistuksenpidätys- ja takaisinottoehtoja käytetään säännönmukaisesti vain vakuuksina. Myyjän intressi ei kohdistu omaisuuteen sellaisenaan, vaan ainoastaan sen vakuusarvoon.

Ehdotuksen mukaan konkurssipesä voisi sitoutua velallisen sopimukseen. Velallisen sopimuskumppanilla ei, toisin kuin kauppalain 63 §:n 1 momentin mukaan, olisi oikeutta vaatia konkurssipesältä vakuutta sopimuksen täyttämistä. Tämä johtuu siitä, että luottokaupoissa myyjällä on vakuus jo sopimukseen sisältyvän omistuksenpidätys- tai takaisinottoehdon muodossa. Sijaantulo-oikeuden sääntely koskisi ainoastaan tilanteita, joissa omistuksenpidätys- tai takaisinottoehto on otettu sopimukseen vakuustarkoituksessa eli turvaamaan myyjän kauppahintasaatavaa. Jos ehdon voimassaoloa ei ole kytketty kauppahinnan maksamiseen, säännös ei tulisi sovellettavaksi. Tällaiset ehdot jäisivät edelleen oikeuskäytännön ja mahdollisten erityissäännösten varaan.

Jotta konkurssipesä voisi tehokkaasti sitoutua sopimukseen, edellytyksenä on kuitenkin *1 momentin* mukaan, että pesä maksaa erääntyneen kauppahintavelan viivästyskorkoineen ja ilmoittaa myyjälle sitoutuvansa luovutussopimuksen mukaisten velvoitteiden täyttämiseen. Sijaantuloon ja omaisuuden hallussapitoon riittäisi, että pesä maksaa kauppahinnasta sen osan, joka on erääntynyt myyjän ja velallisen välillä sovitun maksuaikataulun mukaisesti.

Maksuaikataulun mukaisella erääntymisellä tarkoitetaan, että myyjä ei voisi estää sijaantuloa vetoamalla sellaiseen erääntymis- tai eräännyttämisehtoon, jonka mukaan koko kauppahinta on erääntynyt maksettavaksi. Ehdotetun lain 3 luvun 8 §:n säännös siitä, että saatava erääntyy konkurssin alkaessa, ei myöskään oikeuta vaatimaan koko saatavaa.

Säännöksessä edellytetään nimenomaisesti myös, että pesä ilmoittaa sitoutuvansa luovutussopimuksen täyttämiseen. Myyjälle on tärkeää saada tietää, että hänelle tulleen maksun tarkoituksena on juuri kyseisen luovutussopimuksen voimassa pitäminen. Pelkkä erääntyneen velan maksu ei siten välttämättä poista myyjältä oikeutta käyttää omistuksenpidätys- tai takaisinottoehtoon perustuvia oikeuksia, jollei pesän tarkoitus muutoin ilmene. Sitoutumisilmoituksen puuttuessa myyjä voi luonnollisesti tiedustella asiaa pesänhoitajalta, mutta ehdotetun säännöksen mukaan tähän ei olisi velvollisuutta. Jos pesä ilmoittaa myyjälle, ettei se tule käyttämään sijaantulo-oikeuttaan, myyjällä on oikeus vedota omistuksenpidätys- tai takaisinottoehtoon jo pesän ilmoituksen perusteella. Myyjällä on oikeus käyttää omistuksenpidätys- tai takaisinottoehtoon perustuvia oikeuksiaan myös silloin, kun konkurssipesän suoritus on puutteellinen, esimerkiksi viivästynyt tai määrältään riittämätön. Kun konkurssipesä tulee velallisen sijaan, tarkoittaa tämä, että myyjällä on oikeus vedota omistuksenpidätysehtoon konkurssipesää kohtaan, jos konkurssipesä sitouduttuaan sopimukseen laiminlyö myöhemmin erääntyvien maksujen suorittamisen maksuaikataulun mukaisesti.

Kysymys konkurssipesän sijaantulosta olisi selvitettävä suhteellisen nopeasti, jotta omistuksenpidätys- ja takaisinottoehtojen käytännöllinen tehokkuus vakuuksina ei heikentyisi. Pesän olisi maksettava myyjän erääntynyt saatava ja ilmoitettava sijaantulosta kohtuullisessa ajassa myyjän asiaa koskevasta pyynnöstä tai siitä, kun tämä vaati omaisuutta itselleen. Selvää on, että pesä voisi ilmoittaa asiasta myös oma-aloitteisesti ennen myyjän pyyntöä tai vaatimusta. Kohtuullista aikaa harkittaessa on kiinnitettävä huomiota yhtäältä myyjän tarpeeseen saada pesän kanta tietoonsa mahdollisimman pian, toisaalta taas kyseisen omaisuuden laatuun ja merkitykseen kussakin konkurssipesässä sekä pesän laajuuteen ja pesänhoidon vaatimaan työhön kokonaisuutena. Harkintaan ja ilmoitukseen käytettävissä olevana kohtuullisena aikana on kuitenkin yleensä pidettävä joitakin viikkoja, eikä asian ratkeamiseen pitäisi ilman erityistä syytä kulua yli kuukautta.

Myyjä ei voisi vaatia omaisuutta takaisin velallisen sopimusrikkomuksen perusteella, jos pesä täyttää 1 momentin mukaiset edellytykset. Sijaantulo siis poistaisi myyjältä oikeuden saada omaisuus takaisin, vaikka velallinen olisi syyllistynyt palautusoikeuden perustavaan sopimusrikkomukseen. Myyjä ei voi myöskään vedota velallisen sopimusrikkomukseen sinä aikana, jonka kuluessa pesän on päätettävä sijaantulosta. Toisaalta säännös koskee vain tilannetta, jossa sopimus myyjän ja velallisen välillä on konkurssin alkaessa edelleen voimassa. Jos kauppa on purkautunut ennen konkurssin alkamista, ostajan konkurssi ei poistaisi myyjältä oikeutta saada omaisuus takaisin. Näissäkin tilanteissa konkurssipesän sijaantulosta voitaisiin luonnollisesti sopia.

Jotta konkurssipesä ei joutuisi sitoutumaan ehkä pitkäaikaiseenkin sopimussuhteeseen, joka saattaisi vaikeuttaa ja hidastaa pesän omaisuuden rahaksi muuttamista, *2 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan konkurssipesä voisi käyttää sijaantulo-oikeuttaan myös lunastamalla omaisuuden heti itselleen. Pesä voisi heti sijaantuloilmoituksensa yhteydessä tai milloin tahansa sen jälkeen suorittaa koko maksamatta olevan kauppahintavelan viivästyskorkoineen. Jos luottoaikaa olisi maksuhetkellä jäljellä, saatavasta olisi vähennettävä jäljellä olevaan luottoaikaan kohdistuva korko ja muut luottokustannukset.

Sijaantulosta ei seuraisi, että myyjän mahdollinen vahingonkorvaus- tai sopimussakkosaatava taikka näitä vastaava sopimusrikkomuksen seuraamus siirtyisi konkurssipesän velaksi. Siitä ehdotetaan otettavaksi säännös pykälän *3 momenttiin*. Konkurssipesä ei ole yleensä massavelkaisessa vastuussa velallisen sopimusrikkomuksista. Olisi myös velkojien yhdenvertaisuuden vastaista, että konkurssipesä sijaantulon johdosta vastaisi myös näistä saatavista. Lisäksi tällaisiin eriin liittyvä massavelkavastuu voisi aiheuttaa sen, ettei sijaantulo olisi pesälle tarkoituksenmukainen vaihtoehto, vaikka sopimukseen sitoutuminen olisi muutoin kannattavaa. Myyjä voisi siten änoastaan valvoa nämä saatavat ja niille laskettaisiin normaali jako-osuus. Viivästyskorko sisältyisi kuitenkin aina pesän sitoumukseen ja sen maksaminen olisi ensimmäisessä momentissa säädetyin tavoin sijaantulo-oikeuden edellytys.

9 §. *Takaisinottoa ja tilitystä koskeva erityissäännös.* Osamaksukauppalain ja kuluttajansuojalain mukaiset tilityssäännökset tulisivat sovellettaviksi myös konkurssissa, jos niitä olisi ollut sovellettava myyjän ja velallisen väliseen sopimukseen. Osamaksukaupasta annetun lain 2 §:n 1 momentissa ja kuluttajansuojalain 7 luvun 16 §:ssä on rajoitettu myyjän takaisinotto-oikeutta. Jos konkurssipesä ei sitoudu sopimukseen, on yleensä sekä myyjän että konkurssipesän edun mukaista, että omaisuus palautuu mahdollisimman pian takaisin myyjälle. Sen vuoksi ehdotuksen mukaan myyjällä olisi ostajan konkurssissa oikeus vaatia tilitystä ja takaisinottoa, vaikka mainitut osamaksukauppalain tai kuluttajansuojalain mukaiset tilityksen ja takaisinoton edellytykset eivät täytyisikään. Myyjällä olisi siten oikeus vaatia omaisuuden takaisinottoa ja tilityksen toimittamista, jos siihen on sopimuksen mukaan edellytykset eikä konkurssipesä ole sitoutunut sopimukseen 8 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Muutosta nykytilaan merkitsisi myös se, että konkurssipesälläkin olisi oikeus vaatia tilityksen toimittamista. Voimassa olevan oikeuden mukaan tilityksen aloittaminen kuuluu vain myyjälle. Pykälässä ehdotetut poikkeukset osamaksukauppalain ja kuluttajansuojalain säännöksiin tulisivat sovellettavaksi myös silloin, kun konkurssipesä on sitoutunut sopimukseen, mutta myyjälle syntyy konkurssipesän maksuviivästyksen tai muun sopimusrikkomuksen johdosta oikeus vaatia tilitystä tai takaisinottoa. Niitä syitä, joiden vuoksi osamaksukauppalain ja kuluttajansuojalain säännöksillä on pyritty suojaamaan ostajaa oikeuksia, ei ole enää olemassa ostajan omaisuuden tultua luovutetuksi konkurssiin.

10 §. *Rahoitusyhtiön ja muun siirronsaajan asema.* Omistuksenpidätys- ja takaisinottoehdoin tehdyt irtaimen omaisuuden luovutussopimukset siirretään sopimuksen mukaisesti yleensä rahoitusyhtiölle. Pykälässä on selvyiden vuoksi

säännös, jonka mukaan rahoitusyhtiöön sovelletaan, mitä 7 ja 8 §:ssä säädetään myyjästä. Sama koskee muuta yhteisöä tai henkilöä, jolle myyjän luovutussopimukseen perustuvat oikeudet ja velvollisuudet on siirretty.

11 §. *Keinotekoisien varallisuusjärjestelyn syrjäytyminen eräissä tapauksissa.* Ehdotettu säännös koskee keinotekoisien varallisuusjärjestelyjen asemaa konkurssissa. Asiallisesti se vastaa kesäkuun 1 päivänä 1999 voimaantullutta ulosottolain 4 luvun 9 §:n 4 momenttia (481/1999).

Ulosottolain 4 luvun 9 §:n 4 momentin valmistelussa lähdettiin siitä, että lainkohdan periaatteita sovellettaisiin myös konkurssin yhteydessä ja että sivullinen ei voisi vedota konkurssissaan sellaiseen keinotekoiseen järjestelyyn, joka on tehoton ulosotossa. Ehdotettu säännös vastaa ulosottolakia siltä osin kuin kysymys on tietyn oikeustoimen tai muun järjestelyn sisällöstä ja oikeudellisesta arvioinnista. Menettely olisi erilainen, sillä asia ratkaistaisiin asianosaisten kesken riita-asiana ilman ulosottomiehen myötävaikutusta. Siten konkurssipesä ei voisi kääntyä ulosottomiehen puoleen ja pyytää sivullisen hallussa olevan omaisuuden ulosmittaamista ehdotetun säännöksen perusteella. Tätä ei ole pidetty tarpeellisenä, koska riitaisissa tapauksissa jouduttaisiin yleensä käymään oikeudenkäynti pesän ja väitetyn sivullisomistajan välillä. Konkurssipesän asemaa puolestaan turvaa mahdollisuus kiireellisissä tapauksissa hakea turvaamistoimenpidettä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun säännösten nojalla.

Pykälän 1 momentin mukaan konkurssipesään kuuluisi omaisuus, jos väitetyn sivullisomistajan asema perustuu järjestelyyn, jolle annettu oikeudellinen muoto ei vastaa järjestelyn tosiasiallista sisältöä tai tarkoitusta. Niistä seikoista, jotka otetaan huomioon järjestelyn sisältöä tai tarkoitusta harkittaessa, säädettäisiin 2 momentissa. Lisäksi edellytyksenä on, että sellaista oikeudellista muotoa käytetään täytäntöönpanon välttämiseksi tai omaisuuden pitämiseksi velkojien ulottumattomissa. Se näkyisi esimerkiksi siinä, että järjestelyyn on ryhdytty velkaantumisen uhatessa tai ylivelkatilanteessa.

Keinotekoisien järjestelyjen tutkiminen on konkurssissa osa pesän ja siihen kuuluvan varallisuuden selvittämistä. Vastuu tästä kuuluu pesänhoitajalle. Pesänhoitajan on takaisinsaantikanteiden ja muiden oikeudellisten keinojen ohella selvitettävä myös, onko tietty varallisuusjärjestely sivuutettavissa keinotekoisena. Pesänhoitajan on 6 §:n mukaisesti luovutettava omaisuus sivulliselle silloin, kun tämän oikeus on riidaton. Jollei näin ole, sivullinen joutuu vaatimaan omaisuutta kanneteitse. Jos taas omaisuus olisi sivullisen hallussa, pesänhoitaja voisi nostaa vahvistuskanteen omaisuusjärjestelyn sivuuttamiseksi.

Ehdotettu momentti koskee myös tuloa, jota velallinen ohjaa ilmeisesti ulosoton välttämiseksi säännöksessä tarkoitettuun keinotekoiseen järjestelyyn. Tältäkin osin säännös vastaa ulosottolain 4 luvun 9 §:n 4 momenttia.

Pykälä 2 momentin mukaan järjestelyn tosiasiallista sisältöä tai tarkoitusta harkittaessa on otettava huomioon velallisen käytettävissä oleva, omistajan määräysvaltaan verrattava valta, omistajan toimiin verrattavat toimet sekä velallisen järjestelystä saamat edut ja muut vastaavat seikat. Säännös on

samansisältöisenä ulosottolain 4 luvun 9 §:n 4 momentissa, mutta se on ehdotuksessa selkeyden vuoksi erotettu eri momenttiin. Säännöksen sisällön osalta viitataan ulosottolain muuttamisesta annetun lain (481/1999) esitöihin (HE 275/1998 vp., LaVM 29/1998 vp.).

6 luku. Kuittaus konkurssissa

Lukuun sisältyvät säännökset, jotka koskevat velkojan oikeutta käyttää saatavaansa kuittaukseen velalliselle konkurssin alkaessa olevaa velkaansa vastaan. Kuittausta koskevia säännöksiä on myös muualla laissa. Esimerkiksi ehdotuksen 11 luvun 10 §:ssä on säännökset kuittausta vaativan velkojan velvollisuudesta esittää selvitys saatavastaan. Myös EY:n maksukyvyttömyysasetuksessa on kuittausta koskevia säännöksiä (4 artiklan d kohta ja 6 artikla 1).

1 §. *Yleissäännös velkojan oikeudesta kuittaukseen.* Pykälässä säädetään konkurssivelkojan kuittausoikeudesta. Säännöksen 1 momentin mukaan velkojalla on oikeus käyttää saatavaansa kuittaukseen velalliselle konkurssin alkaessa olevaa velkaansa vastaan, jollei kuittausoikeutta ole rajoitettu konkurssilain tai muun lain säännöksillä.

Velkojan kuittausoikeutta koskevat säännökset uudistettiin vuoden 1992 alusta voimaantulleella lailla (759/1991). Velkojalla olisi ehdotuksen mukaan yleensä vastaava oikeus kuin voimassaolevan lain mukaan kuitata velalliselta oleva saatavansa konkurssin alkaessa velalliselle olevaa velkaansa vastaan. Siten velkojan ei tarvitse kuittauksen kattamalta osalta tyytyä jako-osuuteen.

Kuitattavien saamisoikeuksien on oltava vastakkain konkurssin alkaessa, eivätkä konkurssin alkamisen jälkeen syntyvät tai siirretyt saatavat oikeutta kuittaukseen. Siten velkojan oman saatavan tulee olla lakiehdotuksen 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu konkurssisaatava eikä velkojalla ole oikeutta kuitata sitä konkurssin alkamisen jälkeen syntynyttä konkurssipesän saatavaa vastaan. Jos kuittausedellytykset täyttyvät, myös konkurssipesällä on ilman nimenomaista säännöstäkin oikeus kuittaukseen.

Konkurssilain kuittausta koskevat yleiset edellytykset olisivat toissijaisia suhteessa kuittausoikeutta ja kuitattavia velvoitteita koskeviin erityissäännöksiin. Merkittävä erityissäännöstö sisältyy eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä maksujärjestelmän ehdoista annettuun lakiin (588/1997). Sen tarkoituksena on varmistaa arvopaperi- ja valuuttakaupassa tavanomaisten sopimusehtojen toteutuminen riippumatta yleisistä kuittausoikeutta ja muun muassa takaisinsaantia koskevista säännöksistä. Arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä maksujärjestelmän ehdoista annetussa laissa tarkoitettu oikeus kuittaukseen eli velvoitteiden nettouttamiseen, samoin kuin nettouttamisen pysyvyys arvopaperi- tai valuuttakaupan osapuolen konkurssissa määräytyisikin edelleen kyseisessä laissa olevien säännösten nojalla. Lisäksi esimerkiksi osakkaiden merkintähintavelkaan liittyy kuittausrajoituksia (osakeyhtiölain 2 luvun 11 §, 4 luvun 6 ja 12 §, 145/1997).

Konkurssivelkojan kuittausoikeuden selvittämiseksi joudutaan usein muutenkin turvautumaan konkurssilain ulkopuolisiin säännöksiin, joskus siviilioikeuden yleisiin periaatteisiin. Esimerkiksi saamisoikeuden vanhentumisen vaikutus kuittausoikeuteen määräytyy velvoitteiden vanhentumista koskevien säännösten mukaan. Vanhentumisen merkityksestä kuittauksen kannalta on erityissäännös muun muassa veronkantolain (611/1978) 2 luvun 7 §:ssä.

Voimassa olevan konkurssisäännön 34 §:n mukaan velkoja voi käyttää kuittaukseen myös erääntymätöntä saatavaansa. Tällainen säännös ei ole enää tarpeen, sillä ehdotuksen 3 luvun 8 §:n mukaan velkojan erääntymätön saatava katsotaan konkurssissa erääntyneeksi velkojan ja velallisen välisessä suhteessa konkurssin alkaessa. Sitä vastoin tällä hetkellä ei ole kirjoitettua säännöstä siitä, vaikuttaako velkojan oman velan erääntymättömyys kuittausoikeuteen konkurssissa. Oikeuskäytännössä tai –kirjallisuudessa asiasta ei ole muodostunut vakiintunutta kantaa. Oikeuskirjallisuudessa on esitetty mielipiteitä, joiden mukaan asiaa koskevan erityissäännöksen puuttuessa velkojan velan erääntymättömyys estää kuittauksen konkurssissa. Ei kuitenkaan ole perusteltua syytä siihen, että velkojan tulisi konkurssitilanteessa odottaa oman velkansa erääntymistä voidakseen käyttää kuittausoikeutta. Kuittausoikeuden salliminen edistäisi saamissuhteiden tehokasta selvittelyä. Ehdotetun säännöksen perusteella velkojalla olisikin kuittausoikeus myös silloin, kun hänen oma velkansa ei ole erääntynyt kuittausilmoitusta tehtäessä.

Ilman nimenomaista säännöstäkin on katsottu, että myös lykkääväehtoinen saatava voidaan konkurssissa käyttää kuittaukseen, jos ehto täyttyy ennen konkurssin päättymistä. Lakia ei ehdoteta tältääkään osin muutettavaksi. Muutosta kuitenkin merkitsee se, että ehdotuksen mukaan konkurssi päättyy vasta lopputilityksen hyväksymiseen.

Eräistä kuittausoikeuden rajoituksista säädettäisiin ehdotuksen 2 ja 5 §:ssä.

EY:n maksukyvyttömyysasetuksen mukaan kuittauksen edellytyksiin sovelletaan sen valtion lakia, jossa menettely on alkanut. Asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaan velkoja voi tämän lain estämättä vedota sen valtion lakiin, jota sovelletaan velallisen saatavaan velkojalta, jos tämä laki sallii kuittauksen. Artiklan 2 kohdan mukaan edellä sanottu ei kuitenkaan estä vetoamasta menettelyvaltion lain säännöksiin oikeustoimen mitättömyydestä, pätemättömyydestä tai peräyttämisestä.

Pykälän 2 *momentti* sisältää viittauksen ehdotuksen 11 luvun 10 §:ään, jossa säädetään velkojan velvollisuudesta esittää selvitys kuittaukseen käytettävästä saatavastaan.

2 §. *Velkojan kuittausoikeuden rajoitukset.* Pykälässä on säännökset konkurssioikeudellisista kuittausrajoituksista. Pykälän 2 ja 3 momenttiin sisältyvät vuonna 1992 voimaan tulleet konkurssisäännön 33 §:n 2 ja 3 momentin (759/1991) kuittauskiellot. Sen sijaan ehdotetun pykälän 1 *momentti* on uusi.

Pykälän 1 momentissa säädetään, että kuittaukseen ei saa käyttää saatavaa, jonka perusteella velkojalla ei ole oikeutta saada suoritusta konkurssissa eikä saatavaa, joka on velkojien maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 6 §:n 1 momentin 3-5 kohdan mukaan viimesijainen. Myös Norjan ja Tanskan lainsäädäntöön sisältyy viimesijaisia saatavia koskeva kuittauskielto. Sen sijaan Ruotsin lainsäädännössä ei ole vastaavaa nimenomaista säännöstä.

Saatavia, joiden perusteella velkojalla ei ole oikeutta saada suoritusta konkurssipesästä, ovat esimerkiksi 11 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitetut saatavat. Säännöksen mukaan velkojalla ei ole oikeutta saada suoritusta palkasta, palkkiosta tai muusta siihen rinnastettavaa etuutta koskevasta konkurssisaatavasta siltä osin kuin saatava on ilmeisessä epäsuhteessa siihen, mitä tehtyyn työhön ja muihin olosuhteisiin nähden voidaan pitää kohtuullisena, jos saatava tällä perusteella riitautetaan. Jos siis konkurssipesä velkoo saatavaa esimerkiksi velallisyriityksen palveluksessa olleelta, tämä ei voisi kuitata velkaa 11 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitetulla saatavalla. Samansisältöinen kuittauskielto on konkurssisäännön 26 §:ssä.

Ehdotuksen 11 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan jollei toisin säädetä, vieraalle valtiolle maksettavaa veroa tai siihen rinnastettavaa julkista maksua ei voida ottaa konkurssissa huomioon, ellei sellaista saatavaa voida pitää oikeusjärjestyksen perusteiden mukaisena tai jos Suomessa määrättyä veroa tai julkista maksua ei hyväksytä maksukyvyttömyysmenettelyssä vieraassa valtiossa. Tällaista saatavaa ei voitaisi käyttää kuittaukseen, jos konkurssipesä velkoo velallisen saatavaa vieraalta valtiolta.

Kuittaukseen ei voisi käyttää myöskään lain tai hyvien tapojen vastaista saatavaa, esimerkkinä uhkapelivelka.

Maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 6 §:n 3-5 kohdan mukaan viimesijaisia saatavia ovat saatavat, jotka perustuvat velallisen liikkeelle laskemaan joukkovelkakirjalainaan, jos lainan ehdoissa saatavalle on määrätty huomoinninen etuoikeus kuin liikkeelle laskijan muille sitoumuksille sekä omaan pääomaan rinnastuvat niin sanotut pääomalainat ja lahjanlupa-lakiin perustuvat saatavat.

Ehdotetun kuittauskiellon perusteena on erityisesti se, että kuittauksen seurauksena saatavan viimesijaisuus menettäisi merkityksensä. Laissa säädetty tiettyjen saamisoikeuksien viimesijaisuus on tarkoitettu olemaan voimassa riippumatta siitä, onko velkasuhteen osapuolilla vastakkaisia saatavia vai ei. Tämä tavoite jäisi toteutumatta, jos viimesijaisista saatavaa voitaisiin käyttää kuittaukseen. Viimesijaisuus olisi mahdollista sivuuttaa järjestämällä kuittaustilanne juuri kyseisen saatavan haltijalle.

Erityisesti pääomalainan osalta kuittaus olisi ristiriidassa oikeussuhteen tarkoituksen kanssa, koska pääomalainan antaja on lainan myöntämisellä sitoutunut kantamaan laajemman riskin velallisen maksukyvyttömyydestä kuin velkojat, jotka ovat rahoittaneet velallista tavanomaisin, vieraan pääoman ehdoin. Kuittauskiellon konkurssissa tulisi toteuttaa samaa tarkoitusta kuin ne osakeyhtiölain säännökset, joiden mukaan pääomalainan ottanut osakeyhtiö tai samaan konserniin kuuluva yhteisö ei saa antaa lainan pääoman tai koron taikka

muun hyvityksen maksamisesta vakuutta (osakeyhtiölain 5 luvun 1 §:n 2 ja 3 momentti). Kuittauskielto estäisi keinotekoisien kuittauksilanteen luomisella tapahtuvan vakuudenantamiskiellon kiertämisen. Pääomalainaan perustuvan saatavan kuittauskeltvottomuus todetaan myös osakeyhtiölain 5 luvun 1 §:n (145/1997) yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 89/1996 s. 85).

Ehdotuksen mukaan kuittauskiellon piiriin eivät sitä vastoin kuulu velkojen maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdissa tarkoitettut viimesijaiset saatavat. Tällaisia saatavia ovat konkurssin alkamisen jälkeiseltä ajalta kertyvä etuoikeudeton korko ja viivästyksen keston mukaan määräytyvä maksuviivästyksen seuraamus, jota etuoikeus ei koske, sekä eräät julkisoikeudelliset saatavat. Nämä saatavat on jätetty kuittauskiellon ulkopuolelle lähinnä käytännöllisistä syistä, koska kuittauskielto voisi joissakin tapauksissa kohtuuttomasti vaikeuttaa saatavien selvittämistä. Lisäksi kuittauskiellolla olisi ilmeisesti varsin vähäinen merkitys.

Kuittauskielto koskee vain konkurssivelkojan saatavaa velalliselta.

Pykälän 2 *momentissa* on nykyiseen konkurssisäännön 33 §:n 2 momenttiin sisältyvä kuittauskielto. Säännöksellä torjutaan saatavien siirroilla järjestettyjä kuittauksilanteita. Kielto koskee tilannetta, jossa kolmas henkilö luovuttaa konkurssivelalliselta olevan saatavansa henkilölle, joka on itse velkaa konkurssivelalliselle. Pykälän 2 momenttiin sisältyy myös säännös, jonka mukaan kuittaus on kielletty silloinkin, kun saatava on luovutuksen nojalla saatu kolmannelta kolme kuukautta ennen määräpäivää tai sitä aikaisemmin, jos velkojalla luovutuksen tapahtuessa oli perusteltua aihetta olettaa velallinen maksukyvyttömäksi.

Tältä osin viitataan konkurssisäännön muuttamisesta annetun lain (759/1991) esitöiden 33 §:n 2 momenttia koskeviin yksityiskohtaisiin perusteluihin (HE 102/1990).

Pykälän 3 *momentin* kuittauskielto koskee tilannetta, jossa velkoja, jolla jo on saatava konkurssivelalliselta, itse velkaantuu velalliselle pyrkien näin kuittauksilanteen luomiseen. Momentin mukaan velkojalla, joka on sitoutunut velalliselle maksuun sellaisissa olosuhteissa, että tämä menettely on rinnastettavissa velallisen suorittamaan velan maksuun, ei ole kuittausoikeutta siltä osin kuin tämä maksu olisi voitu peräyttää konkurssipesään. Tyypillisessä tilanteessa velkoja on ostanut velalliselta omaisuutta velaksi, jonka hän pyrkii kuittaamaan vastasaatavallaan. Säännöksen mukaan kuittaus ei kuitenkaan ole sallittu, jos omaisuuden luovutus on tehty sellaisissa olosuhteissa, että se on rinnastettavissa maksuun ja tämä maksu voisi peräytyä takaisinsaantia konkurssipesään koskevien sääntöjen nojalla.

Säännöksen mukaan kuittausoikeutta ei siis yleensä ole silloin, kun velkoja on maksun takaisinsaantiaikana sitoutunut velalliselle suoritukseen sellaisissa olosuhteissa, että velallisen kuittauksilanteen synnyttämisen sijasta tekemää maksua olisi pidetty takaisinsaantilain 10 §:ssä tarkoitettulla tavalla epätavallisena, ennenaikaisena taikka huomattavana. Jos velan maksua olisi kuitenkin pidettävä tavanomaisena, kuittauskin olisi mahdollinen. Viittaus

takaisinsaantimahdollisuuteen ei kuitenkaan tarkoita vain takaisinsaantilain 10 §:n mukaista peräytymistä. Kuittaus ei ole sallittu myöskään silloin, kun velallisen kuittauksilanteen aikaansaannin sijasta tekemä maksu voinut peräytyä takaisinsaantilain 5 §:n yleisen takaisinsaantisäännöksen perusteella.

3 §. *Takautumissaatavan syntyminen.* Pykälässä on asiasisällöltään konkurssisäännön 33 a §:n 1 momenttia (759/1991) vastaava säännös siitä, milloin takautumissaatavan katsotaan syntyneen kuittaussäännöksiä sovellettaessa. Takauksen perusteella tehdystä suorituksesta seuraava takautumisoikeus katsotaan saaduksi silloin, kun takausvelvoite syntyi. Sama sääntö koskee muitakin tilanteita, joissa kolmas henkilö on velvoitteensa perusteella joutunut suorittamaan konkurssivelallisen velkaa. Säännöstä sovelletaan siten myös yhteisvelkasuhteisiin ja vierasvelkapanttaukseseen, joissa takautumissaatava katsotaan saaduksi silloin, kun yhteisvastuu tai panttaukseseen perustuva esinekohtainen vastuu syntyi sitoumuksen antanutta sitovin tavoin. Velvoitteen tarkka syntyajankohta määräytyy kyseistä velvoitetta koskevien sääntöjen mukaan.

Säännöksen perusteella takaaja, vierasvelkapantin antaja tai yhteisvastuullinen kanssavelallinen voi käyttää takautumissaatavaansa kuittaukseen velalliselle olevaa velkaansa vastaan, vaikka hän olisi täyttänyt velvoitteensa vasta konkurssin alettua. Jos kyseessä on sen sijaan pelkkä maksuväliintulo, jossa kolmas henkilö suorittaa konkurssivelallisen velkaa ilman, että hänellä olisi tähän velvollisuus, oikeus korvaukseen saadaan vasta suorituksen tekemisellä.

4 §. *Korvaus saatavan luovuttamisesta.* Konkurssipesällä on velallisen varallisuuden kohdistuvan määräämisvaltansa perusteella mahdollisuus muun muassa luovuttaa velallisen saamisoikeuksia. Saatavan siirto saattaa johtaa siihen, että konkurssivelkoja menettää mahdollisuutensa kuittaukseen.

Pykälään sisältyy nykyisen konkurssisäännön 33 a §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan konkurssipesän on tällaisissa tapauksissa korvattava velkojalle siirrosta aiheutunut vahinko.

5 §. *Luottolaitosta koskeva erityissäännös.* Pykälässä on erityissäännös luottolaitoksen kuittausoikeuden rajoittamisesta. Ehdotetun säännöksen tavoitteena on velkojen välisen yhdenvertaisuuden toteutuminen nykyistä paremmin. Henkilöasiakkaiden ja yritysten maksuliikenne hoidetaan pääasiallisesti luottolaitoksessa olevan pankkitilin kautta. Koska velallisen pankkitilillä olevat varat ovat sen saatavia luottolaitokselta ja luottolaitoksella on säännönmukaisesti saatavia velalliselta, luottolaitoksella on tilinhaltijan konkurssissa useimmiten kuittausmahdollisuus. Luoton myöntäminen ei ole yleisesti ottaen voinut perustua velallisen tilillä oleviin käyttelyvaroihin. Tilillä olevat varat voidaan asiallisesti rinnastaa lähinnä velallisen kassavaroihin. Säännöksellä pyritäänkin suojaamaan kuittaukselta velallisen tavanomaiseen toimintaansa tarvitsemia käyttövaroja. Koska jo tavanomainen taloudenpito niin yksityistalouksissa kuin elinkeinoelämässäkin edellyttää välttämättä pankkitilisopimusta ja koska pankeilla on tosiasiallinen yksinoikeus maksunvälitystoimintaan, merkitsee rajoittamaton kuittausoikeus luottolaitoksille etua muihin velkojiin verrattuna. Tosin etu ei välttämättä ole

kovin merkittävä, sillä yleensä maksukyvyttömällä velallisella ei konkurssin alkaessa ole enää paljonkaan varoja.

Säännöksessä rajoitetaan siis tilisiirtoja toteuttavien luottolaitosten kuittausoikeutta tilinhaltijan konkurssissa. Luottolaitoksella tarkoitetaan luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/1993) 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja luottolaitoksia. Säännöksen mukaan luottolaitos ei saa kuitata saatavaansa varoilla, jotka velallisella on konkurssin alkaessa luottolaitoksen pitämällä tilillä, jos velallinen voi tiliehtojen mukaan käyttää tiliä maksuliikenteensä hoitamiseen.

Tilisiirtojärjestelmässä on jatkuvasti varoja, jotka on tarkoitettu siirrettäviksi luottolaitoksessa oleville tilinhaltijoiden tilille, mutta joiden osalta tilisiirtoa tai maksutoimeksiantoa ei ole vielä suoritettu loppuun. Jotta näidenkään varojen kuittausoikeudellinen asema ei aiheuttaisi epäselvyyttä, ehdotetaan, että luottolaitoksella ei olisi oikeutta käyttää kuittaukseen myöskään varoja, jotka konkurssin alkaessa ovat luottolaitoksessa siirrettävinä kuittauskiellon alaiselle tilille. Tarkoituksena on, että tällaiset varat olisivat kuittauksen osalta samassa asemassa kuin konkurssin alkaessa tilillä jo olevat varat. Varat olisivat säännöksessä tarkoitetuin tavoin luottolaitoksessa siirrettävinä velallisen tilille viimeistään silloin, kun tilisiirtolain 17 §:ssä säädetyt tilisiirron sivullissitovuuden edellytykset ovat täyttyneet.

Kuittauskielto koskee tilejä, joita tiliehtojen mukaan voidaan käyttää maksuliikenteen hoitamiseen. Merkitystä ei ole sillä, onko tiliä tosiasiallisesti käytetty sanottuun tarkoitukseen. Siten kiellon alaisten tilien piiri voidaan osoittaa jo tilisopimuksen ehdoilla. Jos kuittauskiellon edellytyksenä olisi esimerkiksi tilin tosiasiallinen käyttö maksuliikenteeseen, edellytykset jouduttaisiin arvioimaan kunkin yksittäisen tilin osalta erikseen. Tällöin epäselvyyttä aiheutuisi siitä, kuinka laajaa käyttöä edellytettäisiin ja mitä ajankohtaa olisi pidettävä ratkaisevana. Kuittauskiellon sitominen ulkoisesti havaittaviin, yksiselitteisiin perusteisiin edistää myös oikeusvarmuutta luottolaitosten ja tilinhaltijoiden välisissä suhteissa. Luottolaitoksella on siten oikeus kuitata saatavaansa varoilla, jotka konkurssin alkaessa ovat tilillä, jota ei voida käyttää tavanomaisen maksuliikenteen hoitamiseen. Esimerkiksi varat, jotka konkurssin alkaessa ovat sijoitustilillä, ovat luottolaitoksen kuitattavissa.

Vaikka kuittauskielto määräytyy tiliehtojen mukaan, joissakin tapauksissa kuittausoikeutta ei ole, vaikka tiliä ei tiliehtojen mukaan voida käyttää maksuliikenteen hoitamiseen. Konkurssin varalta laaditut sopimusehdot eivät nimittäin yleensäkaan sido konkurssipesää. Jos tiliä on kieltävästä ehdosta huolimatta käytetty säännöllisesti maksuliikenteen hoitamiseen, ehtoa voitaisiin pitää konkurssipesään nähden tehottomana, jos olosuhteista on pääteltävissä, että se on laadittu konkurssin varalta. Pelkästään tiliehtojen vastainen käyttö ei kuitenkaan riittäisi kuittausoikeuden epäämiseen.

Säännös ei estä luottolaitosta käyttämästä kuittauskiellon alaisella tilillä olevia varoja saatavansa suoritukseksi, jos tilillä olevat varat on pantattu kyseiselle luottolaitokselle. Tällöinkin on edellytettävä, että panttauksen yleiset edellytykset täyttyvät myös sen suhteen, onko velallisen oikeutta kyseisten

varojen käyttöön asianmukaisesti rajoitettu. Jos olosuhteista voidaan päätellä, että panttaus ei ole pätevä tai jos sitä koskeva ehto on tehty kuittauskiellon kiertämiseksi, sopimusta voidaan pitää konkurssipesään nähden tehottomana.

Kuittauskiellot konkurssissa vaikuttaisivat myös takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 13 §:n mukaisiin kuittauksen peräytymisen edellytyksiin. Ehdotetusta säännöksestä seuraisikin, että jos kuittaus on suoritettu säännöksessä tarkoitettulta tililtä takaisinsaantiaikana, se voitaisiin peräyttää, jos takaisinsaantilain 10 §:n mukaiset velan maksun peräytymisen edellytykset täyttyvät. Kysymyksessä oleva tilanne on rinnastettavissa velan maksuun. Siten esimerkiksi ennenaikainen tai pesän varoihin nähden huomattavan määräinen kuittaus peräytyisi, jollei sitä voida pitää olosuhteet huomioon ottaen tavanomaisena.

7 luku. Menettely tuomioistuimessa

Lukuun on koottu tuomioistuinmenettelyä koskevat keskeiset säännökset. Nämä säännökset koskevat muun muassa tuomioistuimen toimivaltaa (1-3 §), käsittelyjärjestystä tuomioistuimessa (4 §), konkurssihakemuksen käsittelyä (5-9 §), konkurssimenettelyyn osallistumisen kustannuksia (16 §) sekä lisäksi eräitä erityiskysymyksiä. Tämän luvun lisäksi konkurssilaissa on muitakin tuomioistuinmenettelyä koskevia säännöksiä, jotka on kuitenkin sijoitettu asiayhteytensä vuoksi asianomaista asiakokonaisuutta käsittelevään lukuun. Tällaisia on muun muassa lain 4 luvussa (velalliseen kohdistuvat turvaamistoimet ja pakkokeinot), 8 luvussa (pesänhoitaja) ja 10 luvussa (konkurssin raukeaminen ja julkisselvitys) sekä 12 luvussa (jakoluettelohdotuksen laatiminen ja jakoluettelon vahvistaminen). Ehdotetut menettelysäännökset vastaavat suurelta osin voimassa olevan lain säännöksiä.

1 §. *Suomalaisen tuomioistuimen toimivalta.* Voimassa olevassa laissa ei ole lainkaan säännöksiä siitä, milloin konkurssihakemus voidaan ottaa tutkittavaksi suomalaisessa tuomioistuimessa tai milloin konkurssi ylipäättänsä voidaan aloittaa Suomessa. Varsin vakiintunut kanta on ollut se, että tämä suomalaisen tuomioistuimen yleistoimivalta määräytyy samojen sääntöjen mukaan kuin tuomioistuimen kansallinen, alueellinen toimivalta. Näin ollen jos tietty käräjäoikeus on oikeuspaikkasäännösten mukaan alueellisesti toimivaltainen, on sillä myöskin yleistoimivalta.

EY:n maksukyvyttömyysasetuksessa on jäsenvaltioita välittömästi sitovat säännökset tuomioistuinten yleistoimivallasta maksukyvyttömyysasioissa. Asetus tulee, niin kuin aikaisemmin on todettu, sovellettavaksi kuitenkin vain silloin, kun velallisella on asetuksessa tarkoitettu pääintressien keskus jossakin EU:n jäsenvaltiossa. Muissa tapauksissa tuomioistuinten yleistoimivalta määräytyy asetuksesta riippumatta kussakin jäsenvaltiossa noudatettavien kansainvälisyksitysoikeudellisten säännösten ja periaatteiden mukaan.

Toimivaltainen päättämään maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisesta on asetuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaan sen jäsenvaltion tuomioistuin, jossa velallisella on "pääintressien keskus". Jos siis velallisella on pääintressien keskus Suomessa, on suomalainen tuomioistuin toimivaltainen tutkimaan

konkurssihakemuksen ja päättämään konkurssin aloittamisesta. Konkurssiin asettamispäätös tunnustetaan tällöin sellaisenaan ilman eri toimenpiteitä kaikissa muissa jäsenvaltioissa (16 artikla). Tällainen Suomessa alkanut "päämenettely" käsittää eräin poikkeuksin velallisen muissakin jäsenvaltioissa sijaitsevan omaisuuden. Toimivaltaa osoittavaa, suomalaisessa käsitteistössä vielä varsin tuntematonta termiä "pääintressien keskus" (engl. "The centre of the main interests") ei ole asetuksen artiklaosassa nimenomaisesti määritelty. Asetuksen johdantolauseen (13) mukaan pääintressien keskuksen" tulisi olla paikka, jossa velallinen hallinnoi säännöllisesti intressejään ja joka on näin kolmannen osapuolen tiedettävissä". Asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa on lisäksi tulkintaa helpottava olettamussäännös, jonka mukaan jos velallinen on yhtiö tai muu oikeushenkilö, pääintressien keskuksena pidetään velallisen sääntömääräistä kotipaikkaa eli rekisteröintipaikkaa, jollei muuta näytetä. Useimmissa tapauksissa pääintressien keskus lienee siinä valtiossa, jossa velallisen hallintoa pääasiallisesti hoidetaan.

Päämenettelyn ulottuvuutta rajoittaa se, että asetuksen mukaan toisessa jäsenvaltiossa voidaan aloittaa alueellinen menettely, joka käsittää vain tässä valtiossa sijaitsevan velallisen omaisuuden. Alueellinen menettely voidaan aloittaa ennen kuin päämenettely on aloitettu (ks. 2 luvun 1 §:n perustelut) tai myös päämenettelyn aloittamisen jälkeen, jolloin alueellista menettelyä kutsutaan sekundäärimenettelyksi. Viimeksi mainitussa tapauksessa ei sekundäärimenettelystä päättävä tuomioistuin enää tutki maksukyvyttömyysedellytyksen olemassaoloa.

Edellytyksenä alueellisen menettelyn aloittamiselle on, että velallisella on toimipaikka kyseisessä valtiossa. Toimipaikalla tarkoitetaan asetuksessa "sellaista taloudellisen toiminnan paikkaa, jossa velallinen harjoittaa muuten kuin tilapäisesti taloudellista toimintaa inhimillisin ja aineellisin voimavaroin" (2 artikla h kohta). Toimipaikka ymmärretään asetuksessa jossakin määrin laajempaan kuin mitä toimipaikalla tarkoitetaan sisäisessä lainsäädännössämme. Velallisella saattaa asetuksen mukaan olla toimipaikka Suomessa, vaikka velallisella ei olisi täällä kiinteää toimipistettä, jos velallinen harjoittaa täällä taloudellista toimintaa muuten kuin satunnaisesti. Pelkästään se seikka, että velallisella on omaisuutta Suomessa, esimerkiksi tili suomalaisessa luottolaitoksessa, ei kuitenkaan vielä tarkoita, että velallisella on täällä toimipaikka.

EU:n alueella voi siis olla samanaikaisesti vireillä yhdessä jäsenvaltiossa aloitettu päämenettely sekä yhdessä tai useammassa muussa jäsenvaltiossa aloitettu alueellinen menettely.

Suomalaisten tuomioistuinten toimivalta konkurssiasioissa määräytyy suoraan EY:n maksukyvyttömyysasetuksen perusteella asetuksen soveltamisalan piiriin kuuluvissa tapauksissa eli silloin kun velallisen pääintressien keskus sijaitsee Suomessa tai muussa jäsenvaltiossa. Tältä osin suomalaisen tuomioistuimen kansainvälisestä toimivallasta ei voida kansallisessa laissa edes säätää. Pykälän *1 momenttiin* asiasta on kuitenkin otettu selvyyden vuoksi viittaus asetukseen.

Pykälän 2 momenttiin on otettu säännökset suomalaisen tuomioistuimen toimivallasta silloin, kun velallisen pääintressien keskus ei sijaitse EU:n jäsenvaltiossa. Kysymys on siis siitä, tulisiko ja millä edellytyksin Suomessa voida käynnistää konkurssimenettely, kun velallisen hallintoa hoidetaan ja taloudelliset intressit ovat pääosin EU:n alueen ulkopuolella. Tältä osin ehdotuksessa on päädytty siihen, että suomalaisen tuomioistuimen toimivalta voisi määräytyä samanlaisin periaattein kuin EY:n maksukyvyttömyysasetuksen mukaan. Tämä merkitsisi sitä, että kun velallisen pääintressien keskus sijaitsee EU:n alueen ulkopuolella, suomalainen tuomioistuin olisi toimivaltainen, jos velallisella on Suomessa toimipaikka. Toimipaikka on tässä tarkoituksenmukaista ymmärtää samalla tavoin kuin EY:n maksukyvyttömyysasetuksessa, siis varsin laajana. Tältä osin ehdotettu sääntely vastaa myös UNCITRALin vuonna 1999 hyväksyttyä mallilakia rajat ylittävistä maksukyvyttömyysmenettelyistä (UNCITRAL Model Law On Cross-border Insolvency).

Ehdotuksen mukaan suomalainen tuomioistuin olisi lisäksi toimivaltainen, jos velallisella on Suomessa omaisuutta ja konkurssimenettelyn aloittamista Suomessa voidaan pitää tarkoituksenmukaisena. Käytännössä tämän toimivaltaperusteen itsenäinen merkitys lienee vähäinen. Tarkoituksenmukaisuusvaatimus tarkoittaa ennen muuta sitä, että Suomessa aloitettavan menettelyn tulee voida hyödyttää velkojia eli velallisen omaisuudesta tulee kertyä velkojille jaettavaa. Jos velallisen Suomessa sijaitsevan omaisuuden rahaksimuutto suomalaisen konkurssin yhteydessä on esimerkiksi omaisuuden laadun vuoksi ilmeisen tuloksetonta, konkurssia on yleensä turha käynnistää täällä. Tarkoituksenmukaisuusharkinnassa voidaan kiinnittää huomiota myös siihen, voidaanko velkojien oikeudet turvata ulosottomenettelyllä.

Pohjoismainen konkurssisopimus vuodelta 1933 rakentuu sille periaatteelle, että jossakin pohjoismaassa alkanut konkurssi käsittää velallisen muissakin pohjoismaissa sijaitsevan omaisuuden. Sopimuksen määräyksiä sovelletaan, kun velallisella on kotipaikka siinä valtiossa, jossa konkurssi on aloitettu. Sopimukseen ei kuitenkaan sisälly niin sanottuja suoria toimivaltamääräyksiä eli sopimuksessa ei määritellä, milloin sopimusvaltion tuomioistuin on toimivaltainen. Toisaalta milloin konkurssi on aloitettu Islannissa tai Norjassa taikka Tanskassa, jota EY:n maksukyvyttömyysasetus ei koske, ja velallisella on tässä valtiossa kotipaikka, ei konkurssia tule voida aloittaa Suomessa 2 momentin perusteella, koska tämä olisi ristiriidassa sopimuksen edellä mainitun perusperiaatteen kanssa. Estettä ei ole kuitenkaan konkurssin aloittamiselle Suomessa, jos konkurssia ei ole vielä aloitettu siinä pohjoismaassa, jossa velallisella on kotipaikka.

Pykälän 2 momentin perusteella Suomessa aloitettu konkurssi käsittää vain velallisen Suomessa sijaitsevan omaisuuden. Tästä säädettäisiin 5 luvun 2 §:ssä.

2 §. *Toimivaltainen tuomioistuin konkurssiin asettamista koskevassa asiassa.* Pykälässä säädettäisiin kansallisesta toimivallasta eli siitä, mikä tuomioistuin (käräjäoikeus) on alueellisesti toimivaltainen käsittelemään konkurssihakemuksen. Tässä pykälässä määriteltäisiin toimivaltaperusteet

konkurssiin asettamista koskevassa asiassa ja 3 §:ssä säädettäisiin siitä, mihin kaikkiin konkurssimenettelyn kulkuun liittyviin asioihin tämä toimivalta ulottuu.

Pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevan lain toimivaltasäännöksiä, jotka uudistettiin vuonna 1993 (1993/1027). Tällä uudistuksella pyrittiin siihen, että konkurssiasiat ohjautuisivat siihen tuomioistuimeen, jossa niiden käsittelyä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena. Nyt muutoksia ehdotetaan vain konsernitalanteita koskevaan 2 momenttiin.

Pykälän *1 momentti* on samansisältöinen kuin konkurssisäännön 1 a §:n 1 momentti. Pääsäännön mukaan konkurssiin asettamista koskevassa asiassa on toimivaltainen se tuomioistuin, jossa on velallisen yleinen oikeuspaikka. Velallisen yleisellä oikeuspaikalla tarkoitetaan sitä tuomioistuinta, jossa velkomiskanne tai muu riita-asia velallista vastaan on pantava vireille, jollei jonkin tapauksen osalta ole erikseen toisin säädetty. Yleinen oikeuspaikka ilmenee tarkemmin oikeudenkäymiskaaren 10 luvun säännöksistä. Yhteisöä tai säätiötä koskeva asia käsiteltäisiin kuitenkin siinä tuomioistuimessa, jossa yhteisön tai säätiön hallintoa pääasiallisesti hoidetaan. Jos laillista tuomioistuinta ei tämän mukaan löydy, toimivaltainen olisi se tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä velallisen toimintaa on pääasiassa harjoitettu tai jossa velallisella on omaisuutta taikka jossa asian käsittely olosuhteet huomioon ottaen on muutoin tarkoituksenmukaista. Pykälän 1 momentin osalta voidaan viitata vuoden 1993 uudistuksen esitöihin (HE 216/1993 vp. ja LavM 19/1993 vp.).

Vuoden 1993 uudistuksen yhtenä tavoitteena oli se, että samaan konserniin kuuluvia yrityksiä koskevat konkurssiasiat voitaisiin keskittää samaan tuomioistuimeen. Tätä pidettiin perusteluna siksi, että konserniyritysten hallintoa ja myös kirjanpitoa hoidetaan usein keskitetysti ja konserniyrityksillä on yleensä myös yhteisiä vastuita, joita on järkevä käsitellä samassa yhteydessä. Nykyinen sääntely sisältää sen, että tytäryhtiön konkurssiasia voidaan käsitellä siinä tuomioistuimessa, jossa emoyhtiön konkurssiasia on vireillä. Jos emoyhtiön osalta konkurssi ei ole vireillä, tytäryhtiön konkurssiin asettamista koskeva asia käsitellään 1 momentissa mainitun oikeuspaikkasäännöksen mukaan. Jos emoyhtiön konkurssiasia tulee myöhemmin vireille, voidaan tytäryhtiön konkurssiasia siirtää samaan tuomioistuimeen.

Nyt sääntely ehdotetaan entistä joustavammaksi. Eroa ei tehtäisi enää siinä, onko kysymyksessä emoyritys tai tytäryritys, sillä asioiden keskittäminen esimerkiksi tytäryrityksen oikeuspaikan tuomioistuimeen saattaa olla joissakin tapauksissa tarkoituksenmukaisempaa. Asia voitaisiin *2 momentin* mukaan panna vireille missä tahansa sellaisessa tuomioistuimessa, joka on jonkin konserniyrityksen osalta toimivaltainen riippumatta siitä, onko tässä tuomioistuimessa vireillä muuta samaan konserniyritykseen kuuluvaa konkurssiasiaa. Tietysti edellytetään, että asian vireillepano juuri tässä tuomioistuimessa on tarkoituksenmukaista. Tuomioistuin, jonne hakemus on tehty, voi tarpeen mukaan neuvotella toimivaltakysymyksestä velkojien, pesänhoitajien tai sellaiseksi esitettyjen henkilöiden tai muiden vaihtoehtoisten tuomioistuinten kanssa. Ehdotetun 3 §:n 2 momentissa on säännös, jonka nojalla konkurssiasia voidaan myöhemminkin siirtää samaan konserniin kuuluvan yrityksen oikeuspaikan tuomioistuimeen.

Pykälän 3 momentissa on samoin kuin nykyisin konkurssisäännön 1 a §:n 3 momentissa viittaus yrityksen saneerauksesta annettuun lakiin. Tämän lain 67 §:n 3 momentin mukaan saneerausmenettelyn aikana tehtävä konkurssihakemus käsitellään siinä käräjäoikeudessa, jossa saneerausmenettely on vireille. Jos konkurssi päätetään aloittaa, konkurssiasia siirretään toimivaltaiseen konkurssiforumiin. Tältä osin esityksessä ei ehdoteta muutoksia ja viittaus mainittuun lakiin on selvyyden vuoksi tarpeen.

Pykälän 4 momentissa on kuolinpesän konkurssia koskeva erityissäännös. Sen mukaan konkurssiin asettamista koskevassa asiassa on toimivaltainen se tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä on ollut vainajan yleinen oikeuspaikka.

3 §. *Toimivaltainen tuomioistuin muussa konkurssia koskevassa asiassa.* Nykyisessä laissa on säädetty vain oikeuspaikasta konkurssiin asettamista koskevassa asiassa. Itsestään selvänä on pidetty sitä, että tämä konkurssiin asettamisesta päättänyt tuomioistuin on toimivaltainen myös tuomioistuimelle kuuluvassa konkurssiasian jatkokäsittelyssä, jollei erikseen jonkin asian osalta ole toisin säädetty. Jotta tuomioistuimen toimivalta olisi nimenomaisesti säännelty, on 3 §:ssä lueteltu luvuttaisessa järjestyksessä ne konkurssin kulkuun tai konkurssimenettelyyn liittyvät asiat, joihin konkurssiin asettamisesta päättäneen tuomioistuimen toimivalta ulottuu. Nämä asiat koskevat muun muassa pesähoitajan määräämistä ja vapauttamista sekä pesähoitajan palkkiota, velkojatoimikunnan asettamista, konkurssissa riitautettuja saatavia, jakoluettelon vahvistamista, oikaisemista ja muuttamista, konkurssipesän omaisuuden rahaksimuuttoa, varojen jakoa ja lopputilitystä sekä julkisselvitystä.

Tuomioistuimen toimivalta perustuisi edelleen yleisiin oikeuspaikkasäännöksiin silloin, kun oikeudenkäynnissä on kysymys esimerkiksi riita-asiasta, joka koskee konkurssipesän laajuutta tai pesähoitajan korvausvelvollisuutta. Tässä yhteydessä on kuitenkin huomattava, että esityksessä ehdotetaan muutettavaksi takaisinsaannista konkurssipesään annettua lakia niin, että konkurssipesä tai velkoja voisi nostaa takaisinsaantikanteen siinä tuomioistuimessa, jossa konkurssiasia on vireillä. Tämän uuden vaihtoehdoisen oikeuspaikan säätäminen takaisinsaantiasioille on omiaan lisäämään myös tarvetta keskittää eri konserniyritysten konkurssiasiat yhteen tuomioistuimeen, jos on odotettavissa, että konkurssipesät nostavat useita samoihin perusteisiin nojautuvia takaisinsaantikanteita, joiden käsittely yhdessä tuomioistuimessa on tarkoituksenmukaista.

Pykälän 2 momentin mukaan jo vireille pantu konkurssiasia voidaan siirtää myöhemmin tarkoituksenmukaisuussyiden sitä vaatiessa toiseen, samaan konserniin kuuluvan yrityksen oikeuspaikan tuomioistuimeen. Tällainen siirto voidaan toteuttaa missä asian käsittelyn vaiheessa tahansa. Siirron jälkeen tämä tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään 1 momentissa tarkoitettut muut kyseistä konkurssia koskevat asiat. Siirtoa koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

4 §. *Käsittelyjärjestys.* Pykälän 1 momentin mukaan konkurssiasian käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin hakemusasioiden käsittelystä annettuja säännöksiä.

Säännös vastaa konkurssisäännön 1 d §:n 1 momenttia. Eduskunnassa on nyt käsiteltävänä esitys laiksi oikeudenkäymiskaaren ja eräiden muiden lakien riita-asian valmistelua, pääkäsittelyä sekä hakemusasioiden käsittelyä koskevien säännösten muuttamisesta (HE 32/2001). Tuossa esityksessä ehdotetaan, että hakemusasioiden käsittelystä yleisessä alioikeudessa annettu laki (307/1986) kumotaan ja hakemusasioiden käsittelyä koskevat säännökset siirretään oikeudenkäymiskaareen (8 luku). Samalla hakemusasioiden käsittelyä koskevia säännöksiä muutettaisiin niiden tavoitteiden mukaisesti, joihin esityksessä yleensä tähdätään. Esityksellä pyritään erilaisin keinoin siihen, että riita-asiaain oikeudenkäynnistä tulisi nykyistä joutuisampi ja tarkoituksenmukaisempi asianosaisten oikeusturvasta kuitenkin tinkimättä.

Momentissa oleva viittaus hakemusasioista annettuihin säännöksiin tarkoittaa siis ennen kaikkea viittausta oikeudenkäymiskaaren 8 lukuun sellaisena kuin se tulee olemaan uudessa laissa. Hakemusasioita koskevat muutokset ovat varsin vähäisiä eivätkä ne juurikaan vaikuta konkurssiasioiden käsittelyyn. Koska hakemusasioiden käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin riita-asioista annettuja säännöksiä, tulevat riita-asioiden käsittelyä koskevat uudistukset osaltaan joustavoittamaan myös konkurssiasioiden käsittelyä.

Konkurssilakiin tulisi edelleen eräitä tuomioistuinmenettelyä koskevia erityissäännöksiä, joita noudatettaisiin yleisen lain asemesta. Nämä koskevat muun muassa konkurssihakemuksen sisältöä, siirtoa toiseen tuomioistuimeen sekä hakemuksen käsittelyä. Eräiltä osin nämä konkurssilain säännökset olisivat, niin kuin nykyisinkin, päällekkäisiä yleisen lain säännösten kanssa. Tällaisten säännösten ottamista konkurssilakiin on kuitenkin pidetty tarpeellisena siksi, että lain kanssa tekemiseen joutuvat tahot pystyvät saamaan konkurssilain perusteella käsityksen esimerkiksi siitä, miten konkurssihakemus tehdään.

Ehdotetussa laissa ei olisi enää säännöstä tuomioistuimen toimivaltaisesta kokoonpanosta konkurssiin asettamista koskevassa asiassa vaan tämä määräytyisi oikeudenkäymiskaaren yleisten säännösten mukaan. Tältä osin viitataan hallituksen esityksessä 32/2001 vp. oleviin konkurssisäännön muuttamista koskevan ehdotuksen yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Pykälän 2 *momenttiin* ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan konkurssia koskeva asia on käsiteltävä tuomioistuimessa asian edellyttämällä joutuisuudella. Säännös on yleinen ja koskee menettelyä eri oikeusasteissa. Tällainen nimenomainen kiireellisyysäännös on jo hovioikeudesta annetun asetuksen (211/1994) 14 §:ssä (1327/1994). Konkurssiasioiden kiireellistä käsittelyä edellyttää yleensä näiden asioiden luonne ja asianosaisten oikeusturva. Kaikki konkurssiasiat eivät ole kuitenkaan samalla tavalla kiireellisiä ja säännös mahdollistaa siten erilaiset kiireellisyysasteet. Tyypillisesti kiireellisiä ovat konkurssiin asettamista koskevat asiat kun taas eräät muut asiaryhmät, kuten saatavan vahvistamista koskevat asiat, eivät välttämättä ole yhtä kiireellisiä.

5 §. *Konkurssihakemus.* Pykälässä säädetään konkurssihakemuksen vireillepanotavasta, sisällöstä ja allekirjoittamisesta. Pykälän 1 *momentin* mukaan konkurssihakemus pannaan vireille kirjallisella hakemuksella. Säännös vastaa tältä osin konkurssisäännön 1 §:ää. Konkurssihakemus voidaan tehdä

myös sähköisenä viestinä niin kuin sähköisestä viestinnästä oikeudenkäyntiasioissa annetussa laissa (594/1993) säädetään.

Pykälän 1 momentin 1-4 kohdassa on lueteltu ne seikat, jotka konkurssihakemuksesta tulee käydä ilmi. Momentin 1 kohdan mukaan hakemuksesta tulee käydä ilmi, että hakemus koskee vaatimusta velallisen asettamisesta konkurssiin. Hakemuksessa voidaan esittää myös eräitä liitännäisiä vaatimuksia, kuten 4 luvun 8 §:ssä tarkoitettu turvaamistointa koskeva vaatimus tai oikeudenkäyntikuluja koskeva vaatimus. Konkurssihakemuksessa voidaan tehdä myös pesähoitajan henkilöä tai pesähoitajien lukumäärää koskeva esitys. Hakemus on perusteltava. Kun konkurssia haetaan, niin kuin säännönmukaista on, velallisen maksukyvyttömyyden perusteella, tulisi hakijan ilmoittaa ne seikat, jotka osoittavat velallisen maksukyvyttömyyden. Yleensä tämä tarkoittaa jonkin 2 luvun 3 §:n 1-3 kohdassa mainitun, maksukyvyttömyysolettaman luovan seikan osoittamista. Kun hakijana on velkoja, tulee velkojan perustella myös se, mihin velkojan oikeus vaatia velallisen konkurssiin asettamista perustuu (2 luvun 2 §). Momentin 2 kohdan mukaan hakemuksesta tulee käydä ilmi myös siinä mainitut, velallista koskevat yksilöintitiedot. Momentin 3 kohta koskee taas hakijan tai hakijan edustajan yhteystietojen mainitsemista.

Momentin 4 kohdan mukaan hakemuksesta tulee käydä ilmi se, millä perusteella tuomioistuin on toimivaltainen. Säännös vastaa konkurssisäännön 1 b §:ää (1027/1993). Säännös viittaa 2 §:ssä mainittuihin toimivaltaperusteisiin. Säännös koskee paitsi tuomioistuimen sisäistä toimivaltaa, myös tuomioistuimen kansainvälistä eli yleistoimivaltaa silloinkin, kun se perustuu EY:n maksukyvyttömyysasetukseen. Hakemuksesta tulee siis käydä riittävästi ilmi, perustuuko tuomioistuimen kansainvälinen toimivalta siihen, että velallisella on Suomessa pääintressien keskus vai siihen, että velallisella on täällä toimipaikka tai omaisuutta.

Pykälän 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan hakemus on allekirjoitettava. Saman momentin toisen virkkeen mukaan hakemukseen on liitettävä se kirjallinen selvitys, johon hakija vetoaa. Tämä tarkoittaa ennen muuta konkurssiedellytyksen olemassaoloa osoittavaa selvitystä sekä velkojan ollessa hakijana velkojan saatavaa koskevaa selvitystä. Milloin hakijana on velallinen, hakemukseen tulee liittää asianmukainen päätös taikka suostumus. Tällainen päätös tarkoittaa lähinnä sellaisen velallisen oman toimitelimen päätöstä, jolla lain mukaan on kelpoisuus päättää konkurssiin hakemisesta. Esimerkiksi osakeyhtiöissä päätöksen tekee yhtiön hallitus. Joissakin tapauksissa konkurssiin hakeminen voi edellyttää myös erityisen toimitelimen tai viranomaisen suostumusta. Niinpä saneerausmenettelyn aikana velallinen ei voi hakea itseään konkurssiin, ellei selvittäjä ole antanut siihen suostumustaan (yrityksen saneerauksesta annetun lain 29 §:n 2 momentin 8 kohta).

Pykälän 2 momentin viimeisen virkkeen mukaan velallisen on liitettävä hakemukseensa myös selvitys omaisuudestaan ja sen arvosta sekä velkojensa yhteismäärästä samoin kuin luettelo suurimmista velkojista ja velkojien yhteystiedot. Tällainen selvitys palvelee tuomioistuinta erityisesti pesähoitajan valinnassa ja siihen liittyvässä velkojien kuulemisessa. Selvitys voi myös

täydentää velallisen esittämää selvitystä konkurssiin asettamisen edellytyksistä. Säännöksessä tarkoitetaan ennen kaikkea yleisluonteista selvitystä omaisuuden ja velkojen määrästä eikä niinkään yksityiskohtaista omaisuus- ja velkaluetteloa. Myöskään kirjanpidon toimittaminen ei ole tämän säännöksen mukaan tarpeen.

Pykälän 3 *momentti* koskee kuolinpesän konkurssia. Sen mukaan konkurssihakemukseen on liitettävä perukirja, jos sellainen on laadittu. Perukirja osoittaa pesän taloudellisen tilanteen, jonka perusteella voidaan ratkaista kysymys pesän ylivelkaisuudesta. Jos perukirjaa ei ole, ylivelkaisuus on osoitettava muutoin pesän varojen sekä vainajan ja pesän velkojen erittelyllä.

Pykälän 4 *momentin* mukaan tuomioistuin voi, milloin se on erityisestä syystä tarpeen, vaatia muuta selvitystä velallisen taloudellisesta asemasta. Tällä säännöksellä ei ole tarkoitettu muuttaa sitä konkurssiasioissakin noudatettavaa prosessuaalista periaatetta, että asianosaisten tulee esittää selvitys, johon he haluavat vedota. Säännös on tarkoitettu sovellettavaksi vain erityisissä tapauksissa, esimerkiksi kun tulee aihetta epäillä velallisen ilmoitusta maksukyvyttömyydestään tai muuta asianosaisen tekemää väitettä tai esittämää selvitystä. Selvitystä voidaan vaatia yleensä vain velalliselta. Mahdollista kuitenkin on, että tuomioistuin kehottaa säännöksen nojalla velkojaa hankkimaan velallista koskevat, saatavilla olevat tilinpäätöstiedot.

Tuomioistuin voi vaatia puutteellista hakemusta täydennettäväksi noudattaen soveltuvien osin mitä haastehakemuksen täydentämisestä on säädetty oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 5 §:ssä.

6 §. *Hakemuksen siirtäminen.* Pykälä koskee hakemuksen siirtämistä silloin, kun hakemus on toimitettu tuomioistuimeen, joka ei ole toimivaltainen. Säännös on samansisältöinen kuin konkurssisäännön 1 c § (1027/1993). Asian luonteesta johtuu, että säännös koskee asian siirtämistä vain suomalaisten tuomioistuinten kesken.

7 §. *Hakemuksen siirtämisen vaikutukset.* Pykälään on otettu konkurssisäännön 23 §:n (1027/1993) säännös siitä, että siirrettäessä konkurssiasiaa toiseen tuomioistuimeen pysyvät siirtävän tuomioistuimen asiassa antamat määräykset voimassa, kunnes asian jatkokäsittelyssä toisin määrätään. Säännös koskee kaikkia niitä tilanteita, joissa konkurssiasia siirretään toiseen tuomioistuimeen.

8 §. *Velkojan hakemuksen käsittely.* Pykälän 1 ja 2 momentti koskee velallisen kuulemista ja velallisen lausuman käsittelyä velkojan ollessa hakijana. Pykälän 3 momentti koskee lykkäyksen myöntämistä.

Velallisen tekemän konkurssihakemuksen käsittelyä varten ei lakiin ehdoteta erityistä säännöstä. Useimmissa tapauksissa kysymys konkurssiin asettamisesta on täysin selvä ja asia voidaan käsitellä ja ratkaista kansliassa. Joissakin tapauksissa voi olla tarpeen käsitellä velallisenkin tekemä konkurssihakemus istunnossa. Myös pesänhoitajan määräämistä koskevan asian käsittely voi edellyttää, että velkojia kuullaan istunnossa (ks. 8 luvun 1 §:n 3 mom.). Näiden kysymysten käsittelyyn sovelletaan hakemusasioita koskevia yleisiä säännöksiä.

Pykälän *1 momentin* mukaan velkojan tekemä konkurssihakemus on annettava tiedoksi velalliselle. Velalliselle on myös varattava tilaisuus määräpäivään mennessä antaa kirjallinen lausuma. Se, miten hakemus on annettava tiedoksi, määräytyy oikeudenkäymiskaaren 11 luvun säännösten mukaan. Hakemus voidaan antaa näin ollen tiedoksi mainitun 11 luvun 3 §:n mukaisesti eli postitse saantitodistusta vastaan tai kirjeellä, jos on oletettavaa, että velallinen saa tiedon asiakirjasta ja määräpäivään mennessä palauttaa todistuksen tiedoksiannon vastaanottamisesta. Nämä tiedoksiantotavat ovat konkurssiasioiden luonne huomioon ottaen usein epävarmoja. Siksi yleensä käytäntönä on haastetiedoksiannon käyttäminen (oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 4 §).

Erityisen merkittävää on, että uuden lain mukaan estettä ei olisi oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 7 §:ssä tarkoitetulle sijaistiedoksiannolle, jota käytetään silloin, kun velallista ei tavata. Vallitsevan oikeuskäytännön mukaan sijaistiedoksianto ei ole ollut konkurssiin asettamisasioissa mahdollista, koska piileskelevää velallista varten on konkurssisäännössä ollut oma, tosin hyvin vanhentunut erityissäännös (konkurssisäännön 5 §). Sijaistiedoksiannon edellytyksenä on siis, että vastaanottajaa ei tavata, ja että ilmenneiden seikkojen perusteella voidaan olettaa hänen välttelevän tiedoksiantoa. Kun sijaistiedoksiannon edellytysten katsotaan olevan olemassa, haastemies voi toimittaa tiedoksiannon luovuttamalla asiakirjat jollekin samaan talouteen kuuluvalla 15 vuotta täyttäneelle tai, jos vastaanottaja (velallinen) harjoittaa liikettä, jollekin hänen liikkeensä palveluksessa olevalle. Jos ketään näistä ei tavata, tiedoksianto voidaan toimittaa luovuttamalla asiakirjat paikalliselle poliisille (11 luvun 7 §:n 1 momentti). Edellä mainituissa tapauksissa haastemiehen on lähetettävä käytetystä tiedoksiannosta aina postitse ilmoitus vastaanottajalle. Jollei tiedoksiannon vastaanottajan tai hänen valtuuttamansa olinpaikasta ei ole tietoa, tiedoksianto voidaan toimittaa myös kuuluttamalla (oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 9 ja 10 §). Konkurssiasioissa ei ole mitenkään harvinaista, että velallinen piileskelee ja pyrkii välttämään tiedoksiantoa. On siis oletettavaa, että erityisesti sijaistiedoksiantoa tullaan käyttämään varsin paljon. Velallisen oikeusturva kuitenkin edellyttää, että tuomioistuimien tutkii tarkoin, ovatko sijaistiedoksiannon tai kuulutuksien tapahtuvan tiedoksiannon edellytykset olleet käsillä.

Lakiin ei tulisi mitään määräaika, joka velalliselle tulisi antaa lausuman antamista varten. Tuomioistuimen tulisi, niin kuin nykyisinkin, harkita tämä yksittäistapauksittain. Määräpäivä tulisi asettaa niin, että velalliselle jää aikaa asianmukaisesti vastata hakemukseen. Toisaalta määräaika ei voi olla kovin pitkä, jotta asia voitaisiin nopeasti käsitellä ja ratkaista. Usein velkojan perintätoimet ovat edeltäneet konkurssihakemuksen tekemistä ja velallinen on siten voinut varautua tulevaan hakemukseen.

Jos velallinen ei määräpäivään mennessä toimita lausumaa, hakemus voidaan *2 momentin* mukaan siitä huolimatta ratkaista. Tuomioistuimien tutkii tällöin velkojan konkurssihakemuksen ja siihen liittyvän selvityksen perusteella, onko konkurssiin asettamiselle edellytykset. Tämä tutkimisvelvollisuus ilmenee 12 §:stä. Jos velallinen vastustaa hakemusta, asia on aina käsiteltävä istunnossa, jollei velallinen suostu siihen, että asia käsitellään kansliassa. Istunkäsittelyyn riittää pelkkä vastustaminen eikä velallisen tarvitse esittää sille mitään

perustetta. Toisinaan velallisen antamasta lausumasta ei välttämättä suoraan ilmene, vastustaako velallinen hakemusta vaiko ei. Tällöin tuomioistuim voi pyytää velalliselta, tarvittaessa puhelimitsekin, lausuman täydentämistä. Epäselvissä tapauksissa asia on yleensä syytä käsitellä istunnossa. Tuomioistuin voi määrätä asian käsiteltäväksi istunnossa silloinkin, kun velallinen ei ole antanut mitään lausumaa, jos tuomioistuin pitää sitä asian selvittämiseksi tarpeellisenä.

Istunnon ajankohta velallisen mahdollisen vastustamisen varalta voidaan ilmoittaa samalla, kun hakemus annetaan velalliselle tiedoksi. Istuntoon kutsutaan aina velallinen ja konkurssihakemuksen tehnyt velkoja. Muita velkojiakin voidaan kuulla tarkoituksenmukaisella tavalla pesähoitajan määräämisestä.

On varsin tavallista, että konkurssihakemuksen käsittelyn yhteydessä pyydetään lykkäystä maksuajan varaamiseksi tai maksuneuvotteluja varten. Aikaisemmin jopa lukuisat ja toistuvat lykkäykset olivat yleisiä, mutta niihin on sittemmin suhtauduttu pidättyvämmiin. Tämä perustuu siihen hyväksyttävänä pidettävään käsitykseen, että konkurssia ei ole tarkoitettu saatavien tavanomaiseksi perintäkeinoksi. Lykkäysmahdollisuutta ei tule kuitenkaan sellaisenaan torjua. Tosiasia on, että usein velallinen vasta konkurssihakemuksesta tiedon saatuaan ryhtyy toimiin velkojen maksamiseksi. Pykälän 3 *momentissa* lykkäyksen myöntäminen onkin jätetty nykyisen käytännön mukaisesti tuomioistuimen harkintaan prosessinjohtoon kuuluvana asiana. Tämä koskee niitä tapauksia, joissa velallinen tarjoaa velkojalle maksua tai vakuutta ja velkoja suostuu lykkäykseen. Lykkäykseen on kuitenkin oltava hyväksyttävä syy, jonka olemassaolon tuomioistuin arvioi. Laissa ei sinänsä estä sitä, että asia lykätään useammin kuin kerran, jos siihen on hyväksyttävä syy. Toistuvia lykkäyksiä ei kuitenkaan voida pitää yleisesti ottaen suotavina. Lykkäysaika tulee pyrkiä mitoittamaan niin, että asianosaiset pystyvät sinä aikana selvittämään lopullisesti mahdollisuudet asian sopimiseen.

Jos velkoja vastustaa velallisen pyytämää lykkäystä, voidaan lykkäys myöntää vain erityisen painavasta syystä ja tällöin vain enintään yhdeksi viikoksi. Tällainen lykkäys voi tulla kysymykseen esimerkiksi, jos velallinen saattaa todennäköiseksi, että velallinen pystyy tässä ajassa järjestämään velkojalle konkurssin torjuvan vakuuden. Ehdotettu 3 momentti ei tietenkään koske niitä tapauksia, joissa lykkäämiseen on jokin prosessuaalinen syy, esimerkiksi puutteellinen selvitys.

Pykälän 4 *momentissa* on kuolinpesän konkurssia koskeva säännös. Sen mukaan tuomioistuimen harkintaan jäisi, keitä konkurssihakemuksen johdosta on tarpeen kuulla.

9 §. *Useita hakemuksia.* Pykälässä käsitellään sitä varsin yleistä tilannetta, jossa samanaikaisesti on ollut vireillä useita samaa velallista koskevia hakemuksia ja velallinen asetetaan niistä jonkin hakemuksen perusteella konkurssiin muiden hakemusten käsittelyn ollessa kesken. Mahdollista on, että vireillä on samanaikaisesti velkojan ja velallisen konkurssihakemus, useiden velkojen

konkurssihakemuksia tai saman velkojan eri perusteisiin nojautuvia konkurssihakemuksia.

Pykälän *1 momentti* koskee tapausta, jossa konkurssiin asetettaessa on vireillä toinen, *aikaisemmin* tehty hakemus. Tämän lainkohdan mukaan tuomioistuimen on tutkittava, onko myös tämän aikaisemman hakemuksen perusteella edellytykset konkurssiin asettamiselle. Aikaisemman hakemuksen tutkiminen on tarpeen, koska sen perusteella määräytyy takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 2 §:n mukainen määräpäivä (KKO 1997:176). Tämä määräpäivän ajoitus voi olla ratkaisevaa takaisinsaannille. Hakemuksen tutkiminen saattaa olla tarpeen myös *2 momentin* yhteydessä mainitusta syystä. Kysymys konkurssiedellytyksen olemassaolosta käsitellään normaalissa järjestyksessä. Tätä lainkohtaa ei sovelleta niissä tapauksissa, joissa konkurssihakemuksen tehnyt velkoja on peruuttanut konkurssihakemuksen, joka siten jää sillensä.

Pykälän *2 momentti* koskee sitä tapausta, jossa konkurssiin asettamista päätettäessä on vireillä *myöhemmin* tehty hakemus. Jos velallinen hakee muutosta konkurssiin asettamispäätökseen, on tarpeen tutkia myös myöhemmin tehty hakemus sen varalta, että muutoksenhaun johdosta konkurssin asettamispäätös kumotaan. Jos tuomioistuin katsoo, että konkurssiin asettamisen edellytykset ovat olemassa myöhemmin tehdyn hakemuksen osalta, mahdollistaa tämä konkurssin jatkumisen siitä huolimatta, että konkurssiin asettamispäätös kumotaan. Jos konkurssiin asettamista koskevaan päätökseen ei haeta muutosta ja se tulee lainvoimaiseksi, ei myöhemmin tehdyn hakemuksen tutkiminen ole enää tarpeen ja sen käsittely jää *2 momentin* mukaan sillensä.

10 §. *Syyttäjän asema asian käsittelyssä.* Pykälän mukaan syyttäjällä on oikeus virkansa puolesta tutustua oikeudenkäyntiaineistoon sekä olla läsnä istunnossa ja esittää siellä kysymyksiä. Syyttäjällä ei ole konkurssiasiassa minkäänlaista asianosaisasemaa. Syyttäjällä saattaa kuitenkin olla aihetta osallistua asian käsittelyyn esimerkiksi tietojen saamiseksi rikosasiaa tai liiketoimintakieltoasiaa varten. Pykälä on samansisältöinen kuin konkurssisäännön 1 e § (1027/1993).

11 §. *Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuus.* Pykälän mukaan konkurssiin asettamisen edellytykset tutkitaan aina viran puolesta. Konkurssiin asettaminen ei voi siis perustua pelkästään velallisen myöntämiseen. Niin kuin aikaisemmin on todettu, tuomioistuin tutkii konkurssiin asettamisen edellytykset silloinkin, kun velallinen on ollut passiivinen eikä ole vastannut lausumapyyntöön. Tällöin tuomioistuin tutkii ensinnä, onko velkojalla sellainen saatava, jonka perusteella konkurssiin asettamista voi hakea, ja toiseksi, onko konkurssiin asettamiselle 2 luvun 1, 3 tai 5 §:n mukaan edellytykset. Jos velallinen tunnustaa velkojan saatavan oikeaksi, riittää tämä 2 luvun 2 §:n mukaan osoittamaan velkojan hakukelpoisuuden. Samoin jos velallinen myöntää hakemuksen oikeaksi tai tunnustaa olevansa maksukyvytön, tuomioistuimen tutkittavaksi jää enää se, onko erityistä syytä olla hyväksymättä tätä velallisen myöntämistä. Käytännössä tämä voi tulla kysymykseen vain hyvin harvoissa tapauksissa.

12 §. *Päätös konkurssiin asettamisesta.* Pykälän *1 momentti* ilmaisee sen, että ratkaisuna konkurssiin asettamisesta on aina tuomioistuimen päätös. Pykälässä luetellaan myös ne seikat, jotka päätöksestä tulee kaikissa tapauksissa käydä

ilmi. Niin kuin nykyisenkin lain (konkurssisäännön 9 §:n 2 momentti) mukaan päätökseen tulee merkitä sen antamisajankohta ja kellonaika. Kellonaika ilmaistaan käytännössä minuutin tarkkuudella. Tämä on tarpeen siksi, että joskus näinkin tarkkaan määrittelyyn voi liittyä huomattavia taloudellisia intressejä, esimerkiksi kuuluuko jokin esine konkurssipesään vaiko ei. Lisäksi päätökseen tulee merkitä konkurssihakemuksen vireilletulopäivä, jolla tässä yhteydessä tarkoitetaan sitä hakemusta, joka on johtanut konkurssiin asettamispäätökseen. Päätökseen on myös merkittävä saatavien 11 luvun 5 §:ssä tarkoitettu valvontapäivä.

Pykälän 2 *momentissa* 3 ja 8 lukuihin, joissa säännellään konkurssin alkamisen oikeusvaikutuksista (3 luku) ja pesänhoitajan määräämisestä (8 luku).

Pykälän 3 *momentissa* viitataan 21 lukuun, jossa ovat säännökset konkurssin alkamisesta julkaistavasta kuulutuksesta ja muista alkamiseen liittyvistä ilmoituksista.

13 §. *Konkurssin peruuttaminen.* Konkurssisäännön alkuperäisen ja edelleen voimassa olevan 21 §:n mukaan jo alkanut konkurssi voidaan peruuttaa vielä velkojainkuulustelussa, jos kaikki läsnä olevat velkojat siihen suostuvat. Tätä peruuttamismahdollisuutta on toisinaan käytetty. Siihen on voinut olla syynä esimerkiksi se, että velallinen on saanut velkojan vielä näin myöhäisessä vaiheessa luopumaan hakemuksestaan tai se, että konkurssihakemus on jäänyt epähuomiossa peruuttamatta velallisen ja velkojan tekemästä toisensisältöisestä sopimuksesta huolimatta. Kun peruuttamisesta päätetään velkojainkuulustelussa, tarkoittaa tämä sitä, että konkurssi on ehtinyt kestää ennen sitä vähintään kuukauden ajan. Nykyisen lain mukaan peruuttaminen ei ole mahdollista enää sen jälkeen, kun konkurssista on kuulutettu. Toisaalta konkurssiin asettamisesta tehdään heti merkintä konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin, joten tieto konkurssista on peruuttamisesta huolimatta ehtinyt levitä julkisuuteen, mikä on omiaan heikentämään velallisen asemaa vastaisuudessa.

Konkurssin peruuttamiseen konkurssin asettamisen jälkeen liittyy tiettyjä ongelmia. Konkurssin alkamisesta seuraa osin laajallekin ulottuvia voimakkaita oikeusvaikutuksia, joten mahdollisuus peruuttaa jo alkanut konkurssi on omiaan aiheuttamaan oikeudellista ja taloudellista epävarmuutta. Tämän lakiehdotuksen mukaan konkurssin alkamisesta tullaan kuuluttamaan heti, mikä osaltaan korostaa näitä ongelmia. Toisaalta on katsottu, että tietty joustava keino täytyy olla erityisesti niitä tapauksia varten, joissa konkurssiin asettaminen ei ole ratkaisun antamisajankohtana vastannut enää konkurssihakemuksen tehneen velallisen tai velkojan tarkoitusta. Mahdollista esimerkiksi on, että hakemuksen peruuttamiskirje ei ole postinkulun viivästymisen vuoksi saapunut ajoissa tuomioistuimeen.

Pykälän 1 *momentin* mukaan konkurssi voidaan peruuttaa velkojan ja velallisen tekemästä yhteisestä hakemuksesta. Edellytyksenä siis on aina, että konkurssihakemuksen tehnyt velkoja hakee osaltaan peruuttamista. Jos konkurssihakemuksen on tehnyt velallinen, peruuttamisesta voidaan päättää velallisen hakemuksesta. Mahdollisuus hakea peruuttamista on hyvin lyhytaikainen: hakemus on tehtävä kahdeksan päivän kuluessa konkurssiin

asettamisesta. Tämän lyhyen ajan on katsottu voivan merkittävästi vähentää peruuttamiseen liittyviä mahdollisia ongelmia. Peruuttamisen edellytyksenä on lisäksi, että siihen esitetään pätevä syy. Esitetyn syyn hyväksyttävyyden arviointi jää tuomioistuimien harkintaan. Kysymykseen voivat tulla erityisesti edellä mainitut tiedonkulkuun liittyvät ongelmat. Hyväksyttävä syy voi olla sekin, että velkoja on saanut konkurssin asettamisen jälkeen kolmannelta täyden suorituksen saatavalleen. Tällöin konkurssin jatkaminen ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista, jos muilla velkojilla ei ole asiassa intressiä.

Tuomioistuimen olisi kuultava hakemuksesta aina pesäinhoitajaa ja harkintansa mukaan velkojia. Tämän kuulemisen tarkoituksena on osaltaan selvittää, onko peruuttamiseen pätevä syy. Velkojan kuuleminen voi olla tarpeen erityisesti silloin, kun velallinen on asetettu konkurssiin omasta hakemuksestaan. Mahdollista näet on tällöin, että velallinen on tehnyt konkurssihakemuksen torjuakseen velkojien hakemukset ja kun näin on käynyt, hakee sitten konkurssin peruuttamista. Mahdollista on myös, että peruuttamiseen liittyy tässä tai muussa tapauksessa pyrkimys myöhentää takaisinsaannin määräpäivää. Tällaisiin seikkoihin voidaan saada selvitystä pesäinhoitajaa ja velkojia kuulemalla. Päätökseen, jolla konkurssi on peruutettu, voidaan hakea muutosta.

Peruuttamisesta tulee 2 *momentin* mukaan kuuluttaa niin kuin 21 luvussa säädetään. Peruuttamisesta tulee tietenkin tehdä merkintä konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin. Konkurssin peruuttamisen oikeusvaikutuksista säädetään 3 luvun 10 §:n 2 momentissa. Pääsääntö on, että konkurssin alkamisen oikeusvaikutukset lakkaavat tällöin heti, kun peruuttamispäätös on annettu. Pesäinhoitajan palkkiosta konkurssin lakatessa säädetään 8 luvun 6 §:ssä.

Pykälän 3 *momentin* mukaan konkurssin peruunnuttua ei enää voida vedota 3 luvun 8 §:n säännökseen siitä, että erääntymätön saatava katsotaan erääntyneeksi konkurssin alkaessa.

14 §. *Menettelyyn osallistumisen kustannukset.* Pykälän mukaan oikeudenkäyntikulujen korvaamisessa konkurssiasiaissa noudatettaisiin oikeudenkäymiskaaren 21 luvun säännöksiä. Säännös, joka koskee kaikkia konkurssia koskevia asioita, vastaa nykyistä lakia, jossa tosin tällaista nimenomaista viittaussäännöstä ei ole. Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei laissa toisin säädetä. Saman luvun 2 §:n mukaan asiassa, jossa sovinto ei ole sallittu, asianosaiset vastaavat itse kuluistaan, jollei ole erityistä syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan osaksi tai kokonaan vastapuolensa oikeudenkäyntikulut. Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus määräytyy siis konkurssiasioissa osaksi eri tavoin sen mukaan, onko asiassa sovinto sallittu vaiko ei. Useat konkurssiasiat ovat sellaisia, joissa sovinto ei ole sallittu. Tällaisia ovat esimerkiksi konkurssiin asettamista, pesäinhoitajan määräämistä sekä jakoluettelon vahvistamista koskevat asiat. Tällaisissa tapauksissa pääsääntö siis on, että asianosaiset vastaavat itse kuluistaan.

Tiettyt konkurssiasiat ovat sellaisia, joissa sovinto on sallittu ja joissa siis korvausvelvollisuus määräytyy oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n

pääsäännön mukaan. Tällaisia asioita ovat muun muassa riitautetun saatavan käsittelyä, velalliselle maksettavaa avustusta ja konkurssipesän omaisuuden rahaksimuuttoa koskevat asiat sekä velkojainkokouksen moiteasiat.

Esitystä valmisteltaessa on keskusteltu siitä, tulisiko konkurssiin asettamista koskevista asioista noudattaa mainitun 21 luvun 1 §:n mukaista pääsääntöä hävinneen kuluvelvollisuudesta siitä huolimatta, että näissä asioissa ei sovinto ole sallittu. Tätä puoltaisi se, että konkurssiin asettamista koskevat asiat muistuttavat pitkälti tyypillisiä riita-asioita. Tältäkin osin on kuitenkin päädytty nykyisen tilanteen säilyttämiseen. Tämä perustuu erityisesti siihen, että ehdotuksen mukaan oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva saatava ei olisi konkurssipesän varoista päältäpäin maksettava velka vaan tavallinen etuoikeudeton konkurssisaatava, jonka jako-osuus yleensä jäisi pieneksi. Näin asian taloudellinen merkitys on vähäinen verrattuna esimerkiksi vaatimuksen käsittelyn edellyttämään työmäärään. Milloin taas konkurssihakemus on hylätty selvästi aiheettomana, on tällöin yleensä olemassa erityinen syy siihen, että velkoja velvoitetaan korvaamaan velallisen oikeudenkäyntikulut.

15 §. *Muutoksenhakemuksen kiireellisyys.* Konkurssiin asettamista koskevan asian kiireellisen luonteen vuoksi valituskirjelmä asiassa olisi ehdotuksen mukaan toimitettava viipymättä muutoksenhakutuomioistuimeen. Tällöin ei siis odoteta valitukselle säädetyin määräajan kulumista. Muutoksenhakutuomioistuimen on otettava asia myös kiireellisesti käsiteltäväksi. Tämä ilmenee 4 §:n 2 momentista, joka koskee asian kiireellistä käsittelemistä. Ehdotus mahdollistaa siis sen, että muutoksenhaku voidaan ratkaista entistä nopeammin. Säännös koskee sekä niitä tapauksia, joissa velallinen on asetettu konkurssiin että niitä tapauksia, joissa hakemus on hylätty.

8 luku. Pesänhoitaja

Lukuun sisältyvät pesänhoitajan määräämistä ja vapauttamista sekä kelpoisuusehtoja, oikeuksia ja velvollisuuksia koskevat säännökset. Yleiset säännökset pesänhoitajan tehtävistä sekä päätösvallan jaosta pesänhoitajan ja velkojien kesken ovat konkurssipesän hallintoa koskevassa 13 luvussa. Myös muualla laissa on säännöksiä pesänhoitajan tehtävistä ja oikeuksista.

1 §. *Pesänhoitajan määrääminen.* Pykälään sisältyvät yleiset säännökset pesänhoitajan määräämisestä. Nykyinen pesänhoitojärjestelmä on kaksivaiheinen. Konkurssin alkaessa määrätään ensin väliaikainen pesänhoitaja, joka toimii velkojainkuulusteluun saakka. Velkojainkuulustelussa määrätään uskottu mies, jonka toimikausi pesänhoitajana kestää konkurssin päättymiseen eli lopputilitykseen saakka.

Ehdotuksessa pesänhoidon kaksivaiheisuudesta on luovuttu, ja konkurssipesään konkurssin alkaessa määrättävä pesänhoitaja toimii tehtävässään ilman eri määräystä konkurssin päättymiseen saakka. Jos pesään ei kuitenkaan voida heti määrätä pesänhoitajaa, pesän hallintoelimiä koskevan luvun mukaan olisi mahdollista määrätä tilapäinen pesänhoitaja enintään kahdeksi viikoksi (13 luvun 4 §). Pesänhoitajan määräämistä, kelpoisuusehtoja ja vapauttamista koskevat säännöset vastavat voimassaolevaa lakia.

Pykälän 1 momentista käy ilmi se, että pesähoitajan määrää tuomioistuin. Tuomioistuin harkitsee itsenäisesti sen, kenet pesähoitajaksi valitaan. Velkojat ja velallinen voivat esittää jotakin henkilöä pesähoitajaksi ja lausua ehdotettujen henkilöiden kelpoisuudesta, mutta tuomioistuin ei ole sidottu näihin vaatimuksiin.

Konkurssipesään voitaisiin määrätä useampi kuin yksi pesähoitaja, jos se on tehtävän laajuuden tai muun syyn vuoksi tarpeen. Pesän laajuutta ja pesähoitajien työmäärää arvioitaessa on otettava huomioon muun muassa pesään kuuluvan omaisuuden määrä ja realisointien vaatima työ, velkojien lukumäärä ja mahdolliset oikeudenkäynnit. Erityinen syy yhtä useamman pesähoitajan määräämiseen voi olla esimerkiksi se, että pesä edellyttää tavanomaisten selvitystoimien lisäksi jonkin alan erityisosaamista. Jollei pesän laajuus tai muu syy vaadi useamman pesähoitajan määräämistä, pesähoitajia voidaan määrätä vain yksi. Esimerkiksi se, että kaksi merkittävää velkojaa esittää kumpikin eri pesähoitajaa, ei yksin ole peruste kahden pesähoitajan määräämiseen.

Pesähoitajille ei ehdoteta enimmäismäärää. Yleensä pesähoitajia on ollut suurissa konkurssipesissä kaksi tai poikkeuksellisesti kolme.

Jos pesähoitajia määrätään useampi kuin yksi, hallinto on lähtökohtaisesti heidän välillään jakamaton. Tämä tarkoittaa sitä, että kukin pesähoitaja on oikeutettu yksin hoitamaan kaikkia pesähoitajalle kuuluvia tehtäviä. Tuomioistuimen määräyksestä hallinto voidaan jakaa pesähoitajien kesken. Määräys voidaan antaa samassa yhteydessä kuin pesähoitajat asetetaan tehtäväänsä. Tuomioistuin voi tiedustella tarvetta hallinnon jakoa koskevan määräyksen antamiseen, kun tarve usean pesähoitajan määräämiselle on käynyt ilmi. Määräystä voi myös vaatia velallinen tai velkoja taikka pesähoitajaksi suostumuksensa antaneet itsekkin. Hallinnon jakamista koskevassa määräyksessä tuomioistuimen tulee yksilöidä kunkin pesähoitajan toimivallan rajat. Määräys voidaan antaa myös siten, että toisella pesähoitajalla on täydet pesähoitajan toimivaltuudet ja ainoastaan toisen pesähoitajan valtuuksia rajoitetaan.

Konkurssin alkamisen jälkeen voi käydä ilmi, että konkurssipesään on tarvetta määrätä useampi pesähoitaja. Sen vuoksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan pesähoitajien määrää voidaan myöhemmin lisätä. Lisäksi tuomioistuin voisi erityisestä syystä määrätä pesähoitajan määrättyä tehtävää varten tai määrääjäksi. Erityisesti konserniyrityksissä, joissa yhtenäinen pesähoito olisi ehdotetun 2 §:n mukaan edelleenkin mahdollinen, voi tulla tarvetta määrätä pesähoitaja esimerkiksi jotakin oikeudenkäyntiä varten. Pesähoitaja voi myös olla esteellinen tietyssä asiassa. Tällöin pesään voitaisiin määrätä toinen pesähoitaja tällaisen asian hoitamista varten. Tiettyyn tehtävään määrätyn pesähoitajan toimikausi päättyy, kun tehtävä tulee suoritetuksi ja määrääjäksi määrätyn pesähoitajan, kun määräaika päättyy.

Pykälän 3 momentin mukaan tuomioistuimen on ennen pesähoitajan määräämistä varattava suurimmille velkojille sekä pesähoitajaksi esitetylle tilaisuus lausua asiassa. Suurimmilla velkojilla tarkoitetaan säännöksessä

velkojia, joilla on konkurssihakemuksen tai muun selvityksen mukaan suurimmat rahamääräiset saatavat velalliselta. Suurimpien velkojien ja pesäinhoitajaehdokkaan lisäksi tuomioistuin voi harkintansa mukaan kuulla myös velallista ja muita velkojia. Kuultavien velkojien määrä on harkittava tapauskohtaisesti. Jos esimerkiksi suurimpien velkojien joukossa on velalliseen läheisyysuhteessa olevia yrityksiä, kuultavien velkojien määrä voi olla tavallista suurempi.

Pesäinhoitajan tulee tarvittaessa toimittaa tuomioistuimelle 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu selvitys kelpoisuudestaan tehtävään.

Lausumapyyntö sekä lausuma velkojalta ja pesäinhoitajalta voidaan toimittaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Lausuma voidaan siten pyytää ja toimittaa myös puhelimitse, sähköpostitse tai muuta nopeaa välinettä hyväksi käyttäen. Jos suurimpien velkojien kuuleminen ei jostain syystä käy heti päinsä, pesään voidaan määrätä tilapäinen pesäinhoitaja (13 luvun 4 §).

Pykälän 3 momentin toisen virkkeen mukaan tuomioistuin voisi kehottaa pesäinhoitajaehdokasta selvittämään palkkiovaatimuksensa perusteita, jos velkoja sitä pyytää. Pesäinhoitajan määräämisessä voitaisiin ehdotuksen mukaan siten ottaa huomioon myös se, minkä tasoinen laskutus pesäinhoitajalla tulee olemaan. Tätä on pidetty aiheellisena muun muassa sen vuoksi, että mahdollisuus palkkioperusteiden vaatimiseen voi tuoda alalle tervettä kilpailua. Palveluiden hankkimisessa on yleensäkin tapana ottaa huomioon myös palvelun tuottajan hinta. Konkurssissakin voidaan pitää perusteltuna sitä, että palkkiotaso tulee velkojien tietoon ennen kuin pesäinhoitaja on suorittanut tehtävänsä. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole, että pesäinhoitajaehdokkaiden kesken järjestettäisiin eräänlainen tarjouskilpailu, jonka voittaja olisi aina edullisimman lupauksen tehnyt ehdokas vaan pesäinhoitajan ilmoittaman palkkioperusteen painoarvon kokonaisharkinnassa ratkaisee tuomioistuin.

Pesäinhoitajan ei tarvitsisi ilmoittaa palkkionsa tarkkaa määrää tai sitoutua johonkin palkkiotasoon. Riittävänä voidaan yleensä pitää sitä, että pesäinhoitajaehdokas esimerkiksi ilmoittaa noudattavansa konkurssiasiaain neuvottelukunnan suosittamia palkkioperusteita tai määrittelee tuntilaskutuksensa hinnan taikka ilmoittaa muun perusteen, jonka mukaan hän tulee laskuttamaan konkurssipesää. Selvää on, että pesäinhoitajan tulee lähtökohtaisesti noudattaa ilmoittamiaan laskutusperusteita. Pesän selvitystoimet voivat kuitenkin osoittautua ennakoitua hankalammiksi tai helpommiksi ja tällöin pesäinhoitajalla voi olla perusteita tarkistaa aikaisempaa ilmoitustaan.

Pesäinhoitajan määräämistä koskevaan päätökseen voidaan hakea muutosta.

Pykälän 4 momentin mukaan tuomioistuimen olisi annettava pesäinhoitajalle todistus, joka osoittaa, että hänet on määrätty tehtävään. Ehdotuksen mukaan oikeusministeriö vahvistaisi todistuksen kaavan ja tarkoitus on, että kaava laadittaisiin yleisimmillä kansainvälisessä kaupassa käytettävillä kielillä. Kaavaan voidaan sisällyttää myös yleisiä tietoja konkurssimenettelystä ja pesäinhoitajan toimivallasta.

2 §. *Pesänhoitajan määrääminen konsernissa.* Lakiin ehdotetaan otettavaksi erityinen säännös pesänhoitajan määräämisestä konsernissa. Nykyisin tällaista säännöstä ei ole. Käytännössä on ollut varsin tavallista, että sama pesänhoitaja on määrätty samaan konserniin kuuluvien velallisyriyten pesänhoitajaksi. Viime aikoina huomiota on kiinnitetty niihin ongelmiin, joita voi syntyä, kun sama henkilö määrätään konserniyriyten pesänhoitajaksi.

Ehdotetun pykälän mukaan sama henkilö voitaisiin määrätä usean samaan konserniin tai muuten samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan yrityksen konkurssipesän pesänhoitajaksi. Muulla taloudellisella kokonaisuudella tarkoitetaan mitä hyvänsä muodollisesti erillisten konkurssivelallisten muodostamaa taloudellista kokonaisuutta. Yhtenäinen pesänhoito voi useinkin olla jo yksin kustannussyistä perusteltua. Yrityksillä on yleensä sama hallinto ja esimerkiksi yritysten keskinäisten velkasuhteiden selvittäminen säästää kunkin pesän hallinnon työtä ja kustannuksia, jos pesänhoitajana toimii sama henkilö. Pesänhoitajan määräämisessä olisi kuitenkin kiinnitettävä huomiota mahdollisiin eturistiriitoihin ja siihen, voidaanko tehtävä niistä huolimatta hoitaa asianmukaisesti. Pelkästään jokin odotettavissa oleva eturistiriita ei siten yksin aiheuttaisi estettä saman pesänhoitajan määräämiselle. Samaa henkilöä ei kuitenkaan voitaisi määrätä, jos on odotettavissa, että eturistiriidat vaikeuttavat tehtävän hoitamista olennaisesti. Mahdollista on myös se, että pesiin määrätään yksi tai useampi pesänhoitaja määrättyjä tehtäviä varten, esimerkiksi hoitamaan konkurssipesien väliset oikeudenkäynnit tai, jos konsernissa joka tapauksessa on tarvetta määrätä useampi pesänhoitaja, jakamalla hallinto heidän kesken tarkoituksenmukaisella tavalla.

3 §. *Pesänhoitajan kelpoisuusehdot.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi pesänhoitajan kelpoisuusehdoista ja esteellisyydestä. Säännökset koskevat myös tilapäistä pesänhoitajaa. Nykyiset säännökset ovat vuodelta 1997 (50 §:n 1 momentti ja 51 §, 1218/1997) ja ne ehdotetaan säilytettäväksi asiasisällöltään nykyisinä. Kirjoitustapaa on jonkin verran muutettu.

Pykälän 1 momentista käy ilmi, että pesänhoitajan on aina oltava luonnollinen henkilö, jonka on annettava suostumuksensa tehtävään. Pesänhoitajalla on oltava tehtävän vaatima kyky, taito ja kokemus ja pesänhoitajan on oltava muutenkin tehtäväänsä sopiva. Vaadittavalla kyvyllä, taidolla ja kokemuksella tarkoitetaan tehtävän edellyttämää koulutuksella ja kokemuksella hankittua ammattitaitoa. Suurin osa pesänhoitajista on lakimiehiä, mutta mitään erityistä koulutusta pesänhoitajan tehtävään ei ole. Tarvittava kokemus voi olla peräisin esimerkiksi aiemmista tehtävistä pesänhoitajana tai pesänhoitajan avustajana taikka konkursseihin liittyvistä tehtävistä esimerkiksi velkojan palveluksessa. Ammattitaidon riittävyyttä harkittaessa on luonnollisesti otettava huomioon kyseessä olevan pesän laajuus ja laatu. Pesänhoitajalla on myös oltava asianmukaiset toimistotilat, tarpeelliset tekniset ja muut välineet sekä riittävästi henkilökuntaa.

Pesänhoitajan edellytetään olevan tehtävään sopiva. Sopivuus on yleinen kelpoisuusehto ja sillä tarkoitetaan ennen muuta kykyä selviytyä pesänhoidon tehtävistä. Pesänhoitajalla on oltava riittävä ammattitaito ja häneltä vaaditaan yhteistyökykyä ja neuvottelutaitoa. Sopivuuteen luetaan myös se, että

pesänhoitaja nauttii yleensä aikaisemmalla toiminnallaan saavuttamaansa velkojen luottamusta. Aikaisemmissa pesänhoitotehtävissä tapahtuneet laiminlyönnit voivat taas olla osoitus sopimattomuudesta. Sopivana pesänhoitajana ei yleensä voida pitää henkilöä, joka on tuomittu rikoksesta, joka antaa aiheutta epäillä hänen luotettavuuttaan konkurssipesän varojen hoitajana. Henkilön oma taloudellinen asema, esimerkiksi ylivelkaantuneisuus, voi myös olla peruste siihen, ettei häntä voida pitää sopivana. Myös terveydelliset syyt voivat aiheuttaa henkilön sopimattomuuden pesänhoitajaksi.

Esteellisyyttä koskevan säännöksen mukaan pesänhoitaja ei saa olla velalliseen eikä velkojaan sellaisessa suhteessa, joka on omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuutensa velalliseen nähden tai tasapuolisuutensa velkojia kohtaan taikka kykynsä muuten hoitaa asianmukaisesti tehtäväänsä. Säännös vastaa voimassa olevaa lakia ja esteellisyyden aiheuttavia seikkoja on käsitelty hallituksen esityksen perusteluissa (HE 49/1997).

Pykälän 2 *momentin* mukaan pesänhoitajaehdokkaan on ilmoitettava tuomioistuimelle kaikki ne seikat, jotka voivat olla omiaan vaarantamaan hänen puolueettomuuttaan ja riippumattomuuttaan pesänhoitajana tai aiheuttamaan näissä suhteissa perusteltuja epäilyksiä. Samansisältöinen säännös on konkurssisäännön 51 §:n 3 momentissa. Ehdokkaan on oma-aloitteisesti ilmoitettava sidoksensa velalliseen ja eri velkoihin, jotta tuomioistuin ja velkojat voisivat arvioida, onko hän niiden perusteella esteellinen tehtävään. Esimerkiksi aikaisemmat toimeksiantosuhteet velalliseen tai eri velkoihin sekä niiden laatu ja laajuus tulee selvittää. Myös sellaiset seikat, jotka eivät aiheuta esteellisyyttä, on ilmoitettava, jos voidaan olettaa, että nämä seikat voivat aiheuttaa epäilyä ehdokkaan puolueettomuudesta tai riippumattomuudesta. Ilmoitusvelvollisuus koskeekin lähinnä sellaisia seikkoja, joita ehdokas itse ei pidä esteenä tehtävään määräämiselle, mutta joiden tiedoksi saattaminen tuomioistuimelle on aiheettomien epäilyjen torjumiseksi perusteltua.

4 §. *Pesänhoitajan vapauttaminen tehtävästään.* Pykälässä säädetään niistä perusteista, joilla pesänhoitaja voidaan vapauttaa tehtävästään, ja vapauttamisessa noudatettavasta menettelystä. Säännös vastaa konkurssisäännön 61 §:ää (1218/1997).

Pesänhoitaja voidaan 1 *momentin* 1 kohdan mukaan vapauttaa tehtävästään, jos havaitaan, että hän ei ole tehtävään kelpoinen tai että hän on esteellinen. Tehtävästä vapauttamiseen voi johtaa esimerkiksi pesänhoitajan työkyvyttömyys tai pesänhoitajan tehtävän hoidossa ilmennyt taitamattomuus.

Momentin 2 kohdan mukaan pesänhoitaja voidaan vapauttaa tehtävästään, jos hän laiminlyö huolehtia tehtävistään taikka menettelee lain tai hyvän pesänhoitotavan vastaisesti. Laiminlyönniltä vaaditaan tietynasteista olennaisuutta, jotta se voisi johtaa pesänhoitajan vapauttamiseen tehtävästään. Säännös antaa siis tuomioistuimelle harkintavaltaa tässä suhteessa.

Momentin 3 kohdan mukaan pesänhoitaja voidaan vapauttaa tehtävästään myös silloin, kun siihen on muu painava syy. Säännöksen tarkoituksena on kattaa sellaiset mahdolliset tilanteet, joissa 1 ja 2 kohdan vapauttamisedellytykset eivät

täyty, mutta velkojien ja pesähoitajan välinen muista syistä johtuva ilmeinen luottamuspuola vaikeuttaa vakavasti tämän tehtävien hoitamista.

Pesähoitaja voidaan 2 *momentin* mukaan vapauttaa tehtävästään myös omasta pyynnöstään silloin, kun siihen on pätevä syy. Sellainen on esimerkiksi sairaus tai se, että pesähoitaja siirtyy muihin tehtäviin. Säännös vastaa konkurssisäännön 61 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 *momentin* mukaan vapautetun pesähoitajan tilalle on määrättävä uusi pesähoitaja, jollei uuden pesähoitajan määrääminen ole tarpeetonta. Vastaava säännös on konkurssisäännön 61 §:n 3 momentissa. Uutta pesähoitajaa voi olla tarpeetonta määrätä esimerkiksi siitä syystä, että pesään on määrätty useampi kuin yksi pesähoitaja ja muut pesähoitajat suoriutuvat myös vapautetun pesähoitajan tehtävistä.

Pykälän 4 *momentti* koskee pesähoitajan vapauttamisessa noudatettavaa menettelyä. Säännös vastaa konkurssisäännön 61 §:n 3 momenttia. Hakemuksen pesähoitajan vapauttamisesta voisi tehdä velallinen tai konkurssivelkoja. Konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain 7 §:n mukaan myös konkurssiasiamiehellä on oikeus vaatia pesähoitajan vapauttamista tehtävästään kyseisessä lainkohdassa säädetyillä perusteilla. Tuomioistuimen on varattava pesähoitajalle tilaisuus tulla kuulluksi asiassa. Tuomioistuin voi harkintansa mukaan kuulla myös muita asianosaisia hakemuksen johdosta.

Pykälän 5 *momentin* nojalla tuomioistuin voi määrätä, että pesähoitajan vapauttamista koskevaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei tuomioistuin, jossa asia on muutoksenhaun vuoksi vireillä, määrää toisin. Muutoksenhausta huolimatta pesähoitajan tehtävästä vapautetun tilalle voidaan määrätä toinen henkilö.

5 §. *Pesähoitajan palkkio*. Pykälässä on säännökset pesähoitajan palkkiosta ja kulukorvauksesta.

Konkurssisäännössä on erikseen palkkioperusteita koskevat säännökset väliaikaista pesähoitajaa sekä uskottua miestä ja toimitsijamiestä varten. Väliaikaisen pesähoitajan palkkiota (50 §:n 3 momentti, 1218/1997) koskevan säännöksen mukaan pesähoitajalla on oikeus saada tehtävästään työn vaativuuteen, tehtyyn työhön ja muihin seikkoihin nähden kohtuullinen palkkio sekä korvaus hänelle aiheutuneista tehtävän kannalta tarpeellisista kustannuksista. Säännös perustuu tältä osin lakiin 110/1995. Palkkio vahvistetaan velkojainkokouksessa velkojainkuulustelun jälkeen. Uskottujen miesten ja toimitsijamiesten palkkiota (79 §, 62/1935) koskevan säännöksen mukaan palkkion määräävät velkojat "joko vissiksi summaksi sadalta tai muun perusteen mukaan". Toimitsijamiesten palkkiota ei saa määrätä ajan mukaan. Yleensä palkkiosta päätetään loppukokouksen yhteydessä.

Käytännössä merkittävä pesähoitajan palkkion määrää ohjaava vaikutus on konkurssiasiain neuvottelukunnan suosituksella (8/31.12.1997). Suosituksen tarve syntyi siitä, että Suomen Asianajajaliiton palkkiosäännön kumoamisen (1992) jälkeen palkkioperusteiden puuttuminen johti kirjavaan käytäntöön, jonka

seurauksena velkojainkokouksissa lähes säännönmukaisesti kiisteltiin palkkion määrästä ja palkkioriidat lisääntyivät myös tuomioistuimissa. Suosituksessa käsitellään pesänhoitajan tehtäviä sekä niiden perusteella määräytyvää palkkiota. Lisäksi suosituksessa käsitellään tavanomaisista tehtävistä poikkeavien toimenpiteiden erillisveloitusta ja pesänhoitopalkkioita silloin, kun velallisen liiketoimintaa jatketaan. Esimerkiksi pesää koskevista oikeudenkäynneistä pesänhoitajalla on oikeus veloittaa pesää erikseen. Väliaikaisen pesänhoitajan palkkio perustuu lähtökohtaisesti toimenpidelaskutukseen. Palkkiota voidaan korottaa tai alentaa suositukseen sisältyvien perusteiden mukaan muun muassa velkojien lukumäärän tai pesänhoidossa tarvittavan asiantuntemuksen perusteella. Uskotun miehen ja toimitsijamiehen palkkion määräytymisperusteena käytetään pääsääntöisesti konkurssipesän rahaksimuuttoarvoa. Huomattavan suurissa pesissä palkkio on harkittava tapauskohtaisesti. Pesänhoitajan on aina pyynnöstä esitettävä velkojille selvitys suorittamistaan tehtävistä. Suosituksen mukaan palkkiota on mahdollista alentaa ja korottaa kohtuuden mukaan ja palkkio voidaan tietyissä tilanteissa määrätä maksettavaksi myös toimenpideperusteisesti. Palkkioiden rahamääriä ei suosituksessa tarkasti ohjeisteta.

Ehdotetun pykälän *1 momentti* vastaa nykyistä säännöstä väliaikaisen pesänhoitajan palkkiosta muuten, mutta palkkioon vaikuttaviin seikkoihin on lisätty konkurssipesän laajuus. Pesänhoitajalla olisi säännösehdotuksen mukaan oikeus sellaiseen palkkioon, joka on kohtuullinen työn vaativuuteen, tehtyyn työhön, pesän laajuuteen ja muihin seikkoihin nähden. Pesänhoitajan tehtävä voi olla erityisen vaativa, jos pesän selvittämiseen liittyy esimerkiksi monimutkaisia velka- ja vastuusuhteita, takaisinsaanti- tai muita oikeudenkäyntejä taikka jos pesään kuuluva omaisuus on hankalasti rahaksimuutettavaa. Myös pesän liiketoiminnan jatkaminen tai pesän selvittämisen edellyttämä erityisosaaminen voi tehdä tehtävästä tavallista vaativamman. Tehtyä työtä arvioitaessa otetaan huomioon työn määrä ja työn laatu. Pesän laajuus vaikuttaa luonnollisesti työn määrään, mutta se on säännöksessä mainittu erikseen yhtenä palkkioon vaikuttavana seikkana. Esimerkiksi laajoissa konkurssipesissä tai pesissä, joissa velkojia on huomattavan paljon tai joissa on paljon ja erityyppistä omaisuutta, kohtuullisena pidettävä palkkio voi olla suurempi kuin suhteellisen vähin toimin selvitettävässä pesässä, jossa omaisuuden realisointiarvo on kuitenkin korkea. Perusteita alempaan palkkioon voi yleensäkin olla silloin, kun omaisuuden realisointi on suhteellisen vaivatonta eikä pesän taloudellisen tilan selvittäminen ole vaatinut erityisiä toimenpiteitä. Esimerkiksi jos velallisen kirjanpito on ollut ajan tasalla konkurssin alkaessa, voidaan sille antaa merkitystä palkkion määrää arvioitaessa. Muina palkkioon vaikuttavina seikkoina voivat tulla kysymykseen muun muassa pesänhoitajan kokemus sekä pesänhoidon tehokkuus.

Ehdotuksen mukaan säännöksissä ei määriteltäisi edellä selostettua yksityiskohtaisemmin pesänhoitajan palkkiotasoa. Estettä ei ole sille, että palkkiota määrättäessä noudatettaisiin edelleen konkurssiasian neuvottelukunnan suositusta, jota voidaan lainsäädännön uudistamisen yhteydessä tarpeellisin osin tarkistaa.

Pesänhoitajalla on 1 momentin mukaan myös oikeus saada korvaus hänelle aiheutuneista, pesänhoidon kannalta tarpeellisista kuluista. Pesänhoitaja voi siten

laskuttaa erikseen muun muassa pesänhoitoon liittyvät puhelin-, kopiointi- ja postituskulut.

Pykälän 2 *momenttiin* sisältyvät säännökset palkkiosta päättämisestä ja sen maksamisesta. Ehdotuksen mukaan palkkion ja korvauksen perusteista päättävät velkojat heti konkurssin alkuvaiheessa. Ennen päätöstä pesänhoitajalle on varattava tilaisuus esittää oma näkemyksensä asiasta. Palkkioperusteena voivat tulla kysymykseen toimenpidepalkkio, tuntilaskutus, realisointitulokseen perustuva provisiopalkkio tai esimerkiksi näiden kaikkien yhdistelmä. Tarkkojen provisioprosenttien tai yksikköhintojen asemesta palkkioperustepäätöksessä voidaan esimerkiksi viitata konkurssiainain neuvottelukunnan suositukseen.

Palkkio ja kustannusten korvaus maksettaisiin pesänhoitajalle osasuorituksina kohtuullisin väliajoin tehtävän edetessä. Velkojat päättäisivät myös siitä, missä aikataulussa pesänhoitaja olisi oikeutettu saamaan osasuorituksia. Tietty osa palkkiosta voitaisiin jättää maksettavaksi vasta lopputilityksen yhteydessä pesänhoitajan tehtävien päätyttyä. Näin kokonaispalkkio voidaan tarkistaa ja välttää mahdollisuudelta, että palkkiota jouduttaisiin perimään takaisin.

Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan pesänhoitaja ei saa palkkion lisäksi ottaa muuta etua itselleen eikä läheiselleen. Säännöksellä halutaan osaltaan turvata luottamusta pesänhoitajien asianmukaiseen toimintaan ja lisätä palkkioperusteiden avoimuutta. Tällä säännöksellä ei kuitenkaan tarkoiteta pesänhoitajan oikeutta saada erillinen palkkio konkurssipesän lukuun käydyistä oikeudenkäynneistä. Esimerkkinä kielletystä etuudesta voidaan mainita pesään kuuluvan omaisuuden käyttö pesänhoitajan tai tämän läheisen toimesta tapahtuipa se vastiketta vastaan tai ilman korvausta. Pesänhoitajaa, hänen käyttämäänsä avustajaa ja heidän lähipiiriään koskevasta kiellosta hankkia pesään kuuluvaa omaisuutta on säännös 16 luvun 4 §:ssä.

Velkojat päättävät pesänhoitajan palkkiosta ja korvauksesta yksinkertaisella enemmistöllä. Päätös voidaan tehdä velkojainkokouksessa tai niin, että pesänhoitaja pyytää velkojia ilmoittamaan päätöksentekoa varten kantansa niin kuin 13 luvun 12 §:n 3 momentissa tarkemmin säädetään. Pesänhoitajan on esitettävä päätöksentekoa varten riittävästi eritelty selvitys palkkion määräytymiseen vaikuttavista seikoista. Tällaisia ovat toimenpiteet eriteltyinä, niihin käytetty aika sekä tuntiveloituksen tai muun palkkioperusteen rahamäärä. Velkojat voivat tarvittaessa vaatia pesänhoitajalta lisäselvitystä saadakseen riittävän selkeän kuvan pesänhoidon kustannuksista.

Pykälän 3 *momentin* mukaan palkkiota ja korvausta koskevan riidan ratkaisee pesänhoitajan, velallisen tai velkojan hakemuksesta tuomioistuim. Hakemus on tehtävä kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä. Asia käsitellään konkurssituomioistuimessa (7 luvun 3 §). Pykälään ei sisälly erityisiä menettelysäännöksiä, vaan asiassa sovelletaan 7 luvun 4 §:n nojalla hakemusasian käsittelystä annettuja säännöksiä. Sen sijaan sovellettavaksi eivät tule 14 luvun 7 §:n velkojainkokouksen moitetta koskevat säännökset. Siten esimerkiksi erillistä tyytymättömyyden ilmoitusta ei edellytetä. Tuomioistuimen päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla.

6 §. *Pesänhoitajan palkkio konkurssin lakatessa.* Pykälän 1 momentissa on pesänhoitajan palkkiota koskeva säännös sen varalta, että konkurssi peruutetaan tai menettely muuten lakkaa ennen kuin velkojat ovat päättäneet palkkiosta. Konkurssi voi päättyä peruuttamiseen konkurssin asettamista seuraavien kahdeksan päivän aikana tai sovintoon. Konkurssimenettely voi lakata, jos muutoksenhakutuomioistuin kumoaa konkurssiin asettamista koskevan päätöksen.

Ehdotuksen mukaan konkurssin peruuntuessa tai muuten lakatessa pesänhoitajan palkkiosta ja kustannusten korvauksesta määrää, kuten nykyisinkin, velkojien asemesta tuomioistuin. Samalla tuomioistuin määräisi maksuvelvollisen. Maksuvelvollinen olisi yleensä velallinen. Mahdollista olisi määrätä myös velkoja maksuvelvolliseksi esimerkiksi tilanteessa, jossa velallinen on asetettu konkurssiin velkojan sellaisen virheellisen menettelyn johdosta, johon velallinen ei ole tiennyt tai osannut vedota. Tuomioistuimen päätöksen voidaan hakea muutosta valittamalla.

Palkkiosaatavansa vakuudeksi pesänhoitajalla olisi oikeus pidättää pesään kuuluvaa omaisuutta riittävä määrä. Ehdotus vastaa tältä osin konkurssisäännön 50 §:n 3 momenttia. Ehdotuksen mukaan pesänhoitaja voisi myös itse myydä pidättämänsä omaisuuden ja ottaa saatavansa myyntihinnasta. Jollei pesänhoitaja halua näin menetellä, hän voi hakea palkkiosaatavaa koskevan päätöksen perusteella ulosmittausta ja ulosottomies voi ulosmitata pesänhoitajan pidättämän omaisuuden.

Pykälän 2 momentissa viitataan 10 lukuun, jossa säädetään konkurssin raukeamisesta ja julkisselvitykseen siirtymisestä. Lukuun sisältyvät säännökset pesänhoitajan palkkiosta ja korvauksesta päättämisestä näissä tilanteissa.

7 §. *Tietojensaantioikeus.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös pesänhoitajan oikeudesta saada tietoja velallisen taloudellisesta asemasta. Tällainen tietojensaantioikeus pesänhoitajalla voidaan katsoa olevan ilman nimenomaista säännöstäkin sillä perusteella, että määräysvalta konkurssipesään kuuluvaan omaisuuteen siirtyy velkojille konkurssiin asettamisella ja tähän määräysvaltaan sisältyy vastaava tietojensaantioikeus. Nimenomaista säännöstä tietojensaannista on kuitenkin pidetty erityisesti tietojen luovuttajan kannalta tarpeellisenä.

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 13 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan verohallinto saa antaa salassapitovelvollisuuden estämättä konkurssipesän pesänhoitajalle verotustietoja, jotka ovat tarpeen konkurssipesän selvittämiseksi. Pesänhoitajalle ei kuitenkaan voida antaa yksityisyyden suojan piiriin kuuluvia henkilötietolaissa (523/1999) tarkoitettuja arkaluonteisia henkilötietoja. Esimerkiksi velallisen terveydentilaa tai muita henkilökohtaisia oloja koskevia tietoja ei lain mukaan ole lupa antaa. Muualla lainsäädännössä ei ole säännöksiä, jotka koskisivat konkurssipesän hoitajan tietojensaantia.

Ehdotuksen 1 momentin mukaan pesänhoitajalla olisi oikeus saada sellaisia tietoja, jotka ovat tarpeen konkurssipesän selvittämiseksi ja hoitamiseksi. Tiedot

voivat säännöksessä luetelluin tavoin koskea velallisen pankkitilejä, maksuliikennettä, rahoitusta koskevia sopimuksia ja sitoumuksia, velallisen varallisuutta, verotusta ja muita velallisen taloudellista asemaa tai velallisen harjoittamaa toimintaa koskevia seikkoja. Säännösehdotus vastaa olennaisilta osiltaan selvittäjän tietojensaantioikeutta yrityksen saneerauksesta annetun lain nojalla (9 §:n 1 momentti).

Pesänhoitajan tietojensaantioikeus olisi yhtä laaja kuin velallisella olisi ollut eli toisin sanoen pesänhoitaja saisi samat tiedot, jotka olisi voitu luovuttaa velalliselle. Pesänhoitajan tietojensaantioikeus ei siten koske oikeutta saada esimerkiksi velallisen sopimuskumppanin taloudellista asemaa koskevia tietoja silloinkaan, kun näillä tiedoilla olisi yhteys konkurssipesään kuuluvaan omaisuuteen. Tämä seuraa siitä, että myöskään velallisella ei olisi ollut oikeutta saada kolmannelta sopimuskumppanistaan tällaisia tietoja.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 11 §:n 2 momenttiin sisältyy asianosaisen tiedonsaantioikeutta koskevia rajoitusperusteita. Viranomaisella ei luonnollisestikaan ole oikeutta antaa pesänhoitajalle enempää tietoja kuin mitä olisi voitu luovuttaa asianosaisena olleelle velalliselle.

Pykälän 2 *momentin* nojalla pesänhoitajalla olisi kuolinpesän konkurssissa vainajan taloudellista asemaa koskeviin tietoihin samanlainen tietojensaantioikeus kuin 1 momentissa säädetään.

8 §. *Pakkokeinot.* Pykälässä on säännös sen tilanteen varalle, että pesänhoitaja laiminlyö jonkin nimenomaisen tehtävän suorittamisen. Ehdotetun säännöksen nojalla tuomioistuimien voisi velvoittaa pesänhoitajan suorittamaan tekemättä jääneen työn määräajassa ja asettaa tehosteeksi uhkasakon. Asiallisesti ehdotus vastaa kielellisesti vanhahtavaa konkurssisäännön 106 §:ää (75/1922). Konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain nojalla tuomioistuimien voi antaa vastaavan määräyksen ja asettaa uhkasakon konkurssiasiamiehen hakemuksesta (7 §:n 1 momentti).

Päätös pakkokeinojen käytöstä edellyttää velkojan tai velallisen hakemusta. Tuomioistuimen on varattava pesänhoitajalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi. Tuomioistuimen päätöksen voidaan hakea muutosta valittamalla.

9 §. *Pesänhoitajan tilintekovelvollisuus tehtävän lakatessa.* Pykälän 1 *momentissa* säädetään pesänhoitajan velvollisuudesta tehdä toimistaan tili silloin, kun tehtävä päättyy kesken konkurssimenettelyn. Tilintekovelvollisuutta on pidetty tarpeellisenä mahdollisten vastuukysymysten selvittelyn varalta ja se suojaa sekä eroavaa että uutta pesänhoitajaa. Konkurssisääntöön ei vastaavaa säännöstä sisälly.

Pesänhoitajan tehtävä voi päättyä ennenaikaisesti, jos pesänhoitaja vapautetaan tehtävästään. Syynä päättymiseen voi olla myös konkurssin peruuntuminen, lakkaaminen tai raukeaminen taikka se, että konkurssi määrätään jatkumaan julkisselvityksenä. Kun pesänhoitajan tehtävä näissä tilanteissa lakkaa, pesänhoitajan olisi ehdotuksen mukaan annettava tili konkurssipesän

omaisuuden hoidosta, pesän rahavarojen käytöstä sekä muista toimenpiteistä siltä ajalta, jolta ei ole aikaisemmin annettua tiliä. Tili on annettava aina, kun tehtävä lakkaa ennen kuin vuosi on kulunut konkurssin alkamisesta. Yli vuoden kestäneeltä toimikaudelta pesänhoitajan on laadittava vuosiselonteko 13 luvun 14 §:n nojalla. Jos tehtävä päättyy myöhemmin, tili olisi annettava vuosiselonteon jälkeiseltä ajalta.

Tili olisi laadittava riittävän yksityiskohtaisesti niin, että siitä selviää, mitä konkurssipesässä on pesänhoitajan toimikautena tapahtunut. Pykälän mukaan tili on annettava velkojille. Lisäksi se on yleensä tarpeen antaa uudelle pesänhoitajalle, jos pesänhoitaja vapautetaan tehtävästään. Uusi pesänhoitaja voi hyödyntää tiliä omaa vuosiselontekoaan laatiessaan. Uuden pesänhoitajan tulee antaa pyynnöstä tilistä tieto velalliselle. Jos konkurssi jatkuu ja pesänhoitajia on useita, erityisen tilin laatiminen voi olla tarpeetonta, jos muut pesänhoitajat jatkavat tehtävässään. Ehdotuksen mukaan pesänhoitaja voitaisiin kuitenkin velvoittaa antamaan tili, jos tehtävässään jatkava pesänhoitaja tai velkoja sitä vaatii. Ehdotukseen ei sisälly erityistä määräaika, jossa tili olisi annettava. Yleinen joutuisuusperiaate edellyttää, että tilin annetaan ilman aiheetonta viivytystä.

Konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain mukaan konkurssiasiamies voi vaatia pesänhoitajalta vastaavaa tiliä valvontatehtävänsä suorittamista varten. Tuomioistuimien voi konkurssiasiamiehen vaatimuksesta asettaa tätä varten pesänhoitajalle määräajan ja velvoitteen tehosteeksi uhkasakon. Tilivelvollisuuden laiminlyönti voi siten tulla tuomioistuimen käsiteltäväksi valvontaviranomaisen toimesta.

Tehtävästään vapautetun pesänhoitajan olisi *2 momentin* mukaan viivytyksettä luovutettava hallussaan oleva konkurssipesään kuuluva omaisuus uudelle pesänhoitajalle. Säännöksessä viitataan 9 lukuun, jossa säädetään siitä, kenelle pesän varat on luovutettava silloin, kun konkurssi raukeaa tai jatkuu julkisselvityksenä.

9 luku. Konkurssipesän selvitys ja velallisen kirjanpito

Lukuun sisältyvät säännökset, jotka koskevat pesänhoitajan tehtäviä pesänselvityksessä. Pesänhoitajan on laadittava pesäluettelo (1 §) ja velallisselvitys (2 §) sekä huolehdittava velallisen kirjanpidon loppuunsaattamisesta (3 §) ja tilintarkastuksesta (4 §). Lisäksi luvussa ovat velkojien päätösvaltaan kuuluvan erityistarkastuksen toimittamista (5 §) ja velallisen kirjanpidon laiminlyönnistä aiheutuvaa korvausvelvollisuutta (6 §) koskevat säännökset.

1 §. *Pesäluettelo.* Pykälään sisältyvät säännökset velallisen varoista ja veloista laadittavasta pesäluettelosta. Säännökset vastaavat asiasisällöltään nykyistä lakia.

Pesäluettelo on konkurssissa keskeinen asiakirja, jonka tarkoituksena on antaa havainnollinen kuva velallisen taloudellisesta tilanteesta. Pesäluettelon perusteella tehdään konkurssin alkuvaiheessa merkittäviä päätöksiä; päätös

konkurssin raukeamisesta tai jatkamisesta sekä siihen liittyvä velkojan päätös sitoutua vastaamaan konkurssikustannuksista. Velkojen päätösvalta määräytyy lähtökohtaisesti pesäluetteloon sisältyvän velkojaluettelon perusteella ennen konkurssivalvontaa. Pesäluettelo voi myös ohjata velkojan käyttäytymistä; velkojalla on kiinnostusta pesän hallintoon ja omaisuuden rahaksimuuttoa koskeviin ratkaisuihin, jos pesästä on odotettavissa jako-osuutta. Velallisen hyvin hoidettu kirjanpitoaan ei välttämättä anna pesäluetteloa vastaavaa kuvaa velallisen varojen ja velkojen todellisesta suhteesta. Pesäluettelon merkitys on myös siinä, että velallisen on vahvistettava luettelon oikeellisuus ja että velallinen on tietojen oikeellisuudesta rikosoikeudellisessa vastuussa.

Konkurssisäännön 50 §:n 2 momentin mukaan väliaikaisen pesänhoitajan tehtävänä on ottaa pesän asiakirjat ja omaisuus hoitoonsa sekä laatia luettelo pesän varoista ja veloista (pesäluettelo). Pesäluettelo on laadittava velkojainkuulusteluun, joka pidetään kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta. Jollei luettelo ole valmistunut tähän mennessä, velkojainkuulustelua voidaan lykätä (konkurssisäännön 13 §:n 1 momentti).

Pesäluettelosta tulee käydä ilmi velallisen varat ja velat konkurssiin asettamishetkellä, mutta huomioon on otettava myös sen jälkeen tapahtuneet muutokset, esimerkiksi jonkin omaisuuserän arvon alentuminen. Omaisuus on arvioitava luovutushintaan niin, että pesäluettelo antaisi velkojille mahdollisimman realistisen kuvan pesän varallisuustilanteesta. Konkurssiasiaain neuvottelukunta on antanut pesäluettelon laatimisesta suosituksen (10/7.10.1998).

Pykälän 1 momentin mukaan pesäluettelo on laadittava niin, että siitä käyvät ilmi riittävästi eriteltyinä ainakin velallisen omaisuus konkurssin alkaessa ja arvio sen rahaksimuuton tuloksesta sekä velallisen velat ja muut sitoumukset. Pesäluettelo voidaan siten edelleenkin laatia noudattaen edellä mainittua konkurssiasiaain neuvottelukunnan antamaa suositusta ja ottamalla tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon kunkin pesän mahdolliset erityispiirteet. Vaikka pesäluettelon tarkoituksena on antaa pesän taloudellisesta tilasta mahdollisimman todenmukainen kuva, aikaa ja varoja ei pidä käyttää kohtuuttomasti esimerkiksi eri omaisuuserien arvojen selvittämiseen.

Pykälään sisältyvän nimenomaisen säännöksen mukaan pesäluettelon liitteeksi olisi laadittava pesän taloudellista tilaa osoittava tiivistelmä. Asiakirjan tarkoituksena on antaa velkojille mahdollisuus saada pesästä yleiskuva mahdollisimman lyhyesti esitettynä. Tiivistelmää ei olisi kuitenkaan tarpeen laatia kaikissa konkurssissa vaan vain silloin, kun pesäluettelo on laaja tai tiivistelmän laatiminen on muuten tarkoituksenmukaista. Jos esimerkiksi pesän kaikki varat on pantattu eikä vakuudettomille velkojille kerry jako-osuuksia, tämä on järkevää tuoda esiin tiivistelmässä.

Pykälän 2 momentin mukaan pesäluettelo on laadittava konkurssin alkamista seuraavien kahden kuukauden kuluessa. Nykyiseen verrattuna aikaa on siten kuukausi enemmän ja ehdotettua määräaikaa voidaankin pitää useimmissa

tapauksissa riittävänä. Tuomioistuin voisi kuitenkin pidentää määräaikaa, jollei pesäluettelo saada valmiiksi määräajassa ja tälle on jokin säännöksessä mainittu syy. Määräajan pidentämisen perusteena voisi tulla kysymykseen se, että velallisen kirjanpito on merkittävältä osin puutteellinen tai virheellinen taikka pesä on laaja tai pidentämiseen on muu erityinen syy. Esimerkiksi velallisen poissaolo tai niskoittelu voivat olla tällainen erityinen syy.

Määräajan pidentämistä voisi pyytää pesähoitaja. Tuomioistuin voisi myös alun perin määrätä pidemmän määräajan. Tämä voi olla perusteltua ainakin laajassa konkurssipesässä (22 luvun 1 §). Määräaikaa voitaisiin pidentää konkurssiin asettamisen yhteydessä tai sen jälkeen. Määräaikaa voitaisiin tarvittaessa pidentää uudelleenkin.

Tuomioistuimen päätökseen, jolla määräaikaa on pidennetty, ei saisi hakea muutosta. Jos pesähoitajan vaatimus hylätään, päätöksestä saisi valittaa.

Pykälän 3 momentissa on kuolinpesän konkurssia koskeva erityissäännös. Pesän varojen ja velkojen selvittäminen ei kuolinpesän konkurssin yhteydessä yleensä ole erillisenä toimenä tarpeen, koska perukirja osoittaa pesän varat ja velat. Jos perukirja on kuitenkin laatimatta, se olisi ehdotuksen mukaan tehtävä konkurssin yhteydessä. Perukirja laadittaisiin siis pesäluettelon sijasta ja se olisi siten laadittava samassa ajassa kuin pesäluettelo.

Pykälän 4 momentin mukaan pesähoitajan tulisi toimittaa pesäluettelo tai tiivistelmä velalliselle sekä pyynnöstä velkojille. Erityistä säännöstä perukirjan toimittamisesta kuolinpesän konkurssissa ei ole pidetty tarpeellisenä ottaa lakiin. Hyvään pesähoitotapaan kuuluu, että jos perukirja on laadittu vasta konkurssin yhteydessä, pesähoitaja toimittaa siitä jäljennöksen sille osakkaalle, jonka hoidossa pesän omaisuus on ollut ja joka on ollut velvollinen myötävaikuttamaan asiakirjan laatimiseen (4 luvun 12 §:n 3 momentti) sekä pyynnöstä muille osakkaille ja velkojille. Konkurssin yhteydessä laadittava perukirja on toimitettava myös verovirastolle.

2 §. *Velallisselvitys*. Pykälään sisältyvät säännökset, jotka koskevat velallisesta ja velallisen konkurssia edeltäneestä toiminnasta laadittavaa selvitystä. Säännökset vastaavat pääosin konkurssisäännön 50 b §:ää (1218/1997), jossa säädetään väliaikaisen pesähoitajan velvollisuudesta laatia tällainen selvitys. Velallisselvityksen tarkoituksena on antaa yleiskuva konkurssin syistä, velallisen talouden hoidosta sekä velallisen toimintaan liittyvistä sellaisista epätavallisista seikoista, jotka voivat edellyttää lisätutkintaa. Pesähoitajan selvitys palvelee syyttäjän tiedonsaantia rikos- ja liiketoimintakieltoasioissa sekä velkojen ja konkurssiasiamiehen toimiston tiedonsaantia harkittaessa velallisen toiminnan ja tilien tarkastuksen tarvetta. Hallituksen esityksessä (HE 49/1997) säännösten arvioitiin myös osaltaan vähentävän kirjanpitoon liittyviä laiminlyöntejä ja väärinkäytöksiä, koska ainakin törkeimmät tapaukset tulevat aina syyttäjän tietoon konkurssin yhteydessä.

Konkurssiasiain neuvottelukunta on antanut selvityksen laatimista koskevan suosituksen (Väliaikaisen pesähoitajan selvitys, 9/6.4.1998).

Pykälän 1 momentissa on kahdeksan kohtaa sisältävä luettelo seikoista, jotka velallisselvityksestä tulee käydä ilmi. Voimassa olevaan lakiin verrattuna uusi on 5 kohta, jonka mukaan pesänhoitajan olisi merkittävä selvitykseen tiedot velallisen läheisille maksetuista palkoista ja palkkioista sekä velallisen yksityisotoista, jos siihen on niiden määrän, maksuajankohdan tai muun erityisen syyn vuoksi aihetta. Selvitykseen tulisi myös merkitä velallisen läheisten määrältään merkittävät saatavat konkurssivelalliselta. Tarkoitus on, että läheisten palkkojen ja saatavien merkitsemisellä huomiota kiinnitettäisiin mahdollisiin varojen perusteettomiin siirtoihin velallisen lähipiiriin. Tavanomaisia palkkoja ei sen vuoksi olisi tarpeen erikseen merkitä. Muilta osin velallisselvitys voitaisiin edelleenkin laatia nykyisen käytännön mukaisesti.

Sitä, keitä velallisen läheisillä tarkoitetaan, ei ole pidetty tarpeellisena määritellä. Silloin kun havaitaan, että esimerkiksi hallituksen jäsenelle tai velallisen perheenjäsenelle maksettu palkka on työpanokseen nähden kohtuuttoman suuri, tiedossa oleva läheisyysuhde on aiheellista merkitä näkyviin.

Pykälän 2 momentin mukaan väliaikaisen pesänhoitajan tulee antaa selvitys tuomioistuimelle kahden kuukauden kuluessa konkurssiin asettamisesta lukien. Tuomioistuin voisi pesänhoitajan pyynnöstä pidentää määräaikaa, jos selvitystä ei voida saada ajoissa valmiiksi. Määräaikaa voitaisiin pidentää uudelleenkin. Muutosta ei säännöksen mukaan saisi hakea päätökseen, jolla määräaikaa on pidennetty.

Pesänhoitajan on toimitettava velallisselvitys 3 momentin mukaan konkurssiasiamiehelle, syyttäjälle ja velalliselle. Pyyntöstä selvitys tulisi ehdotuksen mukaan toimittaa myös velkojalle ja esitutkintaviranomaiselle.

Pykälän 4 momentin mukaan pesänhoitajan on ilmoitettava velallisselvityksen jälkeen ilmi tulleista seikoista, joilla voi olla merkitystä liiketoimintakieltoon määrittämisen kannalta. Ilmoitukset on tehtävä syyttäjälle ja konkurssiasiamiehelle. Pesänhoitajan on myös annettava syyttäjän pyynnöstä tietoja liiketoimintakieltoasia varten. Säännös vastaa konkurssisäännön 50 b §:n 3 momenttia.

3 §. *Velallisen kirjanpidon loppuunsaattaminen.* Yrityksen kirjanpito antaa kuvan yrityksen toiminnan taloudellisesta tuloksesta. Konkurssissakin kirjanpidolla on tärkeä merkitys. Se toimii pohjana pesäluettelon laadinnassa. Pesänhoitaja voi kirjanpidon avulla selvittää saatavia ja verrata valvontoja kirjanpidosta ilmeneviin saataviin. Pesänhoitaja voi ehdotuksen mukaan myös vapauttaa velkojia konkurssivalvonnasta, jos saatavat käyvät selkeästi ilmi kirjanpidosta. Kirjanpito on tärkeä aineisto selvitetäessä velallisen toimintaan liittyviä mahdollisia väärinkäytöksiä. Jos konkurssipesä jatkaa velallisen liiketoimintaa, kirjanpitovelvollisuus jatkuu kirjanpitolain nojalla siihen saakka, kunnes toiminta lopetetaan. Konkurssivelallisen kirjanpito on yleensä keskeneräinen, vaikka velallisella on kirjanpitolain (1336/1997) nojalla velvollisuus huolehtia kirjanpidosta konkurssin alkamiseen saakka. Kirjanpidon loppuunsaattaminen on muun muassa edellä mainituista syistä tärkeää.

Pykälän *1 momentin* mukaan velallisen kirjanpito olisi laadittava konkurssin alkuun saakka, mutta tästä voitaisiin tietyin edellytyksin poiketa. Konkurssisääntöön ei sisälly velallisen kirjanpitoa koskevia säännöksiä. Konkurssiasiaain neuvottelukunnan suosituksessa käsitellään velallisen kirjanpidon loppuunsaattamista (4/27.9.1996).

Ehdotuksen mukaan pesänhoitajan olisi huolehdittava siitä, että velallisen kirjanpito laaditaan konkurssia edeltävältä ajalta loppuun ja että konkurssiin päätyneeltä tilikaudelta laaditaan tilinpäätös. Käytännössä tämä edellyttää ainakin tositteiden kokoamista ja asianmukaisten kirjausten tekemistä kirjanpitolain edellyttämin tavoin. Myös tilinpäätös on laadittava kirjanpitolain periaatteita noudattaen.

Pesänhoitaja voi antaa tehtävän velallisen palveluksessa olleelle tai velallisen käyttämälle kirjanpitäjälle taikka tilitoimistolle. Jollei kirjanpitäjä tai tilitoimisto ole käytettävissä, pesänhoitajan on yleensä annettava tehtävä jollekin vastaavalle muulle tilitoimistolle hoidettavaksi. Jos velallinen itse tarjoutuu huolehtimaan kirjanpidon loppuunsaattamisesta, voi pesänhoitaja harkintansa mukaan antaa tähän mahdollisuuden.

Ehdotuksen mukaan kirjanpitoa ei olisi välttämätöntä teettää kaikissa tapauksissa loppuun. Velallisen kirjanpito voi olla siinä määrin puutteellinen, että tilinpäätöksen laatiminen ei ole mahdollista. Kirjanpidosta huolehtiminen voi myös olla epätarkoituksenmukaista pesän varojen vähäisyyden takia. Kirjanpito voidaan saattaa loppuun pesässä toimitettavan erityistarkastuksen yhteydessä, mutta mahdollista on, että ilman sitäkin joskus saadaan riittävä tieto puuttuvista kirjauksista. Tällaisissa tilanteissa pesänhoitajalla ei olisi velvollisuutta saattaa velallisen kirjanpitoa loppuun.

Pykälän *2 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka nojalla velallisen kirjanpitoaineisto on luovutettava konkurssipesälle korvauksetta, jos se on jonkun muun hallussa. Konkurssisäännössä ei ole vastaavaa säännöstä, mutta oikeuskäytännössä on katsottu, ettei tilitoimistolla ole kauppakaaren 12 luvun 12 §:n tarkoittamaa oikeutta pitää työstä johtuvan saatavan vakuutena velallisen kirjanpitoaineistoa (KKO 1978-II-118). Tällainen saatava on luonnollisesti konkurssissa valvontakelpoinen saatava. Ehdotetun 15 luvun 2 §:n 2 momentissa on säännös, joka koskee kirjanpitopalkkion maksamista konkurssipesän varoista.

4 §. *Tilintarkastus ja muu tarkastus.* Pykälään sisältyvät säännökset velallisen tilien tarkastuksesta. Lähtökohtana on, että kirjanpito ja tilinpäätös tarkastetaan tilintarkastuslain (936/1994) edellyttämin tavoin myös konkurssin yhteydessä, jotta tilintarkastuskertomuksen avulla saataisiin luotettava kuva velallisyhteisön toiminnasta ja taloudellisesta asemasta sekä siitä, miten yhteisön asioita on hoidettu. Tilintarkastajan tehtävänä on myös kiinnittää huomiota sellaisiin yhteisön vastuullisen toimihenkilön tekoihin tai laiminlyönteihin, joista saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus samoin kuin muun muassa lain tai yhtiöjärjestyksen vastaiseen toimintaan. Tällaisista havainnoista tilintarkastajan on kertomuksessaan esitettävä muistutus. Tilintarkastuksessa voi myös selvittää perusteita takaisinsaantikanteen nostamiselle ja tulla muutenkin esiin seikkoja,

jotka ovat hyödyksi konkurssipesää selvitettäessä. Kaikissa konkurseissa tilintarkastuksen toimittaminen ei kuitenkaan ole järkevää.

Tilintarkastuksen toimittamisesta voitaisiin pykälän *1 momentin* mukaan eräissä tapauksissa luopua. Tarkastus voitaisiin jättää toimittamatta varattomissa tai vähävaraisissa pesissä. Tarkastuksen toimittaminen ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista myöskään silloin, kun pesässä toimitetaan velallisen tilien 5 §:ssä tarkoitettu erityistarkastus. Myös hiljattain toimitetun tai toimitettavan verotarkastuksen vuoksi kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastaminen voi joskus olla epätarkoituksenmukaista. Tarkastus voitaisiin jättää toimittamatta myös, jos siihen on muu erityinen syy. Tällainen syy voi olla esimerkiksi velallisyriityksen vähäinen toiminta tai toiminnan lakkaaminen jo paljon ennen konkurssia, jolloin toiminnan tuloksen arviointi saattaa olla hyödytöntä.

Ehdotuksen mukaan tilintarkastajan määräisivät velkojat. Tilintarkastajan henkilöä tai tarkastuksen toimittamista koskevia erityisiä säännöksiä lakiin ei ehdoteta, vaan pykälässä viitattaisiin tältä osin tilintarkastuslakiin. Tilintarkastajan on siten täytettävä tilintarkastuslaissa säädetyt kelpoisuus- ja esteettömyysvaatimukset. Tilintarkastuksessa on tarkastettava velallisyriityksen kirjanpidon ja tilinpäätöksen luotettavuus sekä hallinnontarkastus. Tilintarkastuksesta on laadittava tilintarkastuskertomus.

5 §. *Erityistarkastus.* Pykälän nojalla velkojat voisivat päättää velallisen tilien ja toiminnan erityistarkastuksesta, jos velallisen kirjanpito tai muut seikat antavat siihen aiheen. Konkurssisääntöön tällaista säännöstä ei sisälly, mutta käytännössä erityistarkastuksien toimittaminen on varsinkin suurissa pesissä tavanomaista. Erityistarkastus voidaan tehdä myös konkurssiasiamiehen määräyksestä (konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain 5 §). Erityistarkastuksen toimittaminen tapahtuu velkojien intressissä ja tarkoituksena on selvittää ennen muuta mahdollisia takaisinsaatiperusteita tai väärinkäytöksiä.

Osakeyhtiön osakkailla on oikeus osakeyhtiölain nojalla vaatia erityisen tarkastuksen toimittamista sen selvittämiseksi, onko perustetta vahingonkorvauskanteeseen yhtiön johtoa tai enemmistöosakkaita vastaan (osakeyhtiölain 10 luvun 14 §). Ehdotus käsitellään yhtiökokouksessa ja tarkastuksen toimittamisesta päättää lääninhallitus. Eduskunnalle syksyllä 2001 annetussa hallituksen esityksessä osuuskuntalainsäädännöksi on ehdotettu vastaavan erityisen tarkastuksen toimittamista koskevia säännöksiä myös uuteen osuuskuntalakiin. Avoimessa ja kommandiittiyhtiössä yhtiömiehellä on lakiin perustuva oikeus tarkastaa yhtiön kirjanpitoa ja saada tietoa yhtiön toiminnasta (avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain, 389/1988, 2 luvun 15 §). Konkurssin alkaminen ei estäisi tällaisen tarkastuksen toimittamista ja siitä on siten mahdollista päättää myös konkurssin yhteydessä. Kun tarkastus ei tapahdu konkurssipesän vaan osakkaiden intressissä, tarkastuksen kustannukset eivät ole pesän velkaa vaan niistä vastaavat tarkastusta vaatineet osakkaat.

Osakkaiden lukuun tehtävä erityinen tarkastus on toimitettava niin, ettei siitä aiheudu haittaa konkurssipesälle. Pesänhoitaja voi esimerkiksi edellyttää erityisen tarkastuksen toimittamista pesänhoitajan toimitiloissa ja sellaisena

ajankohtana, jona kirjanpitoaineisto on pesän puolesta mahdollista luovuttaa tarkastajan käytettäväksi.

6 §. *Korvaus kirjanpidon laiminlyönnistä.* Pykälään sisältyy erityissäännös kirjanpidon laiminlyönnistä seuraavasta korvausvastuusta. Sinänsä kirjanpidon laiminlyönti on rikollinen teko, josta voi aiheutua vahingonkorvausvelvollisuus, mutta laiminlyönnistä aiheutunut vahinko voi kuitenkin olla vaikeasti osoitettavissa. Ehdotetulla erityissäännöksellä on haluttu korostaa kirjanpidon noudattamisen tärkeyttä silloinkin, kun velallinen on taloudellisissa vaikeuksissa. Perusteltuna ei ole pidetty sitä, että velkojat joutuisivat viime kädessä vastaamaan laiminlyödyn kirjanpidon loppuunsaattamisesta aiheutuvista kustannuksista. Ehdotettu säännös ei rajoita tai estä korvauksen vaatimista vahingonkorvauksena rikoksen tai muun perusteen nojalla.

Konkurssipesä voisi ehdotetun 6 §:n nojalla vaatia kirjanpidon loppuunsaattamisesta korvauksen niiltä henkilöiltä, jotka ovat olleet vastuussa laiminlyönnistä. Korvausvelvollisuus edellyttäisi, että laiminlyönti on ollut siinä määrin olennainen, että velallisen taloudellisen tuloksen ja aseman tai liiketoiminnan kannalta olennaisten liiketapahtumien selvittäminen ei ole onnistunut konkurssipesältä ilman kohtuutonta vaivaa. Mikä tahansa laiminlyönti ei siten aiheuttaisi korvausvelvollisuutta.

Konkurssipesä voisi vaatia korvausta laiminlyönnistä vastuussa olevilta henkilöiltä eli samoilta henkilöiltä, joihin voidaan laiminlyönnin vuoksi kohdistaa vahingonkorvausvaatimuksia. Rikoslain 30 luvun 9 §:n mukaan kirjanpitorikokseen voi tekijänä syyllistyä kirjanpitovelvollinen, tämän edustaja tai se, jonka tehtäväksi kirjanpito on toimeksiannolla uskottu. Kirjanpitovelvollisuudesta säädetään kirjanpitolaissa (1336/1997, 1 §) ja sen nojalla kirjanpitovelvollinen on jokainen, joka harjoittaa liike- tai ammattitoimintaa. Jos velallisena on luonnollinen henkilö, hän on yleensä itse vastuussa laiminlyönnistä. Osakeyhtiössä ja muussa yhteisössä vastuussa laiminlyönnistä voivat olla ne henkilöt, joiden velvollisuutena on ollut huolehtia kirjanpidosta tai sen valvonnasta. Osakeyhtiön hallituksen on huolehdittava siitä, että kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Toimitusjohtajan taas on huolehdittava siitä, että yhtiön kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty (osakeyhtiölain 8 luvun 6 §:n 2 momentti). Hallituksen jäsen ei voi siirtää valvontavastuutaan sopimuksin toimitusjohtajalle ja välttyä sillä omasta vastuustaan (KKO 2001:85).

Vaikka rikoslain säännösten mukaan ulkopuolinenkin eli se, jolle tehtävä on annettu toimeksiannolla, voi joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen kirjanpitovelvollisuuden laiminlyönnistä, ehdotetun säännöksen tarkoituksena on ollut, että korvausvelvollisuus ulottuu lähinnä vain velallisen vastuunalaisiin henkilöihin.

Korvauksena olisi suoritettava konkurssipesälle kirjanpidon loppuunsaattamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset. Käytännössä korvattavaksi tulisivat siten kirjanpitotoimiston lasku ja pesälle asian hoitamisesta aiheutuneet kustannukset.

10 luku. Konkurssin raukeaminen ja julkisselvitys

Lukuun sisältyvät säännökset, jotka koskevat konkurssin raukeamista (1-6 §), konkurssimenettelyn kustannusten vastattavaksi ottamista (7 §) ja konkurssin jatkamista julkisselvityksenä (8-12 §) sekä eräitä ilmoituksia ja muutoksenhakua (13 §). Konkurssiasiamiehen vastuulla olevaa julkisselvitystä ei nykyinen laki tunne.

1 §. *Konkurssin raukeaminen.* Pykälän 1 momenttiin sisältyvät säännökset konkurssin raukeamisen edellytyksistä. Raukeamispäätös merkitsee konkurssimenettelyn päättymistä ja konkurssihallinnon lakkaamista. Nykyisin konkurssi on määrättävä raukeamaan, jos pesässä ei ole riittävästi varoja konkurssimenettelyn kustannusten ja muiden pesän velkojen maksamiseen eikä kukaan velkojista ota niistä vastatakseen. Päätös konkurssin raukeamisesta tehdään tuomioistuimessa pidettävässä velkojainkuulustelussa (konkurssisäännön 15 §:n 3 momentti).

Ehdotuksen mukaan tuomioistuimen olisi määrättävä konkurssi raukeamaan ensinnäkin silloin, kun konkurssipesässä ei ole riittävästi varoja konkurssimenettelyn kustannuksiin eikä kukaan velkojista ota vastattavakseen kustannuksista. Konkurssimenettelyn kustannuksia ei ole säännöksessä eritelty, mutta vakiintuneesti niillä tarkoitetaan tuomioistuinmenettelystä aiheutuvia kustannuksia eli menettelystä perittäviä oikeudenkäyntimaksuja sekä konkurssipesän varsinaisia selvitys- ja omaisuuden hoitokustannuksia. Pesän selvityskustannuksiin kuuluvat pesänhoitajan palkkion ohella mahdollisen erikoistilintarkastuksen kustannukset ja erillisoikeudenkäyntien vaatimat konkurssipesän asianajopalkkiot. Kustannuksiin ei sen sijaan lueta konkurssipesän maksettavaksi mahdollisesti tuomittavia oikeudenkäyntikuluja. Pesän hoitokustannuksiin luetaan puolestaan omaisuuden säilytyksestä ja vakuuttamisesta aiheutuvat kustannukset. Muita konkurssipesän velkoja eli niin sanottuja massavelkoja velkojan kuluvaan ei kata. Konkurssimenettelyn kustannukset on määriteltävä niiden vastattavaksi ottamista koskevan 7 §:n 2 momentissa. Konkurssipesän veloista sisältyy ehdotus 15 luvun 2 §:ään.

Konkurssi olisi määrättävä raukeamaan silloinkin, kun konkurssipesän varat ylittävät konkurssimenettelyn kustannukset niin vähäisellä määrällä, ettei konkurssin jatkamista voida sen vuoksi pitää tarkoituksenmukaisena. Tällaisessa tapauksessa velkojille jaettava kertymä jää niin vähäiseksi, etteivät konkurssimenettelystä aiheutuvat kustannukset ole järkevässä suhteessa konkurssin jatkamisesta tulevaan taloudelliseen hyötyyn. Jollei pesään kuuluvaa omaisuutta jaeta konkurssin yhteydessä, konkurssipesään kuulunut velallisen omaisuus jää yleensä ulosotossa realisoitavaksi ja omaisuus jaetaan silloin ulosottovelkojien kesken. Varojen luovuttamista koskeva säännös on 6 §:ssä.

Jos konkurssi jatkuu julkisselvityksenä, konkurssia ei voitaisi määrätä raukeamaan. Julkisselvityskin voi tosin päättyä konkurssin raukeamiseen, jota koskevan esityksen voi 2 momentin nojalla tehdä vain konkurssiasiamies.

Pesänhoitajalla olisi 2 momentin nojalla velvollisuus tehdä esitys konkurssin raukeamisesta, jos siihen on peruste. Esitys olisi tehtävä ilman aiheutonta

viivytystä. Ehdotuksen mukaan esityksen voisi tehdä myös velkoja, velallinen tai konkurssiasiamies. Näillä voi joskus olla esimerkiksi vähävaraisen pesän konkurssin jatkamisen tarkoituksenmukaisuudesta toinen käsitys kuin pesänhoitajalla, ja sen vuoksi on tarpeen, ettei raukeamisesityksen tekeminen jää vain pesänhoitajan tehtäväksi. Kukaan esityksen tekoon oikeutetuista ei kuitenkaan voisi tehdä esitystä ennen kuin pesässä on tehty pesäluettelo ja velallisselvitys.

Konkurssivalvonnasta määrätään ehdotuksen mukaan aina konkurssiin asettamisen yhteydessä ja valvonnan määräpäivä ilmoitetaan kuulutuksessa. Valvontapäivä on neljän kuukauden kuluttua konkurssin alkamisesta lukien (11 luvun 5 §). Esitys konkurssin raukeamisesta voi tulla tehtäväksi ennen tai jälkeen valvonnan määräpäivän. Velkoja voi siis saada tiedon konkurssin raukeamisesta vasta sen jälkeen, kun velkoja on toimittanut valvonta-asiakirjat pesänhoitajalle. Tarkoitus on, että jo konkurssin alkamisesta julkaistavassa kuulutuksessa tuotaisiin esiin, että valvonta-asiakirjoja ei konkurssin rautessa palauteta velkojalle. Pesänhoitaja voi tietenkin palauttaa asiakirjat. Hyvään pesänhoitotapaan kuuluu, että velkojan mahdollisesti toimittamat alkuperäiset asiakirjat palautetaan.

2 §. *Esitys konkurssin raukeamisesta.* Pykälän 1 momentti koskee konkurssin raukeamisesitykseen liitettäviä selvityksiä. Pesänhoitajan olisi liitettävä omaan esitykseensä pesäluettelon ja velallisselvityksen lisäksi oma arvionsa konkurssimenettelyn kustannuksista ja niihin käytettävissä olevista varoista. Pesänhoitajan tulisi siten selvittää sitä, minkälaisia kustannuksia ja palkkioita pesänselvityksestä, omaisuuden hoidosta ja realisoinnista aiheutuu ja minkälaiseksi omaisuuden realisointituloksi voi osoittautua. Jos pesän varattomuus on kovin ilmeistä, pesänhoitaja voi esittää arvionsa varsin summittaisena. Jos taas pesässä on varoja vähäistä enemmän, konkurssin jatkamisen tarkoituksenmukaisuuden arvioimiseksi on tärkeää, että arvio omaisuuden arvosta samoin kuin konkurssimenettelyn kustannuksista on eritelty ja mahdollisimman realistinen.

Vastaavat selvitykset pesänhoitajan on toimitettava tuomioistuimelle sen pyynnöstä, jos raukeamishakemuksen on tehnyt muu kuin pesänhoitaja. Hakija voi yleensä itsekkin esittää ainakin pesäluettelon ja velallisselvityksen, mutta jos kustannusarvio on esityksen arvioinnissa tarpeen, tuomioistuin voisi pyytää sen pesänhoitajalta erikseen.

Pykälän 2 momentin mukaan pesänhoitajan olisi annettava esityksestä tieto suurimmille velkojille ennen esityksen toimittamista tuomioistuimelle. Suurimmilla velkojilla tarkoitetaan saatavansa määrän puolesta merkittävimpiä velkoja. Samalla pesänhoitajan olisi kysyttävä velkojen halukkuutta ottaa konkurssimenettelyn kustannukset vastatakseen. Jos pesänhoitaja saa velkojalta kuluvastuuseen sitoutumista koskevan ilmoituksen, raukeamisesitys voi jäädä tekemättä. Mahdollista kuitenkin on, ettei velkojan ilmoitusta voida pesänhoitajan mielestä hyväksyä. Tällöin pesänhoitaja voi 7 §:n 3 momentin nojalla viedä raukeamisesityksensä ohella tuomioistuimen ratkaistavaksi kysymyksen konkurssin jatkamisesta ja kustannusten vastattavaksi ottamisesta.

Ehdotukseen ei sisälly erityistä määräaikaa, joka pesänhoitajan olisi varattava velkojille kuluvastuun harkintaa varten. Hyvään pesänhoitotapaan kuuluu, että velkojille jää riittävästi aikaa perehtyä pesäluetteloon ja velallisselvitykseen. Velkojalle varattava harkinta-aika voi vaihdella tapauksittain, mutta yleensä se voi olla varsin lyhyt.

Pesänhoitajan olisi toimitettava raukeamisesitys liitteineen aina myös konkurssiasiamiehelle, jotta julkisselvityksen aiheellisuutta olisi mahdollista arvioida. Lisäksi esityksestä tulisi aina antaa tieto velalliselle. Velalliselle pesänhoitaja voi ilmoittaa asiasta puhelimitse tai toimittamalla velalliselle jäljennöksen esityksestä.

3 §. *Konkurssin raukeamisesityksen käsittely.* Kun raukeamisesitys on toimitettu tuomioistuimelle, tuomioistuimen harkintaan jää, onko esityksestä tarpeen kuulla velallista, suurimpia velkojia tai konkurssiasiamiestä. Kuulemisen tarve riippuu osaksi siitä, keihin pesänhoitaja on ollut yhteydessä ja mitä tietoja yhteydenotoista hän on toimittanut tuomioistuimelle. Jos kukaan velkojista ei ole ilmoittanut pesänhoitajalle sitoutuvansa kuluvastuuseen, velkojien kuuleminen ei yleensä ole tarpeen. Tarvetta kuulemiseen voi olla silloin, jos raukeamisesitys koskee pesää, jossa olisi velkojillekin jaettavia varoja. Konkurssiasiamiehen kuulemiseen voi olla erityistä tarvetta, jos käy ilmi, että konkurssiasiamiehellä on ollut hyvin lyhyt aika tutustua asiaan ja harkita julkisselvityksen tarvetta.

Myös pesänhoitajaa on yleensä syytä kuulla, jos esityksen on tehnyt muu kuin pesänhoitaja itse. Pesänhoitajan kuulemista voidaan tällöin pitää aiheettomana vain, jos kysymyksessä on selvästi perusteeton hakemus.

Päätökseen, jolla konkurssi on määrätty raukeamaan, voi hakea muutosta velkoja, joka on vaatinut konkurssin jatkamista. Velallisellakin saattaa olla muutoksenhakuun oikeudellista intressiä. Pesänhoitaja ja velallinen voivat hakea muutosta pesänhoitajan palkkion osalta. Jos raukeamisesitys on hylätty, päätökseen ei saa hakea 13 §:n mukaan muutosta.

4 §. *Pesänhoitajan palkkio konkurssin rauetessa.* Pykälän 1 momentista käy ilmi pääsääntö, jonka mukaan pesänhoitaja saisi palkkionsa ja korvauksen hänelle aiheutuneista kustannuksista pesän varoista silloinkin, kun konkurssi raukeaa. Tätä varten pesänhoitajalla olisi oikeus pidättää ja myydä pesään kuuluvaa omaisuutta. Jos pesän varat eivät riitä, pesänhoitajalla olisi 5 §:n nojalla oikeus saada osa palkkiostaan valtion varoista.

Nykyisin tuomioistuin vahvistaa pesänhoitajan palkkion suuruuden ja palkkio maksetaan velallisen varoista (konkurssisäännön 50 §:n 3 momentti). Asiassa on kuultava pesänhoitajaa ja velkojainkuulustelussa läsnä olevaa velallista. Myös velkojainkuulusteluun osallistuvat velkojat voivat lausua asiasta. Pesänhoitajan palkkion on oltava kohtuullinen ottaen huomioon työn vaativuus, tehty työ ja muut seikat. Käytännössä palkkio määräytyy konkurssiasian neuvottelukunnan palkkiosuosituksen mukaisesti. Pesänhoitajalle määrätään maksettavaksi myös tehtävän kannalta tarpeelliset kustannukset.

Pesänhoitajalla on nykyisin oikeus pidättää hallussaan olevaa velallisen omaisuutta palkkion maksamisen vakuudeksi. Ehdotuksen mukaan pesänhoitaja saisi myös myydä omaisuuden. Pesänhoitajalla ei kuitenkaan olisi velvollisuutta omaisuuden myyntiin, vaan hän voi periä saatavaansa ulosottoteitse, jollei velallinen maksa saatavaa vapaaehtoisesti. Ulosmittaus voidaan kohdistaa velallisen omaisuuteen, joka on pesänhoitajan hallussa ja pesänhoitajalla on varoihin velkojen maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 3 §:n 1 momentin mukainen etuoikeus.

Pesänhoitajan palkkion on ehdotuksen mukaan oltava kohtuullinen. Tekemistään toimenpiteistä pesänhoitajan tulee esittää *2 momentin* nojalla tuomioistuimelle eritelty lasku. Toimenpiteet on ehdotuksen mukaan eriteltävä myös silloin, kun konkurssi raukeaa vasta menettelyn myöhemmässä vaiheessa. Tällöin palkkioperusteena voidaan ainakin osin käyttää myös pesän rahaksimuuttoarvoa. Jos pesänhoitaja vaatii maksua valtion varoista, laskun yhteydessä on esitettävä selvitys siitä, minkä verran pesässä on varoja käytettäväksi palkkion ja kulujen maksamiseen.

Kun tuomioistuin määrää konkurssin raukeamaan, se vahvistaisi pesänhoitajan palkkion ja korvausten suuruuden. Velalliselle olisi aina varattava tilaisuus tulla asiassa kuulluksi. Tuomioistuin päättäisi myös siitä, miltä osin korvausta maksetaan valtion varoista. Tämä päätös tehtäisiin pesänhoitajan velallisen varoista esittämän selvityksen perusteella. Korvauksen määrää koskeva säännös on 5 §:n 1 momentissa.

Tuomioistuimen tässä pykälässä tarkoitettuun päätöksen voidaan hakea muutosta valittamalla.

5 §. Valtion varoista pesänhoitajalle maksettava korvaus. Pesänhoitajalla olisi *1 momentin* nojalla oikeus saada pesäluettelon ja velallisselvityksen laatimisesta osittainen korvaus valtion varoista, jos pesän varat eivät siihen riitä. Korvauksena maksettaisiin 500 euroa. Ensisijaisesti korvauksen maksuun olisi kuitenkin käytettävä pesän varoja ja valtion varoista korvausta maksettaisiin vain, jos pesän varat jäävät alle 500 euron. Jos pesässä on varoja tätä enemmän, pesänhoitajalla on oikeus ottaa varoista tuomioistuimen 4 §:n nojalla määräämä määrä.

Pykälän *2 momentti* koskee palkkion maksamista silloin, kun konkurssi raukeamisen sijasta jatkuu 8-12 §:ssä tarkoitettuna julkisselvityksenä. Kun päätös julkisselvitykseen siirtymisestä on tehty, konkurssiasiamies voisi päättää siitä, että pesänhoitajan palkkio maksetaan kokonaisuudessaan valtion varoista ja velallisen omaisuus siirtyy pesänhoitajalta julkisselvittäjän hallintaan. Tällainen menettely voi olla tarkoituksenmukainen esimerkiksi sen vuoksi, että pesän omaisuuden realisointia on syytä siirtää myöhempään ajankohtaan. Jos pesänhoitaja on 4 §:n 2 momentin nojalla pidättänyt velallisen omaisuutta, hänen olisi tietenkin luovutettava omaisuus konkurssiasiamiehen määräämälle julkisselvittäjälle sen jälkeen, kun päätös palkkion maksatuksesta on tehty. Näissäkin tapauksissa tuomioistuin määrää palkkion suuruuden ja konkurssiasiamies tekee vain päätöksen siitä, käytetäänkö maksamiseen konkurssipesän varoja. Myöhemmin, kun konkurssipesään kuuluva omaisuus on

realisoitu, valtio voisi saada pesänhoitajalle maksetusta palkkiosta korvauksen, jos pesän varat siihen riittävät.

6 §. *Omaisuu den luovuttaminen konkurssin rauetessa.* Konkurssi voidaan määrätä 1 §:n 1 momentin nojalla raukeamaan silloinkin, kun pesässä on omaisuutta enemmän kuin tarvitaan konkurssikustannuksien maksuun. Konkurssipesään kuulunut omaisuus palautuu tällöin velalliselle. Velkojien saatavien maksamisen turvaamiseksi ehdotetaan, että pesänhoitaja velvoitettaisiin varaamaan ulosottomiehelle tilaisuus omaisuuden ulosmittaukseen. Ulosmittaus edellyttäisi tietenkin konkurssi- tai muun velkojan ulosottohakemusta. Kovin pitkää aikaa ulosmittaukseen ei tarvitse varata. Pesänhoitajan olisi pykälän mukaan palautettava velalliselle sellaiset varat, joita ei ulosmitata. Säännös koskee tietenkin vain ulosmittauskelpoisten varojen luovuttamista.

7 §. *Vastattavaksi ottaminen.* Raukeamiskelpoinen konkurssi voi ehdotuksen mukaan jatkua, jos yksi tai useampi velkojista ottaa konkurssimenettelyn kustannukset vastattavakseen. Konkurssisääntöön asiasta ei sisälly nimenomaisia säännöksiä, mutta menettely on perustunut pitkäaikaiseen käytäntöön.

Pykälän 1 momentin mukaan velkojan on ilmoitettava vastattavaksi ottamisesta pesänhoitajalle. Pesänhoitaja voi tiedustella velkojien halukkuutta kustannusvastuuseen heti, kun käy selville, että pesän varoin konkurssia ei pystytä saattamaan loppuun. Ennen konkurssin raukeamisesityksen tekemistä pesänhoitajalla on myös velvollisuus 2 §:n 2 momentin mukaisesti tehdä tällainen tiedustelu.

Ehdotuksen mukaan kuluvastuuseen sitoutuva velkoja voisi rajoittaa vastuutaan. Velkoja voisi ilmoittaa pesänhoitajalle vastuunsa olevan voimassa vain siihen saakka, kunnes velkojan sitoumuksessaan yksilöimät toimenpiteet on tehty. Sitoumus on vapaamuotoinen, mutta yleensä pesänhoitajan on syytä vaatia se kirjallisena. Velkoja ei sitoumuksessaan voisi rajoittaa kuluvastuutaan johonkin rahamäärään vaan ainoastaan niin, että kuluvastuu on voimassa sellaisen ajan, jonka kuluessa velkojan yksilöimät toimenpiteet tulevat suoritetuiksi. Käytännössä tavallista on, että velkoja sitoutuu kuluvastuuseen sen vuoksi, että velkoja arvioi jonkin takaisinsaatikanteen tuottavan pesään velkojille jaettavia varoja. Velkoja ei kuitenkaan voisi rajoittaa vastuutaan vain kyseisestä oikeudenkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin vaan olisi vastuussa myös muista konkurssimenettelyn kustannuksista niin kauan kunnes kanteesta on saatu lainvoimainen ratkaisu.

Velkoja ei liioin voisi rajoittaa vastuutaan niin, että se loukkaisi velkojien yhdenvertaisuutta. Velkoja ei esimerkiksi voi edellyttää, että vain määrätty takaisinsaatikanteet nostetaan. Velkojan sitoumukselta edellytetään myös, että se on menettelyn jatkumisen kannalta tarkoituksenmukainen. Tämä tarkoittaa ennen muuta sitä, että sitoumuksen tulee olla niin kattava, että sen voidaan olettaa riittävän konkurssimenettelyn loppuunsaattamiseksi tarvittaviin kustannuksiin.

Konkurssimenettelyn kustannukset ehdotetaan määriteltäväksi *2 momentissa*. Niitä ovat tuomioistuinmenettelystä perittävät oikeudenkäyntimaksut, pesänhoitajan palkkio sekä pesän selvityksestä ja hoidosta aiheutuvat muut kustannukset. Velkojan kuluvastuu käsittäisi myös sellaiset kustannukset, jotka ovat syntyneet ennen sitoumuksen antamista. Tällaisia kustannuksia sitoumuksessa ei olisi mahdollista rajata pois kuluvastuun piiristä. Konkurssimenettelystä aiheutuvien kustannusten lisäksi kuluvastuu ei koskisi muita pesän massavelkoja. Velkojan vastuu rajoittuisi siis pesän varsinaisiin selvitys- ja hoitokustannuksiin.

Pesänhoitaja voi olla hyväksymättä velkojan ilmoituksen kulujen vastattavaksi ottamisesta. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että velkoja on rajannut vastuutaan tavalla, joka ei ole hyväksyttävissä. Perusteena voi olla myös syy epäillä velkojan maksukykyä. Jos pesänhoitaja ei hyväksy velkojan ilmoitusta, pykälän *3 momentin* mukaan pesänhoitaja tai velkoja voisi saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi, voidaanko ja millä ehdoin velkojan sitoumus hyväksyä. Pesänhoitaja voi edellyttää velkojalta vakuutta sitoumukselleen. Jollei velkoja aseta vakuutta, asia olisi saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi. Vaikka velkoja sitoutuisi kuluvastuuseen, voi konkurssin jatkaminen olla silti epätarkoituksenmukaista esimerkiksi tilanteessa, jossa on ilmeistä, että pesään on saatavissa vain hyvin vähän varoja. Tällaisessa tilanteessa pesänhoitajan tulee 1 §:n 1 momentin nojalla tehdä esitys konkurssin raukeamisesta ja esityksen käsittelyn yhteydessä tulee ratkaistavaksi kysymys siitä, jatketaanko konkurssia velkojan kuluvastuulla. Pesänhoitajan ja velkojan olisi aina esitettävä sitoumusta tai sille vaadittavaa vakuutta koskeva vaatimuksensa tuomioistuimelle muutenkin aina ennen kuin tuomioistuin päättää konkurssin raukeamisesta. Tuomioistuimen päätöksen voidaan hakea muutosta valittamalla.

8 §. *Julkisselvitys*. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset konkurssin jatkamisesta julkisselvityksenä. Julkisselvityksestä päättäisi tuomioistuin konkurssiasiamiehen esityksestä.

Pykälän *1 momentin* mukaan konkurssi voitaisiin määrätä jatkumaan julkisselvityksenä, jos sitä voidaan pitää perusteltuna pesän varojen vähäisyyden taikka velalliseen tai konkurssipesään kohdistuvien selvitystarpeiden tai muun erityisen syyn vuoksi. Tavallisimmin asia tulisi tuomioistuimen harkittavaksi pesänhoitajan raukeamisesityksen yhteydessä. Konkurssiasiamies saa tiedon raukeamisesityksestä pesänhoitajalta 2 §:n nojalla ja pesänhoitaja voi luonnollisesti muutenkin neuvotella julkisselvityksen tarpeesta konkurssiasiamiehen kanssa. Pesäluettelon ja velallisselvityksen lisäksi konkurssiasiamies voi myös tarvita pesänhoitajalta muitakin pesää koskevia tietoja.

Yleensä julkisselvitys tulisi kyseeseen konkurssin raukeamisen vaihtoehtona. Estettä ei kuitenkaan olisi sille, että julkisselvitykseen määrättäisiin sellainen konkurssipesä, joka varojensa määrän puolesta voisi edelleen jatkua normaalimenettelyssä, mutta jossa konkurssiasiamiehen mielestä on tarvetta esimerkiksi selvittää velallisen tai pesän hallinnon toimia. Konkurssi voitaisiin määrätä jatkumaan julkisselvityksenä silloinkin, kun joku velkojista on ilmoittanut ottavansa tai on ottanut konkurssikustannukset vastattavakseen.

Julkisselvityksen tarve voi toisinaan johtua siitä, että konkurssiasiamies pitää tarpeellisenä selvittää velallisen konkurssia edeltänyttä toimintaa perusteellisemmin kuin mitä velallisselvityksen laatimiseksi on selvitetty pesähoitajan toimesta. Velallisselvityksen sisältöön mahdollinen julkisselvitys ei kuitenkaan vaikuttaisi, sillä konkurssiasiamiehen ratkaisu julkisselvityksen esittämisestä tulee tehtäväksi vasta velallisselvityksen valmistuttua. Pesähoitaja ei siten voi jättää velallisselvitystä esimerkiksi joltain osin laatimatta julkisselvitykseen vetoamalla.

Konkurssiasiamies voi nykyisinkin määrätä raukeavissa konkurssipesissä suoritettavaksi erityistarkastuksen, jossa selvitetään velallisen tilit ja tarkastetaan konkurssia edeltänyt toiminta. Tämä olisi edelleenkin mahdollista eikä julkisselvitys olisi välttämätön erityistarkastuksen toimittamiseksi. Erityistarkastuksissa on tullut esiin muun muassa takaisinsaantiperusteita ja yhtiöoikeudellisia vastuuperusteita, jotka eivät konkurssin rautessa ole johtaneet toimenpiteisiin. Julkisselvityksessä konkurssipesään 9 §:n nojalla määrättävä julkisselvittäjä voisi pesähoitajana ajaa tarvittavia kanteita koko velkojakollektiivin hyväksi.

Julkisselvitys tulisi, kuten edellä on todettu, kysymykseen myös, jos selvitystarpeet kohdistuvat konkurssipesään. Esimerkiksi epäilyt pesähoitajan tai konkurssihallinnon väärinkäytöksistä voisivat olla perusteena siirtymiselle julkisselvitykseen. Julkisselvitys voitaisiin määrätä myös muusta erityisestä syystä. Erityinen syy voi olla esimerkiksi tilanteessa, jossa pesähoitaja on osoittautunut kyvyttömäksi täyttämään tehtäviään tai velkojien väliset erimielisyydet ovat niin merkittäviä, ettei konkurssihallinto ole enää toimintakykyinen.

Pykälän 2 *momentissa* viitataan konkurssiasiamiehen esityksen käsittelyn osalta 3 §:ään. Tuomioistuimen harkinnan mukaan esityksestä voitaisiin kuulla velallista ja suurimpia velkoja. Pesähoitajaa esityksestä olisi kuultava aina. Esitys voitaisiin käsitellä myös istunnossa. Tuomioistuimen on, jos julkisselvitykseen siirrytään, määrättävä pesähoitajalle maksettava palkkion suuruus. Palkkion määrittämisessä noudatettaisiin 4 ja 5 §:n säännöksiä.

Tuomioistuimen pesähoitajan palkkiota koskevaan päätöksen voidaan hakea muutosta valittamalla. Sen sijaan päätökseen, jolla konkurssi on määrätty jatkumaan julkisselvityksenä, ei 13 §:n mukaan saa hakea muutosta.

9 §. *Julkisselvitykseen siirtymisen vaikutukset.* Julkisselvitykseen siirtymisen johdosta konkurssipesän hallinto *1 momentin* mukaan lakkaa ja hallintoa ryhtyy hoitamaan konkurssiasiamiehen määräämä henkilö. Kysymyksessä on kuitenkin edelleen konkurssi, johon sovelletaan kaikkia konkurssia koskevia säännöksiä, jollei nyt kyseessä olevassa luvussa säädetä toisin. Konkurssipesään aiemmin määrätyn pesähoitajan tehtävä päättyy, kun päätös julkisselvitykseen siirtymisestä on tehty.

Julkisselvityksessä velkojilla ei olisi lainkaan päätösvaltaa. Päätösvaltaa käyttäisi yksin konkurssiasiamiehen määräämä konkurssipesän julkisselvittäjä.

Julkisselvittäjän tulisi täyttää pesänhoitajan kelpoisuusehdot, joista sisältyvät säännökset 8 luvun 3 §:ään. Estettä ei olisi sille, että pesänhoitajana kyseisessä konkurssipesässä ollut henkilö määrättäisiin julkisselvittäjäksi. Myös pesänhoitotehtäviä hoitava asianajaja tai muu henkilö voisi tulla kyseeseen. Julkisselvittäjänä voisi toimia kelpoisuusehdot täyttävä konkurssiasiamiehen toimiston virkamieskin.

Konkurssiasiamies voisi peruuttaa antamansa määräyksen ja määrätä uuden julkisselvittäjän. Peruuttamiselle saattaa olla aihetta samoista syistä kuin pesänhoitajan vapauttamiselle (8 luvun 4 §). Esimerkiksi tehtäviään laiminlyövä julkisselvittäjä voitaisiin vaihtaa toiseen henkilöön.

Pykälän 2 *momentin* mukaan julkisselvittäjästä olisi soveltuvin osin voimassa, mitä konkurssilaissa tai muualla lainsäädännössä säädetään pesänhoitajasta. Lähtökohtana olisi, että julkisselvittäjä suorittaa samat tehtävät kuin pesänhoitaja. Osin julkisselvittäjän valtuudet olisivat laajemmat kuin pesänhoitajan normaalissa konkurssimenettelyssä. Kun velkojainhallintoa ei julkisselvityksessä ole, eivät esimerkiksi pesänhoitajan päätösvaltaa rajoittavat säännökset koskisi julkisselvittäjää. Konkurssiasiamies voisi lisäksi antaa laista poikkeavia määräyksiä siitä, missä laajuudessa ja miltä ajanjaksoilta julkisselvittäjän on täytettävä pesänhoitajalle kuuluva selontekovelvollisuus (13 luvun 14 §).

Julkisselvitys tulee tavallisesti kysymykseen varattomassa tai vähävaraisessa konkurssipesässä. Konkurssin alkamisesta on ehdotuksen mukaan kuulutettu ja konkurssivalvonta toimitetaan normaalisti näissäkin pesissä. Myös saatavien selvittäminen olisi toimitettava julkisselvityksessä samassa laajuudessa kuin 11 luvun mukaan muissakin pesissä. Julkisselvittäjän olisi tarkastettava valvonnat ja tarvittaessa vaadittava valvonnan täydentämistä tai oikaisemista (11 luvun 13 ja 14 §). Saatavia voitaisiin myös valvoa jälkivalvontana pesälle suoritettavaa maksua vastaan (11 luvun 15 §). Ehdotuksen mukaan valvontojen tarkastaminen on toimitettava hyvän pesänhoitotavan edellyttämässä laajuudessa. Selvää on, että julkisselvittäjä joutuu tarkastamaan valvontoja vain, jos on ennakoitavissa, että pesästä saattaa riittää velkojille jako-osuuksia.

Ehdotuksen mukaan konkurssissa ei ryhdytä laatimaan valvontojen perusteella jakoluetteloehdotusta, jos on ilmeistä, että pesän varoista ei riitä velkojille jako-osuuksia (12 luvun 1 §:n 1 momentti). Säännös koskee myös julkisselvitystä. Jakoluetteloehdotuksen laatimiseen ryhdyttäisiin siis vasta sellaisessa vaiheessa, jossa pesässä on varoja velkojille jaettavaksi tai on ennakoitavissa, että pesään saadaan esimerkiksi takaisinsaannin perusteella riittävästi varoja jako-osuuksien maksamiseen.

10 §. *Julkisselvityksen kustannukset.* Julkisselvityksestä aiheutuviin konkurssimenettelyn kustannuksiin käytettäisiin ensisijaisesti konkurssipesän varoja. Siltä osin kuin pesän varat eivät riitä, kustannuksista vastaisi valtio. Valtio ei kuitenkaan vastaisi sellaisista kustannuksista, jotka ovat syntyneet ennen julkisselvitykseen siirtymistä. Jos konkurssi on jatkunut ennen julkisselvitykseen siirtymistä velkojan ottaman kuluvastuun turvin, velkoja voisi

saada korvauksen maksamistaan kuluista siltä osin kuin konkurssipesän varat siihen riittävät.

Kustannusten korvaamisesta päättäisi pykälän mukaan konkurssiasiamies. Julkisselvittäjän olisi esitettävä palkkionsa ja kustannusten perusteista vastaavanlainen selvitys kuin pesänhoitajan. Konkurssiasiamiehen päätöksen mukaisesti valtion varoista voitaisiin maksaa myös pesän juoksevia menoja, jollei pesässä ole varoja niiden maksamiseen.

11 §. *Julkisselvityksen päättäminen.* Ehdotuksen mukaan julkisselvityksessä olisi aina laadittava 18 luvussa tarkoitettu lopputilitys. Lopputilitys laadittaisiin silloinkin, kun pesässä ei ole varojen vähäisyyden vuoksi laadittu jakoluetteloa. Myös julkisselvittäjä voisi sopia konkurssiasiamiehen kanssa siitä, että pesän lopettamisen vaatimat toimenpiteet suoritetaan konkurssiasiamiehen tai hänen määräämänsä toimesta.

Julkisselvittäjän olisi toimitettava lopputilitys tiedoksi konkurssiasiamiehelle ja velalliselle. Velkojille lopputilitys olisi ehdotuksen mukaan toimitettava vain, jos pesän varat ovat riittäneet jako-osuuksien maksamiseen. Varattomassa pesässä asiakirjojen toimittaminen mahdollisesti suurellekin velkojajoukolle aiheuttaisi tarpeettomasti työtä ja kustannuksia. Velkojilla ei liioin ole samanlaista tarvetta kohdistaa valvontaa julkisselvittäjän toimia kohtaan, koska julkisselvittäjä on toimikautensa ajan selontekovelvollinen konkurssiasiamiehelle. Jos velkoja kuitenkin varattomassa pesässä pyytää lopputilitystä, julkisselvittäjän tai konkurssiasiamiehen on se luonnollisesti toimitettava. Myöhemmin, kun 21 luvussa tarkoitettu tietojenvälitysjärjestelmä saadaan käyttöön, kukin velkoja voi halutessaan saada järjestelmästä tiedon lopputilityksestä.

Pykälässä viitattaisiin myös lopputilityksen moitteen osalta 18 lukuun, jonka 6 §:n mukaan lopputilityksen moitteesta on voimassa, mitä 14 luvun 7 §:ssä säädetään. Julkisselvityksessä moiteaika laskettaisiin siitä, kun julkisselvittäjä on vahvistanut lopputilityksen.

12 §. *Konkurssipesän hallinnon palauttaminen.* Julkisselvityksestä olisi mahdollista siirtyä takaisin normaaliin konkurssimenettelyyn, kun se syy, jonka vuoksi julkisselvitykseen on siirrytty, on poistunut. Pykälän 1 momentin mukaan tuomioistuimien määräisi tällöin pesänhoitajan ja päättäisi hallinnon palauttamisesta velkojille. Asia voisi tulla tuomioistuimen käsiteltäväksi konkurssiasiamiehen tai velkojan esityksestä. Esitys voitaisiin tehdä missä menettelyn vaiheessa hyvänsä. Edellytyksenä hallinnon palauttamiselle olisi, että konkurssipesän varat riittävät konkurssimenettelyn kustannuksiin ja hallinnon palauttaminen on muuten tarkoituksenmukaista. Hallinnon palauttaminen voi olla tarkoituksenmukaista yleensä vain, jos pesän varat riittävät jako-osuuksien maksamiseen. Lisäksi edellytettäisiin, että velkojainhallinnon palauttamista voidaan pitää tarpeellisena esimerkiksi pesän omaisuuden realisoinnista päättämiseksi tai takaisinsaantikanteiden ajamiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan konkurssiasiamiehen olisi toimitettava esityksensä tiedoksi velalliselle ja suurimmille velkojille. Tuomioistuimen harkinnan

mukaan esityksestä voitaisiin lisäksi kuulla velallista ja velkojia. Päätökseen, jolla konkurssipesä on määrätty palautettavaksi velkojien hallintoon, ei saa hakea muutosta (13 §).

13 §. *Ilmoitukset ja muutoksenhaku.* Pykälän 1 momentissa viitattaisiin 21 lukuun, jonne sisältyvät säännökset siitä, miten konkurssin raukeamisesta ja julkisselvityksestä on ilmoitettava.

Pykälän 2 momentin mukaan päätökseen, jolla hakemus konkurssin raukeamisesta on hylätty (1 §), konkurssi on määrätty jatkumaan julkisselvityksenä (8 §) tai jolla konkurssipesä on palautettu velkojien hallintoon (12 §), ei saa hakea muutosta. Kyse on sellaisista konkurssimenettelyn aikana tehdyistä päätöksistä, joista muutoksenhakuoikeus ei ehkä olisi oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 1 §:n 3 momentin mukaankaan sallittu, mutta selvyiden vuoksi asiasta on katsottu tarpeelliseksi ottaa nimenomainen säännös.

11 luku. Konkurssisaatavat, valvonta ja saatavien selvittäminen

Lain 1 luvun 5 §:ssä on perussäännös siitä, mitkä saatavat ovat konkurssisaatavia. Lain 11 lukuun tulisi yleinen säännös siitä, mitä oikeuksia konkurssisaatavan haltijalla on (1 §), eräitä konkurssisaatavia koskevia erityissäännöksiä (2-4 §) sekä säännökset saatavien valvonnasta ja muusta ilmoittamisesta (5-16 §).

1 §. *Yleissäännös konkurssivelkojan asemasta.* Pykälään sisältyvät konkurssivelkojan asemaa koskevat yleiset säännökset.

Pykälän 1 momentti ilmaisee yleisen periaatteen, jonka mukaan velkojia kohdellaan konkurssissa yhdenvertaisesti velkojan kansalaisuudesta taikka kotitai asuinpaikasta riippumatta. Tältä osin säännös vastaa voimassaolevaa oikeuttamme. Yhdenvertaisen kohtelun periaate on siis yleinen ja ulottuu laajemmalle kuin EY:n maksukyvyttömyysasetuksen 39 artiklan määräys oikeudesta saatavien ilmoittamiseen. Pykälässä tuodaan myös esiin, että jokaisella velkojalla on oikeus käyttää velkojalle lain mukaan kuuluvia oikeuksia. Velkojan oikeuksien käyttö tarkoittaa muun muassa oikeutta saada tietoja pesästä ja sen hoidosta sekä oikeutta osallistua pesän hallintoon. Konkurssivalvonnan jälkeen nämä oikeudet kuuluvat vain velkojille, joiden saatavat voidaan valvonnan tai muun syyn vuoksi ottaa jakoluettelossa huomioon.

Mahdollisuus käyttää velkojan oikeuksia on siis yhtäläinen esimerkiksi saatavan määrästä ja etuoikeudesta riippumatta. Tästä on tosin eräitä tarkoituksenmukaisuussyistä johtuvia poikkeuksia. Niinpä pienvelkojalle voidaan maksaa jako-osuus pesänhoitajan arvion perusteella ja pienvelkojan tiedonsaanti pesän hallintoon osallistumiseksi edellyttää velkojalta enemmän omatoimisuutta kuin muilta velkojilta.

Pykälän 2 momentissa luetellaan, millä tavalla velkoja voi saada suorituksen konkurssissa velallisen rahaksi muutetusta omaisuudesta. Velkojat saavat suorituksen ensisijaisesti jako-osuutena saatavansa määrän ja sille kuuluvan

mahdollisen etuoikeuden mukaan. Panttivelkoja saa ottaa suorituksen panttina olevasta velallisen omaisuudesta. Pantin arvon ylittävä osa velasta on vakuudetonta konkurssisaatavaa. Lisäksi momentissa viitataan velkojan oikeuteen käyttää saatavansa kuittaukseen, josta säädetään 6 luvussa. Momenttiin kirjattuja periaatteita noudatetaan myös konkurssisäännön mukaan.

2 §. *Vieraassa valuutassa oleva saatava.* Pykälän mukaan vieraassa valuutassa olevan saatavan arvo määräytyisi konkurssissa Suomen rahana konkurssin alkamispäivän kurssin mukaan laskettuna. Ehdotettu säännös koskee vain vieraan valuutan arvon määräytymisen ajankohtaa. Säännös ei sitä vastoin estä velkojaa toimittamasta konkurssivalvontaa ulkomaan valuutassa. Velkojan ei liioin tarvitse ilmoittaa saatavan arvoa Suomen rahana, vaan pesähoitajan tehtävänä on muuntaa ulkomaan rahassa valvottu saatava Suomen rahaksi. Euron käyttöönotto on tietenkin vähentänyt säännöksen merkitystä.

Velkakirjalain (622/1947) 7 §:ssä on säännökset sen varalta, että velka on muun kuin maksupaikan rahalajin mukainen. Yleensä velan saa suorittaa maksupaikan rahalla maksupäivän arvoon, jollei toisin ole sovittu. Pykälään sisältyvät lisäksi säännökset, joilla suojataan velkojaa siltä, ettei velkojan asema kurssimuutosten vuoksi heikenny maksun viivästyessä. Lainkohdan nojalla velkojalla on tällöin valuutan arvon laskun perusteella oikeus vaatia maksua sen päivän kurssin mukaan, jona maksu olisi ollut suoritettava.

Konkurssisäännössä ulkomaan rahan määräisestä velvoitteesta ei ole erityissäännöksiä. Selvää on, että konkurssissa ulkomaan rahan määräinen saatava voidaan valvoa kyseisessä valuutassa. Jako-osuuksia laskettaessa saatava otettaneen yleensä huomioon maksupäivän kurssin mukaan lasketun määräisenä. Vakiintuneita menettelytapoja ei tiettävästi ole siitä, miten ulkomaan valuutan arvon vaihtelut tulisi ottaa huomioon konkurssivelkojan äänimäärää laskettaessa. Tämä johtunee siitä, ettei asia ole käytännössä ollut ajankohtainen tai asiasta ei ainakaan ole aiheutunut ongelmia.

Säännökset ulkomaan rahana olevan konkurssisaatavan huomioon ottamisesta poikkeavat toisistaan eri pohjoismaissa. Tanskan konkurssilakiin sisältyy säännös, jonka mukaan ulkomaan valuutassa oleva saatava muunnetaan Tanskan rahaksi sen päivän kurssin mukaan laskettuna, jona konkurssiin asettaminen tapahtui (6 luvun 40 §:n 2 kappale). Varojen jakoa tai velkojien äänioikeutta koskevissa säännöksissä ei muuntamista säännellä. Ruotsin konkurssilaissa on säännös, jonka mukaan ulkomaan rahassa oleva saatava otetaan huomioon sen päivän kurssin mukaan, jona jakoehdotus laaditaan. Jos varoja jaetaan velkojille ennakoon, saatava otetaan huomioon maksupäivän kurssin mukaan (5:13.2 §). Norjan laissa (Lov om fordringshavernes dekningsrett, 6:5 §) ulkomaan rahan määräinen saatava muunnetaan määräpäivän kurssin mukaan, jollei velkoja ole esittänyt vaatimusta tätä aikaisemman päivän kurssin käyttämisestä. Määräpäivällä tarkoitetaan konkurssissa yleensä päivää, jona konkurssihakemus tehtiin, jos velallinen asetetaan siitä hakemuksesta konkurssiin.

Ehdotuksen mukaan velkojan valvoman saatavan arvo määrättäisiin konkurssin alkamisajankohdan perusteella ja jako-osuuksia laskettaessa käytettäisiin siis alkamispäivän kurssia. Se, että saatavan arvoa ei määriteltäisi uudelleen

konkurssin alkamisen jälkeen tapahtuneiden kurssimuutosten perusteella, helpottaa pesäinhoitajan työtä, koska jako-osuudet voidaan laskea jakoluetteloon lopullisina. Ehdotus on siten omiaan yksinkertaistamaan menettelyä. Alkamispäivän arvo määräisi myös velkojan äänimäärän suuruuden, mikä helpottaa velkojainkokouksen järjestämistä. Valuuttakurssin muutokset voivat olla eri suuntaisia eikä konkurssin alkaessa voida varmuudella tietää, kenen eduksi kurssin kiinnittäminen konkurssin alkamishetkeen lopulta tulee. Tässä suhteessa ehdotus ei voi loukata velkojien yhdenvertaisuutta. Menettelyn myöhemmässä vaiheessa ei liioin jää tilaa arveluille esimerkiksi siitä, miten pesän varojen jakoajankohta on vaikuttanut velkojille tulevien jako-osuuksien suuruuteen.

Jos velkoja itse ilmoittaa ulkomaan rahassa olevan saatavansa Suomen rahassa esimerkiksi valvontakirjelmän päivämäärän kurssin mukaisena, muuntaminen konkurssin alkamisajankohdan kurssin perusteella on pesäinhoitajan tehtävä. Ehdotettua säännöstä siis noudatettaisiin silloinkin, kun alkamispäivän kurssi johtaa siihen, että saatava velkojan käyttämän laskuperusteen mukaan laskettuna olisi pienempi kuin alkamispäivän kurssiin muunnettu saatava.

3 §. *Yhteisvelkasuhteet.* Pykälä koskee konkurssivalvontaa yhteisvelkasuhteessa eli silloin, kun velallisen velasta on annettu takaus tai pantti taikka velasta vastaa velallisen kanssavelallisena joku muukin henkilö.

Konkurssisäännössä erityisiä yhteisvelkasuhdetta koskevia säännöksiä ei ole, mutta yleisestä valvontavelvollisuudesta seuraa, että jako-osuuden saamiseksi velkojan on valvottava velalliselta oleva saatavansa. Takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta annetun lain 16 § edellyttää velalliselta olevan todellisen saatavan valvontaa. Velkojalla on tämä valvontavelvollisuus siihen saakka, kunnes takaaaja on tehnyt velkojalle suorituksen. Takaajan ei tarvitse valvoa ehdollista takautumissaatavaansa, vaan takaaaja voi vedota velkojan tai kanssatakaajan suorittamaan saman saatavan valvontaan. Sama koskee kanssavelallista ja vierasvelkapantin antajaa. Tässä tarkoitettussa yhteisvelkasuhteessa olevalla on aina oikeus valvoa velkojan kanssa rinnakkain ehdollinen takautumissaatavansa velalliselta. Jos yhteisvelkasuhteessa oleva on tehnyt velkojalle suorituksen ennen konkurssia, hänen on valvottava tähän suoritukseen perustuva saatavansa, jotta hän ei menettäisi miltään osin oikeuttaan vaatia kanssatakaajaa tai muuta samasta velasta vastuussa olevaa suorittamaan velasta omaa osuuttaan.

Pykälässä on säännökset sekä sen tilanteen varalta, että takaaaja ei ole maksanut päävelkaa lainkaan tai on maksanut päävelan vain osaksi, että sen tilanteen varalta, että päävelka on maksettu takaaajan toimesta kokonaan ennen valvontapäivää. Säännökset koskevat myös vierasvelkapantin antajaa ja velallisen kanssa yhteisvastuullisessa velkasuhteessa olevaa kanssavelallista.

Pykälän 1 momentin mukaan velkoja voi valvoa saatavansa ottamatta huomioon takaajalta tai kanssavelalliselta konkurssin alkamisen jälkeen saamaansa suoritusta. Sama koskee tilannetta, jossa velkoja saa suorituksen velallisen velasta annetusta vierasvelkapantista. Säännös liittyy läheisesti 17 luvun 6 §:ään, jossa ehdotetaan säädettäväksi jako-osuuden maksamisesta yhteisvelkasuhteessa.

Pykälä ei koske velkojan äänimäärää, joka puolestaan määräytyy 13 luvun 12 §:n 2 momentin mukaan.

Velkoja voi siis ehdotuksen mukaan valvoa saatavan sen suuruisena kuin se oli konkurssin alkaessa. Koska toisaalta valvonnan laiminlyönti voi jäljempänä selostettavin tavoin johtaa takaajan vastuun vähenemiseen, velkojan on tältä välttyäkseen valvottava saatavansa velalliselta täysimääräisesti, siis ottamatta huomioon takaajan konkurssin alkamisen jälkeen tekemiä osasuorituksia. Velkojan siis kannattaa valvoa saatavansa sen määräisenä kuin säännös antaa mahdollisuuden, koska valvottu saatava otetaan huomioon velkojalle tulevaa jako-osuutta laskettaessa.

Takaaja puolestaan voi valintansa mukaan valvoa takautumissaatavansa sen suuruisena kuin hän on maksanut päävelkaa ennen konkurssin alkamista tai sen lisäksi myös ehdollisen saatavansa velalliselta eli konkurssin alkaessa maksamatta olevan päävelan. Estettä ei luonnollisesti ole sillekään, että takaaja valvoo takautumissaatavansa sen suuruisena kuin hän on maksanut päävelkaa valvonta-ajankohtaan mennessä. Ehdollisen takautumissaatavansa takaaja voi valvoa rinnakkain velkojan valvonnan kanssa. Toisaalta velkojan valvonta koituu myös takaajan hyväksi kuten nykysinkin, joten ehdollista takautumissaatavaa takaajan ei ole tarpeen valvoa. Jos takaaja ennen jako-osuuksien maksamista maksaa päävelan kokonaan, takaajalle maksetaan jako-osuus velkojan valvonnan perusteella (17 luvun 6 §).

Jos takaaja on kuitenkin maksanut päävelan kokonaan ennen valvontapäivää, velkojalla ei enää ole saatavaa konkurssivelalliselta eikä edellä selostettua säännöstä sovelleta. Tällöin takaajan on valvottava takautumissaatavansa, jotta takaaja voisi saada konkurssipesän varoista jako-osuutta, jollei takaaja voi vedota velkojan ennen takaajan suoritusta jo tekemään valvontaan.

Valvontaa koskevat säännökset koskevat *2 momentin* mukaan myös vierasvelkapanantin antajaa ja yhteisvastuullista kanssavelallista.

Takauksessa ja vierasvelkapanantauksessa erityinen kysymys on se, miten velkojan valvonnan laiminlyönti vaikuttaa velkojan oikeuteen periä velkaa takaajalta. Aikaisemman lainsäädännön mukaan velkoja menetti kokonaan oikeutensa takaajaa kohtaan, jos velkoja laiminlöi päävelan valvonnan. Nykyisin säännökset tästä sisältyvät lakiin takauksesta ja vierasvelkapanantauksesta (16 §, vierasvelkapanantauksen osalta 41 §). Jos velkoja jättää saatavansa ilmoittamatta velallisen konkurssissa, takaaja vapautuu takausvastuusta siltä osin kuin velkoja olisi saatavansa valvomalla saanut päävelalle suorituksen konkurssipesän varoista, joten velkojan laiminlyönnin seuraamukset määräytyvät todellisten vaikutusten mukaan. Jos velkojille ei konkurssissa kerry jako-osuutta lainkaan, velkoja voi vaatia koko päävelkaa takaajalta, vaikka velkoja olisi jättänyt saatavan valvomatta. Jos jako-osuutta olisi kertynyt 20 prosenttia päävelan määrästä, takaaja vapautuu maksamasta kyseistä määrää valvonnan laiminlyöneelle velkojalle. Lain siirtymäsäännösten mukaan näitä säännöksiä sovelletaan, vaikka sitoumus olisi annettu ennen lain voimaantuloa (44 §).

Takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta koskevassa laissa ei ole erityissäännöstä siitä, miten päävelan maksaneen takaajan laiminlyönti valvoa takautumissaatavansa velalliselta vaikuttaa takaajan takautumisoikeuteen muihin takaajiin nähden. Lain 16 §:n periaatetta voidaan tällöin soveltaa analogisesti, jotta takaajien asema ei olisi erilainen riippuen siitä, onko valvonnan laiminlyönyt velkoja vai päävelan maksanut takaaja. Tällä perusteella päävelan kokonaan ennen valvontapäivää maksanut takaaja menettäisi takautumisoikeutensa kanssatakaajiaan kohtaan sillä määrällä, jonka takaaja olisi saanut jako-osuutena konkurssipesästä valvomalla saatavansa.

4 §. *Rajoitukset velkojan oikeuteen saada suoritus.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi konkurssisäännön 26 §:ää (759/1991) vastaava säännös, jonka mukaan kohtuutonta palkkaa, palkkiota tai siihen rinnastettavan etuutta koskevaa saatavaa ei voida määrätä maksettavaksi konkurssipesään kuuluvista varoista, jos saatava riitautetaan tällä perusteella. Kysymys on siis velallisen ja velkojan välisessä suhteessa pätevästä saatavasta, jota ei kuitenkaan voida hyväksyä maksettavaksi konkurssipesän varoista saatavan muita velkoja loukkaavan luonteen vuoksi. Jos tällainen palkka tai muu etuus on maksettu ennen konkurssia, se on takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain vastaavan sisältöisen 7 §:n mukaan peräytettävissä konkurssipesään.

Palkan tai muun etuuden ja tehdyn työn välistä epäsuhdetta arvioitaessa otetaan huomioon kyseiselle henkilölle aiemmin maksettu palkka, työsuhteen kesto, työn vaativuus ja paikkakunnalla samasta työstä yleensä maksettava palkka. Asiaa on käsitelty laajalti hallituksen esityksessä eduskunnalle takaisinsaantia konkurssipesään koskevaksi lainsäädännöksi (HE 102/1990 vp).

Riitauttajana voi puheena olevissa tapauksissa olla myös palkkaturva-asiaa hoitava työvoimaviranomainen, sillä palkkaturvalain (866/1998) 24 §:n 2 momentin nojalla työvoima- ja elinkeinokeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi. Vastaava säännös sisältyy merimiesten palkkaturvalakiin (1108/2000, 22 §).

Kohtuutonta palkkaa tai muuta etuutta ei myöskään voida käyttää kuittaukseen. Jos siis konkurssipesä velkoo saatavaa esimerkiksi velallisyrittäjän palveluksessa olleelta, tämä ei voi kuitata velkaa tässä pykälässä tarkoitettulla työpalkkasaatavalla. Velkojan kuittausoikeuden rajoituksista säädetään 6 luvun 2 §:ssä. Konkurssisäännössä vastaava säännös sisältyy 26 §:ään.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi eräistä rajoituksista ulkomaisten julkisoikeudellisten saatavien maksunsaantioikeuteen konkurssissa.

Vieraalle valtiolle maksettavaa veroa tai muuta maksua ei voitaisi liioin suomalaisessa konkurssissa hyväksyä silloin, jos kyseinen valtio ei hyväksy sikäläisessä maksukyvyttömyysmenettelyssä Suomessa määrättyä veroa tai maksua. Valtiolla ei ole yleistä velvollisuutta tunnustaa toisessa valtiossa määrättyjä veroja ja muita julkisoikeudellisia maksuja. Tunnustamiseksi edellytetään siis vastavuoroisuutta eli että Suomessa määrätty vero tai maksu tunnustetaan vastaavasti toisessa valtiossa. Konkurssissa ei kuitenkaan voitaisi

ottaa huomioon sellaista vieraassa valtiossa määrättyä veroa tai julkista maksua, jota ei voida pitää oikeusjärjestyksen perusteiden mukaisena. Pesänhoitaja voisi olla hyväksymättä jakoluetteloon esimerkiksi valvontaa, joka perustuu luonteeltaan konfiskatorisiin veroluonteisiin maksuihin. Velallisen omaisuuden perusteettomaan haltuunottoon perustuvaa, omaisuuden säilytyksestä perittävää maksua voitaisiin myös pitää esimerkkinä oikeusjärjestyksen vastaisesta saatavasta.

EU:n jäsenvaltioiden suhteen on huomattava, että EY:n maksukyvyttömyysasetuksen mukaan velkojalla, jolla on asuin- tai kotipaikka muussa jäsenvaltiossa kuin menettelyn aloitusvaltiossa, mukaan lukien jäsenvaltion vero- ja sosiaaliturvaviranomaiset, on oikeus ilmoittaa vaatimuksensa maksukyvyttömyysmenettelyssä (39 artikla).

Momentissa tarkoitettuja saatavia ei voida konkurssissa käyttää myöskään kuittaukseen. Tämä käy ilmi 6 luvun 2 §:stä.

5 §. *Saatavien valvonta.* Nykyisin pääsääntönä konkurssissa on, että velkojan on valvottava saatavansa saadakseen jako-osuutta pesän varoista. Valvonnan laiminlyönnin uhkana on, että velkoja menettää oikeuden maksun saantiin konkurssipesän varoista. Valvontakirjelmä on toimitettava määräajassa tuomioistuimelle tai tämän määräyksestä pesänhoitajalle (konkurssisäännön 19 §, 1027/1993). Käytännössä valvontakirjelmät toimitetaan aina pesänhoitajalle. Määräajasta ilmoitetaan julkisessa haasteessa. Lisäksi pesänhoitajan on toimitettava tieto siitä tunnetuille velkojille. Valvonnan määräpäivä on noin kaksi kuukautta velkojainkuulustelusta.

Valvontavelvollisuus koskee kaikenlaisia saatavia, myös niitä, joiden lopullinen määrä ei vielä ole selvillä. Valvontavelvollisuutta ei kuitenkaan ole velkojalla, jonka tarkoitus on käyttää saatavansa kuittaukseen eikä panttivelkojalla, jos velkoja haluaa suorituksen vain panttiesineestä. Myöskään palkkaturvana valtion varoista maksettavia saatavia ei ole tarpeen valvoa. Joukkovelkakirjalainan liikkeeseenlaskijan konkurssissa noudatettava joukkovelkakirjan haltijoita koskeva erityinen menettely korvaa konkurssivalvonnan.

Valvontakirjelmän toimittamisesta pesänhoitajalle on soveltuvin osin voimassa, mitä asiakirjan lähettämisestä tuomioistuimelle säädetään. Valvontakirjelmä voidaan toimittaa tavallisena kirjeenä tai sähköisenä viestinä. Kirjelmän on saavuttava perille viimeistään julkisessa haasteessa asetettuna valvonnan määräpäivänä.

Valvonnan laiminlyönnistä seuraa konkurssisäännön mukaan se, että velkoja menettää oikeuden saada jako-osuutta konkurssipesän varoista. Valvontapäivän jälkeen toimitettu valvonta voidaan ottaa huomioon vain poikkeuksellisissa tapauksissa. Velkoja, jolla on ollut laillinen este sekä velkoja, jonka saatava syntyy takaisinsaannin tai muun oikeudenkäynnin perusteella, voi näet ilmoittaa saatavansa jälkivalvontana ja saada saatavalleen jako-osuutta.

Ehdotuksessa lähtökohtana on, niin kuin yleisperusteluissa on todettu, että velkojan on edelleenkin valvottava saatavansa konkurssissa. Ehdotus sisältää

kuitenkin nykytilaan sen merkittävän poikkeuksen, että pesänhoitaja voi ottaa selvänä pitämänsä saatavat huomioon ilman valvontaa. Toisin kuin nykyisin, valvonnan laiminlyönti ei johtaisi jako-osuuden menettämiseen, sillä velkoja voisi valvoa saatavansa jälkivalvontana riippumatta siitä, minkä syyn vuoksi valvontaa ei ole toimitettu ajoissa.

Valvontaa koskeva pääsääntö käy ilmi pykälän *1 momentista*. Sen mukaan saatava on siis valvottava valvontapäivään mennessä, jollei saatavaa oteta huomioon ilman valvontaa. Valvontamenettely olisi samanlainen kuin nykyisinkin. Velkojan tulee ilmoittaa saatavansa toimittamalla pesänhoitajalle 11 §:ssä tarkoitettu valvontakirjelmä. Valvontakirjelmät toimitettaisiin siis aina, eikä kuten nykyisin tuomioistuimen määräyksestä, pesänhoitajalle. Jos se kuitenkin toimitetaan erehdyksessä tuomioistuimelle viimeistään valvontapäivänä, valvontaa pidetään ajoissa tehtynä. Momentissa viitataan lisäksi jälkivalvontamahdollisuuteen, jota koskevat säännökset ovat 15 §:ssä. Momentista käy myös ilmi, että valvontapäivä on aina neljän kuukauden kuluttua konkurssin alkamisesta lukien. Valvontapäivän määrää tuomioistuin konkurssiin asettamisen yhteydessä ja tieto siitä sisältyy konkurssin alkamista koskevaan kuulutukseen.

Pykälästä käy ilmi, että valvontavelvollisuus koskee velkojaa, joka haluaa saada jako-osuutta konkurssipesän varoista. Myös panttivelkojan on valvottava saatavansa saadakseen suoritusta muustakin kuin panttina olevasta velallisen omaisuudesta.

Pykälän *2 momentissa* viitataan 16 §:ään, jossa säädetään konkurssivalvonnasta liikkeeseenlaskijan konkurssissa.

6 §. *Saatavan huomioon ottaminen ilman valvontaa.* Ehdotuksen mukaan velkojan saatava voitaisiin ottaa konkurssissa huomioon ilman valvontaa pesänhoitajan päätöksellä. Velkoja voi kuitenkin aina valvoa saatavansa.

Pykälän *1 momentin* mukaan pesänhoitaja voisi ottaa ilman valvontaa jakoluetteloehdotukseen saatavan, jonka perusteesta ja määrästä ei ole epäselvyyttä. Menettelytapa olisi se, että pesänhoitaja ilmoittaa kyseiselle velkojalle hyvissä ajoin ennen valvontapäivää siitä, että saatava otetaan jakoluetteloehdotukseen ilman velkojan toimenpiteitä. Pesänhoitajan on myös ilmoitettava, minkä suuruisena saatava ehdotukseen merkitään. Valvontapäivän jälkeen vapauttamismenettely ei enää ole mahdollinen, vaan ilmoittamatta jätetty saatava voidaan ottaa jakoluetteloon vain jälkivalvontana.

Jos velkoja hyväksyy pesänhoitajan ilmoituksen, valvonta ei ole tarpeen. Jos velkoja pesänhoitajan ilmoituksesta huolimatta valvoo saatavansa, se otetaan huomioon sen suuruisena kuin velkoja on sen ilmoittanut. Pesänhoitaja voi kuitenkin riitauttaa valvonnan siltä osin kuin se ylittää pesänhoitajan tiedossa olevan saatavan määrän.

Saatavan huomioon ottaminen ilman valvontaa olisi pesänhoitajan harkinnassa. Valvonnasta vapauttamiseksi riittävää on, että saatava on perusteeltaan ja määrältään riittävän selvä. Saatavan selvyys voi ilmetä kirjanpidosta tai saatavan

laadun perusteella muutenkin. Yrityksessä, jonka kirjanpito on konkurssin alkaessa ajan tasalla, valvonnasta vapauttaminen voi joskus olla laajamittaistakin.

Konkurssivelkojilla voi joskus olla samaan tai samanlaiseen perusteeseen liittyvä saatavia velalliselta. Saatavat voivat perustua esimerkiksi jonkin tuotteen ennakkotilaukseen. Kunkin saatavan määrä voi olla suhteellisen pieni, jolloin erityisesti korostuu se, että valvonnasta aiheutuva työ voi olla epäsuhteessa valvottavaan saatavaan ja odotettavissa olevaan jako-osuuteen nähden. Valvontavelvollisuudesta ja valvonnan toimittamisesta voi tulla pesähoitajalle lukuisia tiedusteluja, joihin vastaaminen vie runsaasti aikaa. Silloin, kun tällaiset saatavat käyvät riittävästi ilmi velallisen kirjanpito- tai muusta asiakirja-aineistosta, velkojen valvonnasta vapauttaminen on yleensä tarkoituksenmukaista. Ehdotuksen mukaan pesähoitaja voisi tämänkaltaisessa tapauksessa - omaa työtään ja pesän kustannuksia säästääkseen - erillisen ilmoituksen sijasta tiedottaa velkojille soveltuvalla tavalla siitä, että valvonta ei ole tarpeen. Pesähoitaja voi esimerkiksi julkaista ilmoituksen päivälehdessä. Jos kysymyksessä oleva konkurssi on yleisesti kiinnostava, pesähoitajalla voi olla mahdollisuus laajempaankin tiedottamiseen myös muiden tiedotusvälineiden kautta. Erillistä ilmoitusta saatavien huomioon ottamisesta velkojille ei tällöin ole tarpeen tehdä.

Valvonnasta vapauttaminen olisi mahdollista konkurssisaatavan laadusta riippumatta. Menettely tulisi siten kysymykseen myös panttisaatavien osalta.

Velkojan oikeus jako-osuuteen määräytyy samoin perustein sekä silloin, kun velkoja valvoo saatavansa että silloin, kun pesähoitaja ottaa saatavan huomioon ilman valvontaa. Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin selvyiden vuoksi siitä, että velkoja voisi halutessaan valvoa saatavansa silloinkin, kun pesähoitaja on ilmoittanut ottavansa saatavan jakoluetteloehdotukseen ilman valvontaa. Mitään erillistä vastausta pesähoitajan ilmoitukseen velkojan ei tarvitsisi antaa. Valvonta voi olla tarpeen, jos esimerkiksi pesähoitajan tieto saatavan suuruudesta on ollut väärä. Valvonnaksi voidaan hyväksyä myös velkojan pesähoitajan ilmoitukseen antama vastaus, jossa velkoja on esittänyt muutoksen pesähoitajan esittämään saatavan määrään.

7 §. *Selvitys panttisaatavasta.* Pykälä koskee panttivelkojen velvollisuutta ilmoittaa saatavansa konkurssissa. Velkojan on valvottava saatavansa, jos velkoja haluaa suoritusta muistakin velallisen varoista kuin panttiomaisuudesta eikä saatavaa oteta pesähoitajan päätöksellä huomioon ilman valvontaa. Jos velkoja valvoo saatavansa, tässä pykälässä tarkoitettu selvityksen esittäminen ei ole tarpeen.

Selvityksen esittämisvelvollisuus koskee kaikkia velkoja, joilla on velallisen omaisuutta saatavansa vakuutena: käteispantin haltijaa ja velkojaa, jota turvaa kiinnitys velallisen kiinteistöön, alukseen, ilma-alukseen tai autoon. Vastaava ilmoitusvelvollisuus on myös jälkipantin haltijalla. Yrityskiinnityshaltijan osalta valvontavelvollisuus määräytyy 9 §:n perusteella. EY:n maksukyvyttömyysasetuksen 5 artiklasta ilmenee, että suomalainen konkurssi ei vaikuta konkurssipesään kuuluvan pantin haltijan asemaan silloin, kun

vakuutena oleva velallisen omaisuus sijaitsee toisessa jäsenvaltiossa. Tämä säännös merkitsee muun muassa sitä, että kyseessä olevassa säännöksessä tarkoitettuja ilmoitusvelvollisuutta koskevia säännöksiä ei voida soveltaa mainitunlaiseen panttivelkojaan. Merkitystä ei ole lainkaan velkojan kotipaikalla.

Säännös merkitsee muutosta nykytilaan. Konkurssin yhteydessä panttivelkojalla on näet oikeus periä saatavansa ilman valvontaa panttina olevasta omaisuudesta, ja saatavan valvonta on tarpeen vain, jos panttiomaisuus ei riitä saatavan suoritukseksi. Pantin arvon ylimenevä osa panttivelasta on tavallista etuoikeudetonta velkaa, joten saatavan valvomalla velkoja voi saada jako-osuutta pesän varoista. Valvonta tuottaa velkojalle myös oikeuden osallistua konkurssihallintoon.

Esityksen lähtökohtana on, että panttisaatavat selvitetään konkurssin yhteydessä samalla tavoin kuin muutkin saatavat. Panttisaatavat ja tiedot panttioikeudesta merkitään jakoluetteloehdotukseen, jolloin saatava tai panttioikeus voidaan riitauttaa. Yrityskiinnitysvelkojan, jolla ei ole separatistin asemaa, on valvottava saatavansa normaalisti eikä kysymyksessä oleva säännös panttivelkojan ilmoitusvelvollisuudesta koske yrityskiinnitysvelkojaa.

Pykälän *1 momentin* mukaan panttivelkojan olisi ilmoitettava pesänhoitajalle valvontakirjelmään sisällytettävät tiedot saatavastaan ja vakuusoikeudestaan. Valvontakirjelmää koskee 11 §. Panttivelkojan olisi valvontakirjelmässään ilmoitettava panttisaatavan pääoman määrä ja eriteltävä korkovaatimuksensa sekä ilmoitettava saatavan ja koron peruste. Saatavalla tarkoitetaan velkojan todellista saatavaa liitännäiskustannuksineen, olipa se panttikirjan määrää suurempi tai pienempi. Velkakirjaa tai muuta saamistodistetta velkojan ei tarvitsisi esittää, mutta velkojan on yksilöitävä ne asiakirjat, joihin velkoja vetoaa (11 §:n 2 momentti). Panttivelkojan on esitettävä myös etuoikeusvaatimuksensa ja sen peruste. Panttivelkojan on annettava pesänhoitajalle tiedot panttioikeuden perustamisesta ja sisällöstä. Selvitykseksi käy jäljennös panttikirjasta tai, jollei sitä esitetä, velkojan on yksilöitävä sen sisältö.

Velkojan on esitettävä selvitys panttisaatavastaan viimeistään valvontapäivänä. Selvitys olisi momentin nojalla esitettävä jo aikaisemmin, jos velkoja ryhtyy pantin rahaksimuuttotoimiin ennen valvontapäivää. Jos velkoja on ryhtynyt rahaksimuuttotoimiin ennen konkurssin alkamista, ilmoitus saatavasta ja panttioikeudesta olisi tehtävä pesänhoitajalle viipymättä konkurssin alettua. Säännös koskee tilannetta, jossa pantin rahaksimuutto on konkurssin alkaessa kesken. Jos omaisuus on ennen konkurssia myyty ja myyntihinta jaettu, selvitystä ei tarvitse esittää.

Selvityksen esittämisen laiminlyönnillä ei ole vaikutusta panttioikeuden pysyvyyteen. Velkoja olisi kuitenkin velvollinen maksamaan konkurssipesälle jälkivalvonnasta perittävää maksua vastaavan rahamäärän silloin, kun saatavaa koskeva ilmoitus tehdään vasta valvontapäivän jälkeen. Pykälässä viitataan tältä osin 15 §:n 1 momenttiin. Maksun suuruus määräytyy saatavan suuruuden perusteella, kuitenkin 15 §:ssä asetetuissa rajoissa. Maksua määrättäessä ei

merkitystä olisi sillä, miltä osin pantti kattaa velkojan saatavan määrän. On huomattava, että maksu on velkojan henkilökohtainen velvoite, joka ei rasita panttiomaisuutta. Maksuvelvollisuus ei siten siirry, jos panttiomaisuus luovutetaan toiselle.

Pykälän 2 *momenttiin* sisältyy säännös, jonka mukaan panttisaatava selvitetään konkurssissa samoin kuin muut jakoluetteloehdotukseen valvonnan perusteella tai muuten huomioon otettavat saatavat. Tämä merkitsee sitä, että myös panttisaatava tai panttioikeus voidaan konkurssissa riitauttaa. Riitautusmenettelystä säädetään 12 luvussa.

8 §. *Selvitys vierasvelkapanttauksesta.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset, jotka koskevat selvityksen esittämistä vierasvelkapanttauksesta. Vierasvelkapanttauksessa velkojalla ei ole konkurssisaatavaa velalliselta, vaan velallisen omaisuutta vakuutena toisen velasta. Selvitystä vierasvelkapanttauksesta on pidetty yhtä lailla tarpeellisena pesän taloudellisen tilanteen selvittämiseksi. Konkurssivelkojien kannalta on tärkeää tietää, mistä määrästä velallisen omaisuutta voidaan käyttää muiden kuin konkurssisaatavien suorituksiksi. Nykyisin tällaista selvityksen esittämismuotoisuutta ei ole.

Pykälän mukaan velkojan olisi esitettävä saatavastaan ja panttioikeudestaan vastaavat tiedot kuin panttivelkojan on esitettävä 7 §:n 1 momentin nojalla. Nämä tiedot velkojan olisi ilmoitettava pesänhoitajan vaatimuksesta pesänhoitajan määräämässä ajassa. Ilmoitusvelvollisuus ei siten olisi sidottu valvontapäivään. Oma-aloitteisesti velkojan olisi ilmoitettava kyseiset tiedot silloin, kun velkojan tarkoitus on ryhtyä toimiin omaisuuden muuttamiseksi rahaksi. Tässäkin tapauksessa laiminlyönnillä ei ole vaikutusta panttioikeuden pysyvyyteen. Velkoja olisi kuitenkin velvollinen maksamaan konkurssipesälle jälkivalvonnasta perittävää maksua vastaavan rahamäärän, jos velkoja laiminlyö ilmoittaa tiedot pesänhoitajan asettamassa määräajassa tai ennen rahaksimuuttotoimiin ryhtymistään.

Omaisuuttaan toisen velasta pantanneen velallisen konkurssi ei vaikuta välittömästi panttivelkojan tai sen velallisen asemaan, jonka velasta kyseinen vakuus on annettu. Velallisen maksuvelvollisuus pysyy entisellään ja panttiomaisuus säilyy saatavan vakuutena. Konkurssissa olevan velallisen omaisuuden myyntiä koskevat säännökset ovat 16 luvussa, ja näitä säännöksiä sovelletaan myös silloin, kun omaisuus on vakuutena toisen velasta. Asiaa käsitellään lähemmin 16 luvun yksityiskohtaisissa perusteluissa.

9 §. *Yrityskiinnitykseen perustuvan oikeuden valvonta.* Pykälän 1 *momentissa* on säännös, jonka mukaan velkojan on valvottava saatavansa, jonka vakuutena on yrityskiinnitys velallisen omaisuuteen. Valvontavelvollisuus velkojalla on sekä silloin, kun velkojalla oleva kiinnitys velallisen omaisuuteen on vakuutena konkurssivelallisen velasta että silloin, kun se on vakuutena muun velallisen velasta.

Valvontavelvollisuus johtuu siitä, että yrityskiinnitys ei tuota velkojalle niin sanotun separatistin asemaa eli oikeutta myydä kiinnityksen kohteena oleva omaisuus konkurssin estämättä. Yrityskiinnityksvelkojan asema turvataan

yksinomaan etuoikeutena, jonka nojalla yritys kiinnitysvelkojille maksetaan puolet kiinnitetyn omaisuuden nettoarvosta kun paremmalla etuoikeudella olevat saatavat on ensin maksettu. Etuoikeuden saaminen edellyttää saatavan valvontaa.

Jos kyseessä on muun kuin velallisen velka, velkoja ei voi saada muista konkurssipesän varoista mainitun saatavan perusteella jako-osuutta, koska kysymyksessä olevassa tilanteessa velkojalla ei ole saatavaa velalliselta.

Pykälän 2 momentissa on säännös, jonka mukaan konkurssivelalliselta oleva, 1 momentissa tarkoitettu saatava selvitetään konkurssissa niin kuin muutkin jakoluetteloehdotukseen otettavat saatavat. Velkojan saatava voitaisiin siis riitauttaa ja ratkaista riitautusmenettelyssä.

10 §. *Selvitys kuittaukseen käytettävästä saatavasta.* Velkojan oikeudesta kuittaukseen säädetään 6 luvussa. Kuittauksista vaativan velkojan olisi esitettävä pesähoitajalle samanlainen selvitys saatavastaan kuin saatavan valvovan velkojan on esitettävä. Jos velkojan saatava on suurempi kuin konkurssivelallisen saatava, jako-osuutta saadakseen velkojan on kuitenkin normaalisti valvottava saatavansa. Ehdotus vastaa tältä osin konkurssisäännön 33 §:n 1 momenttia (246/1965).

Varsinaista määräaika selvityksen esittämiselle ei pykälään sisälly. Yleensä selvitys tulee esitettäväksi siinä yhteydessä, kun velkoja ilmoittaa kuittauksesta pesähoitajalle. Jos kuitenkin velkoja ilmoittaa saatavansa pesähoitajalle vasta valvontapäivän jälkeen, velkojalta voitaisiin periä jälkivalvonnasta perittävää maksua vastaava rahamäärä, jollei ilmoitusta ole hyväksyttävästä syystä voitu tehdä ennen valvontapäivää.

Konkurssisäännön 33 §:n 1 momentin mukaan velkojan on valvottava saatavansa jälkivalvontana, jos konkurssipesä ryhtyy velkomaan saatavaansa velkojalta ja siinä yhteydessä kiistää velkojan kuittausoikeuden. Vastaavaa säännöstä ei ole tarpeen ottaa ehdotettavaan lakiin, sillä velkoja voi tehdä kuittausväitteen ja esittää tässä pykälässä vaaditun selvityksen viimeistään oikeudenkäynnin yhteydessä. Selvityksen esittämisestä voidaan tällöin periä edellä mainittu maksu.

Pykälän 2 momentin mukaan kuittausoikeuttaan käyttävän velkojan saatava selvitetään konkurssissa niin kuin muutkin jakoluetteloehdotukseen otettavat saatavat. Velkojan saatava voitaisiin siis riitauttaa ja ratkaista riitautusmenettelyssä.

11 §. *Valvontakirjelmä.* Pykälän 1 momentin mukaan konkurssivalvonta olisi tehtävä kirjallisesti tai sähköisenä viestinä (*valvontakirjelmä*). Momentissa viitataan sähköisestä viestistä oikeudenkäyntiasioissa annettuun lakiin (594/1993), jonka mukaan asiakirja voidaan toimittaa sähköisenä viestinä lähettämällä se telekopiona tai sähköpostina taikka automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen vastaanottajan tietojärjestelmään (1 §). Kun valvontakirjelmä toimitetaan sähköisenä viestinä, sen perilletulon oikea-aikaisuutta arvioidaan lain 3 §:n nojalla. Sähköinen viesti katsotaan saapuneeksi

silloin, kun se on vastaanottajan laitteessa tulostettavissa, tai automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen toimitettu asiakirja on saapunut vastaanottajan tietojärjestelmään. Valvontakirjelmän muotoa ja toimittamista koskevat säännökset vastaavat voimassa olevaa oikeutta.

Pykälän 2 *momentissa* yksilöidään valvontakirjelmän sisältö. Konkurssivalvonnan yksityiskohtaisuudella pyritään vähentämään erityisesti pesänhoitajan työtä. Se on myös omiaan vähentämään riitautusten tarvetta, kun velkojat saavat toistensa saatavista ja niiden perusteista riittävän kattavat tiedot. Puutteet valvontakirjelmässä eivät yleensä voi johtaa siihen, että velkoja menettäisi oikeuden saada maksun pesän varoista, sillä pesänhoitajalla on 13 §:n mukaan velvollisuus pyytää velkojalta tarpeellisia täydennyksiä tai oikaisuja. Uuden vaatimuksen esittäminen ei kuitenkaan olisi mahdollista muuten kuin 15 §:ssä tarkoitettuna jälkivalvontana ja siitä perittävää maksua vastaan.

Valvontakirjelmän sisältö on luetteloitu kuudessa kohdassa. Asiasisällöltään luettelo vastaa konkurssisäännön 24 §:n 1 momenttia (796/1998), jossa valvonnan sisällöstä nykyisin säädetään.

Valvontakirjelmässä on aina ilmoitettava saatavan määrä eriteltynä pääomaan ja sille kertyneeseen korkoon (1 kohta). Velan pääoma on ilmoitettava silloinkin, kun saatavan lopullinen määrä ei ole selvillä. Tällöin velkojan on valvottava saatavansa enimmäismääräisenä. Saatava voidaan ilmoittaa myös ulkomaan valuutassa. Jos panttivelkoja valvoo saatavan sen vuoksi, että pantin arvo ei kata saatavaa, velkojan tulee valvontakirjelmässään ilmoittaa koko panttisaatavan määrä.

Valvontakirjelmästä tulee käydä ilmi saatava peruste riittävästi yksilöitynä (2 kohta). Saatavan perusteena on ilmoitettava se oikeussuhde, jonka nojalla saatava on syntynyt. Oikeussuhteen ilmoittaminen yksilöi saatavan lajin, joka voi olla esimerkiksi työsuhdesaatava, vuokravelka, vakuutus sopimuksesta johtuva saatava, tavarantoimitukseen perustuva saatava tai verosaatava. Epäselvyyksien ja riitautusten välttämiseksi velkojan on tarpeen perustella saatavansa aiheellisuus erityisesti silloin, kun saatava ei jostain syystä ole lopullinen. Saatavan syntyajankohdan yksilöinti on puolestaan tärkeää varsinkin kesto velkasuhteissa samoin kuin silloin, kun velallisen maksettavaksi ei ole ehditty toimittaa laskua ennen konkurssin alkamista syntyneestä saatavasta.

Valvontakirjelmässä on 1 kohdan mukaan eriteltävä pääoma ja korko. Velkojan on valvontakirjelmässään lisäksi yksilöitävä koron peruste ja myös se aika, jolta korkoa vaaditaan (3 kohta). Jos velkoja vaatii korkoa, valvontakirjelmästä tulee käydä erikseen ilmi pääomalle ennen konkurssin alkamista kertynyt korko sekä se korko, jota velkoja vaatii maksettavaksi konkurssin alkamisen jälkeiseltä ajalta. Kertyneen ja maksettavaksi vaadittavan koron osalta ei riitä korkoperusteen ilmoittaminen, vaan velkojan on laskettava ennen konkurssin alkamista velalle kertyneen koron rahamäärä. Myös viivästyskoron osuus ja mahdolliset muut viivästysseuraamukset on yksilöitävä. Velkoja voi luonnollisesti olla vaatimatta korkoa, jolloin erittelyäkään ei tarvitse esittää.

Velkojan on esitettävä mahdollinen etuoikeusvaatimuksensa valvontakirjelmässä ja perusteltava se (4 kohta). Etuoikeusvaatimuksen esittäminen koskee lähinnä saatavia, joita turvaa yrityskiinnitys sekä sellaisia saatavia, jotka ovat syntyneet yrityksen saneerausmenettelyn alkamisen ja lakkaamisen välisenä aikana. Edellytyksistä jälkimmäisten saatavien etuoikeudelle säädetään lähemmin yrityksen saneerauksesta annetun lain 32 §:n 2 momentissa (794/1998). Saatavien etuoikeus voidaan kuitenkin 12 §:n mukaan ottaa huomioon, vaikka velkoja ei olisi esittänyt siitä vaatimusta, jos etuoikeuden peruste ilmenee riittävästi valvonta-asiakirjoista tai se on muuten pesäinhoitajan tiedossa.

Panttivelkojan on valvottava saatavansa, jos velkoja vaatii jako-osuutta saatavalleen. Muussa tapauksessa valvontaa ei tarvita, mutta velkojan on esitettävä edellä 7 §:ssä tarkoitettuna selvityksenä saatavastaan valvontakirjelmään sisällytettävät tiedot. Molemmissa tapauksissa panttivelkojan on valvontakirjelmässä ilmoitettava tiedot panttioikeuden perusteesta ja sisällöstä (5 kohta).

Valvontakirjelmästä tulee käydä ilmi velkojan yhteystiedot (6 kohta). Yhteystiedot on yksilöitävä niin, että pesäinhoitaja saa tiedon myös siitä henkilöstä tai yksiköstä, jolle valvontaa koskevat tiedustelut voi osoittaa. Tällä voidaan turvata se, että pesäinhoitajan tiedustelut ja muut yhteydenotot toimitetaan suuressakin organisaatiossa mahdollisimman pian taholle, jolle asia kuuluu.

Pykälän 2 *momentin* mukaan velkojalla olisi velvollisuus yksilöidä täsmällisesti se sopimus, sitoumus tai muu kirjallinen todiste, johon velkoja vetoaa. Velkoja voisi siis toimittaa konkurssivalvonnan ilman asiakirjojen jäljennösten liittämistä valvontakirjelmään. Kirjallisen yksilöinnin vaihtoehtona velkoja voi aina toimittaa jäljennökset tarpeellisista asiakirjoista pesäinhoitajalle. Jollei asiakirjoja toimiteta, velkojan on ilmoitettava, mistä asiakirjat ovat saatavissa.

12 §. *Etuoikeuden huomioon ottaminen.* Saatavan etuoikeus on otettava huomioon, jos velkoja on sitä valvontakirjelmässään vaatinut. Ehdotuksen mukaan pesäinhoitajan olisi otettava etuoikeus huomioon myös silloin, kun etuoikeuden peruste ilmenee riittävästi valvontakirjelmästä tai se on muuten pesäinhoitajan tiedossa. Jos valvontakirjelmästä käy esimerkiksi ilmi, että yrityksen saneerausmenettelyn aikana syntynyt saatava on sen syntymisajankohdan perusteella etuoikeutettu, ei nimenomaisen etuoikeusvaatimuksen esittämistä olisi siten tarpeen vaatia. Menettelyllä voidaan välttää oikeudenmenetyksiä, joita erityisesti yksityishenkilöille ja valvontansa itse suorittaville pienyrityksille saattaisi muutoin syntyä. Ehdotus vastaa menettelyä, joka omaksuttiin, kun yrityksen saneerausmenettelyn aikana syntyneille saataville myönnettiin etuoikeus vuonna 1998 (795/1998). Tarvittaessa pesäinhoitaja voi pyytää velkojaa selventämään valvontaansa esimerkiksi niin, että velkoja selkeästi erittelee saneerausmenettelyn aikaan kohdistuvan osan saatavastaan.

Valvonta-asiakirjoista ilmenevän etuoikeusperusteen lisäksi pesäinhoitajan tulisi ottaa huomioon myös etuoikeus, joka on muutoin hänen tiedossaan. Esimerkiksi

se, että velkoja ei ole vaatinut yrityskiinnityksen tuottamaa etuoikeutta, ei yleensä voi johtaa siihen, ettei etuoikeutta otettaisi huomioon.

13 §. *Valvonnan tarkastaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan pesähoitajalla olisi velvollisuus tarkastaa valvonnat. Tarkastus olisi tehtävä hyvän pesähoitotavan edellyttämässä laajuudessa ja siinä olisi kiinnitettävä huomiota valvottujen saatavien aiheellisuuteen ja niiden mahdolliseen etuoikeuteen. Hyvään pesähoitotapaan voidaan katsoa kuuluvan, että pesähoitaja käy valvontakirjelmät läpi huolellisesti ja kirjelmän liitteet, jos sellaisia on, tarpeellisessa laajuudessa. Tältä osin säännös vastaa konkurssisäännön 67 a §:ää (1027/1993). Toisaalta tarkastuksen laajuudessa ja yksityiskohtaisuudessa otetaan erityisesti huomioon, että tarkastukseen käytetty työmäärä on järkevässä suhteessa velkojalle tulevaan hyötyyn. Näin ollen huomioon tulee ottaa muun muassa saatavan suuruus ja laatu sekä odotettavissa oleva jako-osuus. On selvää, että suurempiin saataviin on kiinnitettävä enemmän huomiota kuin vähäisiin saataviin, joiden osalta tarkastukseen käytettävä työmäärä voi ylittää saatavalle tulevan jako-osuuden määrän.

Tarkastuksen tavoitteena on ensisijaisesti se, että jako-osuuteen oikeutetut saatavat saataisiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa selvitettyiksi eikä riitautuksia jouduttaisi tekemään. Valvontakirjelmia ei yleensä ole tarpeen tarkastaa silloin, jos on selvää, että konkurssi määrätään raukeamaan. Kustannus- ja hyötynäkökohdat on luonnollisesti myös otettava huomioon niin, että asiakirjoja ei tutkita tarpeettoman yksityiskohtaisesti.

Ehdotuksen mukaan pesähoitajalla olisi oikeus tietyin edellytyksin oikaista valvonta omasta aloitteestaan ja velkojaa kuulemattakin. Oikaisu olisi mahdollinen, jos valvonnassa on lasku- tai kirjoitusvirhe taikka muu vastaava selvä virhe. Pesähoitaja on tapauksen laadun mukaan ensin yhteydessä velkojaan. Tekemästään oikaisusta pesähoitajan olisi ilmoitettava velkojalle.

Pykälän 2 momentin mukaan pesähoitajalle 1 momentin mukaan kuuluva valvontojen tarkastusvelvollisuus koskisi myös niitä saatavia, jotka pesähoitaja ottaa huomioon ilman valvontaa ja panttisaatavia sekä saatavia, joiden vakuutena on yrityskiinnitys. Ensin mainittujen osalta pesähoitaja on tosin jo arvioinut saatavan selvyuden.

Pykälän 3 momentissa on säännös, joka koskee muulla kuin jommallakummalla Suomen virallisista kielistä tehtyä valvontaa. Sen mukaan pesähoitajan on huolehdittava siitä, että valvontakirjelmän sisältö käännetään tarpeellisin osin suomeksi tai ruotsiksi. Vastaava säännös sisältyy konkurssisäännön 24 §:n 2 momenttiin (1027/1993). Käännöskustannuksista säädetään 13 luvun 18 §:ssä.

14 §. *Valvonnan täydentäminen.* Pykälän 1 momentin mukaan pesähoitajalla olisi velvollisuus pyytää velkojalta valvonnan täydentämistä tai oikaisemista, jos pesähoitaja valvontoja läpi käydessään havaitsee valvonnassa puutteen tai virheen. Pesähoitajalla on tämä velvollisuus vain silloin, kun täydennys on tarpeen saatavan selvittämisen kannalta. Tällä tarkoitetaan sitä, että valvontakirjelmiä ei täyty 11 §:n muotovaatimuksia taikka että lisäselvitys on tarpeen saatavan aiheellisuuden selvittämiseksi. Täydennystä tai oikaisua ei olisi

tarpeen pyytää, jos pesähoitaja voi itsekkin korjata valvonnan (13 §:n 1 momentti) tai jos valvonnan epätäydellisyys ei ole saatavan selvittämisen kannalta merkityksellinen. Velkojan ei ole välttämätöntä toimittaa kaikkia valvontaan liittyviä asiakirjoja pesähoitajalle (11 §:n 2 momentti), mutta pesähoitajan pyynnöstä asiakirjat ja mahdollisesti muutakin selvitystä olisi toimitettava.

Pykälän 2 *momentin* nojalla velkoja voisi itsekkin täydentää ja oikaista valvontaansa vielä valvontapäivän jälkeenkin. Uuden saatavan tai lisävaatimuksen esittäminen voisi kuitenkin tapahtua vain 15 §:ssä tarkoitettuna jälkivalvontana.

Saatavien oikaisua ja täydentämistä koskevat 1 ja 2 momentin säännökset koskisivat myös saatavia, jotka pesähoitaja ottaa jakoluetteloehdotuksessa huomioon ilman valvontaa sekä panttisaatavia ja saatavia, joiden vakuutena on yrityskiinnitys. Tätä koskeva säännös olisi pykälän 3 *momentissa*.

15 §. *Jälkivalvonta*. Voimassa olevan lain mukaan konkurssisaatava on valvottava uhalla, että velkoja muuten menettää oikeuden maksun saantiin konkurssipesän varoista. Vain poikkeuksellisesti saatavan voi valvoa vielä paikalletulopäivän (valvontapäivän) jälkeen. Nämä koskevat tapausta, jossa velkojalla on ollut laillinen este valvonnan tekemiseen ja velkojaa, jolle syntyy peruste valvonnan toimittamiseen takaisinsaantioikeudenkäynnin perusteella. Esityksessä mahdollisuutta jälkivalvontaan ehdotetaan olennaisesti laajennettavaksi.

Pykälän 1 *momentin* nojalla velkoja voisi aina valvoa saatavansa valvontapäivän jälkeenkin, mutta yleensä vain maksua vastaan. Maksun tarkoituksena olisi ensinnäkin turvata valvonnan toimittamisen oikea-aikaisuutta. Toisekseen maksu korvaisi sitä ylimääräistä työtä, jota velkojan myöhästymisestä pesälle aiheutuu. Myöhästymisen vuoksi maksua ei kuitenkaan saisi periä, jollei velkojalle ole ilmoitettu valvonnasta tai jos velkojalla oli laillinen este valvonnan toimittamiselle ajoissa.

Maksu määrättäisiin kaavamaisesti valvottavan saatavan suuruuden perusteella ilman tapauskohtaista harkintaa. Maksu olisi yksi prosentti saatavasta, vähintään kuitenkin 600 ja enintään 6 000 euroa. Saatavan suuruudella tarkoitetaan saatavan pääomaa ja muuta kuin viimesijaista korkoa. Maksu määrätään saatavan konkurssin alkamisajankohdan määrän perusteella, mikä koskee myös enimmäismääräisinä ja ehdollisina valvottuja saatavia. Valvontaa ei voitaisi jättää huomiotta sillä perusteella, että velkoja ei ole suorittanut maksua pesälle. Maksun suorittaminen ei siis olisi edellytys saatavan huomioon ottamiselle. Jollei velkoja suorita maksua, pesä joutuu perimään sen erikseen. Maksu voitaisiin ottaa velkojalle pesästä myöhemmin maksettavaksi tulevasta jako-osuudesta, jos maksu on silloin edelleen maksamatta.

Pykälän 2 *momentti* koskee takaisinsaannin perusteella syntyvää velkaa ja tuntematonta velkaa, joka ei ollut velkojan tiedossa ennen valvontapäivää. Nämä saatavat olisi otettava jälkivalvontana huomioon ilman 1 momentissa tarkoitettua maksua. Pesähoitajan olisi aina nimenomaisesti varattava tällaisen saatavan

velkojalle kohtuullinen aika saatavan valvomiseen. Kohtuullisena pidettävän ajan pituus vaihtelee ja sen vuoksi pesähoitajan tulisi tarvittaessa ottaa yhteyttä velkojaan ja keskustella valvonnan toimittamisesta ja siihen tarvittavasta ajasta. Pesähoitajan sekä velallisen ja muiden velkojen kannalta on toivottavaa saada valvonta-asiakirjat mahdollisimman pian. Jälkivalvonnan sijasta velkojalle tuleva jako-osuus voidaan vähentää velkojan pesälle palautettavista varoista. Jos pesästä on jo jaettu varoja, velkoja saa vähentää sen, mitä velkoja olisi saatavan valvottuaan nostaa jako-osuutena. Tältä osin säännös vastaa takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 25 §:n säännöstä, jota tässä yhteydessä ehdotetaan tarkistettavaksi niin, että säännöksessä viitataan muun muassa kysymyksessä olevaan 11 luvun 15 §:n 2 momenttiin.

Pykälän 3 momentin nojalla pesähoitajan olisi otettava myöhään valvottu saatava huomioon jakoluetteloehdotuksessa, jos jälkivalvonta on toimitettu ennen kuin pesähoitajan on pitänyt toimittaa jakoluetteloehdotus tuomioistuimeen. Jos velkoja ilmoittaa saatavansa vasta tämän jälkeen, pesähoitajan on toimitettava tuomioistuimelle oikaistu jakoluettelo (12 luvun 7 § ja 13 §).

16 §. *Valvonta liikkeeseenlaskijan konkurssissa.* Pykälässä säädetään siitä, miten joukkovelkakirjojen ja muiden vieraan pääoman ehtoisten arvopapereiden haltijoiden saatavat otetaan huomioon liikkeeseenlaskijan konkurssissa. Arvopaperisijoittajien ei tarvitsisi yleensä valvoa saataviaan muiden velkojen tapaan, vaan heidän saatavansa pyritään selvittämään konkurssipesän toimesta.

Säännös korvaisi konkurssisäännön 110a §:n (743/1993). Sen mukaan tuomioistuimen on ilmoitettava rahoitustarkastukselle liikkeeseenlaskijan konkurssista ja konkurssipesän pesähoitajasta. Tuomioistuin määrää henkilön, jolle joukkovelkakirjojen haltijan on ilmoitettava hallussaan olevat joukkovelkakirjat. Velkakirjat on esitettävä kahden vuoden kuluessa siitä, kun rahoitustarkastus on julkaissut asiaa koskevan kuulutuksen virallisessa lehdessä, uhalla, että oikeus maksun saantiin on muuten menetetty. Sama määräaika koskee sellaisen joukkovelkakirjalainan osuuden ilmoittamista, josta ei ole annettu velkakirjaa (arvo-osuus). Tämä menettely korvaa nykyisin konkurssivalvonnan.

Valvontamenettelyä korvaava erityissäännös perustuu siihen, että liikkeeseen lasketuilla arvopapereilla on yleensä suuri määrä haltijoita, joiden oikeudet ovat keskenään samankaltaisia ja riidattomia. Lukuisista valvonnoista aiheutuisi niin arvopaperisijoittajille kuin konkurssipesän hallinnollekin aiheutonta vaivaa ja kustannuksia. Koska rahoitusta hankitaan yhä enenevässä määrin suoraan sijoittajilta, arvopapereihin liittyvät saatavat tulevat tavanomaistumaan myös konkurseissa. Arvopapereihin perustuvien saatavien huomioon ottaminen tulisikin olla mahdollisimman vaivatonta. Toisaalta on syytä välttää aiheettomia poikkeamia yleisistä konkurssissa noudatettavista menettelytavoista.

Nykyinen konkurssisäännön 110a § koskee vain joukkovelkakirjalainoja. Soveltamisalaa ehdotetaan 1 momentissa laajennettavaksi koskemaan myös muita arvopaperimarkkinoilla kehittyneitä ja kehittyviä arvopapereita. Ehdotuksen mukaan säännös koskee velkojan oikeuksia arvopaperimarkkinalain

(495/1989) 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettuihin arvopapereihin ja niitä vastaaviin arvo-osuuksiin. Kyseisessä lainkohdassa arvopaperi on määritelty varsin yleisin käsittein niin, että arvopaperin tulee olla vaihdantakelpoinen ja saatettu yleiseen liikkeeseen useiden samansisältöisten arvopaperien kanssa. Arvopaperin määritelmää täydentää esimerkkiluettelo käytännössä yleisimmistä arvopapereiden lajeista. Ehdotuksen mukaan arvopaperin lajilla ei ole merkitystä, mutta on selvää, että konkurssissa voidaan ottaa huomioon vain velkojen saatavia. Esimerkiksi konkurssiyrityksen osakkeenomistaja ei voi esittää omistukseensa perustuvaa vaatimusta, mutta kylläkin vaatia esimerkiksi ennen konkurssin alkamista erääntyneen osingon suoritusta. Joukkovelkakirjantai vaihtovelkakirjalainan osuus samoin kuin johdannaiset, talletustodistukset sekä warrantit tuottavat arvopaperisijoittajalle yleensä velkojan aseman.

Tuomioistuimen on nykyään ilmoitettava liikkeeseenlaskijan konkurssista rahoitustarkastukselle, jonka tehtävänä on julkaista kuulutus vähintään neljä kertaa virallisessa lehdessä sekä tarkoituksenmukaisiksi katsomillaan muilla keinoilla. Lisäksi tuomioistuimen on määrättävä henkilö, joka ottaa vastaan joukkovelkakirjat ja niitä koskevat ilmoitukset. Ehdotuksen mukaan näistä erityisistä menettelytavoista luovutaan. Konkurssituomioistuin ja konkurssipesän pesänhoitaja huolehtisivat kuulutusten julkaisemisesta ja muusta tiedottamisesta samaan tapaan kuin yleensäkin. Pesänhoitaja vastaisi sijoittajien saatavien merkitsemisestä jakoluetteloehdotukseen ja ottaisi tarvittaessa vastaan niitä koskevia ilmoituksia ja asiakirjoja.

Pesänhoitajan olisi omasta aloitteestaan merkittävä jakoluetteloehdotukseen sijoittajien saatavat, jos niitä koskevat tiedot on luotettavasti saatavilla. Taloudellisesti merkittävin osa arvopapereista on siirretty arvo-osuusjärjestelmään. Tällöin tiedot arvo-osuuksien omistajista tai tilinhaltijoista ovat arvo-osuustileillä ja näiden tietojen perusteella laadituissa arvopaperikeskuksen luetteloissa. Välttämätöntä ei kuitenkaan ole, että pesänhoitaja selvittää ja merkitsee jakoluetteloehdotukseen yksilöidysti jokaisen arvo-osuuden haltijan ja hänen velkansa rahamäärän, vaan jakoluettelossa voidaan käsitellä sijoittajien saatavia ja heille tulevaa jako-osuutta kokonaisuutena. Jako-osuuden tilitys voidaan suorittaa arvo-osuusrekisterin tilinhoitajayhteisöjen kautta, jotka yleensä muutenkin huolehtivat arvo-osuuksiin perustuvien maksujen toimittamisesta.

Pesänhoitaja voisi omasta aloitteestaan ottaa huomioon arvopaperisijoittajien saatavat myös silloin, kun oikeudenhaltijat voidaan muutoin luotettavasti selvittää oikeudenhaltijoista pidettävästä rekisteristä, tileistä tai muista luetteloista. Säännöstä voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, kun arvopaperi on laskettu liikkeelle ulkomailla. Ulkomainen arvopaperi- tai selvityskeskus, kuten Euroclear tai Cedel, toimittaisivat jako-osuuden maksua varten tarvittavat tiedot.

Liikkeeseen lasketut fyysiset arvopaperit ovat yleensä luonteeltaan niin sanottuja haltijapapereita, jolloin arvopaperin hallinta on velkakirjalain (622/1947) 2 luvun mukaan välttämätön edellytys oikeuksien käyttämistä varten. Tällaisten arvopapereiden hallintaa ei voida keskitetysti selvittää, joten sijoittajan on edelleen esitettävä arvopaperi pesänhoitajalle. Jollei kirjallista arvopaperia ole annettu, velkojan on ilmoitettava samat tiedot kuin valvonnassakin. Ehdotuksen

mukaan ilmoitusvelvollisuus on täytettävä kahden vuoden kuluessa kuten nykyäänkin. Määräaika lasketaan kuitenkin siitä, kun tuomioistuim on tehnyt päätöksen konkurssin alkamisesta eikä vasta kuulutuksen julkaisemisesta.

Pykälän 2 *momentin* mukaan tuomioistuimen on konkurssin alkamista koskevassa kuulutuksessa mainittava, miten sijoittajien tulee menetellä voidakseen saada jako-osuutta. Kuulutuksesta on siten käytävä ilmi, ettei arvo-osuuksiin perustuvia vaatimuksia tarvitse valvoa ja siinä on annettava ohjeet muiden arvopapereiden ja ilmoitusten toimittamisesta ja sen määräajasta. Jos vasta myöhemmin ilmenee, että velallinen on laskenut liikkeeseen arvopapereita, kuulutus arvopaperisijoittajille on julkaistava erikseen. Tuomioistuimen kuulutukset julkaistaan 21 luvun 1 §:n mukaan virallisessa lehdessä.

Virallisessa lehdessä julkaistava kuulutus ei kuitenkaan tehokkaasti saavuta sijoittajia. Sen sijaan, että kuulutuksia nykyiseen tapaan toistuvasti julkaistaisiin virallisessa lehdessä, pesähoitajan velvollisuutena olisi julkaista kuulutus samoja kanavia pitkin kuin sijoittajille muutoinkin annettava tiedotus. Arvopaperimarkkinalain 2 luvun 7 §:n mukaan julkisen kaupankäynnin kohteena olevia arvopapereita koskevat tiedot on julkistettava sekä toimitettava asianomaiselle julkisen kaupankäynnin järjestäjälle. Esimerkiksi arvopaperipörssissä noteerattuja arvopapereita koskevat tiedot julkaistaan usein Suomen tietotoimiston sekä pörssin oman tietojärjestelmän kautta.

Tuomioistuim voisi velvoittaa pesähoitajan julkaisemaan kuulutus myös muulla tavalla, jonka voi olettaa saavuttavan sijoittajien huomion. Kuulutus voidaan määrätä julkaistavaksi koti- tai ulkomailla ilmestyvässä päivälehdessä. Muista kuin julkisen kaupankäynnin kohteena olevista arvopapereista tieto voidaan toimittaa arvopaperinvälittäjälle, joka on huolehtinut ammattimaisen kaupankäyntimenettelyn järjestämisestä.

Rahoitustarkastukselle toimitettaisiin vastaisuudessaakin tieto liikkeeseenlaskijan konkurssin alkamisesta. Vaikka rahoitustarkastuksella ei enää olisi erityisiä tehtäviä saatavien valvonnan järjestämisessä, rahoitustarkastuksen tehtävänä on yleisesti valvoa rahoitusmarkkinoiden toimintaa. Rahoitustarkastus toimii myös kansallisena viranomaisena suhteessa muihin Euroopan unionin jäsenvaltioihin. Rahoitustarkastus voisi lisäksi rahoitustarkastuslain (503/1993) 15 §:ssä säädetyllä tavalla määrätä asiamiehen valvomaan konkurssipesän rahaksi muuttoa. Pykälän 3 *momentissa* olisi tätä koskeva viittaussäännös. Rahoitustarkastukselle toimitettavasta ilmoituksesta säädettäisiin 21 luvun 2 §:n 3 momentin nojalla asetuksella.

12 luku. Jakoluetteloehdotuksen laatiminen ja jakoluettelon vahvistaminen

Lukuun sisältyvät jakoluetteloehdotuksen laatimista, riitautusten käsittelyä ja jakoluettelon vahvistamista koskevat säännökset. Ehdotuksen mukaan pesähoitaja laatii ehdotuksen, miten pesän varat jaetaan velkojien kesken (*jakoluetteloehdotus*). Pesähoitaja antaa ehdotuksen tiedoksi velkojille ja velalliselle, joilla on mahdollisuus riitauttaa saatavia. Myös pesähoitaja voi riitauttaa saatavia. Pesähoitaja varaa riitautuksen osapuolille tilaisuuden lausua toistensa vaatimuksista ja väitteistä. Menettely muistuttaa tältä osin

tuomioistuimessa toimitettavaa riita-asian kirjallista valmistelua. Tämän jälkeen pesänhoitaja laatii jakoluettelon (*pesänhoitajan jakoluettelo*) ja toimittaa sen tuomioistuimelle. Tuomioistuin puolestaan tutkii riitautukset ja vahvistaa jakoluettelon (*vahvistettu jakoluettelo*). Tuomioistuimen velvollisuutena on tutkia, että jakoluettelo täyttää muodolliset määräykset ja että menettelysäännöksiä on noudatettu.

1 §. *Jakoluetteloehdotus.* Pykälä sisältää yksityiskohtaiset määräykset jakoluetteloehdotuksen sisällöstä. Jakoluetteloehdotus olisi pääosin samansisältöinen kuin konkurssisäännön 24 a §:n (1027/1993) mukainen pesänhoitajan laatima luettelo valvotuista saatavista.

Pykälän 1 momentin mukaan jakoluetteloehdotuksen laatiminen kuuluu pesänhoitajan tehtäviin. Jakoluetteloehdotusta ei kuitenkaan tarvitse laatia, jos on ilmeistä, ettei pesän varoista kerry velkojille jako-osuutta. Pesänhoitajan on tällöin 10 luvun 1 §:n mukaan tehtävä tuomioistuimelle esitys konkurssin raukeamisesta. Julkisselvityksessäkin jakoluettelo laaditaan vain, jos pesästä voidaan maksaa jako-osuuksia.

Jakoluetteloehdotukseen on merkittävä 1 kohdan mukaan jako-osuuteen oikeuttavat saatavat ja niiden etuoikeus. Jakoluetteloehdotuksesta on käytävä ilmi mahdollisimman selvästi se määrä, jonka perusteella saatavalle lasketaan jako-osuus. Tavallisesti merkittäväksi tulee pääoman ja sille konkurssin alkamiseen mennessä kertyneen koron yhteismäärä. Tarkoituksena on lisäksi, että jakoluetteloehdotuksesta käyvät yksiselitteisesti ilmi tiedot, joita velkojat ja velallinen tarvitsevat harkitessaan perusteita saatavan riitauttamiseen. Jokainen saatava on eriteltävä perusteeltaan ja määrältään myös silloin, kun ne on esitetty samassa valvontakirjelmässä. Etuoikeutta vailla olevien saatavien osalta on merkittävä konkurssin alkamispäivään mennessä kertynyt korko. Jakoluetteloehdotuksesta tulee nimenomaisesti ilmetä se, että saatava on ehdollinen tai enimmäismääräinen.

Momentin 2 kohdan mukaan jakoluetteloehdotukseen on merkittävä valvotut ja pesänhoitajalle ilmoitetut panttisaatavat sekä tiedot panttioikeudesta. Tämä liittyy ehdotuksen 11 luvun 7 §:ään, jonka mukaan panttivelkojankin on ilmoitettava pesänhoitajalle valvontakirjelmään sisällytettävät tiedot saatavastaan ja panttioikeudestaan. Myös tiedot kuittaukseen käytettävistä saatavista on merkittävä. Selvityksen esittämistä kuittaussaatavista koskee 11 luvun 10 §.

Momentin 3 kohdan mukaan pesänhoitajan on merkittävä jakoluetteloehdotukseen tekemänsä riitautukset perusteluineen. Tähän liittyy ehdotuksen 11 luvun 13 §, jonka mukaan pesänhoitajan on hyvän pesänhoitotavan laajuudessa tutkittava saatavan aineellinen oikeellisuus. Jos pesänhoitaja ei hyväksy saatavaa tai sille vaadittua etuoikeutta, hänen on riitautettava saatava. Riitautusta harkitessaan pesänhoitajan tulee ottaa huomioon myös kustannus- ja hyötynäkökohdat. Pesänhoitajalla on tosin ehdotuksen 6 §:n mukaan mahdollisuus riitauttaa saatava jakoluetteloehdotuksen valmistumisen jälkeenkin siihen saakka, kun jakoluettelo on toimitettu tuomioistuimelle. Tämä menettely on kuitenkin tarkoitettu lähinnä sellaisiin tilanteisiin, joissa peruste

riitautukselle tulee esiin vasta jakoluetteloehdotuksen valmistumisen jälkeen. Hyvää pesänhoitotapaa ei ole se, että pesänhoitaja ryhtyy tarkastamaan valvontoja lähemmin vasta sen jälkeen, kun jakoluetteloehdotus on toimitettu velalliselle ja velkojille. Yksittäisten riitautusten esittämisestä aiheutuu enemmän työtä ja kustannuksia verrattuna siihen, että pesänhoitaja merkitsee riitautukset keskitetysti jakoluetteloehdotukseen.

Momentin 4 kohdan mukaan jakoluetteloehdotukseen on merkittävä muut saatavia ja konkurssivalvontaa koskevat huomautukset. Esimerkkeinä tällaisista huomautuksista mainitaan jälkivalvonnat ja niiden vuoksi suoritettut maksut sekä tiedot valvonnan oikaisemisesta tai täydentämisestä. Tällainen huomautus ei kuitenkaan korvaa riitautusta. Jos pesänhoitaja merkitsee luetteloon saatavaa koskevan huomautuksen nimenomaisesti riitauttamatta saatavaa, se katsotaan ehdotuksen 9 §:n mukaan hyväksytyksi, jolleivät velallinen tai velkoja sitä riitauta. Tuomioistuin ei voi enää hylätä valvontaa viran puolesta.

Jakoluetteloehdotukseen on 5 kohdan mukaan merkittävä saatavia koskevat vireillä olevat oikeudenkäynnit ja muut menettelyt. Jos saatavaa koskeva oikeudenkäynti tai muu menettely on vireillä, jako-osuus vahvistetaan sen määrän perusteella, joka oikeudenkäynnissä tai muussa menettelyssä vahvistetaan eikä riitautuksia voida konkurssimenettelyssä tutkia.

Jakoluetteloehdotukseen on merkittävä 6 kohdan mukaan myös sen valmistumispäivä, koska tästä ajankohdasta lasketaan 3 ja 4 §:ssä tarkoitetut määräajat.

Pykälän 2 *momentin* mukaan viimesijaiset saatavat voidaan jättää merkitsemättä jakoluetteloehdotukseen. Käytännössä näin voidaan yleensä menetellä, sillä viimesijaisille saataville kertyy jako-osuuksia vain hyvin harvoin. Jos jako-osuutta on kuitenkin ennakoitavissa, viimesijaisetkin saatavat on aiheellista merkitä ehdotukseen.

2 §. *Jakoluetteloehdotuksen määräpäivä ja toimittaminen.* Pykälän 1 *momentin* mukaan jakoluetteloehdotus tai tieto sen valmistumisesta on yleensä toimitettava viimeistään kahden kuukauden kuluessa valvontapäivästä. Jos kyse on ehdotuksen 22 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta laajasta pesästä, määräpäivä on neljä kuukauden kuluttua valvontapäivästä. Tuomioistuin voi pesänhoitajan pyynnöstä erityisestä syystä pidentää kumpaakin määräaikaa. Erityinen syy voi olla esimerkiksi konkurssipesässä teetettävä erityistilintarkastus, jos pesänhoitaja ei voi ennen sen valmistumista ottaa kantaa saatavien oikeellisuuteen. Erityinen syy voi olla myös se, että varojen riittävyys konkurssimenettelyn jatkumiseen on epäselvää.

Pykälän 2 *momentin* mukaan pesänhoitajan on toimitettava jakoluetteloehdotus tai tieto siitä velalliselle ja niille velkojille, jotka ovat sitä pyytäneet. Kaikille velkojille ehdotusta ei siis ilman muuta toimitettaisi. Velkoja voi esittää pyynnön ehdotuksen toimittamisesta valvonnan yhteydessä tai myöhemmin erikseen. Ilman pyyntöäkin jakoluetteloehdotus on toimitettava niille velkojille, joiden valvonnan pesänhoitaja on riitauttanut tai joiden valvonnasta pesänhoitaja esittää muun huomautuksen. Näillä velkojilla on ehdotuksen 3 §:ssä tarkoitettu

mahdollisuus antaa lausuma pesähoitajan tekemästä riitautuksesta tai esittää muuta selvitystä saatavastaan.

Jakoluettelohdotuksen oheen on *3 momentin* mukaan liitettävä selvitys velkojan ja velallisen oikeudesta riitauttaa saatava. Siinä on ensinnäkin selvitettävä, että riitautuksen kohteena voi olla saatava tai sille vaadittu etuoikeus, sekä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettut seuraamukset siitä, että saatavaa ei ole riitautettu. Selvityksestä tulee käydä ilmi riitautuksen sisältöä ja määräaikaa koskevat keskeiset tiedot. Näihin kuuluu myös tieto siitä, että määräajan jälkeen tehty riitautus jätetään ottamatta huomioon ja tuomioistuin voi hylätä yksilöimättömän tai perustelemattoman riitautuksen. Selvityksen sisältö voi olla vakiomuotoinen ja esimerkiksi konkurssiasiaain neuvottelukunta voi valmistaa siitä perusmallin.

3 §. Lausuma pesähoitajan riitautuksesta. Pykälän mukaan velkoja voi esittää lausumansa pesähoitajan riitautuksesta, joka koskee tämän velkojan saatavaa. Tällä pyritään ennen kaikkea siihen, että mahdollisimman suuri osa asioista voitaisiin selvittää ilman oikeudenkäyntiä. Velkojalla on mahdollisuus esittää, minkä vuoksi hän ei hyväksy pesähoitajan riitautusta ja lisäksi yksityiskohtaisemmat perusteet saatavalleen. Velkoja voisi esittää lisäselvitystä vaatimuksensa tueksi. Lausuma on toimitettava pesähoitajalle viimeistään kuukauden kuluttua jakoluettelohdotuksen valmistumispäivästä.

4 §. Velkojan ja velallisen riitautus. Pykälän mukaan riitautusoikeus olisi konkurssisäännön 35 §:ää (1027/1993) vastaavasti pesähoitajan lisäksi velallisella ja velkojilla. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin selvyiden vuoksi, että velkojan tai velallisen riitautus voi koskea myös pesähoitajan riitauttamaa saatavaa, jolloin samaan saatavaan kohdistuisi useampia riitautuksia. Riitautus on yksilöitävä ja perusteltava. Tällä tarkoitetaan ensinnäkin sitä, että riitauttajan tulee yksilöidysti mainita, minkä saatavan tai saatavalle vaaditun etuoikeuden taikka panttioikeuden hän haluaa riitauttaa. Lisäksi edellytetään, että riitauttaja esittää riitautuksensa tueksi sellaisia seikkoja, joiden perusteella voidaan katsoa, ettei velkojan saatava ole perusteltu tai ettei saatava ole etuoikeutettu. Jos riitautusta ei ole yksilöity tai perusteltu, tuomioistuin voi ehdotuksen 11 §:n nojalla hylätä riitautuksen selvästi perusteettomana.

Riitautus on *2 momentin* mukaan tehtävä kirjallisesti ja se on toimitettava pesähoitajalle kuukauden kuluessa jakoluettelohdotuksen valmistumispäivästä. Määräpäivän jälkeen saapunut riitautus jätetään ottamatta huomioon. Pesähoitajalla on tämän jälkeenkin 6 §:n nojalla mahdollisuus tehdä saatavaa koskeva riitautus siihen saakka, kun hän toimittaa jakoluettelon tuomioistuimeen.

5 §. Velkojan kuuleminen. Tarkoituksena on pyrkiä siihen, että osapuolilla olisi käytössään mahdollisimman hyvä asiakirja-aineisto sen arvioimiseksi, onko riitautukselle tai valvonnalle olemassa riittäviä perusteita. Sen vuoksi pesähoitajan on *1 momentin* mukaan varattava velkojalle, jonka saatavan toinen velkoja tai velallinen on riitauttanut, tilaisuus lausua riitautuksesta ja esittää selvitystä, esimerkiksi sopimusasiakirjoja tai laskuja, vaatimuksensa tueksi. Selvää on, ettei lausuman pyytäminen ole tarpeen silloin, kun riitautetun saatavan aiheellisuutta ei voida tutkia konkurssimenettelyssä. Tällainen tilanne

on esimerkiksi silloin, kun velallinen riitauttaa verosaatavan. Hyvän pesänhoitotavan mukaista on, että pesänhoitaja tällöin ilmoittaa velalliselle, minkä vuoksi riitautusta ei voida tutkia.

Pesänhoitajan on yleensä annettava riitautuksen tekijälle vielä tilaisuus antaa lausumansa velkojan lausuman johdosta. Se ei tietenkään ole tarpeen silloin, jos velkoja on peruuttanut valvontansa eikä esimerkiksi, jos velkoja ei esitä uusia seikkoja vaatimuksensa tueksi taikka jos hänen esittämillään seikoilla ei selvästikään ole merkitystä asiassa. Pesänhoitaja voi myös esittää oman käsityksensä sekä lisäselvitystä erimielisyydestä. Pesänhoitajan näkemys asiasta voi olla omiaan edistämään sovintoa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin menettelystä lausumien ja selvityksen pyytämisessä. Erityisen tiedoksiantotavan säätäminen ei ole tarpeen, vaan pyyntö voidaan esittää tilanteeseen sopivalla tavalla. Koska määräajan jälkeen tehtyä lausumaa tai selvitystä ei otettaisi huomioon, pesänhoitajan on tarvittaessa jälkikäteen pystyttävä esittämään selvitys siitä, miten tiedoksianto on tapahtunut. Pesänhoitajan, velkojen ja velallisen käytettävissä olevista tiedoksiantotavoista on tarkemmat säännökset 21 luvun 5 §:ssä.

6 §. *Uuden riitautuksen esittäminen.* Jakoluetteloehdotuksen valmistumisen jälkeen pesänhoitajan tietoon voi tulla seikkoja, joiden vuoksi jakoluetteloehdotukseen merkittyä saatavaa on pidettävä perusteettomana. Tällaisia seikkoja voi tulla esiin esimerkiksi erityistilintarkastuksesta tai velkojan taikka velallisen lausuman johdosta. Tämän vuoksi on pidetty perusteltuna, että pesänhoitaja voi riitauttaa jakoluetteloehdotukseen hyväksytyksi merkitsemiään saatavia siihen saakka, kun hän toimittaa laatimansa jakoluettelon tuomioistuimeen. Sen sijaan velkojalla tai velallisella ei ole oikeutta riitauttaa jakoluetteloehdotukseen merkittyjä saatavia 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun määräpäivän jälkeen.

Velkojalle, jonka saatavaa riitautus koskee, on varattava tilaisuus lausua riitautuksesta 5 §:ssä selostetulla tavalla.

7 §. *Jälkivalvonnan huomioon ottaminen.* Pykälä liittyy ehdotuksen 11 luvun 15 §:ään. Sen mukaan pesänhoitajan on otettava huomioon jälkivalvonta jakoluetteloehdotuksessa, jos jälkivalvonta on toimitettu ennen sen määräajan päättymistä, jona pesänhoitajan on pitänyt toimittaa jakoluettelo tuomioistuimeen. Pesänhoitajan on tällaisen jälkivalvonnan johdosta oikaistava jakoluetteloehdotusta.

Konkurssisäännön 30 §:n (1027/1993) mukaan tuomioistuimen harkintavallan piiriin kuuluu se, onko velkojille tai velalliselle tarpeen varata tilaisuus riitauttaa jälkivalvonta. Ehdotuksen mukaan vastaavan harkinnan tekee pesänhoitaja. Pesänhoitajalla on päävastuu saatavien selvittämisessä, joten tähänkään nähden tilaisuuden varaaminen muille ei ole aina tarpeen. Pääsäännön mukaan pesänhoitajan on ennen luettelon oikaisemista varattava velalliselle ja niille velkojille, joille hänen on toimitettava jakoluetteloehdotus, tilaisuus riitauttaa saatava. Pesänhoitaja voi kuitenkin merkitä saatavan jakoluetteloon varaamatta kenellekään tilaisuutta riitautukseen, jos menettely on saatavan vähäisyyden tai

muun syyn vuoksi ilmeisen tarpeetonta. Muu syy voisi olla esimerkiksi se, että saatavan oikeellisuudesta ei ole epäilystä tai se, että pesänhoitaja itse riitauttaa valvonnan. Pesänhoitajan riitautusoikeus mainitaankin selvyyden vuoksi pykälässä nimenomaisesti.

Mahdollinen riitautus käsitellään 3 - 5 §:n mukaisesti.

8 §. *Sovinnon aikaansaaminen.* Konkurssin joutuksen etenemisen kannalta sekä työn ja kustannusten säästämiseksi on tavoiteltavaa, että riitaisuudet pystytään sopimaan ilman erillistä riitautusoikeudenkäyntiä. Riitaisuuden käsittely tuomioistuimessa on usein epätarkoituksenmukaistakin sen vuoksi, että lopputuloksella saattaa olla vain vähäinen vaikutus jako-osuuksiin. Sovinnosta ehdotetaan otettavaksi lakiin nimenomainen säännös. Pykälän mukaan pesänhoitajalla on hyvän pesänhoitotavan edellyttämässä laajuudessa velvollisuus edistää riitaisuuksien ratkaisemista sovinnollisesti. Pesänhoitaja voi ehdotuksen 5 §:n mukaisesti esittää oman käsityksensä asiasta. Pesänhoitaja voi myös tehdä sovintoesityksen. Pesänhoitajan velvollisuus edistää sovintoa koskee kaikkia käsitellyn kaikkia vaiheita. Pesänhoitaja voi pyrkiä sovinnon aikaansaamiseen silloinkin, kun riitautus on tuomioistuimen käsiteltävänä.

9 §. *Saatavan hyväksyminen.* Ehdotuksessa lähdetään siitä, että saatava on hyväksytty, jos pesänhoitaja, muut velkojat tai velallinen eivät ole määräajassa riitautaneet saatavaa tai jos esitetystä riitautuksesta on luovuttu. Tämä vastaa konkurssisäännön 97 §:n 1 momentin (246/1965) säännöstä.

Pesänhoitaja ei voi jättää merkitsemättä jakoluetteloon saatavaa, jota ei ole riitautettu. Jos pesänhoitajan mielestä valvonta on perusteeton, hänen on riitautettava valvonta. Ennen tätä pesänhoitajan tulisi hyvän pesänhoitotavan mukaisesti pyytää velkojaa esittämään lisäselvitystä valvonnastaan ja pyrkiä asian sovinnollisen ratkaisuun ehdotuksen 8 §:n mukaisesti. Myös etuoikeusvaatimukset on hyväksyttävä siltä osin kuin niitä ei ole riitautettu, sillä ehdotuksen mukaan tuomioistuin ei enää tutkisi etuoikeusvaatimuksia viran puolesta. Tämä merkitsee muutosta nykyiseen oikeustilaan (konkurssisäännön 97 §:n 2 momentti, 246/1965).

Sen sijaan ehdotuksen 11 luvun 8 §:ssä tarkoitettua vierasvelkapanttia ei merkitä jakoluetteloehdotukseen. Jos pesänhoitaja, velkoja tai velallinen haluaa riitauttaa tällaisen panttioikeuden, hänen on nostettava erillinen kanne pantinhaltijaa vastaan taikka turvauduttava täytäntöönpanossa ulosottolain mukaisiin oikeussuojakeinoihin.

Pykälän 2 *momentti* vastaa voimassaolevaa oikeustilaa. Jos velkojan saatava on riitautettu, velkojan oikeus jako-osuuteen määräytyy sen suuruisena kuin riitautuksen käsittelyssä vahvistetaan. Jos taas saatavaa koskeva oikeudenkäynti tai muu menettely on jo ennestään vireillä, jako-osuus saatavalle vahvistetaan sen määrän perusteella, joka oikeudenkäynnissä tai muussa menettelyssä määrätään.

10 §. *Pesänhoitajan jakoluettelo.* Pykälän 1 *momentin* mukaan pesänhoitajan on velkojen ja velallisen kuulemisen jälkeen laadittava jakoluettelo. Jos

jakoluetteloehdotukseen otettuja saatavia on riitautettu tai annetut lausumat antavat muutoin aihetta tarkistaa jakoluetteloehdotusta, pesänhoitajan on tehtävä jakoluetteloon tarpeelliset muutokset ja lisäykset. Nämä voivat olla myöhempään käsittelyyn tai jako-osuuden suuruuteen vaikuttavia tarkistuksia. Pesänhoitajan on myös oikaistava jakoluetteloehdotuksessa oleva kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu selvä virhe.

Pykälän 2 *momentin* mukaan pesänhoitajan on toimitettava jakoluettelo tuomioistuimen vahvistettavaksi viimeistään kolmen kuukauden kuluttua jakoluetteloehdotuksen määräpäivästä. Määräpäivästä säädetään 2 §:n 1 momentissa. Jos saatava on riitautettu, pesänhoitajan on toimitettava tuomioistuimelle myös riitautusta koskevat asiakirjat. Näitä ovat valvontakirjelmän lisäksi riitautuskirjelmä ja mahdollisesti annetut muut kirjalliset lausumat sekä niiden ohessa esitetty selvitys. Jos asianosaisten kuuleminen tai sovintoneuvottelujen käyminen on kesken, pesänhoitajan on ilmoitettava tästä tuomioistuimelle. Tämä on tarpeen, jotta tuomioistuin voisi lykätä riitautuksen käsittelyä sovintoneuvottelujen ajaksi.

Pesänhoitajan jakoluettelo on 3 *momentin* mukaan toimitettava velalliselle ja niille velkojille, jotka ovat sitä pyytäneet. Ilman pyyntöä jakoluettelo on toimitettava velkojille, jotka ovat esittäneet riitautuksen tai joiden saatava on riitautettu.

11 §. *Riitautuksen tutkiminen.* Pykälässä on riitautettuja saatavien osalta tuomioistuimen tutkimisvelvollisuutta koskevat säännökset. Pykälän 1 *momentin* mukaan tuomioistuimen on tutkittava riitautukset ja muut valvontoja koskevat erimielisyydet. Muilla valvontoja koskevilla erimielisyyksillä tarkoitetaan esimerkiksi väitettä siitä, että saatavaa ei ole merkitty jakoluetteloon valvonnan mukaisena tai että pesänhoitaja on tehnyt ehdotuksen 10 §:ssä tarkoitetun kirjoitus- tai laskuvirheen oikaisun virheellisesti taikka että valvonta on vastoin pesänhoitajan käsitystä saapunut määräajassa.

Tuomioistuin voi pykälän 2 *momentissa* tarkoitetuissa tapauksissa ratkaista riitautuksen jo jakoluettelon vahvistamisen yhteydessä ilman, että riitautuksen käsittelyä olisi tarpeen jatkaa erikseen. Tuomioistuin voi ensinnäkin hyväksyä riitautuksen, jos se on selvästi perusteltu. Riitautus voi olla selvästi perusteltu lähinnä silloin, kun saatavaa tai sille vaadittua etuoikeutta ei voida konkurssissa hyväksyä, esimerkiksi, jos saatava on syntynyt konkurssin alkamisen jälkeen tai jos velkojan saatavalle vaatima etuoikeus ei perustu lakiin. Riitautus voidaan yleensä hyväksyä samanlaisissa tapauksissa, joissa vaatimuksen esittäminen riita-asiassa johtaisi kanteen hylkäämiseen oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 6 §:n nojalla pyytämättä vastausta. Tuomioistuin voi lisäksi hyväksyä riitautuksen, jos velkoja on myöntänyt riitautuksen oikeaksi.

Tuomioistuin voi ratkaista asian jakoluettelon vahvistamisen yhdessä myös silloin, jos riitautus on selvästi perusteeton. Riitautusta voidaan pitää selvästi perusteettomana vastaavin edellytyksin kuin oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 ja 14 §:n mukaan voidaan antaa yksipuolinen tuomio vastaajan kiistäessä kanteen. Tämä tarkoittaa sitä, että riitauttajan tulee ilmoittaa sellainen peruste, josta voi seurata, ettei velkojalla ole oikeutta jako-osuuteen. Riittävää olisi

esimerkiksi se, ettei saatavan perusteena olevaa tavaraa ole toimitettu, saatava on maksun tai muun yksilöidyn syyn vuoksi lakannut taikka että kyse on pääomala-inasta.

Riitautus on jätettävä tutkimatta, jos asia on velkojan ja riitauttajan välillä jo lainvoimaisesti ratkaistu. Oikeuskäytännössä on katsottu, että asianosaisia sitovasta lainvoimaisesta tuomiosta huolimatta velkojilla voi joissakin tapauksissa olla oikeus saatavan riitauttamiseen (KKO 1992:137). Näin voi olla, jos saatavaa ei ole aineellisesti tutkittu vaan velallinen on yhteisymmärryksessä muun henkilön kanssa järjestellyt itseään vastaan perusteettomia tuomiota suojellakseen omaisuuttaan velkojilta. Tältä osin oikeustilaan ei ehdoteta muutosta.

Riitautus on jätettävä tutkimatta myös, jos yleinen tuomioistuin ei ole asiassa toimivaltainen. Tällöin jako-osuus saatavalle vahvistetaan 9 §:n mukaisesti sen määrän perusteella, joka vahvistetaan erikseen muussa menettelyssä. Tällaisia saatavia ovat muun muassa vero- ja muut julkisoikeudelliset saatavat sekä välimiesmenettelyssä ratkaistavat asiat. Jos välityssopimus on tehty velallisen ja velkojan välillä ennen konkurssia, se sitoo konkurssipesää, mutta ei ilman erillistä sopimusta saatavan riitauttanutta velkojaa.

Pykälän 3 *momentin* mukaan tuomioistuimen on käsiteltävä riitautus erikseen silloin, jos sitä ei voida ratkaista esitetyn selvityksen perusteella. Erikseen asia joudutaan yleensä käsittelemään silloin, jos asian tosiseikasto on riitainen ja riitaisuus koskee muutakin kuin oikeuskysymystä. Jos tuomioistuin määrää riitautuksen käsiteltäväksi erikseen, velkojan oikeus jako-osuuteen määräytyy sen suuruisena kuin riitautuksen käsittelyssä vahvistetaan.

12 §. *Riitautuksen käsittely.* Pykälässä säädettäisiin riitautuksen käsittelyssä noudatettavasta menettelystä. Ehdotettu säännös on konkurssisäännön 35a §:n 1 momentin (1027/1993) ja 35b §:n (1027/1993) mukainen. Jos riitautusta ei voida ratkaista ehdotuksen 11 §:n mukaisesti jakoluettelon vahvistamisen yhteydessä, sen käsittelyä jatketaan.

Pykälän 1 *momentin* mukaan asiassa noudatetaan soveltuvin osin riita-asian käsittelyä koskevia säännöksiä. Tästä seuraa, että asiassa toimitetaan valmistelu. Yleensä riita-asiaain oikeudenkäyntimenettelyä vastaava kirjallinen valmistelu on toimitettu jo riittävässä laajuudessa ja aineisto on ehdotuksen 10 §:n 1 momentin mukaisesti toimitettu tuomioistuimelle. Tällöin riitautuksen käsittely voi jatkua suullisessa valmistelussa, johon asianosaiset kutsutaan noudattaen oikeudenkäymiskaaren säännöksiä. Jos asiaa ei voida ratkaista valmistelussa, se on oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 28 §:n mukaisesti siirrettävä pääkäsittelyyn.

Pykälän 2 ja 3 *momentissa* säädettäisiin siitä, mikä vaikutus riitautusmenettelyssä on asianosaisen poissaololla tai laiminlyönnillä antaa kirjallinen lausuma. Jos riitauttaja on jäänyt pois istunnosta tai laiminlyönyt antaa häneltä pyydetyn kirjallisen lausuman, katsotaan riitautus peruutetuksi ja saatava hyväksytyksi. Jos velkoja on jäänyt pois tai on laiminlyönyt antaa kirjallisen lausuman, saatavaa ei hyväksytä jakoluetteloon siltä osin kuin se ei ole selvästi perusteltu. Saatava tulee hyväksyä esimerkiksi, kun saatavan tueksi

on esitetty täydellinen asiakirjaselvitys eikä riitauttaja ole tuonut mitään vastaselvitystä. Asia ratkaistaan kaikissa näissä tapauksissa tuomiolla. Siten asia ei voi jäädä velkojan poissaollessa sillensä eikä sitä voi jommankumman poissaolon seurauksena ratkaista yksipuolisella tuomiolla. Tuomioon saa hakea muutosta valittamalla. Ehdotuksen 9 §:n 2 momentin mukaan velkojan oikeus jako-osuuteen määräytyy tuomion mukaisesti.

13 §. *Jälkivalvonnasta tehtävä oikaisu.* Ehdotuksen mukaan velkoja voisi valvoa saatavansa jälkivalvontana valvonnan määräpäivän jälkeen, kunnes tuomioistuin vahvistaa jakoluettelon. Pykälässä säädetään jälkivalvonnassa noudatettavasta menettelystä silloin, kun velkoja ilmoittaa saatavan sen jälkeen, kun jakoluettelo on toimitettu tuomioistuimelle. Pesänhoitajan on ilmoitettava valvonnasta viipymättä tuomioistuimelle ja käsiteltävä jälkivalvonta vastaavalla tavalla kuin jos se olisi tehty ennen jakoluettelon toimittamista tuomioistuimelle. Sen jälkeen pesänhoitajan on toimitettava oikaistu jakoluettelo tuomioistuimelle. Riitautuksen osalta pykälässä viitataan 7 §:ään. Tuomioistuin voi palauttaa pesänhoitajalle alkuperäisen jakoluettelon, johon pesänhoitaja tekee korjauksen, tai pesänhoitaja voi toimittaa tuomioistuimelle uuden oikaistun jakoluettelon.

Jakoluettelon oikaisemisesta peritään jälkivalvonnan tehneeltä velkojalta tässäkin tapauksessa 11 luvun 15 §:ssä säädetty maksu. Jos kyse on saatavasta, joka ei ole ollut eikä pitänytkään olla velkojan tiedossa ennen valvontapäivää, maksua ei peritä.

14 §. *Jakoluettelon vahvistaminen.* Nykyisin tuomioistuimen on konkurssisäännön 97 §:n 2 momentin nojalla tutkittava vaaditut etuoikeudet viran puolesta. Lisäksi tuomioistuimet ovat tutkineet, onko valvonnat tehty määräajassa, ja ainakin summaarisesti sen, ovatko valvotut saatavat konkurssisaatavia. Ehdotuksen mukaan tuomioistuimen tutkimisvelvollisuus olisi selvästi suppeampi kuin voimassa olevassa laissa.

Pykälän 1 momentin mukaan tuomioistuimen on tutkittava, että pesänhoitajan jakoluettelo täyttää tämän luvun 1 §:ssä säädetyt vaatimukset ja jakoluettelon käsittelyä koskevia menettelysäännöksiä on noudatettu. Tämän lisäksi tuomioistuin tutkisi ainoastaan riitautetut saatavat. Tuomioistuimen tehtävänä ei enää olisi verrata valvonta-asiakirjoja jakoluetteloon, vaan varmistua siitä, että jakoluetteloehdotus täyttää saatavien ja etuoikeuksien osalta muotovaatimukset (1 §:n 1 momentin 1 kohta). Valvonta-asiakirjoja ei edes toimiteta tuomioistuimelle muutoin kuin silloin, kun saatava on riitautettu. Sen selvittämiseksi, että menettelysäännöksiä on noudatettu, pesänhoitaja joutuu esittämään jakoluettelon yhteydessä selvityksen siitä, milloin ja kenelle jakoluetteloehdotus on toimitettu ja miten lausumat ja riitautukset on käsitelty.

Tuomioistuin vahvistaa jakoluettelon samalla, kun se antaa päätöksen riitautuksista siltä osin kuin niitä ei käsitellä erikseen. Jakoluettelon vahvistamisen sijasta tuomioistuin antaa nykyisin konkurssituomion.

Pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuimen on vahvistettava jakoluettelo viivytyksettä, jos siihen on edellytykset. Jos pesänhoitaja ei ole noudattanut menettelyä koskevia säännöksiä, tuomioistuin voi joutua palauttamaan

jakoluettelon pesänhoitajalle. Jakoluetteloa ei kuitenkaan tulisi palauttaa, jos se viivyttäisi tarpeettomasti jakoluettelon vahvistamista ja virhe voidaan korjata tuomioistuimessa. Esimerkiksi jos pesänhoitaja ei ole varannut velkojalle, jonka saatava on riitautettu, tilaisuutta antaa lausuma, tuomioistuin voisi käsitellä riitautuksen myös palauttamatta jakoluetteloa pesänhoitajalle.

Jakoluettelon vahvistamista koskevassa ratkaisussa määrätään, mitkä saatavat ovat oikeutettuja saamaan jako-osuutta konkurssissa. Tämä säännös liittyy ehdotuksen 17 luvun 1 §:ään, jonka mukaan velkojille maksetaan jako-osuutta vahvistetun jakoluettelon perusteella.

Vaikka tuomioistuimella ei ole velvollisuutta tutkia jakoluetteloa muilta kuin edellä mainituilta osin, se voisi *3 momentin* mukaan omasta aloitteestaan pyytää pesänhoitajaa korjaamaan jakoluettelossa olevan kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun selvän virheen.

15 §. *Muutoksenhaku ja päätöksestä ilmoittaminen.* Pykälän mukaan jakoluettelon vahvistamista koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla. Valitusoikeus on velkojalla ja velallisella, jonka riitautuksen tai lausuman vastaisesti asia on ratkaistu. Jos tuomioistuin käsittelee riitautuksen erikseen, muutosta haetaan riitautuksesta annettuun tuomioon. Pesänhoitajalla on ehdotuksen mukaan muutoksenhakuoikeus siltä osin kuin jakoluettelo on vahvistettu vastoin pesänhoitajan ehdotusta.

Pykälän *2 momentissa* säädetään jakoluettelon vahvistamispäivästä tehtävästä ilmoituksesta. Tieto vahvistamispäivästä on tarpeen muutoksenhakuoikeuden vuoksi. Ilmoitus on tehtävä pesänhoitajalle sekä riitautuksen tai lausuman tehneelle velalliselle ja velkojalle. Ilmoitusvelvollisuus kuuluu tuomioistuimelle. Ilmoitus on oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 8 §:n 3 momentista (165/1998) ilmenevästi tehtävä hyvissä ajoin ennen jakoluettelon vahvistamista. Muutoksenhakuun oikeutetun vastapuolelle ilmoitusta ei tarvitse toimittaa, koska se ei ole tarpeen puhevallan valvomista varten, sillä hovioikeus pyytää tarvittaessa viran puolesta vastauksen oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 3 §:n (165/1998) nojalla. Hyvään pesänhoitotapaan kuitenkin kuuluu, että pesänhoitaja toimittaa muutoksenhakuun oikeutetun vastapuolelle tiedon päätöksen sisällöstä.

Konkurssisäännön 100 §:n mukaan muutoksenhaku konkurssituomioon tulee vain muutosta hakenneen velkojan hyväksi, mutta velallisen muutoksenhaku tulee kaikkien velkojien hyväksi. Tältä osin oikeustila muuttuisi, sillä ehdotetun pykälän *3 momentin* mukaan ylemmän tuomioistuimen tekemä muutos jakoluetteloon koskee aina kaikkia velkojia.

16 §. *Vahvistetun jakoluettelon oikaiseminen ja muuttaminen.* Pykälän *1 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi säännös vahvistetussa jakoluettelossa olevan kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun sellaisen virheen korjaamisesta. Tuomioistuin voi korjata tällaisen virheen vain pesänhoitajan vaatimuksesta. Siten tuomioistuin ei voi korjata virhettä omasta aloitteestaan eikä myöskään velkojalla tai velallisella ole oikeutta vaatia vahvistetun jakoluettelon korjaamista. Velallinen tai velkojat voivat luonnollisesti ilmoittaa pesänhoitajalle havaitsemastaan virheestä ja pesänhoitajalla on velvollisuus

vaatia tuomioistuimessa virheen korjaamista, jos se vaikuttaa maksettaviin jakosuuksiin. Momentissa viitataan tuomion korjaamista koskeviin säännöksiin. Viittauksella tarkoitetaan oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 10 §:ää (165/1998).

Voimassa olevan oikeuden mukaan konkurssituomio voidaan purkaa, jos asianmukaisesti valvottu saatava on jätetty erehdyksessä ottamatta huomioon (KKO 1997:14). Myös vahvistettu jakoluettelo olisi sinänsä sellainen lainvoimaiseen tuomioon rinnastettava ratkaisu, joka on oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 7 ja 16 §:n nojalla purettavissa. Ei kuitenkaan voida pitää tarkoituksenmukaisena, että velkojan tulisi turvautua ylimääräisiin muutoksenhakeineihin, jos hän on valvonut saatavan asianmukaisesti ja saatava on jäänyt esimerkiksi pesähoitajan huolimattomuuden vuoksi merkitsemättä jakoluetteloon. Sen vuoksi 2 *momentissa* ehdotetaan, että tuomioistuin voi ottaa pesähoitajan vaatimuksesta jakoluettelossa huomioon saatavan, joka on velkojasta riippumattomasta syystä jäänyt käsittelyssä tapahtuneen virheen, laiminlyönnin tai muun sellaisen syyn vuoksi huomiotta. Velkojalla ei ole oikeutta vaatia luettelon muuttamista, mutta selvää on, että pesähoitajalla on velvollisuus tehdä vaatimus, jos siihen on ehdotetussa pykälässä tarkoitetut edellytykset.

Takaisinsaantivastaajalla on ehdotuksen 11 luvun 15 §:n ja tämän luvun 13 §:n mukaan mahdollisuus valvoa takaisinsaannin johdosta syntynyt saatavansa valvontapäivän jälkeen. On kuitenkin mahdollista, että kanne nostetaan niin myöhään, että velkojalle syntyy tarve valvoa saatavansa vasta jakoluettelon vahvistamisen jälkeen. Tällaisten tapausten varalta pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan jakoluetteloa voidaan muuttaa pesähoitajan vaatimuksesta, jos velkojalle on takaisinsaannin perusteella syntynyt tarve valvoa saatavansa. Voimassa olevaa oikeutta vastaavasti merkitystä ei ole sillä, onko velkoja palauttanut omaisuuden vapaaehtoisesti vai tuomion johdosta (KKO 1996:21). Säännös koskee myös tilannetta, jossa saatava ei muun syyn vuoksi ole tai ole voinut olla velkojan tiedossa ennen jakoluettelon vahvistamista. Tarve muutokseen syntyy, jos esimerkiksi vahingonkorvaussaatavan perusteena oleva vahinko on ilmennyt vasta jakoluettelon vahvistamisen jälkeen.

Menettely jakoluettelon muuttamisessa on se, että velkoja ilmoittaa puuttuvan saatavan pesähoitajalle ja pesähoitaja esittää tuomioistuimelle vaatimuksen saatavan lisäämisestä jakoluetteloon.

Pykälän 3 *momentin* mukaan tuomioistuin voi, milloin aihetta on, antaa pesähoitajan tehtäväksi toimittaa jakoluettelon muuttamista koskevan vaatimuksen tiedoksi velalliselle ja niille velkojille, joiden kuulemista tuomioistuin pitää tarpeellisena. Jakoluetteloon lisättäväksi vaadittu saatava voidaan myös riitauttaa. Riitautusmenettely olisi samanlainen kuin 7 §:n kohdalla selostetun jälkivalvonnan yhteydessä. Kuulemisen tarkoituksena onkin varata tilaisuus saatavan riitauttamiseen. Tämän vuoksi esimerkiksi kun valvonta johtuu takaisinsaannista vaatimuksen tiedoksiantaminen velkojille tai velalliselle ei ole yleensä tarpeen. Pesähoitaja on myös voinut olla asiasta yhteydessä velalliseen ja velkojiin jo ennen vaatimuksen esittämistä tuomioistuimelle, ja tämä voi tehdä kuulemisen tarpeettomaksi.

17 §. *Velkojan saatavaa koskevan ratkaisun merkitys.* Pykälä vastaa konkurssisäännön 96 §:ää (1027/1993). Sen mukaan velkojan saatavasta konkurssissa annettu ratkaisu määrää sen, mikä oikeus velkojalla on saada maksu saatavalleen konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta. Vahvistettua jakoluetteloa tai riitautusmenettelyssä annettua tuomiota ei voida käyttää täytäntöönpanoperusteena vaadittaessa velalliselta suoritusta uudesta omaisuudesta. Ratkaisulla ei ole konkurssin ulkopuolista oikeusvoimavaikutusta, vaan ainoastaan todistusvaikutus mahdollisessa myöhemmässä oikeudenkäynnissä.

13 luku. Konkurssipesän hallinto

Luku sisältää yleissäännöksen konkurssipesän selvittämisestä sekä säännökset siitä, miten tehtävät ja päätösvalta jakautuvat konkurssipesän toimielimien (pesähoitaja, velkojainkokous ja velkojatoimikunta) välillä. Luvussa on säännökset myös oikeudesta velkojen päätösvalan käyttöön ja tämän päätösvalan käyttämisestä. Velkojainkokouksesta säädetään tarkemmin 14 luvussa. Lukuun sisältyy lisäksi muun muassa eräitä tietojenanto- ja salassapitovelvollisuutta koskevia säännöksiä.

1 §. *Yleissäännös konkurssipesän selvittämisestä.* Pykälässä on säännös, joka ilmaisee yleisessä muodossa sen, miten konkurssipesä tulee selvittää. Säännöksen mukaan konkurssipesä on selvitettävä tehokkaasti, taloudellisesti ja joutuisasti sekä niin, ettei kenenkään oikeuksia loukata. Tehokkuudella ja taloudellisuudella tavoitellaan ennen muuta mahdollisimman suuren kertymän saamista velkojille. Velkojille olennaista on saada pesästä suorituksia saatavilleen mahdollisimman nopeasti. Yleinen joutuisuuden vaatimus turvaa näitä samoja tavoitteita.

Pesää selvitettäessä ei saa loukata kenenkään oikeutta. Tällä säännöksellä halutaan korostaa sitä, että konkurssihallinnon on pyrittävä turvaamaan paitsi velallisen ja velkojen myös niiden muiden oikeudet, joihin konkurssihallinnon toimenpiteet vaikuttavat. Konkurssivelallisen työntekijöiden aseman kannalta on esimerkiksi keskeistä, että konkurssihallinto noudattaa työsopimuslain ja palkkaturvalain säännöksiä. Silloin kun konkurssipesän hallussa on sivullisen omaisuutta, on tästä pidettävä huolta ja se on 5 luvussa säädetyn edellytyksin luovutettava sivulliselle. Lain tietojensaantioikeutta ja salassapitovelvollisuutta koskevien säännösten tavoitteena on turvata myös sivullisen asemaa.

2 §. *Konkurssipesän hallinnon valvonta.* Pykälässä viitataan konkurssipesien hallinnon valvonnasta annettuun lakiin, jossa säädetään konkurssiasiamiehen tehtävistä ja toimivaltuuksista konkurssipesien hallinnon valvonnassa.

3 §. *Pesähoitaja konkurssipesän hallinnon hoitajana.* Pykälän 1 momentista käy ilmi, että pesän hallintoa hoitaa pesähoitaja. Konkurssipesää hoidetaan velkojen lukuun. Velkojen päätösvaltaan kuuluvissa asioissa pesähoitaja on säännöksen mukaan velvollinen noudattamaan näiden ohjeita ja määräyksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan pesähoitajan on hoidettava tehtävänsä huolellisesti ja hyvää pesähoitotapaa noudattaen. Hyvä pesähoitotapa on sisältynyt lainsäädäntöömme vuodesta 1995 lähtien, jolloin tuli voimaan konkurssipesien hallinnon valvontaa koskeva säännöstö. Hyvä pesähoitotapa osoittaa sen, miten huolellinen pesähoitaja toimii pesää hoitaessaan. Konkurssiasiamiehen apuna toimivan konkurssiasiaineuvottelukunnan suosituksilla on keskeinen asema arvioitaessa hyvän pesähoitotavan pesähoitajalle asettamia vaatimuksia eri tilanteissa. Säännöksen tarkoituksena on korostaa hyvän pesähoitotavan merkitystä yhtenä pesähoitajan velvollisuuksia sääntelevänä ohjeena.

Säännöksestä käy ilmi, että pesähoitajan on toimittava tehtävässään velkojen yhteiseksi eduksi. Tämä ei tarkoita sitä, etteivätkö pesähoitajan toimenpiteet voi tulla asiallisesti vain yksittäisen velkojan eduksi, kun esimerkiksi takaisinsaannin perusteella pesään tuleva hyöty tulee etuoikeutetun velkojan hyväksi.

4 §. *Tilapäinen pesähoitaja.* Uuden lain mukaan pesähoitojärjestelmä tulisi yksivaiheiseksi. Konkurssin alkaessa määrättävä pesähoitaja toimisi tehtävässään konkurssin päättymiseen asti. Tilapäinen pesähoitaja voidaan määrätä *1 momentin* mukaan vain silloin, kun varsinaista pesähoitajaa ei voida määrätä heti konkurssin alkaessa. Varsinaisen pesähoitajan määrääminen saattaa joskus viivästyä erityisesti velallisalioitteisissa konkurssissa. Myös velkojien kuuleminen voi toisinaan viedä tavallista enemmän aikaa. Tilapäisen pesähoitajan tehtävä on tarkoitettu hyvin lyhytaikaiseksi ja ehdotuksen mukaan määräys voisi kestää enintään kaksi viikkoa. Tilapäisen pesähoitajan kelpoisuusehdot ovat samat kuin pesähoitajan (8 luvun 3 §). Tilapäisen pesähoitajan määräämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta, koska se olisi tilapäisen pesähoitajan lyhyen toimikauden takia hyödytöntä.

Tilapäisen pesähoitajan tehtävistä säädetään *2 momentissa*. Ne rajoittuvat vain välttämättömiin toimiin ja ne määräytyvät kunkin konkurssipesän erityispiirteiden perusteella. Olennaista on huolehtia pesän varojen haltuunotosta ja säilyttämisestä sekä muista kiireellisistä toimista. Myös velallisen sopimusten, usein tyypillisimmin työsuhteiden irtisanominen voi olla tarpeen. Vakuutusturvan riittävyyden selvittäminen on yleensä syytä tehdä jo tilapäisen pesähoitajan toimesta. Pilaantuvan tai muuten arvossaan nopeasti alentuvan omaisuuden myynti on tavallisesti välttämätöntä.

Tilapäisen pesähoitajan tehtävät ovat sellaisia, että velkojien kuuleminen ei ole niiden toimittamiseksi tarpeen, vaan pesähoitaja voi päättää niistä itsenäisesti. Pesähoitaja voi luonnollisesti olla harkintansa mukaan yhteydessä ainakin suurimpiin velkojiin. Tilapäisen pesähoitajan hallintoaikana velkojien kokouskin voidaan sinänsä pitää, mutta sen järjestäminen ei käytännössä ole tarkoituksenmukaista, jollei kyseessä ole poikkeuksellisen kiireinen ja välitöntä päätöksentekoa edellyttävä asia. Jos kiireellisesti päätettäviä asioita on tiedossa, tilapäinen pesähoitaja voi aina ryhtyä toimiin velkojainkokouksen koolle kutsumiseksi, vaikka kokous tulisikin pidettäväksi vasta varsinaisen pesähoitajan valinnan jälkeen.

Tilapäistä pesähoitajaa koskevat 8 luvussa tarkoitetut pesähoitajaa koskevat säännökset. Esimerkiksi oikeus palkkioon ja velvollisuus tilintekoon tehtävän lakatessa määräytyvät kyseisen luvun säännösten mukaisesti (5 ja 9 §).

5 §. *Pesähoitajan tehtävät.* Pykälässä on luettelo pesähoitajan keskeisistä tehtävistä. Osasta tehtäviä säädetään tarkemmin muualla laissa, esimerkiksi velvollisuudesta laatia pesäluettelo ja velallisselvitys. Selkeyden vuoksi myös nämä tehtävät on mainittu luettelossa.

Pykälän 1 kohdan mukaan pesähoitajan tehtävänä on ottaa haltuun pesään kuuluva omaisuus, kirjanpitoaineisto ja asiakirjat sekä huolehtia niiden hoidosta ja säilyttämisestä. Velallinen on puolestaan velvollinen myötävaikuttamaan siihen, että pesähoitaja saa omaisuuden haltuunsa (4 luvun 5 §). Pesähoitajan on pyrittävä huolehtimaan siitä, että velallisen omaisuus tai siihen kuuluva asiakirja-aineisto pysyy tallella ja ettei velallinen pääse määräämään omaisuudesta. häviä eikä sitä päästä muuttamaan. Heti konkurssin jälkeen on tarpeen, että pesähoitaja poistaa velalliselta pankkitilien käyttöoikeuden ja estää luottokorttien käytön.

Konkurssiasiaain neuvottelukunnan suosituksessa käsitellään laajasti pesän

haltuunottoon liittyviä tehtäviä (5/20.5.1997/tarkistettu 3.9.2001).

Pykälän 2 kohdan mukaan pesähoitajan on ryhdyttävä tarpeellisiin toimiin velallisen saatavien perimiseksi ja pesälle kuuluvien oikeuksien turvaamiseksi sekä sellaisten sopimusten irtisanomiseksi, joiden voimassaolo ei ole pesähoidon kannalta tarpeen.

Velallisen saatavat ovat osa pesään kuuluvaa omaisuutta. Pesähoitajan tehtävänä on huolehtia siitä, että velalliselle kuuluvia saatavia asianmukaisesti peritään. Pesähoitajan tulee huolehtia myös vireillä olevista oikeudenkäynneistä. Velallisen sopimuksista pikaista irtisanomista edellyttävät erityisesti työsopimukset niiden aiheuttaman massavelkarasituksen vuoksi. Myös tarpeettomien vakuutus- tai vuokrasopimusten irtisanominen on aiheellista tehdä mahdollisimman pian.

Pykälän 3 kohdan mukaan pesähoitajan tehtävänä on suorittaa pesähoitajalle palkkaturvaan kuuluvat tehtävät. Palkkaturvalain (866/1998) nojalla pesähoitajan on laadittava luettelo maksamatta olevista työsuhteesta johtuvista saatavista sekä selvitettävä yhteistyössä työvoima- ja elinkeinokeskuksen kanssa, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesähoitajan on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista (13 §). Tarvittaessa pesähoitajan on tehtävä palkkaturva-asetuksen 7 §:ssä tarkoitettu palkkaturvahakemus. Pesähoitajalla on vastaavat tehtävät merimiesten palkkaturvalain mukaan (11 § ja valtioneuvoston asetus merimiesten palkkaturvasta, 295/2000, 6 §).

Pykälän 4 kohdan mukaan pesähoitajan tehtävänä on selvittää pesän laajuus sekä mahdollisuudet peräyttää oikeustoimia ja palauttaa omaisuutta pesään. Pesähoitajan on siten selvitettävä, mitä omaisuutta konkurssipesään kuuluu. Selvitystehtävän laajuus määräytyy pääosin sen mukaan, kuinka hyvässä järjestyksessä velallisen kirjanpito ja taloushallinto ovat. Jos riittäviä tietoja ei ole saatavissa asiakirja-aineistosta tai velallisen johdolla taloushallinnolta, pesähoitaja voi joutua selvittämään esimerkiksi eri pankeilta velallisen mahdollisia tilejä ja veroviranomaisilta velallisen aikaisemmin ilmoittamaa tai muuten viranomaisen tiedossa olevaa omaisuutta. Pesähoitajan tulee myös selvittää, onko pesään palautettavissa omaisuutta takaisinsaantiperusteella tai muulla perusteella. Takaisinsaantiperusteiden tai mahdollisten rikosten selvittämiseksi pesässä voi olla tarpeen suorittaa erityistarkastus. Erityistarkastuksesta päätöksen kuitenkin tekevät velkojat (9 luvun 5 §).

Pykälän 5 kohdan mukaan pesähoitajan tehtävänä on laatia pesäluettelo ja velallisselvitys. Pesäluettelosta säädetään 9 luvun 1 §:ssä ja velallisselvityksestä saman luvun 2 §:ssä.

Pykälän 6 kohdan mukaan pesähoitajan tehtävänä on vastaanottaa valvonnat, selvittää valvotut ja muut saatavat sekä laatia jakoluettelo. Säännökset saatavien selvittämistä ovat 11 luvussa ja jakoluettelosta 12 luvussa.

Pykälän 7 kohdan mukaan pesähoitajan tehtävänä on huolehtia pesään kuuluvan omaisuuden myymisestä. Omaisuuden myyntiä koskevat säännökset ovat 16 luvussa. Päätösvalta myyntiä koskevissa asioissa on yleensä velkojilla (8 §).

Pykälän 8 kohdan mukaan pesähoitajan tehtävänä on tilittää omaisuuden rahaksimuutosta kertyneet varat velkojille jakoluettelon mukaisesti sekä laatia

konkurssista lopputilitys. Jako-osuuksien maksamisesta on säännökset 17 luvussa ja lopputilityksestä 18 luvussa.

Pykälän 9 kohdan mukaan pesänhoitajan tehtävänä on hoitaa pesän juoksevaa hallintoa ja suorittaa muut pesänhoitajalle tämän tai muun lain perusteella säädetty tai muuten pesänhoitoon kuuluvat tehtävät. Pesänhoitajalla on oikeus itsenäisesti päättää pesän juoksevaan hallintoon kuuluvista asioista (9 §:n 2 momentti). Muita lakiehdotuksessa pesänhoitajalle säädettyjä tehtäviä ovat esimerkiksi pesänhoitajan selonteko- ja tietojenantovelvollisuuden täyttäminen (14 §), velallisen kirjanpidon loppuunsaattamisesta huolehtiminen ja konkurssipesän kirjanpidon järjestäminen sekä eräiden 21 luvussa tarkoitettujen ilmoitusten toimittaminen. Pesänhoitajalle kuuluvista tehtävistä säädetään muun muassa konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetussa laissa. Pesänhoitajan toimimisvelvollisuus voi perustua myös velkojien antamaan ohjeeseen tai hyvään pesänhoitotapaan ilman nimenomaista säännöstä laissa.

6 §. *Pesänhoitajan edustamisoikeus sekä vilpittömän mielen suoja.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi konkurssipesän edustamisoikeutta säännös. Sen mukaan pesänhoitajalla on suoraan lain nojalla oikeus asemansa perusteella edustaa konkurssipesää. Edustamisoikeutta koskeva sääntö on nykyisinkin voimassa, vaikka siitä ei konkurssisääntöön sisällykään vastaavaa säännöstä.

Pesänhoitaja on konkurssipesän ainoa lakimääräinen edustaja. Jos pesänhoitajia on useampia, säännöksen perusteella heistä kullakin on oikeus edustaa pesää. Jos tuomioistuimien on jakanut tehtävät pesänhoitajien kesken tai määrännyt pesänhoitajan tiettyyn tehtävään, pesänhoitajan oikeus edustaa konkurssipesää rajoittuu vain hänen tehtäviinsä kuuluihin asioihin. Tarkoitus on, että toimivallan jako käy ilmi konkurssin alkamista koskevasta kuulutuksesta ja kullekin pesänhoitajalle annettavasta todistuksesta.

Pesänhoitajan toimivalta määräytyy yhtäältä pesänhoitajan itsenäisen päätösvallan perusteella ja toisaalta velkojainkokouksen päätösten perusteella tässä luvussa tarkemmin säädetty tavalla. Lähtökohtana on, että pesänhoitaja edustaa pesää niissä asioissa, jotka lain mukaan kuuluvat hänen päätösvaltaansa sekä niissä asioissa, joissa velkojat ovat siirtäneet hänelle päätösvaltaansa. Lisäksi pesänhoitaja panee täytäntöön velkojainkokousten päätökset.

Pykälän 2 momentti suojaa oikeustoimen toista osapuolta tilanteessa, jossa pesänhoitaja on ylittänyt kelpoisuutensa tai toimivaltansa, mutta toinen osapuoli on ollut vilpittömässä mielessä. Säännöksen nojalla suojaa saisi myös konkurssipesän vastapuolena oikeudenkäynnissä tai muussa menettelyssä oleva toinen osapuoli. Pesänhoitajan kelpoisuus oikeustoimen tekemiseen määräytyy konkurssilain ja muun lainsäädännön perusteella. Pesänhoitaja voi ylittää kelpoisuutensa, jos hän on toiminut ilman velkojain päätöstä asiassa, jossa päätösvalta kuuluu velkojille. Jos velkojainkokouksessa on joltain osin rajoitettu pesänhoitajan päätösvaltaa tai annettu pesänhoitajalle ohjeita tai määräyksiä, pesänhoitaja ylittää toimivaltansa tekemällä oikeustoimen vastoin tällaisia rajoituksia, ohjeita tai määräyksiä.

Konkurssipesä ei voisi vedota pesänhoitajan kelpoisuuden tai toimivallan ylitykseen vilpittömässä mielessä ollutta toista osapuolta vastaan, joten oikeustoimi siis sitoisi konkurssipesää. Oikeustoimi ei luonnollisesti sido pesää silloin, kun joku muu henkilö

kuin pesänhoitaja tekee oikeustoimen pesän nimissä.

Lähtökohtana on, että kolmannella henkilöllä ei ole velvollisuutta selvittää sitä, missä asioissa pesänhoitaja voi päättää oikeustoimesta pesän lukuun. Oikeustoimen toisen osapuolen ei siis tarvitse varmistautua siitä, että pesänhoitajalla on kelpoisuus tai toimivalta tehdä kyseessä oleva oikeustoimi. Jos toinen osapuoli kuitenkin oli vilpillisessä mielessä, oikeustoimi ei sido konkurssipesää. Tätä arvioitaessa huomioon otetaan erityisesti oikeustoimen laatu ja osapuolen asema. Oikeudenkäynnissä vastaaja ei voisi vedota siihen, ettei pesänhoitajalla ole kelpoisuutta tai toimivaltaa nostaa kannetta konkurssipesän puolesta.

Pykälän 3 *momenttiin* ehdotetaan otettavaksi säännökset sivullisen oikeudesta vedota pesänhoitajan kelpoisuuden tai toimivallan puutteeseen. Säännöksestä käy selvyuden vuoksi ensin ilmi, että tällaiseen puutteeseen ei voi vedota pesänhoitajan sopimuskumppani tai muu toinen osapuoli. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi, että myöskään sivullinen ei voisi vedota puutteeseen. Esimerkiksi oikeudenkäynnin toinen osapuoli ei voi vedota siihen, että velkojat eivät ole päättäneet oikeudenkäyntiin ryhtymisestä.

Pesällä voi olla 19 luvun säännösten nojalla oikeus vahingonkorvaukseen pesänhoitajalta, jos tämä on ylittämällä kelpoisuutensa tai toimivaltansa aiheuttanut velkojille vahinkoa. Vahingonkorvausvaatimuksen perusteena sivullinenkin voisi vedota kelpoisuuden tai toimivallan puutteeseen. Tämä käy ilmi 4 *momentista*.

7 §. *Avustajat*. Pykälästä käy ilmi, että pesänhoitajalla on oikeus käyttää harkintansa mukaan tehtäviensä suorittamisessa apunaan asiantuntijoita ja avustajia. Sääntely vastaa nykyistä käytäntöä. Avustavissa tehtävissä voivat toimia esimerkiksi pesänhoitajan toimiston lakimies tai toimistohenkilökuntaan kuuluva. Pesänhoitajan tehtävien hoitamiseksi voi myös olla tarpeen käyttää ulkopuolista asiantuntijaa velallisen kirjanpidon loppuunsaattamiseksi tai tutkimiseksi taikka muun erityistä asiantuntemusta vaativan tehtävän suorittamiseksi. Palvelut voidaan hankkia myös yritykseltä.

Pesänhoitajalla olisi oikeus itsenäisesti päättää asiantuntijoiden ja avustajien käytöstä. Edellytyksenä kuitenkin olisi, että käyttö on pesän selvittämisen kannalta tarkoituksenmukaista ja taloudellisesti perusteltua.

Vahingonkorvausvelvollisuutta koskevassa 19 luvussa on säännös, jonka nojalla pesänhoitaja vastaa vahingosta, jonka hänen käyttämänsä avustaja on tahallaan tai tuottamuksesta aiheuttanut konkurssipesälle.

8 §. *Velkojen päätösvalta*. Pykälässä on konkurssipesän päätösvaltaa koskeva yleissäännös. Päätösvalan jakautumista velkojen ja pesänhoitajan kesken on laajemmin käsitelty yleisperusteluissa.

Lähtökohtana on, että pesän hallintoa sekä pesään kuuluvan omaisuuden hoitoa, käyttöä ja rahaksimuuttoa koskevissa asioissa päätösvalta on velkojilla. Velkojat käyttävät päätösvaltaansa velkojainkokouksissa tai ilmaisemalla pesänhoitajalle muulla tavoin kantansa velkojainkokouksessa käsiteltävästä asiasta (13 §).

Pesän hallintoa koskevista asioista päättämällä tarkoitetaan erityisesti päättämistä toiminnalle tarpeellisen organisaation luomisesta ja organisaation toiminnan järjestämisestä kuten velkojatoimikunnan asettamisesta, mahdollisen valvojan tai pesän tukielimien taikka tilintarkastajan nimeämisestä sekä päättämistä toimintaperiaatteista kuten päätösvallan siirtämisestä, raportoinnista ja velkojainkokousten järjestämistavoista. Suureksi osaksi toimintaperiaatteet liittyvät kuitenkin pesän omaisuuden hoitoon ja rahaksimuuttoon, joista päättäminen pykälän mukaan kuuluu muutenkin velkojille. Velkojat päättävät muun muassa siitä, jatketaanko velallisen liiketoimintaa vai lopetetaanko toiminta mahdollisimman pian kokonaan tai osaksi. Omaisuuden realisoinnin kannalta keskeistä on, pyritäänkö pesän liiketoiminta myydään toiminnallisena kokonaisuutena vai realisoidaanko omaisuus esimerkiksi omaisuuslajeittain.

9 §. *Pesänhoitajan päätösvalta.* Pykälässä on säännökset asioista, joista pesänhoitaja päättää itsenäisesti.

Pykälän 1 *momentin* mukaan pesänhoitajalla on itsenäinen päätösvalta laissa mainituissa pesänselvitykseen liittyvissä asioissa. Tällaisia ovat säännöksessä luetellut pesäluettelon ja velallisselvityksen laatiminen, saatavien selvittäminen ja jakoluettelon laatiminen sekä palkkaturvaa koskevat asiat. Lisäksi säännöksessä viitataan muihin laissa säädettyihin tai asian luonteen vuoksi pesänhoitajalle kuuluviin tehtäviin.

Pykälän 2 *momentin* mukaan pesänhoitaja päättää pesän juoksevaan hallintoon kuuluvista asioista itsenäisesti. Asiallisesti säännös ei muuta nykytilaa.

Juoksevaan hallintoon voidaan katsoa kuuluvan kaikkien pesään kuuluvan omaisuuden hoitoon ja realisointiin sekä työnantajavelvoitteisiin liittyvien, merkitykseltään tavanomaisten toimien suorittaminen. Sellaisina voidaan pitää esimerkiksi verotukseen ja kirjanpitoon liittyviä toimia, työnantajavelvoitteiden hoitamista, erilaisten sopimusten kuten työ- ja vuokrasopimusten tekemistä tai irtisanomista, pesän massavelkojen maksamista ja saatavien perimistä. Juoksevaan hallintoon voidaan lukea kuuluviksi myös kuittausvaatimuksesta tai sivullisen omaisuuden luovutuksesta päättäminen.

Pesänhoitaja voi päättää, sitoutuuko pesä esimerkiksi sellaiseen merkitykseltään tavanomaiseen velallisen sopimukseen, joka on tarpeen liiketoiminnan jatkamiseksi tai pesään kuuluvan omaisuuden myymiseksi liiketoiminnan luovutuksena. Päätösvalta liiketoiminnan jatkamisesta ja omaisuuden rahaksimuutosta kuuluu velkojille. Lähtökohtaisesti juoksevaan hallintoon kuuluvana toimenpiteenä voidaan pitää myös kanteiden nostamisesta ja muista oikeudenkäynteihin liittyvistä asioista päättämistä, jollei kysymys ole taloudellisesta tai muusta syystä merkittävistä asioista. Näissä kuten muissakin juoksevaan hallintoon liittyvissä asioissa velkojat voivat kuitenkin aina pidättää päätösvallan itsellään. Esimerkiksi pesään kuuluvan arvoltaan vähäisen omaisuuden myynnin voidaan katsoa kuuluvan juoksevaan hallintoon, mutta velkojat voivat halutessaan päättää, että pesänhoitajalla ei ole oikeutta myydä mitään pesään kuuluvaa omaisuutta itsenäisesti.

Pykälän 3 *momentin* mukaan pesänhoitaja voi kiireellisessä tapauksessa päättää asiasta, joka kuuluu velkojien päätösvaltaan. Edellytyksenä on, että päätöksentekoa ei voida lykätä ilman, että siitä aiheutuu pesälle haittaa. Pesänhoitaja voisi säännöksen nojalla myydä muun muassa helposti pilaantuvan tai muuten arvoltaan nopeasti alenevan

omaisuuden ilman velkojen päätöstä silloinkin, kun kysymys ei ole juoksevasta hallinnosta. Pesähoitaja voi myydä myös muuta omaisuutta, jos se on välttämätöntä esimerkiksi konkurssin välttämättömien kustannusten suorittamiseksi. Pesähoitaja voi tehdä myös 3 luvun 6 §:ssä tarkoitetun erillistäytäntöönpanon jatkamista tai keskeyttämistä koskevan päätöksen.

Pesähoitajan on ennen kiireelliseen toimenpiteeseen ryhtymistä pyrittävä kuulemaan suurimpia velkojia tai velkojatoimikuntaa. Jälkikäteen pesähoitajan olisi ilmoitettava toimenpiteestä velkojille toimenpiteen laatuun ja merkitykseen nähden soveltuvalla tavalla.

10 §. *Päätösvallan siirto.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset velkojen oikeudesta siirtää velkojille kuuluvaa päätösvaltaa pesähoitajalle. Siirto-oikeus on lähtökohtaisesti laaja. Ainoastaan konkurssihallinnon valvonnan yleinen järjestäminen, pesähoitajan palkkio ja konkurssipesän luovuttaminen konkurssiin ovat asioita, joissa päätösvaltaa ei voida siirtää. Päätösvallan siirto voidaan velkojainkokouksen päätöksellä koska hyvänsä peruuttaa kokonaan tai osaksi.

Velkojainkokouksen päätöksessä päätösvallan siirto ja kesto on ehdotuksen mukaan aina yksilöitävä. Päätöksestä tulee käydä ilmi ne yksittäiset tehtävät, jotka pesähoitajalle siirretään ja se, kuinka kauan pesähoitajalla on toimivalta kyseisissä asioissa. Pesähoitaja voidaan esimerkiksi oikeuttaa myymään pesään kuuluvaa omaisuutta, ja päätökseen voidaan sisällyttää rahamäärä, jota alempaan hintaan omaisuutta ei saa myydä. Kaupan muut ehdot voidaan jättää pesähoitajan harkintaan. Päätösvallan siirron laajuus voidaan yksilöidä niinkin, että pesähoitaja voi itsenäisesti päättää kaikista omaisuuden rahaksimuuttoon liittyvistä kysymyksistä. Velkojat voivat myös päättää, että pesähoitaja tekee itsenäisesti ratkaisut kaikista takaisinsaantikanteiden ja muiden oikeudenkäyntien nostamisesta pesän lukuun.

Velkojen on päätettävä lisäksi siitä, miten pesähoitajan on ilmoitettava päätöksistään velkojille. Tavallisesti on riittävää, että pesähoitaja täyttää normaalin selontekovelvollisuutensa, mutta laajakantoisista tai taloudellisesti merkittävistä ratkaisuista pesähoitajan voidaan yleensä edellyttää ilmoittavan erikseen.

Jos konkurssissa on asetettu velkojatoimikunta, velkojat voisivat päättää, että pesähoitajan on saatava päätökselleen velkojatoimikunnan hyväksyminen. Pesähoitajan on, jos velkojat ovat niin päättäneet, ilmoitettava päätöksestään etukäteen velkojatoimikunnalle. Jos toimikunta ei hyväksy pesähoitajan toimenpidettä, pesähoitajan tulee tapauksen laadun mukaan valmistella asia uudelleen. Pesähoitajan harkintaan jää, antaako hylkääminen aiheen kutsua koolle velkojainkokous tekemään päätös asiassa.

Päätösvallan siirto voidaan säännöksen mukaan peruuttaa kokonaan tai osaksi. Tällainen päätös voidaan tehdä milloin tahansa.

11 §. *Kielto panna täytäntöön lain vastaista päätöstä.* Pykälässä kielletään pesähoitajaa panemasta täytäntöön velkojen selvästi lain vastaista tai velkojen päätösvaltaan kuulumatonta päätöstä. Nykyisessä laissa ei ole vastaava säännöstä. Konkurssisäännön 84 §:n 1 momentin mukaan muutoksenhaku velkojainkokouksen päätökseen ei estä sen täytäntöönpanoa, ellei tuomioistuimella toisin määrää. Ilman

nimenomaista säännöstä on kuitenkin pidetty selvänä, ettei pesänhoitaja saa panna täytäntöön ainakaan konkurssisäännön 73 §:n 2 momentissa tarkoitettua mitätöntä päätöstä.

Velkojat eivät voi päättää asiasta, joka kuuluu pesänhoitajan päätettäväksi lain mukaan, eikä tietenkään asiasta, josta päättää tuomioistuin. Asia ei kuulu velkojien päätösvaltaan myöskään silloin, kun se koskee kolmannen oikeutta. Velkojainkokouksen päätösvaltaan kuulumaton päätös on itsestään mitätön eikä sen virheellisyyden vahvistamiseksi ole välttämätöntä hakea muutosta. Kolmas, jonka oikeusasemaan päätös voi vaikuttaa haitallisesti, voi nostaa kanteen mitättömyyden vahvistamiseksi.

Pykälässä kiellettäisiin pesänhoitajaa panemasta täytäntöön myös sellaista päätöstä, joka on selvästi lainvastainen. Tällä tarkoitetaan sellaisia päätöksiä, joiden lainvastaisuutta voidaan pitää ilmeisenä. Jos asia on tulkinnanvarainen, kieltäytymisoikeutta ei ole. Kielto voi koskea minkä tahansa lain, esimerkiksi verotuslainsäädännön vastaisuutta. Käytännössä kysymykseen voi tulla tilanne, jossa pesänhoitaja katsoo, että päätös on 14 luvun 6 §:ssä säädetyn kohtuuttoman kiellon vastainen. Näistä asioista pesänhoitaja voi tarvittaessa pyytää konkurssiasiamieheltä kannanoton. Pesänhoitajan on ilmoitettava velkojille kieltäytymisen perusteet.

12 §. *Oikeus velkojien päätösvalan käyttöön.* Pykälän 1 momentin mukaan velkojien päätösvaltaa käyttävät ne velkojat, joilla on velalliselta konkurssisaatava. Valvontapäivän jälkeen päätösvaltaa voivat käyttää saatavansa valvoneet velkojat ja velkojat, joiden saatava 11 luvun 6 §:n mukaan otetaan huomioon ilman valvontaa. Jos velkojan on jälkivalvonnan perusteella suoritettava konkurssipesälle 11 luvun 15 §:ssä tarkoitettu maksu, velkojalla on oikeus käyttää päätösvaltaa vasta kun maksu on suoritettu.

Jos panttivelkoja ei ole normaalissa järjestyksessä valvonut saatavaansa, panttivelkojalla on kuitenkin oikeus päätösvalan käyttöön, kun velkoja on esittänyt saatavastaan 11 luvun 7 §:ssä tarkoitetun selvityksen. Jollei velallinen konkurssin alkaessa ole ollut henkilökohtaisessa vastuussa velasta, panttivelkojalla ei ole oikeutta käyttää velkojan päätösvaltaa. Tällainen tilanne voi olla silloin, kun kyse on vierasvelkapantista tai velallisen henkilökohtainen vastuu on lakannut esimerkiksi saatavan vanhentumisen vuoksi. Yrityskiinnityksen osalta asiasta on kuitenkin erityissäännös (13 luvun 12 §:n 3 momentti).

Pykälän 2 momentissa säädetään konkurssisäännön 69 §:ää vastaavasti, että velkojan äänimäärä on velkojan kulloisenkin konkurssisaatavan määrä. Äänet lasketaan euron alayksikön sentin tarkkuudella. Jos velkoja saa konkurssin alkamisen jälkeen osasuorituksen esimerkiksi yhteisvastuulliselta velalliselta tai takaajalta taikka käyttää kuittausoikeuttaan, hän menettää tältä osin äänivaltansa. Velkojanvaihdoksen tapahtuessa äänioikeus siirtyy seuraajalle.

Konkurssisäännön mukaan velkojan äänimäärään ei vaikuta velkojan saatavan etuoikeus tai viimesijaisuus. Viimesijaisen saatavan tuottamaa äänioikeutta ei voi pitää perusteltuna, sillä tällaisille saataville ei käytännössä kerry jako-osuutta. Velkojilla ei siten ole tosiasiallista intressiä osallistua päätöksentekoon. Sen vuoksi ehdotuksessa lähdetään siitä, että viimesijainen saatava tuottaa äänioikeuden vain siinä tilanteessa, jossa kaikille tavallisille veloille on tulossa täysi suoritus.

Konkurssisaatavana pidetään myös ehdollista takautumissaatavaa. Tällöin saattaa syntyä tilanne, jossa yhtäältä velkoja ja toisaalta takaaaja, vierasvelkapantinantaja tai kanssavelallinen ovat konkurssivelkojan asemassa saman saatavan perusteella. Voimassaolevassa oikeudessa tämä on ratkaistu niin, että velkojalla on ensisijainen äänioikeus ehdollisen takautumissaatavan haltijaan nähden. Tämä on ilmaistu konkurssisäännön 69 §:n 2 momentissa seuraavasti: ”Jos he eivät voi yksimielisiksi päästä, olkoon velkojain ääni ratkaiseva, elleivät toiset lunasta häntä pois tahi aseta täyttä vakuutta hänen saamisestaan.” Ehdotetun pykälän mukaan ehdollinen takautumissaatava ei tuota äänioikeutta, jos velkoja on valvonut velalliselta olevan saatavansa. Siten ehdollisen takautumissaatavan haltijalla ei, toisin kuin konkurssisäännön 69 §:n 2 momentin mukaan, ole äänioikeutta silloinkaan, kun velkoja ei osallistu äänestykseen. Jos yhteisvelkasuhteessa olevalle syntyy osasuorituksen perusteella takautumissaatava, hän saa osasuorituksen suuruuden mukaisen äänioikeuden, vaikka hän saa 17 luvun 6 §:n mukaan jako-osuutta vasta, kun velkoja on saanut suorituksen koko päävelalle. Mainittu lainkohta säätelee vain jako-osuuden maksamista eikä saatavan äänimäärää.

Konkurssisaatavia ovat myös saatavat, joiden peruste tai määrä on ehdollinen tai riitainen taikka muusta syystä epäselvä (1 luvun 5 §). Konkurssisäännön 69 §:n 1 momentissa velkojan äänimäärää koskeva epäselvyys on näissä tilanteissa ratkaistu siten, että ilmeisen perusteetonta saatavaa ei oteta äänestyksessä huomioon. Velkojen yhdenvertaisuuden vuoksi äänimäärän tulisi vastata mahdollisimman hyvin velkojan saatavan todellista määrää. Ehdotuksessa lähdetäänkin siitä, että epäselvä saatava arvostettaisiin todennäköiseen määräänsä. Arvostus tehdään aina päätöksentekohetkellä käytettävissä olevien tietojen perusteella. Velkojainkokouksen päätöstä ei voida muuttaa sillä perusteella, että saatavasta esitetään myöhemmin lisäselvitystä.

Vallitsevan käytännön mukaan velkojalla, jolla on yrityskiinnityksen alaista velallisen omaisuutta toisen henkilön velan vakuutena, katsotaan olevan valvontavelvollisuus siitä saatavasta, josta velallisen omaisuus on vastuussa. Tällaisella velkojalla ei kuitenkaan ole oikeutta käyttää velkojen päätösvaltaa. Puutteena yrityskiinnityksenhaltijan oikeusasemassa onkin pidettävä sitä, ettei velkojalla ole mahdollisuutta osallistua yrityskiinnityksenalaista omaisuutta koskevaan päätöksentekoon. Sen vuoksi 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että yrityskiinnityksen alaista omaisuutta koskevassa asiassa päätösvaltaa voivat käyttää myös ne velkojat, joilla on yrityskiinnityksen alaista omaisuutta toisen henkilön velan vakuutena. Yrityskiinnitysvelkojan äänimäärä on enintään se määrä, jonka etuoikeutettu osa yrityskiinnityksen alaisen omaisuuden arvosta kattaa saatavasta. Velkojen maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaan etuoikeutettu osa on 50 prosenttia yrityskiinnityksen alaisen omaisuuden arvosta sen jälkeen, kun paremmalla etuoikeudella olevat saatavat on suoritettu. Yrityskiinnitysten keskinäisestä etuoikeudesta voi luonnollisesti seurata, ettei velkojalla ole lainkaan äänivaltaa. Pesähoitajan tulee määritellä yrityskiinnityksen kohteena olevan omaisuuden arvo päätöksentekohetken mukaan. Kun samaan omaisuuteen voi olla vahvistettu useampia kiinnityksiä, otetaan vierasvelkapantin haltija huomioon sen suuruusena kuin sille suoritusta yrityskiinnitysten keskinäisen etuoikeusjärjestyksen mukaan.

Päätöksen, johon kyseessä oleva velkoja voi ottaa osaa, tulee koskea yrityskiinnityksenalaista omaisuutta. Päätös voi koskea yrityskiinnityksenalaisen

omaisuuden käyttöä, hoitoa ja myyntiä. Velkojalla ei sen sijaan ole äänivaltaa vain sillä perusteella, että päätös vaikuttaa velkojan jako-osuuteen. Velkojalla ei siten ole äänivaltaa esimerkiksi pesänhoitajan palkkiota koskevassa asiassa.

Konkurssisäännössä ei ole nimenomaisesti säädetty, miten velkojan äänimäärää koskeva erimielisyys ratkaistaan. Pykälän *4 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi siitä nykyistä konkurssikäytäntöä vastaava säännös. Sen mukaan velkojainkokouksessa erimielisyyden ratkaisee kokouksen puheenjohtaja. Puheenjohtajana voi toimia pesänhoitaja tai muu kokouksen valitsema henkilö. Esimerkiksi epäselvän saatavan todennäköisen arvon määrää puheenjohtaja, jos velallinen tai joku velkojista vastustaa valvotun saatavan määrään perustuvaa äänimäärää tai jos puheenjohtaja itse pitää arvion tekemistä tarpeellisenä. Jos äänestys toimitetaan ehdotuksen 14 luvun 13 §:n 2 momentissa tarkoitetussa menettelyssä, erimielisyyden ratkaisee pesänhoitaja. Äänimäärää koskevaan ratkaisuun voidaan hakea muutosta 14 luvun 7 §:n nojalla, jos virhe on ollut sellainen, että se on voinut vaikuttaa päätöksen lopputulokseen.

13 §. *Velkojen päätösvallan käyttö.* Konkurssisäännön mukaan velkojat käyttävät päätösvaltaa velkojainkokouksessa. Velkojainkokouksen koollekutsuminen voi joissakin tilanteissa olla tarpeettoman raskas menettely ja siitä velkojille aiheutuvia kustannuksia ja vaivaa voidaan pitää tarpeettomina, jos asia on luonteeltaan sellainen, että se voidaan päättää ilman nykymuotoista velkojainkokousta. Sen vuoksi lakiin ehdotetaan otettavaksi velkojan päätösvallan käyttämisestä nykyistä joustavammat säännökset.

Pykälän *1 momentin* mukaan velkojat käyttäisivät pääsäännön mukaan edelleen päätösvaltaa velkojainkokouksessa. Kokous voitaisiin kuitenkin pitää nykyisestä poiketen myös siten, että osallistujat ovat yhteydessä toisiinsa puhelinta, videota tai muuta teknistä välinettä käyttäen. Siitä, milloin kokous voidaan pitää teknistä apuvälinettä käyttäen, ei pykälään sisälly säännöksiä, vaan se jää pesänhoitajan harkintaan. Kokoustavan valintaan vaikuttavat teknisten valmiuksien lisäksi luonnollisesti myös käsiteltävien asioiden laatu ja velkojen määrä. Käytännössä kokous voidaan pitää esimerkiksi puhelinneuvotteluna suhteellisen vaivattomastikin silloin, kun velkojen lukumäärä on pieni.

Velkojainkokouksen pitäminen voi olla tarpeettoman raskas menettely esimerkiksi silloin, kun asiaa on jo käsitelty velkojainkokouksessa tai velkojilla on muutoin tarpeelliset tiedot päätöksentekoa varten. Muun muassa tämänkaltaisten tilanteiden varalta *2 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan pesänhoitaja voi pyytää velkojia ilmoittamaan päätöksentekoa varten kantansa asiassa, joka muutoin olisi käsiteltävä velkojainkokouksessa. Tätä menettelyä ei voida käyttää 14 luvun 1 §:n pakollisen velkojainkokouksen sijasta. Pesänhoitaja voisi käyttää menettelyä erityisesti silloin, kun päätettävänä on jokin yksittäinen, varsin selväpiirteinen asia kuten omaisuuden myynnistä päättäminen tehtyjen ja mahdollisesti velkojille etukäteen toimitettujen ostotarjousten perusteella. Velkojat voivat ilmoittaa kantansa kirjallisesti tai sähköisenä viestinä taikka pesänhoitajan pyynnön mukaan muullakin tarkoitukseen soveltuvalla tavalla, esimerkiksi puhelimitse, jolloin velkojan ilmaisema kanta tulee kirjata. Pesänhoitajan on pääsääntöisesti annettava velkojille vähintään kahden viikon määräaika kannan ilmoittamiselle. Lyhyempää määräaikaa voitaisiin kuitenkin käyttää asian kiireellisyyden vuoksi. Ehdotuksen 4 luvun 2 §:ssä säädetään velallisen oikeudesta saada tieto asiasta.

Pesähoitajan on ilmoitettava päätös ja sen ajankohta ainakin velalliselle ja kantansa ilmoittaneille velkojille. Tämä on tarpeen jo senkin vuoksi, että 14 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitettu yhden viikon määräaika tyytymättömyyden ilmoittamiselle alkaa siitä, kun pesähoitaja on ilmoittanut päätöksestä.

Pykälän 3 momentin mukaan pesähoitaja voi käyttää 2 momentissa tarkoitettua menettelyä muussakin kuin päätöksentekotarkoituksessa. Hyvään pesähoitotapaan kuuluu, että pesähoitaja antaa velkojille ja velalliselle tilaisuuden ilmaista kantansa merkittävimmistä omaan päätösvaltaansa kuuluvista toimista. Pesähoitaja voisikin pykälässä tarkoitettua menettelyä käyttäen selvittää velkojen mielipiteen esimerkiksi sellaisista 9 §:n 3 momentissa tarkoitetuista kiireellisistä asioista, joista pesähoitajan on mahdollisuuksien mukaan kuultava suurimpia velkoja.

14 §. *Pesähoitajan selonteko- ja tietojenantovelvollisuus.* Pykälään otettaisiin yksityiskohtaiset säännökset pesähoitajan selonteko- ja tietojenantovelvollisuudesta. Konkurssisäännön 101 §:n mukaan pesähoitajan on konkurssituomion antamisen jälkeen tehtävä ”tilinteko omaisuuden hallinnosta”. Jos tuolloin ei voida tehdä lopullista tilitystä, se on tehtävä erikseen 105 §:n nojalla. Konkurssisäännössä ei ole muita pesähoitajan selonteko- ja tietojenantovelvollisuutta koskevia säännöksiä. Nytemmin on konkurssikäytännössä noudatettu konkurssiasian neuvottelukunnan suositusta (1/15.11.1995, tarkistettu 30.10.2000), jonka mukaan konkurssihallinnon on yksityiskohtaisesti ja säännöllisesti informoitava velkoja pesän realisointitilanteesta ja muista kussakin yksittäistapauksessa merkityksellisistä seikoista pesän hallinnossa. Ehdotettu säännös vastaa tähän suositukseen perustuvaa käytäntöä.

Pykälän 1 momentin mukaan vuosiselonteko on laadittava vuosittain konkurssin alkamiskuukautta vastaavan kuukauden loppuun mennessä. Velkojat voivat kuitenkin päättää, että selonteko on tehtävä useammin. Sitä vastoin velkojat eivät voi vapauttaa pesähoitajaa selontekovelvollisuudesta. Velkojat voivat määrätä pesähoitajan antamaan tietoja erikseenkin tärkeinä pitämistään asioista kuten vireillä olevista oikeudenkäynneistä. Hyvään pesähoitotapaan kuuluu, että pesähoitaja antaa velkojille oma-aloitteisestikin tietoja esimerkiksi oikeudenkäynnin yllättävästä käänteestä tai muusta merkittävästä ja velkoja yleisesti kiinnostavasta seikasta.

Vuosiselonteon tulee sisältää kaikki velkojen kannalta merkitykselliset tiedot. Pykälän 2 momentissa on 6 –kohtainen luettelo vuosiselonteon vähimmäisisällöstä. Selonteossa ei ole yleensä tarpeen selostaa aikaisemmista vuosiselonteista ilmeneviä seikkoja, vaan siinä voidaan viitata edellisiin kertomuksiin tai tarpeen mukaan tuoda keskitetysti esiin se, mitä pesässä on tapahtunut edellisenä vuonna. Selonteko voidaan tehdä myös täydentämällä edellisen vuoden selontekoa.

Selonteosta tulee ensinnäkin käydä ilmi tiedot konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hoidosta ja rahaksimuutosta (kohta 1). Näihin tietoihin kuuluvat muun muassa liiketoiminnan jatkamista, varojen säilytys- ja hoitotapaa, myyntituloa sekä saatavien perintää koskevat tiedot. Selonteosta tulee käydä ilmi tiedot vireillä olevista oikeudenkäynneistä, joissa konkurssipesä on osallisena ja muista pesän kannalta merkittävistä oikeudenkäynneistä (kohta 2). Edelleen siitä tulee käydä ilmi tiedot massaveloista (kohta 3) sekä maksetuista jako-osuuksista ja jako-osuuden ennakoista (kohta 4). Jälkimmäisillä tarkoitetaan sekä pesähoitajan päätöksellä ehdotuksen 17

luvun 3 §:n mukaan maksettuja jako-osuuksia velkojille, joiden saatavat ovat vähäisiä, että saman luvun 4 §:ssä tarkoitettuja jako-osuuden ennakkoja. Selonteossa on ilmoitettava arvio konkurssin päättymisajankohdasta ja perustelut tälle arviolle (kohta 5). Pesänhoitajan on siten yksilöitävä ne syyt, joiden vuoksi konkurssia ei vielä voida päättää. Selonteosta tulee käydä ilmi muutkin pesän selvitykseen ja hoitoon liittyvät, velkojille merkitykselliset tiedot (kohta 6). Tällä halutaan korostaa sitä, että vuosiselontekoon tulee sisältyä kaikki se oleellinen tieto, jolla voi olla velkojille merkitystä.

Pykälän 3 *momentin* mukaan pesänhoitajan on aina toimitettava selonteko suurimmille velkojille ja konkurssiasiamiehelle sekä pyynnöstä myös muille velkojille ja velalliselle.

Pykälän 4 *momenttiin* otetaan erikseen mainita siitä, että pesänhoitajan on annettava pyynnöstä velkojalle myös muita kuin vuosiselonteosta ilmi käyviä tietoja.

15 §. *Velkojatoimikunta*. Pykälään sisältyvät velkojatoimikunnan asettamista, tehtäviä, kokoonpanoa ja oikeuksia koskevat säännökset. Velkojatoimikunta on konkurssissa uusi toimielin.

Erityisesti laajoissa konkurssipesissä on tarpeen turvata joustava neuvon- ja yhteydenpito pesänhoitajan ja velkojien välillä. Velkojainkokouksia laajoissa pesissä pidetään yleensä vuosittain, mutta käytännön pesänhoito vaatii usein tiiviimpää yhteydenpitoa velkojiin. Käytännössä pesänhoitaja onkin ennen merkittävien päätösten tekemistä yhteydessä suurimpiin velkojiin voidakseen varmistua velkojien enemmistön tuesta. Ehdotuksen mukaan neuvon- ja yhteydenpito pesänhoitajan ja velkojien välillä voitaisiin toteuttaa asettamalla pesän hallintoon erityinen velkojatoimikunnaksi kutsuttu toimielin. Konkurssipesän velkojatoimikunta vastaa laissa säädetyiltä tehtäviltään yrityssaneerauslain 10 §:n mukaista vastaavaa toimielintä.

Pykälän 1 *momentin* mukaan velkojatoimikunnan asettaisivat velkojat. Velkojatoimikunta edustaa kaikkia velkojia. Momentissa säädetään yleisesti velkojatoimikunnan tehtävistä. Velkojatoimikunta avustaa pesänhoitajaa, valvoo pesänhoitajan toimintaa sekä suorittaa ne tehtävät, jotka velkojainkokous on sille antanut. Velkojatoimikunnalla ei ole itsenäistä päätösvaltaa, vaan sillä on neuvoa-antava tehtävä pesän hallinnossa. Velkojat voivat kuitenkin päättää, että pesänhoitajan on saatava päätökselleen velkojatoimikunnan hyväksyminen asioissa, joissa velkojat ovat siirtäneet päätösvaltaansa pesänhoitajalle (13 luvun 10 §). Muissa tilanteissa velkojat eivät voi siirtää päätösvaltaansa velkojatoimikunnalle. Lakiehdotukseen sisältyy eräitä muitakin säännöksiä velkojatoimikunnan asemasta ja tehtävistä. Pesänhoitajan on ennen kiireellisen toimenpiteen itsenäistä päättämistä mahdollisuuksien mukaan kuultava velkojatoimikuntaa tai suurimpia velkojia (13 luvun 9 §). Velkojatoimikunnalla on oikeus vaatia velkojainkokouksen koollekutsumista (14 luvun 1 §:n 2 momentti).

Velkojatoimikunnan asettamiseen ei yleensä ole konkurssissa samanlaista tarvetta kuin yrityssaneerauksessa, jossa saneerausohjelman laatiminen saattaa edellyttää menettelyn aikana hyvin säännöllistä yhteydenpitoa velallisen ja selvittäjän välillä ja jossa yritystoiminnan jatkamisen edellytysten turvaamiseksi on tarpeen tehdä kiireellisesti merkittäviäkin päätöksiä. Jos kuitenkin konkurssipesä on laaja, velkojatoimikunta tulisi ehdotuksen mukaan yleensä asettaa. Tätä voidaan pitää perusteltuna käsiteltävien asioiden suuren taloudellisen merkityksen vuoksi. Laajassa konkurssipesässä

velkojatoimikunta voidaan jättää asettamatta vain, jos siihen on erityistä syytä. Erityinen syy voisi olla esimerkiksi se, että pesässä ei ole paljon velkojia tai se, että pesään kuuluvasta omaisuuden myynnistä voidaan päättää jo ensimmäisessä velkojainkokouksessa. Muissa kuin laajoissa pesissä velkojatoimikunnan asettaminen jää siis pelkästään velkojen harkintaan. Sen asettaminen voi olla tarkoituksenmukaista esimerkiksi silloin, jos pesässä on erityisen paljon velkojia tai yhteydenpito kaikkiin velkojiin on muusta syystä hankalaa. Tällaisissa tapauksissa realisoitavan omaisuuden suuri määrä tai velallisen liiketoiminnan jatkaminen voivat erityisesti puoltaa velkojatoimikunnan asettamista.

Velkojatoimikunta asetettaneen yleensä ensimmäisessä velkojainkokouksessa, joka on pidettävä 14 luvun 1 §:n mukaan kahden kuukauden kuluessa konkurssin aloittamisesta. Estettä ei sinänsä ole sillekään, että velkojatoimikunta valittaisiin 13 §:n 2 momentissa tarkoitettussa menettelyssä.

Pykälän 2 *momentin* mukaan laajassa konkurssipesässä velkojen tulisi asettaa velkojatoimikunta viimeistään kolmen kuukauden kuluessa konkurssiin asettamisesta. Sen jälkeen pesänhoitaja tai velkoja voivat vaatia tuomioistuinta asettamaan toimikunnan. Tuomioistuimen on kuultava asiassa paitsi suurimpia velkojia, tarpeen mukaan myös muita velkojia. Tämä kuulemissäännös liittyy olennaisesti velkojatoimikunnan kokoonpanoa koskevaan säännökseen. Sen mukaan velkojatoimikunnassa tulisivat olla edustettuina keskeiset velkojaryhmät, erityisesti etuoikeutetut ja etuoikeudettomat velkojat. Myös pesänhoitajan kuuleminen voi olla tarpeen. Sen sijaan velallisen kuuleminen ei ole tarpeen.

Tuomioistuin voi ehdotuksen mukaan asettaessaan velkojatoimikunnan ja myöhemminkin antaa tarvittavia määräyksiä toimikunnan kokoonpanosta, tehtävistä ja toimikaudesta. Jos velkojatoimikunta ei ole tarpeen kuin tietyksi ajaksi tai tiettyä tehtävää varten, tuomioistuin voisi näin rajoittaa velkojatoimikunnan toimikautta tai tehtäviä. Näiden määräysten antaminen tulee yleensä kysymykseen vain asianosaisen vaatimuksesta ja niistä on kuultava momentissa tarkoitettulla tavalla pesänhoitajaa ja velkojia.

Tuomioistuimen tässä momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla.

Pykälän 3 *momentissa* on säännökset velkojatoimikunnan kokoonpanosta ja sen työskentelystä. Velkojatoimikunnassa tulisi olla vähintään kolme jäsentä. Päätöksen velkojainkokouksen kokoonpanosta tekee velkojainkokous ja 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa tuomioistuin. Toimikunnan kokoonpano perustuu eri velkojaryhmien edustajiin. Velkojatoimikunta olisi tarkoituksenmukaista muodostaa siten, että velkojatoimikunnan mielipide vastaisi mahdollisimman hyvin velkojen enemmistön mielipidettä. Velkojaryhmällä viitataan erityisesti etuoikeutettuihin ja etuoikeudettomiin velkojiin. Järkevä ryhmäjako on harkittava tapauskohtaisesti siten, että ainakin keskeisten velkojaryhmien intressit tulevat toimikunnassa riittävästi edustetuiksi. Velkojaryhmät voidaan muodostaa lähtökohtaisesti saatavien etuoikeusaseman mukaan niin, että edustettuina ovat ainakin panttivelkojat ja etuoikeudettomat velkojat. Myös yritysikiinnitysvelkojat voivat muodostaa oman ryhmänsä. Velkojatoimikunnan jäsenet voivat olla paitsi velkojia tai velkojayhteisön toimihenkilöitä, myös ulkopuolisia henkilöitä.

Momenttiin sisältyy myös eräitä velkojatoimikunnan työskentelyyn liittyviä säännöksiä. Velkojatoimikunnan tulee valita keskuudestaan puheenjohtaja. Velkojatoimikunnan voisi kutsua koolle joko pesänhoitaja tai puheenjohtaja. Päätöksensä toimikunta tekisi yksinkertaisella enemmistöllä. Saatavien määrällä ei siis olisi merkitystä. Velkojatoimikunnan työskentelystä ei lakiin oteta yksityiskohtaisia säännöksiä, vaan sen toimintatavat määräytyisivät kulloisenkin tarpeen mukaan. Velkojainkokous voi kuitenkin antaa tarpeellisia määräyksiä toimikunnan tehtävistä ja työtavoista.

Pykälän 4 *momentissa* säädetään velkojatoimikunnan oikeudesta saada pesänhoitajalta tietoja. Velkojatoimikunnalla ja sen jäsenillä ei olisi itsenäistä oikeutta tutkia esimerkiksi velallisen kirjanpitoa tai liikeasiakirjoja taikka saada ulkopuolisilta tietoja velallista koskevista salassa pidettävistä seikoista, vaan ainoastaan oikeus saada tietoja pesänhoitajalta siinä laajuudessa kuin se on toimikunnan tehtävien kannalta tarpeellista.

Velkojilla ei ole oikeutta saada korvausta konkurssimenettelystä aiheutuneista kustannuksista. Velkojat voivat kuitenkin 5 *momentin* nojalla päättää, että velkojatoimikunnan jäsenillä on oikeus saada pesän varoista korvaus velkojatoimikunnan työhön osallistumisesta aiheutuvista tarpeellisista matka- ja muista kuluista.

16 §. *Salassapitovelvollisuus.* Pykälässä on salassapitosäännös, joka koskee pesänhoitajaa, velkojatoimikunnan jäsentä, velkojaa, näiden palveluksessa olevia henkilöitä sekä näiden käyttämiä avustajia ja asiantuntijoita. Nämä eivät saisi luvatta ilmaista velallisen taloudellista asemaa, terveydentilaa tai muita henkilökohtaisia oloja taikka velallisen tai konkurssipesän liikesuhteita tai yrityssalaisuutta koskevia seikkoja, jotka ovat konkurssimenettelyn yhteydessä tulleet heidän tietoonsa. Kiellettyä olisi myös salassapidettävien tietojen käyttäminen yksityiseksi hyödyksi. Säännös vastaa sisällöltään pääosin yrityssaneerauslain vastaavaa säännöstä, mutta siinä mainitaan salassa pidettävänä tietoina myös velallisen terveydentilaa tai muita henkilökohtaisia olonsa koskevat tiedot. Nämä tiedot kuuluvat jo perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän suojan piiriin.

Pykälässä kielletään tietojen ilmaiseminen luvatta. Tällä viitataan siihen, että salassapitovelvollisuutta ei ole, jos konkurssipesä tai velallinen on antanut luvan tietojen ilmaisemiseen.

Yrityssalaisuuden käsite on määritelty rikoslain 30 luvun 11 §:ssä. Siinä yrityssalaisuudella tarkoitetaan liike- tai ammattisalaisuutta taikka muuta vastaavaa elinkeinotoimintaa koskevaa tietoa, jonka elinkeinonharjoittaja pitää salassa ja jonka ilmaiseminen olisi omiaan aiheuttamaan taloudellista vahinkoa joko hänelle tai toiselle elinkeinonharjoittajalle, joka on uskonut tiedon hänelle. Pykälässä yrityssalaisuudelta edellytetään näitä tunnusmerkkejä. Konkurssissa liikesuhteita tai yrityssalaisuutta koskevat salassa pidettävät tiedot voivat liittyä lähinnä vain liiketoiminnallisiin seikkoihin. Salassapidettäviä tietoja eivät ole esimerkiksi pesäluettelosta ilmenevät tai muut konkurssipesän varallisuusasemaa koskevat tiedot. Salassapidettäviä konkurssipesän liikesuhteita koskevia seikkoja voivat sen sijaan olla pesän omaisuuden myyntiä koskevat tiedot. Jos konkurssipesä jatkaa liiketoimintaa, liikesuhteita ja yrityssalaisuutta koskevien tietojen piiri on vastaava kuin toimivissa yrityksissä yleensä.

Selvyyden vuoksi säännöksessä mainitaankin, ettei salassapitovelvollisuus estä konkurssipesän hallintoa käyttämästä tietoja siltä osin kuin se on tarpeen pesän hoitamiseksi ja selvittämiseksi tai omaisuuden rahaksi muuttamiseksi.

Säännös ei koske velallista. Velallisenkin osalta sovellettavaksi voi tulla rikoslain 30 luvun 5 §:n yrityssalaisuuden rikkomista koskeva säännös. Jos konkurssipesä jatkaa liiketoimintaa, pesänhoitaja voi rajoittaa velallisen tietojensaanti- ja osallistumisoikeutta 4 luvun 2 §:n nojalla.

Salassapitovelvollisuus ei edellytä, että siitä olisi erikseen ilmoitettu. Pesänhoitajan yleiseen huolellisuusvelvollisuuteen (13 luvun 3 § 1 momentti) kuuluu, että pesänhoitaja tarvittaessa ilmoittaa mahdollisesta salassapitovelvollisuudesta antaessaan velkojille ja velalliselle tietoja esimerkiksi omaisuuden myyntiä koskevista sopimusneuvotteluista.

Salassapitovelvollisuuden rikkomisesta voi aiheutua 17 §:ssä säädetty rangaistusvastuu ja myös rikokseen perustuva vahingonkorvausvelvollisuus.

17 §. *Rangaistus salassapitovelvollisuuden rikkomisesta.* Pykälässä säädetään 16 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta seuraavasta rangaistusvastuusta. Laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisen on säädetty rangaistavaksi rikoslain 38 luvun 1 §:n (578/1995) mukaan salassapitorikoksena tai saman luvun 2 §:n (578/1995) mukaan salassapitorikkomuksena. Pykälässä viitataan näihin säännöksiin, joiden mukaan rangaistus tuomitaan, jollei teosta muualla säädetä ankarampaa rangaistusta.

18 §. *Asiakirjojen toimittamisesta perittävä maksu.* Pykälässä säädetään siitä, milloin pesänhoitaja voi periä velkojalta tai velalliselta maksun asiakirjan toimittamisesta.

Pykälän 1 momentissa säädetään pesänhoitajan oikeudesta vaatia maksu hänen velalliselle ja velkojille toimittamista asiakirjoista. Maksua ei voida vaatia sellaisista asiakirjoista, jotka on toimitettava velalliselle tai velkojille lain nojalla. Velallisella ja velkojalla olisi yleensä muutoinkin oikeus saada pesänhoitoa koskevat asiakirjat maksutta. Pesänhoitaja voisi kuitenkin vaatia maksun asiakirjan jäljentämisestä ja toimittamisesta, jos kustannuksia ei voida pitää tavanomaisina. Tavanomaisina kustannuksina on pidettävä aina silloin, jos velkojat tai velallinen saavat tietyn asiakirjan pyynnöstä laissa olevan nimenomaisen säännöksen nojalla. Näitä ovat pesäluettelo (9 luvun 1 §), velallisselvitys (9 luvun 2 §), jakoluetteloehdotus (12 luvun 2 §), pesänhoitajan jakoluettelo (12 luvun 10 §) ja vuosiselonteko (13 luvun 14 §). Sen sijaan pesänhoitaja voisi vaatia maksun esimerkiksi velallisen tai velkojan pyytämistä valvontakirjelmien jäljennöksistä taikka konkurssipesän kirjanpitoaineistosta. Hyvään pesänhoitotapaan kuuluu, että pesänhoitaja ilmoittaa maksuvelvollisuudesta ennen asiakirjojen toimittamista.

Konkurssisäännön 24 §:n 2 momentin mukaan valvontakirjelmän kääntämiskustannukset voidaan vähentää velkojalle tulevasta jako-osuudesta, jollei vieraan valtion kanssa tehdystä sopimuksesta muuta johdu. Pohjoismaisesta kielisopimuksesta johtuen norjan-, tanskan- ja islanninkielisten asiakirjojen kääntämisestä ei ole voitu periä maksua. Käytännössä valvontakirjelmia ei ole useinkaan käännetty, jos niiden sisällöstä ei ole voinut olla epäselvyyttä. EY:n maksukyvyttömyysasetuksen 42 artiklan 2 kohdan mukaan velkoja, jolla on kotipaikka

muussa jäsenvaltiossa kuin menettelyn aloitusvaltiossa, voi ilmoittaa saatavansa tämän valtion virallisella kielellä tai jollakin sen virallisista kielistä. Ilmoituksen otsikkona on oltava ”Saatavaa koskeva ilmoitus” menettelyn aloittamisvaltion virallisella kielellä tai jollakin sen virallisista kielistä. Lisäksi velkojalta voidaan vaatia käännös menettelyn aloittamisvaltion virallisella kielellä tai jollakin sen virallisista kielistä. Suomessa ei ole tarpeen vaatia tällaista käännöstä, koska useimmiten ilmoitukset tehdään liikesuhteissa eli kansainvälisessä kaupassa käytettävällä kielellä. Suomeen EU:n jäsenvaltion virallisella kielellä tehdystä käännöksestä ei myöskään tulisi periä maksua. Siten pykälän 2 *momentissa* ehdotetaan, että valvontakirjelmän käännöskustannukset voidaan vähentää velkojalle tulevasta jako-osuudesta, jos kirjelmä on toimitettu muulla kuin jollakin Euroopan unionin jäsenvaltion virallisella kielellä eikä kääntämisestä aiheutuneita kustannuksia voida pitää vähäisinä. Säännös vastannee yleistä pesähoitokäytäntöä.

14 luku. Velkojainkokous

Lukuun sisältyvät velkojainkokouksen koollekutsumista ja kulkua (1-4 §), päätösvallan muodollisia ja sisällöllisiä rajoituksia (5 ja 6 §) sekä muutoksenhakua koskevat säännökset (7 §).

1 §. *Velkojainkokouksen koollekutsuminen.* Pykälän 1 *momentin* mukaan velkojainkokouksen koolle kutsuminen kuuluu, kuten konkurssisäännönkin mukaan, pesähoitajan tehtäviin. Konkurssisäännön mukaan pakollisia velkojainkokouksia on kaksi. Ensinnäkin konkurssisäännön 66 §:n mukaan toimitsijamiesten tulee kutsua velkojainkokous koolle mahdollisimman pian valvontapäivän jälkeen. Toiseksi velkojainkokous on 101 §:n mukaan pidettävä konkurssituomion antamisen jälkeen. Jos lopputilin antaminen ei ole vielä tässä kokouksessa mahdollista, joudutaan pitämään konkurssisäännön 105 §:ssä tarkoitettu velkojainkokous, josta käytetään nimitystä loppukokous. Käytännössä pesähoitajat kutsuvat velkojainkokouksia koolle muulloinkin, jos siihen on tarvetta esimerkiksi omaisuuden myyntivaltuuksien antamiseksi pesähoitajille.

Pykälässä edellytetään, että pesässä pidetään yleensä ainakin yksi velkojainkokous ennen pakollista loppukokousta. Ensimmäinen velkojainkokous on pidettävä kahden kuukauden kuluessa pesäluettelon valmistumisesta ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta. Kokousta ei kuitenkaan tarvitse pitää, jos se on erityisestä syystä tarpeetonta. Näin voi olla esimerkiksi silloin, jos on ilmeistä, että konkurssi tulisi raukeamaan varojen puutteesta. Erityinen syy voi olla myös se, että velallinen pakoilee eikä edes alustavaa pesäluetteloa ole voitu laatia kuuden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta.

Säännös ei edellytä, että velkojainkokouksia pidetään säännöllisesti, vaan pakollisen ensimmäisen kokouksen lisäksi velkojainkokouksia on pidettävä silloin, kun siihen on tarvetta. Kokouksen koolle kutsuminen voi olla tarpeen esimerkiksi omaisuuden myyntivaltuuksien antamiseksi pesähoitajalle taikka riitaisen oikeudenkäynnin sopimiseksi. Suurissa konkurssipesissä voi olla syytä pitää velkojainkokouksia säännöllisesti, esimerkiksi vuosittain. Velkojainkokouksen pitämisen tarvetta vähentävät vuosittaiset selonteot ja mahdollisuus tehdä päätös 13 luvun 13 §:n 2 *momentissa* tarkoitettussa menettelyssä.

Pykälän 2 *momentissa* säädetään velkojien oikeudesta vaatia velkojainkokouksen koollekutsumista. Konkurssisäännön 67 §:n mukaan kaikilla velkojilla on saatavan suuruudesta riippumatta oikeus vaatia toimitsijamiehiä kutsumaan velkojainkokous koolle. Vaatimusta ei kuitenkaan voi tehdä ennen valvontapäivää. Ehdotetun säännöksen mukaan velkojilla on edelleen oikeus vaatia kokouksen koolle kutsumista, mutta vain, jos vaatimuksen esittävät velkojat edustavat vähintään yhtä kymmenesosaa valvotuista tai 11 luvun 6 §:n mukaan jakoluetteloon otettavista konkurssisaatavista. Vastaava oikeus kokouksen vaatimiseen on velkojatoimikunnalla. Velallinen ei voi vaatia kokouksen koollekutsumista. Viittaus valvottuihin tai muuten jakoluetteloon otettaviin saataviin tarkoittaa sitä, että vaatimus voidaan esittää, kuten konkurssisäännön mukaankin, vasta valvontapäivän jälkeen. Vaatimuksessa on ilmoitettava asia, jonka käsittelemistä varten kokouksen koollekutsumista vaaditaan. Tämä johtuu jo siitä, että pesäinhoitajan on mainittava kokouksutsussa kokouksessa käsiteltävät asiat. Muutoin vaatimusta ei tarvitse perustella.

Yleisenä sääntönä voidaan pitää sitä, että pesäinhoitajan tulee 2 momentissa tarkoitetusta vaatimuksesta kutsua velkojainkokous koolle. Pesäinhoitaja voisi kuitenkin 3 *momentin* perusteella kieltäytyä siitä, jos kokouksen pitäminen on selvästi tarpeetonta. Voimassa olevan oikeuden mukaan velkojalla on oikeus saattaa pesäinhoitajalle esittämänsä pyyntö velkojainkokouksen koolle kutsumisesta tuomioistuimen tutkittavaksi, jos pesäinhoitaja siitä kieltäytyy. Pykälän 3 momenttiin sisältyy vastaavan sisältöinen säännös. Tuomioistuimen on kuultava vaatimuksesta pesäinhoitajaa. Jos tuomioistuin katsoo, ettei pesäinhoitajalla ole ollut pätevää syytä kieltäytyä kutsumasta kokousta, tuomioistuin voi velvoittaa pesäinhoitajan määräajassa kutsumaan velkojainkokouksen koolle. Tuomioistuin voi asettaa velvoitteen tehosteeksi uhkasakon. Tästä säädetään 8 luvun 8 §:ssä, johon momentissa viitataan.

Pykälän 3 momentista käy myös ilmi, että yksittäinen velkojakin voi esittää pesäinhoitajalle pyynnön velkojainkokouksen koollekutsumisesta. Tällainen oikeus on edelleen tarpeen esimerkiksi sen tilanteen varalta, että pesäinhoitaja laiminlyö tehtäviään, kuten ei ryhdy mihinkään toimiin omaisuuden realisoimiseksi. Pyyntö on oltava perusteltu ja se voidaan esittää ennen valvontapäivääkin. Jos pesäinhoitaja ei pyynnöstä huolimatta kutsu velkojainkokousta koolle, velkoja voi vaatia tuomioistuinta velvoittamaan pesäinhoitajan siihen.

2 §. *Kutsu ja pyyntö kannan ilmoittamisesta.* Pykälään sisältyvät säännökset kutsun toimittamisesta velkojainkokoukseen. Säännökset koskevat myös pyynnön esittämistä velkojien kannan selvittämiseksi. Kutsun ja pyynnön toittamistapaa koskevat säännökset ovat 21 luvun 5 §:ssä.

Voimassa olevassa laissa ei edellytetä kokouksutsun toittamista erikseen kullekin osallistumiseen oikeutetulle. Konkurssisäännön 60 §:n (1027/1993) mukaan kutsu toimitetaan julkaisemalla se virallisessa lehdessä sekä tarkoitukseen soveltuvassa päivälehdessä vähintään kahta viikkoa ennen kokousta. Valvontapäivän jälkeen kuulutusta ei tarvitse julkaista, jos kaikki velkojat saavat muutoin tiedon kokouksesta riittävän ajoissa (konkurssisäännön 66 §). Tällöinkin kuuluttamalla toimitettu kutsu on riittävä. Konkurssikäytännössä on tosin pidetty suositeltavana asiaan osallisille toimitettavaa kutsua, jollei esimerkiksi velkojien lukumäärästä johdu, että kuulutus on kustannussyistä tarkoituksenmukaisempi tapa (konkurssiasian neuvottelukunnan suositus velkojainkokouksen järjestämisestä ja kokouksen pöytäkirjaamisesta 2/96). Se,

että velallinen on kutsuttava kokoukseen, ilmenee konkurssisäännön 83 §:n a kohdasta, jonka mukaan velallinen voi hakea muutosta velkojainkokouksen päätökseen sillä perusteella, ettei häntä ole siihen laillisesti kutsuttu.

Ehdotuksessa luovutaan siitä, että kuuluttamalla toimitettava kutsu olisi riittävä velkojainkokouksen koollekutsumistapa. Pykälän *1 momentin* mukaan kutsu on toimitettava erikseen velalliselle ja niille velkojille, joilla on oikeus käyttää velkojen päätösvaltaa. Tällä viitataan ehdotuksen 13 luvun 12 §:ään. Siten kutsua tai pyyntöä ei tarvitse toimittaa valvontapäivän jälkeen sellaiselle velkojalle, joka ei ole valvonut saatavaa tai jonka saatavaa ei voida muutoinkaan ottaa huomioon jakoluettelossa. Näille velkojille ja velalliselle on toimitettava myös pyyntö kannan esittämiseen, jos päätös tehdään velkojainkokouksen sijasta ehdotuksen 13 luvun 13 §:n 2 momentissa tarkoitetussa menettelyssä.

Konkurssisäännön mukaan kutsu velkojainkokoukseen on julkaistava vähintään kaksi viikkoa ennen kokousta. Ehdotuksessa ei ole yleistä kutsun toimittamisaikaa koskevaa säännöstä. Kutsu on toimitettava riittävän ajoissa ja kutsuaika määräytyy kulloisenkin tilanteen mukaan. Nimenomainen vähimmäisaika sisältyy kuitenkin ehdotuksen 3 §:ään. Viikkoa lyhyempää aikaa ei yleensä voida pitää riittävänä, jollei kysymys ole erityisen kiireellisestä asiasta. Jos pesässä on vain muutama velkoja ja pesänhoitajan tiedossa on, että velkojat ja velallinen voivat saapua kokoukseen esimerkiksi jo seuraavana päivänä, ei kokouksen näinkään pikaiselle pitämiselle ole estettä. Tavanomaisena ja myös konkurssiasiaain neuvottelukunnan suosittelemana kutsuaikana voidaan pitää kahta viikkoa.

Käytännössä pienvelkojen mielipiteellä ei ole vaikutusta äänestyksen lopputulokseen eivätkä he yleensä myöskään osallistu velkojainkokouksiin. Kutsun toimittamisesta kaikille velkojille aiheutuu yleensä työtä ja kustannuksia, vaikkakin tiedoksianto velkojille voidaan usein toimittaa sähköisesti. Pykälän *2 momentin* mukaan kutsua ei toimitettaisikaan ilman muuta kaikille velkojille. Säännöksen mukaan velkojalle, jonka saatava on alle 3 000 euroa, toimitetaan kutsu vain esitetystä pyynnöstä. Tällaisen pyynnön velkoja voi esittää missä menettelyn vaiheessa tahansa, esimerkiksi valvonnan yhteydessä. Säännös ei kuitenkaan tarkoita sitä, että pienvelkojan tulisi etukäteen varata oikeus osallistua kokoukseen tai käyttää äänivaltaa eikä pyyntöä ole tarpeen esittää kutakin kokousta varten erikseen. Pykälästä ilmenee nimenomaisesti, että kutsun tai pyynnön toimittamatta jättäminen ei estä pienvelkojaa osallistumasta kokoukseen tai esittämästä kantaansa pesänhoitajan tiedusteluun.

Kokouskutsun kuuluttaminen on edelleen tarpeen silloin, jos kokous pidetään ennen valvontapäivää, jotta myös tuntemattomilla velkojilla olisi mahdollisuus osallistua kokoukseen. Sen vuoksi *3 momentissa* säädetään, että ennen valvontapäivää esitettävä kutsu ja pyyntö on julkaistava virallisessa lehdessä sekä yhdessä tai useammassa tarkoitukseen soveltuvassa päivälehdessä vähintään kaksi viikkoa ennen kokousta.

3 §. *Velkojainkokouksen kulku.* Pykälään sisältyvät säännökset, jotka koskevat velkojainkokouksen puheenjohtajaa, kokouksessa käsiteltäviä asioita sekä kokouksesta laadittavaa pöytäkirjaa.

Konkurssisäännössä ei ole erikseen säädetty sitä, kuka toimii velkojainkokouksen puheenjohtajana, vaan se kuuluu 69 §:n nojalla velkojen päätettäviin asioihin.

Käytännössä puheenjohtajana toimii yleensä pesähoitaja, mutta joskus joku velkojista tai ulkopuolinen henkilö. Velkojainkokouksen puheenjohtajan henkilöllä on tärkeä merkitys, sillä puheenjohtajalle ei kuulu ainoastaan kokouksen muodollinen johtaminen, vaan hänellä on itsenäistä päätösvaltaa. Käytännössä varsin merkityksellinen on ehdotuksen 13 luvun 12 §:n 4 momentin säännös, jonka mukaan kokouksen puheenjohtaja ratkaisee erimielisyyden siitä, minkä suuruisena velkojan saatava otetaan äänestettäessä huomioon. Pykälän *1 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi nimenomainen velkojainkokouksen puheenjohtajan valintaa säännös. Sen mukaan puheenjohtajana toimii pesähoitaja, jolleivät velkojat toisin päättä. Säännös vastaa siten nykyistä käytäntöä.

Pykälän *2 momentissa* säädetään kokouskutsun sisällöstä siten, että siinä ilmaistaan, milloin velkojainkokouksessa voidaan päättää sellaisesta asiasta, jota ei ole mainittu kokouskutsussa. Lähtökohta on edelleen se, että kokouksessa ei voida päättää asiasta, jota ei ole mainittu kokouskutsussa. Tästä ehdotetaan säädettäväksi eräitä poikkeuksia. Velkojainkokouksessa voidaan tehdä päätös aina, vaikka asiaa ei ole kokouskutsussa mainittu, jos kokoukseen kutsutut velkojat ja velallinen siihen suostuvat. Yhdenkin kutsutun velkojan tai velallisen poissaolo estää siis päätöksen. Jos kuitenkin kaikki läsnä olevat velkojat ja velallinen suostuvat ratkaisun tekemiseen, päätös voidaan tehdä mahdollisena siten, että poissaolevan velkojan suostumus hankitaan jälkikäteen. Toiseksi kokouksessa voidaan tehdä päätös sellaisesta kokouskutsussa mainitsemattomasta asiasta, jonka ratkaiseminen ei siedä viivytystä. Jos asia on merkittävä, kiireellisen asian ratkaisemisen edellytyksenä on lisäksi se, että asiasta on ilmoitettu velkojille ja velalliselle vähintään viikkoa ennen kokouspäivää.

Pykälästä ilmenee siis, että merkittävä asia voidaan joskus päättää velkojainkokouksessa, vaikka siitä ei ole mainittu lainkaan etukäteen toimitetussa kokouskutsussa, kunhan käsiteltäväksi tulevasta kiireellisestä asiasta on erikseen ilmoitettu velalliselle ja velkojille vähintään viikkoa ennen kokousta. Tämä on kuitenkin ehdotuksen 2 §:n 3 momentin säännös huomioon ottaen mahdollista vain, jos kokous pidetään valvontapäivän jälkeen.

Asia voi olla kiireellinen muun muassa silloin, kun ostajaehdokaas vaatii tarjouksen nopeaa hyväksyntää. Momentissa tarkoitettu merkittävä asia olisi esimerkiksi velallisen liiketoiminnan jatkamista koskeva päätös. Myös esimerkiksi omaisuuden myymistä tai riitaisuuden sopimista koskeva asia olisi merkittävä, jos siihen liittyy huomattava varallisuusarvo.

Pykälän *3 momentissa* on voimassa olevaa oikeutta vastaava säännös pöytäkirjan laatimisesta. Kokouksen puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että pöytäkirja laaditaan. Pöytäkirja on laadittava hyvän pesähoitotavan edellyttämässä laajuudessa ja se on tarkastettava. Pöytäkirja on toimitettava velalliselle ja velkojalle vain pyynnöstä. Pöytäkirja on kuitenkin toimitettava velalliselle, jos velkojainkokouksessa tehdään *2 momentissa* tarkoitettua päätös asiasta, jota ei ole mainittu kokouskutsussa.

4 §. Velkojainkokouksen päätöksen syntyminen. Pykälässä säädettäisiin siitä, millaista enemmistöä velkojainkokouksen päätöksen syntyminen edellyttää. Sitä sovelletaan myös, jos päätös tehdään ehdotuksen 13 luvun 13 §:n 2 momentissa tarkoitettussa menettelyssä. Konkurssisäännön mukaan päätöksenteko perustuu velkojien saamisten suuruuden perusteella laskettavaan enemmistövaltaan. Enemmistö lasketaan aina

kokoukseen osallistuneiden velkojien saatavien suuruuden perusteella. Yksinkertaisesta enemmistöstä poikkeava päätöksentekosäännös on sen osalta, jos velkojainkokouksessa päätetään liikkeen luovutuksesta velallisen tai velkojan läheistaholle. Eräissä asioissa vaaditaan lisäksi velallisen suostumus (konkurssisäännön 71 §:n 1 ja 5 momentti). Tällaisia asioita ovat omaisuuden myynnin lykkääminen ja konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta koskeva sopimus.

Pykälän *1 momentin* mukaan asiat ratkaistaan velkojainkokouksessa yksinkertaisella enemmistöllä annetuista äänistä. Velkojan äänimäärä on velkojan konkurssisaatavan määrä (14 luvun 12 §:n 2 momentti). Äänet lasketaan euron alayksikön sentin tarkkuudella. Jos äänet menevät tasan, asian ratkaisee kokouksen puheenjohtaja. Tätä samaa sääntöä sovelletaan silloin, kun kokoukseen ei tule yhtään velkojaa tai kukaan velkojista ei käytä äänioikeuttaan. Jos kukaan velkojista ei saavu kokoukseen, pesähoitaja toimii ehdotuksen 3 §:n 1 momentin nojalla puheenjohtajana ja päätökseksi tulee hänen mielipiteensä. Pesähoitajalla ei ole muissa tilanteissa äänioikeutta. Myöskään velallisella ei ole äänioikeutta, mutta velallisella on aina oikeus esittää mielipiteensä käsiteltävänä olevasta asiasta.

Pesähoitaja tekee käytännössä esityksen päätettävänä olevassa asiassa ja hänen velvollisuuksiinsa kuuluu esittää velkojille riittävät tiedot päätöksenteon perustaksi. Tämä edellyttää, että pesähoitaja esittää käsityksensä esimerkiksi siitä, mikä omaisuuden myyntitapa on velkojille edullisin. Selvyyden vuoksi pesähoitajan ja velallisen oikeudesta lausua mielipiteensä päätettävänä olevasta asiasta ehdotetaan otettavaksi nimenomainen säännös. Tämä oikeus olisi aina riippumatta käsiteltävän asian laadusta. Velallisen osalta rajoituksia saattaa kuitenkin aiheutua ehdotuksen 4 luvun 2 §:n säännöksestä. Sen mukaan pesähoitaja voi rajoittaa velallisen osallistumisoikeutta kokoukseen, jos sitä voidaan pitää välttämättömänä pesän tai sivullisen oikeuden turvaamiseksi taikka muun erityisen syyn vuoksi.

Pykälän *2 ja 3 momentissa* on konkurssisäännön 71 a §:ää (1585/1992) vastaava säännös, joita sovelletaan silloin, kun tarkoituksena on luovuttaa konkurssipesästä liiketoiminnallinen kokonaisuus velallisen tai velkojan läheiselle. Tarkoituksena on pyrkiä estämään se, että konkurssipesän varallisuutta luovutettaisiin konkurssivelkojien kannalta epäedullisin ehdoin. Riski tähän on suurin silloin, kun velallisyriityksen ja luovutuksensaajan tai niiden läheisten sidosryhmien (omistajat tai velkojat) kesken vallitsee merkittävä taloudellinen etuyhteys. Tällöin noudatetaan vaikeutettua päätöksentekomenettelyä. Pykälän 2 ja 3 momentti vastaavat pääosin konkurssisäännön 71 a §:ää ja siltä osin viitataan sitä koskeviin esitöihin (HE 181/1992 vp.). Pykälään sisältyy voimassaolevaan oikeustilaan nähden yksi muutos. Konkurssisäännön 71 a §:n mukaan saatava, jonka vakuutena on pantti- tai etuoikeuden tuottava pidätysoikeus tai yritys kiinnitys velallisen omaisuuteen, katsotaan kokonaan etuoikeutetuksi saatavaksi. Ehdotuksen mukaan tällainen saatava katsotaan etuoikeutetuksi siltä osin kuin pesähoitajan arvion mukaan panttiomaisuuden arvo kattaa saatavan. Tällä muutoksella pyritään siihen, että tilanteessa, jossa etuoikeutetuilla ja etuoikeudettomilla velkojilla on keskenään ristiriitaisia intressejä, velkojan äänivalta määräytyy hänen tosiasiallisen intressinsä mukaisesti. Tällöin äänestystulos vastaa ryhmäjaon tarkoitusta.

5 §. Esteellisyys. Velkojainkokouksessa käsiteltävässä asiassa yksittäisen velkojan ja yleisen velkojatahon edut saattavat olla ristiriidassa keskenään. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun velkojainkokous tekee päätöksen velkojan ja velallisen tai

velkojan ja konkurssipesän välistä sopimusta koskevassa asiassa taikka kun velkojainkokouksessa päätetään velallisen omaisuuden myynnistä ja velkoja on tarjoutunut ostamaan omaisuuden.

Konkurssisäännössä esteellisyydestä on säädetty 73 §:n 1 momentissa. Sen mukaan päätökseen ei saa ottaa osaa sellainen velkoja, jonka oikeutta asia ei koske. Ilman nimenomaista säännöstä konkurssikäytännössä on vakiintuneesti katsottu, ettei päätökseen saa ottaa osaa myöskään sellainen velkoja, jolla on asiassa omakohtainen välitön intressi.

Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset siitä, milloin velkojainkokouksessa päätettävä asia koskee tiettyä velkojaa siten, ettei hän saa äänestää asiassa. Pykälä sisältää esteellisyydestä kolmekohtaisen tyhjentävän luettelon. Esteellisyys vaikuttaa niin, ettei velkoja saa äänestää asiassa, jossa hän on esteellinen. Sen sijaan ei ole estettä sille, että velkoja saa tiedon käsiteltävänä olevasta asiasta, osallistuu velkojainkokouksessa asiasta käytävään keskusteluun ja tekee asiaa koskevia ehdotuksia.

Esteluettelon kaksi ensimmäistä kohtaa ovat melko yksiselitteisiä. Velkoja on ensinnäkin esteellinen, jos asia koskee velkojan ja velallisen tai konkurssipesän välistä sopimusta. Toiseksi velkoja on esteellinen, jos asia koskee velkojan omaa vastuuta velalliselle tai konkurssipesälle. Velkoja on siten esteellinen esimerkiksi silloin, kun kokouksessa päätetään kyseistä velkojaa vastaan nostettavasta kanteesta. Kolmanneksi velkoja on esteellinen asiassa, jossa velkojalla on edustettavanaan erityistä henkilökohtaista tai taloudellista etua.

Erityisellä edulla tarkoitetaan etua, joka ylittää edun, joka seuraa velkojan asemasta konkurssivelkojana. Velkoja ei ole siten esteellinen ottamaan osaa velkojatoimikunnan asettamista tai velkojainkokouksen puheenjohtajan valintaa koskevaan päätökseen, vaikka hän olisi itse ehdolla näihin toimiin. Erityisellä edulla ei yleensä tarkoiteta myöskään tilannetta, jossa eri velkojaryhmien edut ovat keskenään ristiriidassa. Tämän vuoksi panttivelkoja ei tavallisesti ole esteellinen silloin, jos päätös koskee panttina olevan omaisuuden hoitoa tai myyntiä. Asiaa on arvioitava toisin, jos kysymys ei ole tavanomaisista omaisuuden hoitoa tai rahaksimuuttoa koskevista päätöksistä. Tällaisia ovat ainakin päätös panttiomaisuuden myynnin kieltämisestä väliaikaisesti (16 luvun 12 §), päätös luvan vaatimisesta tuomioistuimelta panttiomaisuuden myyntiin (16 luvun 13 §) ja päätös panttiomaisuuden myynnin hakemisesta ulosottolain mukaisessa järjestyksessä (16 luvun 14 §). Näiden säännösten tarkoituksena on säännellä nimenomaan tilannetta, jossa panttivelkojan ja muiden velkojien edut ovat ristiriidassa siten, että panttivelkojalla on edustettavanaan erityistä etua asiassa ja tämä etu on vastoin muiden velkojien etua. Säännösten tarkoitus ei toteutuisi, jos panttivelkoja voisi ottaa osaa näitä toimenpiteitä koskevaan päätöksentekoon. Käytännössä tässä tarkoitettuihin toimiin on tarpeen ryhtyä juuri panttivelkojan vastustuksen vuoksi. Laissa on myös (16 luvun 13 ja 14 §) erityiset oikeussuojakeinot, joiden nojalla panttivelkoja konkurssipesän vastapuolena voi saattaa konkurssipesän päätöksen erikseen tuomioistuimen ratkaistavaksi. Vastaava menettely ei ole mahdollinen panttiomaisuuden väliaikaista kieltämistä koskevaa asiassa (16 luvun 12 §), jossa sitä ei ole pidetty kiellon lyhyiden vuoksi tarpeellisenä.

Konkurssisäännön 71b §:n (110/1995) mukaan velkoja, joka on lupautunut

luotottamaan konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hankintaa, ei saa osallistua luovutusta koskevaan päätöksentekoon, jos hänen saatavansa on etuoikeutettu panttioikeuden tai muun perusteen mukaan. Ehdotukseen ei sisälly tällaista erityissäännöstä, vaan esteellisyys ratkaistaan näissä tilanteissa ehdotetun yleissäännöksen, käytännössä momentin 3 kohdan nojalla. Siten velkoja, joka on lupautunut luotottamaan konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hankintaa, ei ole ilman muuta esteellinen, vaan esteellisyys edellyttää, että velkojalla on edustettavanaan erityistä henkilökohtaista tai taloudellista etua asiassa.

Pykälän 2 *momentin* mukaan velkojan puolesta äänivaltaa eivät saa käyttää sellaiset edustajat tai asiamiehet, joiden etu on 1 momentissa tarkoitetulla tavalla ristiriidassa yleisen velkojatahon etujen kanssa.

6 §. *Kohtuuttoman päätöksen kielto.* Pykälässä asetetaan velkojainkokouksen päätösvallalle sisällölliset rajoitukset. Asiallisesti samaa merkitsevät konkurssisäännön 83 §:n c kohdan (1027/1993) ja 73 §:n 2 momentin säännökset velkojainkokouksen moiteperusteista, kun päätökset loukkaavat velallisen tai päätökseen osallistumattoman velkojan etua.

Pykälän mukaan kiellettyjä päätöksiä ovat ensinnäkin sellaiset, jotka ovat omiansa tuottamaan velkojalle tai muulle henkilölle epäoikeutettua etua konkurssipesän tai toisen velkojan kustannuksella. Pykälä vastaa tältä osin sisällöltään ja tarkoitukseltaan osakeyhtiölain 9 luvun 16 §:ää, jossa säännellään yhtiökokouksessa kiellettyjä päätöksiä. Pykälässä tarkoitettuja kiellettyjä päätöksiä olisivat esimerkiksi konkurssipesään kuuluvan omaisuuden luovuttaminen alihintaan tai panttiomaisuuden tuoton ja siitä aiheutuvien kustannusten jakaminen 16 luvun säännösten vastaisesti. Epäoikeutettua etua voi tuottaa myös päätös, jolla konkurssipesä luopuu sille velkaa olevan yrityksen saatavasta enemmistövelkojan äänillä (KKO 1994:14). Pykälässä käytetty sanamuoto ”on omiansa tuottamaan” merkitsee sitä, ettei näyttövelvollisuudelle ole tarkoitus asettaa erityisen suuria vaatimuksia.

Pykälässä kielletään lisäksi päätös, joka on velallista tai velkojaa kohtaan ilmeisen kohtuuton. Peruste tulee sovellettavaksi tilanteissa, joissa päätöksen haitalliset vaikutukset velkojalle tai velalliselle ovat kohtuuttomassa epäsuhteessa siihen merkitykseen, joka toimenpiteellä on muulle osapuolella, lähinnä velkojalle, mutta lisäperuste on tarpeen lähinnä velallisen suojaksi. Ilmeisen kohtuuton voi velallista kohtaan olla esimerkiksi päätös, jos velkojat päättävät yksimielisesti myydä omaisuuden selvästi alihintaan, kus tästä koituu velalliselle huomattavaa haittaa.

Jos päätös on selvästi ehdotetun pykälän vastainen, pesänhoitaja ei saa panna sitä täytäntöön (13 luvun 11 §).

7 §. *Velkojainkokouksen päätöksen kumoaminen tai muuttaminen.* Pykälässä on säännökset, jotka koskevat muutoksenhakua velkojainkokouksen päätökseen. Konkurssisäännön 83 §:n mukaan velkojainkokouksen päätös voidaan muuttaa muun muassa laissa mainitun muotovirheen vuoksi sekä myös päätöksen aineellisen pätemättömyyden perusteella. Velkojainkokouksen päätökseen ei voi hakea muutosta sillä perusteella, että päätös ei ole tarkoituksenmukainen.

Ehdotuksessa lähdetään siitä, että konkurssissa velkojat käyttävät edelleen ylintä

päätöksentekovaltaa eikä velkojilla tai velallisilla ole oikeutta hakea muutosta sillä perusteella, että päätös on epätarkoituksenmukainen. Mikä tahansa lainvastaisuuskaan ei oikeuta hakemaan muutosta, vaan muutoksenhakuoikeus edellyttää, että päätös loukkaa konkurssipesän tai muutosta hakeneen velkojan oikeutta tai etua.

Ehdotetun pykälän *1 momenttiin* sisältyvät ne perusteet, joiden vuoksi velkojainkokouksen päätös voidaan muuttaa tai kumota. Osa muutoksenhakuperusteista koskee päätöksessä olevaa muotovirhettä, osa päätöksen aineellista sisältöä. Päätös voidaan kumota tai muuttaa muotovirheen perusteella silloin, kun päätös ei ole syntynyt asianmukaisessa järjestyksessä. Päätökseen voidaan siten hakea muutosta, jos velalliselle tai velkojalle ei ole toimitettu kutsua tai pyyntöä ehdotuksen 2 §:ssä tarkoitettulla tavalla taikka jos äänimäärä on väärin laskettu. Ensin mainittuun kuuluu se, ettei kutsua tai pyyntöä ole lainkaan toimitettu taikka ettei sitä ole toimitettu riittävän ajoissa. Lisäksi muutoksenhaku on mahdollinen sen vuoksi, että kokouksessa on ratkaistu sellainen asia, josta kutsussa ei ole ilmoitettu eikä ratkaisemiseen ole ollut 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuja edellytyksiä. Äänimäärän virheellisen laskemisen perusteella muutoksenhaku on mahdollinen paitsi varsinaisen laskutoimituksen virheellisyyden vuoksi myös sillä perusteella, että kokouksen puheenjohtaja on ratkaissut virheellisesti kysymyksen velkojan äänivallasta. Muutoksenhakuoikeus on menettelyvirheen perusteella myös silloin, kun äänestykseen on ottanut osaa esteellinen velkoja tai jos 4 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua määräenemmistövaatimusta ei ole noudatettu.

Päätös voidaan kumota tai muuttaa vain, jos puute tai virhe on voinut vaikuttaa päätöksen lopputuloksen. Toisin sanoen päätös on pätemätön vain, jos ilman virhettä tai puutetta päätöksen lopputulos olisi voinut tulla toisen sisältöiseksi. Tämä virheen tai puutteen olennaisuutta koskeva vaatimus on yhdenmukainen yhtiöoikeuden pätemättömyysperusteiden kanssa. Jos esimerkiksi kokouskutsussa oleva virhe ei ole voinut aiheuttaa velkojan poissaoloa kokouksesta, päätös ei olisi pätemätön. Kokouskutsun toimittamatta jättämisellä ei ole myöskään merkitystä, jos se, jolle kutsua ei ole toimitettu, osallistuu kokoukseen ja siellä hyväksyy asian päättämisen. Jos taas äänestyksen lopputulos olisi ollut sama, vaikka velkoja olisi saanut äänestää vaatimansa mukaisella äänimäärällä, päätös ei myöskään olisi pätemätön. Jos asiaan osallinen ei ole saanut kutsua kokoukseen, virheen vaikutuksen arviointi ei ole aivan yksiselitteistä. Saatetaan esimerkiksi olettaa, että velallinen olisi voinut vaikuttaa myös muiden äänestyskäyttäytymiseen esimerkiksi antamalla lisätietoa omaisuuden myyntimahdollisuuksista. Sama pätee usein velkojankin kohdalla. Asia tulee ratkaista tapauskohtaisesti. Todistustaakka on yleensä sillä, joka väittää, ettei muotovirhe ole vaikuttanut päätöksen lopputulokseen.

Päätöstä ei voitaisi kumota tai muuttaa aineellisenkaan pätemättömyysperusteen nojalla kaikissa tapauksissa, vaikka se olisi konkurssilain vastainen. Edellytyksenä on, että päätös loukkaa tai ainakin on omiaan loukkaamaan muutoksenhakijan oikeutta tai etua. Jos muu kuin velkojainkokouksen päättämä omaisuuden myyntitapa tuottaisi konkurssipesälle paremman myyntituloksen, päätös on yleensä ehdotuksen 6 §:n vastaisena pätemätön. Myös päätös, jolla konkurssipesän rahavaroja lainataan kolmannelle alle käyvän korkotason tai sijoitetaan hyvin riskialttiilla tavalla, voisi olla kumottavissa 6 §:n vastaisena.

Ehdotetun pykälän *2 momentissa* säädetään siitä, kenellä on oikeus vaatia päätöksen

kumoamista. Vaatimuksen voi esittää ensinnäkin päätöstä vastustanut velkoja ja velallinen. Päätöksen kumoamista voi vaatia myös se, joka ei menettelyvirheen vuoksi ole voinut osallistua päätöksentekoon.

Ehdotuksen 13 luvun 12 §:n 3 momentin mukaan velkojalla, jolla on yritysikiinnityksenalaista velallisen omaisuutta toisen henkilön velan vakuutena, on oikeus käyttää päätösvaltaa asiassa, joka koskee yritysikiinnityksen alaista omaisuutta. Myös muutoksenhakuoikeus rajoittuu tällöin sanottuihin asioihin.

Konkurssisäännön mukaan pesähoitajalla ei ole tässä ominaisuudessaan muutoksenhakuoikeutta (KKO 1958 II 62, 1998:158). Ehdotus ei muuttaisi tältä osin voimassaolevaa oikeustilaa. Oikeudesta saattaa pesähoitajan palkkiota ja korvausta koskeva riita tuomioistuimen ratkaistavaksi on säännös 8 luvun 5 §:ssä.

Konkurssisäännön 84 §:ää vastaavasti 3 *momentissa* säädetään siitä, että kokouksessa läsnä olleen velkojan on puhevallan menettämisen uhalla ilmoitettava välittömästi tyytymättömyyttä. Tältä osin ehdotus vastaa voimassa olevaa oikeutta. Vaatimus on perusteltu siksi, että näin voidaan saada välittömästi varmuus siitä, tullaanko päätöstä moittimaan. Tyytymättömyyden ilmoitus on tehtävä kokouksen puheenjohtajalle. Sitä ei siten voi tehdä pesähoitajalle silloin, kun pesähoitaja ei toimi velkojainkokouksen puheenjohtajana.

Jos päätös tehdään ehdotuksen 13 luvun 2 §:n mukaisessa menettelyssä, tyytymättömyyttä on ilmoitettava pesähoitajalle viimeistään viikon kuluttua siitä, kun pesähoitaja on ilmoittanut päätöksestä eli viimeistään seuraavan viikon vastaavana viikonpäivänä. Jos määräajan viimeinen päivä olisi pyhäpäivä, tyytymättömyyden ilmoitus voitaisiin tehdä sen jälkeisenä ensimmäisenä arkipäivänä.

Kokouksessa läsnä olevan on ilmoitettava tyytymättömyyttä kokouksen puheenjohtajalle heti. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että tyytymättömyys on ilmoitettava viimeistään ennen kokouksen päättymistä. Hyvään pesähoitotapaan kuuluu, että puheenjohtaja ilmoittaa kokouksessa läsnä oleville velvollisuudesta ilmoittaa tyytymättömyyttä ja sen laiminlyönnin seuraamuksista.

Pykälän 4 *momentissa* on säännös määräajasta, jossa hakemus on tehtävä tuomioistuimelle. Ehdotuksen mukaan tämä määräaika olisi yksi kuukausi. Määräajan laskemisessa sovellettaisiin muutoinkin säädettyjen määräaikain laskemisesta annettua lakia (150/1930). Tämä tarkoittaa sitä, että hakemus on tehtävä viimeistään seuraavan kuukauden sinä päivänä, joka järjestysnumeroltaan vastaa päätöspäivää. Jos seuraavassa kuussa ei ole vastaavaa päivää, hakemus on tehtävä kuukauden viimeisenä päivänä.

Jos päätöksen kumoamista vaatii velallinen tai se, joka ei saanut tietoa velkojainkokouksesta eikä ollut siinä läsnä tai jota ei pyydetty 13 luvun 13 §:n 2 momentin nojalla ilmoittamaan kantaansa, hakemus on tehtävä kuukauden kuluessa siitä kun hakija sai tietää päätöksestä. Hakemus on tällöin kuitenkin tehtävä viimeistään kolmen kuukauden kuluttua päätöksestä. Konkurssisäännössä ei ole vastaavaa määräaikaa. Tällaisen määräajan on katsottu olevan tarpeen, jotta mahdolliset muutoksenhakemukset eivät tarpeettomasti viivästyttäisi konkurssimenettelyn etenemistä.

Ehdotuksen 7 luvun 4 §:n mukaisesti velkojainkokouksen päätöksen kumoamista tai muuttamista koskevan hakemuksen käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin hakemusasiain käsittelystä annettuja säännöksiä. Ehdotus vastaa tältä osin voimassa olevaa oikeustilaa (konkurssisäännön 1d §:n 1 momentti, 1027/1993).

Pykälän 5 *momentissa* säädettäisiin puhevallan käyttämisestä. Voimassa olevan oikeuden mukaan konkurssipesän puhevaltaa käyttävät päätöksen puolesta äänestäneet velkojat. Pesänohittajalle varaan tilaisuus tulla kuulluksi, mutta se tapahtuu lähinnä asian selvittämistarkoituksessa eikä pesänohittajalla ole asiassa itsenäistä asemaa. Monet ensisijaisesti tarkoituksenmukaisuusyyt puhuvat sen puolesta, että pesän puhevaltaa käyttäisi pesänohittaja. Velkojainkokouksen päätös on tehty pesänohittajan valmistelusta. Koska kyse on konkurssipesän eikä yksittäisten velkojien päätöksestä, on perusteltua, että asianosaisena on konkurssipesä, joka myös kantaa oikeudenkäyntikuluriskin. Puhevallan käyttäminen ei ole ristiriidassa pesänohittajan aseman kanssa ainakaan silloin, jos päätös tehdään pesänohittajan esityksestä tai se muutoin vastaa pesänohittajan mielipidettä.

Ehdotuksessa lähdetään siitä, että pesänohittaja käyttäisi pääsääntöisesti konkurssipesän puhevaltaa. Pykälän mukaan päätöstä kannattaneet velkojat voivat kuitenkin päättää käyttää puhevaltaa itse. Tämä voi olla asianmukaista silloin, jos päätös poikkeaa pesänohittajan esityksestä. Pesänohittaja voi myös kieltäytyä käyttämästä puhevaltaa, jos hän ei voisi panna velkojainkokouksen päätöstä täytäntöön (13 luvun 11 §).

Asiassa sovelletaan hakemusasioiden käsittelyä koskevia säännöksiä. Tsäta seuraa, että tuomioistuimen on varattava pesänohittajalle tilaisuus tulla kuulluksi, jos velkoja hakee muutosta. Pesänohittajan on huolehdittava siitä, että päätöstä kannattaneet velkojat saavat hakemuksesta tiedon. Pesänohittajan tulisi tällöin pyytää velkojia ilmoittamaan, haluavatko he itse käyttää puhevaltaa. Jos pesänohittaja pitää itseään esteellisenä esimerkiksi sen vuoksi, että velkojainkokouksen päätös on tehty vastoin hänen esitystään, tuomioistuin voi hakemuksesta määrätä 8 luvun 1 §:n nojalla pesänohittajan oikeudenkäyntiä varten.

15 luku. Konkurssipesän kirjanpito ja velat

Lukuun sisältyvät konkurssipesän kirjanpitoa ja tilintarkastusta (1 §) sekä konkurssipesän velkoja koskevat säännökset (2 – 4 §).

1 §. *Konkurssipesän kirjanpito.* Konkurssisäännössä ei ole konkurssipesän kirjanpitovelvollisuutta koskevia säännöksiä. Kirjanpitolain (1336/1997) 1 §:stä johtuu kuitenkin, että konkurssipesä on kirjanpitovelvollinen, jos se jatkaa velallisen liiketoimintaa. Lisäksi myös eräät verolait edellyttävät liiketoimintaa harjoittavalta asianmukaista kirjanpitoa. Jos konkurssipesä ei harjoita liiketoimintaa, lakiin perustuvaa kirjanpitovelvollisuutta konkurssipesällä ei ole. Käytännössä jonkinlaista kirjanpitoa on kuitenkin välttämätöntä pitää, jotta konkurssipesän hallinto voi esittää selvityksen toiminnastaan velalliselle ja velkojille sekä konkurssiasiamiehelle ja tarvittaessa muillekin viranomaisille. Konkurssiasiaain neuvottelukunta on antanut konkurssipesän kirjanpitoa koskevan suosituksen (4/27.9.1996, tarkistettu 11.6.2001).

Pykälän 1 *momentin* mukaan konkurssipesän on pidettävä sellaista kirjanpitoa, jota pesän laajuus ja laatu edellyttävät. Konkurssipesän kirjanpitovelvollisuus määräytyy

tietenkin kirjanpitolain mukaan siinä tapauksessa, että se harjoittaa liiketoimintaa. Liiketoiminnan jatkamisella ei tarkoiteta tilannetta, jossa konkurssipesä ainoastaan realisoi velallisen liikeomaisuutta tai saattaa loppuun keskeneräiset työt, jos toimintaa varten ei hankita vähäistä enempää uutta vaihto-omaisuutta.

Jos pesä ei jatka liiketoimintaa, kirjanpidon vaatimustaso määräytyy pesän laajuuden ja laadun mukaan. Tarkoituksena on, että kirjanpidosta voidaan vaikeuksista selvittää oikeat ja riittävät tiedot pesän tuloista ja menoista, realisoinneista, rahavaroista ja maksetuista jako-osuuksista. Tämä on tarpeen jo juoksevan pesänhoidon kannalta sekä siksi, että konkurssipesän hallinnon suorittamat toimet ovat velkojien, velallisen ja valvontaviranomaisten todennettavissa ja jälkikäteen kontrolloitavissa. Tarpeelliset kirjanpitomerkinnot ja viennit on tehtävä viivytyksettä. Asianmukaisen kirjanpidon vaatimuksiin kuuluu, että se perustuu päivitettyihin juoksevasti numeroituihin tositteisiin, jotka laaditaan kirjanpitolain 2 luvun 5 §:n mukaisesti. Yleensä tämä edellyttää, että esimerkiksi tuotot eritellään vähintään käyttö- ja vaihto-omaisuuden realisointituottoihin sekä saatavien perintä-, liiketoiminnan jatkamis-, korko-, vuokra- ja muihin tuottoihin. Vastaavasti konkurssipesän menot on eriteltävä vähintään konkurssimenettelyn aiheuttamiin kuluihin, pantatun omaisuuden aiheuttamiin kuluihin, pesänhoitajan palkkiokuluihin, oikeudenkäyntikuluihin sekä pesänhoidon kuluihin, jotka taas on syytä jakaa eri kululajien mukaan omille alatileilleen.

Jos pesässä on vain vähän tilitapahtumia, kirjanpito voidaan hoitaa melko yksinkertaisellakin tavalla. Tällöin esimerkiksi tilityslaskelmana voidaan käyttää pankin tiliotetta, johon merkitään tilitapahtumaa vastaavan tositteiden numero. Omaisuuden myynnistä on tehtävä lisäksi pesäluetteloon merkintä, josta selviää, mitä omaisuutta on myyty ja mikä on myyntiä vastaavan tositteiden numero.

Pykälän 1 momentin jälkimmäisen lauseen mukaan pesänhoitajan on huolehdittava siitä, että konkurssipesän kirjanpito on asianmukaisesti järjestetty. Pesänhoitaja voi huolehtia kirjanpidosta itse tai sopia ulkopuolisen kanssa kirjanpidon hoitamisesta. Kirjanpidon järjestämisvelvollisuuteen kuuluu paitsi huolehtia siitä, että kirjanpito hoidetaan edellä selostetulla tavalla, myös se, että kirjanpitoaineisto säilytetään asianmukaisesti ja arkistoidaan konkurssin päättymisen jälkeen. Pesänhoitajan on kirjanpitolain 2 luvun 10 §:n mukaan säilytettävä velallisen kirjanpitokirjoja kymmenen vuotta ja tositteita kuusi vuotta tilikauden päättymisestä. Konkurssiasian neuvottelukunnan suosituksessa on pidetty hyvän pesänhoitotavan mukaisena, että konkurssipesän kirjanpitoaineistoa säilytetään vastaava aika. Tarkoitus on, että 18 luvun 8 §:n nojalla säädettävällä asetuksella määrätään asiakirjojen säilyttämisajoista lähemmin.

Pykälän 2 momentissa säädetään konkurssipesässä suoritettavasta tilintarkastuksesta. Säännökset velallisen kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastamisesta sisältyvät 9 luvun 4 §:ään. Jos konkurssipesä on kirjanpitolain 1 §:n mukaan kirjanpitovelvollinen, tilintarkastusvelvollisuus määräytyy tilintarkastuslain (936/1994) mukaan. Muissa tilanteissa tilintarkastuksen toimittaminen on pääsäännön mukaan velkojien harkinnassa. Poikkeuksena ovat laajat konkurssipesät, joissa tilintarkastus on aina toimitettava.

Tarkastuksen suorittajasta lakiin ei sisälly säännöksiä. Tarkastajan valinnasta päättävät velkojat riippumatta siitä, perustuuko tilintarkastus lakiin vai velkojien päätökseen.

Selvää on, että tarkastajan on oltava tehtävään kykenevä. Konkurssiasiain neuvottelukunnan suosituksessa kiinnitetään huomiota myös siihen, että tarkastajan on oltava pesänhoitajasta riippumaton. Hyvän pesänhoitotavan mukaisena voidaan pitää, että ainakin laajassa konkurssipesässä tilintarkastuksen toimittaa hyväksytty tilintarkastaja. Hyväksytyn tilintarkastajan on muun muassa noudatettava hyvää tilintarkastustapaa ja hänen toimintansa on keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnan valvonnan alainen.

2 §. *Konkurssipesän velat.* Ehdotetussa pykälässä määritellään niin sanotut massavelat. Ne ovat konkurssipesän velkoja, jotka maksetaan pesän varoista normaalisti sitä mukaan kuin ne erääntyvät. Jos pesä ei maksa näitä velkoja ajallaan, pesä on vastuussa viivästysseuraamuksista. Nämä saatavat voidaan periä myös pakkotäytäntöönpanossa. Konkurssipesän velkojalla ja konkurssivelkojalla tarkoitetaan eri asiaa. Konkurssivelkojalla on velalliselta lain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu saatava, josta velallinen on vastuussa myös vastaisuudessa saamallaan omaisuudella. Velallinen ei sitä vastoin vastaa konkurssipesän velasta muutoin kuin pesään kuuluvalla omaisuudella. Tämä käy ilmi 4 §:stä.

Voimassaolevassa laissa massaveloista on säädetty konkurssisäännön 74 §:ssä. Ehdotetun pykälän *1 momentti* vastaa sisällöltään voimassa olevaa säännöstä. Sen mukaan massavelkoja ovat velat, joka johtuvat konkurssimenettelystä tai jotka perustuvat konkurssipesän tekemään sopimukseen tai sitoumukseen sekä velat, joista konkurssipesä on tämän tai muun lain perusteella vastuussa. Konkurssimenettelystä johtuvia kustannuksia ovat tuomioistuinmenettelystä perittävät oikeudenkäyntimaksut, pesänhoitajan palkkio sekä pesänselvityksestä ja hoidosta aiheutuvat muut kustannukset (10 luvun 7 §:n 2 momentti).

Konkurssipesän sitoumuksella tarkoitetaan mitä tahansa vastuuta, johon pesä on sitoutunut. Sellainen voi johtua esimerkiksi 5 luvun 8 §:ssä tarkoitetusta sijaantulo-oikeuden käyttämisestä, jolloin myyjän saatava on konkurssipesän velkaa. Jos taas konkurssipesä sitoutuu ehdotuksen 3 luvun 7 §:n mukaiseen sopimukseen, konkurssin alkamisen jälkeen syntyvät sopimusvelvoitteet ovat konkurssipesän velkaa. Sen sijaan ennen konkurssin alkamista syntyneet saatavat ovat konkurssisaatavan asemassa. Konkurssipesä ei ole myöskään massavelkavastuussa esimerkiksi asianajolaskusta, joka koskee velallisen toimeksiannosta ennen konkurssin alkua suoritettuja toimenpiteistä, vaikka toimeksianto jatkuisi konkurssin alkamisen jälkeen (KKO 2000:33). Lakiin sisältyy eräitä nimenomaisia säännöksiä konkurssisaatavan ja massavelan välisestä rajanvedosta. Niinpä ehdotuksen 3 luvun 3 ja 4 §:n mukaan konkurssipesä vastaa vain niistä toiselle osapuolelle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista, jotka johtuvat pesän omista toimenpiteistä.

Myös muussa lainsäädännössä on useita konkurssipesän maksuvelvollisuutta koskevia säännöksiä. Tällaisia säännöksiä on muun muassa vuokra- ja työlainsäädännössä (esimerkiksi laki liikehuoneistojen vuokrauksesta 6 luvun 39 §, työsopimuslaki 7 luvun 8 §) sekä vero- ja vakuutuslainsäädännössä. Konkurssipesä on maksuvelvollinen esimerkiksi irtisanomisajan palkasta, jos se irtisanoo työntekijän työsopimuksen. Lisäksi konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain 5 §:n mukaan konkurssipesä voi olla velvollinen korvaamaan valtiolle erityistarkastuksesta aiheutuneet kustannukset. Edelleen tuomioistuinten ja eräiden

oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 5 §:n mukaan konkurssiasiassa maksu peritään konkurssin alettua konkurssipesän varoista.

Pykälän 2 *momentin* mukaan konkurssipesä vastaa myös velallisen kirjanpidon laatimisesta aiheutuneesta, konkurssin alkamista edeltäneiden viimeisten kahden kuukauden aikaan kohdistuneesta kohtuullisesta saatavasta. Pesä vastaa saatavasta, jos saatavan peruste eli oikeus laskutukseen tehdystä työstä on syntynyt viimeisen kahden kuukauden aikana ennen konkurssin alkamista. Vastaavaa säännöstä ei ole konkurssisäännössä. Säännöksellä pyritään edesauttamaan sitä, että velallisen kirjanpito olisi konkurssin alkaessa mahdollisimman hyvin ajan tasalla. Kirjanpidon asianmukainen hoitaminen palvelee välittömästi pesää, joka vapautuu näistä kustannuksista. Se, jolle kirjanpito on toimeksiannolla annettu, voi näin yleensä luottaa siihen, että hän saa saatavansa konkurssiuhasta huolimatta. Sen sijaan konkurssipesä ei vastaa tämän säännöksen nojalla miltei osin velallisen työntekijän palkasta, vaikka työntekijän tehtäviin olisi kuulunut kirjanpidon laatiminen.

3 §. *Konkurssipesän velkojen maksaminen.* Pykälään sisältyy yleissäännös konkurssipesän velkojen maksamisesta. Sen mukaan velat on maksettava sitä mukaa kuin ne erääntyvät. Noudatetulla maksujärjestyksellä on erityistä merkitystä silloin, jos pesän varat käyvät riittämättömiksi kaikkien massavelkojen maksamiseen. Konkurssipesän velkojen maksaminen kuuluu pesänhoitajan juokseviin tehtäviin.

Massavelkoja voi periä saataviaan ulosottoteitse tai hakea konkurssipesän konkurssiin. Jos konkurssipesään kuuluvat varat eivät riitä massavelkojen maksamiseen, pesänhoitajan tulisi kutsua koolle velkojainkokous päättämään konkurssipesän konkurssiin hakemisesta, ellei massavelkojen kanssa päästä sopimukseen.

4 §. *Konkurssivelallisen vastuu.* Pykälän mukaan konkurssivelallinen ei vastaa konkurssipesän velasta muulla kuin konkurssipesään kuuluvalla omaisuudella. Tämä periaate vastaa voimassa olevaa oikeustilaa, vaikka sitä ei ole nimenomaisesti ilmaistu konkurssisäännössä. Konkurssisäännön 57 §:ssä on säännöksestä tosin ilmenee, ettei velallinen ole vastuussa konkurssipesän jatkamasta liiketoiminnasta aiheutuneesta tappiosta. Konkurssisäännössä on poikkeuksena väliaikaisen pesänhoitajan palkkio konkurssin rautessa tai peruuntuessa, sillä sen maksuvelvollinen on velallinen. Sen sijaan ehdotuksen 10 luvun 4 §:n mukaan pesänhoitajan palkkio ei ole konkurssin rautessakaan konkurssivelallisen velkaa.

16 luku. Konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hoito ja myynti sekä panttivelkojaa koskevat säännökset

Lukuun sisältyy yleiset säännökset konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hoidosta ja rahaksimuuttamisesta (1-5 §), panttiomaisuutta koskevat erityissäännökset (6-14 ja 17 §) sekä eräitä ulosmittauksen liittyviä säännöksiä (15 ja 16 §). Säännökset siitä, kenen päätösvaltaan hoito- ja myyntitoimenpiteistä päättäminen kuuluu, ovat ehdotuksen 13 luvussa.

1 §. *Omaisuuden hoito.* Pykälä sisältää yleissäännöksen konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hoitamisesta. Sen mukaan konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta on hoidettava huolellisesti ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Säännöksen tavoitteena on turvata omaisuuden arvon säilyminen ja siten se, että omaisuudesta saadaan

mahdollisimman hyvä realisointitulos.

Säännös edellyttää huolehtimaan siitä, ettei pesään kuuluva omaisuus vähene tai sen arvo alene ja ettei odotettavissa oleva arvon lisäys jää saamatta. Yleissäännös sisältää muun muassa vaatimuksen nopeasti pilaantuvan tai muutoin arvossaan alenevan omaisuuden rahaksimuuttamisesta, omaisuuden asianmukaista suojaamisesta ja vakuuttamisesta. Omaisuuden huolelliseen hoitamiseen kuuluu myös se, ettei konkurssipesä harjoita sellaista liiketoimintaa, johon liittyy suuria riskejä.

Omaisuuden hoitaminen tarkoituksenmukaisella tavalla viittaa ennen muuta siihen, että omaisuuden hoidosta pesälle aiheutuvien kustannusten on oltava järkevässä suhteessa saavutettavaan hyötyyn nähden. Omaisuudesta, jonka säilyttäminen on pesälle ilmeisen epäedullista, on pyrittävä pääsemään eroon mahdollisimman nopeasti. Liiketoiminnan lopettamista tai sen edelleen luovuttamista ei saa liioin tarpeettomasti viivyttää.

2 §. *Rahavarojen säilyttäminen.* Pykälään sisältyvät yleissäännöstä täydentävät säännökset konkurssipesään kuuluvien rahavarojen säilyttämisestä.

Nykyisin pesään kuuluvien rahavarojen säilyttämisestä säädetään konkurssisäännön 59 §:ssä. Sen mukaan rahavarat tulee säilyttää siten, että niistä kertyy pesälle tuottoa. Pääsäännön mukaan ne on talletettava korollisina rahalaitokseen. Velkojat voivat kuitenkin päättää varojen antamisesta lainaksi vakuutta vastaan valvontapäivään saakka tai varojen sijoittamisesta muulla tuottoisalla tavalla. Jos rahavaroja ei voida sijoittaa tuottavalla tavalla, ne on talletettava korottomina yleiseen rahalaitokseen.

Pykälän *1 momentin* mukaan konkurssipesän rahavaroja on säilytettävä luotettavasti ja erillään muista varoista. Luotettavalla säilytyksellä tarkoitetaan, että varat on yleensä talletettava tilille rahalaitokseen siltä osin kuin niitä ei tarvita pesän käteisenä rahana maksettaviin juokseviin menoihin.

Konkurssipesä muodostaa erillisvarallisuuden eikä varoja saa sekoittaa pesänhoitajan tai velkojien varoihin taikka konkurssipesän tai pesänhoitajan hallussa oleviin sivullisen varoihin. Varojen erilläänpito on välttämätöntä tilinpidon selkeyden ja pesänhoidon valvonnan kannalta. Periaatteella on myös käytännön merkitystä. Jos konkurssipesän varat sekoittuvat esimerkiksi pesänhoitajan varoihin, myös konkurssipesän oikeudet voivat vaarantua. Vaikka säännös nimenomaisesti koskee vain rahavaroja, samat vaatimukset omaisuuden erilläänpidosta koskevat yleisesti ottaen myös muuta konkurssipesän omaisuutta. Tämä seuraa varojen huolellista hoitoa edellyttävästä yleissäännöksestä (1 §).

Konkurssissa on pyrittävä siihen, että pesään kuuluvat varat jaetaan mahdollisimman nopeasti velkojille. Konkurssipesän ensisijainen tarkoitus ei siis ole hankkia varoilla tuottoa. Ehdotuksen 17 luvun 4 §:n 1 momentista ilmenee, että jako-osuuden ennakkoa on maksettava, kun pesässä on varoja niin paljon, että ennakon maksamista voidaan pitää tarkoituksenmukaisena. Pykälän *2 momenttiin* sisältyy säännös sen varalta, että pesässä on varoja enemmän kuin niitä tarvitaan pesän velkojen maksamiseen, mutta niitä ei vielä jaeta velkojille. Konkurssipesän rahavarat on tällöin sijoitettava asianmukaisesti turvaavalla tavalla. Säännös vastaa keskeisiltä osin konkurssisäännön 59 §:ää.

Turvaavalla tavalla tarkoitetaan sitä, että varojen arvo säilyy ja että ne pysyvät konkurssipesän käytettävissä. Varat tulisi myös sijoittaa niin, että sijoitustapa antaa mahdollisimman hyvän inflaatio suojan. Varsinaista tuottoa sijoittamiselta ei edellytetä. Yleensä rahavarat tulisi tallettaa pankkiin siten, että ne ovat nostettavissa silloin, kun omaisuus voidaan jakaa velkojille. Säännös mahdollistaa rahavarojen sijoittamisen muullakin tavalla. Tällöin kuitenkin tulee edellyttää, että sijoituksen riski on mahdollisimman vähäinen ja että omaisuus on helposti rahaksimuutettavissa. Yleensä sijoituskohteiden hankkimista voidaan pitää varsin poikkeuksellisenä toimenpiteenä, joka tulee kyseeseen lähinnä silloin, kun on tiedossa, että jako-osuuksia tai ennakkoa ei ole mahdollista lähitulevaisuudessa maksaa ja kun sijoitusta voidaan pitää perusteltuna riskin vähäisyyden ja tuottohyödyn vuoksi.

3 §. *Yleissäännös omaisuuden myynnistä.* Pykälään sisältyvät konkurssipesään kuuluvan omaisuuden rahaksimuuttotapaa koskevat säännökset. Panttiomaisuutta koskevat säännökset ovat jäljempänä luvun 8 – 14 §:ssä. Yleissäännös koskee myös sitä tilannetta, että konkurssipesä myy panttiomaisuutta. Konkurssipesän hallintoa koskevien ehdotuksen 13 ja 14 lukujen säännökset määrittelevät puolestaan sen, miten päätösvalta rahaksimuuttamisessa määräytyy.

Pykälän 1 momentin mukaan konkurssipesän on muutettava rahaksi pesään kuuluva omaisuus pesän kannalta edullisimmalla tavalla. Säännös ilmentää keskeistä konkurssioikeudellista periaatetta ja vastaa konkurssisäännön 71 §:n 2 momenttia (110/1995). Pykälässä ei aseteta myyntitapaa koskevia vaatimuksia tai rajoituksia. Myyntitapa jää aina konkurssipesän harkintaan. Konkurssipesää sitoo vain vaatimus mahdollisimman hyvän myyntituloksen aikaansaamisesta.

Omaisuuden myynti voi tapahtua vapaalla myynnillä, pesänhoitajan tai ulkopuolisen toimittamalla konkurssihuutokaupalla, ulosottolain mukaisessa järjestyksessä taikka muulla tavoin sen mukaan kuin kulloinkin katsotaan edullisimmaksi. Pesänhoitajan on tarvittaessa selvitettävä, millä tavalla omaisuudesta saadaan korkein hinta. Tämä voi edellyttää joskus hyvinkin erilaisia toimenpiteitä, esimerkiksi tarjouskilpailun järjestämistä taikka asiaan kuuluvia markkinointitoimenpiteitä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, onko edullisinta myydä liiketoiminta kokonaisuutena, jolloin voidaan hyödyntää myös yrityksen liikearvo (niin sanottu good will –arvo). Tällaisissa tapauksissa päätös on usein tehtävä heti konkurssin alkamisen jälkeen, koska tällä voi olla ratkaiseva merkitys yrityksen good will -arvon säilymiselle ja työsuhteiden jatkumiselle sekä siten myös työntekijöiden tietotaidon säilymiselle. Liiketoiminnan luovutus kokonaisuutena mahdollistaa myös esimerkiksi muutoin siirtokelvottomien tekijänoikeuksien hyödyntämisen osana liikkeenluovutusta (tekijänoikeuslain 28 §).

Pykälän jälkimmäisen virkkeen mukaan konkurssipesä voi luovuttaa omaisuutta vastikkeetta, jos se on pesälle myyntiä edullisempaa. Tällöin on yleensä kysymys omaisuudesta, jolla ei ole realisointiarvoa ollenkaan tai jonka hoito- tai myyntikulut ylittävät sen arvon ja josta pesän on sen vuoksi edullista päästä nopeasti eroon. Konkurssipesä voi esimerkiksi lahjoittaa tällaisen omaisuuden yleishyödyllisen tarkoitukseen. Jos omaisuudella ei ole realisointiarvoa, mutta sillä voi olla velalliselle itselleen erityistä arvoa, pesänhoitajan tulisi yleensä ensin varata velalliselle tilaisuus ottaa omaisuus itselleen.

Konkurssisäännön 71 §:n 2 momentin mukaan pesänhoitaja voi antaa kiinnityskelpoisen

omaisuuden myytäväksi ulosottolaissa säädettyssä järjestyksessä. Sen sijaan muun omaisuuden myynnistä konkurssipesän tulee huolehtia itse. Tältä osin oikeustila muuttuisi, sillä pykälän 2 *momentin* mukaan kaikenlaista konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta voidaan myydä myös ulosottolain mukaisessa järjestyksessä konkurssipesän hakemuksen perusteella. Omaisuuden myynti ulosottolain mukaisessa järjestyksessä edellyttää luonnollisesti sitä, että tätä myyntitapaa on pidettävä pesän kannalta edullisimpana. Panttiomaisuuden myyntiä ulosottolain mukaisessa järjestyksessä konkurssipesä saa hakea vain 14 §:ssä säädettyin edellytyksin.

4 §. *Pesänhoitajaa ja hänen lähipiiriään koskeva luovutusrajoitus.* Pykälään sisältyvät säännökset, joiden tarkoituksena on estää konkurssipesään kuuluvan omaisuuden luovuttaminen pesänhoitajalle ja hänen lähipiirilleen. Konkurssisäännössä ei ole vastaavaa säännöstä.

Pykälän mukaan pesänhoitaja ei saa hankkia konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta itselleen. Säännös ilmentää osaltaan hyvän pesänhoitotavan vaatimusta. Yleisesti ottaen ei voida pitää suotavana, että pesänhoitaja voisi käyttää asemaansa hyväkseen ja hankkia itselleen pesään kuuluvaa omaisuutta. Tällainen asetelma olisi omiaan synnyttämään epäilyjä luovutustoimen edullisuudesta pesälle sekä heikentämään konkurssimenettelyn ja pesänhoitojärjestelmän yleistä luotettavuutta siitäkin huolimatta, että kauppahinta olisi asianmukainen.

Kiellon tulisi koskea omaisuuden luovuttamista pesänhoitajan läheiselle, koska muuten säännöksen tavoitteita ei saavutettaisi. Samoin ei voida pitää sopivana sitä, että pesänhoitoon osallistuva pesänhoitajan käyttämä avustajalla tai tämän läheisellä olisi mahdollisuus hankkia pesään kuuluvaa omaisuutta ja siten hyötyä avustajan asemasta. Tämän vuoksi pesänhoitajan on lisäksi huolehdittava siitä, että omaisuutta ei myydä tai muutoin luovuteta pesänhoitajan käyttämälle avustajalle eikä avustajan tai pesänhoitajan läheiselle. Säännöksellä on lähinnä ennalta estävä merkitys ja siinä asetettu velvoite koskee vain pesänhoitajaa. Pykälässä ei tarkoiteta tilannetta, jossa tavanomaista päivittäistavaraa myydään yleisesti vähittäiskaupassa kaikille kiinteään hintaan pesän jatkaessa liiketoimintaa.

Kiellon vastainen omaisuuden luovutus ei sellaisenaan olisi pätemätön. Pätemätön päätös voisi olla vain, jos se on 14 luvun 6 §:n vastainen.

Pykälässä ei määritellä pesänhoitajan tai hänen avustajansa lähipiiriä. Säännöksen merkitys on erityisesti periaatteellinen eikä kiellon ulottuvuuden täsmällistä määrittelyä ole sen vuoksi pidetty aiheellisena. Yleensä läheisinä voidaan pitää pesänhoitajan ja pesänhoitajan käyttämän avustajan perheenjäseniä. Myyntiä etäisemmällekin sukulaiselle voidaan pitää säännöksen vastaisena, jos myynti on yhteydessä sukulaisuussuhteeseen. Läheisyys voi perustua omistukseen tai osakkuuteen. Pykälään ei ole otettu säännöksiä siitä, missä tapauksissa yhteisön ja pesänhoitajan tai hänen avustajansa väliselle läheisyysuhteelle voidaan antaa merkitystä. Koska läheisyysuhdetta ei ole määritelty, voidaan lähteä siitä, että läheisten piiri on hyvin suppea.

5 §. *Muutoksenhaun vaikutus myyntiin.* Pykälään sisältyvät säännökset konkurssipesään kuuluvan omaisuuden rahaksimuutosta silloin, kun velallinen valittaa konkurssiin asettamista koskevasta päätöksestä.

Lähtökohtana on, ettei muutoksenhaku konkurssiin asettamista koskevaan päätökseen vaikuta konkurssirealisaatioon. Konkurssin tarkoitus voisi vaarantua, jos muutoksenhaku ilman muuta estäisi realisoinnin. Muutoksenhaun lykkäävä vaikutus voisi lisätä turhia muutoksenhakuja. Toisaalta muutoksenhaku voi käytännössä menettää merkityksensä, jos omaisuus myydään ennen kuin valituksesta on annettu ratkaisu. Tämän vuoksi pykälään sisältyy säännös, jonka mukaan muutoksenhakutuomioistuin voi kieltää konkurssipesää myymästä omaisuutta enempää kuin on välttämätöntä tappioiden välttämiseksi tai konkurssipesän hallinnosta ja omaisuuden hoidosta aiheutuvien kustannusten maksamiseksi taikka antaa myös muita myyntiä rajoittavia määräyksiä. Pykälä vastaa sisällöltään konkurssisäännön 58 §:n 2 momenttia (110/1995).

Määräys voidaan antaa vain velallisen vaatimuksesta. Kyse on väliaikaisesta määräyksestä, joka voidaan kumota tai jota voidaan muuttaa. Määräys on voimassa enintään pääasian ratkaisemiseen saakka.

Pykälän mukaan muutoksenhakutuomioistuin voi antaa muitakin myyntiä koskevia rajoituksia. Mahdollista on esimerkiksi määrätä, että omaisuutta voidaan myydä, mutta vain sellaisin ehdoin, että myynti raukeaa, jos konkurssiin asettamispäätös kumotaan.

Konkurssisäännön 58 §:n 3 momentin (110/1995) mukaan velallisen vaatimus on toimitettava välittömästi muutoksenhakutuomioistuimelle, jonka tulee ottaa se välittömästi tutkittavakseen. Pykälään ei ole tarpeen sisällyttää erikseen vastaavaa säännöstä, sillä ehdotuksen 7 luvun 15 §:n mukaan konkurssiin asettamista koskevan asian ratkaiseen tuomioistuimen on aina toimitettava muutoksenhakemus sen käsittelevälle tuomioistuimelle viipymättä ja valitus on otettava tuomioistuimessa käsiteltäväksi kiireellisesti.

6 §. *Panttiomaisuuden tuotto.* Konkurssisäännössä ei ole panttiomaisuuden tuottoa koskevia määräyksiä. Panttiomaisuuden tuotto kuuluu yleensä omistajalle. Konkurssissa pesään kuuluvan omaisuuden tuotto kuuluu, kuten nykyisinkin, konkurssipesään (5 luvun 1 §:n 3 momentti). Kysymyksessä olevassa pykälässä on säännökset pesälle panttiomaisuudesta kertyvän tuoton jakamisesta.

Kiinteistön ulosmittauksen jälkeinen tuotto kuuluu ulosottolain 4 luvun 29 §:n 2 momentin mukaan ulosmittauksen piiriin ja jaetaan ulosottolain 6 luvun 9 §:n 2 momentin nojalla pakkohuutokauppasumman mukana. Näistä ulosottolain säännöksistä ilmenevän periaatteen mukaan kiinteistön omistaja ei voi pantata konkurssin asettamisen jälkeen erääntyneitä vuokrasopimukseen perustuvia vuokrasaatavia konkurssipesää sitovasti, vaan vuokrat kuuluvat tältä osin konkurssipesälle (KKO 1995:133).

Edellä mainittuja ulosottolain säännöksiä on ulosottokäytännössä sovellettu melko vakiintuneesti myös irtaimen omaisuuteen. Eräissä erityislaeissa on pantin tuottoa koskevia säännöksiä. Arvo-osuustileistä annetun lain (827/1991) 6 §:n mukaan arvo-osuuden ulosmittausta kirjattaessa on mainittava muun muassa se, onko arvo-osuuksille tuleva tuotto tai pääoma suoritettava tilinhaltijalle vai pantinhaltijalle tai asianomaiselle ulosottoviranomaiselle. Tämä säännös ei kuitenkaan määrää ulosmittauksen kohdetta, vaan sisältää vain kirjaamista koskevan ohjeen.

Panttivelkoja saa nykyisinkin konkurssin aikana omaisuuden tuoton, jos panttina oleva omaisuus ulosmitataan erillisen täytäntöönpanoperusteen nojalla. Koska ehdotuksen mukaan panttisaatavatkin voidaan selvittää konkurssimenettelyn yhteydessä, erillisiä oikeudenkäyntejä ei voi pitää tarkoituksenmukaisena ja niistä aiheutuu myös kuluja, jotka tulisivat katettaviksi pantin kauppahinnasta ja tuotosta. Tämän vuoksi on perusteltua, että panttivelkojalla on konkurssissa sama oikeus panttiomaisuuden tuottoon kuin ulosotossa. Tuoton kertymistä panttivelkojalle puoltaa sekin, että ehdotuksessa rajoitetaan eräissä tapauksissa panttivelkojan oikeutta päättää pantin myyntiajankohdasta. Konkurssipesällä on näet ensinnäkin oikeus väliaikaisesti kieltää panttivelkojaa ryhtymästä pantin rahaksimuuttoon tai jatkamasta rahaksimuuttotoimia (16 luvun 12 §). Lisäksi tuomioistuin voi myöntää konkurssipesälle oikeuden muuttaa pantti rahaksi panttivelkojan vastustuksesta huolimatta (16 luvun 13 §) ja konkurssipesällä on oikeus hakea panttiomaisuuden myyntiä ulosottolaissa säädetyssä järjestyksessä (16 luvun 14 §). Nämä säännökset koskevat kaikenlaista omaisuutta, ja senkin vuoksi on perusteltua, ettei omaisuuslajin perusteella tehdä eroa sen suhteen, kuuluuko tuotto panttivelkojalle vai pesälle. Tuottoa koskeva säännös ehdotetaan koskemaan myös panttivelkojaa, jolla on velallisen irtainta omaisuutta panttina. Jos panttaussopimuksen nimenomaisen ehdon mukaan tuotto ei täytäntöönpanossakaan kuulu panttioikeuden piiriin, tuotto kertyy pesälle.

Edellä kerrotuista syistä panttiomaisuudesta konkurssin ajalta saatava tuotto kertyy panttivelkojan hyväksi ja jaetaan kauppahinnan jakamisen yhteydessä. Ehdotuksen 7 §:ssä on konkurssisäännön 80 §:ää vastaavat säännökset siitä, että konkurssipesällä on oikeus saada pesään kuuluvan panttiomaisuuden hoidosta ja myymisestä aiheutuneet välttämättömät kustannukset heti myynti- ja täytäntöönpanokulujen jälkeen. Omaisuudesta pesälle kertyvästä tulosta on siten ensin vähennettävä tästä omaisuudesta pesälle aiheutuvat suoranaiset menot. Esimerkiksi velallisen vuokralaisen maksamasta vuokrasta vähennetään pesän maksama yhtiövastike tai muu vuokratusta omaisuudesta pesälle aiheutunut välttämätön meno. Vuokralainen ei siis maksa vuokraa panttivelkojalle vaan velallisen sijasta konkurssipesälle.

Säännöksen mukaan tuotto tilitetään panttivelkojalle viimeistään kauppahinnan jakamisen yhteydessä. Tämä tarkoittaa sitä, että tulojen ja menojen erotus selvitetään lopullisesti omaisuuden myynnin yhteydessä, mutta tuottoa voidaan maksaa panttivelkojalle jo ennen pantin myymistä.

Vuokra on tavanomainen omaisuudesta saatava tuotto. Tuottoa ovat myös esimerkiksi muuhun yksityisoikeudelliseen sopimukseen perustuva tulo omaisuudesta sekä metsän myynnistä saatava myyntitulo.

7 §. *Panttiomaisuudesta aiheutuvat kustannukset.* Pykälän 1 momentin mukaan konkurssipesällä on oikeus saada pesään kuuluvan panttiomaisuuden hoidosta ja myymisestä pesälle aiheutuneet välttämättömät kustannukset panttiomaisuuden myyntihinnasta heti myynti- ja täytäntöönpanokulujen jälkeen. Säännös vastaa asiallisesti konkurssisäännön 80 §:ää (1585/1992). Säännös liittyy panttiomaisuuden tuottoa koskevaan 6 §:ään. Ehdotetusta pykälästä seuraa, että panttivelkojan hyväksi kertyy vain nettotuotto.

Konkurssipesän oikeutta saada panttiomaisuuden hoidosta ja myymisestä pesälle

aiheutuneet kulut on perusteltu hallituksen esityksessä etuoikeusjärjestelmän uudistamista koskeväksi lainsäädännöksi (HE 181/1992 vp). Säännöksessä kuluilla tarkoitetaan kustannuksia, jotka ovat välttämättömiä omaisuuden arvon säilyttämiseksi ja omaisuuden muuttamiseksi rahaksi. Tällaisia kustannuksia eivät ole pesän yleishallintokulut tai esimerkiksi pesän maksama kiinteistövero. Konkurssipesällä on oikeus saada omaisuuden myyntikustannukset riippumatta siitä, miten omaisuus myydään. Jos pesänhoitaja huolehtii omaisuuden myynnistä, pesällä on oikeus saada myyntihinnasta pesänhoitajan palkkio myyntitoimen osalta. Jos panttiomaisuutta myydään yhdessä muun pesään kuuluvan omaisuuden kanssa, konkurssipesällä on oikeus saada pantin arvosta pantin myyntiin kohdistuva osa välttämättömistä myyntikuluista. Jos myyntikuluja ei voida jakaa panttiomaisuuden ja muun omaisuuden kesken muulla tavalla, merkitystä voidaan antaa muun muassa sille, mikä pantin arvo on kokonaisyntihinnasta.

Jos kiinteistö myydään pakkohuutokaupalla, konkurssipesän on ilmoitettava saamisensa asianosaikeskustelussa tai sitä ennen kirjallisesti (ulosottolain 5 luvun 21 §, 551/1995) ja ne maksetaan ulosottolain 5 luvun 26 §:n (551/1995) nojalla konkurssipesälle heti täytäntöönpanokulujen jälkeen.

Se, että konkurssipesä huolehtii pantista, ei ole aina tarkoituksenmukaista. Konkurssipesään kuuluvan kiinteistön hallinta ja ylläpitotehtävät voi olla tarkoituksenmukaista siirtää panttivelkojalle, jolla on usein ensisijainen intressi huolehtia vakuuden arvon säilymisestä. Pesällä ei myöskään välttämättä ole hallussaan pantin säilyttämistä varten tarvittavia tiloja. Erityisesti jos konkurssipesä ei itse muuta panttiomaisuutta rahaksi, voi olla tarkoituksenmukaista, että panttivelkoja hoitaa panttiomaisuutta. Pesä voi siirtää esimerkiksi kiinnitetyt autot panttivelkojan hallintaan myyntiä varten, jos velkoja siihen suostuu.

Pykälän 2 momenttiin sisältyvät säännökset sen varalta, että konkurssipesä on antanut panttivelkojan tehtäväksi huolehtia pesään kuuluvan omaisuuden hoitamisesta aiheutuneista kustannuksista. Panttivelkojalla on tällöin sama oikeus kuin konkurssipesällä saada korvaus hoidosta aiheutuneista välttämättömistä kustannuksista. Välttämättöminä voidaan pitää kustannuksia, jotka ovat tarpeen omaisuuden pysyttämiseksi entisessä kunnossaan. Tällaisia voivat olla paitsi korjauskustannukset myös eräissä tapauksissa lämmityskustannukset, jos ne ovat tarpeen lisävahinkojen estämiseksi.

Panttivelkojan oikeus korvaukseen edellyttää, että konkurssipesä on nimenomaisesti antanut panttivelkojalle tehtävän. Pelkästään se, että panttivelkoja edelleen pitää hallinnassaan käteispanntia, ei oikeuta velkojaa perimään kustannuksia pesältä.

Pykälässä ei säännellä panttivelkojan oikeutta saada kauppahinnasta velkojalle aiheutuneet omaisuuden myyntikustannukset. Panttivelkojalla on oikeus näihin kuluihin muutenkin siinä määrin kuin panttioikeus panttaussopimuksen mukaan käsittää myös saatavan perintäkulut ja pantin myyntikulut.

8 §. *Konkurssipesän oikeus myydä panttiomaisuutta.* Konkurssisäännössä lähtökohtana on, että panttivelkoja saa separatistin asemansa nojalla myydä konkurssin estämättä pantin. Jollei kukaan panttivelkojista ole ryhtynyt realisointitoimiin, realisointi voi tapahtua pesän aloitteesta (konkurssisäännön 71 §). Kiinteän omaisuuden myynti on

sallittua jo uskottujen miesten vaiheessa heti velkojainkuulustelun jälkeen (58 §:n 1 momentti). Irtaimen omaisuuden konkurssipesä voi myydä, jos panttivelkoja ei halua myyntiä toimittaa (76 §:n 1 momentti).

Konkurssipesän on myytävä omaisuus pesän kannalta edullisimmalla tavalla (konkurssisäännön 71 §:n 2 momentti). Myyntitavasta päättävät velkojat velkojainkokouksessa yksinkertaisella ääntenenemmistöllä (69 §), mutta vähäisen omaisuuden myynnistä pesänhoitajat voivat päättää itsenäisesti. Velkojainkokouksessa voidaan antaa pesänhoitajalle myös yleinen toimeksianto omaisuuden myynnistä.

Pykälän 1 momentin mukaan konkurssipesä voisi myydä panttiomaisuutta aina silloin, kun panttivelkoja siihen suostuu. Tämä vastaa nykyistä oikeustilaa. Jos panttivelkoja on useita, myyntiin tarvitaan kaikkien suostumus, myös toissijaisessa panttauksessa.

Erityisesti kiinteistön tai muun kiinnitetyn omaisuuden realisointi voi johtaa parempaan lopputulokseen, jos myynnistä huolehtii konkurssipesä. Panttivelkoja ei nimittäin voi itse myydä kiinnitysvakuutta, vaan ainoa myyntitapa on ulosottolain mukainen pakkohuutokauppa. Koska pakkohuutokaupassa myyntihinnat jäävät usein pienemmiksi kuin vapaaehtoisissa kaupoissa, pakkohuutokauppa ei yleensä ole panttivelkojankaan kannalta edullinen vaihtoehto. Vapaaehtoinen kauppa on myös nopeampi realisointitapa, koska ulosottolain mukainen realisointi edellyttää, että velkoja on hankkinut tuomion. Kun konkurssipesä myy kiinteää omaisuutta, se voidaan myydä tavallisella kaupalla, jossa voidaan vapaasti sopia maksuajoista ja muista kaupan ehdoista. Myös kaupan kohde voidaan määrittää halutulla tavalla esimerkiksi niin, että pantattu kiinteistö myydään osina taikka niin, että samalla kertaa myydään myös kiinteistön käyttöön soveltuvaa irtainta omaisuutta, kuten koneita ja laitteita.

Konkurssipesä päättää, ryhtyykö se panttiomaisuuden rahaksimuuttoon. Panttivelkoja ei siten voi vaatia, että pesä huolehtii omaisuuden myynnistä.

Ehdotuksen mukaan konkurssipesä voi myydä tietyin edellytyksin panttiomaisuutta myös ilman panttivelkojan suostumusta, jos näin voidaan saada parempi myyntitulos. Säännöksessä viitataan 13 §:ään, jossa säädetään myynnin edellytyksistä ja siihen tarvittavasta tuomioistuimen päätöksestä.

Panttiomaisuutta myydessä on otettava huomioon 3 §:n 1 momentin yleissäännös, jonka mukaan panttiomaisuus on myytävä pesän kannalta edullisimmalla tavalla. Myyntitapoina tulevat kysymykseen vapaa myynti tai vapaaehtoinen huutokauppa pesän toimesta taikka muu tapa, joka arvioidaan edullisimmaksi. Pesänhoitajan on panttiomaisuuden myyntiä varten selvitettävä, millä tavalla omaisuudesta saadaan korkein hinta. Myynnin edellyttämästä markkinoinnista ja kauppaneuvotteluista voi huolehtia pesänhoitaja tai toimeksiannon perusteella esimerkiksi kiinteistönvälittäjä. Kohteesta voidaan järjestää myös tarjouskilpailu. Vapaaehtoisen huutokaupan toimittamisesta huolehtiminen kuuluu pesänhoitajalle. Huutokauppa tapahtuu yleensä nostohudoin ja pesä voi pidättää huutokauppaehdoissa itsellään oikeuden päättää tarjousten hyväksymisestä. Jos korkein tarjous hyväksytään, kauppakirja voidaan laatia samanakin päivänä.

Kauppakirjan allekirjoittaa aina pesänhoitaja, jolla voi kohteen laadusta ja arvosta riippuen olla myyntiin itsenäinen päätösvalta tai joka toimii velkojainkokouksen päätöksen toimeenpanijana. Pesänhoitajan edustamisoikeudesta on säännös 13 luvun 6 §:ssä.

Kiinteistön kauppakirjan on täytettävä maakaaren (540/1995) 2 luvun 1 §:n muotomääräykset.

Konkurssipesä voi myös hakea ulosottotoimin tapahtuvaa panttiomaisuuden myyntiä. Tätä koskeva säännös on 14 §:ssä.

Pykälän 2 momentista käy ilmi, että konkurssipesän myydessä panttiomaisuutta panttioikeus pysyy voimassa, jollei panttivelkoja suostu muuhun. Sama koskee säännöksen mukaan myös muuta oikeutta, josta omaisuus vastaa.

Tämä suoja panttivelkojalla on nykyisinkin. Konkurssisäännön 71 §:n 3 momentin mukaan myydessä kiinnityksestä kiinteään omaisuuteen annetussa asetuksessa tarkoitettua omaisuutta, rekisteröityä alusta tai ilma-alusta taikka autoa tai muuta autokiinnityslain (810/1972) mukaista kiinnityksen kohdetta on pysytettävä voimassa panttioikeus ja muu oikeus, josta sellainen omaisuus vastaa. Käteispannista säädetään konkurssisäännön 76 §:ssä. Sen mukaan konkurssipesä voi toimittaa tällaisen myynnin vain, jos velkoja saa siten täyden maksun saatavastaan.

Säännös on seurausta yleisistä esineoikeudellisista periaatteista. Vapaaehtoinen kauppa ei lähtökohtaisesti vaikuta panttioikeuteen eikä muihin esineoikeudellisesti suojattuihin oikeuksiin, kuten maanvuokraoikeuteen. Myyjä on vastuussa myös siitä, että kaupassa pysytetään sellaisetkin aikaisemmin perustetut oikeudet, jotka voisivat raueta ostajan vilpittömän mielen suojan perusteella. Konkurssilaissa ei määritellä sitä, mitkä oikeudet pysyvät ja mitkä oikeudet voivat raueta kaupan yhteydessä. Erityiset oikeudet liittyvät yleensä kiinteistöihin, ja niiden pysyvyyttä koskevat säännökset ovat maakaaren 3 luvun 7 – 9 §:ssä.

Käytännössä kauppa toteutetaan yleensä siten, että panttisaatavat maksetaan kauppahinnasta ja panttkirjat tai, jos kyseessä on irtain omaisuus, omaisuuden hallinta luovutetaan ostajalle. Panttioikeus jätetään rasittamaan myytyä kiinteistöä vain, jos ostaja ja velkoja ovat sopineet siitä, että ostaja ottaa vastatakseen panttisaatavan suorituksesta.

Pykälän säännöksiä sovelletaan myös silloin, kun velallisen omaisuutta on vakuutena toisen velasta. Vierasvelkapanttaus ei estä omaisuuden realisointia konkurssin yhteydessä, ja konkurssipesä voi huolehtia realisoinnista vastaavin edellytyksin kuin muunkin velallisen omistaman panttiomaisuuden myynnistä. Jos omaisuuden arvo ylittää panttivelan määrän ja on ilmeistä, että velka tulitisiin perimään pantista, pesä voi ryhtyä myyntitoimenpiteisiin. Nopea realisointi voi olla pesän edun mukaista myös omaisuuden hoidosta aiheutuvien kulujen vuoksi tai siksi, että viivästyskorkojen kertyminen voi kasvattaa panttivelan määrää.

9 §. *Etusijan siirtyminen.* Konkurssisäännön mukaan konkurssin alkaminen ei eräännytä panttisaatavaa (34 §) eikä panttivelkojalla ole velvollisuutta ottaa vastaan panttivelan ennen aikaista maksua ilman täyttä korkohyvitystä, jos konkurssipesä tarjoaa maksua velkojalle. Ehdotuksen 3 luvun 8 §:n nojalla myös erääntymätön panttisaatava katsotaan konkurssin alkaessa erääntyneeksi. Säännös koskee vain konkurssivelallisen ja velkojan välistä velkasuhdetta. Konkurssi ei esimerkiksi ilman sopimusehtoa eräännytä päävelkaa, vaikka takaaja tai vierasvelkapanttauksen pantinantaja asetetaan konkurssiin.

Velallisella on oikeus maksaa erääntynyt saatava kokonaisuudessaan haluamanaan ajankohtana. Tämä oikeus siirtyy konkurssin alkaessa konkurssipesälle, eikä velkojan suostumusta maksuun tarvita. Konkurssipesän oikeudesta maksuun ei sen vuoksi ole myöskään otettu ehdotukseen säännöstä. Yleisistä periaatteista seuraa myös se, että velan maksun jälkeen panttivelkojan on luovutettava panttiesine tai panttikirja konkurssipesälle, jollei velkoja on velvollinen pitämään panttia hallussaan esimerkiksi jälkipantinsaajan lukuun.

Panttivelan maksu konkurssipesän muista varoista voi olla perusteltua, jos pesä haluaa turvata kiinteistön tai muun omaisuuden käyttömahdollisuuden itsellään tai jos pesä pitää tarpeellisenä vaikuttaa omaisuuden myyntitapaan tai ajankohtaan. Käytännössä tällainen pantin lunastus tulee kysymykseen lähinnä vain, jos panttina olevan omaisuuden arvo riittää kattamaan panttivelan määrän. Konkurssissa tällaiset tilanteet ovat harvinaisia. Säännös ei tarkoita sitä, että konkurssipesän tulisi maksaa kaikki saatavat, joista omaisuus vastaa. Mahdollista on, että osa panttivelkojista on suostunut omaisuuden myynnin lykkäämiseen tai panttiesineen käyttöön konkurssipesän toimesta ja pesä maksaa pois vain sellaisen saatavan, jonka velkoja ei ole tällaiseen menettelyyn antanut suostumustaan.

Ehdotetun pykälän mukaan panttivelkojan etusija maksun saantiin siirtyy konkurssipesälle, jos pesä maksaa panttivelan. Pantin lunastuksen yhteydessään konkurssipesä joutuu käyttämään maksuun likvidejä varojaan tai mahdollisesti ottamaan sitä varten luottoa. Konkurssivelkojen etu edellyttää, että tällöin konkurssipesälle siirtyvät myös panttivelkaan liittyneet maksunsaantioikeudet. Säännöksellä luodaan konkurssipesälle eräänlainen omistajanpanttioikeus, jota lainsäädännössämme ei muutoin tunneta.

Konkurssipesän etusijalla on merkitystä silloin, kun panttivelkojen yhteismäärä ylittää vakuuden arvon. Ilman nimenomaista säännöstä konkurssipesän suoritus ja siitä seuraava panttioikeuden raukeaminen koituisi vain muiden, huonommalla etusijalla olevien panttivelkojen eduksi, joiden kesken myyntihinta tulisi jaettavaksi. Ehdotetusta säännöksestä seuraa, että myyntihintaa jaettaessa konkurssipesä saa lunastushinnan takaisin siltä osin kuin alkuperäinen velkoja olisi saanut suoritusta. Varsinaisesti ei ole kysymys sijaantulosta, joka oikeuttaisi konkurssipesän saamaan viivästyskorkoa maksamalleen velalle. Tarpeellisenä ei ole muutenkaan pidetty sitä, että lunastushinnalle olisi maksettava korkoa ottaen erityisesti huomioon se, että omaisuuden realisointi tulee joka tapauksessa tehtäväksi lyhyen ajan kuluessa. Jos konkurssipesä on maksanut kaikki panttisaatavat, pesä saa realisointituoton kokonaan.

Saatavan erääntyminen 3 luvun 8 §:n nojalla koskee vain konkurssisaatavia. Konkurssi ei eräännytä toisen velkaa eikä velkojalla ole vierasvelkapanttauksessa velvollisuutta ottaa konkurssipesältä suoritusta toisen velallisen erääntymättömästä saatavasta. Jos myös päävelka on erääntynyt, sinänsä estettä ei ole sille, että konkurssipesä maksaa velan voidakseen esimerkiksi käyttää omaisuutta velallisen liiketoiminnan jatkamisessa. Velan maksuun tulisi kuitenkin ryhtyä vain, jos on ilmeistä, että velkoja tulee vetoamaan vierasvelkavakuuteen ja vaatimaan panttiomaisuuden realisointia. Muutoin pesän varojen tällaista käyttöä voidaan pitää konkurssin tarkoituksen ja myös rahavarojen säilyttämistä koskevan 2 §:n vastaisena.

10 §. *Korvaus panttivelan ennenaikaisen erääntymisen vuoksi.* Luottosopimuksissa sovitaan tavallisesti seuraamuksista velallisen maksuviivästyksen tai muun sopimusrikkomuksen varalta. Rahavelan eräännyttäminen johtaa viivästyskoron

maksuvelvollisuuteen. Tyypillisiä muita ehtoja ovat sopimussakkolausekkeet, joiden nojalla velallinen on velvollinen maksamaan kiinteämääräistä vahingonkorvausta. Sopimusrikkomuksesta voi seurata myös velvollisuus korvata muu velkojalle aiheutunut vahinko kuten korkoero. Velallisen konkurssi, joka merkitsee ennakoitua sopimusrikkomusta, on säännönmukaisesti peruste luottosopimuksen irtisanomiseen ja velan eräännyttämiseen ennaikaisesti. Käytännössä eräännyttämistoimiin ryhdytään viipymättä konkurssin tultua velkojan tietoon. Osa veloista on yleensä ehditty eräännyttää jo ennen konkurssin alkamista.

Toisin kuin nykyisin, panttivelkojan ei tarvitse erikseen eräännyttää velkaa (3 luvun 8 §). Jotta panttivelkojan asema olisi lakiin perustuvan saatavan erääntymisen vuoksi sama kuin jos velkoja itse vetoaisi eräännyttämisehtoon, pykälään ehdotetaan otettavaksi tämän turvaava säännös. Sen mukaan panttivelkojalla on oikeus saada pantin arvosta määrä, jonka velallinen olisi ollut velvollinen maksamaan, jos velkoja olisi konkurssin alkamishetkellä velallisen sopimusrikkomuksen perusteella eräännyttänyt velan. Näin velkojan asemaan ei vaikuta se sattumanvarainen seikka, onko velka eräännytetty ennen konkurssia vai ei.

Säännös otetaan huomioon pantin rahaksimuuton yhteydessä, jolloin kauppahinnasta maksetaan panttisaatavat viivästyskorkoineen ja mahdollisine muine korvauksineen. Säännöstä sovelletaan myös silloin, kun konkurssipesä lunastaakseen panttiomaisuuden tai muun syyn vuoksi maksaa 9 §:n nojalla panttivelan. Jos velka on ollut konkurssin alkaessa erääntymätön, velkoja on oikeutettu vaatimaan pesältä korvauksen, joka kattaa velan pääoman, sille konkurssin alkamiseen mennessä kertyneen koron sekä viivästyskoron konkurssin alkamisen jälkeiseltä ajalta. Jos muustakin velallisen sopimusrikkomuksen seuraamuksesta on sovittu, velkojalla on oikeus vaatia myös sen suoritusta pantin arvosta edellyttäen, että kyseinen korvaus kuuluu panttioikeuden piiriin. Velkojan kannalta korvauksilla on käytännön merkitystä vain, jos panttikirjan tai muun panttiesineen arvo riittää myös niiden suoritukseksi. Muilta osinhan kysymys on tavallisesta konkurssisaatavasta eikä velkoja voi vaatia pesältä korvauksen maksua. Konkurssin alkamisen jälkeen kertyvät korot ja ajan kulumiseen perustuvat viivästysseuraamukset ovat lisäksi velkojen maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 6 §:n nojalla viime sijaisia.

11 §. *Velkojan oikeus panttiomaisuuden rahaksimuuttoon.* Pykälään sisältyvät säännökset, joita on noudatettava silloin, kun panttiomaisuus myydään panttivelkojan toimesta. Nykyisinkin panttivelkojilla on konkurssissa separatistin asema. Tämä merkitsee kiinteistön osalta sitä, että kiinteistöpanttivelkoja on konkurssin estämättä ja sen aikana oikeutettu hakemaan erillistä täytäntöönpanoa. Irtaimen omaisuuden panttivelkoja saa myydä, jollei konkurssipesä sitä lunasta.

Velkoja voi hakea kiinteistön ulosmittausta ja kiinteistö voidaan realisoida ulosottolain mukaisessa järjestyksessä (konkurssisäännön 10 §:n 3 momentti). Panttivelkoja voi vaatia pakkohuutokaupan toimittamista siitä riippumatta, onko hän valvonut saatavan. Ulosoton hakeminen edellyttää, että velkojalla on suoritustuomio tai muu ulosotto-peruste. Jollei velkojalla ole ulosotto-perustetta ennestään, panttivelkoja voi hankkia sen konkurssin aikana esimerkiksi nostamalla niin sanotun hypoteekikanteen (ulosottolain 4 luvun 22 §:n 1 momentti). Jos velkoja valvoo saatavansa ja saatava vahvistetaan konkurssituomiossa, on konkurssituomio täytäntöönpanoperuste. Samat säännöt koskevat myös muuta kiinnitettyä omaisuutta. Arvopapereiden ja muun

irtaimen omaisuuden käteispanntaus tuottaa velkojalle vielä paremman aseman, koska velkoja voi itse myydä vakuuden tarvitsematta siihen myöskään ulosottooperustetta. Panttivelkojan etuoikeudesta maksun saantiin säädetään velkojen maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 3 §:n 1 momentissa. Realisoinnista kertyvä mahdollinen ylijäämä tulee konkurssipesälle.

Ehdotuksen mukaan panttivelkojalla on yleensä samanlainen oikeus pantin rahaksimuuttoon kuin nykyisinkin. Nykyisestä poiketen edellytyksenä kuitenkin olisi, että velkoja ilmoittaa ensin panttisaatavansa 11 luvussa säädetyllä tavalla. Velkojan on 11 luvun 7 §:n nojalla ilmoitettava pesänhoitajalle saatavastaan ja panttioikeudestaan ne tiedot, jotka on sisällytettävä valvontakirjelmään. Vierasvelkapanttauksesta on vastaava selvityksen esittäminen koskeva säännös 11 luvun 8 §:ssä. Ennen selvityksen esittämistä realisointitoimiin ei saa ryhtyä. Jos niihin on ryhdytty ennen konkurssin alkua, selvitys on esitettävä pesänhoitajalle viipymättä.

On huomattava, että niissä tapauksissa, joissa panttiomaisuus sijaitsee konkurssin alkaessa muussa EU:n jäsenvaltiossa, panttivelkoja voi realisoida pantin täysin konkurssista riippumatta (EY:n maksukyvyttömyysasetuksen 5 artikla). Panttivelkoja voi siis myydä pantin, vaikka velkoja ei olisi ilmoittanut saatavaansa ja panttioikeutta. Tällöinkin ylijäämä tulee konkurssipesälle.

Myyntitapaa ei laissa lähemmin säännellä. Panttivelkojan on panttia myydessään otettava huomioon pantin omistajan edut. Yleiset säännökset panttivelkojan huolenpitovelvollisuudesta ovat kauppakaaren 10 luvun 2 §:n 4 momentissa ja elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine annetun lain 8 §:n 1 momentissa. Konkurssitilanteessa panttivelkojan on vastaavalla tavalla otettava huomioon konkurssipesän edut. Tätä koskeva konkurssisäännön 76 §:n 1 momentin säännös ehdotetaan selvyden vuoksi otettavaksi myös uuteen lakiin. Vaikka säännös on kirjoitettu yleiseen muotoon, se käytännössä koskee edelleen vain sellaista irtainta omaisuutta, jota velkoja yleensäkin voi itse myydä. Säännökset merkitsevät sitä, että panttivelkojan on pyrittävä saamaan pantista mahdollisimman korkea myyntihinta.

Konkurssitilanteessakin panttivelkojan on noudatettava panttaussopimuksessa mahdollisesti sovittuja myyntiehtoja samoin kuin asunto-osakkeita koskevaa, kauppakaaren 10 luvun 2 §:n 2 momentissa säädettyä ilmoitusmenettelyä.

Pykälän 2 momentin mukaan panttivelkojan on ilmoitettava myynnin ajasta ja paikasta pesänhoitajalle. Ilmoitus on tehtävä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, sillä ilmoituksen tarkoituksena on antaa pesälle riittävästi aikaa harkita esimerkiksi pantin lunastusta tai pesä voi pyrkiä muulla tavalla vaikuttamaan siihen, että kauppa toteutettaisiin pesän kannalta mahdollisimman edullisesti. Vastaavan sisältöinen ilmoitusvelvollisuus on nykyään konkurssisäännön 76 §:n 1 momentissa.

Panttivelkojan on syytä tehdä ilmoitus heti, kun myynnin ajankohta on velkojan tiedossa. Yleensä ilmoitus tulisi tehdä vähintään kahta viikkoa ennen kaupantekoa. Ilmoituksessa on mainittava myös myyntitapa ja, jos tarkoituksena on tehdä myynti tavallisena kauppana, myös tiedossa olevat kaupan olennaiset ehdot. Velkojan tulee tehdä ilmoitus myös silloin, kun hän jättää ulosottohakemuksen. Pakkahuutokaupasta ilmoituksen tekee ulosottoviranomainen (ulosottolain 5 luvun 21 §).

Myyntiä koskevan ennakoilmoituksen tarkoituksena on mahdollistaa se, että konkurssipesä voi arvioida myynnin edullisuutta pesän kannalta. Ilmoittamismenettely liittyikin konkurssipesän tehtäviin varmistaa mahdollisimman korkea myyntihinta. Tätä tarkoitusta tukevat säännökset, joiden mukaan konkurssipesä voi väliaikaisesti kieltää velkojan rahaksimuuttotoimet ja tarvittaessa myös itse huolehtia panttiomaisuuden mynnistä taikka sen lunastamisesta. Ehdotetun lain 9 ja 11 – 13 §:n säännökset muodostavat näin kokonaisuuden. Vaikka säännökset antavat konkurssipesälle uusia vaikutusmahdollisuuksia, edelleenkin pääsääntönä on, että panttivelkojat itse huolehtivat realisointitoimista. Käytännössä konkurssipesä ja panttivelkoja sopivat siitä, kumman toimesta pantti realisoidaan, ja usein voidaan sopia myös myyntiehdoista.

Viimeistään silloin, kun panttivelkoja on tehnyt ilmoituksen mynnistä, konkurssipesän tehtävänä on selvittää panttina olevan omaisuuden arvoa ja tarvittaessa pyrkiä etsimään kohteesta kiinnostuneita ostajaehdokkaista. Jollei myyntiä edeltävä aika riitä selvittämiseen tai jos esimerkiksi panttivelkojan ilmoittamat myyntitapa tai -ehdot eivät vaikuta konkurssipesän edun mukaisilta, konkurssipesä voi 12 §:n nojalla määrätä väliaikaisen myyntikiellon. Tänä aikana konkurssipesä voi joko 9 §:n mukaisesti suorittaa panttivelan ja lunastaa siten panttiesineen taikka hankkia 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla kohteelle ostaja, jonka tekemä tarjous ylittää muutoin saatavan hinnan. Panttivelkojaa suojaa yhtäältä konkurssipesän yleinen velvollisuus toimia velkojen eduksi ja toisaalta se, että konkurssipesän myyntitoimet voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi.

Nykyisen konkurssisäännön 76 §:n 2 momentin mukaan pantinhaltijan on annettava pesänhoitajille tilitys siitä, mitä myymisellä on kertynyt ja miten myyntihinta on käytetty velan maksuun, sekä luovutettava mahdollinen ylijäämä konkurssipesälle. Panttivelkojan on myös ehdotuksen mukaan tehtävä vastaavasti konkurssipesälle mynnistä tili sekä luovutettava myyntihinnasta mahdollinen ylijäämä. Nämä toimet on tehtävä viivytyksettä. Jos velkojalla on useita saatavia, joiden vakuutena pantti on, tilitys kauppahinnan käyttämisestä on annettava viivytyksettä sen jälkeen, kun kauppahinta on kohdennettu tietylle velalle. Jos myynti on toimitettu ulosottolain mukaisessa järjestyksessä, ylijäämän tilittää 16 §:n nojalla ulosottomies. Tilitys on aina syytä antaa kirjallisena.

Pykälän 3 momentin nojalla tuomioistuin voi konkurssipesän vaatimuksesta kieltää tai keskeyttää panttivelkojan rahaksimuuttotoimet, jos niihin on ryhdytty vastoin 1 tai 2 momentin säännöksiä. Nimenomaisen kiellon antaminen edellyttää, että velkoja on menetellyt lainvastaisesti ryhtymällä rahaksimuuttotoimiin ennen saatavan selvittämistä pesälle tai ilmoituksen tekemistä omaisuuden mynnistä.

Edellytyksenä määräyksen antamiselle on, että se on konkurssipesän oikeuksien turvaamiseksi tarpeen. Edellytys täyttyy jo sillä, että konkurssipesä tarvitsee aikaa selvitysten tekemistä varten, eikä pesän voida vielä tässä vaiheessa edellyttää esittävän näyttöä siitä, että muunlainen myynti tuottaisi paremman myyntituloksen. Tuomioistuimen määräyksen sisältöä ei momentissa säännellä. Yleensä realisointitoimien kieltäminen tai keskeytys voidaan määrätä niin, että pesä saa saatavan ja panttioikeuden selvittämiseksi riittävän ajan. Jos saatavasta on esitetty selvitys, mutta velkoja on jättänyt tekemättä pesälle ilmoituksen mynnistä, myynti voidaan kieltää ja määrätä esimerkiksi tehtäväksi aikaisintaan viikon tai kahden kuluttua siitä.

Rahaksimuuttotoimien kiellon tai keskeytyksen ohella konkurssipesä voisi hakea turvaamistoimea, joilla viitataan oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa tarkoitettuihin turvaamistoiimiin. Turvaamistoimen määrääminen ei edellytä, että konkurssipesän tarkoituksena olisi nostaa suoritus- tai vahvistuskanne panttivelkojaa vastaan. Tässä turvaamistoimen tarkoituksena on varmistaa se, että velkoja ei myy panttia ennen kuin säädettyt velvollisuudet on täytetty.

Lainvastaiseen myyntimenettelyyn puuttuminen edellyttää kiireellisiä toimia. Tästä syystä pesänhoitaja voi yleensä päättää myyntikieltoa tai turvaamistointia koskevan hakemuksen tekemisestä ilman velkojainkokouksen päätöstä.

Pykälän 4 momentissa on säännös maksuseuraamuksesta, jolla pyritään varmistamaan panttivelkojan ilmoitusvelvollisuuden täyttäminen. Panttivelkoja on velvollinen maksamaan konkurssipesälle jälkivalvonnasta määrättävää maksua vastaavan rahamäärän, jos panttiomaisuutta on myyty ilman, että panttivelkoja on esittänyt pesänhoitajalle selvitystä panttisaatavastaan taikka että myynnistä on ilmoitettu etukäteen pesänhoitajalle. Maksu voidaan määrätä myös silloin, kun panttivelkoja on laiminlyönyt tehdä myynnistä tilin.

Maksun suuruudesta säädetään 11 luvun 15 §:n 1 momentissa. Se on yksi prosentti saatavan määrästä, kuitenkin vähintään 600 euroa ja enintään 6 000 euroa. Maksun määrää ja perii pesänhoitaja.

Lain 19 luvussa on säännökset muun muassa konkurssivelkojan korvausvastuusta. Panttivelkojan lainvastaisesta menettelystä voi aiheutua konkurssipesälle vahinkoa, erityisesti jos panttiomaisuus myydään alihintaan. Ehdotus ei tältä osin lisää panttivelkojan korvausvastuuta, sillä panttivelkojan on yleisten sääntöjen mukaan huolehdittava pantinomistajan eduista. Konkurssisäännön 76 §:n 1 momentissa on vielä nimenomaisesti säädetty, että panttia myytäessä on otettava huomioon konkurssipesän edut. Jos lainvastaisesta menettelystä aiheutuu muuta vahinkoa, esimerkiksi ylimääräisiä kustannuksia konkurssipesälle sen vuoksi, että panttisaatavan määrää tai panttioikeuden pätevyyttä joudutaan myöhemmin selvittämään erikseen, velkojan korvausvelvollisuus perustuu niin ikään 19 luvun 2 §:ään.

12 §. *Panttiomaisuuden myynnin kieltäminen.* Pykälässä on säännökset, joiden mukaan konkurssipesä voi määrääjäksi kieltää panttivelkojaa myymästä panttiomaisuutta. Konkurssisääntö ei anna vastaavaa mahdollisuutta puuttua panttivelkojan separatistiasemaan. Ehdotetut säännökset eivät EY:n maksukyvyttömyysasetuksen 5 artiklan perusteella koske konkurssin alkaessa toisessa EU:n jäsenvaltiossa olevaa panttiomaisuutta.

Pykälän 1 momentista käy ilmi, että kysymyksessä oleva kiello on väliaikainen ja se voidaan antaa vain kerran. Kiellon antamisesta päättää konkurssipesä. Päätöksen tekevät velkojat, jollei päätösvaltaa ole siirretty tai jollei se asian kiireellisyyden vuoksi kuulu pesänhoitajalle. Kielto voidaan antaa missä menettelyn vaiheessa tahansa, ja myös tuomioistuimen 11 §:n 3 momentin nojalla määräämisen kiellon aikana. Kielto voidaan antaa vain kahden kuukauden ajaksi.

Kiellon avulla konkurssipesä saa hyväkseen tietynlaisen rauhoitusajan. Konkurssipesä voi tällöin selvittää panttivelkojan saatavaan tai panttioikeuteen mahdollisesti liittyvän

epäselvyyden tai harkita sillä käytettävissä olevia toimia panttiomaisuuden myymiseksi tai säilyttämiseksi pesällä. Kielto voidaan siis antaa konkurssipesän etujen turvaamiseksi. Kielto voidaan antaa tällöin myös esimerkiksi sen vuoksi, että konkurssipesän varallisuus voidaan siirtää myytävästä huoneistosta muihin tiloihin. Ottaen huomioon kiellon lyhyiden, se ei yleensä yksin riitä varmistamaan esimerkiksi sitä, että konkurssipesä voisi jatkaa velallisen liiketoimintaa keskeneräisten tuotteiden valmistamiseksi myyntiä varten. Tähän tarvittava tuotantolaitoksen tai muun velallisen liiketilan säilyttäminen edellyttää sitä, että käytöstä päästään sopimukseen panttivelkojen kanssa. Kielto voi kuitenkin olla tarpeen neuvotteluajan rauhoittamiseksi. Tänä aikana pesä voi harkita myös pantin lunastamista ja ryhtyä toimiin muun omaisuuden realisoinnin tai rahoitusjärjestelyjen toteuttamiseksi.

Kielto tulee voimaan, kun velkoja on saanut siitä tiedon. Epäselvyyksien välttämiseksi kielto on annettava tiedoksi todisteellisesti. Jos panttivelkoja on ryhtynyt pantin rahaksimuuttotoimiin ja ilmoittanut siitä pesälle 11 §:n 2 momentissa edellytetyin tavoin, konkurssipesällä on ilmoituksen saatuaan mahdollisuus lyhyehkön ajan kuluessa päättää kiellon antamisesta. Jollei kieltoa ole annettu kahden viikon kuluessa velkojan ilmoituksesta, sitä ei voida enää antaa. Tämän määräajan jälkeen velkojalla on siten oikeus myydä pantti ennakkoilmoituksessa tarkoitetulla tavalla. Jos myyntiä ei kuitenkaan toteuteta, konkurssipesällä säilyy oikeus niin pantin lunastamiseen kuin myös oikeus hakea tuomioistuimelta 13 §:ssä tarkoitettua lupaa myynnin toteuttamiseksi konkurssipesälle omaisuudesta tarjouksen tehneen ostajan kanssa.

Pykälän 2 *momentissa* todetaan selvyyden vuoksi, että konkurssipesä voi etukäteen luopua käyttämästä oikeuttaan rahaksimuuttotoimien kieltämiseen. Luopuminen ei kuitenkaan estä konkurssipesää hakemasta 13 §:ssä tarkoitettua lupaa myyntiin.

Jos panttivelkoja ryhtyy rahaksimuuttotoimiin konkurssipesän antamasta kiellosta huolimatta, konkurssipesä voi 3 *momentin* nojalla hakea myynnin kieltävää tai keskeyttävää päätöstä tuomioistuimelta niin kuin 11 §:n 3 momentissa säädetään.

Panttivelkojalle on voinut syntyä kustannuksia rahaksimuuttotoimiin ryhtymisestä. Tällaiset kustannukset jäisivät velkojan vahingoksi, vaikka rahaksimuutto estyy konkurssipesän antaman kiellon tai tuomioistuimen määräyksen vuoksi. Konkurssipesän maksuvelvollisuutta kuluista ei ole pidetty aiheellisena, koska pesän määräämä kielto on varsin lyhytaikainen ja pesän oikeus kieltoon on panttivelkojen tiedossa, joten velkoja voi etukäteen selvittää, onko realisoinnille pesän puolesta esteitä. Ennen konkurssin alkamista kuulutetun pakkohuutokaupan peruuttamisesta aiheutuneiden kulujen korvausvelvollisuudesta on säännös 3 luvun 6 §:ssä.

13 §. *Panttiomaisuuden myynti tuomioistuimen luvalla.* Pykälään sisältyvät uudet säännökset, joiden nojalla tuomioistuin voi myöntää konkurssipesälle luvan panttiomaisuuden myyntiin eräissä tapauksissa ilman panttivelkojen suostumusta. Lupa voidaan myöntää, vaikka myyntihinta ei riitä kaikkien panttisaatavien suoritukseksi. Tämän säännös ei koske konkurssin alkaessa toisessa EU:n jäsenvaltiossa olevaa panttiomaisuutta.

Ehdotetun menettelyn tavoitteena on konkurssipesän etujen turvaaminen tilanteessa, jossa panttivelkojen oikeuksien käyttö ei johda pesän kannalta parhaaseen myyntitulokseen. Näin voi käydä, kun vakuutena on kiinteistö, joka on

tarkoituksenmukaista myydä yhdessä muun pesään kuuluvan omaisuuden kanssa. Taloudellisesta kokonaisuudesta voidaan saada parempi myyntihinta kuin mitä voitaisiin saada esineitä erikseen myydessä. Eräissä tilanteissa taas voi olla edullisempaa myydä kiinteistö tontteina tai yhteiskiinnitetyt kiinteistöt erikseen. Säännöstä voidaan soveltaa myös tilanteessa, jossa velkoja on passiivinen eikä itse ryhdy myynnin edellyttämiin toimiin tai jossa panttivelkoja on jäänyt tuntemattomaksi.

Ehdotuksen mukaan tuomioistuinkaan ei voisi antaa konkurssipesälle yleistä oikeutta ryhtyä pantin myyntiin ilman panttivelkojan myötävaikutusta. Lupa edellyttää, että pesällä on valmiiksi neuvoteltu sopimus kaupasta. Pesän tulee esittää ostajan tekemä ostotarjous taikka sitä vastaava ehdollinen sopimus kaupasta. Koska myyntilupaa voidaan hakea vain kerran, konkurssipesän on varmistuttava siitä, että ostotarjous sitoo ostajaa. Pesän on lisäksi esitettävä selvitys siitä, että tarjottu hinta ylittää omaisuuden käyvän huutokauppa-arvon. Tämä arvohan on se määrä, jonka panttivelkojat voivat edellyttää saavansa. Käyvällä huutokauppa-arvolla tarkoitetaan sitä hintatasoa, jollaista voi pitää tavanomaisena myyntihintana kyseisenlaisen omaisuuden pakkohuutokaupassa. Yleensä huutokauppa-arvo alittaa ainakin jonkin verran kohteen käyvän arvon, joka voitaisiin saada vapaaehtoisella kaupalla ja tavanomaisilla markkinointikeinoilla ja myyntiajalla. Hintatason määrittelyyn liittyy aina arviointia. Mitä erityistyyppisemmästä tai sijainniltaan hankalammasta kiinteistöstä on kysymys, sitä suurempia epävarmuustekijöitä hinnoittelu sisältää. Pesä voi pyytää hinta-arviota kiinteistönvälittäjältä taikka paikalliselta ulosottomieheltä.

Säännöksen mukaan myös velkoja voi esittää näyttöä käyvästä huutokauppahinnasta samoin kuin siitä, että omaisuudesta voitaisiin muulla tavoin saada parempi lopputulos. Panttivelkojalle onkin varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen tuomioistuimen päätöstä. Panttivelkoja voi esittää huomautuksia myös siitä, miten kauppahinta on tarkoitettu jaettavaksi velkojalla panttina olevan omaisuuden ja muun kauppaan sisältyvän omaisuuden kesken.

Tuomioistuimen myyntiluvasta on käytävä ilmi kaupan olennaiset ehdot ja se, milloin kauppa on viimeistään tehtävä. Jos tuomioistuin edellyttää muutoksia tai lisäehtoja kauppaan, ne on mainittava päätöksessä. Muussa tapauksessa riittää pelkkä viittaus hakemuksessa tarkoitettuun ostotarjoukseen. Luvassa tuomioistuin määrää myös panttivelkojan luovuttamaan konkurssipesän hallintaan panttiesineen sekä panttikirjat ja muut asiakirjat, jotka kaupassa tullaan luovuttamaan ostajalle. Koska panttivelkojan oikeuksia ei saa vaarantaa, panttivelkojaa ei voida velvoittaa luovuttamaan panttikirjoja ennen myyntiä.

Pykälän 2 *momentin* nojalla tuomioistuin voisi konkurssipesän vaatimuksesta antaa velkojalle kiellon ryhtyä pantin rahaksimuuttoon tai keskeyttää jo alkaneet toimet. Jo ulosmitatun omaisuuden osalta tuomioistuin voisi määrätä täytäntöönpanon keskeytettäväksi.

Konkurssipesä voi 3 *momentin* nojalla myydä omaisuuden tuomioistuimen antaman luvan perusteella mutta vasta, kun päätös on lainvoimainen. Konkurssiasiat on käsiteltävä asian edellyttämällä joutuisuudella, mutta tästä huolimatta muutoksenhaku päätökseen voi pitkittää kauppaa joillakin kuukausilla. Tämä konkurssipesän ja ostajaehdokkaan on luonnollisesti otettava huomioon. Konkurssipesä voi ja sen etujen mukaista onkin tehdä viimeistään tässä vaiheessa kaupasta esisopimus, jolla ostajan

sitoutuminen kauppaan voidaan varmistaa. Ostajan vetäytyminen kaupasta oikeuttaa konkurssipesän vahingonkorvaukseen.

Kiinteistön kaupan esisopimuksesta on säännös maakaaren 2 luvun 7 §:ssä. Lähtökohtana on, että määrämuodossa tehty esisopimus sitoo osapuolia, jolloin kummallakin osapuolella on oikeus vaatia – tarvittaessa kanteella – toista osapuolta tekemään kauppa. Osapuolella on myös oikeus vahingonkorvaukseen esisopimuksen rikkomisesta aiheutuneesta vahingosta. Irtaimen kaupassa ostotarjouksen hyväksymisen johdosta konkurssipesän ja tarjouksen tekijän välille syntyy sopimus kaupasta. Jollei kysymys ole kuluttajakaupasta vaan liiketoimesta, ostotarjouksen tehneen mutta kaupanteosta vetäytyneen osapuolen vahingonkorvausvastuu määräytyy liike-elämässä yleisesti noudatettavien oikeussäännösten nojalla (KKO 2000:102). Kuluttajakaupassa sovellettaviksi tulevat kuluttajansuojalain (38/1978) ja asuntokauppalain (843/1994) säännökset.

Kun kauppa tehdään tuomioistuimen myyntiluvan perusteella, omaisuus myydään rasituksista vapaana. Esimerkiksi myyty kiinteistö ei enää vastaa panttivelosta. Säännös mahdollistaa sen, että myynti voidaan toimittaa myös silloin, kun kiinteistö on pantattu yli arvonsa tai kun panttisaatavaan liittyy jokin epäselvyys taikka panttisaatava on jäänyt tuntemattomaksi. Kiinteistö voidaan myydä myös osina, jolloin esimerkiksi myyty määräala vapautuu vastaamasta kantakiinteistöön kohdistuvista panttisaatavista. Tuomioistuimen luvalla tapahtuvassa myynissä voidaan siten saada aikaan panttioikeuksien raukeaminen samaan tapaan kuin pakkohuutokaupassa.

Pykälässä mainitaan vain panttioikeudet. Sitä vastoin maanvuokraoikeudet tai muut erityiset oikeudet pysyvät voimassa, jollei oikeudenhaltija ole muuhun suostunut. Tällaisten oikeuksien pysyvyyden ratkaiseminen ja arvon määrittäminen ovat siinä määrin riidanalaisia seikkoja, ettei myyntilupaa voitaisi saada myynnin onnistumisen kannalta kohtuullisessa ajassa. Jos erityisten oikeuksien voimassa pysyminen johtaisi etusijajärjestyksen muuttumiseen panttivelkojen vahingoksi, tuomioistuimen ei tule antaa myyntilupaa, vaan ainoaksi myyntikeinoksi jää ulosottolain mukainen huutokauppa vaihtoehtoisine tarjouksineen.

Pesähoitajan tehtävänä on huolehtia kauppahinnan jakamisesta. Kertyneet varat jaetaan ulosottolain mukaisessa järjestyksessä. Kiinteistön osalta etusijajärjestys on säädetty ulosottolain 5 luvun 26 §:ssä. Pesähoitajan tehtävänä on huolehtia siitä, että kiinnitykset ilmoitetaan kuoletettaviksi, mikäli panttikirjoja tai vastaavia muita asiakirjoja ei ole annettu ostajalle. Säännös vastaa ulosottolain 5 luvun 48 §:n 3 momenttia.

Lupa myyntiin on 1 momentin nojalla mahdollista myöntää konkurssipesälle vain kerran. Pykälän 4 momentissa on säännös, jonka nojalla panttivelkojalle palautuu oikeus rahaksimuuttotoimiin siinä tapauksessa, että kauppa ostotarjouksen tehneen ja konkurssipesän välillä peruuntuu. Hyvään pesähoitotapaan kuuluu ilmoittaa peruuntumisesta panttivelkojalle viipymättä.

14 §. *Panttiomaisuuden myynti ulosottolain mukaisessa järjestyksessä.* Pykälässä on säännökset panttiomaisuuden myynnistä ulosottolain mukaisessa järjestyksessä konkurssipesän hakemuksesta.

Myös nykyisin omaisuutta voidaan myydä ulosottolain mukaisessa järjestyksessä pesänhoitajan päätöksellä (konkurssisäännön 71 §:n 3 momentti), jollei velkojainkokous ole myyntiä kieltänyt. Tällöin pesä hakijana rinnastuu tavalliseen etuoikeudettomaan hakijaan. Huutokaupassa noudatettavat alinta hyväksyttävää kauppahintaa koskevat säännökset edellyttävät kuitenkin, että kaikki panttisaatavat tulevat maksetuiksi täysimääräisesti ja että erityiset oikeudet ja muut pakkohuutokaupassa huomioon otettavat oikeudet voidaan pysyttää. Kun konkurssipesään kuuluva omaisuus on säännönmukaisesti vakuutena enemmästä kuin täydestä arvostaan, ostotarjoukset eivät nouse pakkohuutokaupassa riittävän korkeiksi.

Esityksessä pyritään siihen, että konkurssipesä voisi käyttää ulosottomyyntiä nykyistä tehokkaammin. Tämä edellyttää, että pakkohuutokaupassa voidaan luopua edellä mainitusta alimman hyväksyttävän tarjouksen periaatteesta. Ulosottomyynti vastoin panttivelkojen tahtoa on kuitenkin vasta viimesijainen realisointikeino.

Konkurssipesä voi hakea ulosottolain mukaista myyntiä koska tahansa, jos panttivelkoja antaa siihen suostumuksensa. Jos panttivelkoja on useita, kaikkien tulee suostua menettelyyn. Kun konkurssipesä on hakijana, ei täytäntöönpano edellytä ulosottooperusteen hankkimista. Jos panttivelkojat antavat suostumuksensa ulosottolain mukaiseen myyntiin, velkojat eivät voi enää asianosaistakeskustelussa tai huutokaupassa edellyttää, että hyväksyttävä tarjous riittää heidän saataviensa suoritukseksi. Yleensä ulosottolain mukaiseen myyntiin ryhdytään kuitenkin jonkun panttivelkojan aloitteesta. Tällöin pakkohuutokauppa toteutetaan ulosottolain säännösten mukaisesti.

Ehdotuksen mukaan konkurssipesä voi eräissä tapauksissa hakea panttiomaisuuden myyntiä myös ilman panttivelkojan suostumusta. Säännöksen tarkoituksena on järjestää keino, jolla konkurssipesä pääsee eroon sellaisestakin omaisuudesta, jolla ei välttämättä ole pesälle arvoa mutta josta aiheutuu jatkuvasti kustannuksia. Poikkeustapauksissa kiinteistön käypä arvo voi olla niin vähäinen, ettei panttivelkojalla ole edes riittävää intressiä ryhtyä myynnin edellyttämiin toimiin. On myös ollut tapauksia, joissa panttivelkoja on jäänyt odottamaan arvonnousua ja sitä kautta mahdollisesti syntyvää parempaa myyntitulosta.

Konkurssipesän hallinnon ylläpitäminen pääasiassa tai yksinomaan tällaisen omaisuuden hallinnoimiseksi ei ole järkevää, vaikka estettä ei olekaan sille, että pesä lopetetaan muilta osin. Konkurssisäännön 105 b §:n (1585/1992) velkojat voivat päättää loppukokouksessa pesänhoitajan tekemän arvion perusteella siitä, mihin hintaan panti on arvioitava. Panttivelkojalle tuleva jako-osuus lasketaan tämän mukaisesti sille osalle saatavaa, josta näin määritelty pantin arvo on vähennetty. Tarkoitus on edelleenkin säilyttää mahdollisuus siihen, että pesä voidaan lopettaa, vaikka panttiomaisuutta on vielä realisoimatta (18 luvun 1 §). Käytännössä näin voidaan menetellä lähinnä vain silloin, jos omaisuus ei rasita pesää joko sen vuoksi, että siitä ei aiheudu suoranaisia kustannuksia lainkaan tai panttivelkoja on sitoutunut vastaamaan niistä.

Pykälän 1 momentin mukaan konkurssipesä voisi hakea ulosottolain mukaista myyntiä ilman panttivelkojan suostumusta vasta, kun konkurssin alkamisesta on kulunut kolme vuotta. Kolme vuotta voidaan pitää riittävänä aikana panttivelkojalle huolehtia itse omaisuuden myynnistä. Ulosottohakemusta edeltää menettely, joka turvaa sen, että panttivelkoja saa tiedon myynnistä. Ehdotuksen mukaan panttivelkojalle on ilmoitettava aiotusta myynnistä vähintään kolmea kuukautta ennen ulosottohakemuksen tekemistä.

Ilmoitus voidaan, jos panttivelkoja on läsnä, tehdä siinä velkojainkokouksessa, jossa myynnistä päätetään. Velkojalla on ilmoituksen jälkeen vielä kaksi kuukautta aikaa hakea tuomioistuimelta myynnin kieltä. Jos panttivelkoja osoittaa hankkineensa panttiomaisuudelle ostajan, voi tietenkin konkurssipesäkin lykätä myyntitoimenpiteitä. Pakkokuutokaupan uhatessa panttivelkoja voi viimein antaa suostumuksen myös vapaaehtoisen kaupan tekemiseen.

Konkurssipesän on liitettävä ulosottohakemukseensa selvitys joko panttivelkojen suostumuksesta taikka konkurssin alkamisajankohdasta ja siitä, että edellä mainittu ilmoitusvelvollisuus on täytetty. Ulosottomiehen on ulosottolain 21 §:n mukaisesti ilmoitettava asianosaieskustelun ja huutokaupan toimittamisajasta ja -paikasta panttivelkojalle.

Pykälän 2 *momentissa* on säännökset siitä, että tuomioistuin voi velkojan hakemuksesta kieltää konkurssipesää hakemasta 1 *momentissa* tarkoitettua myyntiä. Kiellon määräämisen edellytyksenä on, että panttivelkoja esittää selvityksen siitä, ettei myyntiä voida pitää perusteltuna odotettavissa olevan, esimerkiksi kaavamuutoksesta tai muusta viranomais määräyksestä johtuvan arvonnousun taikka muun siihen verrattavan erityisen perusteen vuoksi. Vaatimuksensa tueksi velkojan on kyettävä esittämään näyttöä siitä, että arvonnousu tai muutoin saatava korkeampi myyntihinta on todennäköinen. Myyntikielto voidaan antaa myös sen vuoksi, että pesän selvittäminen on vielä muiltakin osin kesken eikä omaisuuden hoidosta aiheudu pesälle sellaisia kustannuksia, että myyntiä olisi sen vuoksi pidettävä tarpeellisena. Menettelyn aikana tuomioistuimen on varattava myös muille panttivelkojille tilaisuus tulla kuulluiksi.

Kielto voidaan määrätä voimaan enintään vuodeksi. Jollei panttikohdetta ole tänäkään aikana myyty, konkurssipesä voi yrittää uudelleen ulosottomyyntiä.

Omaisuutta ei voida myydä ennen kuin tuomioistuimen päätös on tullut lainvoimaiseksi. Selvää on, ettei myynti ole mahdollinen, jos tuomioistuin on määrännyt myyntikiellon, vaikka konkurssipesä olisikin hakenut siihen muutosta.

Pykälän 3 *momentissa* säädetään myyntiehdoista. Kun konkurssipesään kuluva omaisuus myydään konkurssipesän hakemuksesta, kiinteistö myydään aina vapaana panttirasituksista ja ilman, että kauppaa varten määrättäisiin alin hyväksyttävä kauppahinta. Muilta osin noudatetaan ulosottolain säännöksiä. Ulosottomies huolehtii kauppahinnan jakamisesta panttivelkojen ja konkurssipesän kesken noudattaen varojen jakoa koskevia etusijasäännöksiä.

15 §. *Varojen tilitys ulosmitatun omaisuuden myynnistä.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi ulosmitatun omaisuuden myynnistä kertyneiden varojen tilittämistä koskeva säännös. Se vastaa osin konkurssisäännön 10 §:n 3 *momenttiin* (62/1935) sisältyvää säännöstä, jonka mukaan konkurssipesälle kuuluu se osuus kauppahinnasta, joka jää jäljelle, kun pantinhaltijoille on maksettu heidän saatavansa.

Ehdotettu säännös tulee sovellettavaksi myös silloin, kun erillistytäntöönpanoa on jatkettu 3 luvun 6 §:n nojalla konkurssipesän lukuun tai konkurssipesä on hakenut täytäntöönpanoa ulosottolain mukaisessa järjestyksessä.

Pykälän mukaan ulosottomiehen on tilitettävä konkurssipesälle ne varat, jotka jäävät

jäljelle, kun myynnistä saaduista varoista on maksettu rahaksimuuttokulut ja omaisuuden hoidosta aiheutuneet kustannukset sekä saatavat, joista omaisuus vastaa muun kuin yrityskiinnityksen perusteella. Muut ulosmittausvelkojat eivät saa jako-osuutta erikseen myynnistä kertyneistä varoista, vaan ainoastaan jako-osuutena konkurssissa.

16 §. *Ulosmittauksen raukeaminen.* Ehdotuksen 3 luvun 6 §:n mukaan ulosmittaus ei raukea konkurssin alkaessa. Konkurssipesä voi kuitenkin yleensä vaatia ulosmittauksen keskeyttämistä. Jos täytäntöönpano keskeytetään, omaisuus luovutetaan konkurssipesälle sen pyynnöstä. Ulosmittaus ei tällöinkään raukea, vaan sitä voidaan jatkaa myöhemmin konkurssipesän lukuun.

Pykälään sisältyvät ulosmittauksen raukeamista koskevat säännökset sen tilanteen varalta, että konkurssipesä huolehtii itse omaisuuden myynnistä. Pykälän mukaan ulosmittaus raukeaa, kun omaisuus myydään. Pesänhoitajan on huolehdittava siitä, että ulosottomies saa tiedon myynnistä. Ilmoitusten tekeminen kirjaamisviranomaisille kuuluu ulosottomiehen tehtäviin ulosottolaissa säädetyin tavoin.

17 §. *Yrityskiinnitys tai arvopaperit vakuutena.* Pykälän 1 momentissa on selvyiden vuoksi nimenomainen säännös siitä, etteivät tämän luvun panttivelkojaa koskevat säännökset koske velkojaa, jolla on konkurssipesään kuuluvaan omaisuuteen yrityskiinnitykseen perustuva panttioikeus. Yrityskiinnityksen kohteena oleva omaisuus myydään siten samalla tavoin kuin mikä tahansa muu konkurssipesään kuuluva omaisuus, joka ei ole saatavan panttina. Myynnistä huolehtii aina konkurssipesä ja yrityskiinnityksen tuottama etusija otetaan huomioon vain konkurssipesän jako-osuutta määrättäessä. Maksunsaantijärjestys määräytyy konkurssia eikä ulosottoa koskevien säännösten mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan luvun säännökset, jotka rajoittavat panttivelkojan oikeutta pantin rahaksimuuttoon eivät koske velkojaa, jolla on panttina konkurssipesään kuuluvia julkisen kaupankäynnin kohteena olevia arvopapereita. Julkisen kaupankäynnin kohteena olevilla arvopapereilla viitataan arvopaperimarkkinalain (495/1989) 1 luvun 2 §:n ja 3 luvun 10 ja 12 §:n säännöksiin. Poikkeussäännöksen syynä on ennen kaikkea se, että tällaisten arvopaperien julkinen kauppa on säännelty arvopaperimarkkinalaissa ja niillä on päivittäin noteerattu pörssi- tai markkinahinta. Kyseiset sijoituskohteet eivät myöskään voi olla välttämättömiä velallisyriyksen liiketoiminnan jatkamiseksi. Tällaisen omaisuuden käyttöön ja myyntihinnan määräytymiseen ei voida vaikuttaa samalla tavoin kuin esimerkiksi kiinteän omaisuuden myyntiin eikä panttivelkojan rahaksimuutto-oikeuksien rajoittamista luvussa säännellyllä tavalla voidaan pitää kyseisen omaisuuden osalta perusteltuna.

Panttivelkojan realisointia koskevia rajoituksia ei noudateta myöskään silloin, kun vakuudet on annettu maksujärjestelmän taikka arvopaperi- tai valuuttakaupan selvitysjärjestelmien yhteydessä. Tätä koskeva säännös ehdotetaan lisättäväksi eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annettuun lakiin.

17 luku. Jako-osuuksien maksaminen

Lukuun sisältyvät säännökset, jotka koskevat jako-osuuden maksamista velkojille. Jako-osuuden maksamista koskevan yleissäännöksen lisäksi luvussa ovat säännökset, jotka koskevat vähäisten jako-osuuksien huomiotta jättämistä (2 §), vähäisten saatavien lopullista maksamista, enakkona maksettavaa jako-osuutta (4, 5 ja 11), jako-osuuden maksamista lopputilityksen perusteella (7 §), jako-osuuden vähentämistä palautettavasta rahamäärästä (8 §) sekä jako-osuuden tallettamista ja menettämistä (9 ja 10 §).

1 §. *Yleissäännös jako-osuuksien maksamisesta.* Pykälästä käyvät ilmi perusperiaatteet, joita on noudatettava pesän varojen jakamisessa velkojille. Yleinen tavoite on, että velkojat voisivat saada suorituksen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Konkurssisäännön 101 §:n mukaan toimitsijamiesten on esitettävä velkojainkokoukselle jakoehdotus sen jälkeen, kun konkurssituomio on annettu alioikeudessa. Edellytyksenä luonnollisesti on, että pesässä on jaettavia varoja. Jakoehdotuksen on perustuttava velkojien maksunsaantijärjestyksestä annetun lain säännöksiin. Jako-osuutta maksetaan kaikille konkurssissa valvotuille saataville, jollei valvontaa ole hylätty tai jätetty tutkimatta lainvoimaisella tuomiolla (konkurssisäännön 102 §). Jako-osuudet voidaan maksaa kertasuorituksena, kun kaikki pesän omaisuus on realisoitu. Jako-osuuksia voidaan maksaa myös useammassa erässä enakkojako-osuuksina ja lopullisena jako-osuutena. Enakkojako-osuuksia voidaan maksaa jo ennen konkurssituomion antamistakin (konkurssisäännön 75 §, 1585/1992). Käytännössä ennakkoon on pyritty maksamaan etuoikeutettuja saatavia, joille kertyy korkoa jakopäivään saakka. Ennakon maksamisesta voidaan vaatia vakuus. Konkurssiasiaain neuvottelukunta on antanut jako-osuuksien maksamista koskevan suosituksen (3/1996, 17.6.1996).

Pykälän 1 momentista käy ilmi, että varojen jakaminen tapahtuu vahvistetun jakoluettelon perusteella. Jakoluettelosta käy ilmi kunkin saatavan suuruus, jonka mukaan määräytyy kullekin velkojalle tuleva suhteellinen osuus jaettavista varoista. Velkojille voidaan jo ennen jakoluettelon vahvistamista maksaa suorituksia jako-osuuden enakkona 4 §:n nojalla. Pienvelkojille voidaan maksaa 3 §:n nojalla lopullisiakin jako-osuuksia. Ennen kuin konkurssiin asettamista koskeva päätös on lainvoimainen, velkojille voidaan maksaa vain jako-osuuden enakkoa, kuitenkin niin, että muilta kuin 4 §:n 3 momentissa tarkoitetuilta velkojilta on otettava vakuus.

Jakoluettelon ei myöskään tarvitse olla lainvoimainen ennen kuin varoja voidaan jakaa. Muutoksenhaku jakoluetteloön koskee yleensä yksittäisen saatavan hyväksymistä luetteloön. Tällaiselle valvotulle saatavalle tuleva jako-osuus pesänhoitajan on 8 §:n nojalla talletettava, ja jako-osuus voidaan maksaa, kun saatava on lopullinen. Kun pesään on kertynyt jaettavia varoja, pesänhoitaja joutuu yleensä erikseen myös tiedustelemaan velkojilta, onko ehdollisina tai enimmäismääräisinä valvottujen saatavien lopullinen määrä selvillä. Varojen jakamista ei siis kuitenkaan estä se, että osa saatavista ei ole lopullisia.

Pykälän 2 momentti edellyttää, että pesän kaikki varat jaetaan viivytyksettä sen jälkeen, kun pesä on selvitetty ja pesän omaisuus realisoitu. Jako-osuuden enakkolla ja jako-osuuden tallettamisella voidaan kuitenkin turvata se, että velkojat eivät joudu odottamaan suorituksia kohtuuttoman kauan esimerkiksi oikeudenkäynnin tai

omaisuuden rahaksimuuton pitkittymisen vuoksi. Lopullisten jako-osuuksien maksamisesta lopputilityksen perusteella on tarkemmat säännökset 7 §:ssä.

2 §. *Vähäinen jako-osuus.* Konkurssissa jaetaan varoja kaikille velkojille, ja suhteellista jakoperiaatetta noudatettaessa jako-osuudet varsinkin vähäisille saataville voivat jäädä huomattavan pieniksi. Velkojille tällaisilla suorituksilla ei ole merkittävää taloudellista arvoa varsinkaan, jos rahan vastaanottamisesta aiheutuvasta työstä aiheutuu jako-osuuden arvon ylittävä määrä kustannuksia. Myös pesäinhoitajan työn ja maksusta aiheutuvien menojen säästämiseksi on pidetty tarpeellisena jättää huomiotta huomattavan pienet jako-osuudet. Konkurssisäännön 105 a §:n (1585/1992) ja sen nojalla annetun asetuksen (1593/1992) mukaan velkojat, joiden saataville kertyisi vähäinen, alle 300 markan jako-osuus, voidaan jättää ottamatta huomioon jaossa. Markkamäärä on muunnettu 50 euroksi 1.1.2002 lukien (/2001). Käytännössä näin pienet jako-osuudet jätetään yleensä maksamatta. Vastaava säännös ehdotetaan otettavaksi uuteen lakiin.

Vähäisen jako-osuuden maksamatta jättäminen on pesäinhoitajan harkinnassa. Ratkaisun tulee perustua kustannus- ja tarkoituksenmukaisuusyyhin. Konkurssissa, jossa pääosalla velkojista on huomattavan pieniä saatavia, jako-osuuksien maksaminen kaikille velkojille voi olla perusteltua.

Jos vähäiset jako-osuudet maksetaan, ne voidaan yleensä maksaa 3 §:ssä tarkoitetulla pesäinhoitajan päätöksellä, jolloin maksu tapahtuu lopullisena jako-osuutena. Sen jälkeen velkojilla ei enää ole oikeutta osallistua päätöksentekoon pesässä, joten pesän hallinnointi helpottuu. Muussa tapauksessa pesäinhoitajan tehtävänä on tehdä lopputilityksessä ehdotus jako-osuuksien maksamisesta ja ottaa ehdotuksessaan kantaa siihen, jätetäänkö vähäiset jako-osuudet maksamatta.

Vähäisiä jako-osuuksia koskevaa säännöstä voidaan noudattaa myös ennakkojako-osuuksia maksettaessa. Tällöin on kuitenkin lopputilityksessä otettava huomioon se, että pykälässä jako-osuudella tarkoitetaan kokonaisjako-osuutta. Niinpä velkoja, jolle ei ole maksettu ennakon vähäisyyden perusteella ennakkojako-osuutta, voi kuitenkin olla lopullisena jako-osuutena oikeutettu saamaan yli 70 euroa.

3 §. *Jako-osuuden maksu pesäinhoitajan päätöksen perusteella.* Konkurssivelkojien suuri määrä lisää pesäinhoitajan työtä ja pesän hallinnosta syntyvien kulujen määrää. Varsinkin pesissä, joiden selvittäminen kestää pitkään, kustannukset voivat nousta merkittävästikin. Tällaisten haittojen vähentämiseksi *1 momentissa* ehdotetaan, että pesäinhoitaja voisi maksaa jo valvontapäivän jälkeen jako-osuuksia velkojille, joiden saatavia voidaan pitää määrältään vähäisinä. Harkintavalta kuuluisi yksin pesäinhoitajalle. Maksu olisi lopullinen ja sen saatuaan velkoja ei enää olisi konkurssivelkojan asemassa. Näin voidaan ehdotuksen mukaan menetellä aina, kun se on konkurssimenettelyn kannalta tarkoituksenmukaista. Vastaavanlainen menettely ei ole konkurssisäännön mukaan mahdollinen.

Päätöksen maksamisesta tekisi yksin pesäinhoitaja, joka myös arvioisi jako-osuuden suuruuden. Yleensä pesäinhoitaja voi tehdä arvion pesäluettelon perusteella. Toteutuneet realisoinnit ja valvonnassa täsmentynyt velkojen kokonaismäärä on luonnollisesti otettava laskelmassa huomioon. Jos jako-osuusprosentiksi näyttää tulevan esimerkiksi kymmenen prosenttia, velkojille on maksettava kymmenesosa saatavan määrästä.

Pesänhoitajan harkinnan mukaan velkojan saatavana ei tarvitsisi ottaa huomioon saatavalle viimeisten kolmen kuukauden aikana ennen konkurssia kertynyttä korkoa tai muuta maksuviivästyksen seuraamusta. Tämä helpottaa pesänhoitajan työtä erityisesti silloin, kun pesänhoitaja on ottanut kyseisiä saatavia jakoluettelossa huomioon ilman valvontaa. Saatavalle ei tällöin tarvitse laskea erikseen korkoa. Kolmen kuukauden ajalta ei tarvitse ottaa huomioon mitään korkoa, mutta käytännössä säännöksellä on merkitystä lähinnä niissä tilanteissa, joissa saatava on erääntynyt kyseisten kolmen kuukauden aikana ja joissa saatavalle pitäisi muuten laskea viivästyskorko erääntymisen ja konkurssin alkamisen väliseltä ajalta.

Pesänhoitaja ei voisi valikoida jako-osuuden saavia velkojia muulla tavoin kuin asettamalla rahamäärän, jonka alle jäävät saatavat ovat säännöksessä tarkoitettu tavoin vähäisiä. Jako-osuudet olisi yhdenvertaisuusperiaatetta noudattaen maksettava kaikille tällaisille velkojille. Velkojalla on kuitenkin oikeus kieltäytyä tässä tarkoitettua jako-osuudesta. Säännös koskee myös velkojaa, jolla on useita saatavia velalliselta. Jos jonkun saatavan määrä jää alle pesänhoitajan asettaman rahamääräisen rajan, saatavalle voidaan maksaa tässä tarkoitettua jako-osuutta huolimatta siitä, että velkojan saatavien yhteismäärä ylittää kyseisen rajan.

Kiinteää rahamäärää saatavan vähäisyydelle ei ole pidetty tarpeellisena asettaa. Luvun 2 §:n mukaan 70 euron jako-osuus voidaan jättää jaossa huomiotta. Tässä pykälässä vähäisellä saatavalla tarkoitetaan määrää, jonka perusteella velkoja saisi selvästikin suuremman kuin 70 euron suuruisen jako-osuuden. Saatavan määrä voisi siten olla useita tuhansia euroja. Pesänhoitaja voi maksun tarkoituksenmukaisuutta harkitessaan ottaa huomioon pesän velkojien kokonaismäärän, arvioidun jako-osuusprosentin ja sen, minkälainen lukumäärä saatavia kuuluu erisuuruisiin ryhmiin. Maksun tavoitteena on hallinnollisten tehtävien ja niistä aiheutuvien kulujen säästäminen, joten yleensä on järkevää pyrkiä maksamaan mahdollisimman monia saatavia.

Jako-osuuksien maksussa noudatettava menettely olisi se, että pesänhoitaja ilmoittaa velkojalle arvioimansa lopullisen jako-osuuden suuruuden sekä sen, että maksu on lopullinen. Näin yksityiskohtaisesti menettelystä ei pykälässä säädetä, mutta tällaista tietojenantoa velkojalle voidaan pitää hyvään pesänhoitotapaan kuuluvana. Sen sijaan pykälässä edellytetään, että pesänhoitaja asettaa velkojalle määräajan, jonka kuluessa velkojan on vastustettava maksua. Jollei velkoja määräajassa vastaa pesänhoitajan ilmoitukseen, lopullinen jako-osuus voidaan maksaa. Jos velkoja vastustaa lopullisen jako-osuuden maksamista, velkoja saa jako-osuutensa samassa aikataulussa ja sen prosenttimäärän suuruisena kuin niitä maksetaan pesästä muille velkojille.

Pykälän 2 *momentissa* säädetään, että pesä tai velkoja eivät voi esittää toisiaan kohtaan vaatimuksia, jos lopullinen jako-osuus osoittautuu myöhemmin toiseksi kuin miksi pesänhoitaja sen arvioi maksun suuruudesta päättäessään. Velkoja ei toisin sanoen voi joutua palauttamaan pesään rahaa, mutta ei myöskään voi myöhemmin vaatia lisäsuorituksia, vaikka jako-osuudet muille velkojille olisivat selvästikin suuremmat velkojan saamaan jako-osuuteen verrattuna. Muussa tapauksessa menettelystä ei voitaisi saada sillä tavoiteltua hyötyä.

4 §. *Jako-osuuden ennakko.* Pykälään sisältyvät säännökset pesän varojen jakamisesta velkojille ennen kuin pesä on selvitetty loppuun. Myös konkurssisäännön mukaan jako-osuuksia voidaan maksaa pesän selvittämisen ja omaisuuden realisaation ollessa vielä

kesken. Ennen konkurssituomiota jako-osuuden ennakkoa voidaan maksaa konkurssisäännön 75 §:n nojalla. Konkurssisäännön 105 § (75/1922) edellyttää jako-osuuksien maksamista aina silloin, kun pesästä voidaan maksaa etuoikeudettomille velkojille vähintään viisi prosenttia saatavien määrästä. Käytännössä näin ei yleisesti menetellä pienistä jako-osuuksista aiheutuvan vaivan ja kustannusten takia.

Pykälän *1 momentin* mukaan ennakkojako-osuuksia on maksettava aina, kun jaettavia varoja on niin paljon, että maksamista voidaan pitää tarkoituksenmukaisena. Tähän vaikuttavat pesän selvityksen vaihe, jaettavien varojen määrä ja jaon kustannukset. Kun omaisuudesta on realisoitu merkittävä osa, varojen jakaminen on yleensä perusteltua. Jos saataviin liittyy vielä merkittäviä epäselvyyksiä, jakoa ei välttämättä ole järkevää toteuttaa, vaikkakin pesänhoitaja voi 5 §:n nojalla arvioida saatavan todennäköisen määrän ja tallettaa saatavalle tulevan jako-osuuden 8 §:n nojalla maksettavaksi myöhemmin, kun saatavan lopullinen määrä on selvillä. Myös maksu vakuutta vastaan on mahdollinen.

Jako-osuuksien maksamisella ei saa vaarantaa pesän omaa maksukykyä. Ennen varojen maksamista on huolehdittava siitä, että jäljelle jäävät varat riittävät pesän omien velkojen suoritukseen.

Konkurssipesän varojen jakamisessa on noudatettava velkojen maksunsaantijärjestystä. Lähtökohtana on siten, että ennakkojako-osuuksia maksetaan etuoikeutetuille velkojille, jotta näiden asema ei vaarannu. Tämä on yleensä pesälle myös edullista, koska etuoikeutetuille saataville kertyy korkoa tilityspäivään saakka. Maksunsaantijärjestyksestä voitaisiin kuitenkin *2 momentin* nojalla poiketa, jos se on pesälle edullista eikä poikkeamisella vaaranneta velkojen oikeutta oikeamääräiseen suoritukseen. Esimerkiksi pesälle edullista on maksaa niitä etuoikeutettuja velkoja, joille kertyy eniten korkoa.

Pykälän *3 momentin* nojalla pesänhoitaja voi vaatia velkojalta ennakon maksamiseksi vakuuden. Säännös vastaa konkurssisäännön 75 §:ää (1585/1992). Vakuudella voidaan turvata ennakon mahdollinen takaisinperiminen. Säännöksen mukaan vakuutta ei vaadita julkisyhteisöltä, julkisoikeudelliselta laitokselta tai yhdistykseltä eikä velkojalta, jonka maksukykyä voidaan pitää takaisinmaksutilanteessa selvänä. Tällaisena velkojana voidaan pitää ainakin ulosottolain 3 luvun 20 §:n 3 momentissa tarkoitettua yhteisöä. Vakuuden vaatiminen ja tarjotun vakuuden riittävyyden arviointi ovat pesänhoitajalle kuuluvia tehtäviä.

5 §. *Panttisaatavan ja epäselvän saatavan jako-osuuden ennakko.* Pykälässä on säännökset jako-osuuden ennakon maksamisesta velkojalle, jonka saatavan määrä ei ole lopullinen. Konkurssisääntöä ja nykyistä käytäntöä ennakon maksamisessa on selvitetty 1 §:n perusteluissa sekä siellä mainitussa konkurssiasian neuvottelukunnan suosituksessa.

Ehdotuksen mukaan pesänhoitaja arvioi sen, miltä osin ehdollista, riitaista tai muusta syystä epäselvää saatavaa voidaan pitää todennäköisenä siinä vaiheessa, kun jako-osuuksien ennakon maksaminen on ajankohtaista. Jos velkojalla on saatavan vakuutena vielä realisoimaton pantti, pesänhoitaja arvioisi pantin arvon ja sen, mikä osuus saatavasta tulee maksetuksi panttiomaisuuden myyntihinnasta. Jako-osuuden ennakkoa voitaisiin maksaa tällä perusteella pesänhoitajan arvioimalle saatavalle. Jos ennakkoa

maksetaan lopullisille saataville, sitä on maksettava myös tässä tarkoitettulle velkojalle viipymättä sen jälkeen, kun velkoja esittää selvityksen saatavan lopullisesta määrästä.

Kun velkojalta, jonka maksukykyä ei voida pitää selvänä, voidaan vaatia vakuus liikaan maksetun ennakon takaisinmaksamiseksi, ennakon maksamisesta ei aiheudu muille velkojille menetyksiä, jos pesänhoitajan arvio osoittautuu myöhemmin vääräksi.

6 §. *Jako-osuuden maksaminen yhteisvelkasuhteessa.* Pykälässä on säännökset, joiden mukaisesti jako-osuutta maksetaan konkurssivelallisen velan takaajalle, velallisen velasta vakuuden antaneelle sekä konkurssivelallisen kanssa yhteisvastuullisessa velkasuhteessa olevalle kanssavelalliselle. Säännökset koskevat sekä jako-osuuden ennakon että lopullisen jako-osuuden maksamista. Saatavien selvittämistä ja konkurssivalvontaa koskevassa 11 luvussa on puolestaan tässä tarkoitettun saatavan valvontaa koskevat säännökset (3 §). Niiden mukaan velkojan ei tarvitse ottaa saatavaa valvoessaan huomioon takaajalta tai muulta velasta vastuussa olevalta konkurssin alkamisen jälkeen tullutta suoritusta.

Konkurssisäännössä ei ole säännöksiä, joiden mukaan jako-osuudet tulisi ehdotuksen tarkoittamissa tilanteissa määritellä. Nykyisin yleinen käytäntö konkurssissa on, että takaaja saa maksun perusteella syntyneen takautumissaatavansa nojalla oikeuden jako-osuuteen. Ehdotus poikkeaa nykyisestä käytännöstä siinä, että takaaja ei enää saisi jako-osuutta sellaisen suorituksen perusteella, joka on tehty konkurssin alettua, jos päävelkaa on edelleen maksamatta. Tätä on pidetty perusteltuna ennen muuta sen vuoksi, että jako-osuuden maksaminen takaajalle tilanteessa, jossa velkoja voi periä edelleen saatavaansa takaajalta, johtaa siihen, että velkoja joutuu perimään vastaavaa summaa takaajalta ja jopa siihen, että takaajalle maksettava jako-osuus ulosmitataan tästä velkojan saatavasta. Jako-osuus siis tavalla tai toisella siirtyisi takaajan kautta velkojalle.

Pykälästä käy ilmi, että jako-osuuksia maksetaan velkojan valvonnan perusteella velkojalle niin kauan kuin velkoja voi vielä kohdistaa vaatimuksia takaajaan. Merkitystä ei siten olisi sillä, että velkojan saatava velalliseen nähden on konkurssin alkamisen jälkeen takaajan suorituksella pienentynyt. Konkurssin alettua tehty osasuoritus ei siis tuota takaajalle jako-osuutta vaan päävelka otettaisiin jako-osuuslaskelmassa huomioon sen suuruisena kuin velkoja on sen valvonut. Vasta sitten, kun takaaja on maksanut koko päävelan eikä velkoja voi enää kohdistaa vaatimuksia takaajaan, jako-osuus maksetaan takaajalle. Tästä seuraa, että silloin kun takaaja on antanut rajatun takauksen, jako-osuus maksetaan takaajalle sen jälkeen, kun takaaja on tehnyt velkojalle koko rajatun takaussitoumuksen mukaisen suorituksen. Velkoja saa luonnollisesti jako-osuutta sille saatavalle, joka velkojalla on edelleen velalliselta.

Tilanne on toinen, jos takaaja on tehnyt osasuorituksen ennen konkurssin alkamista. Takaajan maksamaa osuutta velasta velkoja ei voi valvoa velallisen konkurssissa ja takaaja saa jako-osuuden valvomansa takautumissaatavan perusteella.

Jako-osuutta maksettaisiin vastaavasti vierasvelkapanttauksessa velkojalle, kunnes pantti on realisoitu. Tämän jälkeen velkoja ei voi enää vaatia suoritusta pantin antajalta, joten pantin tultua konkurssin aikana myydyksi, pantinantaja on takautumisoikeutensa perusteella oikeutettu saamaan jako-osuutta. Jos velkojalla on edelleen saatavaa velalliselta, velkojan jako-osuus määrätään sen saatavan perusteella, joka on jäänyt jäljelle, kun pantin myynnistä saadut varat on vähennetty alkuperäisestä saatavasta.

Kanssavelallinen vastaa tavallisesti velkojaan nähden koko velasta. Jos vastuusta on kuitenkin sovittu toisin, myös kanssavelallinen on oikeutettu takautumissaatavansa perusteella jako-osuuteen sen jälkeen, kun velkoja ei enää voi kohdistaa vaatimuksia kanssavelalliseen.

7 §. *Jako-osuuksien maksaminen lopputilityksen perusteella.* Konkurssisäännön mukaan velkojainkokouksen päätös voidaan panna täytäntöön, vaikka se ei olisi lainvoimainen. Jako-osuuksien maksamisesta ei ole nimenomaisesti säädetty. Oikeuskirjallisuudessa yleisesti esitettyjen mielipiteiden mukaan jako-osuudet voidaan maksaa, vaikka lopputilitys ei olisi lainvoimainen.

Pykälän mukaan lähtökohtana on, että jako-osuudet velkojille on maksettava sen jälkeen, kun lopputilitys on lainvoimainen. Lopputilityksen hyväksyminen tapahtuu velkojainkokouksessa (18 luvun 4 §) ja päätöstä voidaan moittia niin kuin velkojainkokouksen päätöksen moitteesta säädetään (18 luvun 6 § ja 14 luvun 7 §). Pesähoitaja voisi kuitenkin tietyissä tilanteissa harkintansa mukaan maksaa jako-osuuksia heti kokouksen jälkeen.

Ehdotuksen mukaan pesähoitaja voi maksaa jako-osuudet, jos on ilmeistä, velkojainkokouksen hyväksymään lopputilitykseen ei haeta muutosta. Tällainen tilanne voi olla, kun kaikki kokoukseen osallistuneet ovat hyväksyneet lopputilityksen ja pesähoitajan tiedossa on, että poissaolevatkin velkojat ovat saaneet kutsun kokoukseen. Toisekseen jako-osuudet voitaisiin maksaa, jos pesähoitaja katsoo, että muutoksenhaku on ilmeisen aiheeton tai se ei voi vaikuttaa jako-osuuksien määräytymiseen. Muutoksenhaku voi olla perusteeton tai muutosta on voitu hakea lopputilityksen muuhun kuin jako-osuuksien suuruutta koskevaan osaan. Jos näin on, jako-osuuksien maksua ei ole syytä viivyttää. Kolmanneksi jako-osuudet voidaan maksaa tuomioistuimen luvalla. Tuomioistuin voi 18 luvun 6 §:n 2 momentin nojalla myöntää pesähoitajalle tällaisen luvan. Pykälä asettaa pesähoitajalle myös velvoitteen maksaa jako-osuus velkojille heti, kun lopputilitys on lainvoimainen. Jos pesähoitaja viivyttää jako-osuuden maksamisessa, hän voi joutua korvaamaan velkojalle aiheutuneen vahingon 19 luvun 1 §:n nojalla.

8 §. *Jako-osuuden vähentäminen palautettavasta määrästä.* Ehdotuksen mukaan pesähoitaja ja velkoja voisivat sopia sellaisesta menettelystä, että velkojan jako-osuus vähennetään siitä rahamäärästä, joka velkojan on takaisinsaannin johdosta palautettava pesään. Sopimalla jako-osuuden vähentämisestä välttytään siltä, että velkoja ensin palauttaa varoja pesään, ja pesähoitaja sen jälkeen maksaa velkojalle osan varoista takaisin. Menettely on konkurssipesän kannalta edullinen myös tilanteessa, jossa takaisinsaantivastaaja ei kykene palauttamaan tuomittua määrää pesään.

Myös voimassa olevan oikeuden mukaan takaisinsaantivastaaja voi vähentää palautettavaksi määrätystä rahamäärästä sen määrän, joka hänelle olisi kuulunut maksaa jako-osuutena. Tämä edellyttää, että pesästä on jo maksettu jako-osuuksia. Muussa tapauksessa vastaaja joutuu luonnollisesti palauttamaan pesään koko palautettavaksi määrätyn määrän. Asiasta säädetään nykyisin takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 25 §:ssä, jota tämän esityksen yhteydessä ehdotetaan muutettavaksi. Säännös ehdotetaan sisällytettäväksi jako-osuuksien maksamista koskevaan lukuun, johon se asiayhteytensä puolesta kuuluu. Jälkivalvontaa (11 luvun 15 §) ja jakoluettelon

muuttamista (12 luvun 16 §) koskevista säännöksistä on otettu huomioon se, että takaisinsaantivastaaaja voi yleensä valvoa saatavansa vasta jälkivalvontana ja se on sillä perusteella otettava jakoluettelossa huomioon.

9 §. *Jako-osuuden tallettaminen.* Pesähoitaja voi 5 §:n nojalla maksaa jako-osuuksia saataville, jotka eivät ole lopullisia. Jos näin ei menetellä, pesähoitajan on pykälän 1 momentin mukaan talletettava varat. Säännös koskee jako-osuuden ja sen ennakon maksamista. Pesähoitajan on meneteltävä vastaavasti, jos velkojaa ei tavoiteta taikka maksulle on muu este. Muu este voi olla se, että velkoja ei pesähoitajan pyynnöstä huolimatta ole ilmoittanut pankkitiliään eikä ole ottanut vastaan maksua, jonka pesähoitaja on yrittänyt toimittaa esimerkiksi postin välityksellä. Myös konkurssisäännössä edellytetään tällaisten jako-osuuksien tallettamista (103 §).

Pykälän 2 momentissa on talletetulle jako-osuudelle kertyvää korkoa koskeva säännös. Konkurssisäännön mukaan ehdolliselle tai enimmäismääräiselle saatavalle maksettavalle jako-osuudelle ei talletuksen perusteella makseta korkoa. Sitä vastoin korkoa maksetaan, kun velkojan saatava on konkurssissa riitautettu.

Ehdotuksen mukaan talletetuille varoille maksettava korko kertyy konkurssipesälle. Lopputilityksen hyväksymisen jälkeen kertynyt korko kertyy kuitenkin niille velkojille, joiden lukuun varat on talletettu. Tätä on pidetty perusteltuna sen vuoksi, että konkurssipesän varat ovat yleensä yhdellä tilillä, ja talletetun jako-osuuden koron laskemisesta aiheutuu pesähoitajalle suhteettoman paljon työtä velkojan saamaan hyötyyn nähden. Tavanomaisten tiliehtojen mukaan koron määrään vaikuttavana tekijänä otetaan yleensä huomioon se, kuinka paljon tilillä on keskimäärin ollut varoja kunakin kuukautena, joten velkojan jako-osuudelle kertynyt korko pitäisi laskea ja maksaa myöhemmin erikseen. Varat eivät yleensä ole pitkään talletettuina ja käytännössä velkojalla on mahdollisuus saada jako-osuutensa itselleen vakuutta vastaan. Vakuuttakaan ei voida vaatia velkojilta, joiden saatavat ja niiden perusteella maksettavat jako-osuudet ovat tyypillisesti suurimpia. Näitä velkojia ovat verottaja, työvoimahallinto, luottolaitokset ja vakuutusyhtiöt. Tilanne on toinen, silloin kun lopputilitys hyväksytään 18 luvun 1 §:n 2 momentin nojalla ja velkojien, joiden saatava ei ole lopullinen, jako-osuus talletetaan. Tällöin on tarkoituksenmukaista, että korko kertyy niille velkojille, joiden lukuun varat on talletettu. Tällä halutaan välttää sitä, ettei pesähoitajan ole tarpeen tehdä määrältään vähäisiä lisätilityksiä suurelle velkojajoukolle ehkä pitkänkin ajan kuluttua sen jälkeen, kun niille on maksettu lopullinen jako-osuus. Tätä vaihtoehtoa voidaan pitää myös kohtuullisena erityisesti silloin, jos velkoja ei voi hänestä riippumattomasta syystä nostaa jako-osuuttaan.

10 §. *Jako-osuuden menettäminen eräissä tapauksissa.* Pykälässä on säännökset jako-osuuden vanhentumisesta ja siitä, miten sellaiset varat on käytettävä, joita ei voida vanhentumisen vuoksi maksaa velkojalle. Nykyisin konkurssivalvonta katkaisee saatavan vanhentumisen. Uusi vanhentumisaika alkaa kulua valvontapäivästä. Vanhentumistoimikunnan mietinnössä (komiteanmietintö 2001:4) asiasta on ehdotettu vanhentumislakiin nimenomaista säännöstä.

Ajan kulumisen vuoksi velkoja voi menettää kiinnostuksensa jako-osuuden saamiseen konkurssipesästä. Käytännössä tästä aiheutuu nykyisin ongelmia. Pesän tilille voi jäädä jako-osuuksia, joita ei ole pystytty maksamaan velkojalle sen vuoksi, että velkoja ei pesähoitajan pyynnöstäkään ilmoita lopulliseksi tulleen saatavan määrää tai velkojaa ei

tavoiteta lainkaan. Konkurssisäännössä ei ole säännöksiä siitä, miten varojen suhteen voidaan menetellä. Myöskään vanhentumisesta laissa ei ole erityissäännöksiä.

Laissa rahan, arvo-osuuksien, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta (281/1931) on säännökset, joiden nojalla pesänhoitaja voi tallettaa jako-osuuden lääninhallitukseen, jolloin pesä vapautuu suoritusvelvollisuudestaan. Jollei talletettuja varoja ole annettu pois kymmenen vuoden kuluessa tallettamisesta eikä tallettaja vaadi niitä itselleen määräajassa, varat menevät valtiolle. Jako-osuuksien tallettaminen lienee hyvin harvinaista muun muassa tallettamisesta perittävän maksun takia.

Pykälän *1 momentin* mukaan velkoja menettäisi oikeutensa jako-osuuteen, jos saatava on ehdollinen, riitainen tai muusta syystä epäselvä eikä velkoja ole kolmen vuoden kuluessa lopputilityksen hyväksymisestä ilmoittanut saatavan lopullista määrää tai syitä, joiden vuoksi saatava ei ole tullut lopulliseksi. Määräaika laskettaisiin siitä, kun velkojainkokous on hyväksynyt lopputilityksen eikä merkitystä olisi sillä, että lopputilitykseen on joltain osin haettu muutosta. Kolmen vuoden aikaa jako-osuuden vaatimiseksi voidaan pitää perusteltuna erityisesti sen vuoksi, että se on valittu useassa uudessa erityissäännöksessä vanhentumisajaksi. Lisäksi on huomattava, että vanhentumisaika laskettaisiin vasta lopputilityksen hyväksymisestä, joten esimerkiksi saatavan valvonnasta on voinut ehtiä kulua useita vuosia. Vanhentumistoimikunnan mietinnössä yleinen vanhentumisaika ehdotettiin lyhennettäväksi kymmenestä vuodesta juuri kolmeen vuoteen. Todettakoon myös, että ulosottolain 6 luvun 18 §:n säännöksen nojalla tuntematon velkoja menettää oikeutensa talletettuun jako-osaan, jos velkoja ei ilmaannu ja esitä saamistodistetta kahden vuoden kuluessa huutokaupan lainvoimaiseksi tulosta.

Velkoja menettäisi jako-osuutensa, jos velkoja ei ilmoita kolmen vuoden kuluessa saatavan lopullista määrää pesänhoitajalle. Jollei saatava ole vielä lopullinen, velkojan olisi ilmoitettava syy siihen. Ilmoituksen tekemisestä alkaisi kulua uusi kolmen vuoden määräaika. Vanhentumisaika voidaan yleensä katkaista vapaamuotoisella muistutuksella tai velkavastuun tunnustamisella eikä ilmoituksen muotoa ole pykälässäkään säännelty. Myös suorituksen vaatiminen tai velan maksu katkaisee vanhentumisen. Selvänä voidaan pitää sitä, että velkojan ei tarvitse oikeutensa säilyttämiseksi erikseen muistuttaa konkurssipesää, jos saatavan epäselvyys johtuu velkojan ja konkurssipesän välillä käytävän oikeudenkäynnin vireilläolosta.

Jollei jako-osuutta voida vanhentumisen vuoksi maksaa velkojalle, pesänhoitajan olisi jaettava varat muille velkojille. Jako-osuuden jakaminen voi kuitenkin olla epätarkoituksenmukaista, jos jaettava rahamäärä on vähäinen ja se johtaa velkojen lukumäärän vuoksi niin pieniin maksuihin, ettei niiden tekemistä voida kustannukset huomioon ottaen pitää järkevänä. Jos näin on, varat on maksettava valtiolle.

Pykälän *2 momentin* mukaan velkoja menettäisi jako-osuutensa myös, jos velkojaa ei ole tavoitettu lopputilityksen hyväksymisen jälkeen seuraavien kolmen vuoden aikana tai jos jako-osuutta ei ole muusta syystä voitu maksaa sanottuna aikana. Muu syy voi olla esimerkiksi se, että velkoja ei vastaanota varoja. Hyvään pesänhoitotapaan kuuluu, että pesänhoitaja selvittää velkojan yhteys- ja tilitietoja ensin siinä vaiheessa, kun jako-osuus on maksettavissa ja toistamiseen ennen kolmen vuoden umpeenkulumista.

11 §. *Takaisinmaksuvelvollisuus.* Pykälän nojalla velkojalta voitaisiin vaatia liikaa maksettu jako-osuuden ennakko takaisin, kun on selvinnyt, että lopullinen jako-osuus on maksettua ennakkoa pienempi. Jos ennakon maksamisesta on annettu vakuus, takaisin perittävä määrä voidaan ottaa myös vakuudesta. Hyvän pesähoitotavan mukaista kuitenkin on, että pesähoitaja antaa velkojalle ensin mahdollisuuden palauttaa varat.

Velkoja olisi velvollinen maksamaan palautettavalle rahamäärälle korkolaissa tarkoitetun tuottokoron (3 §:n 2 momentti) siltä ajalta, jonka varat ovat olleet velkojalla.

Pesähoitaja voisi luopua vaatimasta ennakkoa takaisin. Näin voitaisiin menetellä, jos palautettava määrä on vähäinen tai jos takaisinperintä on muuten epätarkoituksenmukaista. Takaisinperintä esimerkiksi ulkomaiselta velkojalta voi olla hankalaa ja aiheuttaa kustannuksia, jotka eivät ole oikeassa suhteessa perittävään määrään nähden.

18 luku. Konkurssipesän lopputilitys ja jälkiselvitys

Ehdotuksen mukaan konkurssi päättyy lopputilityksen hyväksymiseen. Lukuun sisältyvät lopputilityksen laatimista ja sisältöä sekä sen hyväksymistä, oikaisemista ja moittimista koskevat säännökset. Lisäksi lukuun sisältyvät eräitä lopputilityksen jälkeen suoritettavia toimia koskevat säännökset.

1 §. *Lopputilityksen laatimista koskeva yleissäännös.* Pykälä sisältää säännökset siitä, milloin pesähoitajan on laadittava lopputilitys. Lopputilityksen sisällöstä on puolestaan säännökset 2 §:ssä.

Konkurssi täytäntöönpanomenettelynä päättyy pesähoitajan antamaan lopputilitykseen, joka alistetaan velkojainkokouksen hyväksyttäväksi. Konkurssisäännön 105 §:n (75/1922) mukaan lopputilitys on laadittava kahden kuukauden kuluessa sen jälkeen, kun sen laatimiselle ei ole estettä. Ehdotukseen ei sisälly vastaavaa kiinteää määräaika, mutta yleisistä säännöksistä seuraa, että lopputilitys on laadittava ilman aiheutonta viivytystä.

Pykälän 1 momentin mukaan lopputilitys on laadittava sen jälkeen, kun konkurssipesä on selvitetty ja pesään kuuluva omaisuus muutettu rahaksi. Yleensä voidaan edellyttää, että lopputilitys laaditaan muutamassa viikossa tämän jälkeen.

Konkurssisäännön mukaan pesähoitaja voi tehdä eräissä tilanteissa pesän hallintoa koskevan tilityksen, vaikka pesän selvittäminen olisi vielä kesken. Konkurssisäännön 101 §:n mukaan voidaan antaa välitilitys, jos lopputilityksen tekeminen ei ole mahdollista. Konkurssisäännön 105b §:n (1585/1992) mukaan se, että panttina olevaa omaisuutta ei ole myyty, ei ole esteenä lopputilitykselle. Tällöin panttivelkojan jako-osuus voidaan määrätä pesähoitajan tekemän pantin todennäköisen rahaksimuuttoarvon perusteella.

Voimassaolevaa oikeutta vastaavasti lopputilitys voidaan pykälän 2 momentin mukaan eräissä tapauksissa laatia, vaikka pesän selvittäminen olisi kesken. Lopputilitys voidaan laatia silloin, jos panttina olevaa omaisuutta tai arvoltaan vähäistä muuta omaisuutta on myymättä taikka konkurssisaatava tai vähäinen osa saatavista on epäselvä.

Konkurssisaatava on epäselvä esimerkiksi, kun saatavaa koskeva oikeudenkäynti tai muu menettely on kesken. Säännöksen tarkoituksena on turvata pesän joutuisaa selvittämistä ja edistää sitä, että pesä lopetetaan tilanteessa, jossa omaisuus on pääosin rahaksimuutettu. Velkojien etu on, että pesän hallintoa ei ylläpidetä vain epävarman tai mahdollisesti hyvinkin vähäisen varallisuuden jakamiseksi. Pesässä vielä suoritettavat toimet on 2 §:n 2 momentin 2 kohdan nojalla merkittävä lopputilitykseen ja ne voidaan sopia tehtäväksi konkurssiasiamiehen toimesta. Jollei näin ole sovittu, pesänhoitajalla säilyy edelleen oikeus edustaa pesää keskeneräisissä asioissa 13 luvun 6 §:n nojalla.

Pesänhoitajan harkintavaltaan kuuluu päättää, onko lopputilityksen tekemiselle momentissa tarkoitetut edellytykset.

Pykälässä on lueteltu tyhjentävästi ne tilanteet, joissa lopputilitys voidaan tehdä, vaikka pesän selvitys on kesken. Lopputilitystä ei siten voida tehdä vielä silloin, kun massavelkoja on maksamatta tai pesän omia velvoitteita koskeva oikeudenkäynti on kesken. Tällöin pesänhoitajan tulee 17 luvun 4 §:n nojalla jakaa velkojille jako-osuuden ennakkoa, mutta jättää pesään riittävästi varoja konkurssipesän vastuiden kattamiseksi.

2 §. *Lopputilityksen sisältö.* Pykälässä on lopputilityksen sisältöä koskevat säännökset. Pykälän 1 momentista ilmenee, että lopputilitys on kaksiosainen. Se sisältää yhtäältä selvityksen konkurssipesän hallinnosta ja toisaalta jako-osuuslaskelman. Lopputilitys on eräänlainen konkurssipesän tilinpäätös. Lopputilitykseen tulee sisältyä ne pesän toiminnasta kertyneet tiedot, joita velallinen tai velkojat tarvitsevat, jotta he voivat muodostaa käsityksensä siitä, ovatko pesänhoitajat hoitaneet pesän hallintoa lain ja heille kuuluvan huolellisuusvelvoitteen mukaisesti ja onko jako-osuudet määrätty oikein.

Pykälän 2 momenttiin sisältyvät säännökset siitä, mitä konkurssipesän hallintoa koskevasta osasta tulee käydä ilmi. Momentin 1 kohdan mukaan siitä tulee käydä ilmi konkurssipesän tulot ja menot menettelyn ajalta sekä erikseen pesänhoitajan palkkio ja kustannukset ja niiden maksamista koskevat tiedot. Lopputilityksestä tulee siten käydä yhteenvedona ilmi kaikki ne tiedot, jotka 13 luvun 15 §:n mukaan tulee sisällyttää vuosiselontekoihin. Niinpä lopputilityksessä tulee olla tiedot omaisuuden rahaksimuutosta ja sen kertymästä. Eriksen on käytävä ilmi esimerkiksi saatavien perintää koskevat tiedot. Edelleen lopputilitykseen kuuluu muun muassa selvitys liiketoiminnan jatkamisesta. Lopputilityksen on perustuttava kattavaan tosineistoon, jota kuitenkin ei ole tarpeen erikseen toimittaa velkojille ja velalliselle. Riittävää on, että aineisto on nähtävillä.

Momentin 2 kohdan mukaan lopputilityksen hallintoa koskevasta osasta tulee käydä ilmi tiedot siitä, miltä osin pesä on vielä selvittämättä ja toimenpiteet, jotka pesässä on sen vuoksi tehtävä. Säännös liittyy 1 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan lopputilitys voidaan laatia, vaikka pesä olisi vielä vähäisiltä osin selvittämättä. Jos esimerkiksi pesässä on myymättä omaisuutta, lopputilityksessä on syytä tuoda esiin syyt, joiden vuoksi omaisuutta ei ole myyty sekä pesänhoitajan näkemys siitä, miten ja milloin omaisuus on tarkoitus myydä. Lopputilitykseen on sisällytettävä selvitys myös jakamatta jätettyjen varojen määrästä sekä maininta siitä, miten varat talletetaan. Jos pesänhoitaja on tehnyt konkurssiasiamiehen kanssa 3 §:ssä tarkoitetun sopimuksen, siitäkin on ilmoitettava.

Pykälän 3 momentissa on lopputilityksen jako-osuutta koskevat säännökset. Lopputilityksen jako-osuuksia koskeva osa on laskelma, joka perustuu pesän varoista velkojille maksettavaan rahamäärään ja joka osoittaa, miten varat on jaettu ja jaetaan velkojien kesken.

Momentin 1 kohdan mukaan lopputilityksen jako-osuutta koskevasta osasta tulee käydä ilmi luettelo velkojille maksetuista jako-osuuksista ja tiedot maksamisen ajankohdasta. Momentin 2 kohdan mukaan jako-osuuksia koskevasta osasta tulee käydä ilmi luettelo velkojille vielä maksettavista jako-osuuksista ja tiedot maksamisen ajankohdasta.

Pykälän 4 momentin mukaan pesänhoitajan on vahvistettava lopputilitys allekirjoituksellaan.

3 §. *Sopimus konkurssipesän loppuunsaattamisesta.* Pykälän mukaan pesänhoitaja ja konkurssiasiamies voivat sopia, että 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetut keskeneräiset toimet siirretään konkurssiasiamiehen tai hänen määräämänsä hoidettaviksi. Pykälän mukainen menettely ei ole 10 luvussa tarkoitettua julkisselvitystä, vaan konkurssiasiamiehen kanssa erikseen tehtävä sopimus siinä yksilöityjen tehtävien suorittamisesta.

Säännöksen tarkoituksena on se, että pesän vähäiset lopputoimet voidaan jättää viranomaisen huolehdittavaksi silloin, kun pesän hallinnon jatkaminen toimien suorittamiseksi on epätarkoituksenmukaista. Konkurssiasiamies ja pesänhoitaja voivat tehdä sopimuksen aina silloin, kun lopputilitys tehdään 18 luvun 1 §:n 2 momentin nojalla, vaikka pesä on osin selvittämättä. Pykälässä tarkoitetun sopimuksen tekeminen voi olla tarkoituksenmukaista esimerkiksi sen vuoksi, että pesänhoitaja lopettaa asianajotoimintansa.

Sopimukseen suostuminen on konkurssiasiamiehen harkinnassa. Jos konkurssiasiamies pitää ehdotettuja toimia sellaisina, että ne kuuluvat luontevammin pesänhoitajalle tai jos konkurssiasiamiehen käytettävissä ei ole tarvittavia resursseja tehtävien suorittamiseen, sopimusta ei tehdä. Valtiolle perittävästä palkkiostakin on sovittava. Konkurssiasiamies voi antaa tehtävät ulkopuolisenkin henkilön hoidettavaksi. Tämä kuitenkin edellyttää, että pesässä on varoja tehtävien vaatimien kulujen ja palkkioiden suorituksiksi.

Yleensä sopimus on syytä pyrkiä tekemään ennen kuin lopputilitys käsitellään velkojainkokouksessa. Lopputilityksestä tulee myös 2 §:n mukaan käydä ilmi, miten vielä tekemättä olevat toimenpiteet on tarkoitus saattaa loppuun. Estettä ei ole sille, että sopimus tehdään lopputilityksen hyväksymisen jälkeenkin. Hyvään pesänhoitotapaan kuuluu, että pesänhoitaja ilmoittaa sopimuksesta velalliselle ja velkojille, jos se on suoritettavien toimenpiteiden laadun vuoksi tarpeen.

4 §. *Lopputilityksen hyväksyminen.* Pykälään sisältyvät lopputilityksen hyväksymistä ja jako-osuuksien maksamista koskevat säännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan lopputilitys on, kuten konkurssisäännönkin mukaan, esitettävä velkojainkokouksen hyväksyttäväksi. Kokouksessa hyväksytty lopputilitys on aina toimitettava konkurssiasiamiehelle. Konkurssipesien valvonnan kannalta lopputilitys on keskeinen asiakirja.

5 §. *Hyväksytyn lopputilityksen oikaiseminen.* Pykälään sisältyvät säännökset sen varalta, että lopputilitykseen sisältyy sellainen kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin rinnastettava selvä virhe, joka vaikuttaa jako-osuuksien tilittämiseen tai jonka oikaiseminen on muun syyn vuoksi tarpeen. Konkurssisäännössä ei ole vastaavaa säännöstä. Säännöksen tarkoituksena on se, että selvät virheet voidaan korjata ilman, että lopputilitystä olisi tarpeen moittia tuomioistuimessa. Sillä onkin samanlaisia tarkoituksia kuin esimerkiksi vahvistettuun jakoluetteloon sisältyvän vastaavanlaisen virheen korjaamista koskevalla säännöksellä (12 luvun 16 §:n 1 momentti).

Pykälän 1 momentin mukaan pesähoitajan on oikaistava virhe omasta aloitteestaan taikka velkojan tai velallisen vaatimuksesta. Käytännössä virheet ovat yleensä selviä. Ne voivat johtua lasku- tai kirjoitusvirheestä tai muusta selvästä virheestä esimerkiksi, kun jako-osuuslaskelmaan on otettu erehdyksessä mukaan enimmäismääräisenä saatavan valvonut velkoja, jonka vaatimus on erillisessä oikeudenkäynnissä hylätty. Virhe on selvä myös, jos takaajalle ja velkojalle on erehdyksessä vahvistettu jako-osuutta saman saatavan perusteella.

Pesähoitajan tulee toimittaa korjattu lopputilitys velalliselle ja niille velkojille, joiden jako-osuuteen virheen korjauksella on vaikutusta. Jos virhe on olennainen ja sen korjaamisen vaikutukset ovat merkityksellisiä, pesähoitaja voi siirtää lopputilityksen oikaisun velkojen hyväksyttäväksi. Velkojainkokouksen koollekutsuminen ei ole yleensä tarpeen, vaan päätös voidaan tehdä ehdotuksen 13 luvun 13 §:n 2 momentin mukaisessa menettelyssä. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun jako-osuudet muuttuvat selvästi tai lopputilityksestä on jäänyt erehdyksessä pois muita kuin vähäisiä massavelkoja.

Kun velkojalle on tilitetty lopullinen jako-osuus ja täytäntöönpanomenettely on päättynyt, velkojalla on oikeus luottaa suorituksen pysyvyyteen. Tämän vuoksi pykälän 2 momenttiin sisältyy säännös, jonka mukaan lopputilityksen oikaisua ei voida tehdä eikä velkojainkokousta kutsua koolle enää sen jälkeen, kun lopputilityksen mukaiset jako-osuudet on maksettu velkojille.

Pykälän 3 momentin mukaan pesähoitajan 1 momentissa tarkoitettuun virheen oikaisemista koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta. Jos sen sijaan virhe on ollut niin olennainen, että lopputilitystä on jouduttu käsittelemään uudelleen velkojainkokouksessa, kokouksen päätökseen haetaan muutosta niin kuin 6 §:ssä säädetään.

6 §. *Lopputilityksen moittiminen.* Pykälään sisältyvät säännökset, jotka koskevat lopputilityksen moittimisesta. Moittia voidaan lopputilityksen hallintoa ja jako-osuuksia koskevaa osaa.

Nykyisin lopputilityksen moittimista koskevat säännökset ovat konkurssisäännön 107 §:ssä. Lopputilityksen moite liittyy yhtäältä konkurssisäännön 83 ja 84 §:ssä säädettyyn velkojainkokouksen moitteeseen, sillä lopputilitys hyväksytään velkojainkokouksessa. Toisaalta sillä on kiinteä yhteys vahingonkorvaussäännöksiin, sillä useimmiten lopputilityksen moite kohdistuu pesähoitajan toimiin ja muutoksenhakija vaatii samalla pesähoitajalta vahingonkorvausta.

Pykälän *1 momentin* mukaan velkojainkokouksen päätöksen moittimiseen lopputilityksen hyväksymistä koskevassa asiassa sovelletaan, mitä 14 luvun 7 §:ssä säädetään. Lopputilitystä ja velkojainkokouksen päätöstä, jolla lopputilitys on hyväksytty, on siten moitittava moiteperusteesta riippumatta yhden kuukauden määräajassa. Nykyisin lopputilityksen moite on kanneasia, mutta ehdotuksen mukaan asia käsitellään hakemusasian käsittelystä annetun järjestyksen mukaan. Moiteasiassa ratkaistaisiin se, olisiko lopputilitystä voitu hyväksyä. Jos velkojan moite hyväksytään, ei velkojainkokouksen virheellinen päätös tältä osin sido velkojaa. Mahdollinen vahingonkorvauskanne voitaisiin käsitellä yhdessä lopputilityksen moitteen kanssa.

Kun konkurssia jatketaan julkisselvityksenä, konkurssi päättyy lopputilityksen antamiseen. Asiasta on säännökset 10 luvun 11 §:ssä. Lopputilityksen moitteen määräaika lasketaan tällöin siitä, kun julkisselvittäjä on vahvistanut lopputilityksen.

Pykälän *2 momentin* nojalla tuomioistuin voisi myöntää pesänhoitajalle luvan jako-osuuksien maksamiseen lopputilityksen moitetta koskevan kanteen vireilläolosta huolimatta. Tällainen lupa voitaisiin antaa, kun hakemus ei voi johtaa jako-osuuksien muuttumiseen.

7 §. Konkurssin päättyminen. Konkurssisäännön 98 §:n (110/1995) mukaan konkurssi päättyy, kun alioikeuden tuomio annetaan. Konkurssi päättyy tuolloin oikeudenkäyntinä, mutta se jatkuu edelleen täytäntöönpanomenettelynä. Konkurssin päättymisen keskeisin vaikutus on se, että velallisen vapautuu konkurssin asettamista rajoituksista. Tällä on merkitystä lähinnä luonnollisten henkilöiden kohdalla.

Pykälän mukaan konkurssi päättyy, kun lopputilitys on hyväksytty. Päätöksen ei tarvitse olla lainvoimainen. Jos konkurssipesässä tarvitaan lopputilityksen hyväksymisen jälkeen joitakin selvitystoimenpiteitä, noudatettaviksi tulevat 9 §:n säännökset jälkiselvityksestä. Näin menetellään silloinkin, kun selvitystoimenpiteet aiheutuvat muutoksenhakutuomioistuimen ratkaisusta lopputilityksen moitetta koskevassa asiassa.

Oikeudenkäyntimenettelyn päättymisajankohtaa ei ole tarvetta määrittää erikseen, koska eräistä nykyisin konkurssituomion antamisajankohtaan liittyvistä oikeusvaikutuksista säädetään erikseen. Tällainen on säännös konkurssiin asetetun velallisen toimimiskelpoisuuden rajoituksen kestosta (4 luvun 13 §).

8 §. Asiakirjojen säilytys. Pykälän mukaan pesänhoitajan on talletettava konkurssipesän asiakirja-aineisto. Konkurssisääntöön ei sisälly asiakirja-aineiston säilyttämistä koskevia säännöksiä. Jos konkurssipesä on kirjanpitovelvollinen, kirjanpitoaineisto on säilytettävä kirjanpitolain 2 luvun 10 §:n mukaisesti.

Pykälään ei sisälly yksityiskohtaisempia säännöksiä siitä, mitä asiakirjoja ja kuinka kauan aineisto on säilytettävä, vaan niistä säädettäisiin tarkemmin oikeusministeriön asetuksella.

9 §. Jälkiselvitys. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset sen tilanteen varalta, että konkurssin päätyttyä ilmaantuu uusia varoja taikka muutoin tarvitaan selvitystoimenpiteitä.

Konkurssisääntöön ei sisälly säännöksiä jälkiselvityksestä. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että uusien varojen ilmaantuessa konkurssimenettelyä jatketaan ja entinen pesänhallinto on oikeutettu ja velvollinen jatkamaan toimintaansa. Osakeyhtiön konkurssin osalta on nimenomainen säännös osakeyhtiölain 13 luvun 19 §:n 3 momentissa (1094/2000). Sen mukaan konkurssimenettelyä jatketaan, jos konkurssi on päättynyt ja yhtiölle ilmaantuu varoja.

Pykälän 1 *momentin* mukaan pesänhoitajalla on ilman eri määräystä oikeus suorittaa tarvittavat toimenpiteet silloin, jos konkurssin päätyttyä ilmaantuu uusia varoja taikka muutoin tarvitaan selvitystoimenpiteitä kuten että konkurssin päättymisen jälkeen pesää vastaan pannaan vireille oikeudenkäynti.

Momentin mukaan pesänhoitajalla on oikeus ottaa pesän varoista kohtuullinen palkkio ja korvaus hänelle aiheutuneista kustannuksista. Pesänhoitajan on laadittava toimenpiteistään selvitys. Selvitys on toimitettava niille velkojille, joita asia koskee, jollei toimittaminen ole asian vähäisen merkityksen takia ilmeisen tarpeetonta.

Pykälän 2 *momentin* mukaan jälkiselvitys voidaan konkurssiasiamiehen vaatimuksesta määrätä tehtäväksi noudattaen soveltuvin osin julkisselvitystä koskevia säännöksiä. Vaatimuksen tekeminen jää konkurssiasiamiehen harkintaan. Käytännössä julkisselvitys voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun pesänhoitaja on estynyt tai uusia varoja on niin vähän, ettei jälkiselvityksestä pystytä huolehtimaan pesän varoilla. Julkisselvitykseen viittaaminen tarkoittaa tavallisesti sitä, että pesänhoitaja täyttää jälkiselvityksen osalta selontekovelvollisuutensa konkurssiasiamiehen määräämin tavoin.

Konkurssiasiamiehen vaatimuksesta tuomioistuin voi määrätä jälkiselvitystä varten uuden pesänhoitajan. Näin voidaan menetellä, kun entinen pesänhoitaja on estynyt hoitamaan tehtävää, mutta myöskään julkisselvitys ei ole perusteltua.

19 luku. Vahingonkorvausvelvollisuus

Luvussa ovat pesänhoitajan ja konkurssivelkojan vahingonkorvausvelvollisuutta koskevat säännökset. Ne koskevat vastuuta pesänhoitajan tai tämän käyttämän avustajan konkurssipesälle aiheuttamasta vahingosta (1 §) sekä konkurssivelkojan vastuuta konkurssipesälle, velkojalle, velalliselle tai kolmannelle aiheuttamastaan vahingosta (2 § 1). Lukuun sisältyvät aineellisten korvaussäännösten (1-3 §) lisäksi vahingonkorvauksen vaatimista koskevat säännökset. Vahingonkorvaussäännökset eivät sääntelee läheskään kaikkia konkurssin yhteydessä esille tulevia vahingonkorvauskysymyksiä. Esimerkiksi konkurssipesän vastuu kolmannelle määräytyy sopimusoikeudellisten vastuuperusteiden tai vahingonkorvauslain nojalla.

1 §. *Pesänhoitajan vahingonkorvausvelvollisuus.* Pykälään sisältyvät säännökset pesänhoitajan velvollisuudesta korvata hänen toimessaan aiheuttamansa vahinko. Pykälän mukaan vastuuperusteet ovat erilaisia riippuen siitä, onko kysymys konkurssipesälle vai muille tahoille aiheutetusta vahingosta. Tältä osin oikeustila muuttuisi, sillä konkurssisäännön 70 §:n (62/1935) mukaan korvausvastuu määräytyy samoilla perusteilla riippumatta siitä, onko kyse konkurssipesälle, velalliselle, velkojille vai sivulliselle aiheutetusta vahingosta. Pykälässä on säännökset myös pesänhoitajan avustajan aiheuttamasta vahingosta sekä sen yhteisön vastuusta, jonka lukuun tehtävä

suoritetaan. sen varalta, että pesänhoitaja käyttää avustajaa tehtävänsä hoitamisessa tai suorittaa pesänhoitotehtävän yhtiön lukuun. Tällaisia säännöksiä ei sisälly konkurssisäännön 70 §:ään.

Pykälän *1 momentin* ensimmäisessä virkkeessä on säännökset pesänhoitajan vahingonkorvausvelvollisuudesta konkurssipesää kohtaan. Sen mukaan pesänhoitaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän tai hänen käyttämänsä 13 luvun 7 §:ssä tarkoitettu avustaja on tehtävänsä hoitaessaan tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttanut konkurssipesälle. Pykälä vastaa voimassaolevaa oikeustilaa, vaikkakaan konkurssisäännön 70 §:ssä ei nimenomaisesti säädetä pesänhoitajan velvollisuudesta korvata käyttämänsä avustajan aiheuttamaa vahinkoa.

Pesänhoitajan vastuu on tuottamusvastuuta. Pesänhoitaja vastaa vahingosta, jonka hän virheellään tai tuottamuksellaan aiheuttaa konkurssipesälle. Vastuu syntyy siten paitsi tahallisesti myös huolimattomuudella tai varomattomuudella aiheutetusta vahingosta. Tältä osin ehdotus vastaa voimassa olevaa lakia.

Pesänhoitajalta edellytetään korkeaa huolellisuustasoa hänen toimiessaan pesän puolesta ja sen asioissa. Tämä ilmenee muun muassa 13 luvun 1 §:n pesän selvittämistä ja 16 luvun 1 §:n omaisuuden hoitoa koskevista yleissäännöksistä. Korvausvelvollisuus konkurssipesää kohtaan voi syntyä konkurssilain tai muun lain taikka velkojainkokousten päätösten vastaisista toimita. Pesänhoitaja saattaa joutua korvausvelvolliseksi konkurssipesää kohtaan senkin vuoksi, että hän on toiminut hänelle kuuluvan yleisen huolellisuusvelvollisuuden vastaisesti. Korvausvastuu voi syntyä myös siitä, että konkurssipesä on joutunut korvaamaan kolmannelle tämän pesänhoitajan virheen tai laiminlyönnin vuoksi kärsimän vahingon. On huomattava, että niin sanottua puhdasta varallisuusvahinkoa koskeva korvausvelvollisuus ei edellytä vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettua erityisen painavaa syytä.

Lainkohdan mukaan pesänhoitaja vastaa myös käyttämänsä 13 luvun 7 §:ssä tarkoitetun epäitsenäisen avustajan aiheuttamasta vahingosta. Tällaista avustajaa pesänhoitaja käyttää apunaan hänelle kuuluvien tehtäviensä suorittamisessa. Avustaja voi olla esimerkiksi asianajotoimistossa työskentelevä muu lakimies tai toimistotyöntekijä taikka pesänhoitajan palkkaama muu henkilö, joka avustaa pesänhoitajaa tai toimii tämän lukuun. Sen sijaan jos pesänhoitaja antaa ulkopuoliselle, esimerkiksi tilitoimistolle tai tilintarkastustoimistolle, toimeksiannon suorittaa jotakin tehtävää pesän lukuun, ei kysymyksessä ole sellainen avustaja, jonka aiheuttamasta vahingosta pesänhoitaja mainitulla perusteella vastaisi. Pesänhoitaja voi kuitenkin joutua vastuuseen, jos hän on menetellyt huolimattomasti tällaisen toimeksisaajan valinnassa tai valvonnassa. Samoin jos konkurssipesä jatkaa velallisen liiketoimintaa, konkurssipesän palveluksessa olevat työntekijät eivät ole säännöksessä tarkoitettuja pesänhoitajan käyttämiä avustajia.

Pesänhoitaja on velvollinen korvaamaan avustajansa tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheuttaman vahingon silloinkin, kun pesänhoitajan itsensä syyksi ei voi lukea edes lievää tuottamusta. Tämänkin vuoksi on tärkeää, että pesänhoitaja noudattaa erityistä huolellisuutta avustajan valinnassa ja valvoo tämän toimintaa. Pykälä ei koske avustajan omaa vastuuta, vaan hänen korvausvastuunsa määräytyy yleensä työntekijän korvausvastuuta koskevan vahingonkorvauslain 3 luvun 1 §:n nojalla.

Konkurssisäännön vahingonkorvausvelvollisuutta koskevien säännösten vakiintuneen tulkinnan mukaan pesähoitaja ei ole vastuussa velkojainkokouksen päätöksestä aiheutuvasta vahingosta. Vastuu saattaa kuitenkin aiheutua asioiden puutteellisesta valmistelusta. Oikeustila ei tältä osin muuttuisi, vaan pesähoitajalle ei syntyisi yleensä vahingonkorvausvastuuta velkojen päätöksestä aiheutuvasta vahingosta. Pesähoitaja voi kuitenkin joutua vahingonkorvausvelvolliseksi, jos hän panee täytäntöön 13 luvun 11 §:ssä tarkoitetun selvästi lain vastaisen päätöksen taikka jos pesähoitaja on esittänyt velkojainkokoukselle päätöksentekoon vaikuttaneita puutteellisia tai vääriä tietoja.

Ehdotuksen 8 luvun 1 §:n mukaan pesähoitajia voidaan määrätä useampia kuin yksi, jos se on tarpeen tehtävän laajuuden tai muun syyn vuoksi. Hallinto voidaan jakaa pesähoitajien kesken tuomioistuimen määräämällä tavalla. Konkurssisäännön 70 §:n 2 momentin mukaan pesähoitajat vastaavat yhtäläisesti pesän hallinnosta, jos hallintoa ei ole jaettu tuomioistuimen päätöksellä. Pesähoitaja ei ole vastuussa sellaisesta pesähoitokumppaninsa tuottamusta vahingosta, jota hän ei ole voinut estää.

Ehdotukseen ei sisälly säännöstä vastuunjaosta, kun pesähoitajia on kaksi tai useampia. Vaikka konkurssipesien hallinto jaetaan käytännössä pesähoitajien kesken, tehtävien jako ei sellaisenaan poista pesähoitajien vastuusta toistensa virheistä ja laiminlyönneistä. Pesähoitajien vastuu on jakamaton ja pesähoitajien tulee riittävällä tavalla varmistautua pesän koko hallinnon asianmukaisuudesta ja erityisesti pesän rahavarojen käytöstä. Jos tehtävien jako on tuomioistuimen vahvistama, tilanne on toinen. Tällöin pesähoitaja vastaa lähtökohtaisesti vain omasta tehtäväpiiristään. Pesähoitajien huolellisuusvelvollisuus saattaa kuitenkin edellyttää, että pesähoitaja tilanteen sitä vaatiessa valvoo tällaisessakin tapauksessa toisen pesähoitajan toimintaa ja ryhtyy toimenpiteisiin laiminlyönnejä havaitessaan. Tällöin ei siis ole yleistä valvontavelvollisuutta toisen pesähoitajan toimia kohtaan, vaan korvausvastuu edellyttää esimerkiksi erityistä syytä epäillä toisen pesähoitajan syyllistyneen laiminlyönnteihin tai väärinkäytöksiin. Pesähoitajien keskinäinen vastuu määräytyy 3 §:n mukaan vahingonkorvauslain säännösten mukaan.

Pykälän toisen virkkeessä on säännökset pesähoitajan velvollisuudesta korvata velkojalle, velalliselle tai muulle henkilölle aiheuttamansa vahinko. Muu henkilö voi olla esimerkiksi konkurssipesän velkoja (massavelkoja) tai pesän palveluksessa oleva henkilö taikka muu sopimuskumppani. Korvausvastuu on tältäkin osin tuottamusvastuuta ja se käsittää henkilö- ja esinevahingon lisäksi myös puhtaan varallisuusvahingon. Korvausvastuu on rajoitetumpaa kuin konkurssipesälle aiheutetun vahingon osalta, sillä vastuun edellytyksenä on, että vahinko on aiheutettu konkurssilakia rikkomalla. Oikeustila muuttuisi tältä osin, sillä konkurssisäännön 70 §:n korvausvastuu näitä tahoja kohtaa määräytyy samojen perusteiden mukaan kuin konkurssipesää kohtaan. Muutos tarkoittaa sitä, että korvausvastuuta velallista, velkojaa tai muuta henkilöä kohtaa ei synny, jos vahinko on aiheutettu esimerkiksi toiselle osapuolelle sopimusrikkomuksella. Rajoitetumpi korvausvastuu perustuu ennen kaikkea sille lähtökohdalle, että pesähoitaja toimii 13 luvun 6 §:ssä tarkoitetusti konkurssipesän edustajana eikä tällaiseen edustamisoikeuteen kuulu henkilökohtainen vastuu. Näin laaja henkilökohtainen vastuu voisi johtaa esimerkiksi siihen, että pesähoitaja ei henkilökohtaisen korvausvastuun vuoksi sitoudu velallisen sopimuksiin, vaikka se olisi pesän kannalta edullisinta. Tämä taas on ristiriidassa sen kanssa, että pesähoitajan on pyrittävä mahdollisimman hyvään realisointitulokseen. Siten ehdotuksen mukaan vain konkurssipesä olisi vastuussa esimerkiksi konkurssipesän sopimusrikkomuksesta

sopijakumppanille aiheutuneesta vahingosta. Jos pesänhoitaja on menetellyt hänelle kuuluvan huolellisuusvelvoitteen vastaisesti, hän saattaa joutua korvaamaan konkurssipesälle aiheutuneen vahingon.

Pesänhoitajan korvausvastuu sopijakumppaniin nähden voi aiheutua esimerkiksi siitä, että pesänhoitaja ei hae konkurssin raukeamista ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun siihen on 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu peruste. Korvausvastuu voi perustua myös laiminlyöntiin luovuttaa sivulliselle kuuluva omaisuus omistajalleen (5 luvun 6 ja 7 §) tai ottaa konkurssivalvonta huomioon jakoluetteloehdotuksessa (12 luvun 1 §) taikka kutsua koolle velkojainkokous (14 luvun 1 §).

Säännös ei tarkoita sitä, ettei pesänhoitaja voisi joutua korvausvastuuseen yleisten vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden mukaan muun muassa silloin, jos hän aiheuttaa vahingon rikollisella teolla, esimerkiksi kavalluksella tai petoksella.

Pykälän 2 *momentin* mukaan yhteisö, jonka lukuun pesänhoitaja suorittaa pesänhoitoon kuuluvia tehtäviä, vastaa yhteisvastuullisesti siitä vahingosta, jonka pesänhoitaja tai tämän käyttämä avustaja on tehtävää hoitaessaan aiheuttanut. Konkurssisääntöön ei sisälly pesänhoitajan yhteisön vastuuta koskevia säännöksiä. Vaikka pesänhoitajan määrää tuomioistuin, pesänhoitotehtävän ei ole katsottu tällä perusteella poikkeavan muista asianajoyhtiön lukuun hoidetuista toimeksiannoista (KKO 2001:70). Oikeustila ei siten tältä osin muuttuisi, vaan lähtökohtana on edelleen, että yhtiö tai muu yhteisö vastaa sen lukuun harjoitettavassa toiminnassa aiheutetusta vahingosta eikä pesänhoitotehtävän henkilökohtaisuudella ole merkitystä yhteisön vastuun kannalta. Lainkohdassa ei rajoiteta vastuuta vain asianajotoimintaa harjoittaviin yhtiöihin. Ratkaisevaa ei olekaan se, kuuluuko yhteisön toimialaan yleensä asianajotoiminta, vaan hoidetaanko tehtävää pesänhoitajan omaan lukuun vai esimerkiksi työnantajayhtiön tai sellaisen muun yhteisön lukuun, jonka osakkaana tai jäsenenä pesä on. Siten esimerkiksi kirjanpito- tai konsulttitoimisto vastaa sen lukuun pesänhoitotehtävää suorittavan henkilön aiheuttamasta vahingosta säännöksessä tarkoitettulla tavalla, vaikka yhtiön toimialaan ei kuuluisikaan asianajotoiminta. Jos taas esimerkiksi yksityisen yrityksen lakimies hoitaa pesänhoitajan tehtävää täysin itsenäisesti omaan eikä työnantajansa lukuun, ei hänen työnantajansa vastaa vahingosta. Käytännössä tällainen tilanne lienee nykyään harvinainen. Yleensä säännös ei aiheuttane tulkintaongelmia, sillä esimerkiksi asianajoyhtiössä osakkaat ja työntekijät tavallisesti sitoutuvat harjoittamaan asianajotoimintaa vain yhtiön lukuun.

Asianajajista annetun lain (496/1958) 5 §:n 2 momentin (31/1993) säännöksestä, joka koskee osakeyhtiömuodossa tapahtuva asianajotoimintaa, voi seurata osakkeenomistajan vastuu muustakin kuin hänen hoidettavanaan olevasta asianajotehtävästä aiheutuvista velvoitteista. Ehdotettu säännös ei vähennä tätä vastuuta.

2 §. *Konkurssivelkojan vahingonkorvausvelvollisuus.* Pykälässä on konkurssivelkojen vahingonkorvausvelvollisuutta koskevat säännökset. Konkurssisäännön 69 §:n 3 momentin mukaan velkojat ovat velvollisia korvaamaan vahingon, joka aiheutuu pykälässä nimenomaisesti lueteltujen säännösten (konkurssisäännön 59, 71, 72 ja 73 §) vastaisista päätöksistä.

Nyt ehdotetun pykälän mukaan konkurssivelkoja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on tahallaan tai törkeästä tuottamuksesta aiheuttanut konkurssipesälle,

velkojalle, velalliselle tai muulle henkilölle myötävaikuttamalla tämän lain vastaiseen menettelyyn. Säännös vastaa sisällöltään osakeyhtiölain 15 luvun 3 §:n säännöstä osakkeenomistajan velvollisuudesta korvata yhtiölle aiheuttamansa vahinko.

Velkojan korvausvastuu on olennaisesti rajoitetumpi kuin pesänhoitajan korvausvastuu. Tämä on sopusoinnussa velkojen ja pesänhoitajan välisen tehtävänjaon kanssa. Velkojilla ei ole velvollisuutta osallistua konkurssipesän asioiden hoitamiseen taikka päätöksentekoon, vaan he voivat pysytellä täysin passiivisina. Velkojilla ei ole myöskään erityistä velvollisuutta selvittää pesänhoitajan velkojainkokouksen päätöksen perustaksi esittämien tietojen oikeellisuutta tai riittävyyttä. Kuitenkin eräissä törkeimmissä tilanteissa on perusteltua, että velkojilla on velvollisuus korvata aiheuttamansa vahinko. Vastuu edellyttää tahallisuutta tai törkeää tuottamusta. Koska velkojilla ei ole velvollisuutta osallistua pesänhoitoon taikka päätöksentekoon, korvausvastuu edellyttää nimenomaista toimintaa velkojan taholta eikä vastuuta voi syntyä pelkästään laiminlyönnin perusteella. Pykälässä ei rajoiteta vastuuta vain konkurssilain vastaisiin velkojainkokouksen päätöksiin, vaikkakin yleensä vahinko voi syntyä velkojainkokouksen päätöksellä.

Vastuu edellyttää sitä, että velkoja on aiheuttanut vahingon toimiessaan konkurssivelkojan ominaisuudessa. Jos velkoja on toiminut sopimusosapuolena tai muussa ominaisuudessa, korvausvastuu määräytyy sopimusoikeudellisten sääntöjen, vahingonkorvauslain tai muussa laissa olevan korvausvastuun perusteella. Säännös ei muutoinkaan vähennä sopimusrikkomuksesta tai muun lain nojalla aiheutuvaa korvausvastuuta. Esimerkiksi panttivelkojan korvausvastuu voi määräytyä konkurssilain nojalla tai muulla perusteella. Panttivelkoja on esimerkiksi velvollinen korvaamaan vahingon, jos hän myy pantin 16 luvun 11 §:n 1 tai 2 momentin vastaisesti. Jos taas panttivelkoja hoitaa huonosti hallussaan olevaa panttia, korvausvelvollisuus määräytyy kauppakaaren 10 luvun 3 §:n nojalla.

Korvausvastuu voi periaatteessa syntyä minkä tahansa konkurssilain säännöksen rikkomisella. Esimerkkeinä korvausvastuun synnyttävistä toimista voidaan mainita rahavarojen säilyttäminen 16 luvun 2 §:n vastaisesti, omaisuuden myynti alihintaan (16 luvun 3 §) taikka perusteeton panttiomaisuuden myynnin kieltäminen (16 luvun 12 §).

Konkurssisäännön 69 §:n mukaan velkojen korvausvastuu määräytyy saatavan suuruuden mukaan. Ehdotukseen ei sisälly tällaista vastuuta rajoittavaa säännöstä, vaan vahingon aiheuttaneet vastaavat vahingosta yhteisvastuullisesti. Korvausvastuun jakautumisesta velkojen kesken ja korvausvelvollisuuden sovittelusta on 3 §:n mukaan voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa säädetään.

Joissakin tilanteissa pesänhoitaja ja velkojat voivat olla yhdessä korvausvelvollisia, esimerkiksi, kun pesänhoitaja 13 luvun 11 §:n vastaisesti panee täytäntöön sellaisen velkojen päätöksen, joka on selvästi lainvastainen tai joka ei kuulu velkojen päätösvaltaan. Korvausvastuun jakautumisesta tässäkin tilanteessa säädetään 3 §:ssä.

3 §. *Korvausvastuun sovittelu ja jakautuminen.* Pykälässä säädetään korvausvastuun sovittelusta ja jakautumisesta useamman korvausvelvollisen kesken. Pykälän mukaan vahingonkorvauksen sovittelusta ja vastuun jakautumisesta useamman korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa säädetään. Ehdotus ei muuttaisi voimassaolevaa oikeustilaa muutoin, mutta velkojat olisivat, toisin kuin

konkurssisäännön 69 §:n 3 momentin mukaan, velvollisia korvaamaan aiheuttamansa vahingon yhteisvastuullisesti.

Jos vahinko on kahden tai useamman aiheuttama taikka jos he ovat muuten velvollisia korvaamaan saman vahingon, vastaavat he vahingon kärsineeseen nähden yhteisvastuullisesti (vahingonkorvauslain 6 luvun 2 §). Korvausvelvollisten kesken korvausmäärä on jaettava sen mukaan kuin harkitaan kohtuulliseksi ottaen huomioon kunkin korvausvelvollisen viaksi jäävä syyllisyyden määrä, vahinkotapahtumasta ehkä saatu etu ja muut seikat (6 luvun 3 §). Vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan sovittelussa on otettava huomioon osapuolten varallisuus ja muut olosuhteet. Jos pesässä on useita pesänhoitajia, tosiasiallisella tehtävänjaolla saattaa olla merkitystä korvausvastuun sovittelun ja jakautumisen kannalta. Korvausvastuun jakautumisessa pesänhoitajan ja velkojien kesken on kiinnitettävä huomiota siihen, että pesänhoitajan asema saattaa aiheuttaa sen, että hänen menettelyään pidetään moitittavampana kuin velkojien.

4 §. *Vahingonkorvauksen vaatiminen.* Pykälään sisältyvät säännökset siitä, missä ajassa 1 ja 2 §:ssä tarkoitettua vahingonkorvausta on vaadittava, sekä säännökset kanneoikeuden menettämisestä eräissä tapauksissa. Konkurssisäännössä ei ole erityistä kanneaikaa, mikä tarkoittaa sitä, että kanne on nostettava yleisessä kymmenen vuoden vanhentumisajassa. Konkurssisäännössä ei myöskään säännellä esimerkiksi sitä, mitä vaikutusta on oikeuteen vaatia vahingonkorvausta sillä, etteivät velallinen tai velkojat ole hakeneet lopputilitykseen muutosta konkurssisäännön 107 §:n mukaisessa määräajassa. Ehdotuksessa pyritään selventämään oikeustilaa.

Korvauskanteen erityisiä määräaikoja on esimerkiksi yhtiöoikeudellisessa lainsäädännössä, muun muassa osakeyhtiölain 15 luvun 7 §:ssä. Nykyinen kymmenen vuoden kanneaika ei ole sopusoinnussa pesänhoitajan laajan korvausvelvollisuuden kanssa ja sitä ehdotetaan olennaisesti lyhennettäväksi. Lyhentäminen on perusteltua myös sen vuoksi, että laissa on lisätty pesänhoitajan tiedonantovelvollisuutta. Pesänhoitajan on esimerkiksi vuosiselonteissaan esitettävä velkojille ja velalliselle sellaiset tarpeelliset tiedot, joiden perusteella he voivat arvioida pesänhoitajan toimintaa. Lisäksi konkurssipesä on 15 luvun 1 §:n mukaan aina kirjanpitovelvollinen, ja pesänhoitaja on velvollinen huolehtimaan kirjanpidosta Tällöin sekä pesänhoitajan toimista että velkojien päätöksistä aiheutuvan korvausvaatimuksen peruste on entistä useammin havaittavissa viimeistään pian lopputilityksen jälkeen.

Jos korvausperusteena on rikollinen teko ja aiheutettua vahinkoa ei ole voitu havaita esimerkiksi virheellisten tietojen vuoksi, kanneoikeus on edelleen kymmenen vuotta ja törkeiden rikosten osalta pitempikin. Kanneajan lyhentäminen ei siten olennaisesti heikentäisi velallisen tai velkojien oikeussuojaa.

Lopputilityksen osalta sääntely vastaa kauppakaaren 18 luvun 9 §:ssä säädettyä asiamiehen tilinmoitetta. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan asiamiehen tilitystä on näet moitittava kauppakaaren 18 luvun 9 §:n mukaisessa (vuoden ja yön) määräajassa, jos kanteen peruste ilmenee lopputilityksestä. Jos peruste ei ilmene lopputilityksestä, pykälässä säädetty moiteaika ei tule sovellettavaksi.

Pykälän 1 momentin mukaan kanne on nostettava vuoden kuluessa siitä, kun pesä, velkoja tai velallinen sai tiedon kanteen perusteena olevista seikoista. Määräajan

alkaminen edellyttää tietoa kaikista kanteen perusteena olevista välttämättömistä tosiseikoista. Siten se edellyttää tietoa paitsi teosta, aiheutuneesta vahingosta ja näiden välisestä syy-yhteydestä, myös vastuun perusteena olevasta tuottamuksellisuudesta taikka tahallisuudesta. Kanne on aina nostettava viimeistään kahden vuoden kuluessa siitä, kun lopputilitys on velkojainkokouksessa hyväksytty. Siten jos velkoja tai velallinen saavat tiedon kanteen perusteena olevasta seikasta myöhemmin kuin kahden vuoden kuluttua lopputilityksen hyväksymisestä, he ovat menettäneet kanneoikeutensa. Säännös koskee vain konkurssipesää, velallista ja konkurssivelkoja. Muiden henkilöiden osalta kanneaika määräytyy yleisen vanhentumisajan perusteella, ellei sovellettavaksi tule muussa laissa oleva erityinen määräaika. Säännöstä ei myöskään sovelleta, jos kanne perustuu rikolliseen tekoon. Jos kanne perustetaan rangaistavaan tekoon, kanneoikeus vanhenee yleisen vanhentumisajan kuluessa vahingon tapahtumisesta. Jos oikeus panna rikos syytteeseen kestää tätä pidemmän ajan, myös vahingonkorvausta voidaan hakea saman ajan kuluessa (vahingonkorvauslain 7 luvun 2 §).

Jos velkojainkokous on päättänyt kanteen nostamisesta pesänhoitajaa vastaan, määräajan alkamisen kannalta on ratkaisevaa se, milloin päätökseen osallistuneet velkojat ovat saaneet tiedon kanteen perusteena olevista seikoista. Jos jonkun päätöksen puolesta äänestäneen velkojan kanneaika päättyy ennen kuin kanne on tullut vireille, kyseistä velkojaa ei oteta huomioon ratkaistaessa sitä, onko kanne nostettu määräajassa.

Kanneoikeus on eräissä tilanteissa menetetty jo aikaisemmin kuin 1 momentissa tarkoitetun määräajan päätyttyä. Lähtökohtaisesti lopputilityksen hyväksyminen johtaa kanneoikeuden menettämiseen. Pykälän 2 *momentin* mukaan velkojainkokouksen päätös, jolla lopputilitys on hyväksytty, ei kuitenkaan estä nostamista kannetta, jos lopputilityksessä ei ole annettu riittäviä tietoja kanteen perusteena olevasta päätöksestä tai toimenpiteestä.

Ehdotuksen 18 luvun 2 § edellyttää, että lopputilitykseen sisältyvät kaikki ne tiedot, joita velallinen tai velkojat tarvitsevat, jotta he voivat muodostaa käsityksensä siitä, ovatko pesänhoitajat hoitaneet pesän hallintoa lain ja heille kuuluvan huolellisuusvelvoitteensa mukaisesti. Koska lopputilityksen moiteaika on melko lyhyt, on edellytettävä, että lopputilityksessä on yksityiskohtaiset tiedot esimerkiksi massavelkojen maksamisesta, jotta velkojat ja velallinen voivat lopputilityksen perusteella muodostaa käsityksensä siitä, onko maksuun ollut asianmukainen peruste.

Joissakin tapauksissa velallisilla ja velkojilla ei ole oikeutta vahingonkorvaukseen, jos he ovat hyväksyneet toimenpiteen. Esimerkiksi jos velallinen tai velkojat eivät ole moittineet velkojainkokouksen päätöstä, heillä ei ole oikeutta vaatia vahingonkorvausta sillä perusteella, että omaisuus on myyty liian alhaisesta hinnasta. Oikeus vahingonkorvaukseen voi olla kuitenkin silloin, jos päätöksen perusteeksi on annettu riittämättömiä tai vääriä tietoja.

Selvyyden vuoksi pykälän 3 *momentissa* on säännös siitä, että mitä velkoja tai velallinen 1 momentissa tarkoitetussa oikeudenkäynnissä voittaa, ei tule konkurssipesän hyväksi. Velkojat ja velallinen ajavat siten kannetta omaan lukuunsa. Säännös on yleisten prosessioikeudellisten periaatteiden mukainen.

20 luku. Sovintoa koskevat säännökset

Ehdotuksen mukaan konkurssi voidaan päättää sovintoon ennen lopputilityksen hyväksymistä. Lukuun sisältyvät sovinnon edellytyksiä (1 §), sovintoa koskevan asian tuomioistuinkäsittelyä (2 ja 3 §) sekä sovinnon vahvistamisen oikeusvaikutuksia koskevat säännökset (4 §).

1 §. *Sovinnon edellytykset.* Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset, joiden nojalla konkurssimenettely voitaisiin päättää sovinnon vahvistamiseen.

Konkurssisäännön 93 §:n 1 momentissa säädetään sovinnosta konkurssituomion vaihtoehtona. Sovinto on mahdollista tehdä valvontapäivän jälkeen, ja viimeistään se on tehtävä ennen konkurssituomion antamista. Sovinto edellyttää kaikkien saatavansa valvoneiden velkojen yksimielisyyttä, minkä vuoksi se on käytännössä erittäin harvinainen. Sovinnosta on laadittava asiakirja, joka velallisen ja velkojen on allekirjoitettava. Sovinnon sisältöä ei pykälässä lähemmin säännellä. Tuomioistuimen on tarkastettava sovintoasiakirja ja vahvistettava se. Vahvistettu sovinto sitoo asianosaisia, mutta ei velkojaa, joka ei ole valvonut saatavaansa.

Mahdollisuutta sovintoon ehdotetaan laajennettavaksi sillä, että kaikkien velkojen suostumusta sovintoon ei enää vaadittaisi. Sovinto voi tulla ajankohtaiseksi esimerkiksi silloin, kun konkurssin aikana käy ilmi, että liiketoiminnan jatkamiselle velallisen toimesta on edellytykset. Tällöin on velkojankin edun mukaista, että velallisen kanssa tehdään konkurssimenettelyn jatkamisen sijasta vapaaehtoinen sopimus velkojen järjestelämisestä.

Sovinnon sisältöä ei edelleenkään ole pidetty tarpeellisena säännellä. Käytännössä sovintoasiakirja sisältäneen vähimmillään sopimuksen siitä, minkä osuuden velallinen maksaa veloistaan ja missä aikataulussa tämä tapahtuu. Sovinnon aikaansaamiseksi velallinen voi neuvotella ensin päävelkojiensa kanssa. Jos neuvotteluissa päästään tulokseen, velallinen voi ehdottaa vastaavan sisältöistä tai muunkinlaista velkojen leikkaamista, maksuaikataulujen muuttamista tai muuta järjestelyä muille velkojille.

Yrityksen saneerauksesta annetun lain 97 §:n mukaan julkisoikeudellisen saatavan haltijalla on oikeus muun lain estämättä suostua laissa tarkoitettuun tai sellaiseen vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn, joka sisällöltään vastaa laissa säädettyjä periaatteita. Vastaavanlainen säännös on myös yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (78 §). Perusteltuna voidaan pitää sitä, että julkisoikeudellisen saatavan haltijalla on vastaavin perustein oikeus suostua myös tässä tarkoitettuun sovintoon.

Kun konkurssi päättyy sovintoon, sovellettavaksi ei tule 1 luvun 6 §:n säännös velallisen velkavastuusta konkurssin jälkeen. Velallinen vastaa vain sopimuksen mukaisista suorituksista velkojille eivätkä velkojat voi vaatia saataviaan muilta osin maksettavaksi velallisen myöhemmin saamasta omaisuudesta.

Sovinto on vahvistettavissa, jos se koskee kaikkia saatavansa valvoneita velkojia joko niin, että velkoja on suostunut siihen tai niin, että sovinto turvaa velkojalle sen jako-osuuden, jonka velkoja saisi konkurssissa. Muita velkojia sovinto ei sido, ja saatavansa valvomatta jättänyt velkoja voi myös periä saatavaansa velallisen konkurssin lakkaamisen jälkeen saamasta omaisuudesta.

Pykälän *1 momentin* nojalla sovinto voitaisiin vahvistaa missä vaiheessa tahansa ennen lopputilityksen hyväksymistä. Ennen valvontapäivää sovintoa ei yleensä voida vahvistaa, koska sen edellytyksiä ei pystytä tutkimaan. Sovinnon vahvistaa konkurssituomioistuvin. Momenttiin sisältyy kolme edellytystä, joiden täytyessä sovinto voidaan vahvistaa.

Sovintoon ei enää vaadittaisi kaikkien velkojien suostumusta, vaan edellytyksenä olisi, että sitä kannattaa velkojien enemmistö (1 kohta). Enemmistön tulisi edustaa 80 prosenttia velkojien kokonaisäänimäärästä ja lisäksi vaadittaisiin, että kaikki merkittävimmät velkojat kannattavat sitä. Säännöksen mukaan vaaditaan, että sovintoa kannattavat kaikki ne velkojat, joiden äänimäärä on vähintään viisi prosenttia kokonaisäänimäärästä. Äänimäärä on saatavan rahamäärä (13 luvun 12 §:n 2 momentti). Esimerkiksi pesässä, jossa velkojien äänimäärä on miljoona, vaaditaan, että sovintoa kannattaneiden velkojien kokonaisäänimäärä on 800 000 ja että tässä äänimäärässä ovat mukana kaikki ne velkojat, joiden äänimäärä on 50 000 tai sitä enemmän. Jos näistä velkojista yksikin vastustaa sovintoa, se ei ole vahvistamiskelpoinen.

Jos velkoja ei ole suostunut sovintoon, vaaditaan, että velkoja saa sovinnon perusteella vähintään saman jako-osuuden, jonka konkurssi olisi tuottanut (2 kohta). Tämä edellyttää pesänhoitajan arviota jako-osuuksien suuruudesta. Pykälässä ei vaadita, että kyseisten velkojien olisi jo pitänyt saada suoritus eikä säännellä sitä, miten velallisen on osoitettava, että velkojat varmasti saavat suorituksen. Konkurssivelallisen varat ovat pesän hallussa ja sen vuoksi etukäteismaksua ei voida vaatia ennen hakemuksen tekemistä. Samasta syystä ei velalliselta myöskään voida vaatia vakuuden asettamista. Selvää kuitenkin on, että velallisen on kyettävä osoittamaan, että velkojan oikeus suoritukseen on turvattu. Käytännössä velallinen voi esimerkiksi sopia pesänhoitajan kanssa siitä, että jako-osuudet sovintoon pakotetuille velkojille maksetaan pesänhoitajan toimesta.

Sitä, milloin jako-osuutta vastaavat suoritukset on tehtävä, ei ehdoteta säänneltäväksi. Yleensä voidaan lähteä siitä, että jako-osuudet sovintoon pakotetuille velkojille on maksettava heti sovinnon tultua vahvistetuksi. Viimeistään suoritukset on maksettava silloin, kun lopulliset jako-osuudet tulisivat maksettaviksi, jos konkurssi jatkuisi. Pesänhoitaja voi esittää selvityksessään arvionsa myös konkurssin todennäköisestä päättymisajankohdasta ainakin silloin, jos suoritusten maksaminen velallisen ehdotuksen mukaan toteutuisi vasta pitkähkön ajan kuluttua.

Kolmantena edellytyksenä sovinnon vahvistamiselle on se, että konkurssipesän velat on maksettu tai niiden turvaamiseksi on annettu turvaava vakuus (3 kohta). Tämän osoittamiseksi velallisen on yleensä esitettävä pesänhoitajan selvitys. Jollei velkoja ole maksettu, vaaditaan vakuutta. Tarkoitus on, että vakuus voitaisiin yleensä asettaa konkurssipesään kuuluvista varoista. Pesänhoitajan tehtävänä on huolehtia siitä, ettei sovinto jää tämän edellytyksen puuttumisen vuoksi vahvistamatta, jos pesän varat riittävät velkojen maksuun tai niitä voidaan käyttää vakuutena. Velallisen edun huomioon ottamisen voidaan katsoa edellyttävän pesänhoitajalta tätä (4 luvun 1 §).

Pykälän *2 momentista* käy ilmi, että sovinto ei voi millään tavoin rajoittaa panttivelkojen oikeuksia, ellei panttivelkoja ole siihen suostunut.

Pykälän 3 *momentin* nojalla pesähoitajan on annettava velalliselle arvionsa siitä, minkäsuuruisen jako-osuuden sovintoa vastustaneet velkojat olisivat saaneet. Tämä arvio on liitettävä sovintoasiakirjaan.

2 §. *Tuomioistuimen ratkaisu jako-osuudesta.* Sovinnon vahvistaminen ei siis edellytä kaikkien velkojien suostumusta. Niiden velkojien, jotka eivät suostu sovintoon, on saatava vähintään sama jako-osuus kuin konkurssissa. Pykälässä on säännökset siitä, miten tällainen velkoja voi saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi kysymyksen siitä, tuottaako sovinto velkojalle laissa vaaditun vähimmäismäärän.

Pykälässä säädetty menettely koskee sekä sovintoa nimenomaisesti vastustaneita velkojia että niitä velkojia, jotka ovat jättäneet vastaamatta velallisen sovintoehdotukseen. Näillä velkojilla on 1 *momentin* mukaan oikeus vaatia tuomioistuimen ratkaisua siitä, onko sovinnossa tarjottu jako-osuus oikeamääräinen. Tätä varten velallisen on toimitettava ehdotuksensa tiedoksi ja hyväksymistä varten niille velkojille, jotka eivät ole antaneet siihen suostumustaan aikaisemmin. Velkojan on esitettävä vaatimuksensa kuukauden kuluessa saatuaan sovinnosta tiedon. Sovinnon vahvistamiseksi velallisen on tarvittaessa kyettävä osoittamaan, milloin velkoja on saanut tiedon, josta määräaika on alkanut kulua. Velallisen on itse huolehdittava tiedoksiannoista velkojille, mutta estettä ei luonnollisesti ole sille, että pesähoitaja edesauttaa asiaa toimittamalla ehdotuksen velkojille.

Tuomioistuimen on varattava velalliselle tilaisuus tulla kuulluksi velkojan vaatimuksen johdosta. Koska pesähoitajan arvio jako-osuuksien suuruudesta on ollut tarpeen laatia jo sovintoehdotusta varten, arvio on tuomioistuimen käytettävissä. Velkojan asiana on pyrkiä osoittamaan, että miltä osin pesähoitajan arvio on virheellinen. Jos on tarpeen, velallinen tai velkoja voi kutsua pesähoitajan kuultavaksi asiassa.

Pykälän 2 *momentin* mukaan tässä tarkoitettuun päätökseen saa hakea erikseen muutosta.

3 §. *Sovinnon vahvistamisen edellytykset.* Tuomioistuimen olisi pykälän mukaan tutkittava, että sovinto täyttää 1 §:ssä säädetty edellytykset eikä velkoja ole 2 §:n nojalla esittänyt vaatimusta jako-osuuden ratkaisemiseksi tuomioistuimen päätöksellä. Jollei vaatimusta ole esitetty, sovinto voidaan vahvistaa, jos sovintoasiakirja ja siihen liitetyt selvitykset osoittavat 1 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttyvän.

Jos velkoja on vaatinut tuomioistuimen ratkaisua jako-osuuden suuruudesta, sovintoa koskeva asia otetaan käsiteltäväksi vasta, kun ratkaisu on lainvoimainen.

Muutoksenhakua sovinnon vahvistamista koskevaan ei ole rajoitettu. Käytännössä muutoksenhakuinnostia ei yleensä ole. Sovintoon suostuneilla ei ole muutoksenhakuun oikeussuojan tarvetta. Ne velkojat, jotka eivät ole siihen suostuneet, ovat voineet saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi erikseen sen, onko sovinto heidän osaltaan lainmukainen. Lähinnä muutoksenhaku tulee kysymykseen vain, jos sovinnon vahvistamista koskeva velallisen hakemus on hylätty, jolloin velallinen voi hakea päätökseen muutosta.

4 §. *Sovinnon vahvistamisen oikeusvaikutukset.* Pykälän mukaan sovinnon vahvistaminen päättää konkurssimenettelyn. Tämä tarkoittaa sitä, että pesähoitajan määräys ja velkojien päätösvalta konkurssissa lakkaavat. Pesään kuulunut omaisuus

siirtyä velallisen hallintaan takaisin, jollei sopimuksesta johdu muuta. Oikeusvaikutukset tulevat voimaan heti, kun sovinto on vahvistettu. Jos velkoja hakee muutosta sovinnon vahvistamista koskevaan päätökseen, velkoja voi tarvittaessa vaatia konkurssipesältä velalliselle palautuneen omaisuuden kohdistettavan turvaamistoimen määräämistä.

Tuomioistuimen on 22 luvun 3 §:n nojalla huolehdittava siitä, että sovinnon vahvistamisesta julkaistaan kuulutus sekä ilmoitetaan pykälän edellyttämässä laajuudessa muutenkin. Pesähoitajan velvollisuutena on ilmoittaa konkurssin päättymisestä viranomaisille ja muille tahoille, joille ilmoitus konkurssin alkamisesta tehtiin. Säännös tästä on tarkoitus ottaa tämän lain yhteydessä tarkistettavaan konkurssiasioista tehtävistä ilmoituksista annetun asetuksen (959/1994) 1 §:n 2 momenttiin.

21 luku. Kuulutus, ilmoitukset ja konkurssirekisteri

Lukuun sisältyvät säännökset konkurssia koskevien kuulutusten ja ilmoitusten tekemisestä (1-3 §). Oikeusrekisterikeskus ylläpitää konkurssiasioista rekisteriä, jota koskevat perussäännökset ovat laissa (4 §) ja tarkemmin rekisteristä säädetään oikeusministeriön asetuksella. Luvun 5 §:ssä säännellään sitä, miten pesähoitajan sekä velallisen ja velkojen tiedonkulku voidaan järjestää. Lukuun sisältyvät myös säännösehdotukset, jotka on laadittu myöhemmin käyttöön otettavaa teknistä, internet-pohjaista tietojenvälitysjärjestelmää varten. Tältäkin osin järjestelmästä annettaisiin lähempiä määräyksiä oikeusministeriön asetuksella. Tietojenvälitysjärjestelmän tavoitteena on helpottaa velallisen ja velkojen tietojensaantia konkurssipesän omaisuuden hoitoon ja hallintoon liittyvissä kysymyksissä. Tietojenvälitysjärjestelmän olennainen käyttötarkoitus olisi myös palvella konkurssiasiamiehen konkurssipesien hallinnon valvontaan liittyvien tehtävien suorittamista.

1 §. *Kuulutus konkurssin alkamisesta.* Pykälässä säädetään konkurssin alkamisesta julkaistavasta kuulutuksesta. Pykälän 1 momentin mukaan tuomioistuimen on päättäessään konkurssiin asettamisesta huolehdittava siitä, että konkurssin alkamisesta julkaistaan kuulutus.

Konkurssisäännön 19 §:n (1027/1993) mukaan tuomioistuimen on julkaistava kuulutus julkisesta haasteesta vasta velkojainkuulustelun toimittamisen jälkeen. Ehdotuksen mukaan kuulutus julkaistaan heti konkurssin alkamisen jälkeen. Tarkoituksena on saattaa velallisen konkurssiin asettaminen nopeasti muidenkin tahojen kuin konkurssiin asettamista koskevassa asiassa asianosaisina olevien tietoon. Kuulutus sisältää nykyiseen tapaan myös konkurssivalvontaa koskevat tiedot.

Ehdotuksen mukaan kuulutuksen julkaisemiseen liittyy eräitä oikeusvaikutuksia. Konkurssin alettua velallinen menettää oikeuden määrätä konkurssipesään kuuluvasta omaisuudestaan. Oikeustoimen sitovuuden kannalta voi kuitenkin ehdotuksen 3 luvun 2 §:n mukaan olla ratkaisevaa, onko oikeustoimi tehty ennen kuin konkurssin alkamisesta oli kuulutettu. Esimerkiksi konkurssin alkamisesta tietämätön oikeustoimen osapuoli voi saada vilpittömän mielen suojaa, jos oikeustoimi on tehty ennen kuulutusta.

Pykälän 2 momentin mukaan kuulutus on julkaistava virallisessa lehdessä viivytyksettä. Koska kuulutuksen julkaisemisella on tärkeä merkitys, tuomioistuimen tulisi toimittaa

kuulutus viralliseen lehteen jo konkurssiin asettamisen päivänä. Tuomioistuin voi lisäksi määrätä, että pesäinhoitajan on julkaistava kuulutus yhdessä tai useammassa päivälehdessä sekä, jos erityistä aihetta on, tarkoitukseen soveltavalla tavalla myös ulkomailla. Tältä osin säännös vastaa konkurssisäännön 19 §:n 4 momenttia.

Pohjoismaisen konkurssikonvention 2 artiklan mukaan konkurssiin asettamisesta on kuulutettava myös siinä toisessa sopimusvaltiossa, jossa sijaitsee konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta. Tuomioistuimen on huolehdittava kuuluttamisesta ja vieraassa valtiossa konkurssista rekisteriin tehtävien merkintöjen tietoon saattamisesta (sopimuksen voimaantulolain 2 §). EU:n maksukyvyttömyysasetuksen mukaan pesäinhoitaja voi vaatia, että toisessa jäsenvaltiossa julkaistaan kuulutus konkurssin aloittamispäätöksestä ja tarvittaessa pesäinhoitajan määräämistä koskevasta päätöksestä siellä voimassa olevien julkaisemista koskevien säännösten mukaisesti (21 artikla).

Nykyisin kuulutuksen sisältöä koskee konkurssisäännön 19 §. Ehdotuksen 3 *momentin* mukaan kuulutuksen sisällöstä säädetään oikeusministeriön asetuksella. Tarkoitus on, että kuulutuksesta kävisivät edelleen ilmi ainakin velallista koskevat tiedot, konkurssin alkamisajankohta, konkurssituomioistuinta ja pesäinhoitajaa koskevat tiedot, valvontapäivä ja tiedot valvonnan laiminlyönnin seuraamuksista sekä tieto siitä, millä edellytyksillä valvonta voidaan jättää toimittamatta. Yrityksen saneerauksesta tehtäisiin samansisältöinen ilmoitus kuin konkurssisäännön 19 §:n 3 momentissa säädetään. Lisäksi kuulutuksessa on tarkoitus antaa tieto siitä, että konkurssin lakkaamisesta raukeamisen tai muun syyn vuoksi kuulutetaan erikseen ja että lakkaamisen vuoksi konkurssivalvonta ei ole tarpeen. Tässä yhteydessä voidaan tuoda esiin, että tällöin pesäinhoitajalle jo toimitettuja valvonta-asiakirjoja ei palauteta velkojalle.

2 §. *Konkurssin alkamisesta ilmoittaminen.* Pykälän 1 *momentissa* on säännökset siitä, kenelle tuomioistuimen on ilmoitettava erikseen konkurssiin asettamista koskevassa asiassa antamastaan päätöksestä. Vastaavat säännökset sisältyvät konkurssisäännön 9 §:n 3 momenttiin (1027/1993).

Ilmoitus on aina tehtävä velalliselle ja hakijana olevalle velkojalle. Lisäksi päätöksestä on ilmoitettava kaikille niille velkojille, joita on kuultu asiassa. Ilmoitusvelvollisuus koskee sekä päätöstä, jolla hakemus on hyväksytty että päätöstä, jolla hakemus on hylätty tai jätetty tutkimatta. Jos velallinen asetetaan konkurssiin, päätöksestä on ilmoitettava erikseen pesäinhoitajalle. Säännös syrjäyttää hakemusasioista annetut säännökset päätöksen antamispäivän ilmoittamisesta asianosaisille.

Pykälän mukaan ilmoitus on tehtävä tarkoitukseen sopivalla tavalla, millä viitataan siihen, että asian luonne huomioon ottaen tiedoksianto tulisi toimittaa käyttäen nopeinta mahdollista tiedoksiantotapaa. Postitse tapahtuvaa tiedoksiantoa ei voi yleensä pitää tarkoitukseen soveltuvana tapana. Ainakin velalliselle ja pesäinhoitajalle ilmoitus konkurssin alkamisesta tulisi tehdä puhelimitse, jotta he saavat siitä tiedon välittömästi. Tällöin on kuitenkin syytä viipymättä lähettää päätös vielä postitse tai telekopiona. Pesäinhoitajalle tulisi yleensä puhelimitse tehtävän ilmoituksen lisäksi lähettää heti telekopiona määräyskirja. Usein myös velkojat ilmoittavat sellaiset yhteystiedot, että ilmoitus voidaan tehdä sähköpostitse tai telekopiona.

Muulla lainsäädännössä on lisäksi useita tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuutta koskevia säännöksiä. Tuomioistuimen on ilmoitettava rekisteriviranomaiselle

kaupparekisteriin merkityn elinkeinonharjoittajan konkurssista (kaupparekisterilaki, 129/1979, 19 §) patentti- ja rekisterihallitukselle yhdistyksen (yhdistyslaki, 503/1989, 60 §, 1177/1994) ja säätiön (säätiölaki 109/1930, 22 §:n 2 momentti, 1172/1994) konkurssista, sosiaali- ja terveysministeriölle vakuutusyhtiöiden ja -yhdistysten konkurssista (vakuutusyhdistyslaki, 1250/1987, 13 luvun 21 §:n 2 momentti, 340/2000, vakuutusyhtiölaki 1062/1979, 15 luvun 21 §:n 2 momentti, laki ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa, 635/1989, 32 § ja laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä, 398/1995, 8 luvun 52 §:n 4 momentti) sekä vakuutusvalvontavirastolle työttömyyskassan konkurssista (työttömyyskassalaki, 603/1984, 41 §:n 2 momentti).

Pesänhoitajan velvollisuudesta tehdä ilmoituksia konkurssin alkamisesta säädetään 2 *momentissa*. Pesänhoitajan on toimitettava konkurssin alkamisesta julkaistava kuulutus tiedoksi velkojille. Varsinkaan velkoja-aloitteisessa konkurssissa velallisen veloista ei vielä ole kattavaa tietoa, joten välittömästi konkurssin alkamisen jälkeen tieto voidaan yleensä toimittaa vain osalle velkojista. Pesäluettelon valmistumisen jälkeen tieto konkurssista on toimitettava muillekin velkojille. Tiedoksiantotavasta säädetään 5 §:ssä.

Säännöksessä viitataan siihen, että pesänhoitajalle kuuluvasta muusta ilmoitusvelvollisuudesta säädetään oikeusministeriön asetuksella. Ilmoitusvelvollisuudesta säädetään asetuksessa konkurssiasioista tehtävistä ilmoituksista (959/1994), jota oikeusministeriön asetuksella on tarkoitus on uuden lain voimaantulon yhteydessä tarkistaa.

EU:n maksukyvyttömyysasetuksen 40 artiklassa on säännökset siitä, mitä tietoja konkurssin alkamisesta on annettava niille velkojille, joiden asuinpaikka tai kotipaikka taikka sääntömääräinen kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa.

Pykälässä tarkoitetut ilmoitukset on tehtävä myös, kun konkurssiin asettamisesta on päätetty muutoksenhakutuomioistuimessa.

3 §. *Kuulutus ja ilmoitukset julkisselvityksestä sekä konkurssin päättymisestä eräissä tapauksissa.* Pykälässä on säännökset kuulutuksista ja ilmoituksista konkurssimenettelyssä tapahtuneiden muutosten johdosta. Tarpeellisena on pidetty sitä, että velkojilla on mahdollisuus saada tieto tällaisista muutoksista samaan tapaan kuin konkurssin alkamisesta.

Kuulutus on 1 *momentin* mukaan julkaistava aina, kun konkurssi lakkaa muutoin kuin lopputilityksen hyväksymiseen. Lisäksi kuulutus on julkaistava, jos konkurssi jatkuu julkisselvityksenä tai jos julkisselvityksestä siirrytään takaisin velkojainhallintoon.

Kuulutuksen julkaiseminen kuuluu myös pykälässä tarkoitetuissa tilanteissa tuomioistuimen tehtäviin. Kuulutus on julkaistava, kun konkurssi peruutetaan (7 luvun 13 §), konkurssi raukeaa (10 luvun 1 §), konkurssi jatkuu julkisselvityksenä (10 luvun 8 §), konkurssipesän hallinto palautetaan (10 luvun 12 §) tai konkurssimenettely päättyy sovinnon vahvistamiseen (20 luvun 3 §). Kuulutus on julkaistava viivytyksettä virallisessa lehdessä. Kuulutuksen sisällöstä on tarkoitus säätää tarkemmin oikeusministeriön asetuksella.

Pykälän 2 *momentin* mukaan tuomioistuimen on ilmoitettava konkurssin peruuttamisesta samoille tahoille kuin konkurssin alkamisesta 2 §:n 1 *momentin* mukaan. Ilmoitus on siten tehtävä velalliselle, pesähoitajalle, konkurssihakemuksen tehneelle velkojalle ja niille velkojille, joita on kuultu asiassa.

Kun konkurssi lakkaa muun syyn kuin peruuttamisen vuoksi, ilmoitusten tekeminen kuuluu pesähoitajan tai julkisselvittäjän tehtäviin. Tuomioistuin määrää, kenelle asiasta on ilmoitettava. Julkisselvityksestä ja konkurssipesän hallinnon palauttamisesta ilmoittaminen kuuluu julkisselvittäjälle. Se, missä määrin yksilöllisiä ilmoituksia on tarpeen tehdä, joudutaan harkitsemaan tapauskohtaisesti. Velalliselle päätöksestä tulisi kuitenkin ilmoittaa aina. Esimerkiksi velkojainhallinnon palauttaminen on yleensä syytä saattaa erikseen velkojien tietoon. Konkurssin raukeamista koskeva esitys on tullut jo ennen tuomioistuin käsittelyä ainakin suurimpien velkojien tietoon, jolloin erillisen ilmoituksen tekeminen päätöksestä ei yleensä ole tarpeen.

Pesähoitajan tai julkisselvittäjän tehtävänä on toimittaa tieto pykälässä tarkoitetuista tuomioistuimen päätöksistä niille viranomaisille ja yhteisöille, joille on ilmoitettu konkurssin alkamisesta. Pykälässä viitataan tältä osin oikeusministeriön asetukseen.

4 §. *Konkurssiasioden rekisteri.* Nykyisin oikeusrekisterikeskus ylläpitää konkurssi- ja yrityssaneerausasioista rekisteriä, johon merkittävät tiedot toimittaa tuomioistuin. Rekisterin ylläpitoon ja tietosisältöön ei ehdoteta muutoksia. Sen sijaan lakiin ehdotetaan otettavaksi eräitä nykyisin asetukseen sisältyviä säännöksiä, jotka koskevat tietojen poistamista rekisteristä.

Rekisterin käyttötarkoitus käy ilmi 1 *momentista*. Rekisteriä pidetään yllä konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden käsittelyä ja seuranta varten. Momentissa viitataan rekisterin tietosisältöä lähemmin sääntelevään asetukseen (958/1994). Tiedot rekisteriin merkitsee konkurssiasiaa käsittelevä tuomioistuin.

Pykälän 2 *momenttiin* sisältyvät säännökset rekisterin julkisuudesta. Lähtökohtana on, että tietojen julkisuus määräytyy viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) säännösten mukaan. Se on yleislaki, jonka periaatteita täydentävät erityislakien säännökset. Lain keskeisenä periaatteena on, että asiakirjat ovat julkisia, jollei laissa erikseen toisin säädetä. Tietojen saamiseen on kuitenkin säädetty eräitä välttämättömiä rajoituksia yleisen ja yksityisen edun suojaamiseksi. Konkurssiasioden rekisterin julkisuutta koskevat säännökset ovat näiden periaatteiden mukaisia.

Konkurssirekisterin julkisista tiedoista saa jokainen tiedon sekä pyynnöstä otteita ja todistuksia. Konkurssirekisteristä voidaan luovuttaa tietoja myös sähköisessä muodossa sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 *momentissa* säädetään. Sen mukaan tietoja saa luovuttaa sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Mahdollisuus tietojen luovuttamiseen sähköisesti konkurssirekisteristä olisi siis yleinen, mutta luonnollisten henkilöiden osalta tietojensaantiin liittyisi rajoituksia. Konkurssirekisteristä luonnollista henkilöä koskevia tietoja voitaisiin luovuttaa sähköisesti vain luoton harkintaa ja valvontaa varten tai muuta niihin verrattavaa hyväksyttävää tarkoitusta varten.

Pykälän 3 *momenttiin* sisältyvät rekisteritietojen poistamista koskevat säännökset. Säännökset vastaavat julkisselvityksestä aiheutuvaa lisäystä lukuunottamatta sisällöltään konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun asetuksen 4 §:n 1 momenttia. Tieto konkurssihakemuksesta on poistettava kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun hakemus on hylätty, jätetty tutkimatta tai sillensä taikka peruutettu. Konkurssista, jossa on vahvistettu jakoluettelo, tieto säilyy rekisterissä kymmenen vuoden ajan. Jos konkurssi on määrätty jatkumaan julkisselvityksenä, tiedot poistetaan kymmenen vuoden kuluttua julkisselvitykseen siirtymisestä. Merkitystä ei ole sillä, onko julkisselvityksessä vahvistettu jakoluettelo. Jos konkurssiasian käsittely päättyy tuomioistuimessa muusta syystä, tieto konkurssista poistetaan rekisteristä kolmen vuoden kuluttua päättymisestä. Muu syy on esimerkiksi konkurssin raukeaminen tai sovinnon vahvistaminen.

5 §. *Tiedoksiantotapa.* Pykälään sisältyvät säännökset pesäinhoitajan sekä velallisen ja velkojen käytettävissä olevista tiedoksiantotavoista.

Pykälän 1 *momentin* mukaan pesäinhoitajan on käytettävä tarkoituksenmukaista tiedoksiantotapaa toimittaessaan laissa säädettyjä tiedoksiantoja velalliselle ja velkojille. Pesäinhoitaja voi aina käyttää postitse, sähköpostitse ja telekopiona tapahtuvaa tiedoksiantoa. Hyvään pesäinhoitotapaan tosin kuuluu, että pesäinhoitaja käyttää mahdollisuuksien mukaan sitä tiedoksiantotapaa, jota velallinen tai velkoja on pyytänyt käyttämään.

Ehdotuksen 4 luvun 5 §:n 3 momentin mukaan velallisen on ilmoitettava pesäinhoitajalle yhteystietonsa. Velkojan on puolestaan 11 luvun 11 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaan valvontakirjelmässään ilmoitettava yhteystiedot. Pesäinhoitaja voi aina käyttää velallisen tai velkojan pesäinhoitajalle ilmoittamaa osoitetta. Pykälän mukaan pesäinhoitaja saa kuitenkin käyttää velallisen tai velkojan myöhemmin maistraatille ilmoittamaa osoitetta. Säännös ei tarkoita sitä, että pesäinhoitajan tulisi ilman syytä tarkistaa, ovatko ilmoitetut osoitetiedot edelleen voimassa, vaan velkojen ja velallisen tulisi ilmoittaa pesäinhoitajalle muutoksista. Jos kuitenkin pesäinhoitajan tiedossa on, että velallinen tai velkoja on muuttanut ilmoittamatta uutta osoitettaan pesäinhoitajalle, tulisi yleensä käyttää maistraatista ilmi käyvää osoitetta.

Pesäinhoitaja voi tehdä tiedoksiannot myös puhelimitse, jollei kirjallinen menettely ole asian laadun vuoksi tarpeen. Jos esimerkiksi velkojen päätös on syntynyt kannan ilmaisemisen perusteella, pesäinhoitaja voi ilmoittaa päätöksestä puhelimitse niille velkojille, jotka ovat kannattaneet päätöstä. Päätöstä vastustaneille ilmoitus on syytä tehdä momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuja tiedoksiantotapoja käyttäen, koska määräaika päätöksen moittimiseen lasketaan pesäinhoitajan ilmoituksesta ja pesäinhoitajan on tarvittaessa pystyttävä esittämään selvitys tiedoksiannon ajankohdasta.

Pykälän 2 *momentti* koskee lausumien ja ilmoitusten toimittamista pesäinhoitajalle. Velallinen ja velkojat voivat käyttää samoja tiedoksiantotapoja kuin pesäinhoitajakin. Jos kuitenkin pesäinhoitaja on edellyttänyt käytettävän määrättyä tapaa, velallisen ja velkojan on niin meneteltävä. Jos pesäinhoitaja pyytää esimerkiksi velkojaa toimittamaan puhelimesta ilmoittamansa lausuman kirjallisena, velkojan on toimittava näin, jotta pesäinhoitaja olisi velvollinen ottamaan lausuman huomioon. Valvontakirjelman muodosta ja toimittamisesta säädetään erikseen, minkä vuoksi säännöksessä viitataan 11 luvun asianomaiseen pykälään (11 §).

6 §. *Tietojenvälitysjärjestelmä ja sen käyttötarkoitus.* Tarkoitus on, että konkurssesja varten luotaisiin erityinen tietojenvälitysjärjestelmä. Järjestelmällä pyritään edistämään konkurssin yleisiä tavoitteita eli tehokkuutta, taloudellisuutta ja joutuisuutta. Tietojenvälitysjärjestelmää koskevat säännökset ehdotetaan tulemaan voimaan myöhemmin oikeusministeriön asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tietojenvälitysjärjestelmä lisää sähköisen asioinnin mahdollisuuksia pesähoitajan ja asianosaisten välillä. Järjestelmän yhtenä keskeisenä tavoitteena on velallisen ja velkojen oikeusturvan parantaminen pesän hallinnossa ja täytäntöönpanossa. Velallisille ja velkojille tietojenvälitysjärjestelmä antaa keinon aiempaa tehokkaammin seurata ja valvoa konkurssimenettelyn vaiheita sekä pesähoitajan toimintaa. Erityisesti järjestelmällä pyritään parantamaan konkurssiasiamiehen mahdollisuuksia valvoa konkurssipesien hallintoa.

Tietojenvälitysjärjestelmää voidaan käyttää hyväksi menettelyn keskeisissä vaiheissa, esimerkiksi saatavien selvittämisessä ja päätöksenteossa. Järjestelmän käyttöönoton tarvetta korostaa se, että laissa on laajennettu nykyisestä pesähoitajan selontekovelvollisuutta. Lakia valmisteltaessa on ennakoitu, että pesähoitaja voi järjestelmää hyväksi käyttäen toimittaa tietoja suurimmalle osalle velkojista.

Järjestelmän ylläpito on luonteeltaan viranomaiselle kuuluva tehtävä. Ehdotuksessa on päädytty siihen, että järjestelmän ylläpito on konkurssiasiamiehen tehtävä. Tämä on perusteltua ennen kaikkea sen vuoksi, että järjestelmä palvelee konkurssiasiamiehen toimistoa konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain mukaisten tehtävien täyttämässä. Säännös tästä sisältyy pykälän *1 momenttiin*. Säännöksestä käy myös ilmi, että järjestelmä perustuisi sähköiseen tiedonsiirtoon. Se toimisi internet-pohjaisena, jolloin käyttö edellyttäisi tarvittavan liittymän hallintaa.

Pykälän *2 momentin* mukaan konkurssiasiamiehellä on oikeus käyttää kaikkia tietojenvälitysjärjestelmään sisältyviä tietoja laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi. Konkurssiasiamies voi järjestelmän avulla seurata esimerkiksi konkurssimenettelyn etenemistä, velkojainkokousten pitämistä sekä pesähoitajan vuosiselontekojen antamista ja sisältöä. Järjestelmä helpottaa myös puuttumista pesänselvityksen pitkittymiseen. Järjestelmän käytöstä erilaisten selvitysten ja tutkimusten tekemiseen on myös saatavissa valvontatehtävien kannalta hyödyllistä tietoa.

7 §. *Tietojenvälitysjärjestelmään liittyminen ja sen vaikutukset.* Pykälään sisältyvät säännökset tietojenvälitysjärjestelmään liittymisestä ja siitä, mikä vaikutus järjestelmään liittymisellä on konkurssimenettelyssä.

Pykälän *1 momentin* mukaan jokaisen konkurssipesän on liitettävä tietojenvälitysjärjestelmään. Liittymisvelvollisuus syntyy heti konkurssiin asettamisella. Liittymisestä huolehtiminen kuuluu pesähoitajan tehtäviin. Siitä, miten liittyminen käytännössä tapahtuu, säädettäisiin lähemmin asetuksella.

Pykälän *2 momentin* mukaan velkoja ja velallinen voivat liittyä tietojenvälitysjärjestelmään ilmoittamalla asiasta pesähoitajalle. Samalla on ositettava, että liittyyllä on tarpeellinen tekninen valmius ottaa järjestelmästä vastaan tietoja ja, jos

liittyjä niin haluaa, myös itse toimittaa vastaavasti tietoja pesähoitajalle. Liittyminen ei olisi pakollista muille kuin konkurssipesälle.

Järjestelmään liittymisen keskeinen merkitys on siinä, että pesähoitaja voi täyttää tietojenanto- ja asiakirjojen toimitusvelvollisuutensa tallettamalla asiakirjat järjestelmään siihen liittyneiden velkojen ja velallisen saataville. Velkoja ja velallinen voivat puolestaan käyttää samaa tiedoksiantotapaa toimittaessaan asiakirjoja pesähoitajalle. Ehdotetussa laissa on pyritty siihen, että konkurssia koskevia asiakirjoja toimitettaisiin vain niille velkojille, jotka ovat pesän hoidosta ja hallinnosta kiinnostuneita. Tällä voidaan helpottaa pesähoitajan työtä ja vähentää asiakirjojen kopiointia ja postitusta. Tietojenvälitysjärjestelmään liittyjä saa kuitenkin kaikki asianomaista konkurssia koskevat asiakirjat käyttöönsä ilman eri pyyntöä. Tämä puolestaan helpottaa erityisesti sellaisten velkojen työtä, jotka ovat mukana useissa konkurssissa samanaikaisesti. Myös työn organisoinnin ja asiakirjojen arkistoinnin kannalta tällaisen järjestelmän käyttöönotto on merkittävä parannus nykyiseen.

Käytännössä tietojensaanti järjestelmästä turvattaisiin siten, että pesähoitaja antaa velalliselle salasanan, jolla velallinen pääsee järjestelmään. Luotonantajilla ja muilla usein konkurssivelkojina olevilla voisi olla järjestelmään pääsyyn oikeuttava salasana, jolla pesähoitaja oikeuttaisi velkojan pääsemään järjestelmän sitä konkurssia koskeviin tietoihin, jossa velkoja on konkurssivelkojan asemassa.

Järjestelmään liittyneen velkojan tai velallisen ei tarvitse oma-aloitteisesti tarkistaa, onko järjestelmään toimitettu uusia asiakirjoja, vaan pesähoitajan on ilmoitettava asiakirjan toimittamisesta järjestelmään 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua tiedoksiantotapaa käyttäen. Vastaavasti pesähoitajalle on tehtävä erikseen ilmoitus, kun velallinen tai velkoja toimittaa järjestelmään asiakirjan. Esimerkiksi pesähoitaja voi toimittaa kutsun velkojainkokoukseen sähköpostitse tai puhelimitse ja ilmoittaa samalla, että kokoukseen liittyvä asiakirja-aineisto on saatavissa tietojenvälitysjärjestelmästä.

Pykälän 3 momentin nojalla tietojenvälitysjärjestelmässä vastaanottajan katsotaan saaneen asiakirjan sitä päivää seuraavana arkipäivänä, jona ilmoitus asiakirjan tallettamisesta järjestelmään on toimitettu vastaanottajalle. Tämä oletamus voidaan kuitenkin kumota vastanäytöllä.

8 §. *Tietojen toimittaminen tietojenvälitysjärjestelmään.* Pykälässä säädetään siitä, mitä asiakirjoja pesähoitajan on talletettava tietojenvälitysjärjestelmään. Pesähoitaja voi toimittaa järjestelmään muitakin kuin tässä tarkoitettuja asiakirjoja.

Tarkoituksena on, että velallinen ja velkojat voivat tietojenvälitysjärjestelmän avulla seurata ja valvoa konkurssimenettelyn vaiheita sekä pesähoitajan toimintaa. Sen vuoksi järjestelmään tulisi sisältyä mahdollisimman kattavasti konkurssimenettelyn eri vaiheisiin liittyvät asiakirjat. Pykälän mukaan pesähoitajan on tallennettava tietojenvälitysjärjestelmään pesäluettelo (9 luvun 1 §), velallisselvitys (9 luvun 2 §), jakoluetteloehdotus (12 luvun 1 §), vahvistettu jakoluettelo (12 luvun 14 §) sekä konkurssipesän hallinnon hoitamiseen liittyvät asiakirjat. Konkurssipesän hallinnon hoitamiseen liittyvillä asiakirjoilla tarkoitetaan muun muassa vuosiselontekoa (13 luvun 14 §) ja muita tietoja pesästä ja sen hoidosta. Sillä tarkoitetaan myös

velkojainkokousten esityslistoja ja pöytäkirjoja sekä 13 luvun 13 §:n 2 momentissa tarkoitetussa menettelyssä tehtyjä päätöksiä.

9 §. *Tietojen salassapito ja luovuttaminen.* Tietojenvälitysjärjestelmä on tarkoitettu vain konkurssiasiamiehen sekä kunkin konkurssipesän pesähoitajan ja järjestelmään liittyneiden velallisen ja velkojen käyttöön. Yleisöllä ei olisi oikeutta saada järjestelmästä asiakirjoja tai muita tietoja. Niinpä pykälän 1 momentista käy ilmi, että järjestelmään tallennetut tiedot ovat lähtökohtaisesti salassapidettäviä. Poikkeusta tähän lähtökohtaan merkitsee 3 momentin säännös sekä 10 §:ään otetut selventävät säännökset pesähoitajan, velkojen ja velallisen oikeudesta järjestelmään tallennettujen tietojen käyttöön.

Pykälän 2 momentista käy ilmi, että järjestelmään talletettuihin tietoihin ei sovelleta, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään. Vaikka järjestelmää ylläpitää ja käyttää viranomainen, tämä ei siis tulisi sovellettavaksi. Säännöksessä viitataan kuitenkin eräisiin sen säännöksiin, jotka koskisivat konkurssiasiamiehen palveluksessa olevia henkilöitä. Säännökset koskevat vaitiolovelvollisuutta ja hyväksikäyttökieltoa sekä näiden rikkomisesta määrättävää rangaistusta.

Pykälän 3 momentista käy ilmi, että tietojenvälitysjärjestelmään tallennetut tiedot voivat olla myös julkisia. Säännöksestä käy ilmi, että järjestelmää koskevat säännökset eivät vaikuta tuomioistuimen, konkurssiasiamiehen tai muun viranomaisen käsittelemään asiaan liittyvien konkurssia koskevien asiakirjojen julkisuuteen. Lisäksi konkurssiasiamiehen on liitettävä käsittelemäänsä asiaan sellainen tietojenvälitysjärjestelmästä saatu tieto, joka on vaikuttanut asian vireilletuloon tai ratkaisuun.

10 §. *Tietojenvälitysjärjestelmän käyttö.* Edellä 6 §:n 2 momentissa säädetään konkurssiasiamiehen oikeudesta tietojenvälitysjärjestelmään tallennettujen tietojen käyttöön. Tässä pykälässä säädetään pesähoitajan ja velallisen sekä velkojen oikeudesta käyttää tietoja.

Pesähoitaja saa 1 momentin nojalla käyttää vain niitä järjestelmään tallennettuja asiakirjoja, jotka koskevat hänen hoidossaan olevaa konkurssipesää. Pääosin asiakirjat ovat pesähoitajan itsensä laatimia tai hänelle osoitettuja asiakirjoja, mutta säännöstä on selkeyden vuoksi pidetty kuitenkin tarpeellisena.

Pykälän 2 momentin nojalla velkoja ja velallinen, joka on liittynyt tietojenvälitysjärjestelmään, saa järjestelmästä siihen konkurssiin liittyviä tietoja, jossa velallinen ja velkoja ovat asianosaisia. Säännöksessä viitataan 4 luvun 2 §:ään, jonka mukaan pesähoitaja voi rajoittaa velallisen tietojensaantioikeutta, jos rajoitusta voidaan pitää välttämättömänä pesän tai sivullisen oikeuden turvaamiseksi taikka muun erityisen syyn vuoksi. Velallinen ei tällöin voi saada asiakirjoja konkurssiasiamieheltäkään.

10 §. *Tarkemmat määräykset tietojenvälitysjärjestelmästä.* Pykälän mukaan tarkempia määräyksiä tietojenvälitysjärjestelmän ylläpidosta, sisällöstä ja käytöstä sekä siihen liittymisestä annetaan oikeusministeriön asetuksella.

22 luku. Erinäisiä säännöksiä

1 §. *Laaja konkurssipesä.* Laissa on eräitä säännöksiä, jotka koskevat laajaa konkurssipesää. Laajaa konkurssipesää koskevat erityissäännökset liittyvät etupäässä sellaisiin konkurssipesiin, joissa erilaisten pesänselvitys- ja hallintotoimien määrä on huomattava. Säännökset koskevat jakoluettelohdotuksen määräpäivää (11 luvun 2 §:n 1 momentti), velkojatoimikunnan asettamista (13 luvun 15 § 1 ja 2 momentti) ja konkurssipesän tilintarkastusta (15 luvun 1 § 2 momentti).

Pykälään sisältyy laajan konkurssipesän pesän määritelmä. Laajan konkurssipesän käsitettä ei ole tarkoituksenmukaista määrittää pelkästään esimerkiksi pesään kuuluvan varallisuuden määrällä, sillä pesän varallisuus saattaa koostua esimerkiksi yhdestä arvokkaasta kiinteistöstä, mutta velallisen liiketoiminta on voinut olla vähäistä. Myöskään velkojien määrä ei ole tarkoituksenmukainen kriteeri, koska pesässä voi olla hyvin paljon velkojia, joiden saatavat ovat määrällisesti pieniä. Ehdotetun pykälän sisältö vastaakin tilintarkastuslain (936/1994) 11 §:n 2 momenttia (630/2001), jossa säädetään niistä edellytyksistä, joiden täytyessä tilintarkastajaksi voidaan valita vain hyväksytty tilintarkastaja. Kyseisessä lainkohdassa tarkoitettujen edellytysten täytyminen osoittaa velallisen harjoittaneen yleisesti ottaen siinä määrin laajaa liiketoimintaa, että esimerkiksi velkojatoimikunnan asettamiseen on perusteltu syy.

Konkurssipesää pidetään laajana, jos kaksi pykälässä mainituista kolmesta edellytyksestä täytyy konkurssin alkaessa. Edellytykset koskevat ensinnäkin taseen loppusummaa edellisen tilikauden tilinpäätöksen mukaan. Jos se ylittää 2 100 000 euroa, edellytys täyttyy. Toinen edellytys täyttyy, jos yhteisön tai säätiön liikevaihto tai sitä vastaava tuotto edelliseltä tilikaudelta on yli 4 200 000 euroa. Kolmantena edellytyksenä on se, että yhteisön tai säätiön palveluksessa on ollut edellisen tilikauden aikana keskimäärin yli 50 henkilöä.

23 luku. Voimaantulo

1 §. *Voimaantulo.* Pykälän 1 momentissa on lain voimaantulosäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kolmen kuukauden kuluttua sen vahvistamisesta. Konkursseja varten ehdotetun tiedonhallintajärjestelmän käyttöönotto vaatii kuitenkin enemmän aikaa. Ehdotuksen mukaan sitä koskevat 21 luvun 6-10 § tulisivat voimaan vasta myöhemmin oikeusministeriön asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Pykälän 2 momentilla kumotaan voimassa oleva konkurssisääntö siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

2 §. *Siirtymäsäännökset.* Ehdotettua lakia voidaan kokonaisuutena soveltaa, kun konkurssi alkaa lain voimaantulon jälkeen. Tämä käy ilmi 1 momentista.

Kahden lainsäädännön soveltaminen rinnakkain tuottaa käytännössä hankaluuksia erityisesti sen vuoksi, että konkurssipesien selvittäminen voi joskus kestää useita vuosia. Pesänhoitajalle olisi ongelmallista noudattaa eri menettelytapoja kahdessa samaan aikaan selvitettävänä olevassa konkurssissa. Voimassa oleva lainsäädäntö on myös useissa kohdin puutteellinen ja tulkinnanvarainen. Perusteltua onkin, että uuden lain säännöksiä ryhdytään soveltamaan mahdollisimman laajalti myös konkurssissa,

jotka ovat alkaneet ennen lain voimaantuloa. Tämä on lähtökohtana siirtymäsäännöksissä.

Pykälän 2 *momentin* nojalla konkurssin asettamisen edellytykset arvioitaisiin sen lainsäädännön perusteella, joka oli voimassa, kun hakemus tehtiin. Ennen lain voimaantuloa tehdystä hakemuksesta velallinen voitaisiin asettaa konkurssiin, jos siihen on edellytykset aikaisemman lain nojalla. Siirtymäaika jää lyhyeksi, koska konkurssihakemus on käsiteltävä kiireellisenä. Konkurssiin asettaminen voisi kuitenkin estyä uuden lain 2 luvun 2 §:n 2 momentin tai 4 §:n nojalla silloinkin, kun konkurssihakemus on tehty ennen lain voimaantuloa. Velallinen voi tosin nytkin torjua konkurssin asettamalla hyväksyttävän vakuuden, mutta ehdotetun 2 luvun 4 §:n käyttöala on hieman laajempi. Hyväksyttävänä ei voitaisi pitää sitä, että velallinen voitaisiin vielä uuden lain voimassa ollessa asettaa konkurssiin 2 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettusta vähäisestä saatavasta tai siitä huolimatta, että velkojalla on saatavastaan 2 luvun 4 §:ssä tarkoitettu vakuus.

Velallisen asemaa koskevia 4 luvun 7 sekä 9-12 §:n säännöksiä sovellettaisiin 3 *momentin* mukaan siitä riippumatta, milloin konkurssi on alkanut. Luvun 8 § koskee ennen konkurssin alkamista määrättäviä turvaamistoimia, joten se ei voi tulla sovellettavaksi, jos konkurssi on jo alkanut ennen lain voimaantuloa. Luvun 13 § koskee velallisen toimimiskelpoisuuden rajoituksia. Jos konkurssi on alkanut ennen lain voimaantuloa, sovelletaan tältä osin aikaisempaa lakia. Tämä merkitsee, että säännöksessä tarkoitettujen rajoitusten voimassaolo päättyy yleensä konkurssituomion antamiseen, jollei muuta ole säädetty.

Jos väliaikainen pesänhoitaja on määrätty ennen konkurssilain voimaantuloa, häneen sovelletaan 4 *momentin* mukaan aikaisemman lain säännöksiä. Tämä johtuu siitä, että tällaisessa konkurssissa määrätään varsinainen pesänhoitaja vasta velkojainkuulustelussa, jos konkurssi jatkuu. Muutoin pesänhoitajaan sovellettaisiin pääosin uuden lain säännöksiä, vaikka konkurssi on alkanut ennen lain voimaantuloa. Pesänhoitajan palkkion osalta uusia säännöksiä ei kuitenkaan noudatettaisi, jos pesänhoitaja on määrätty ennen lain voimaantuloa.

Kirjanpidon laiminlyönnistä voidaan 10 luvun 6 §:n nojalla vaatia korvausta konkurssipesälle kirjanpidosta vastuussa olevilta. Tätä säännöstä ei 5 *momentin* mukaan sovellettaisi, jos laiminlyönti on tapahtunut ennen lain voimaantuloa.

Pykälän 6 *momentin* nojalla konkurssi voitaisiin määrätä jatkumaan julkisselvityksenä riippumatta siitä, milloin konkurssi on alkanut. Tätä on pidetty tarpeellisena, jotta muuten raukeava tai erityistä tarkastamista vaativa pesä voitaisiin ottaa konkurssiasiamiehen toimesta selvitettyväksi.

Konkurssipesän hallintoa koskevia 13 luvun säännöksiä sovellettaisiin 7 *momentin* mukaan niihin toimenpiteisiin, jotka suoritetaan uuden lain voimaantulon jälkeen. Velkojen äänivalta määräytyisi kuitenkin aikaisemman lain mukaan, jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa. Velkojen ennen lain voimaantuloa pesänhoitajalle antama oikeus päätösvallan käyttöön olisi voimassa vuoden ajan lain voimaantulon jälkeen. Jollei päätöksessä tarkoitettua toimenpidettä ole tehty tuona aikana, pesänhoitajan on huolehdittava siitä, että asia otetaan uudelleen

velkojainkokouksessa tai muussa päätöksentekomenettelyssä käsiteltäväksi. Tällöin päätösvallan siirtoon sovelletaan ehdotetun konkurssilain säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa koolle kutsuttuun velkojainkokoukseen velkojainkokoukseen sovellettaisiin aikaisempia säännöksiä. Uuden lain säännöksiä sovellettaisiin 8 *momentin* mukaan, kun velkojainkokous kutsutaan koolle lain voimaantulon jälkeen.

Panttiomaisuudesta aiheutuvia kustannuksia koskevaa 16 luvun 7 §:ää ei 9 *momentin* mukaan sovellettaisi kustannuksiin, jotka ovat aiheutuneet ennen lain voimaantuloa. Tällä säännöksellä voi olla merkitystä lähinnä vain sellaisissa ennen vuonna 1993 toteutettua lainmuutosta alkaneissa konkurssipesissä, joissa on vielä realisoimatonta panttiomaisuutta. Näissä pesissä sovellettaisiin lakia, joka on ollut voimassa kustannusten syntyessä. Aikaisemmin voimassa olleen konkurssisäännön alkuperäisen 80 §:n mukaan pantin myyntihinnasta ei voitu kattaa niitä kuluja, jotka omaisuuden hoidosta tai myymisestä olivat aiheutuneet pesälle. Nyt ehdotettu 16 luvun 7 §:n 1 momentti vastaa asiallisesti konkurssisäännön 1.1.1993 voimaan tullutta 80 §:ää (1585/1992), joten konkurssipesällä on sama oikeus saada kustannuksensa panttiomaisuuden myyntihinnasta riippumatta siitä kumman lain aikana kustannukset ovat syntyneet.

Panttivelkojalle syntyneiden kustannusten osalta 16 luvun 2 momenttiin sisältyy säännös, jonka nojalla panttivelkojalla on sama oikeus kuin konkurssipesällä saada korvaus kustannuksista panttiomaisuuden myyntihinnasta, jos konkurssipesä on antanut panttivelkojan tehtäväksi huolehtia omaisuudesta. Säännös on uusi. Ennen lain voimaantuloa syntyneitä kustannuksia ei voida pantin myyntihinnasta korvata panttivelkojalle, vaikka panttivelkoja olisi omaisuudesta huolehtinut. Pesän mahdollinen korvausvelvollisuus määräytyy velkojan ja pesän sopimuksen nojalla.

Konkurssin alkamisajankohdasta riippumatta konkurssin päättymisessä noudatettaisiin 10 *momentin* nojalla lain voimaantulon jälkeen 18 luvun lopputilitystä koskevia säännöksiä. Samaa lukuun sisältyviä jälkiselvitystä koskevia säännöksiä noudatettaisiin myös kaikissa lopputilityksen hyväksymiseen päättyneissä konkurssissa.

Vahingonkorvausvelvollisuutta koskevia 19 luvun säännöksiä sovellettaisiin 11 *momentin* nojalla vahinkoihin, jotka on aiheutettu lain voimaantulon jälkeen.

Konkurssi voitaisiin 12 *momentin* nojalla päättää 20 luvussa tarkoitettuun sovinnon vahvistamiseen, vaikka konkurssi olisi alkanut ennen lain voimaantuloa. Sovinnon vahvistaminen edellyttää velkojien enemmistön suostumusta ja sovinnon on tuotettava sitä vastustaneille velkojille sama jako-osuus kuin minkä velkojat olisivat saaneet konkurssissa. Menettely ei siten heikennä velkojien asemaa.

3 §. *Viittaussäännökset.* Lainsäädännössä on lukuisia viittauksia konkurssisääntöön tai yleisemmin konkurssiin. Näiden lainkohtien muuttaminen tässä yhteydessä ei olisi kaikin osin tarkoituksenmukaista.

Kun muualla laissa viitataan konkurssisääntöön tai muuhun tällä lailla kumottavaan säännökseen, pykälän 1 *momentin* mukaan sovellettavaksi tulee viitatus säännöksen asemesta vastaava tämän lain säännös.

Se, mitä muualla lainsäädännössä säädetään konkurssipesän uskotusta miehestä tai toimitsijamiehestä, koskee *2 momentin* mukaan konkurssilaissa tarkoitettua pesänhoitajaa.

Muualla lainsäädännössä olevat säännökset konkurssin paikalletulopäivästä koskevat *3 momentin* mukaan tässä laissa tarkoitettua valvonnan määräpäivää.

1.2. Laki takaisinsaannista konkurssipesään

23 §. *Takaisinsaannin vaatiminen.* Pykälän *1 momenttia* ehdotetaan tarkistettavaksi niin, että siinä mainitaan takaisinsaannin vaatijana uskotun miehen ja toimitsijamiehen sijasta pesänhoitaja.

Konkurssilain nojalla saatava voidaan eräin edellytyksin ottaa huomioon ilman valvontaa, minkä vuoksi pykälän 1 momenttia on tarkistettu myös niin, että saatavan valvoneeseen velkojaan rinnastetaan velkoja, jonka saatava on muuten otettu huomioon jakoluettelossa.

Tuomioistuimen toimivalta määräytyy oikeudenkäymiskaaren yleisten oikeuspaikkaa koskevien säännösten mukaan. Jo konkurssioikeuden kehittämiskomitea (komiteanmietintö 37/1978) puolsi mietinnössään konkurssiforumiä takaisinsaantiasioiden oikeuspaikkana. Tätä pidettiin tarpeellisena prosessitaloudellisista syistä ja sen arvioitiin olevan omiaan helpottamaan konkurssituomarin työtä saman konkurssimenettelyn kaikenpuolisessa arvioinnissa. Oikeuspaikkakysymystä harkittiin myös takaisinsaantilainsäädännön uudistamista valmisteltaessa. Tällöin katsottiin, että takaisinsaantikanteiden oikeuspaikka oli ratkaistava silmälläpitäen muitakin konkurssiin liittyviä juttuja kuin takaisinsaantikanteita. Asiaa ei pidetty niin kiireellisenä, että siitä olisi säädettävä ennen konkurssilainsäädännön muiden osin uudistamista (HE 102/1990 vp, s. 26).

Esitystä valmisteltaessa on päädytty siihen, että takaisinsaantikanteiden oikeuspaikkana tulisi vastaajan yleisen oikeuspaikan vaihtoehtona olla konkurssituomioistuin. Tähän ehdotukseen on päädytty lähinnä tarkoituksenmukaisuussyistä. Takaisinsaantiasiassa vastaajina ovat tyypillisesti verottaja, pankit, eläkelaitokset ja velallisen läheiset sekä todistajina vastaajien palveluksessa olevat henkilöt. Merkittävä osa takaisinsaantiasiassa kuultavista henkilöistä on usein samalta paikkakunnalta kuin missä velallinen on toiminut. Todistajina tai kuultavina voivat lisäksi toimia muun muassa velallisen kirjanpitäjä tai tilintarkastaja, erikoistilintarkastaja sekä velallisyhteisön hallituksen tai muun toimielimen jäsenet samoin kuin velallisyhteisön työntekijät. Myös nämä henkilöt ovat useimmiten samalta seudulta kuin velallinen ja sen vuoksi konkurssituomioistuin on heille etäisyytensä ja liikenneyhteyksien puolesta yleensä halvin ja vähiten vievä forum. Keskittämällä takaisinsaantiasiat konkurssituomioistuimeen voidaan edistää yhtenäistä ratkaisukäytäntöä ja saada aikaan kustannussäästöjä esimerkiksi silloin, kun konkurssipesä ajaa useita samantyyppisiä kanteita, joissa on ratkaistavana samoja oikeuskysymyksiä ja joissa myös näyttö on sama. Asiat voidaan ratkaista samaan aikaan ja muutoksenhakukin ohjautuu samaan hovioikeuteen. Asioiden käsittelyllä samassa tuomioistuimessa voidaan myös säästää kustannuksia, kun samaa henkilötodistelua ja muuta näyttöä ei tarvitse esittää useaan otteeseen. Konkurssipesän kustannusten

kannalta merkitystä on luonnollisesti sillä, että pesänhoitaja ei joudu matkustamaan eri tuomioistuimiin. Toisaalta matkakustannuksia aiheutuu tällöin yleensä vastaajille.

Konkurssituomioistuinta ei kuitenkaan esitetä yksinomaiseksi oikeuspaikaksi vaan oikeudenkäymiskaaren 10 luvun oikeuspaikkasäännökset ovat *2 momentin* mukaan edelleen sovellettavissa ja kantajan, siis tavallisesti konkurssipesän valittavissa. Esimerkiksi tilanteessa, jossa kysymyksessä on vain yksittäinen takaisinsaantiasia, asiaa ei ole järkevää käsitellä konkurssituomioistuimessa, jos siitä aiheutuu asianosaisille kustannuksia ja muuta haittaa eivätkä todisteluun liittyvät seikatkaan puolla asian käsittelyä velallisen toimialueella.

Konkurssituomioistuimen vaihtoehtona säännöksessä viitataan oikeudenkäymiskaaren 10 luvussa säädettyyn oikeuspaikkaan. Näin esimerkiksi kiinteistöä koskevan takaisinsaantikanteen vaihtoehtoisena oikeuspaikkana on kiinteistöforum.

Pykälän *3 momenttiin* on tehty 1 momenttia vastaavat tarkistukset korvaamalla uskotut miehet ja toimitsijamiehet sanalla pesänhoitaja.

24 §. *Kanteen vireillepano.* Pykälän *2 momentissa* mainitaan pesänhoitaja uskotun miehen ja toimitsijamiehen sijasta.

25 §. *Jälkivalvonta.* Pykälään sisältyvät säännökset takaisinsaantivastaajan oikeudesta valvoa takaisinsaannin perusteella syntynyt saatavansa konkurssissa sekä oikeudesta vähentää jako-osuutensa palautettavasta määrästä. Valvonnasta ja jako-osuuden vähentämisestä sisältyvät säännökset konkurssilain 11 luvun 16 §:n 2 momenttiin, 12 luvun 16 §:n 2 momenttiin ja 17 luvun 8 §:ään. Pykälää ehdotetaan sen vuoksi muutettavaksi niin, että siinä viitataan konkurssilain mainittuihin säännöksiin.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset. Säännöksen 1 momentissa on tavanomainen säännös lain voimaantuloajasta. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samaan aikaan kuin ehdotettu konkurssilaki.

Lakia ei sovellettaisi, jos valvonnan määräpäivä on ennen lain voimaantuloa. Näin ollen 23 §:n 2 momentissa tarkoitettu konkurssiasian käsitellyt tuomioistuin voisi käsitellä takaisinsaantiasian niissä tapauksissa, joissa konkurssiin asettaminen on tapahtunut konkurssilain nojalla. Merkitystä ei olisi sillä, onko konkurssihakemus tehty ennen vai jälkeen lain voimaantulon.

1.3. Laki velkojien maksunsaantijärjestyksestä

4 §. *Elatusavun etuoikeus.* Konkursisäännön mukaan velallisen ulosmittauskelpoiset tulot kuuluvat konkurssipesään konkurssin alkamisen ja konkurssituomion väliseltä ajalta. Tämän vuoksi pykälässä on ollut tarpeen ottaa erikseen huomioon se, että myös tuona aikana erääntyvä elatusapusaatava ja kunnan takautumissaatava suoritetaan konkurssipesän varoista pykälän mukaisella etuoikeudella. Nykyisestä poiketen ehdotetun konkurssilain 5 luvun 1 §:n mukaan velallisen konkurssin alkamisen jälkeen ansaitsema tulo tai hänen saamansa muu omaisuus ei kuulu konkurssipesään ja näitä varoja voidaan ulosmitata konkurssin alettua. Tämän vuoksi pykälää on tarkistettu poistamalla siitä maininta konkurssin alkamisen jälkeen erääntyvän elatusapusaatavan ja kunnan takautumissaatavan suorittamisesta. Muutos merkitsee sitä, ettei konkurssin

alkamisen jälkeen erääntynyttä lapsen elatusapusaatavaa ja kunnan takautumissaatavaa voida enää maksaa konkurssipesän varoista. Velallisen tulojen ulosmittaus sitä vastoin voi jatkaa konkurssin estämättä. Ehdotettuun konkurssilakiin sisältyy säännös (4 luvun 3 §), jonka mukaan velalliselle ja hänen elatuksensa varassa olevalle antaa konkurssipesän varoista avustusta, jollei heidän elatuksensa ole muuten turvattu.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samaan aikaan kuin konkurssilaki.

Konkurssilain siirtymäsäännösten mukaan pääsääntö on, että konkurssilakia ei sovelleta, jos konkurssi on alkanut ennen lain voimaantuloa (23 luvun 2 §:n 1 momentti). Myöskään kysymyksessä olevaa lakia ei näissä tapauksissa sovellettaisi. Ennen lain voimaantuloa alkaneissa konkurseissa velallisen tulot ja varat kuuluvat edelleen konkurssipesään konkurssin alkamisen ja konkurssituomion vahvistamisen väliseltä ajalta.

1.4. Laki konkurssipesien hallinnon valvonnasta

1 § Pykälän 2 *momentissa* säädetään konkurssiasiamiehen tehtävistä. Momentin 5 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi konkurssipesien julkisselvityksestä huolehtiminen. Tällöin nykyinen 5 kohta siirtyy 6 kohdaksi.

3 §. Pykälän 1 *momenttia* on tarkistettu korvaamalla väliaikainen pesänhoitaja, uskottu mies ja toimitsijamies sanalla pesänhoitaja.

Pykälän 2 *momentti* ehdotetaan kumottavaksi, koska konkurssilain nojalla erityistä valvojaa ei konkurssipesään enää voitaisi määrätä.

5 § Pykälän 2 *momentin* nojalla erityistarkastus maksetaan valtion varoista ja konkurssipesä voidaan velvoittaa maksamaan aiheutuneet kustannukset takaisin valtiolle. Takaisinmaksuvelvollisuudesta päättämiseksi momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, joka velvoittaisi pesänhoitajan toimittamaan konkurssiasiamiehelle selvityksen niistä toimenpiteistä, joihin konkurssipesä on tarkastuksen johdosta ryhtynyt sekä varoista, jotka tarkastuksen perusteella on kertynyt pesään. Hyvään pesänhoitotapaan kuuluu, että selvitys annetaan viivytyksettä sen jälkeen, kun on tiedossa, kuinka paljon pesään on saatu varoja tarkastuksen perusteella. Viimeistään selvitys on annettava ennen kuin lopputilitys voidaan käsitellä velkojainkokouksessa. Jos osoittautuu, että tarkastus on ollut konkurssipesän kannalta tarpeellinen, konkurssiasiamies voi velvoittaa konkurssipesän maksamaan siitä aiheutuneet kustannukset takaisin valtiolle.

Konkurssipesässä ei aina ole varoja kaikkien tarkastuskustannusten maksamiseen tai tarkastus on voinut olla konkurssipesän kannalta vain osittain tarpeellinen. Tällöin on perusteltua, että konkurssipesä voidaan velvoittaa maksamaan tarkastuskustannukset takaisin vain osaksi. Tästä vaihtoehdosta lakiin ehdotetaan otettavaksi selvyiden vuoksi nimenomainen säännös.

6 § Ehdotetussa konkurssilaissa on uusi toimielin velkojatoimikunta (13 luvun 15 §), joka neuvoa-antavana elimenä avustaa pesänhoitajaa, valvoo pesänhoitajan toimintaa sekä suorittaa ne tehtävät, jotka velkojainkokous on sille antanut. Velkojatoimikunnalla

on ehdotuksessa nimenomaisesti mainituissa tilanteissa päätösvaltaa (13 luvun 10 §). Nykyisin konkurssiasiamiehellä on oikeus osallistua velkojainkokouksiin. Pykälän *1 momenttia* ehdotetaan täydennettäväksi niin, että konkurssiasiamiehellä on vastaava osallistumisoikeus myös velkojatoimikunnan kokouksiin.

Ehdotetun konkurssilain mukaan velkojatoimikunnalla ja velkojilla on tietyin edellytyksin oikeus saada velkojainkokous kutsutuksi koolle (14 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentti). Pesähoitaja voi joskus vastustaa kokouksen koollekutsumista, jos siellä tultaisiin käsittelemään pesähoitajan kannalta kielteistä asiaa. Sen vuoksi on tarpeen säätää, että konkurssiasiamies voi velvoittaa pesähoitajan kutsumaan velkojainkokouksen koolle. Esimerkiksi silloin kun asia on kiireellinen, kokous on voitava kutsua koolle ilman pesähoitajan myötävaikutusta. Siksi konkurssiasiamies voisikin erityisestä syystä itse kutsua kokouksen koolle. Säännös ehdotetaan otettavaksi pykälän *2 momentiksi*. Muutoksen johdosta nykyinen 2 momentti siirtyy *3 momentiksi*.

7 §. Pykälän *2 momenttiin* sisältyvät viittaukset konkurssisäännön on korvattu viittauksilla konkurssilakiin.

Tuomioistuin voi *3 momentin* nojalla konkurssiasiamiehen hakemuksesta alentaa velkojen pesähoitajalle määräämää palkkiota, jos pesähoitaja on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvia tehtäviä tai velvollisuuksia taikka jos palkkio selvästi ylittää sen, mitä voidaan pitää kohtuullisena. Konkurssiasiamiehen on tehtävä vaatimus 30 päivän kuluessa siitä, kun velkojat ovat päättäneet palkkiosta. Tämä määräaika on osoittautunut ongelmalliseksi. Konkurssiasiamies saa tiedon velkojainkokouksen päätöksestä säännönmukaisesti konkurssiasiamiehelle toimitettavasta pöytäkirjasta. Pöytäkirjan valmistuminen ja toimittaminen konkurssiasiamiehelle voi kestää niin kauan, että 30 päivän määräaika hakemuksen tekemiselle on ehtinyt kulua umpeen ennen kuin konkurssiasiamies saa tiedon velkojen päätöksestä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että määräaika laskettaisiin siitä, kun velkojainkokouksen pöytäkirja tai muu päätöksen sisältävä asiakirja on saapunut konkurssiasiamiehen toimistoon.

8 §. Pykälän *1 momentin* nojalla konkurssiasiamiehellä on oikeus saada konkurssipesän asiakirjat tarkastettavakseen myös silloin, kun konkurssi raukeaa varojen puuttumisen vuoksi. Konkurssilain 10 luvun 1 §:n nojalla konkurssi voidaan määrätyin edellytyksin määrätä raukeamaan myös, vaikka pesässä on varoja. Jotta konkurssiasiamiehellä on tällöinkin pykälässä tarkoitetut oikeudet, säännöksestä ehdotetaan poistettavaksi maininta konkurssin raukeamisesta varojen puutteen vuoksi.

13 § Pykälässä säädetään tehtävistä, joita konkurssiasiamies voi antaa alaisensa virkamiehen tai muun henkilön suoritettavaksi. Pykälän *1 momenttiin* ehdotetaan lisättäväksi se, että konkurssiasiamiehen alainen virkamies voidaan määrätä julkisselvittäjäksi.

15 a §. Ehdotetun konkurssilain mukaan konkurssiasiamies päättäisi siitä, miltä osin julkisselvityksestä aiheutuvat konkurssimenettelyn kustannukset maksetaan valtion varoista. Lakiin lisättäväksi ehdotetussa pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, miten julkisselvittäjä voi saattaa konkurssiasiamiehen päätöksen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Käytännössä säännös voi koskea vain julkisselvittäjänä toiminutta konkurssiasiamiehen toimiston ulkopuolista henkilöä. Konkurssiasiamiehen alaisen virkamiehen osalta julkisselvitys tehdään virkatyönä.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Pykälän *1 momentin* mukaan laki ehdotetaan tulemaan voimaan samaan aikaan kuin ehdotettu konkurssilaki. Lain tullessa voimaan voi olla vielä konkurssipesiä, joihin on määrätty konkurssisäännön 52 §:n 2 momentin nojalla valvoja. Tämän vuoksi on tarpeen säätää, että aikaisempaa lakia sovelletaan siltä osin kuin siinä säädetään valvojasta.

Säännöksen *2 momentin* mukaan 5 §:n 2 momenttia ei sovellettaisi, jos erityistarkastus on valmistunut ennen lain voimaantuloa.

Säännöksen *3 momentin* mukaan 7 §:n 2 momentin säännöstä ei sovelleta, jos velkojat ovat päättäneet pesähoitajan palkkiosta ennen lain voimaantuloa. Näissä tapauksissa konkurssiasiamiehen olisi edelleenkin tehtävä palkkion alentamista koskeva vaatimuksensa tuomioistuimelle määräajassa, joka laskettaisiin päätöksen tekemisestä.

1.5. Suomen, Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin kesken Kööpenhaminassa 7.11.1933 tehty, konkurssia koskevan sopimuksen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta annettu laki

3 §. Pykälässä viitataan riitautuksen käsittelyä koskeneeseen konkurssisäännön 96 §:ään sellaisena kuin se on laissa 31/1968. Säännökset riitautuksesta ja sen käsittelystä sisältyvät konkurssilain 12 lukuun ja, jos riitautus käsitellään eri oikeudenkäynnissä, velkoja saa asiasta tuomioistuimelta tiedon. Tämän vuoksi pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samaan aikaan kuin konkurssilaki.

1.6. Passilaki

9 §. *Passin antamisen esteet.* Pykälää ehdotetaan tarkistettavaksi niin, että siinä viitataan maastapoistumiskiellon osalta konkurssilain asianomaisiin säännöksiin (4 luvun 8 ja 9 §).

16 §. *Passin poisottamisen edellytykset.* Pykälän viittaussäännöstä on konkurssin osalta tarkistettu niin, että siinä viitataan konkurssilain asianomaiseen säännökseen (4 luvun 8 §).

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samaan aikaan kuin konkurssilaki.

1.7. Kauppakaari

10 luku. Pantista

2 §. Pykälän *4 momentissa* oleva viittaus on konkurssisääntöön on korjattu viittaukseksi konkurssilakiin.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samaan aikaan kuin konkurssilaki.

1.8. Varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annettu laki

23 §. Nykyisen lain mukaan valtuutetun valtuuttajan konkurssin alkamisen jälkeen tekemä oikeustoimi ei sido konkurssipesää. Periaate on sama, jota nykyisin sovelletaan myös velallisen itsensä tekemiin oikeustoimiin. Tähän on velallisen osalta ehdotettu muutoksia, joista säännökset sisältyvät konkurssilakiehdotuksen 3 luvun 2 §:ään. Tämän vuoksi pykälää ehdotetaan tarkistettavaksi niin, että valtuuttajan tekemän oikeustoimen sitovuus konkurssipesään nähden määräytyy samoin perustein kuin jos oikeustoimen olisi tehnyt velallinen itse.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samaan aikaan kuin konkurssilaki. Lakia ei sovellettaisi, jos konkurssi on alkanut ennen lain voimaantuloa. Vastaavasti määräytyy konkurssilain 3 luvun 2 §:n säännösten voimaantulo, johon tässä tarkoitettu muutos perustuu.

1.9. Autokiinnityslaki

15 §. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin niin, että samoin kuin muissa vastaavissa tapauksissa ilmoituksen konkurssin alkamisesta tekisi tuomioistuimen asemasta pesähoitaja.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samaan aikaan kuin konkurssilaki. Lakia ei sovellettaisi, jos konkurssi on alkanut ennen lain voimaantuloa. Tällöin ilmoittaminen on ollut konkurssiin asettamisesta päätöksen tehneen tuomioistuimen tehtävä.

1.10. Laki elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine

1 §. Pykälän 2 momentissa oleva viittaus konkurssisääntöön on korjattu viittaukseksi konkurssilakiin.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samaan aikaan kuin konkurssilaki.

1.11. Kaupparekisterilaki

19 §. Pykälä koskee muun muassa kaupparekisteriin tehtäviä ilmoituksia konkurssista. Pykälää on tarkistettu niin, että siinä käytetään konkurssilakiin sisältyviä ilmaisuja.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samaan aikaan kuin konkurssilaki.

1.12. Tekijänoikeuslaki

28 §. Pykälään sisältyviä tekijänoikeuden luovutuksensaajan edelleenluovutus-oikeutta koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi. Muutos koskisi vastuuta sopimuksen vastaisesta täyttämisestä silloin, kun tekijänoikeus on luovutettu liikkeelle ja oikeudenhaltijan konkurssipesä luovuttaa oikeuden edelleen yhdessä liikkeen tai sen osan kanssa.

Tekijänoikeuslaissa lähtökohtana on, että tekijänoikeus voidaan luovuttaa kokonaan tai osittain. Laissa on kuitenkin rajoitettu tekijänoikeuden luovutuksensaajan oikeutta luovuttaa oikeus edelleen. Voimassa olevan säännöksen mukaan se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, ei saa luovuttaa sitä toiselle, ellei toisin ole sovittu. Jos oikeus kuuluu liikkeelle, sen saa luovuttaa yhdessä liikkeen tai sen osan kanssa. Tällöin luovuttaja on kuitenkin edelleen vastuussa sopimuksen täyttämisestä. Tätä vastuuta ehdotuksessa halutaan rajoittaa silloin, kun luovuttajana on konkurssipesä.

Jos tekijänoikeus on luovutettu liikkeelle, luovutuksella ei ole henkilökohtaista luonnetta. Edelleenluovuttajan vastuulla pyritäänkin suojelemaan tekijänoikeuden liikkeelle luovuttaneen osapuolen taloudellisia oikeuksia. Vastuulla on käytännössä suurin merkitys silloin, kun vastike luovuttajalle on sovittu maksettavaksi muutoin kuin kertasuorituksena eli esimerkiksi rojaltina tai kiinteänä vuosimaksuna. Luovutuksensaajan konkurssitilanteessa on tällöin otettava huomioon seuraavat seikat. Konkurssipesä voi käyttää velalliselle luovutettua tekijänoikeutta jatkaessaan velallisen liiketoimintaa. Konkurssin tarkoituksena on kuitenkin, että konkurssipesä voi realisoida velallisen omaisuuden joutuisasti. Sen jälkeen kun pesä on selvitetty ja pesään kuuluva omaisuus muutettu rahaksi, pesänhoitajan on laadittava lopputilitys, johon konkurssi päättyy. Pesän ajallisesti rajoittamaton vastuu sopimusvelvoitteiden täyttämisestä vaarantaa konkurssin tarkoitusta. Konkurssipesä voi sinänsä sopia luovuttajan kanssa, ettei konkurssipesä jää vastuuseen edelleenluovutuksen jälkeisten sopimusvelvoitteiden täyttämisestä. Eräillä aloilla tekijänoikeudet ovat arvoltaan merkittävä osa liikeomaisuuden arvosta ja usein niillä on taloudellista arvoa vain, kun ne voidaan luovuttaa yhdessä muun tietotaidon, esimerkiksi yrityksen työntekijöiden kanssa. Jotta tällainen yhteisluovutus olisi mahdollinen, sopimus liiketoiminnan luovutuksesta on yleensä tehtävä jo pian konkurssin alkamisen jälkeen. Konkurssipesän ajallisesti rajoittamaton vastuu sopimuksen täyttämisestä vastaisuudessa voikin aiheuttaa sen, ettei liiketoiminnan luovutusta voida toteuttaa. Usein se, että liiketoimintaa voidaan edelleen jatkaa, on kuitenkin myös luovuttajan etujen mukaista.

Edellä olevista syistä ehdotuksessa säädettäisiin poikkeus sen tilanteen varalta, että konkurssipesä luovuttaa liiketoiminnan tai sen osan. Kun konkurssipesä luovuttaa tekijänoikeuden liiketoiminnan yhteydessä, luovutuksensaajan ohella konkurssipesä vastaa ehdotuksen mukaan sopimuksen täyttämisestä, mutta vain yhden vuoden ajan luovutuksen jälkeen. Luovutuksensaaja ei vastaa ennen luovutusta erääntyneistä saatavista. Konkurssipesän vastuuta koskeva vuoden määräaika ei kohtuuttomasti vaikeuta konkurssitäytäntöönpanoa, mutta se on samalla riittävän pitkä turvaamaan luovuttajan oikeudet. Konkurssipesän vastuun kannalta ratkaisevaa on se, syntyykö maksuvelvollisuuden peruste luovutusta seuraavan yhden vuoden aikana. Jos konkurssipesä joutuu vastaamaan luovutuksensaajan sopimusvelvoitteista, sillä voi olla sen johdosta oikeus vaatia luovutuksensaajalta korvausta. Luovuttajalla on luonnollisesti oikeus vedota sopimuksen purku- ja irtisanomisperusteisiin edelleenluovutuksensaajaa kohtaan, jos tämä ei osaltaan täytä sopimusta. Luovuttajaa suojaa myös se, että uutta lakia ei sovelleta, jos oikeus on luovutettu velalliselle ennen lain voimaantuloa.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samaan aikaan kuin konkurssilaki. Lakia ei sovelleta, jos tekijänoikeus on luovutettu velalliselle ennen lain voimaantuloa.

1.13. Laki hyödyllisyysmallioikeudesta

27 §. Pykälään sisältyviä hyödyllisyysmallioikeuden luovutuksensaajan edelleenluovutusoikeutta koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi. Muutos koskisi *3 momentissa* säädettyä vastuuta sopimuksen vastaisesta täyttämisestä silloin, kun käyttöluupa on luovutettu liikkeelle ja oikeudenhaltijan konkurssipesä luovuttaa oikeuden edelleen liikkeen mukana.

Hyödyllisyysmallioikeudesta annetussa laissa on lähtökohtana, että oikeus voidaan luovuttaa kokonaan tai osittain. Laissa on kuitenkin rajoitettu käyttöluvan luovutuksensaajan oikeutta luovuttaa oikeus edelleen. Voimassa olevan säännöksen mukaan se, jolle on annettu oikeus ammattimaisesti käyttää keksintöä (käyttöluupa), saa luovuttaa sen toiselle ainoastaan, jos siitä on sovittu. Jos oikeus kuuluu liikkeeseen, sen saa luovuttaa liikkeen mukana, jollei muuta ole sovittu. Tällöin luovuttaja vastaa edelleen siitä, että käyttöluvan ehtoja noudatetaan. Tätä vastuuta ehdotuksessa halutaan rajoittaa silloin, kun luovuttajana on konkurssipesä.

Ehdotettu muutos perustuu vastaaviin syihin, joiden vuoksi tekijänoikeuslain 28 §:ää ehdotetaan muutettavaksi.

Ehdotuksen mukaan pääsääntönä olisi, että konkurssipesä ei vastaa käyttöluvan ehtojen noudattamisesta luovutuksen jälkeen eikä luovutuksensaaja vastaa ennen luovutusta eräntyneistä saatavista. Konkurssipesä ja luovutuksensaaja kuitenkin voivat sopia vastuunjaosta toisin. Pakottava säännös olisi siltä osin, että konkurssipesä ja luovutuksensaaja voivat sopia pääsäännön mukaisesta vastuunjaosta riippumatta siitä, mitä velallisen ja hänelle oikeuden luovuttaneen välillä oli edelleen luovutuksen varalta sovittu.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samaan aikaan kuin konkurssilaki. Lakia ei sovelleta, jos käyttöluupa on luovutettu velalliselle ennen lain voimaantuloa.

1.14. Mallioikeuslaki

26 §. Pykälään sisältyviä mallioikeuden luovutuksensaajan edelleenluovutusoikeutta koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi. Muutos koskisi *3 momentissa* säädettyä vastuuta sopimuksen vastaisesta täyttämisestä silloin, kun käyttöluupa on luovutettu liikkeelle ja oikeudenhaltijan konkurssipesä luovuttaa oikeuden edelleen liikkeen mukana.

Mallioikeuslaissa on lähtökohtana, että oikeus voidaan luovuttaa kokonaan tai osittain. Laissa on kuitenkin rajoitettu käyttöluvan luovutuksensaajan oikeutta luovuttaa oikeus edelleen. Voimassa olevan säännöksen mukaan se, jolle on annettu oikeus ammattimaisesti käyttää mallia (käyttöluupa), saa luovuttaa sen toiselle ainoastaan, jos siitä on sovittu. Jos oikeus kuuluu liikkeeseen, sen saa luovuttaa liikkeen mukana, jollei muuta ole sovittu. Tällöin luovuttaja vastaa edelleen siitä, että käyttöluvan ehtoja noudatetaan. Tätä vastuuta ehdotuksessa halutaan rajoittaa silloin, kun luovuttajana on konkurssipesä.

Ehdotettu muutos perustuu vastaaviin syihin, joiden vuoksi tekijänoikeuslain 28 §:ää ehdotetaan muutettavaksi.

Ehdotuksen mukaan pääsääntönä olisi, että konkurssipesä ei vastaa käyttöluvan ehtojen noudattamisesta luovutuksen jälkeen eikä luovutuksensaaja vastaa ennen luovutusta erääntyneistä saatavista. Konkurssipesä ja luovutuksensaaja kuitenkin voivat sopia vastuunjaosta toisin. Pakottava säännös olisi siltä osin, että konkurssipesä ja luovutuksensaaja voivat sopia pääsäännön mukaisesta vastuunjaosta riippumatta siitä, mitä velallisen ja hänelle oikeuden luovuttaneen välillä oli edelleen luovutuksen varalta sovittu.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samaan aikaan kuin konkurssilaki. Lakia ei sovelleta, jos käyttölupa on luovutettu velalliselle ennen lain voimaantuloa.

1.15. Kiinnitysluottopankkilaki

17 §. *Kiinteistö- ja julkisyhteisövuokruudellisten joukkovelkakirjalainojen asema kiinnitysluottopankinselvitystilassa ja konkurssissa.* Pykälään sisältyvä viittaus konkurssisääntöön on korvattu viittaamalla konkurssilain vastaavaan säännökseen (11 luvun 16 §).

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samaan aikaan kuin konkurssilaki.

1.16. Laki yrityksen saneerauksesta

8 §. *Selvittäjä.* Konkurssilain 8 luvun 1 §:n 4 momentin mukaan tuomioistuimen olisi annettava pesänhoitajalle todistus, joka osoittaa, että hänet on määrätty tehtävään. Vastaavanlainen todistus on tarkoituksenmukaista antaa myös yrityksen saneerausmenettelyssä ja pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 4 momentti, jonka nojalla tuomioistuimen olisi annettava todistus selvittäjälle. Tämä on tarpeen erityisesti siksi, että selvittäjä voi osoittaa näin kelpoisuutensa muussa EU:n jäsenvaltiossa. Ehdotuksen mukaan oikeusministeriö vahvistaisi, kuten konkurssilainkin mukaan, todistuksen kaavan ja tarkoituksen on, että kaava laadittaisiin yleisimmillä kansainvälisessä kaupassa käytettävillä kielillä. Kaavaan voidaan sisällyttää myös yleisiä tietoja yrityksen saneerausmenettelystä ja selvittäjän toimivallasta.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samaan aikaan kuin konkurssilaki.

Lakia ei sovellettaisi, jos saneerausmenettely on alkanut ennen lain voimaantuloa. Estettä ei luonnollisesti olisi sille, että selvittäjän pyynnöstä hänelle annetaan säännöksessä tarkoitettu todistus, vaikka saneerausmenettely olisi aloitettu ennen lain voimaantuloa.

1.17. Laki eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista

3 §. *Nettoutus konkurssissa.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan maksujärjestelmään tai arvopaperi- tai valuuttakaupan selvitykseen liittyvät vakuudet voidaan aina realisoida myös konkurssitilanteissa. Konkurssilain 16 luvun säännökset eivät rajoittaisi panttivelkojan oikeuksia, jos vakuus on annettu vakuudellisen selvityssopimuksen mukaisesti.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi selvityksen lopullisuudesta maksujärjestelmissä ja arvopapereiden selvitysjärjestelmissä (98/26/EY) edellyttää, etteivät maksukyvyttömyysmenettelyt estä järjestelmiin liittyvien vakuuksien toteuttamista. Nykyisen lain mukaan vakuudet voidaankin välittömästi realisoida esimerkiksi yrityssaneeraukseen liittyvien perintäkieltojen estämättä. Keskuspankkitoimintojen yhteydessä annettavat vakuudet voidaan niin ikään toteuttaa vakuudenantajan maksukyvyttömyysmenettelyssä. On selvää, etteivät myöskään konkurssissa mahdolliset realisointirajoitukset saa estää tai hidastaa vakuuksien käyttöä.

Vakuudellisella selvityssopimuksella tarkoitetaan maksujärjestelmän tai arvopapereiden selvitysjärjestelmän sääntöjä, joiden mukaan selvitysosapuolen on annettava vakuuksia selvitykseen liittyvien velvoitteidensa täyttämistä. Vakuudellinen selvityssopimus voi liittyä myös muuhun arvopaperikaupan nettouttavaan menettelyyn. Vakuuden laatua ei ole laissa määrätty, mutta käytännössä vakuuksina käytetään yleensä arvopapereita tai rahaa.

Ehdotuksen mukaan vakuusvelkojaa ei edellä tarkoitetuissa tapauksissa koske konkurssilain 16 luvun 11 §:ssä säädetty velvollisuus saatavan tai myynnin ilmoittamisesta, eikä konkurssipesä voi esimerkiksi 16 luvun 13 §:n nojalla kieltää myyntiä.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samaan aikaan kuin konkurssilaki. Koska konkurssilain 16 luvun säännöksiä ei 23 luvun 2 §:n siirtymäsäännöksen mukaan sovelleta ennen lain voimaantuloa alkaneissa konkurssissa, myöskään ehdotettua 3 §:n 3 momenttia ei sovelleta, jos konkurssi on alkanut ennen lain voimaantuloa.

1.18. Palkkaturvalaki

7 §. *Valvontavelvollisuus.* Pykälän 1 momenttiin sisältyvä viittaus konkurssisääntöön on korvattu viittaamalla konkurssilakiin.

11 §. *Toimivaltainen viranomainen.* Pykälän 1 momenttiin sisältyvä viittaus konkurssisääntöön on korvattu viittaamalla konkurssilakiin.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samaan aikaan kuin konkurssilaki.

1.19. Merimiesten palkkaturvalaki

6 §. Pykälän 1 momentissa viitataan konkurssivalvonnan osalta konkurssisäännön asianomaiseen pykälään. Momenttia on tältä osin tarkistettu viittaamatta konkurssilakiin.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samaan aikaan kuin konkurssilaki.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan muutaman kuukauden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

3. Säättämisjärjestys

Esityksen 1. lakiehdotuksen (konkurssilaki) voimaantulo- ja siirtymäsäännösten mukaan lakia sovellettaisiin pääosin vain, jos konkurssi on alkanut lain voimaantulon jälkeen. Eräiltä osin lakiin sisältyy säännöksiä, joita on valtiosääntöoikeudellisesti syytä arvioida perustuslain henkilökohtaisen koskemattomuuden (2 luvun 7 §:n 3 momentti) liikkumisvapauden (2 luvun 9 §), yksityiselämän suojan (2 luvun 10 §), julkisuuden (2 luvun 12 §:n 2 momentti) sekä omaisuudensuojan (2 luvun 15 §) kannalta. Osaksi näillä säännöksillä olisi myös taannehtivia vaikutuksia.

Henkilökohtainen koskemattomuus. Konkurssiin asetettu velallinen tai velallisyriityksen edustaja voitaisiin edelleenkin määrätä niin sanottuun painostusvankeuteen, jos hän ei täytä laissa asetettua tiedonanto- ja myötävaikutusvelvollisuuttaan, kieltäytyy vahvistamasta pesäluetteloa oikeaksi tai antamasta tietoja pesäluetteloa varten. Vankeuteen määräämisestä päättää tuomioistuimien. Vankeuden enimmäiskesto on kuusi kuukautta, mutta asia on otettava tuomioistuimessa käsiteltäväksi viipymättä ja viimeistään neljän vuorokauden kuluttua siitä, kun hän on ilmoittanut luopuvansa niskottelusta. Velallinen on määrättävä heti päästettäväksi vapaaksi, jos edellytyksiä vangittuna pitämiseen ei ole. Vankeuden enimmäiskesto lyhenee voimassa olevaan lakiin verrattuna. Nykyisin niskoittleva velallinen voidaan määrätä vankeuteen kahdeksi kuukaudeksi, mutta jos hän senkin jälkeen jatkaa niskotteluaan, hänet on tuomittava konkurssivelallisen niskottelusta vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Vangitsemispäätöksestä ei saa valittaa. Velallinen saa kuitenkin ilman määräaikaa kannella päätöksestä. Velalliselle voidaan näin turvata tilaisuus saada käräjäoikeuden päätös painostusvankeuden aikana heti ylemmän tuomioistuimen ratkaistavaksi. Tältä osin ehdotus vastaa voimassa olevaa lakia.

Perustuslain 2 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta. Rangaistuksen, joka sisältää vapaudenmenetyksen, määrää tuomioistuimien. Muun vapaudenmenetyksen laillisuus tulee voida saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Ehdotettu sääntely vastaa näitä periaatteita. Erityisesti on huomattava, että velallinen vapautuu vankeudesta täytettyään lakiin perustuvat velvollisuutensa.

Liikkumisvapaus. Konkurssi voi merkitä velalliselle rajoituksia hänen liikkumisvapauteensa sen vuoksi, että velallinen voidaan määrätä maastapoistumiskieltoon (4 luvun 8-10 §). Kieltoon määrätyle ei voida antaa passia ja hän on velvollinen luovuttamaan passinsa kiellon ajaksi poliisille (passilain 9 ja 16 §). Rajoitukset voisivat ehdotettujen säännösten perusteella olla voimassa enintään siihen asti, kun velallinen on allekirjoituksellaan vahvistanut pesäluettelon oikeaksi. Tämän jälkeenkin velallinen voidaan määrätä maastapoistumiskieltoon, jos häntä vaaditaan vahvistamaan pesäluettelo oikeaksi tuomioistuimessa. Maastapoistumiskieltoa, passin antamiskieltoa ja passin luovutusvelvollisuutta koskeva sääntely vastaa voimassa olevaa lakia. Kun velallinen on yritys, liikkumisvapauden rajoituksia voidaan asettaa velallisyrittäjän toimitusjohtajalle tai muulle lakisääteiselle edustajalle.

Perustuslain 2 luvun 9 §:n mukaan jokaisella on oikeus lähteä maasta. Tämän oikeuden rajoittaminen on mahdollista lailla oikeudenkäynnin varmistamiseksi. Sanalla oikeudenkäynti ei viitata tässä yksinomaan rikossyytteen käsittelyyn, joskin se on tältä osin ollut lailla säädettävien rajoitusten lähtökohtana (HE 309/1993 vp, s. 51).

Konkurssivelallinen on velvollinen myötävaikuttamaan pesän selvittämiseen. Pesäluetteloja tarvitaan sen selvittämiseksi, voidaanko konkurssia jatkaa ja konkurssisaatavat hyväksyä. Pesäluettelon avulla voidaan selvittää myös mahdollisia takaisinsaantiperusteita sekä väärinkäytöksiä. Velallisen tai velallisyhteisön edustajan liikkumisvapauden rajoittamisella pyritäänkin oikeudenkäyntiedellytysten varmistamiseen niin, että tuomioistuin voi päättää muun muassa konkurssin jatkamisesta ja jakoluettelon vahvistamisesta.

Yksityiselämän suoja. Esityksen mukaan pesänhoitajalla olisi oikeus ottaa haltuunsa ja avata velalliselle tulleet kirjelahetykset, sähköiset viestit ja postipaketit. Velallisen suostumusta haltuunottoon ja avaamiseen ei tarvittaisi. Pesänhoitajan oikeudet koskisivat vain sellaisia lähetyksiä, joiden voidaan olettaa liittyvän velallisen taloudelliseen toimintaan tai pesän selvittämiseen. Ulkopuolelle jäisivät siis velallisen henkilökohtaiset kirjeet ja muut lähetykset.

Sääntely perustuu siihen, että velallisella ei enää konkurssin alettua ole oikeutta määrätä konkurssipesään kuuluvasta omaisuudestaan. Kaikki velallisen varallisuusarvoiset oikeudet kuuluvat konkurssipesään. Omaisuutta ovat esimerkiksi saamis- ja immateriaalioikeudet, asiakirjat sekä erilaiset rekisterit ja tiedostot. Määräysvallan menetyksellä ja sen siirtymisellä konkurssipesälle pyritään varmistamaan, ettei velallinen voisi konkurssin jälkeisillä toimillaan vahingoittaa velkojien etuja. Kirjanpitoaineiston samoin kuin muiden velallisen liiketoimintaan liittyvien asiakirjojen haltuunotto on välttämätöntä myös pesän omaisuuden ja vastuiden selvittämiseksi. Pesänhoitajan oikeus tutustua konkurssin alkamisen jälkeenkin saapuneisiin asiakirjoihin ja viesteihin on siten pesän selvittämisen, omaisuuden hoidon ja pesän hallinnoinnin kannalta on välttämätöntä. Näin turvataan konkurssin tarkoituksen toteuttamista eli velallisen omaisuuden käyttämistä velallisen velkojen maksuun.

Luottamuksellisen viestin salaisuus on perustuslain turvaama oikeus (10 §:n 2 momentti). Perustuslaki turvaa jokaisen oikeuden luottamukselliseen viestintään ilman, että ulkopuoliset saavat oikeudettomasti tiedon hänen lähettämiensä tai hänelle osoitettujen luottamuksellisten viestien sisällöstä. Toiselle osoitetun kirjeen tai muun viestin oikeudeton avaaminen on viestintäsalaisuuden rikkomisena rangaistava teko

(rikoslain 38 luvun 3 §). Säännökset merkitsevät muun muassa suojaa kirjeiden ja muiden suljettujen viestien avaamista ja hävittämistä vastaan. Perustuslain suojaa on tarkoitettu koskemaan vain yksityiselämän suojaa ja se koskee, kuten muutkin perusoikeudet suoraan vain luonnollisia henkilöitä. Konkurssivelallisen menetettyä vallintavaltansa eivät konkurssipesää ja sen hallintoa koskevat viestit kuulu suojattuihin perusoikeuksiin.

Lailla voidaan lisäksi perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaan säätää välttämättömistä rajoituksista, kun kysymys on yksilön tai yhteiskunnan turvallisuudesta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnasta, oikeudenkäynnistä ja turvallisuustarkastuksesta sekä vapaudenmenetyksen aikana. Kyseistä yksityiselämän suojaa koskevaa kvalifioidun lakivarauksen ei kuitenkaan ole ajateltu kattavan kaikkia tapauksia, joissa mahdollistetaan yksityisyyden suojaan puuttuminen. Näin on katsottu olevan muun muassa ulosottomenettelyn osalta, jolloin säännöksiä voidaan arvioida perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta (HE 216/2001 vp, s. 222).

Vaikka tarkoituksena on, että pesähoitaja avaa ja ottaa haltuunsa vain velallisen taloudelliseen asemaan ja pesän selvittämiseen liittyviä lähetyksiä, ei tämän rajauksen tekeminen ole aina mahdollista tutustumatta kyseiseen lähetykseen. Ehdotetulla säännöksellä on pyritty lopputulokseen, joka yhtäältä mahdollisimman hyvin suojaa luottamuksellisten viestien salaisuutta ja toisaalta mahdollistaa pesän selvittämisen ja siten turvaa konkurssivelkojen oikeuksia. Pesähoitajan on otettava huomioon perustuslain tavoite suojata luottamuksellisia viestejä arvioidessaan sitä, voidaanko viestin olettaa koskevan konkurssipesää ja harkitessaan sitä, milloin viestin vastaanottajaksi merkityn henkilön myötävaikutus on tarpeen viestin avaamista varten.

Käytännössä saattaa syntyä rajanveto-ongelmia liikekirjeenvaihdon ja yksityisten lähetyksien erottelussa. Yleensä velallisen käyttämiin toimitiloihin saapuva posti liittyy kuitenkin hänen harjoittamaansa liiketoimintaan. Jos velalliselle osoitettua henkilökohtaista postia on muun postin joukossa, se on tavallisesti lähettäjän nimen tai muun erityisen seikan perusteella erotettavissa liikekirjeistä. Pesähoitaja voi esimerkiksi epäselvässä tilanteessa edellyttää velallisen apua sen selvittämiseksi, onko kysymys yksityiselämään liittyvästä kirjeestä. Tähän velallinen on 5 §:ssä tarkoitetun myötävaikutusvelvollisuutensa puitteissa velvollinen.

Velalliseen rinnastuvat velallisyriityksen vastuunalaiset yhtiömiehet, toimitusjohtaja sekä toimielinten jäsenet. Velallisen toimitiloihin voi kuitenkin tulla myös lähetyksiä, jotka kuuluvat muulle kuin velalliselle, käytännössä tavallisimmin velallisen työntekijöille. Pesähoitaja voi tällöin toimia kuten väärään osoitteeseen tulleen lähetyksen suhteen on muutenkin toimittava. Pesähoitaja voi toimittaa lähetyksen sille, jolle se on tarkoitettu tai, jos se soveliaammin käy päinsä, lähettäjälle. Jollei lähetystä voida toimittaa edelleen tai palauttaa lähettäjälle taikka jos lähetyksen vastaanottaja tai lähettäjä eivät käy selville, pesähoitaja voi toimittaa lähetyksen postiyritykselle. Postipalvelulakiin (313/2001) sisältyvät säännökset perillesaamattomien lähetyksien käsittelystä.

Pesähoitajan toiminnan lähtökohtana on, että velallisen toimitiloissa oleviin laitteisiin tulleet sähköiset viestit liittyvät velallisen taloudelliseen toimintaan. Pesähoitajalla olisi oikeus lakiin ehdotetun säännöksen perusteella tutustua myös niihin ja tarvittaessa ottaa viestit haltuunsa. Perustuslaissa turvattu luottamuksellisen viestin suojaa koskee luonnollisesti myös sähköisiä viestejä. Näitäkään pesähoitajalla ei ole oikeutta lukea, jos

viestin voidaan olettaa esimerkiksi lähettäjän nimen perusteella olevan yksityisluonteinen. Sähköpostin osalta henkilökohtaisten lähetysten selville saanti on vaikeampaa ja sen vuoksi voi olla tarpeellista, että pesänhoitaja käy sähköpostin läpi velallisen tai asianomaisen työntekijän läsnäollessa.

Julkisuus. Esityksessä ehdotetaan, että konkurssiasioita varten perustettaisiin erityinen internet-pohjaisena toimiva tietojenvälitysjärjestelmä. Järjestelmä otettaisiin käyttöön myöhemmin oikeusministeriön asetuksella säädettävänä ajankohtana. Järjestelmää ylläpitäisi konkurssiasiamies ja sitä voisivat käyttää konkurssiasiamiehen ja tämän palveluksessa olevien henkilöiden lisäksi konkurssipesän pesänhoitaja, velkojat ja velallinen siltä osin kuin järjestelmään sisällytetyt tiedot liittyvät siihen konkurssiin, joka on pesänhoitajan hoidettavana ja jossa velallinen ja velkojat ovat asianosaisina. Konkurssiasiamiehellä olisi oikeus käyttää kaikkia järjestelmään talletettuja tietoja. Lähtökohtana järjestelmän luonteen ja käyttötarkoituksen vuoksi olisi, että järjestelmässä olevat tiedot olisivat salassapidettäviä.

Perustuslain 2 luvun 12 §:n 2 momentti edellyttää, että viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Konkurssiasiamiehen ylläpitämään tietojenvälitysjärjestelmään otettaisiin asiakirjoja, jotka voivat sisältää muun muassa konkurssivelkoja tai velallisen muita sopimuskumppaneita koskevia liikesalaisuuksia ja tietoja heidän elinkeinotoiminnastaan. Tällaiset tiedot ovat julkisuuslainsäädännön mukaan yleensäkin salassa pidettäviä. Kyseiset asiakirjat eivät nykyäänkään tule julkisiksi, koska niitä ei anneta tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle. Pelkästään se seikka, että tietojenvälitysjärjestelmän ylläpitäjänä toimii viranomainen, ei ole perusteena asiakirjojen ja viestien julkisiksi tulolle. Tämä ei kuitenkaan lakiehdotuksen mukaan rajoita tuomioistuimen, konkurssiasiamiehen tai muun viranomaisen käsittelemään asiaan liittyvien asiakirjojen julkisuutta. Lisäksi konkurssiasiamiehen on liitettävä käsittelemäänsä asiaan sellainen tietojenvälitysjärjestelmästä saatu tieto, joka on vaikuttanut asian vireilletuloon tai ratkaisuun.

Omaisuuksensuoja. Ehdotuksen 3 luvun 7 §:ään ja 5 luvun 7 - 10 §:ään sisältyy sopimussuhteita koskevia säännöksiä. Siirtymäsäännöksen 1 momentin mukaan ehdotettua lakia sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin, jos konkurssi on alkanut lain voimaantulon jälkeen. Ehdotetun konkurssilain 16 luvun panttivelkojaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös silloin, kun panttaussitoumus on tehty ennen lain voimaantuloa.

Hallitusmuodossa turvatus omaisuuden suojan on vakiintuneesti katsottu suojaavan myös sopimussuhteiden pysyvyyttä ja siten sopimussuhteen kummankin osapuolen varallisuusarvoisia etuja. Voimassa oleviin sopimussuhteisiin ei voida perusteettomasti puuttua tavallisella lailla. Tällaiseen taannehtivana pidettyyn puuttumiseen on perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä suhtauduttu hallitusmuodon omaisuudensuojasäännöksestä johtuvista syistä kielteisesti, joskaan sopimussuhteen koskemattomuus ei ole muodostunut ehdottomaksi (esimerkiksi uudemmassa käytännöstä PeVL 28/1994 vp, PeVL 27/1996 vp sekä PeVL 29/1998 vp, PeVL 33/1998 vp ja PeVL 34/1998 vp). Taannehtivuuskiellon suojaama sopimussuhteiden pysyvyys ei siten ole ehdoton periaate.

Perustuslakivaliokunnan uudemman lausuntokäytännön mukaan jotakin perusoikeutta rajoittavan tai siihen puuttuvan sääntelyn tulee olla perusteiltaan hyväksyttävää ja painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa sekä välttämätöntä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. Lisäksi on otettava huomioon sääntelyn oikeasuhtaisuutta koskevat vaatimukset siten, että perusoikeuteen puuttuminen ei saa johtaa yksilön kannalta kohtuuttomiin lopputuloksiin. Lailla voidaan selventää ja täydentää oikeussuhteita, kunhan aineelliseen oikeuteen ei tuoda olennaisesti uutta sisältöä (PeVL 28/1994 vp ja PeVL 37/1998 vp). Sen sijaan sopimusosapuolten sopimukseen perustuvia aineellisia oikeuksia ja velvollisuuksia ei saa taannehtivalla lailla olennaisesti muuttaa. Toisaalta lailla voidaan säätää vähäisistä ja epäolennaisista aineellisen oikeuden muutoksista, jos sääntely muuten täyttää perusoikeuteen puuttumista koskevat vaatimukset. Sopimusosapuolten aineellisten oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseen liittyville menettelytapa- ja täytäntöönpanosäännöksille voidaan tavallisella lailla antaa taannehtiviakin vaikutuksia (PeVL 23/1992 vp, PeVL 28/1994 vp).

Ehdotuksen 3 luvun 7 §:n säännös konkurssipesän oikeudesta sitoutua velallisen sopimukseen selventää nykyisin epäselvää oikeustilaa. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä on katsottu, että lailla voidaan selventää ja täydentää oikeussuhteita, kunhan aineelliseen oikeuteen ei tuoda olennaisesti uutta sisältöä (PeVL 28/1994 vp ja PeVL 37/1998 vp). Nykyistä oikeustilaa on käsitelty yksityiskohtaisissa perusteluissa. Ehdotus ei muuta ainakaan olennaisesti sopimusosapuolten sopimukseen perustuvia aineellisia oikeuksia ja velvollisuuksia. Ehdotettu säännös konkurssin vaikutuksista keskeneräisiin sopimuksiin vastaa kauppalain 63 §:ää, jota on käytetty oikeusohjeena myös muissa sopimuksissa. Lainkohdan tavoitteiden saavuttaminen viivästyisi, jollei uusia säännöksiä voitaisi soveltaa ennen lain voimaantuloa tehtyihin sitoumuksiin.

Ehdotuksen 5 luvun 6 – 9 §:n säännökset koskevat omaisuutta, joka on myyty konkurssivelalliselle omistuksenpidätyks- tai takaisinottoehdoin eikä velallinen ole täyttänyt sopimusta ennen konkurssin alkamista. Oikeuskäytännössä on katsottu, että irtaimen kaupassa oleva takaisinottoehto, jonka mukaan jo siirtynyt omistusoikeus palautuu ehdon mukaisesti luovuttajalle, sitoo sopimuksen osapuolia mutta ei ostajan konkurssivelkojia. Ehdotuksen 5 luvun 6 §:n mukaan takaisinottoehto sitoisi konkurssivelkojia samalla tavoin kuin omistuksenpidätysehto. Muutoksella halutaan selkeyttää oikeustilaa, koska usein on epäselvää kummasta ehdosta on kysymys, vaikka niillä on sama tarkoitus. Lain muutos saattaa aiheuttaa sen, että eräät ennen lain voimaantuloa tehdyissä sopimuksissa olevat sopimusehdot, jotka olisivat olleet tehottomia konkurssipesään nähden, tulisivat pesää sitoviksi. Lain voimaantulo vaikuttaa vain sitovuuteen pesään nähden, ei sopijaosapuolten välillä. Säännös vaikuttaa siten konkurssivelkojien keskinäisiin suhteisiin eikä heikennä konkurssivelallisen vastapuolen asemaa. Ehdotuksen 5 luvun 9 §:ssä laajennetaan myyjän ja konkurssipesän oikeutta vaatia takaisinoton ja tilityksen toimittamista. Säännös on sillä tavoin täytäntöönpano-oikeudellinen, että se perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan voidaan omaisuuteen kohdistuvanakin saattaa pääsääntöisesti voimaan tavallisella lailla (PeVL 9/1998 vp). Säännös ei myöskään merkittävästi heikennä konkurssivelallisen vastapuolen asemaa, vaan palvelee konkurssin tarkoitusta saada varallisuussuhteet lopullisesti selvitettyiksi kohtuullisen ajan kuluessa.

Ehdotuksen mukaan panttivelkojalla on yleensä samanlainen oikeus pantin rahaksimuuttoon kuin nykyisinkin. Tämä merkitsee kiinteistön osalta sitä, että kiinteistöpanntivelkoja on konkurssin estämättä ja sen aikana oikeutettu hakemaan erillistäytöntöönpanoa. Myös irtaimen omaisuuden panttivelkoja saa konkurssin estämättä myydä. Panttivelkojan oikeutta pantin rahaksimuuttoon voidaan ehdotuksen mukaan kuitenkin rajoittaa laissa tarkoin määrätyillä edellytyksillä. Säännösten avulla pyritään siihen, että omaisuus myydään konkurssipesän kannalta edullisimmalla tavalla ja että konkurssipesälle kustannuksia aiheuttavasta panttiomaisuudesta voidaan päästä eroon, vaikka panttivelkoja pysyisi passiivisena. Sääntely edistää osaltaan pesän nopeaa selvittämistä ja lisää etuoikeudettomien velkojen mahdollisuuksia saada jako-osuutta.

Konkurssipesä voi 16 luvun 12 §:n nojalla määrätä väliaikaisen panttiomaisuutta koskevan myyntikiellon. Kielto voitaisiin määrätä enintään kahdeksi kuukaudeksi ja vain yhden kerran. Kiellon avulla konkurssipesä saa hyväkseen tietynlaisen rauhoitusajan, jonka aikana pesä voi selvittää panttivelkojan saatavaan tai panttioikeuteen mahdollisesti liittyvän epäselvyyden tai harkita sillä käytettävissä olevia keinoja panttiomaisuuden myymiseksi tai säilyttämiseksi pesällä.

Lukuun sisältyvien uusien säännösten mukaan tuomioistuim voi lisäksi myöntää konkurssipesälle luvan panttiomaisuuden myyntiin vapaaehtoisella kaupalla ilman panttivelkojan suostumusta. Edellytyksenä on, että omaisuudesta on tehty konkurssipesälle ostotarjous ja se ylittää omaisuuden käyvän huutokauppa-arvon. Tämän menettelyn tavoitteena on konkurssipesän etujen turvaaminen tilanteessa, jossa panttivelkojan oikeuksien käyttö ei johda pesän kannalta parhaaseen myyntitulokseen. Näin voi käydä esimerkiksi, kun vakuutena on kiinteistö, joka on tarkoituksenmukaista myydä yhdessä muun pesään kuuluvan omaisuuden kanssa. Panttivelkojaa kuullaan ennen päätöksen antamista ja myynti voidaan toimittaa vain lainvoimaisen tuomion perusteella.

Viimesijaisena realisointikeinona voitaisiin käyttää panttiomaisuuden ulosottomyyntiä, vaikka ilman panttivelkojen suostumusta. Ehdotuksen mukaan konkurssipesä voi hakea panttiomaisuuden myyntiä vasta kolmen vuoden kuluttua konkurssin alkamisesta. Säännöksen tarkoituksena on järjestää keino, jolla konkurssipesä pääsee eroon sellaisestakin omaisuudesta, jolla ei välttämättä ole pesälle arvoa mutta josta aiheutuu jatkuvasti kustannuksia ja jonka myynnistä panttivelkojat eivät ole huolehtineet. Konkurssipesän hallinnon ylläpitäminen pääasiassa tai yksinomaan tällaisen omaisuuden hallinnoimiseksi ei ole järkevää, vaikka estettä ei olekaan sille, että pesä lopetetaan muilta osin.

Ehdotetut säännökset vaikuttavat lähinnä panttirealisoinnin ajankohtaan ja myyntitapaan. Niillä ei puututa panttioikeuden varsinaiseen sisältöön eli siihen, että panttiomaisuus vastaa velallisen velasta ja panttivelkoja saa maksun panttiomaisuuden myyntihinnasta. Vakuusvelkoja saisi edelleen etusijajärjestyksen mukaisen suorituksen realisointituloksesta. Säännöksillä pyritään saavuttamaan mahdollisimman hyvä myyntihinta ja joka tapauksessa vähintään se hinta, joka kunakin ajankohtana voitaisiin saada ulosottolain mukaisella myynnillä. Vakuusarviointia tehdessään velkoja ei yleensä voikaan perustellusti olettaa saavansa tätä korkeampaa hintaa. Velkojan oikeusturvan varmistamiseksi panttiomaisuuden myynti pesän toimesta joko edellyttää tuomioistuimen lupaa tai mahdollistaa sen, että panttivelkoja voi hakea tuomioistuimelta päätöstä myynnin kieltämisestä.

Edellä mainitut seikat huomioon ottaen sääntelylle on yhtäältä hyväksyttävä peruste ja toisaalta se merkitsee vain vähäistä puuttumista panttivelkojan rahaksimuutto-oikeuksiin. Tarkoituksenmukaista on, että panttiomaisuuden rahaksimuuttoon sovelletaan samoja sääntöjä riippumatta siitä, että panttaussitoumukset on tehty eri aikoina, jolloin ei jouduta useiden vuosien ajan soveltamaan rinnan kahta järjestelmää. Ehdotettu sääntely on siten myös oikeusvarmuuden ja oikeustilan selkeyden vuoksi perusteltua.

Ehdotuksen mukaan konkurssi voi päättyä sovintoon. Toisin kuin konkurssisäännön mukaan sovinto ei edellytä kaikkien velkojien suostumusta. Tämä ei merkitsisi puuttumista velkojan varallisuusetuihin, koska velkoja ei vastoin suostumustaan voisi joutua tyytymään vähempään jako-osuuteen kuin velkoja olisi saanut, jos konkurssimenettelyä olisi jatkettu. Panttivelkojan oikeuksia sovinnolla ei voida rajoittaa kuin velkojan suostumuksella. Ehdotettu sovinto vaatii suuremman enemmistön kuin saneerausohjelman hyväksyminen yrityksen saneerausmenettelyssä. Sovintoa vastustaneelle velkojalle maksettava jako-osuus määräytyy konkurssivertailun perusteella niin kuin yrityksen saneerauksessakin.

Edellä esitetyn perusteella hallitus katsoo, että myös 1. lakiehdotus voidaan kaikilta osiltaan käsitellä tavallisessa säätämisjärjestyksessä. Asiaan liittyvien perusoikeusnäkökohtien vuoksi hallitus pitää kuitenkin asianmukaisena, että esityksestä hankitaan eduskuntakäsittelyn aikana myös perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

JULKAISUN OSAT

Ehdotus konkurssilaiksi	1
Lakiehdotukset	72

EHDOTUS KONKURSSILAIKSI 22.1.2002

<i>EHDOTUS KONKURSSILAIKSI 22.1.2002</i>	<i>1</i>
1 luku. Yleisiä säännöksiä	6
1 §. Konkurssi.....	6
2 §. Lain soveltaminen	6
3 §. Konkurssikelpoisuus	6
4 §. Konkurssin alkaminen	6
5 §. Konkurssisaatavat	7
6 §. Velkavastuu konkurssin jälkeen.....	7
2 luku. Konkurssiin asettamisen edellytykset	8
1 §. Maksukyvyttömyys konkurssin edellytyksenä	8
2 §. Velkojan oikeus vaatia velallisen asettamista konkurssiin	8
3 §. Oletamus maksukyvyttömyydestä	8
4 §. Vakuus konkurssiin asettamisen esteenä	9
5 §. Ylivelkaisuus konkurssin edellytyksenä	9
3 luku. Konkurssin alkamisen oikeusvaikutukset	10
1 §. Velallisen määräysvallan menetys	10
2 §. Vilpittömän mielen suoja	10
3 §. Konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta koskeva oikeudenkäynti.....	10
4 §. Konkurssisaatavaa koskeva oikeudenkäynti tai muu menettely	11
5 §. Erillistytäntöönpanon aloittaminen	11
6 §. Erillistytäntöönpanon jatkaminen	11
7 §. Konkurssipesän oikeus sitoutua velallisen sopimukseen	11
8 §. Saatavan erääntyminen	12
9 §. Vanhentuminen	12
10 §. Oikeusvaikutusten voimassaolo	12
11 §. Tilaisuuden varaaminen ulosmittaukseen	12
4 luku. Velallisen asema konkurssissa	13
1 §. Velallisen kohtelu	13
2 §. Velallisen tietojensaantioikeus ja kuuleminen	13
3 §. Velallisen oikeus saada avustusta	13
4 §. Velalliselle tulleet kirjeet ja muut lähetykset	13
5 §. Velallisen myötävaikutus- ja tietojenantovelvollisuus	13
6 §. Pesäluettelon vahvistaminen ja tietojen antaminen	14
7 §. Velallisen oikeus saada korvaus kuluista	14
8 §. Ennen konkurssiin asettamista määrättävät turvaamistoimet	14
9 §. Maastapoistumiskielto konkurssin alettua	15
10 §. Turvaamistoimien ja maastapoistumiskiellon käsittely	15
11 §. Pakkokeinot velallista kohtaan	15
12 §. Velallinen.....	16
13 §. Velallisen toimimiskelpoisuuden rajoitukset	17
5 luku. Konkurssipesään kuuluva omaisuus	18
1 §. Yleissäännös konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta	18
2 §. Ulkomailla olevan omaisuuden kuuluminen konkurssipesään eräissä tapauksissa.....	18
3 §. Ulosmittaus- ja luovutusrajoitusten alainen omaisuus	18
4 §. Kirjanpitoaineisto	18
5 §. Oikeus perintöön tai testamenttiin	18
6 §. Sivullisen omaisuus	19
7 §. Omistuksenpidätys ja takaisinotto-oikeus.....	19
8 §. Konkurssipesän sijaantulo ehdolliseen luovutussopimukseen	19
9 §. Takaisinottoa ja tilitystä koskeva erityissäännös	19
10 §. Rahoitusyhtiön ja muun siirronsaajan asema	20
11 §. Keinotekoisien varallisuusjärjestelyn syrjäytyminen eräissä tapauksissa.....	20

6 luku. Kuittaus konkurssissa.....	21
1 §. Yleissäännös velkojan oikeudesta kuittaukseen	21
2 §. Velkojan kuittausoikeuden rajoitukset	21
3 §. Takautumissaatavan syntyminen.....	21
4 §. Korvaus saatavan luovuttamisesta	21
5 §. Luottolaitosta koskeva erityissäännös	22
7 luku. Menettely tuomioistuimessa.....	23
1 §. Suomalaisen tuomioistuimen toimivalta.....	23
2 §. Toimivaltainen tuomioistuin konkurssiin asettamista koskevassa asiassa.....	23
3 §. Toimivaltainen tuomioistuin muussa konkurssia koskevassa asiassa.....	23
4 §. Käsittelyjärjestys.....	24
5 §. Konkurssihakemus.....	24
6 §. Hakemuksen siirtäminen.....	24
7 §. Hakemuksen siirtämisen vaikutukset.....	25
8 §. Velkojan hakemuksen käsittely.....	25
9 §. Useita hakemuksia.....	25
10 §. Syyttäjän asema asian käsittelyssä.....	25
11 §. Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuus	26
12 §. Päätös konkurssiin asettamisesta.....	26
13 §. Konkurssin peruuttaminen.....	26
14 §. Menettelyyn osallistumisen kustannukset	26
15 §. Muutoksenhakemuksen kiireellisyys	26
8 luku. Pesähoitaja.....	27
1 §. Pesähoitajan määrääminen.....	27
2 §. Pesähoitajan määrääminen konsernissa	27
3 §. Pesähoitajan kelpoisuusehdot	27
4 §. Pesähoitajan vapauttaminen tehtävästään.....	27
5 §. Pesähoitajan palkkio	28
6 §. Pesähoitajan palkkio konkurssin lakatessa.....	28
7 §. Tietojensaantioikeus	29
8 §. Pakkokeinot.....	29
9 §. Pesähoitajan tilintekovelvollisuus tehtävän lakatessa	29
9 luku. Konkurssipesän selvitys ja velallisen kirjanpito.....	30
1 §. Pesäluettelo	30
2 §. Velallisselvitys	30
3 §. Velallisen kirjanpidon loppuunsaattaminen.....	31
4 §. Tilintarkastus ja muu tarkastus	31
5 §. Erityistarkastus	31
6 §. Korvausvelvollisuus kirjanpidon laiminlyönnistä.....	31
10 luku. Konkurssin raukeaminen ja julkisselvitys	32
1 §. Konkurssin raukeaminen.....	32
2 §. Esitys konkurssin raukeamisesta.....	32
3 §. Konkurssin raukeamisesityksen käsittely	32
4 §. Pesähoitajan palkkio konkurssin rautessa.....	32
5 §. Valtion varoista pesähoitajalle maksettava korvaus	33
6 §. Omaisuuden luovuttaminen konkurssin rautessa.....	33
7 §. Vastattavaksi ottaminen	33
8 §. Julkisselvitys.....	33
9 §. Julkisselvitykseen siirtymisen vaikutukset	34
10 §. Julkisselvityksen kustannukset	34
11 §. Julkisselvityksen päättäminen.....	34
12 §. Konkurssipesän hallinnon palauttaminen	34
13 §. Ilmoitukset ja muutoksenhaku	35
11 luku. Konkurssisaatavat, valvonta ja saatavien selvittäminen	36
1 §. Yleissäännös konkurssivelkojan asemasta.....	36

2 §. Vieraassa valuutassa oleva saatava.....	36
3 §. Yhteisvelkasuhteet.....	36
4 §. Rajoitukset velkojan oikeuteen saada suoritus.....	36
5 §. Saatavan valvonta	36
6 §. Saatavan huomioon ottaminen ilman valvontaa	37
7 §. Selvitys panttisaatavasta	37
8 §. Selvitys vierasvelkapanttauksesta	37
9 §. Yrityskiinnitykseen perustuvan oikeuden valvonta	38
10 §. Selvitys kuittaukseen käytettävästä saatavasta	38
11 §. Valvontakirjelmä	38
12 §. Etuoikeuden huomioon ottaminen.....	38
13 §. Valvonnan tarkastaminen.....	39
14 §. Valvonnan täydentäminen	39
15 §. Jälkivalvonta.....	39
16 §. Valvonta liikkeeseenlaskijan konkurssissa.....	40
12 luku. Jakoluetteloehdotuksen laatiminen ja jakoluettelon vahvistaminen.....	41
1 §. Jakoluetteloehdotus.....	41
2 §. Jakoluetteloehdotuksen määräpäivä ja toimittaminen.....	41
3 §. Lausuma pesäinhoitajan riitautuksesta	41
4 §. Velkojan ja velallisen riitautus	41
5 §. Velkojan kuuleminen.....	42
6 §. Uuden riitautuksen esittäminen.....	42
7 §. Jälkivalvonnan huomioon ottaminen	42
8 §. Sovinnon aikaansaaminen.....	42
9 §. Saatavan hyväksyminen	42
10 §. Pesäinhoitajan jakoluettelo	43
11 §. Riitautuksen tutkiminen	43
12 §. Riitautuksen käsittely	43
13 §. Jälkivalvonnasta tehtävä oikaisu	44
14 §. Jakoluettelon vahvistaminen	44
15 §. Muutoksenhaku ja päätöksestä ilmoittaminen	44
16 §. Vahvistetun jakoluettelon oikaiseminen ja muuttaminen.....	44
17 §. Velkojan saatavaa koskevan ratkaisun merkitys	45
13 luku. Konkurssipesän hallinto.....	46
1 §. Yleissäännös konkurssipesän selvittämisestä.....	46
2 §. Konkurssipesän hallinnon valvonta.....	46
3 §. Pesäinhoitaja konkurssipesän hallinnon hoitajana	46
4 §. Tilapäinen pesäinhoitaja	46
5 §. Pesäinhoitajan tehtävät.....	46
6 §. Pesäinhoitajan edustamisoikeus sekä vilpittömän mielen suoja.....	47
7 §. Avustajat	47
8 §. Velkojen päätösvalta	47
9 §. Pesäinhoitajan päätösvalta	47
10 §. Päätösvallan siirto	48
11 §. Kielto panna täytäntöön lain vastaista päätöstä.....	48
12 §. Oikeus velkojen päätösvallan käyttöön	48
13 §. Velkojen päätösvallan käyttö.....	49
14 §. Pesäinhoitajan selonteko- ja tietojenantovelvollisuus	49
15 §. Velkojatoimikunta.....	49
16 §. Salassapitovelvollisuus.....	50
17 §. Rangaistus salassapitovelvollisuuden rikkomisesta.....	50
18 §. Asiakirjojen toimittamisesta perittävä maksu	50
14 luku. Velkojainkokous	51
1 §. Velkojainkokouksen koollekutsuminen.....	51
2 §. Kutsu ja pyyntö kannan ilmoittamisesta	51
3 §. Velkojainkokouksen kulku	51
4 §. Velkojainkokouksen päätöksen syntyminen.....	52

5 §. Esteellisyys.....	52
6 §. Kohtuuttoman päätöksen kielto.....	52
7 §. Velkojainkokouksen päätöksen kumoaminen tai muuttaminen.....	53
15 luku. Konkurssipesän kirjanpito ja velat.....	54
1 §. Konkurssipesän kirjanpito.....	54
2 §. Konkurssipesän velat.....	54
3 §. Konkurssipesän velkojen maksaminen.....	54
4 §. Konkurssivelallisen vastuu	54
16 luku. Konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hoito ja myynti sekä panttivelkojaa koskevat säännökset.....	55
1 §. Omaisuuden hoito.....	55
2 §. Rahavarojen säilyttäminen.....	55
3 §. Yleissäännös omaisuuden myynnistä	55
4 §. Pesänhoitajaa ja hänen lähipiiriään koskeva luovutusrajoitus.....	55
5 §. Muutoksenhaun vaikutus myyntiin	55
6 §. Panttiomaisuuden tuotto	56
7 §. Panttiomaisuudesta aiheutuvat kustannukset	56
8 §. Konkurssipesän oikeus myydä panttiomaisuutta.....	56
9 §. Etusijan siirtyminen	56
10 §. Korvaus panttivelan ennenaikaisen erääntymisen vuoksi.....	56
11 §. Velkojan oikeus panttiomaisuuden rahaksimuuttoon.....	56
12 §. Panttiomaisuuden myynnin kieltäminen	57
13 §. Panttiomaisuuden myynti tuomioistuimen luvalla	57
14 §. Panttiomaisuuden myynti ulosottolain mukaisessa järjestyksessä.....	58
15 §. Varojen tilitys ulosmitatun omaisuuden myynnistä.....	58
16 §. Ulosmittauksen raukeaminen.....	58
17 §. Yrityskiinnitys tai arvopaperit vakuutena.....	58
17 luku. Jako-osuuksien maksaminen.....	59
1 §. Yleissäännös jako-osuuksien maksamisesta.....	59
2 §. Vähäinen jako-osuus	59
3 §. Jako-osuuden maksu pesänhoitajan päätöksen perusteella	59
4 §. Jako-osuuden ennakko	59
5 §. Panttisaatavan ja epäselvän saatavan jako-osuuden ennakko	60
6 §. Jako-osuuden maksaminen yhteisvelkasuhteessa.....	60
7 §. Jako-osuuksien maksaminen lopputilityksen perusteella	60
8 §. Jako-osuuden vähentäminen palautettavasta rahamäärästä.....	60
9 §. Jako-osuuden tallettaminen.....	60
10 §. Jako-osuuden tallettaminen ja menettäminen eräissä tapauksissa.....	60
11 §. Takaisinmaksuvelvollisuus.....	61
18 luku. Konkurssipesän lopputilitys ja jälkiselvitys	62
1 §. Lopputilityksen laatimista koskeva yleissäännös	62
2 §. Lopputilityksen sisältö	62
3 §. Sopimus konkurssipesän loppuunsaattamisesta.....	62
4 §. Lopputilityksen hyväksyminen	62
5 §. Hyväksytyn lopputilityksen oikaiseminen	62
6 §. Lopputilityksen moittiminen.....	63
7 §. Konkurssin päättymisen.....	63
8 §. Asiakirjojen säilytys	63
9 §. Jälkiselvitys	63
19 luku. Vahingonkorvausvelvollisuus.....	64
1 §. Pesänhoitajan vahingonkorvausvelvollisuus	64
2 §. Konkurssivelkojan vahingonkorvausvelvollisuus.....	64
3 §. Korvausvastuun sovittelu ja jakautuminen	64
4 §. Vahingonkorvauksen vaatiminen	64
20 luku. Sovintoa koskevat säännökset.....	65

1 §. Sovinnon edellytykset	65
2 §. Tuomioistuimen ratkaisu jako-osuudesta	65
3 §. Sovinnon vahvistaminen	65
4 §. Sovinnon vahvistamisen oikeusvaikutukset	65
21 luku. Kuulutus, ilmoitukset ja konkurssirekisteri.....	66
1 §. Kuulutus konkurssin alkamisesta	66
2 §. Konkurssin alkamisesta ilmoittaminen	66
3 §. Kuulutukset ja ilmoitukset julkisselvityksestä sekä konkurssin päättymisestä eräissä tapauksissa	66
4 §. Konkurssiasioden rekisteri	66
5 §. Tiedoksiantotapa	67
6 §. Tietojenvälitysjärjestelmä ja sen käyttötarkoitus	67
7 §. Tietojenvälitysjärjestelmään liittyminen ja sen vaikutukset	67
8 §. Tietojen toimittaminen tietojenvälitysjärjestelmään	68
9 §. Tietojen salassapito ja luovuttaminen	68
10 §. Tietojenvälitysjärjestelmän käyttö	68
11 §. Tarkemmat määräykset tietojenvälitysjärjestelmästä	68
22 luku. Erinäisiä säännöksiä	69
1 §. Laaja konkurssipesä	69
23 luku. Voimaantulosäännökset	70
1 §. Voimaantulo	70
2 §. Siirtymäsäännökset	70
3 §. Viittaussäännökset	71

1.

Konkurssilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku. Yleisiä säännöksiä**1 §. Konkurssi**

Velallinen, joka ei kykene vastaamaan veloistaan, voidaan asettaa konkurssiin siten kuin tässä laissa säädetään. Konkurssiin asettamisesta päättää tuomioistuin velallisen tai velkojan hakemuksesta.

Konkurssi on velallisen kaikkia velkoja koskeva maksukyvyttömyysmenettely, jossa velallisen omaisuus käytetään velkojen maksuun. Konkurssin tarkoituksen toteuttamiseksi velallisen omaisuus siirtyy konkurssin alkaessa velkojien määräysvaltaan.

2 §. Lain soveltaminen

Tämän lain säännöksiä sovelletaan, jollei muualla laissa toisin säädetä tai vieraan valtion kanssa ole toisin sovittu.

Tämän lain estämättä noudatetaan Euroopan yhteisön asetusta maksukyvyttömyysmenettelyistä (EY 1346/2000) asioissa, joissa on asetuksessa tarkoitettu liittymä sellaiseen toiseen jäsenvaltioon, johon asetusta sovelletaan.

Velkojen maksunsaantijärjestyksestä ja takaisinsaannista konkurssipesään sekä konkurssipesien hallinnon valvonnasta säädetään erikseen.

3 §. Konkurssikelpoisuus

Konkurssiin voidaan asettaa luonnollinen henkilö sekä yhteisö, säätiö ja muu oikeushenkilö. Oikeushenkilö voidaan asettaa konkurssiin silloinkin, kun se on poistettu asianomaisesta rekisteristä tai purettu. Myös kuolinpesä ja konkurssipesä voidaan asettaa konkurssiin.

Konkurssiin ei voida asettaa valtiota, Ahvenanmaan maakuntaa, kuntaa, kuntayhtymää tai muuta kuntien julkisoikeudellista yhteistoimintaelintä, valtion liikelaitosta, itsenäistä julkisoikeudellista laitosta, evankelisluterilaista tai ortodoksista kirkkoa taikka niiden seurakuntaa.

4 §. Konkurssin alkaminen

Konkurssi alkaa, kun velallinen asetetaan tuomioistuimen päätöksellä konkurssiin.

5 §. Konkurssisaatavat

Konkurssisaatavalla tarkoitetaan sellaista velalliselta olevaa saatavaa, jota koskeva velallisen sitoumus tai muu oikeusperuste on syntynyt ennen konkurssin alkamista. Konkurssisaatavia ovat myös panttisaatavat sekä saatavat, joiden peruste tai määrä on ehdollinen tai riitainen taikka muusta syystä epäselvä. Kestovelkasuhteessa konkurssisaatavana pidetään sitä osaa saatavasta, joka kohdistuu konkurssin alkamista edeltäneeseen aikaan.

6 §. Velkavastuu konkurssin jälkeen

Velallinen vastaa niistä konkurssisaatavista, joille ei konkurssissa kerry täyttä suoritusta, myös sillä omaisuudella, jonka velallinen vastaisuudessa saa, jollei velkojan kanssa toisin sovita.

2 luku. Konkurssiin asettamisen edellytykset

1 §. Maksukyvyttömyys konkurssin edellytyksenä

Konkurssiin voidaan asettaa velallinen, joka on maksukyvytön, jollei tässä laissa tai muulla ole toisin säädetty.

Maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan tässä laissa sitä, että velallinen on muuten kuin tilapäisesti kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä.

2 §. Velkojan oikeus vaatia velallisen asettamista konkurssiin

Konkurssiin asettamista voi vaatia velkoja, jonka saatava velalliselta:

- 1) perustuu lainvoimaisen tuomion tavoin täytäntöönpanokelpoiseen ratkaisuun;
- 2) perustuu velallisen allekirjoittamaan sitoumukseen, jota velallinen ei ilmeisen perustellusti kiistä; tai
- 3) on muuten selvä.

Jos velkojan saatava on vähäinen ja konkurssiin asettamista olisi pidettävä konkurssimenettelyn kustannuksiin ja siitä saatavaan hyötyyn nähden ilmeisen epätarkoituksenmukaisena tai selvästi hyvän perintätavan vastaisena, velkojan konkurssihakemus on jätettävä tutkimatta.

3 §. Olettaus maksukyvyttömyydestä

Velallista on pidettävä maksukyvyttömänä, jos velallinen ilmoittaa olevansa maksukyvytön, jollei ilmene erityisiä syitä olla hyväksymättä velallisen ilmoitusta.

Jollei toisin osoiteta, velallista on pidettävä maksukyvyttömänä erityisesti myös, jos:

- 1) velallinen on lakkauttanut maksunsa;
- 2) ulosotossa on konkurssihakemuksen tekemistä edeltävän kuuden kuukauden aikana ilmennyt, ettei velalliselta kerry varoja saatavan täydeksi suorittamiseksi; tai
- 3) velallinen, joka on tai on viimeisenä vuonna ennen konkurssihakemuksen tekemistä ollut liiketoiminnastaan kirjanpitovelvollinen, ei viikon kuluessa velkojan maksukehotuksen saatuaan ole maksanut velkojan selvää ja erääntynyttä saatavaa.

Velallinen voidaan 2 momentin 3 kohdan nojalla asettaa konkurssiin vain, jos velkoja tekee hakemuksen kolmen kuukauden kuluessa määräajan päättymisestä ja velka on silloin edelleen maksamatta. Velkojan on annettava maksukehotus velalliselle todisteellisesti tiedoksi tai, jos siihen on oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 7 §:n mukaan edellytykset, noudattaen sanotussa lainkohdassa tarkoitettua menettelyä. Maksukehotuksessa on mainittava saatavan peruste ja määrä. Lisäksi siinä on ilmoitettava, että velkoja voi

vaatia velallisen asettamista konkurssiin, jollei velkaa makseta määräajassa maksukehotuksen saamisesta.

4 §. Vakuus konkurssiin asettamisen esteenä

Velallista ei voida asettaa velkojan hakemuksesta konkurssiin, jos:

1) velkojalla on velallisen omaisuuteen maksun turvaava panttioikeus tai muu siihen rinnastettava vakuus;

2) velkojalla on erääntyneestä saatavastaan kolmannen asettama maksun turvaava vakuus ja konkurssin hakeminen on vastoin niitä ehtoja, jotka velkojan on vakuuden vastaanottaessaan katsottava hyväksyneen; tai

3) velkojan saatava on erääntymätön ja velkojalla on saatavastaan kolmannen asettama maksun turvaava vakuus tai kolmas henkilö tarjoaa sellaisen vakuuden.

Vakuudella tarkoitetaan myös takausta.

5 §. Ylivelkaisuus konkurssin edellytyksenä

Selvitystilassa oleva velallinen sekä kuolinpesä ja konkurssipesä voidaan asettaa konkurssiin myös, jos sen varat eivät riitä velkojen maksuun. Kuolinpesä voidaan kuitenkin asettaa konkurssiin vain, jos se on pesänselvittäjän hallintoa tarkoituksenmukaisempi menettely pesän laajuuden, omaisuuden rahaksimuuton tai muun erityisen syyn vuoksi.

3 luku. Konkurssin alkamisen oikeusvaikutukset

1 §. Velallisen määräysvallan menetys

Konkurssin alettua velallinen menettää oikeuden määrätä konkurssipesään kuuluvasta omaisuudestaan.

2 §. Vilpittömän mielen suoja

Oikeustoimi, jonka velallinen tekee konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta, ei sido konkurssipesää paitsi jos oikeustoimi on tehty ennen kuin konkurssin alkamisesta oli kuulutettu eikä toinen osapuoli tiennyt eikä hänen pitänytkään tietää, ettei velallinen ollut oikeutettu määräämään omaisuudesta. Jos velallisen omaisuuden luovutusta koskeva oikeustoimi edellä sanotun mukaisesti sitoo konkurssipesää, on konkurssipesällä kuitenkin oikeus vaatia omaisuuden palauttamista, jos konkurssipesä maksaa osapuolelle tämän suorittaman vastikkeen ja tälle aiheutuneet tarpeelliset kustannukset.

Irtisanomisilmoitus tai muu vastaava toimi, jonka velallinen tekee tai joka tehdään velalliselle kuulutuksen jälkeen, sitoo konkurssipesää, jollei toinen osapuoli tiennyt eikä hänen pitänyt tietää, ettei velallinen ollut oikeutettu sellaista tointa tekemään tai vastaanottamaan, ja jos olisi pidettävä ilmeisen kohtuuttomana sitä, ettei toimi sitoisi konkurssipesää.

Maksu, joka suoritetaan velalliselle konkurssin alettua, on pätevä, paitsi milloin maksun suorittaja tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää, ettei velallinen ollut oikeutettu ottamaan vastaan maksua. Jos maksu on suoritettu ennen kuin konkurssin alkamisesta on kuulutettu, maksun suorittajan ei katsota tienneen konkurssista, jollei muuta näytetä. Jos maksu on suoritettu kuulutuksen jälkeen, maksun suorittajan katsotaan tienneen konkurssista, jollei muuta näytetä.

3 §. Konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta koskeva oikeudenkäynti

Jos konkurssin alkaessa on vireillä oikeudenkäynti velallisen ja kolmannen välillä konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta, on konkurssipesälle varattava tilaisuus jatkaa oikeudenkäyntiä. Jollei pesä käytä tätä tilaisuutta, voi velallinen jatkaa oikeudenkäyntiä. Konkurssipesä vastaa vain niistä toiselle osapuolelle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista, jotka johtuvat pesän omista toimenpiteistä.

Velallisella on oikeus konkurssin alettua nostaa kanne konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta, jos konkurssipesä on siitä kieltäytynyt.

Jos konkurssipesä 1 tai 2 momentissa tarkoitetussa asiassa haluaa tehdä kolmannen kanssa sovinnon, velallisella on oikeus nostaa kanne tai jatkaa oikeudenkäyntiä, jos hän asettaa vakuuden siitä, mitä tarjottiin sovintona.

Mitä velallinen 1 - 3 momentissa tarkoitetussa oikeudenkäynnissä voittaa, kuuluu konkurssipesään. Velallisen tarpeelliset oikeudenkäyntikulut on kuitenkin ensin vähennettävä siitä.

4 §. Konkurssisaatavaa koskeva oikeudenkäynti tai muu menettely

Konkurssin alettua ei saa nostaa kannetta, jonka tarkoituksena on saada konkurssisaatavaa koskeva täytäntöönpanoperuste konkurssipesää vastaan. Mitä edellä säädetään, ei estä panttivelkojaa nostamasta kannetta saatavan perimiseksi panttiomaisuudesta.

Jos konkurssin alkaessa on vireillä konkurssisaatavaa koskeva oikeudenkäynti velallista vastaan, on konkurssipesälle varattava tilaisuus jatkaa oikeudenkäyntiä. Jos konkurssipesä ei vastaa kanteeseen, kantaja voi vaatia tuomiota asiassa, jollei velallinen jatka oikeudenkäyntiä. Konkurssipesä vastaa vain niistä toiselle osapuolelle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista, jotka johtuvat pesän omista toimenpiteistä.

Vero, julkinen maksu ja muu siihen rinnastettava saatava määrätään konkurssin alkamisesta huolimatta niin kuin siitä erikseen säädetään.

5 §. Erillistäytäntöönpanon aloittaminen

Jollei panttivelkojan oikeudesta muuta johdu, konkurssin alettua konkurssipesään kuuluvaan omaisuuteen ei saa kohdistaa ulosottoa toimia konkurssisaatavan perimiseksi.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee vastaavasti turvaamistoimia saatavan perimiseksi.

6 §. Erillistäytäntöönpanon jatkaminen

Jos konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta on ulosmitattu ennen konkurssin alkamista, täytäntöönpanoa saadaan jatkaa konkurssipesän lukuun, jollei konkurssipesä vaadi sen keskeyttämistä. Jos ulosmitatun omaisuuden myynnistä on kuulutettu ennen konkurssin alkamista, täytäntöönpano on keskeytettävä vain, jos konkurssipesä on esittänyt vaatimuksen viimeistään viikkoa ennen huutokauppaa. Huutokaupan peruuttamisesta aiheutuvista kustannuksista vastaa konkurssipesä. Kun täytäntöönpano keskeytetään, ulosmitattu omaisuus on konkurssipesän vaatimuksesta luovutettava konkurssipesälle.

7 §. Konkurssipesän oikeus sitoutua velallisen sopimukseen

Jos velallinen ei ole konkurssin alkaessa täyttänyt sopimusta, jossa hän on osapuolena, vastapuolen tulee vaatia ilmoitusta siitä, sitoutuuko konkurssipesä sopimukseen. Jos konkurssipesä ilmoittaa kohtuullisessa ajassa, että se sitoutuu sopimukseen, sekä asettaa hyväksyttävän vakuuden sopimuksen täyttämiseksi, sopimusta ei saa purkaa.

Konkurssipesän vastapuolella on kuitenkin oikeus purkaa sopimus, jos siihen on sopimuksen henkilökohtaisesta luonteesta johtuva tai muu sellainen erityinen syy, jonka vuoksi ei voida edellyttää, että sopijapuoli jatkaa sopimusta konkurssipesän kanssa.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos muualla laissa säädetään toisin.

8 §. Saatavan erääntyminen

Erääntymätön saatava katsotaan konkurssissa erääntyneeksi velkojan ja velallisen välisessä suhteessa konkurssin alkaessa.

9 §. Vanhentuminen

Konkurssin vaikutuksesta konkurssisaatavan vanhentumiseen säädetään velan vanhentumislaisissa (/2002).

10 §. Oikeusvaikutusten voimassaolo

Konkurssin alkamisen oikeusvaikutukset pysyvät voimassa, vaikka konkurssiin asettamista koskevaan päätökseen haetaan muutosta. Oikeusvaikutukset lakkaavat, jos päätös konkurssiin asettamisesta kumotaan tai tuomioistuim, jossa asia on muutoksenhaun vuoksi vireillä, niin määrää.

Jos konkurssi lakkaa tai peruutetaan, konkurssin alkamisen oikeusvaikutukset lakkaavat, kun tuomioistuimen päätös on annettu, jollei tuomioistuim erityisestä syystä määrää, että oikeusvaikutukset ovat voimassa, kunnes päätös on lainvoimainen tai asiassa toisin määrätään.

11 §. Tilaisuuden varaaminen ulosmittaukseen

Jos ulosmittaushakemus on vireillä konkurssin oikeusvaikutusten lakatessa, on pesänhoitajan varattava ulosottomiehelle tilaisuus omaisuuden ulosmittaukseen ennen varojen palauttamista velalliselle.

Varojen luovuttamisesta ulosottomiehelle konkurssin rautessa säädetään 10 luvun 6 §:ssä.

4 luku. Velallisen asema konkurssissa

1 §. Velallisen kohtelu

Velallista on kohdeltava pesän selvityksessä ja hoidossa asiallisesti ja hänen etunsa on otettava siinä asianmukaisesti huomioon.

2 §. Velallisen tietojensaantioikeus ja kuuleminen

Velallisella on samanlainen oikeus kuin velkojalla saada pesänhoitajalta konkurssipesää ja sen hoitoa koskevia tietoja sekä tiedot velkojainkokouksessa ja muussa velkojien päätöksentekomenettelyssä käsiteltävistä asioista. Velallisella on myös oikeus osallistua velkojainkokoukseen ja ilmaista siellä tai muussa päätöksentekomenettelyssä kantansa. Pesänhoitaja voi kuitenkin rajoittaa velallisen tietojensaanti- ja osallistumisoikeutta, jos rajoitusta voidaan pitää välttämättömänä pesän tai sivullisen oikeuden turvaamiseksi taikka muun erityisen syyn vuoksi. Tiedot on annettava sen jälkeen, kun estettä niiden antamiselle ei enää ole.

3 §. Velallisen oikeus saada avustusta

Velalliselle, joka on luonnollinen henkilö, ja hänen elatuksensa varassa olevalle on amettava konkurssipesän varoista avustusta, jollei heidän toimeentulonsa ole muuten turvattu. Avustusta myönnettäessä on otettava huomioon myös velallisen ansaintamahdollisuudet ja toiminta pesän selvittämiseksi sekä konkurssipesän mahdollisuus suorittaa avustusta. Avustusta voidaan myöntää enintään konkurssin alkamista seuraavien kuuden kuukauden aikana. Avustuksesta syntyvän erimielisyyden ratkaisee tuomioistuin.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös henkilöön, joka on avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön vastuunalaisena yhtiömiehenä taikka osakeyhtiön johtoon kuuluvana osakkeenomistajana hankkinut pääasiallisen toimeentulonsa tällaisessa konkurssiin asetetussa yhteisössä.

4 §. Velalliselle tulleet kirjeet ja muut lähetykset

Pesänhoitajalla on oikeus ilman velallisen suostumusta ottaa haltuunsa ja avata velalliselle postitse tai muulla tavoin saapuneita kirjelähetyksiä, sähköisiä viestejä ja postipaketteja, jos on syytä olettaa, että ne liittyvät velallisen taloudelliseen toimintaan tai konkurssipesän selvittämiseen.

5 §. Velallisen myötävaikutus- ja tietojenantovelvollisuus

Velallisen on myötävaikutettava siihen, että pesänhoitaja voi suorittaa hänelle kuuluvat tehtävät ja konkurssimenettely voidaan saattaa asianmukaisesti päätökseen. Velallisen tulee erityisesti:

1) huolehtia siitä, että pesänhoitaja saa pesään kuuluvan omaisuuden ja velallisen käyttämät toimitilat hallintaansa sekä pääsyn velallisen tietojärjestelmiin;

2) antaa pesänhoitajalle pesäluettelon laatimista varten tarpeelliset tiedot konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta ja konkurssisaatavista; ja

3) antaa pesänhoitajalle muut tämän tehtävän hoitamiseksi tarpeelliset tiedot.

Velallisen on ilmoitettava pesänhoitajalle yhteystietonsa ja oltava tarvittaessa pesänhoitajan tavoitettavissa. Pesänhoitajan pyynnöstä velallisen on saavuttava pesänhoitajan tai velallisen toimitiloihin tässä pykälässä säädetyn velvollisuutensa täyttämiseksi.

6 §. Pesäluettelon vahvistaminen ja tietojen antaminen

Velallisen on vahvistettava allekirjoituksellaan pesäluettelo oikeaksi. Pesänhoitajan tai velkojan vaatimuksesta tuomioistuin voi määrätä, että velallisen on saavuttava tuomioistuimeen ja siellä vahvistettava valallaan tai vakuutuksellaan pesäluettelo oikeaksi. Velallinen voidaan vastaavasti velvoittaa antamaan tietoja pesäluetteloa varten.

Mitä 1 momentissa säädetään pesäluettelosta, koskee kuolinpesän konkurssissa perukirjan vahvistamista ja tietojen antamista sitä varten.

7 §. Velallisen oikeus saada korvaus kuluista

Jos velallisen on saavuttava tuomioistuimeen tai muualle antamaan tietoja pesästä, hänelle on annettava konkurssipesän varoista kohtuullinen korvaus niistä tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista, jotka hänelle ovat aiheutuneet 5 tai 6 §:ssä tarkoitettujen velvollisuuksien täyttämisestä. Korvauksesta syntyvän erimielisyyden ratkaisee tuomioistuin.

8 §. Ennen konkurssiin asettamista määrättävät turvaamistoimet

Jos konkurssihakemuksen hyväksymiselle ilmeisesti on perusteet, tuomioistuin voi, ennen kuin konkurssiin asettamisesta on päätetty, määrätä:

1) velallisen omaisuutta pantavaksi takavarikkoon tai oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:ssä tarkoitettua muusta turvaamistoimesta velkojille velallisen omaisuudesta kertyvän jako-osuuden turvaamiseksi, jos on vaara, että velallinen kätkee, hävittää tai luovuttaa omaisuutta velkojien vahingoksi taikka menettelee muulla velkojien oikeutta vaarantavalla tavalla;

2) velallisen kirjanpitokirjat, tositteet ja muun kirjanpitoaineiston sekä velallisen hallintoa koskevat ja siltä osin kuin on tarpeen, myös muut velallisen liiketoimintaan liittyvät asiakirjat ja muut tallenteet tarpeellisessa laajuudessa takavarikkoon tai määrätä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:ssä tarkoitettua muusta turvaamistoimesta, jos on vaara, että velallinen kätkee, hävittää tai vahingoittaa mainittua aineistoa taikka menettelee muulla velkojien oikeutta vaarantavalla tavalla ja siten vaikeuttaa pesän selvittämistä; sekä

3) velallisen maastapoistumiskieltoon, jos on todennäköisiä syitä epäillä, että velallinen poistuu maasta ja laiminlyö 5 tai 6 §:ssä säädetyn myötävaikutus- ja tietojenantovelvollisuutensa.

Edellä 1 momentin 1-2 kohdassa tarkoitetusta turvaamistoimesta on lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 5 §:n 1 momentissa sekä 10-13 §:ssä säädetään.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu maastapoistumiskielto voi olla voimassa enintään siihen asti, kun velallinen on allekirjoituksellaan vahvistanut pesäluettelon oikeaksi. Kieltoon määrätylle ei saa antaa passia. Jos hänelle on annettu passi, hänen on luovutettava se poliisin haltuun kiellon ajaksi.

9 §. Maastapoistumiskielto konkurssin alettua

Tuomioistuin voi konkurssin alettua määrätä, ettei velallinen saa poistua maasta, jos kiellolle on edellä 8 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut edellytykset. Maastapoistumiskielto voi olla voimassa enintään siihen asti, kun velallinen on allekirjoituksellaan vahvistanut pesäluettelon oikeaksi.

Jos tuomioistuimelle on tehty 6 §:ssä tarkoitettu esitys siitä, että velallisen on vahvistettava pesäluettelo oikeaksi tuomioistuimessa, voi tuomioistuin samalla määrätä maastapoistumiskiellosta. Kielto on voimassa enintään siihen asti, kun velallinen on täyttänyt velvollisuutensa.

10 §. Turvaamistoimien ja maastapoistumiskiellon käsittely

Edellä 8 ja 9 §:ssä tarkoitetuista turvaamistoimista ja maastapoistumiskiellosta voidaan määrätä velkojan tai pesänhoitajan vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, määräys ja kielto voidaan antaa varaamatta velalliselle tilaisuutta tulla kuulluksi. Tuomioistuimen on omasta aloitteestaan taikka velallisen tai velkojan vaatimuksesta kumottava määräys ja kielto heti, kun niiden voimassapitämiseen ei ole aihetta. Jos konkurssihakemus hylätään, jätetään tutkimatta tai jää sillensä, määräys ja kielto raukeavat. Konkurssiin asettamisesta päättäessään tuomioistuimen tulee määrätä, pidetäänkö 8 §:n nojalla määrätty maastapoistumiskielto voimassa.

Tuomioistuimen tulee huolehtia siitä, että velalliselle ilmoitetaan heti tarkoitukseen soveltuvalla tavalla maastapoistumiskiellosta ja velvollisuudesta luovuttaa passi poliisin haltuun sekä kiellon kumoamisesta ja raukeamisesta. Tuomioistuimen on viipymättä tehtävä poliisille vastaava ilmoitus tiedon tallentamiseksi poliisin tietojärjestelmään. Tallennetut tiedot poistetaan rekisteristä viipymättä kiellon rauettua tai tultua kumotuksi.

Turvaamistoimien tai maastapoistumiskiellon määräämistä koskevasta päätöksestä ei saa valittaa. Velallinen saa kuitenkin ilman määräaikaa kannella päätöksestä. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

11 §. Pakkokeinot velallista kohtaan

Jos velallinen laiminlyö 5 §:ssä säädetyn myötävaikutus- ja tietojenantovelvollisuutensa niin, että pesänhoitaja ei kykene hoitamaan

asianmukaisesti tehtäväänsä, tai kieltäytyy vahvistamasta pesäluetteloa oikeaksi taikka antamasta 6 §:n nojalla tietoja pesäluetteloa varten, tuomioistuimen on pesähoitajan vaatimuksesta määrättävä velallinen sakon uhalla täyttämään velvollisuutensa. Jollei velallinen viivytyksettä täytä velvollisuuttaan, hänet on tuomittava uhkasakkoon.

Jos velallinen jatkaa niskotteluaan 1 momentin nojalla tuomitusta uhkasakosta huolimatta, tuomioistuin voi määrätä velallisen pesähoitajan vaatimuksesta vankeuteen, kunnes hän täyttää velvollisuutensa. Velallinen voidaan uhkasakkoa asettamattakin tai asetettua uhkasakkoa tuomitsematta määrätä vankeuteen, jos on ilmeistä, että velallinen niskottelee uhkasakosta huolimatta. Velallista ei saa pitää vangittuna enempää kuin kuusi kuukautta. Jos velallinen luopuu niskoittelusta aikaisemmin, asiasta on ilmoitettava tuomioistuimelle, jonka on jatkettava asian käsittelyä viipymättä ja viimeistään neljän vuorokauden kuluttua siitä, kun velallinen on ilmoittanut luopuvansa niskoittelusta. Tuomioistuimen on määrättävä velallinen päästettäväksi vapaaksi heti, jos edellytyksiä vangittuna pitämiseen ei enää ole. Velalliselle on ilmoitettava, että niskoittelusta luopumisen johdosta asia käsitellään uudelleen.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu pesähoitajan vaatimuksesta on varattava velalliselle tilaisuus tulla kuulluksi. Uhkasakko voidaan kuitenkin määrätä varaamatta velalliselle tilaisuutta tulla kuulluksi, jos asia on kiireellinen. Tuomioistuimen tulee huolehtia siitä, että velalliselle ilmoitetaan heti uhkasakosta tarkoitukseen soveltuvalla tavalla.

Pakkokeinoja koskevasta päätöksestä ei saa valittaa. Päätöksestä saa kuitenkin ilman määräaikaa kannella. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

12 §. Velallinen

Kun konkurssiin on asetettu yhteisö tai säätiö, tämän luvun velallista koskevat säännökset koskevat sitä, joka on henkilökohtaisesti vastuussa yhteisön velvoitteista, yhteisön, säätiön tai muun oikeushenkilön toimitusjohtajaa ja hallituksen jäsentä, selvitysmiestä tai näihin rinnastettavassa asemassa olevaa henkilöä sekä sitä, joka on ollut edellä tarkoitettussa asemassa yhteisössä, säätiössä tai muussa oikeushenkilössä konkurssihakemuksen tekemistä edeltäneen vuoden aikana.

Tuomioistuimen määräyksestä tämän luvun 5-7, 9-11 §:ssä tarkoitettuja sekä 8 §:n matkustuskieltoa koskevia säännöksiä sovelletaan myös siihen, joka on aikaisemmin ollut 1 momentissa tarkoitettussa asemassa tai joka on tosiasiallisesti johtanut yhteisön, säätiön tai muun oikeushenkilön toimintaa tai hoitanut sen hallintoa tai omaisuutta. Milloin velallinen on luonnollinen henkilö, säännöksiä voidaan vastaavasti tuomioistuimen määräyksestä soveltaa siihen, joka on tosiasiallisesti johtanut velallisen elinkeinotoimintaa tai hoitanut velallisen omaisuutta.

Velallista koskevat 2 momentissa tarkoitettut säännökset koskevat kuolinpesän konkurssissa sitä kuolinpesän osakasta, jonka hoidossa kuolinpesän omaisuus on ollut. Tuomioistuimen määräyksestä edellä 2 momentissa tarkoitettuja säännöksiä sovelletaan myös muuhun osakkaaseen tai siihen, jonka hoidettavana tai hallussa pesän omaisuus on ollut. Konkurssipesän konkurssissa edellä tarkoitettut velallista koskevat säännökset koskevat pesähoitajaa.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen määräysten antamista voi vaatia pesähoitaja tai velkoja. Tuomioistuimen on varattava asianomaiselle tilaisuus tulla

kuulluksi. Päätöksestä, jolla määräys on annettu, ei saa valittaa. Siitä saa kuitenkin kannella ilman määräaikaa. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

13 §. Velallisen toimimiskelpoisuuden rajoitukset

Jos muualla lainsäädännössä on rajoitettu konkurssiin asetetun velallisen kelpoisuutta johonkin toimeen tai tehtävään, tällaiset rajoitukset ovat voimassa konkurssin alkamisen ja pesäluettelon vahvistamisen välisen ajan, kuitenkin enintään neljä kuukautta konkurssin alkamisesta, jollei toisin ole säädetty.

5 luku. Konkurssipesään kuuluva omaisuus

1 §. Yleissäännös konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta

Konkurssipesään kuuluu omaisuus, joka velallisella on konkurssin alkaessa ja jonka velallinen saa ennen konkurssin päättymistä, jollei tässä laissa tai muualla toisin säädetä. Luonnollisen henkilön konkurssipesään ei kuitenkaan kuulu hänen konkurssin alkamisen jälkeen saamansa omaisuus tai ansaitsemansa tulo.

Konkurssipesään kuuluu myös omaisuus, joka takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain nojalla tai muulla perusteella saadaan pesään takaisin.

Omaisuus, joka tulee konkurssipesään kuuluvan omaisuuden sijaan, sekä omaisuudesta saatava tuotto kuuluvat konkurssipesään.

2 §. Ulkomailla olevan omaisuuden kuuluminen konkurssipesään eräissä tapauksissa

Kun tuomioistuimen toimivalta konkurssiin asettamista koskevassa asiassa on perustunut 7 luvun 1 §:n 2 momenttiin, konkurssipesään kuuluu vain se omaisuus, joka velallisella on Suomessa.

3 §. Ulosmittaus- ja luovutusrajoitusten alainen omaisuus

Omaisuus, jota ei voida ulosmitata, ei kuulu konkurssipesään.

Konkurssipesään kuuluu kuitenkin:

1) ulosottolain 4 luvun 5 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu omaisuus; ja

2) muu omaisuus, joka laissa olevan erityisen säännöksen mukaan kuuluu konkurssipesään.

Ehto, jolla on rajoitettu velallisen oikeutta luovuttaa irtainta omaisuuttaan edelleen, ei sido konkurssipesää, jollei 7 §:stä johdu muuta.

4 §. Kirjanpitoaineisto

Velallisen liike- tai ammattitoiminnan kirjanpitoaineisto kuuluu konkurssipesään.

5 §. Oikeus perintöön tai testamenttiin

Velallisen oikeus perintöön tai testamenttiin ei kuulu konkurssipesään, jos velallinen perittävän kuoleman jälkeen on ennen konkurssin alkamista luopunut tai viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hän sai tiedon perittävän kuolemasta ja oikeudestaan perintöön tai testamenttiin, luopuu tästä oikeudestaan perintökaaren 17 luvun 2 a §:n mukaisesti.

6 §. Sivullisen omaisuus

Velallisen hallinnassa oleva sivullisen omaisuus, joka voidaan erottaa velallisen omaisuudesta, ei kuulu konkurssipesään. Sivullisen omaisuus on luovutettava omistajalle tai tämän määräämälle sellaisin ehdoin, joiden täyttämistä konkurssipesällä on oikeus vaatia.

7 §. Omistuksenpidätys ja takaisinotto-oikeus

Mitä 6 §:ssä säädetään, koskee myös irtainta omaisuutta, johon omaisuuden luovuttajalla (*myyjällä*) on omistuksenpidätys- tai takaisinottoehtoon perustuva oikeus, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Jos omistuksenpidätys- tai takaisinottoehdosta on sovittu sen jälkeen, kun omaisuuden hallinta on luovutussopimuksen perusteella siirtynyt velalliselle, ehto on konkurssipesää kohtaan tehoton. Jos velallisella on omistuksenpidätys- tai takaisinottoehdosta huolimatta oikeus luovuttaa omaisuus edelleen, liittyy se muuhun omaisuuteen tai muutoin määrätä omaisuudesta omistajan tavoin, ehto on niin ikään konkurssipesää kohtaan tehoton.

8 §. Konkurssipesän sijaantulo ehdolliseen luovutussopimukseen

Jos irtainta omaisuutta koskevan luovutussopimuksen mukaan omistuksenpidätys- tai takaisinottoehdon voimassaolo lakkaa kauppahinnan maksamisella, konkurssipesällä on oikeus sitoutua sopimukseen ilmoittamalla siitä myyjälle ja maksamalla aikaisempien ehtojen perusteella erääntynyt kauppahintavelka viivästyskorkoineen. Maksu on suoritettava ja ilmoitus tehtävä kohtuullisessa ajassa myyjän pyynnöstä tai tämän vaadittua omaisuutta takaisin.

Konkurssipesällä on myös oikeus heti lunastaa omaisuus maksamalla myyjän luovutuksesta johtuva saatava vähennettynä jäljellä olevaan luottoaikaan kohdistuvalla korolla ja muilla luottokustannuksilla.

Konkurssipesä ei 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa vastaa vahingonkorvauksesta eikä sopimussakosta tai muusta vastaavasta velallisen sopimusrikkomuksen seuraamuksesta.

9 §. Takaisinottoa ja tilitystä koskeva erityissäännös

Myyjällä on oikeus vaatia omistuksenpidätys- tai takaisinottoehtoon perustuvaa omaisuuden takaisinottoa ja tilityksen toimittamista, vaikka takaisinoton ja tilityksen edellytykset eivät osamaksukaupasta annetun lain (91/1966) tai kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvun säännösten nojalla täytyisi. Myös konkurssipesällä on oikeus vaatia tilityksen toimittamista.

10 §. Rahoitusyhtiön ja muun siirronsaajan asema

Mitä 8 ja 9 §:ssä säädetään myyjästä, koskee myös rahoitusyhtiötä ja muuta yhteisöä tai henkilöä, jolle myyjän luovutussopimukseen perustuvat oikeudet ja velvollisuudet on siirretty.

11 §. Keinotekoisien varallisuusjärjestelyn syrjäytyminen eräissä tapauksissa

Omaisuus, jonka väitetään kuuluvan sivulliselle, kuuluu konkurssipesään, jos sivullisen asema perustuu sellaiseen varallisuus- tai muuhun järjestelyyn, jolle annettu oikeudellinen muoto ei vastaa järjestelyn tosiasiallista sisältöä tai tarkoitusta ja jos sellaista muotoa ilmeisesti käytetään täytäntöönpanon välttämiseksi tai omaisuuden pitämiseksi velkojien ulottumattomissa. Mitä edellä säädetään omaisuudesta, koskee myös velallisen mainittuun järjestelyyn ohjaamaa tuloa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun järjestelyn tosiasiallista sisältöä tai tarkoitusta harkittaessa on otettava huomioon velallisen käytettävissä oleva, omistajan määräysvaltaan verrattava valta, omistajan toimiin verrattavat toimet sekä velallisen järjestelystä saamat edut ja muut vastaavat seikat.

6 luku. Kuittaus konkurssissa

1 §. Yleissäännös velkojan oikeudesta kuittaukseen

Velkojalla on oikeus käyttää konkurssisaatavaansa kuittaukseen velalliselle konkurssin alkaessa olevaa velkaansa vastaan, jollei 2 §:stä taikka muusta laista muuta johdu. Velkojalla on oikeus kuittaukseen, vaikka velkojan velka ei olisi erääntynyt kuittausilmoitusta tehtäessä.

Velkojan velvollisuudesta esittää selvitys kuittaukseen käytettävästä saatavastaan säädetään 11 luvun 10 §:ssä.

2 §. Velkojan kuittausoikeuden rajoitukset

Velkoja ei saa käyttää kuittaukseen saatavaa, jonka perusteella velkojalla ei ole oikeutta saada suoritusta konkurssipesästä eikä saatavaa, joka on velkojen maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 6 §:n 1 momentin 3-5 kohdan mukaan viimesijainen.

Velalliselta olevaa saatavaa, joka luovutuksen nojalla on saatu kolmannelta myöhemmin kuin kolme kuukautta ennen takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 2 §:ssä tarkoitettua määräpäivää, ei voida käyttää kuittaukseen saatavaa vastaan, joka velallisella luovutuksen tapahtuessa oli velkojalta. Sama koskee myös saatavaa, joka mainituin tavoin on saatu aikaisemmin, jos velkojalla luovutuksen tapahtuessa oli perusteltua aihetta olettaa velallinen maksukyvyttömäksi.

Velkojalla, joka on sitoutunut velalliselle maksuun sellaisissa olosuhteissa, että tämä menettely on rinnastettavissa velallisen suorittamaan velan maksuun, ei ole kuittausoikeutta siltä osin kuin tällainen maksu olisi voitu peräyttää konkurssipesään.

3 §. Takautumissaatavan syntyminen

Takaukseen, vierasvelkapanttaukseseen tai yhteisvastuulliseen velkasuhteeseen perustuva takautumisoikeus katsotaan 1 ja 2 §:n säännöksiä sovellettaessa saaduksi silloin, kun velvoite syntyi.

4 §. Korvaus saatavan luovuttamisesta

Jos konkurssipesä luovuttaa saatavan siten, että velkoja menettää mahdollisuutensa kuittaukseen, konkurssipesän on korvattava velkojalle tästä aiheutunut vahinko.

5 §. Luottolaitosta koskeva erityissäännös

Luottolaitos ei saa kuitata saatavaansa varoilla, jotka velallisella on konkurssin alkaessa luottolaitoksessa olevalla tilillään tai jotka tuolloin ovat luottolaitoksessa siirrettävinä velallisen tilille, jos tiliä voidaan tiliehtojen mukaan käyttää maksuliikenteen hoitamiseen.

7 luku. Menettely tuomioistuimessa

1 §. Suomalaisen tuomioistuimen toimivalta

Suomalaisen tuomioistuimen toimivallasta konkurssiin asettamista koskevassa asiassa silloin, kun velallisella on pääintressien keskus Suomessa tai muussa sellaisessa jäsenvaltiossa, johon Euroopan yhteisön asetusta maksukyvyttömyysmenettelyistä sovelletaan, säädetään sanotussa asetuksessa.

Jos velallisen pääintressien keskus sijaitsee muussa kuin 1 momentissa tarkoitettussa valtiossa, suomalainen tuomioistuin on toimivaltainen, jos velallisella on Suomessa toimipaikka taikka sellaista omaisuutta Suomessa, että konkurssin aloittamista Suomessa voidaan pitää tarkoituksenmukaisena. Suomalainen tuomioistuin ei kuitenkaan ole toimivaltainen, jos velallinen on asetettu konkurssiin Islannissa, Norjassa tai Tanskassa ja velallisella on ollut siinä valtiossa kotipaikka.

2 §. Toimivaltainen tuomioistuin konkurssiin asettamista koskevassa asiassa

Konkurssiin asettamista koskevan asian käsittelee se tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä on velallisen yleinen oikeuspaikka. Yhteisöä, säätiötä tai muuta oikeushenkilöä koskevan asian käsittelee kuitenkin se tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä yhteisön, säätiön tai muun oikeushenkilön hallintoa Suomessa pääasiallisesti hoidetaan. Jos tämän nojalla ei ole toimivaltaista tuomioistuinta, asian käsittelee se tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä velallisen toimintaa on pääasiassa harjoitettu tai velallisella on omaisuutta taikka jossa asian käsittely olosuhteet huomioon ottaen muuten on tarkoituksenmukaista.

Jos velallinen kuuluu konserniin, konkurssiin asettamista koskeva asia voidaan 1 momentin estämättä käsitellä sellaisessa muussa tuomioistuimessa, joka on toimivaltainen samaan konserniin kuuluvan velallisen konkurssiin asettamista koskevassa asiassa, jos käsittely on tässä tuomioistuimessa tarkoituksenmukaista.

Yrityksen saneerauksesta annetussa laissa säädetään siitä, mikä tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään saneerausmenettelyn aikana tehtävän konkurssihakemuksen.

Kuolinpesän konkurssiin asettamista koskevan asian käsittelee se tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä oli vainajan yleinen oikeuspaikka.

3 §. Toimivaltainen tuomioistuin muussa konkurssia koskevassa asiassa

Tuomioistuin, joka on päättänyt konkurssiin asettamisesta tai jonne asia on siirretty, on toimivaltainen käsittelemään myös tässä laissa tarkoitettut:

1) velalliselle maksettavaa avustusta ja korvausta, pesäluettelon vahvistamista ja tietojen antamista, velallisen omaisuuteen kohdistuvaa turvaamistointa sekä velalliselle määrättäviä maastapoistumiskieltoa ja pakkokeinoja koskevat asiat;

2) pesänhoitajan määräämistä, tehtäviä ja vapauttamista sekä pesänhoitajan palkkiota koskevat asiat;

3) konkurssissa riitautetun saatavan määrää, perustetta ja etuoikeutta koskevat asiat;

4) jakoluettelon vahvistamista, oikaisemista ja muuttamista koskevat asiat;

5) velkojaintoimikunnan asettamista koskevan asian;

6) velkojainkokouksen päätöksen kumoamista ja muuttamista koskevat asiat;

7) konkurssipesän omaisuuden rahaksimuuttoa, varojen jakoa ja lopputilitystä koskevat asiat; sekä

8) konkurssin peruuttamista, raukeamista, julkisselvitystä ja sovinnon vahvistamista koskevat asiat.

Jos velallinen kuuluu konserniin, konkurssin alettuakin 1 momentissa tarkoitettujen asioiden käsittely voidaan siirtää sellaiseen tuomioistuimeen, joka on toimivaltainen käsittelemään toiseen samaan konserniin kuuluvan velallisen konkurssiasian. Päätökseen, jolla asia on siirretty, ei saa hakea muutosta valittamalla.

4 §. Käsittelyjärjestys

Konkurssiasiaassa noudatetaan soveltuvin osin hakemusasiain käsittelystä annettuja säännöksiä.

Konkurssia koskeva asia on käsiteltävä asian edellyttämällä joutuisuudella.

5 §. Konkurssihakemus

Konkurssiin asettamista koskeva asia pannaan vireille kirjallisella hakemuksella. Hakemuksesta tulee käydä ilmi:

- 1) hakijan vaatimus ja sen perustelu;
- 2) velallisen nimi ja kotipaikka sekä henkilö- tai yritys- ja yhteisötunnus;
- 3) hakijan, hänen laillisen edustajansa tai asiamiehensä puhelinnumero ja se osoite, johon asiaa koskevat ilmoitukset saadaan lähettää; sekä
- 4) millä perusteella tuomioistuin on toimivaltainen.

Hakemus on hakijan tai hakemuksen laatijan allekirjoitettava. Hakemukseen on liitettävä asiakirja tai muu kirjallinen selvitys, johon hakija vetoaa ja, jos velallinen on yhteisö, säätiö tai muu oikeushenkilö, ote asianomaisesta rekisteristä. Velallisen hakemukseen tulee lisäksi liittää asianmukainen päätös tai suostumus omaisuuden luovuttamisesta konkurssiin. Velallisen on liitettävä hakemukseensa myös selvitys omaisuudestaan ja sen arvosta, tieto velkojensa yhteismäärästä sekä luettelo suurimmista velkojistaan ja velkojen yhteystiedot.

Kuolinpesän konkurssiin asettamista koskevaan hakemukseen on liitettävä perukirja, jos sellainen on laadittu.

Tuomioistuin voi vaatia muuta selvitystä velallisen taloudellisesta asemasta, jos se on erityisestä syystä asian ratkaisemiseksi tarpeen.

6 §. Hakemuksen siirtäminen

Jos tuomioistuin katsoo, että se ei ole konkurssiin asettamista koskevassa asiassa toimivaltainen, sen on hakijan pyynnöstä siirrettävä asia toimivaltaiseen tuomioistuimeen.

Jos tuomioistuin, johon asia on 1 momentin nojalla siirretty, katsoo, että se ei ole asiassa toimivaltainen, sen on jätettävä asia tutkimatta.

Päätökseen, jolla asia on 1 momentin nojalla siirretty, ei saa hakea muutosta valittamalla.

7 §. Hakemuksen siirtämisen vaikutukset

Jos tuomioistuin siirtää konkurssiin asettamista koskevan asian toiseen tuomioistuimeen, pysyvät sen tuomioistuimen määräykset voimassa, josta asia siirretään, kunnes asian jatkokäsittelyssä toisin määrätään. Sama on voimassa, kun ylempi tuomioistuin oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 29 §:n nojalla siirtää asian toimivaltaiseen tuomioistuimeen.

8 §. Velkojan hakemuksen käsittely

Tuomioistuimen on annettava velkojan hakemus tiedoksi velalliselle sekä varattava tälle tilaisuus antaa määräpäivään mennessä kirjallinen lausuma.

Jos velallinen ei toimita lausumaa, velkojan hakemus voidaan siitä huolimatta ratkaista. Jos velallinen vastustaa hakemusta, asia on käsiteltävä istunnossa, jollei velallinen ole suostunut siihen, että asia käsitellään kansliassa. Istuntoon on kutsuttava velallinen ja hakijana oleva velkoja.

Velallisen vaatimuksesta velkojan hakemuksen käsittelyä voidaan hyväksyttävästä syystä lykätä, jos velkoja suostuu lykkäykseen. Vastoin velkojan suostumusta asian käsittelyä voidaan velallisen vaatimuksesta lykätä, kuitenkin enintään yhdellä viikolla, jos siihen on erityisen painavia syitä.

Jos hakemus koskee kuolinpesää, siitä on tuomioistuimen harkinnan mukaan varattava kuolinpesälle ja vainajan suurimmille velkojille sekä pesänselvittäjälle, jos sellainen on määrätty, tilaisuus antaa kirjallinen lausuma.

9 §. Useita hakemuksia

Tuomioistuimen on tutkittava, voidaanko velallinen asettaa konkurssiin sellaisesta hakemuksesta, joka on tullut vireille ennen sitä hakemusta, josta velallinen on asetettu konkurssiin.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös hakemusta, joka tulee vireille sen hakemuksen jälkeen, josta velallinen on asetettu konkurssiin. Myöhemmin vireille tulleen hakemuksen käsittely jää sillensä, jos päätös konkurssiin asettamisesta saa lainvoiman.

10 §. Syyttäjän asema asian käsittelyssä

Syyttäjällä on konkurssiasiansa virkansa puolesta oikeus tutustua oikeudenkäyntiaineistoon sekä olla läsnä istutokäsittelyssä ja esittää siinä kysymyksiä.

11 §. Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuus

Tuomioistuimen on tutkittava, onko konkurssiin asettamiseen edellytykset.

12 §. Päätös konkurssiin asettamisesta

Konkurssiin asettamista koskevaan päätökseen on merkittävä päätöksen antamisen tai julistamisen kellonaika, konkurssihakemuksen vireilletulopäivä sekä päivä, jona velkojien on 11 luvun 5 §:n mukaan viimeistään valvottava saatavansa (*valvontapäivä*).

Konkurssin alkamisen oikeusvaikutuksista säädetään 3 luvussa ja pesähoitajan määräämisestä 8 luvussa.

Konkurssiin alkamista koskevasta kuulutuksesta sekä muista konkurssiin liittyvistä ilmoituksista säädetään 21 luvussa.

13 §. Konkurssin peruuttaminen

Konkurssi voidaan peruuttaa velallisen ja konkurssihakemuksen tehneen velkojan yhteisestä tai, jos velallinen on asetettu konkurssiin omasta hakemuksestaan, velallisen tekemästä hakemuksesta. Edellytyksenä peruuttamiselle on, että hakemus on tehty kahdeksan päivän kuluessa siitä, kun velallinen asetettiin konkurssiin ja peruuttamiselle esitetään pätevä syy. Tuomioistuimen on kuultava asiasta pesähoitajaa ja harkintansa mukaan velkojia.

Konkurssin peruuttamisesta on ilmoitettava niin kuin 21 luvussa säädetään.

Konkurssin peruuntuessa ei sovelleta 3 luvun 8 §:n säännöstä saatavan erääntymisestä.

14 §. Menettelyyn osallistumisen kustannukset

Oikeudenkäyntikulujen korvaamisessa konkurssiin asettamista ja muussa konkurssia koskevassa asiassa noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 21 luvussa säädetään.

15 §. Muutoksenhakemuksen kiireellisyys

Konkurssiin asettamista koskevan asian ratkaiseen tuomioistuimen on toimitettava muutoksenhakemus sen käsittelevälle tuomioistuimelle viipymättä ja valitus on otettava tuomioistuimessa käsiteltäväksi kiireellisesti.

8 luku. Pesähoitaja

1 §. Pesähoitajan määrääminen

Pesähoitajan määrää tuomioistuin. Pesähoitajia voidaan määrätä useampia kuin yksi, jos se on tarpeen tehtävän laajuuden tai muun syyn vuoksi. Hallinto voidaan jakaa pesähoitajien kesken tuomioistuimen määrämällä tavalla.

Tuomioistuin voi määrätä pesähoitajan aiemmin määrättyjen pesähoitajien lisäksi. Tuomioistuin voi erityisestä syystä määrätä pesähoitajan määrättyä tehtävää varten tai määrääjäksi.

Ennen pesähoitajan määräämistä tuomioistuimen on kuultava suurimpia velkojia ja pesähoitajaksi esitettyä sekä harkintansa mukaan velallista ja muita velkojia. Velkojan pyynnöstä tuomioistuin voi kehottaa pesähoitajaksi ehdotettua selvittämään palkkiovaatimuksensa perusteita.

Tuomioistuimen on annettava pesähoitajalle todistus hänen määräämisestään tehtävään. Oikeusministeriö vahvistaa todistuksen kaavan.

2 §. Pesähoitajan määrääminen konsernissa

Pesähoitajaksi määrätty tai määrättävä voidaan määrätä muunkin samaan konserniin tai muuten samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan konkurssivelallisen pesähoitajaksi, jos sitä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena konkurssipesien hoitamisen kannalta ja on syytä olettaa, että tehtävä voidaan hoitaa ilman sitä olennaisesti vaikeuttavia eturistiriitoja.

3 §. Pesähoitajan kelpoisuusehdot

Pesähoitajaksi määrätään suostumuksensa perusteella henkilö, jolla on tehtävän vaatima kyky, taito ja kokemus sekä joka on muutoinkin tehtävään sopiva. Pesähoitaja ei saa olla velalliseen eikä velkojaan sellaisessa suhteessa, joka on omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan velalliseen nähden tai tasapuolisuuttaan velkojia kohtaan taikka kykynsä muuten hoitaa asianmukaisesti tehtäväänsä.

Sen, joka on antanut suostumuksensa pesähoitajan tehtävään, tulee ilmoittaa tuomioistuimelle kaikki ne seikat, jotka voivat olla omiaan vaarantamaan hänen tasapuolisuuttaan ja riippumattomuuttaan pesähoitajana tai aiheuttamaan näissä suhteissa perusteltuja epäilyksiä.

4 §. Pesähoitajan vapauttaminen tehtävästään

Pesähoitaja voidaan vapauttaa tehtävästään, jos:

- 1) hän ei ole tehtävään kelpoinen tai hän on esteellinen;
- 2) hän laiminlyö huolehtia tehtävistään taikka menettelee lain tai hyvän pesähoitotavan vastaisesti niin, ettei häntä voida pitää tähän tehtävään sopivana; tai
- 3) vapauttamiseen on muu painava syy.

Omasta pyynnöstään pesänhoitaja voidaan vapauttaa tehtävästään, jos siihen on pätevä syy.

Jos pesänhoitaja on vapautettu tehtävästään, hänen tilalleen on määrättävä uusi pesänhoitaja, jollei se ole tarpeetonta.

Pesänhoitajan vapauttamista voi hakea velallinen tai velkoja. Tuomioistuimen on kuultava pesänhoitajaa ja harkintansa mukaan velallista ja velkoja hakemuksen johdosta.

Pesähoitajan vapauttamista koskevaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei tuomioistuim, jossa asia on muutoksenhaun vuoksi vireillä, määrää toisin.

5 §. Pesänhoitajan palkkio

Pesänhoitajalla on oikeus saada tehtävästään konkurssipesältä työn vaativuuteen, tehtyyn työhön, pesän laajuuteen ja muihin seikkoihin nähden kohtuullinen palkkio sekä korvaus hänelle aiheutuneista, pesänhoidon kannalta tarpeellisista kustannuksista.

Palkkion ja korvauksen tarkemmista perusteista päättävät velkojat pesänhoitajaa kuultuaan viipymättä pesänhoitajan tultua määrätyksi tehtävänsä ja tarvittaessa myöhemminkin. Palkkio ja kustannuksen korvaus maksetaan tehtävän aikana kohtuullisin väliajoin. Velkojat voivat päättää, että osa palkkiosta maksetaan pesänhoitajan tehtävän päättyessä. Pesänhoitaja ei saa tämän palkkion lisäksi ottaa muuta etua itselleen eikä läheiselleen. Palkkion ja korvauksen maksamisesta päättävät velkojat pesänhoitajan esitettyä selvityksen maksamisen perusteena olevista toimenpiteistä.

Palkkiota ja korvausta koskevan riidan ratkaisee pesänhoitajan, velallisen tai velkojan hakemuksesta tuomioistuim. Hakemus on tehtävä kuukauden kuluessa päätöksestä.

6 §. Pesänhoitajan palkkio konkurssin lakatessa

Tuomioistuim määrää pesänhoitajan palkkion suuruuden, jos konkurssi peruutetaan tai menettely muuten lakkaa ennen kuin velkojat ovat päättäneet palkkiosta. Tuomioistuimen on kuultava asiasta pesänhoitajaa ja varattava velalliselle tilaisuus tulla asiasta kuulluksi. Pesänhoitajalla on myös oikeus saada korvaus hänelle aiheutuneista tehtävän kannalta tarpeellisista kustannuksista. Tuomioistuim päättää korvauksesta ja siitä, kuka palkkiosta ja kustannusten korvauksesta on maksuvelvollinen. Jos maksuvelvollinen on velallinen, pesänhoitajalla on oikeus pittää tarpeellinen määrä konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta palkkion ja korvauksen maksamista varten sekä myydä omaisuus ja ottaa saatavansa myyntihinnasta.

Pesänhoitajan palkkiosta, kun konkurssi raukeaa tai jatkuu julkisselvityksenä, säädetään 10 luvussa.

7 §. Tietojensaantioikeus

Pesänhoitajalla on salassapitosäännösten estämättä sama oikeus kuin velallisella saada konkurssipesän selvittämistä ja hoitamista varten tiedot velallisen pankkitileistä, maksuliikenteestä, rahoitusta koskevista sopimuksista ja sitoumuksista, velallisen varallisuudesta, verotuksesta ja muista velallisen taloudellista asemaa tai velallisen harjoittamaa taloudellista toimintaa koskevista seikoista.

Kuolinpesän konkurssissa pesänhoitajalla on vainajaa koskeviin tietoihin vastaava tietojensaantioikeus kuin 1 momentissa säädetään velallisesta.

8 §. Pakkokeinot

Jos pesänhoitaja laiminlyö hänelle tämän lain mukaan kuuluvan tehtävän tai velvollisuuden, tuomioistuim voi velkojan tai velallisen vaatimuksesta ja pesänhoitajaa kuultuaan velvoittaa hänet suorittamaan sen määräajassa ja asettaa velvoitteen tehosteeksi uhkasakon.

9 §. Pesänhoitajan tilintekovelvollisuus tehtävän lakatessa

Jos pesänhoitajan tehtävä vapauttamisen tai muun syyn vuoksi lakkaa ennen konkurssin päättymistä, pesänhoitajan on annettava velkojille tili konkurssipesän omaisuuden hoidosta, pesän rahavarojen käytöstä sekä muista toimenpiteistä siltä ajalta, jolta ei ole aikaisemmin annettua tiliä. Jos pesänhoitajia on useita, tili on kuitenkin annettava vain, jos tehtävässään jatkava pesänhoitaja tai velkoja sitä vaatii.

Tehtävästään vapautetun pesänhoitajan on viivytyksettä luovutettava hallussaan oleva konkurssipesään kuuluva omaisuus uudelle pesänhoitajalle. Omaisuuden luovuttamisesta silloin, kun konkurssi raukeaa tai jatkuu julkisselvityksenä, säädetään 10 luvussa.

9 luku. Konkurssipesän selvitys ja velallisen kirjanpito

1 §. Pesäluettelo

Pesänhoitajan on laadittava velallisen varoista ja veloista pesäluettelo. Pesäluettelosta tulee käydä ilmi riittävästi eriteltyinä ainakin velallisen omaisuus konkurssin alkaessa ja arvio sen rahaksimuuton tuloksesta sekä velallisen velat ja muut sitoumukset. Pesänhoitajan on laadittava velallisen taloudellisesta tilanteesta pesäluettelon liitteeksi tiivistelmä, jos luettelo on laaja tai tiivistelmän laatiminen on muuten tarkoituksenmukaista.

Pesäluettelo on laadittava kahden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta. Jos velallisen kirjanpito on merkittävältä osin puutteellinen tai virheellinen taikka jos pesäluetteloa ei voida pesän laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi saada valmiiksi määräajassa, tuomioistuin voi omasta aloitteestaan tai pesänhoitajan pyynnöstä pidentää määräaikaa. Päätökseen, jolla määräaikaa on pidennetty, ei saa hakea muutosta.

Kuolinpesän konkurssissa on pesäluettelon sijasta laadittava perukirja, jollei sitä ole aikaisemmin laadittu.

Pesänhoitajan on toimitettava pesäluettelo tai tiivistelmä siitä velalliselle ja pyynnöstä velkojalle.

2 §. Velallisselvitys

Pesänhoitajan on laadittava velallisesta ja velallisen konkurssia edeltäneestä toiminnasta selvitys, josta tulee käydä ilmi ainakin:

- 1) velallisen omistus- ja konsernisuhteet, jos velallinen on yhteisö;
- 2) konkurssin pääasialliset syyt;
- 3) se, miten velallisen kirjanpito on hoidettu;
- 4) onko velallisen toiminnan johtamisessa käytetty välikäsiä;
- 5) velallisen läheisille maksetut palkat ja palkkiot sekä velallisen yksityisöt siltä osin kuin siihen on niiden määrän, maksuajankohdan tai muun erityisen syyn vuoksi aiheutta samoin kuin velallisen läheisten saatavat ja niiden perusteet, jos saatavat ovat määrältään merkittäviä;
- 6) havainnot sellaisista seikoista, joilla voi olla merkitystä konkurssin jatkumisen kannalta;
- 7) havainnot sellaisista seikoista, joilla voi olla merkitystä liiketoimintakiellon määräämisen kannalta; sekä
- 8) velallisen toiminnan ja tilien tarkastukset sekä niiden tarve.

Velallisselvitys on laadittava kahden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta. Jos velallisselvitystä ei voida pesän laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi saada valmiiksi määräajassa, tuomioistuin voi pesänhoitajan pyynnöstä pidentää määräaikaa. Päätökseen, jolla määräaikaa on pidennetty, ei saa hakea muutosta.

Pesänhoitajan on toimitettava velallisselvitys konkurssiasiamiehelle, syyttäjälle ja velalliselle sekä pyynnöstä velkojalle. Pyyntöä velallisselvitys on toimitettava myös esitutkintaviranomaiselle.

Jos myöhemmin tulee ilmi seikkoja, joilla voi olla olennaista merkitystä arvioitaessa sitä, tuleeko velallinen tai hänen edustajansa määrätä liiketoimintakieltoon,

on pesänhoitajan ilmoitettava niistä viipymättä syyttäjälle ja konkurssiasiamiehelle. Pesänhoitajan on annettava syyttäjälle liiketoimintakieltoasiaa varten ne tiedot ja asiakirjat, joita tämä pyytää.

3 §. Velallisen kirjanpidon loppuunsaattaminen

Pesänhoitajan on huolehdittava siitä, että velallisen kirjanpito tehdään konkurssin alkamiseen saakka ja että konkurssin alkamiseen päättyneeltä tilikaudelta laaditaan tilinpäätös. Tätä velvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos kirjanpito konkurssin alkaessa on niin puutteellinen, että sen perusteella ei voida laatia luotettavaa tilinpäätöstä tai jos kirjanpidon loppuunsaattamista ja tilinpäätöksen laatimista ei voida pitää tarkoituksenmukaisena pesän varojen vähäisyyden tai muun syyn vuoksi.

Jos velallisen kirjanpitoaineisto on jonkun muun hallussa, se on luovutettava konkurssipesälle korvauksetta.

4 §. Tilintarkastus ja muu tarkastus

Pesänhoitajan on huolehdittava siitä, että velallisen kirjanpito ja tilinpäätös tarkastetaan. Tarkastus voidaan kuitenkin jättää toimittamatta, jos sitä ei pidetä tarkoituksenmukaisena pesän varojen vähäisyyden tai muun tarkastuksen takia taikka jos siihen on muu erityinen syy. Tilintarkastajan määräävät velkojat. Tilintarkastajasta ja tilintarkastuksesta on soveltuvien osin voimassa, mitä niistä säädetään tilintarkastuslaissa (936/1994).

5 §. Erityistarkastus

Velkojat voivat päättää velallisen tilien ja toiminnan erityistarkastuksesta, jos velallisen kirjanpito tai muut seikat antavat siihen aiheen.

6 §. Korvausvelvollisuus kirjanpidon laiminlyönnistä

Jos velallisen kirjanpito on laiminlyöty niin, ettei konkurssipesä ole kyennyt selvittämään ilman kohtuutonta vaivaa kirjanpitovelvollisen taloudellista tulosta ja asemaa tai kirjanpitovelvollisen liiketoiminnan kannalta olennaisia liiketapahtumia, laiminlyönnistä vastuussa olevien henkilöiden on korvattava pesälle sille kirjanpidon loppuunsaattamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset.

10 luku. Konkurssin raukeaminen ja julkisselvitys

1 §. Konkurssin raukeaminen

Tuomioistuimen on tehtävä päätös konkurssin raukeamisesta, jos konkurssipesän varat eivät riitä konkurssimenettelyn kustannusten suorittamiseen eikä kukaan velkojista ota kustannuksista vastatakseen tai jos velkojille konkurssipesän varoista tuleva kertymä jäisi niin vähäiseksi, ettei konkurssin jatkamista voida sen vuoksi pitää tarkoituksenmukaisena. Konkurssia ei kuitenkaan voida määrätä raukeamaan, jos konkurssi jatkuu 8 §:ssä tarkoitettuna julkisselvityksenä.

Pesäinhoitajan on tehtävä esitys konkurssin raukeamisesta ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun peruste siihen on käynyt ilmi. Esityksen voi tehdä myös velkoja, velallinen tai konkurssiasiamies. Esitystä ei voida tehdä ennen kuin pesäluettelo ja velallisselvitys on laadittu. Sen jälkeen, kun julkisselvitykseen on siirrytty, esityksen voi tehdä vain konkurssiasiamies.

2 §. Esitys konkurssin raukeamisesta

Pesäinhoitajan on liitettävä konkurssin raukeamista koskevaan esitykseensä pesäluettelo ja velallisselvitys sekä arvionsa konkurssimenettelyn kustannuksista ja niihin käytettävissä olevista varoista. Jos esityksen on tehnyt velkoja, velallinen tai konkurssiasiamies, pesäinhoitajan on tuomioistuimen pyynnöstä toimitettava asian käsittelyä varten pesäluettelo ja velallisselvitys sekä arvionsa konkurssimenettelyn kustannuksista ja niihin käytettävissä olevista varoista.

Pesäinhoitajan on ennen esityksen tekemistä tuomioistuimelle toimitettava esitys liitteineen suurimmille velkojille ja, jos aihetta on, tiedusteltava näiltä, ottavatko nämä vastattavakseen konkurssimenettelyn kustannuksista. Esitys liitteineen on toimitettava myös konkurssiasiamiehelle. Pesäinhoitajan on ilmoitettava esityksen tekemisestä velalliselle.

3 §. Konkurssin raukeamisesityksen käsittely

Tuomioistuimen on, milloin aihetta on, varattava pesäinhoitajan raukeamisesityksestä velalliselle, suurimmille velkojille ja konkurssiasiamiehelle tilaisuus lausuman antamiseen. Jos esityksen on tehnyt muu kuin pesäinhoitaja, esityksestä on vastaavasti kuultava pesäinhoitajaa, velallista, suurimpia velkoja ja konkurssiasiamiestä.

4 §. Pesäinhoitajan palkkio konkurssin rautessa

Pesäinhoitajalla on konkurssin rautessa oikeus saada kohtuullinen palkkio ja korvaus hänelle aiheutuneista tehtävän kannalta tarpeellisista kustannuksista. Palkkio ja korvaus otetaan konkurssipesän varoista. Pesäinhoitajalla on oikeus pidättää konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta palkkion ja korvauksen maksamista varten sekä myydä omaisuus ja ottaa saatavansa myyntihinnasta.

Tuomioistuin päättää palkkion ja korvauksen suuruudesta sekä siitä, miltä osin korvausta maksetaan valtion varoista. Pesänhoitajan on esitettävä tuomioistuimelle toimenpiteistään eritelty lasku ja, jos korvausta vaaditaan valtion varoista, selvitys korvaukseen käytettävissä olevista velallisen varoista. Tuomioistuimen on varattava velalliselle tilaisuus tulla asiasta kuulluksi.

5 §. Valtion varoista pesänhoitajalle maksettava korvaus

Pesänhoitajalle maksetaan palkkiona ja kustannusten korvauksena pesäluettelon ja velallisselvityksen laatimisesta valtion varoista enintään 500 euroa siltä osin kuin konkurssipesän varat eivät riitä niihin.

Jos konkurssi jatkuu julkisselvityksenä, konkurssiasiamies voi päättää, että pesänhoitajalle kuuluva pesän varoista otettava korvaus maksetaan valtion varoista, jos se on tarkoituksenmukaista julkisselvityksen toteuttamiseksi. Pesänhoitajan on tällöin luovutettava pidättämänsä omaisuus julkisselvittäjälle.

6 §. Omaisuuden luovuttaminen konkurssin rautessa

Jos konkurssipesässä on omaisuutta sen jälkeen, kun konkurssimenettelyn kustannukset on maksettu, pesänhoitajan on varattava ulosottomiehelle tilaisuus omaisuuden ulosmittaukseen. Pesänhoitajan on luovutettava velalliselle omaisuus, joita ei ulosmitata.

7 §. Vastattavaksi ottaminen

Velkoja voi ottaa konkurssimenettelyn kustannukset vastattavakseen ilmoittamalla siitä pesänhoitajalle. Velkoja voi ilmoittaa, että velkojan vastuu on voimassa vain siihen saakka, kunnes sitoumuksessa yksilöidyt toimenpiteet on suoritettu. Vastuun rajoitus ei kuitenkaan saa loukata velkojien yhdenvertaisuutta ja sen on oltava menettelyn jatkamisen kannalta tarkoituksenmukainen.

Konkurssimenettelyn kustannuksina pidetään tuomioistuinmenettelystä perittäviä oikeudenkäyntimaksuja, pesänhoitajan palkkiota sekä pesän selvityksestä ja hoidosta aiheutuvia muita kustannuksia.

Jos pesänhoitaja katsoo, että velkojan ilmoitusta vastattavaksi ottamisesta ei voida sellaisenaan hyväksyä tai jos velkoja ei aseta vaadittua vakuutta tai jos konkurssin jatkamista voidaan pitää tarkoituksenmukaisena, pesänhoitaja tai velkoja voi saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi, voidaanko ja millä ehdoin velkojan sitoumus hyväksyä. Vaatimus on tehtävä ennen kuin tuomioistuin päättää konkurssin raukeamisesta.

8 §. Julkisselvitys

Tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen esityksestä päättää, että konkurssi jatkuu julkisselvityksenä, jos sitä voidaan pitää perusteltuna pesän varojen vähäisyyden takia taikka velalliseen tai konkurssipesään kohdistuvien selvitystarpeiden tai muun erityisen syyn vuoksi. Määräyksen antamista ei estä se,

että joku velkojista on ilmoittanut ottavansa tai on ottanut konkurssimenettelyn kustannukset vastattavakseen.

Konkurssiasiamiehen esityksen käsittelystä on voimassa, mitä edellä 3 §:ssä säädetään. Esityksestä on kuultava pesänhoitajaa. Pesänhoitajan palkkion määräämisessä noudatetaan, mitä 4 ja 5 §:ssä säädetään.

9 §. Julkisselvitykseen siirtymisen vaikutukset

Kun päätös julkisselvitykseen siirtymisestä on tehty, pesänhoitajan määräys ja velkojen päätösvalta konkurssissa lakkaavat. Julkisselvityksessä olevan konkurssipesän hallintoa hoitaa konkurssiasiamiehen määräämä, pesänhoitajan kelpoisuusehdot täyttävä henkilö (*julkisselvittäjä*). Konkurssiasiamies voi peruuttaa antamansa määräyksen, milloin siihen on syytä.

Julkisselvittäjän tehtävää hoitavasta on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä tai muussa laissa säädetään pesänhoitajasta. Julkisselvittäjän on täytettävä pesänhoitajalle kuuluva selontekovelvollisuus konkurssiasiamiehen määräämällä tavalla.

10 §. Julkisselvityksen kustannukset

Julkisselvityksestä aiheutuvat konkurssimenettelyn kustannukset maksetaan valtion varoista siltä osin kuin konkurssipesän varat eivät riitä niihin. Korvauksesta päättää konkurssiasiamies.

11 §. Julkisselvityksen päättäminen

Julkisselvittäjän on laadittava konkurssipesän lopputilitys niin kuin 18 luvussa säädetään. Lopputilitys on toimitettava viivytyksettä konkurssiasiamiehelle ja velalliselle. Velkojille lopputilitys on toimitettava vain, jos pesän varat riittävät jako-osuuksien maksamiseen. Lopputilityksen moitteesta on voimassa mitä 18 luvun 6 §:ssä säädetään. Moiteaika lasketaan siitä, kun julkisselvittäjä on vahvistanut lopputilityksen.

12 §. Konkurssipesän hallinnon palauttaminen

Jos julkisselvityksessä havaitaan, että konkurssipesän varat riittävät konkurssimenettelyn kustannuksiin ja konkurssipesän hallinnon palauttaminen muuten on tarkoituksenmukaista, tuomioistuimen on konkurssiasiamiehen tai velkojan esityksestä määrättävä konkurssipesään pesänhoitaja ja päätettävä konkurssipesän palauttamisesta velkojen hallintoon.

Konkurssiasiamiehen on toimitettava esitys velalliselle ja suurimmille velkojille. Tuomioistuin voi harkintansa mukaan kuulla esityksestä velallista ja velkojia. Velkojan esityksestä tuomioistuimen on kuultava konkurssiasiamiestä ja konkurssipesän julkisselvittäjää sekä harkintansa mukaan velallista ja muita velkojia.

13 §. Ilmoitukset ja muutoksenhaku

Konkurssin raukeamisesta, julkisselvitykseen siirtymisestä ja konkurssipesän hallinnon palauttamisesta on ilmoitettava niin kuin 21 luvussa säädetään.

Päätökseen, jolla hakemus konkurssin raukeamisesta on hylätty, konkurssi on määrätty jatkumaan julkisselvityksenä tai jolla konkurssipesä on palautettu velkojen hallintoon, ei saa hakea muutosta.

11 luku. Konkurssisaatavat, valvonta ja saatavien selvittäminen

1 §. Yleissäännös konkurssivelkojan asemasta

Jokaisella on kansalaisuudestaan sekä asuin- tai kotipaikastaan riippumatta oikeus valvoa saatavansa ja saada sille suoritus konkurssissa sekä käyttää muita velkojalle tämän lain mukaan kuuluvia oikeuksia.

Velkoja voi saada konkurssisaatavalleen jako-osuutta rahaksi muutetusta velallisen omaisuudesta, suorituksen vakuutena olevasta velallisen omaisuudesta tai käyttää saatavansa velalliselle olevan velkansa kuittamiseen siten kuin tässä ja muussa laissa säädetään.

2 §. Vieraassa valuutassa oleva saatava

Jos saatava on vieraassa valuutassa, saatavan arvo määrätään Suomen rahana konkurssin alkamispäivän kurssin mukaan laskettuna.

3 §. Yhteisvelkasuhteet

Velkoja voi valvoa velalliselta olevan saatavansa sen suuruisena kuin se oli konkurssin alkaessa ottamatta huomioon sen jälkeen takaajalta saamaansa suoritusta. Mitä edellä säädetään, ei sovelleta, jos takaaja on maksanut päävelan kokonaan ennen valvontapäivää.

Mitä edellä 1 momentissa säädetään takauksesta, koskee myös vierasvelkapantintantajan ja velallisen kanssa yhteisvastuullisessa velkasuhteessa olevaa kanssavelallista.

4 §. Rajoitukset velkojan oikeuteen saada suoritus

Velkojalla ei ole oikeutta saada suoritusta palkasta, palkkiosta tai muusta siihen rinnastettavaa etuutta koskevasta konkurssisaatavasta siltä osin kuin saatava on ilmeisessä epäsuhteessa siihen, mitä tehtyyn työhön ja muihin olosuhteisiin nähden voidaan pitää kohtuullisena, jos saatava tällä perusteella riitautetaan.

Jollei toisin säädetä, vieraalle valtiolle maksettavaa veroa tai siihen rinnastettavaa julkista maksua ei voida ottaa konkurssissa huomioon, ellei sellaista saatavaa voida pitää oikeusjärjestyksen perusteiden mukaisena tai jos Suomessa määrättyä veroa tai julkista maksua ei hyväksytä maksukyvyttömyysmenettelyssä vieraassa valtiossa.

5 §. Saatavan valvonta

Jako-osuutta saadakseen velkojan on valvottava konkurssisaatavansa ilmoittamalla se 11 §:ssä säädetyin tavoin pesänhoitajalle valvontapäivään mennessä, jollei saatavaa oteta huomioon ilman valvontaa. Valvontapäivään mennessä

tuomioistuimelle ilmoitettu saatava katsotaan valvotuksi määräajassa. Velkojan valvontapäivän jälkeen ilmoittama saatava voidaan ottaa huomioon vain jälkivalvonnasta säädetyn edellytyksin. Valvontapäivä konkurssissa on neljän kuukauden kuluttua konkurssin alkamisesta lukien.

Konkurssivalvonnasta liikkeeseenlaskijan konkurssissa säädetään 16 §:ssä.

6 §. Saatavan huomioon ottaminen ilman valvontaa

Pesänhoitaja voi ottaa konkurssisaatavan jakoluetteloehdotuksessa huomioon ilman valvontaa, jos saatavan perusteesta ja määrästä ei ole epäselvyyttä. Pesänhoitajan on tällöin toimitettava velkojalle hyvissä ajoin ennen valvontapäivää ilmoitus siitä, minkä suuruisena saatava otetaan jakoluetteloehdotuksessa huomioon. Jos suurta määrää samaan tai samanlaiseen perusteeseen liittyviä saatavia voidaan pitää edellä sanotun tavoin riidattomina, pesänhoitaja voi erillisen ilmoituksen sijasta tarkoitukseen soveltuvalla tavalla tiedottaa, että saatavien valvonta ei ole tarpeen.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei estä velkojaa valvomasta saatavaansa.

7 §. Selvitys panttisaatavasta

Velkojan, joka haluaa suorituksen saatavansa panttina olevasta velallisen omaisuudesta, on ilmoitettava pesänhoitajalle valvontakirjelmään sisällytettävät tiedot saatavastaan ja panttioikeudestaan. Ilmoitus on tehtävä viimeistään valvontapäivänä tai, jos velkoja sitä aikaisemmin ryhtyy toimiin pantin rahaksi muuttamiseksi, hyvissä ajoin ennen näihin toimiin ryhtymistä. Jos pantin rahaksimuuttotoimiin on ryhdytty ennen konkurssin alkamista, saatava ja tiedot panttioikeudesta on ilmoitettava viipymättä konkurssin alettua. Jos velkoja ilman hyväksyttävää syytä ilmoittaa saatavansa vasta valvontapäivän jälkeen, velkojan on maksettava konkurssipesälle 15 §:n 1 momentissa tarkoitettua maksua vastaava rahamäärä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu saatava selvitetään noudattaen, mitä konkurssissa valvottujen ja muiden jakoluetteloehdotuksessa huomioon otettavien saatavien selvittämisestä tässä laissa säädetään.

8 §. Selvitys vierasvelkapanttauksesta

Velkojan, jolla on velallisen omaisuutta vakuutena toisen velasta, on pesänhoitajan pyynnöstä ilmoitettava valvontakirjelmään sisällytettävät tiedot saatavastaan ja panttioikeudestaan pesänhoitajan asettamaan määräpäivään mennessä. Joka tapauksessa vastaavat tiedot on ilmoitettava ennen kuin velkoja ryhtyy pantin rahaksimuuttotoimiin. Jos velkoja ilman hyväksyttävää syytä laiminlyö ilmoitusvelvollisuutensa, velkojan on maksettava konkurssipesälle 15 §:n 1 momentissa tarkoitettua maksua vastaava rahamäärä.

9 §. Yrityskiinnitykseen perustuvan oikeuden valvonta

Velkojan, jolla on konkurssivelalliselta tai muulta velalliselta olevan saatavan vakuutena yrityskiinnityslaissa (634/1984) tarkoitettu yrityskiinnitys velallisen omaisuuteen, on valvottava saatavansa niin kuin tässä laissa säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu saatava konkurssivelalliselta selvitetään noudattaen, mitä konkurssissa valvottujen ja muiden jakoluetteloehdotuksessa huomioon otettavien saatavien selvittämisestä tässä laissa säädetään.

10 §. Selvitys kuittaukseen käytettävästä saatavasta

Velkojan, joka haluaa käyttää saatavansa kuittaukseen velalliselle maksettavaa velkaansa vastaan, on kuittauksesta ilmoittaessaan esitettävä pesäinhoitajalle saatavastaan valvontakirjelmään sisällytettävät tiedot. Jos velkoja ilman hyväksyttävää syytä ilmoittaa saatavansa vasta valvontapäivän jälkeen, velkojan saatavasta vähennetään 15 §:n 1 momentissa tarkoitettua maksua vastaava rahamäärä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu saatava selvitetään noudattaen, mitä konkurssissa valvottujen ja muiden jakoluetteloehdotuksessa huomioon otettavien saatavien selvittämisestä tässä laissa säädetään.

11 §. Valvontakirjelmä

Velkoja on valvottava saatavansa kirjallisesti tai sähköisenä viestinä (*valvontakirjelmä*) niin kuin laissa sähköisestä viestinnästä oikeudenkäyntiasioissa (594/1993) säädetään.

Valvontakirjelmässä on ilmoitettava:

1) saatavan pääoma, pääomalle kertynyt korko konkurssin alkamiseen asti, konkurssin alkamisen jälkeiseltä ajalta vaadittava korko sekä viivästyskorko ja muut viivästysseuraamukset;

2) saatavan peruste riittävästi yksilöitynä;

3) koron peruste riittävästi yksilöitynä sekä se aika, jolta korkoa vaaditaan;

4) vaaditaanko saatavalle etuoikeutta ja mihin tämä vaatimus perustuu;

5) tiedot panttioikeuden perustamisesta ja sisällöstä, jos velkojalla on velallisen omaisuutta saatavansa panttina; ja

6) velkojan nimi ja yhteystiedot sekä henkilö tai yksikkö, jolle konkurssivalvontaa koskevat tiedustelut voi osoittaa.

Velkojan on täsmällisesti yksilöitävä pesäinhoitajalle se sopimus, sitoumus tai muu kirjallinen todiste, johon velkoja vetoaa ja se, mistä asiakirjat ovat saatavissa, jollei niitä toimiteta pesäinhoitajalle.

12 §. Etuoikeuden huomioon ottaminen

Pesäinhoitajan on otettava etuoikeutettu saatava jakoluetteloehdotuksessa huomioon, jos etuoikeutta on vaadittu tai etuoikeuden

peruste ilmenee riittävästi valvontakirjelmästä taikka on muutoin pesäinhoitajan tiedossa.

13 §. Valvonnan tarkastaminen

Pesäinhoitajan on hyvän pesäinhoitotavan edellyttämässä laajuudessa tarkastettava valvottujen saatavien aiheellisuus ja niiden mahdollinen etuoikeus. Jos pesäinhoitaja havaitsee, että valvonnassa on lasku- tai kirjoitusvirhe taikka muu vastaava selvä virhe, pesäinhoitaja voi oikaista valvonnan omasta aloitteestaan. Oikaisusta on ilmoitettava velkojalle.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös 6, 7 ja 9 §:ssä tarkoitettuja saatavia.

Jos valvontakirjelmä ei ole suomen tai ruotsin kielellä, pesäinhoitajan on huolehdittava siitä, että kirjelmän sisältö tarpeellisin osin käännetään jommalle kummalle näistä kielistä.

14 §. Valvonnan täydentäminen

Pesäinhoitajan on pyydettävä velkojaa täydentämään tai oikaisemaan valvontaansa, jos pesäinhoitaja havaitsee siinä sellaisen puutteen tai virheen, jolla on merkitystä saatavan selvittämisen kannalta. Velkojan on toimitettava pesäinhoitajalle tämän pyynnöstä myös ne asiakirjat, jotka ovat tarpeen velkojan saatavan selvittämiseksi.

Jos velkoja havaitsee 1 momentissa tarkoitetun puutteen tai virheen, voi hän valvontapäivän jälkeenkin täydentää tai oikaista valvontaansa. Velkoja voi valvontapäivän jälkeen ilmoittaa uuden saatavan tai esittää lisävaatimuksia vain 15 §:ssä säädettyä jälkivalvontana.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös 6, 7 ja 9 §:ssä tarkoitettuja saatavia.

15 §. Jälkivalvonta

Velkoja voi valvoa saatavansa tai esittää lisävaatimuksen vielä valvontapäivän jälkeen (*jälkivalvonta*), jos velkoja suorittaa konkurssipesälle maksun, jonka suuruus on yksi prosentti valvotun saatavan tai lisävaatimuksen määrästä, kuitenkin vähintään 600 ja enintään 6 000 euroa. Jollei velkojalle ole ilmoitettu valvonnasta tai saatavan valvomatta jättämiselle oli laillinen este, maksua ei saa periä.

Jos velkojalle on takaisinsaannin perusteella syntynyt tarve valvoa saatavansa tai jos saatava ei muun syyn vuoksi ollut eikä pitänytkään olla velkojan tiedossa ennen valvontapäivää, pesäinhoitajan on varattava velkojalle kohtuullinen aika valvoa saatava. Jälkivalvonnasta ei tällöin saa periä 1 momentissa tarkoitettua maksua. Jälkivalvonnan sijasta voidaan velkojan saatavalle tuleva jako-osuus vähentää velkojan konkurssipesälle palautettavista varoista. Jos pesästä on jo jaettu varoja konkurssivelkojille, velkoja saa vähentää konkurssipesään palautettavista varoista sen, mitä velkoja olisi saatavan valvottuaan saanut nostaa jako-osuutena.

Pesäinhoitajan on otettava saatava huomioon jakoluettelohdotuksessa,

jos jälkivalvonta on toimitettu ennen sen määräajan päättymistä, jona pesänhoitajan on pitänyt toimittaa ehdotus tuomioistuimeen. Tämän määräajan jälkeen saatava voidaan ottaa huomioon niin kuin 12 luvussa säädetään.

16 §. Valvonta liikkeeseenlaskijan konkurssissa

Velkojan saatava, joka perustuu velallisen liikkeeseen laskemaan arvopaperimarkkinalain (495/1989) 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun arvopaperiin, otetaan ilman valvontaa huomioon jakoluetteloehdotuksessa, jos oikeudenhaltijoita koskevat tiedot ovat arvo-osuusrekisterissä taikka muutoin luotettavasti selvitettävissä oikeudenhaltijoista pidettävästä rekisteristä tai tilistä. Muussa tapauksessa oikeudenhaltijan on kahden vuoden kuluessa konkurssin alkamisesta toimitettava pesänhoitajalle arvopaperi tai, jos siitä ei ole annettu kirjallista todistetta, valvontakirjelmässä ilmoitettavat tiedot saatavastaan.

Tuomioistuimen on mainittava 1 momentissa tarkoitetut seikat konkurssin alkamista koskevassa kuulutuksessa tai myöhemmin julkaistavassa kuulutuksessa. Pesänhoitajan on lisäksi julkaistava kuulutus samalla tavalla, jolla liikkeeseenlaskijan on täytettävä säännöllinen tiedonantovelvollisuutensa, sekä muulla tuomioistuimen määräämällä tavalla.

Konkurssipesän rahaksimuuttoa valvomaan määrättävästä asiamiehestä säädetään rahoitustarkastuslain (503/1993) 15 §:ssä.

12 luku. Jakoluetteloehdotuksen laatiminen ja jakoluettelon vahvistaminen

1 §. Jakoluetteloehdotus

Pesänhoitajan on laadittava ehdotus siitä, miten pesän varat jaetaan velkojien kesken (*jakoluetteloehdotus*), jollei ole ilmeistä, ettei pesän varoista kerry velkojille jako-osuutta. Jakoluetteloehdotukseen on merkittävä:

- 1) jako-osuuteen oikeuttavat saatavat ja niiden etuoikeus;
- 2) konkurssissa valvotut tai pesänhoitajalle ilmoitetut panttisaatavat ja tiedot panttioikeudesta sekä tiedot kuittaukseen käytettävistä saatavista;
- 3) tiedot siitä, miltä osin pesänhoitaja ei hyväksy velkojan saatavaa tai sen etuoikeutta (*riitautus*) ja riitautuksen perustelu;
- 4) muut saatavia ja konkurssivalvontaa koskevat huomautukset kuten jälkivalvonnat ja niiden vuoksi suoritettut maksut sekä tiedot valvonnan oikaisemisesta tai täydentämisestä;
- 5) saatavia koskevat vireillä olevat oikeudenkäynnit ja muut menettelyt; sekä

6) jakoluetteloehdotuksen valmistumispäivä.

Viimesijaiset saatavat voidaan jättää merkitsemättä jakoluetteloehdotukseen.

2 §. Jakoluetteloehdotuksen määräpäivä ja toimittaminen

Jakoluetteloehdotus tai tieto ehdotuksen valmistumisesta on toimitettava viimeistään kahden kuukauden kuluessa valvontapäivästä tai, jos kysymys on laajasta konkurssipesästä, neljän kuukauden kuluessa valvontapäivästä (*jakoluetteloehdotuksen määräpäivä*). Tuomioistuimien voi pesänhoitajan pyynnöstä erityisestä syystä pidentää tätä määräaika.

Pesänhoitajan on toimitettava jakoluetteloehdotus tai tieto siitä velalliselle sekä niille velkojille, jotka ovat sitä pyytäneet. Ilman pyyntöä jakoluetteloehdotus on toimitettava niille velkojille, joiden valvonnan pesänhoitaja on riitauttanut tai joiden valvonnasta pesänhoitaja esittää muun huomautuksen.

Jakoluetteloehdotuksen oheen on liitettävä selvitys velkojan ja velallisen oikeudesta riitauttaa saatava.

3 §. Lausuma pesänhoitajan riitautuksesta

Velkoja voi esittää lausumansa pesänhoitajan riitautuksesta, joka koskee velkojan saatavaa. Lausuma on toimitettava pesänhoitajalle viimeistään kuukauden kuluessa jakoluetteloehdotuksen valmistumispäivästä.

4 §. Velkojan ja velallisen riitautus

Velkoja voi riitauttaa jakoluetteloehdotukseen merkityn toisen velkojan saatavan. Riitautus voi koskea myös pesänhoitajan riitauttamaa saatavaa. Myös velallinen voi riitauttaa saatavan. Riitautus on yksilöitävä ja perusteltava.

Velkojan ja velallisen on toimitettava riitautuksen sisältävä kirjallinen lausumansa pesähoitajalle kuukauden kuluessa jakoluetteloehdotuksen valmistumispäivästä uhalla, että riitautus jätetään muuten huomioon ottamatta.

5 §. Velkojan kuuleminen

Pesähoitajan on varattava velkojalle, jonka saatavan toinen velkoja tai velallinen on riitauttanut, tilaisuus lausua riitautuksesta ja esittää selvitystä vaatimuksensa tueksi. Jos velkoja antaa lausuman, pesähoitajan on, milloin aihetta on, annettava riitautuksen tekijälle vielä tilaisuus antaa asiasta oma lausumansa. Pesähoitaja voi myös esittää oman käsityksensä riitautuksesta ja velkojan lausumasta ja saattaa sen asianosaisten tietoon.

Selvitys ja lausuma riitautuksesta on pyydettävä tarkoitukseen soveltuvalla tavalla uhalla, että pesähoitajan asettaman määräajan jälkeen toimitettua selvitystä tai lausumaa ei oteta huomioon.

6 §. Uuden riitautuksen esittäminen

Pesähoitaja voi vielä jakoluetteloehdotuksen valmistumisen jälkeen riitauttaa sellaisen saatavan, joka oli jakoluetteloehdotukseen merkitty hyväksytyksi. Velkojalle, jonka saatavaa riitautus koskee, on varattava tilaisuus lausua riitautuksesta niin kuin 5 §:ssä säädetään. Pesähoitaja voi esittää uuden riitautuksen siihen saakka, kunnes hän toimittaa jakoluettelon tuomioistuimelle.

7 §. Jälkivalvonnan huomioon ottaminen

Jos jakoluetteloehdotuksen toimittamisen jälkeen tulee ilmi saatava, joka on jälkivalvonnan perusteella otettava siinä huomioon, pesähoitajan on oikaistava jakoluetteloehdotus. Ennen oikaisemista pesähoitajan on varattava 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuille velkojille ja velalliselle tilaisuus riitauttaa saatava, jollei tätä ole pidettävä saatavan vähäisyyden tai muun syyn vuoksi ilmeisen tarpeettomana. Myös pesähoitaja voi riitauttaa saatavan. Riitautuksesta ja sen käsittelystä on voimassa, mitä edellä säädetään.

8 §. Sovinnon aikaansaaminen

Asianosaiset voivat asian käsittelyn eri vaiheissa sopia saatavia koskevat riitaisuudet. Pesähoitajan on hyvän pesähoitotavan edellyttämässä laajuudessa edistettävä riitaisuuksien ratkaisemista sovinnollisesti.

9 §. Saatavan hyväksyminen

Saatavaa, jota ei ole määräajassa riitautettu tai jota vastaan esitetystä riitautuksesta on luovuttu, katsotaan hyväksytyksi.

Jos velkojan saatava on riitautettu, velkojan oikeus jako-osuuteen määräytyy sen suuruisena kuin riitautuksen käsittelyssä vahvistetaan. Jos saatavaa koskeva oikeudenkäynti tai muu menettely on ennestään vireillä, jako-osuus saatavalle vahvistetaan sen määrän perusteella, joka oikeudenkäynnissä tai muussa menettelyssä määrätään.

10 §. Pesänhoitajan jakoluettelo

Pesänhoitajan on velkojien ja velallisen kuulemisen jälkeen laadittava jakoluettelo (*pesänhoitajan jakoluettelo*) tekemällä jakoluetteloehdotukseen riitautusten ja lausumien perusteella tarpeellisiksi katsomansa tarkistukset. Pesänhoitajan on myös oikaistava jakoluetteloehdotuksessa oleva kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu selvä virhe.

Pesänhoitajan on toimitettava jakoluettelo tuomioistuimen vahvistettavaksi viimeistään kolmen kuukauden kuluttua jakoluetteloehdotuksen määräpäivästä. Jos saatava on riitautettu, pesänhoitajan on toimitettava jakoluettelon ohessa riitautusta koskevat asiakirjat tuomioistuimelle. Jos asianosaisten kuuleminen tai sovintoneuvottelujen käyminen on kesken, pesänhoitajan on ilmoitettava tästä tuomioistuimelle.

Pesänhoitajan jakoluettelo on toimitettava velalliselle ja velkojille, jotka ovat sitä pyytäneet. Ilman pyyntöä jakoluettelo on toimitettava niille velkojille, jotka ovat esittäneet riitautuksen tai joiden saatava on riitautettu.

11 §. Riitautuksen tutkiminen

Kun pesänhoitaja on toimittanut jakoluettelon tuomioistuimelle, tuomioistuimen on tutkittava saatavia koskevat riitautukset ja muut valvontoja koskevat erimielisyydet.

Riitautus on hyväksyttävä siltä osin kuin se on selvästi perusteltu tai velkoja, jonka saatavaa riitautus koskee, on myöntänyt sen oikeaksi. Selvästi perusteeton riitautus on hylättävä. Jos asia on jo lainvoimaisesti ratkaistu tai yleinen tuomioistuin ei ole asiassa toimivaltainen, riitautus on jätettävä tutkimatta.

Jollei riitautusta voida ratkaista esitetyn selvityksen perusteella, tuomioistuimen on käsiteltävä se erikseen.

12 §. Riitautuksen käsittely

Riitautuksen käsittely jatkuu noudattaen soveltuvin osin, mitä riita-asian käsittelystä säädetään.

Jos riitautuksen esittäjä on jäänyt pois istunnosta, riitautus katsotaan peruutetuksi. Jos riitautetun saatavan velkoja on jäänyt pois, saatavaa ei voida hyväksyä jakoluetteloon siltä osin kuin se ei ole selvästi perusteltu tai riitautuksen esittäjä ei luovu riitautuksestaan. Asia ratkaistaan tällöin tuomiolla.

Jos asianosainen ei ole antanut häneltä pyydettyä kirjallista lausumaa, josta ilmenee hänen kantansa pyynnössä esitettyihin kysymyksiin, sillä on sama vaikutus kuin jos asianosainen olisi jäänyt pois istunnosta.

13 §. Jälkivalvonnasta tehtävä oikaisu

Jos velkoja ilmoittaa saatavan vasta sen jälkeen, kun pesähoitajan jakoluettelo on toimitettu tuomioistuimelle, pesähoitajan on ilmoitettava asiasta tuomioistuimelle ja, noudattaen mitä 7 §:ssä säädetään, toimitettava tuomioistuimelle oikaistu jakoluettelo. Jakoluettelon oikaisemisesta velkojalta peritään maksu niin kuin 11 luvun 15 §:ssä säädetään.

14 §. Jakoluettelon vahvistaminen

Tuomioistuimen on tutkittava, että pesähoitajan jakoluettelo täyttää tämän luvun 1 §:ssä säädetyt vaatimukset ja jakoluettelon käsittelyä koskevia menettelysäännöksiä on noudatettu. Tuomioistuimen on myös annettava ratkaisu riitautetusta saatavasta, jollei riitautusta ratkaista erikseen.

Jos jakoluettelo on laadittu edellä 1 momentissa tarkoitettuihin tavoin, tuomioistuimen on viivytyksettä vahvistettava jakoluettelo (*vahvistettu jakoluettelo*) ja määrättävä, mitkä saatavat ovat oikeutettuja saamaan jako-osuutta konkurssissa.

Jos jakoluettelossa on kirjoitus- tai laskuvirhe tai muu sellainen virhe, tuomioistuin voi omasta aloitteestaan pyytää pesähoitajaa oikaisemaan virheen.

15 §. Muutoksenhaku ja päätöksestä ilmoittaminen

Tuomioistuimen päätökseen, jolla jakoluettelo on vahvistettu, saa hakea muutosta velkoja ja velallinen, jonka riitautuksen tai lausuman vastaisesti asia on ratkaistu. Myös pesähoitajalla on oikeus muutoksenhakuun, jos jakoluettelo on vahvistettu vastoin pesähoitajan ehdotusta.

Tuomioistuimen on ilmoitettava jakoluettelon vahvistamispäivä pesähoitajalle sekä riitautuksen tai lausuman tehneelle velalliselle ja valkojalle.

Jos ylempi tuomioistuin muuttaa jakoluetteloa, muutos koskee kaikkia velkojia.

16 §. Vahvistetun jakoluettelon oikaiseminen ja muuttaminen

Pesähoitajan vaatimuksesta tuomioistuin voi korjata vahvistetussa jakoluettelossa olevan kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun sellaisen virheen. Virheen korjaamisesta on voimassa, mitä tuomion korjaamisesta säädetään.

Pesähoitajan vaatimuksesta tuomioistuin voi ottaa jakoluettelossa huomioon saatavan, joka on velkojasta riippumattomasta syystä jäänyt käsittelyssä tapahtuneen virheen, laiminlyönnin tai muun sellaisen syyn vuoksi huomiotta. Jakoluetteloa voidaan muuttaa myös velkojan vaatimuksesta, jos velkojalle on takaisinsaannin perusteella syntynyt tarve valvoa saatavansa tai jos saatava ei muun syyn vuoksi ollut eikä sen pitänytkään olla velkojan tiedossa ennen jakoluettelon vahvistamista.

Tuomioistuin voi, milloin aiheutta on, antaa pesähoitajan tehtäväksi toimittaa jakoluettelon muuttamista koskeva vaatimus tiedoksi velalliselle ja niille velkojille, joiden kuulemista tuomioistuin pitää tarpeellisena. Jakoluetteloon

lisättäväksi vaadittu saatava voidaan myös riitauttaa. Riitautuksen esittämisestä ja käsittelystä on voimassa, mitä edellä tässä luvussa säädetään.

17 §. Velkojan saatavaa koskevan ratkaisun merkitys

Velkojan saatavasta konkurssissa annettu ratkaisu määrää sen, mikä oikeus velkojalla on saada maksu saatavalleen konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta.

13 luku. Konkurssipesän hallinto

1 §. Yleissäännös konkurssipesän selvittämisestä

Konkurssipesä on selvitettävä tehokkaasti, taloudellisesti ja joutuisasti sekä niin, ettei kenenkään oikeuksia loukata.

2 §. Konkurssipesän hallinnon valvonta

Konkurssipesän hallinnon valvonnasta säädetään konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetussa laissa (109/1995).

3 §. Pesänhoitaja konkurssipesän hallinnon hoitajana

Konkurssipesän hallintoa hoitaa pesänhoitaja. Hänen on tehtävässään noudatettava velkojen antamia ohjeita ja määräyksiä näiden päätösvaltaan kuuluvissa asioissa.

Pesänhoitajan on hoidettava tehtävänsä huolellisesti ja hyvää pesänhoitotapaa noudattaen. Hänen on toimittava tehtävässään velkojen yhteiseksi eduksi.

4 §. Tilapäinen pesänhoitaja

Jos pesänhoitajaa ei voida heti konkurssin alkaessa määrätä, tuomioistuimen on määrättävä tilapäinen pesänhoitaja. Pesänhoitaja on määrättävä kahden viikon kuluessa tilapäisen pesänhoitajan määräämisestä.

Tilapäisen pesänhoitajan tulee ryhtyä välttämättömiin toimiin, jotka ovat tarpeen konkurssipesään kuuluvan omaisuuden haltuun ottamiseksi ja hoitamiseksi sekä konkurssipesän oikeuksien turvaamiseksi ja taloudellisten menetysten välttämiseksi.

5 §. Pesänhoitajan tehtävät

Pesänhoitajan tehtävänä on:

1) ottaa haltuun pesään kuuluva omaisuus, kirjanpitoaineisto ja asiakirjat sekä huolehtia niiden hoidosta ja säilyttämisestä;

2) ryhtyä tarpeellisiin toimiin velallisen saatavien perimiseksi ja pesälle kuuluvien oikeuksien turvaamiseksi sekä sellaisten sopimusten irtisanomiseksi, joiden voimassaolo ei ole pesänhoidon kannalta tarpeen;

3) suorittaa pesänhoitajalle palkkaturvaan kuuluvat tehtävät;

4) selvittää pesän laajuus sekä mahdollisuudet peräyttää oikeustoimia ja palauttaa omaisuutta pesään;

5) laatia pesäluettelo ja velallisselvitys;

6) vastaanottaa valvonnat, selvittää saatavat, jotka voidaan valvonnan perusteella tai muutoin ottaa jakoluettelossa huomioon sekä laatia jakoluettelo;

- 7) huolehtia pesään kuuluvan omaisuuden myynnistä;
- 8) tilittää varat velkojille jakoluettelon mukaisesti ja laatia lopputilitys konkurssista; sekä
- 9) hoitaa pesän juoksevaa hallintoa ja suorittaa muut pesänhoitajalle tämän tai muun lain perusteella säädetty tai muuten pesänhoitoon kuuluvat tehtävät.

6 §. Pesänhoitajan edustamisoikeus sekä vilpittömän mielen suoja

Pesänhoitajalla on oikeus asemansa perusteella edustaa konkurssipesää. Jos pesänhoitajia on useampi, kullakin heistä on oikeus edustaa konkurssipesää. Jos tuomioistuin on jakanut tehtävät pesänhoitajien kesken tai määrännyt pesänhoitajan tiettyyn tehtävään, pesänhoitajalla on oikeus edustaa konkurssipesää vain hänen tehtäviinsä kuuluvissa asioissa.

Konkurssipesä ei voi vedota pesänhoitajan kelpoisuuden tai toimivallan puutteeseen vilpittömässä mielessä ollutta toista osapuolta vastaan.

Toinen osapuoli tai sivullinen ei voi vedota pesänhoitajan kelpoisuuden tai toimivallan puutteeseen.

Mitä edellä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei estä vahingonkorvausvaatimuksen esittämistä pesänhoitajan kelpoisuuden tai toimivallan puutteen perusteella.

7 §. Avustajat

Pesänhoitaja voi käyttää tehtäviensä suorittamisessa apunaan asiantuntijoita ja avustajia siinä laajuudessa kuin se on pesän selvittämisen kannalta tarkoituksenmukaista.

8 §. Velkojen päätösvalta

Päätösvalta konkurssipesän hallintoa sekä konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hoitoa, käyttöä ja rahaksimuuttoa koskevissa asioissa on velkojilla, jollei päätösvalta 9 §:n perusteella kuulu pesänhoitajalle.

9 §. Pesänhoitajan päätösvalta

Pesänhoitaja käsittelee ja päättää itsenäisesti asiat, jotka koskevat pesäluettelon ja velallisselvityksen laatimista, saatavien selvittämistä ja jakoluettelon laatimista sekä palkkaturvaa samoin kuin ne muut asiat, jotka laissa on säädetty tai asian luonteen vuoksi kuuluvat pesänhoitajan tehtäviksi.

Pesänhoitajalla on oikeus päättää konkurssipesän juoksevaan hallintoon kuuluvista asioista, jolleivät velkojat ole jonkin asian osalta erikseen toisin päättäneet.

Pesänhoitaja voi päättää sellaisista velkojen päätettäviksi kuuluvista toimenpiteistä, joita ei voida lykätä ilman, että siitä aiheutuisi konkurssipesälle haittaa. Pesänhoitajan on ennen toimenpidettä mahdollisuuksien mukaan kuultava

velkojatoimikuntaa tai suurimpia velkojia. Pesähoitajan on ilmoitettava suorittamastaan toimenpiteestä velkojille.

10 §. Päätösvallan siirto

Velkojat voivat antaa pesähoitajan tehtäväksi päättää velkojen päätettäviksi kuuluvista asioista. Päätösvaltaa ei kuitenkaan saa siirtää asioissa, jotka koskevat konkurssihallinnon valvonnan yleistä järjestämistä, pesähoitajan palkkiota ja konkurssipesän konkurssiin luovuttamista. Velkojen päätöksessä on yksilöitävä päätösvallan siirron laajuus ja kesto sekä se, miten pesähoitajan on päätöksistään ilmoitettava velkojille. Velkojat voivat myös päättää, että pesähoitajan on saatava tässä pykälässä tarkoitetuissa asioissa päätökselleen velkojatoimikunnan hyväksyminen. Päätösvallan siirto voidaan milloin tahansa peruuttaa kokonaan tai osaksi.

11 §. Kielto panna täytäntöön lain vastaista päätöstä

Pesähoitaja ei saa panna täytäntöön sellaista velkojen päätöstä, joka on selvästi lain vastainen tai joka ei kuulu velkojen päätösvaltaan.

12 §. Oikeus velkojen päätösvallan käyttöön

Oikeus käyttää velkojen päätösvaltaa on niillä velkojilla, joilla on konkurssisaatava velalliselta. Valvontapäivän jälkeen tämä oikeus on vain saatavansa valvoneilla velkojilla ja niillä velkojilla, joiden saatava voidaan muutoin ottaa huomioon jakoluettelossa, sekä velalliselta olevasta saatavastaan selvityksen esittäneellä pantivelkojalla. Jos velkojan saatava on otettu huomioon jälkivalvonnan perusteella, velkojalla on tässä tarkoitettu oikeus vasta, kun jälkivalvonnasta määrätty maksu on suoritettu.

Velkojan äänimäärä on velkojan kulloisenkin konkurssisaatavan määrä. Viimesijainen saatava ei tuota äänioikeutta, jos on ilmeistä, ettei saatavalle kerry jako-osuutta konkurssissa. Ehdollinen, riittävä tai muusta syystä epäselvä saatava arvostetaan todemäköiseen määräänsä. Ehdollinen takautumissaatava ei kuitenkaan tuota äänioikeutta, jos velkoja on valvonut velalliselta olevan saatavansa.

Asiassa, joka koskee yritysikiinnityksen alaista omaisuutta, päätösvaltaa voivat käyttää myös ne velkojat, joilla on yritysikiinnityksen alaista velallisen omaisuutta toisen henkilön velan vakuutena. Velkojan äänimääränä on enintään se määrä, jonka etuoikeutettu osa yritysikiinnityksen alaisesta omaisuudesta kattaa saatavasta.

Erimielisyyden sattuessa puheenjohtaja tai, jos äänestystä ei toimiteta velkojainkokouksessa, pesähoitaja ratkaisee, minkä suuruinen velkojan saatava otetaan äänestettäessä huomioon.

13 §. Velkojien päätösvallan käyttö

Velkojat käyttävät päätösvaltaansa velkojainkokouksessa. Kokous voidaan pitää myös siten, että osallistujat ovat yhteydessä toisiinsa puhelinta, videota tai muuta teknistä välinettä käyttäen.

Pesänhoitaja voi pyytää velkojia ilmoittamaan päätöksentekoa varten kantansa kirjallisesti tai sähköisenä viestinä taikka muulla tarkoitukseen soveltuvalla tavalla asiassa, joka muutoin olisi käsiteltävä velkojainkokouksessa. Määräaika kannan ilmoittamiselle ei saa olla kahta viikkoa lyhyempi, jollei asian kiireellisyys vaadi muuta. Näin syntynyt päätös ja sen ajankohta on ilmoitettava ainakin kantansa ilmoittaneille velkojille.

Pesänhoitaja voi pyytää 2 momentissa tarkoitetulla tavalla velkojia ilmaisemaan mielipiteensä asiasta myös muuta kuin päätöksentekoa varten. Pyynnöstä tulee tällöin käydä ilmi sen tarkoitus.

14 §. Pesänhoitajan selonteko- ja tietojenantovelvollisuus

Pesänhoitajan on laadittava vuosittain selonteko konkurssipesän hallinnosta (*vuosiselonteko*), jollei selontekoa ole velkojainkokouksen päätöksen mukaan laadittava useammin. Vuosiselonteko on laadittava viimeistään konkurssin alkamiskuukautta vastaavan kuukauden loppuun mennessä.

Vuosiselonteosta tulee käydä ilmi erityisesti:

- 1) tiedot konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hoidosta ja rahaksimuutosta;
- 2) tiedot vireillä olevista oikeudenkäynneistä, joissa konkurssipesä on osallisena ja muista konkurssipesän kannalta merkittävistä oikeudenkäynneistä;
- 3) tiedot massaveloista;
- 4) tiedot maksetuista jako-osuuksista ja jako-osuuden ennakoista;
- 5) arvio konkurssin todennäköisestä päättymisajankohdasta ja perustelut tälle arviolle; sekä
- 6) muut pesän selvitykseen ja hoitoon liittyvät velkojille merkitykselliset tiedot.

Vuosiselonteko on toimitettava suurimmille velkojille ja konkurssiasiamiehelle sekä pyynnöstä muille velkojille ja velalliselle.

Pesänhoitajan on pyynnöstä annettava velkojalle myös muita kuin edellä tarkoitettuja konkurssipesää ja sen hoitoa koskevia tietoja.

15 §. Velkojatoimikunta

Velkojat voivat asettaa velkojatoimikunnan, joka neuvoa-antavana elimenä avustaa pesänhoitajaa, valvoo pesänhoitajan toimintaa sekä suorittaa ne tehtävät, jotka velkojainkokous on sille antanut. Laajassa konkurssipesässä velkojatoimikunta on asetettava, jollei sen asettamatta jättämiseen ole erityistä syytä.

Jos laajassa konkurssipesässä ei ole asetettu velkojatoimikuntaa kolmen kuukauden kuluessa konkurssiin asettamisesta, tuomioistuin voi pesänhoitajan tai velkojan vaatimuksesta asettaa toimikunnan. Tuomioistuimen on kuultava asiassa suurimpia velkojia ja muitakin velkojia eri velkojaryhmien

käsityksen huomioon ottamiseksi. Tuomioistuin voi antaa tarpeelliseksi katsomiaan määräyksiä toimikunnan kokoonpanosta, tehtävistä ja toimikaudesta.

Velkojatoimikunnan kokoonpano on määrättävä sellaiseksi, että siinä ovat edustettuina keskeiset velkojaryhmät, erityisesti etuoikeutetut ja etuoikeudettomat velkojat. Velkojatoimikunnassa on oltava vähintään kolme jäsentä. Velkojatoimikunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan. Velkojatoimikunnan kutsuu koolle pesänhoitaja tai puheenjohtaja. Toimikunta tekee päätökset yksinkertaisella enemmistöllä.

Velkojatoimikunnalla ja sen jäsenillä on tehtäviensä hoitamiseksi oikeus saada tarpeellisessa laajuudessa pesänhoitajalta tietoja.

Velkojat voivat päättää, että velkojatoimikunnan jäsenillä on oikeus saada pesän varoista korvaus velkojatoimikunnan kokoukseen osallistumisesta aiheutuvista tarpeellisista matka- ja muista kuluista.

16 §. Salassapitovelvollisuus

Pesänhoitaja, velkoja tai velkojatoimikunnan jäsen, näiden palveluksessa oleva henkilö taikka näiden käyttämä avustaja tai asiantuntija ei saa luvatta ilmaista sivulliselle eikä käyttää yksityiseksi hyödykseen velallisen taloudellista asemaa, terveydentilaa tai muita henkilökohtaisia oloja taikka velallisen tai konkurssipesän liikesuhteita tai yrityssalaisuutta koskevia seikkoja, jotka hän on menettelyn yhteydessä saanut tietoonsa. Salassapitovelvollisuus ei estä konkurssipesän hallintoa käyttämästä tietoja siltä osin kuin se on tarpeen pesän hoitamiseksi ja selvittämiseksi tai omaisuuden rahaksi muuttamiseksi.

17 §. Rangaistus salassapitovelvollisuuden rikkomisesta

Rangaistus 16 §:ssä säädetystä salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

18 §. Asiakirjojen toimittamisesta perittävä maksu

Pesänhoitaja voi vaatia maksun asiakirjan jäljentämisestä ja toimittamisesta, jos asiakirja on toimitettu velallisen tai velkojan pyynnöstä eikä tästä aiheutuneita kustannuksia voida pitää tavanomaisina.

Valvontakirjelmän käännöskustannukset voidaan vähentää velkojalle tulevasta jako-osuudesta, jos kirjelmä on toimitettu muulla kuin jollakin Euroopan unionin jäsenvaltion virallisella kielellä eikä kääntämisestä aiheutuneita kustannuksia voida pitää vähäisinä.

14 luku. Velkojainkokous

1 §. Velkojainkokouksen koollekutsuminen

Pesänhoitaja kutsuu koolle velkojainkokouksen. Ensimmäinen velkojainkokous on pidettävä kahden kuukauden kuluessa pesäluettelon valmistumisesta ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta, jollei kokouksen pitäminen ole erityisestä syystä tarpeetonta. Muutoin velkojainkokous on pidettävä tarvittaessa.

Velkojaintoimikunnalla ja velkojilla, jotka edustavat vähintään yhtä kymmenesosaa valvotuista tai muuten jakoluetteloon otettavista konkurssisaatavista, on aina oikeus vaatia kokouksen koollekutsumista ilmoittamansa asian käsittelyä varten.

Jos pesänhoitaja laiminlyö velkojan esittämästä perustellusta pyynnöstä tai 2 momentissa tarkoitettua vaatimuksesta huolimatta kutsua velkojainkokouksen koolle, tuomioistuimien voi velkojan vaatimuksesta velvoittaa pesänhoitajan siihen noudattaen mitä 8 luvun 8 §:ssä säädetään.

2 §. Kutsu ja pyyntö kannan ilmoittamisesta

Kutsu velkojainkokoukseen ja 13 luvun 13 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu pyyntö on toimitettava riittävän ajoissa velalliselle ja niille velkojille, joilla on oikeus käyttää velkojien päätösvaltaa.

Velkojalle, jonka saatava on alle 3 000 euroa, kutsu ja pyyntö toimitetaan kuitenkin vain, jos velkoja on sitä erikseen pyytänyt. Kutsun tai pyynnön toimittamatta jättäminen ei estä velkojaa osallistumasta kokoukseen tai esittämästä kantaansa pesänhoitajan tiedusteluun.

Ennen valvontapäivää esitettävä kutsu ja pyyntö on julkaistava virallisessa lehdessä sekä yhdessä tai useammassa tarkoitukseen soveltuvassa päivälehdessä vähintään kaksi viikkoa ennen kokousta.

3 §. Velkojainkokouksen kulku

Velkojainkokouksen puheenjohtajana toimii pesänhoitaja, jolleivät velkojat toisin päätä.

Kokouksessa voidaan tehdä päätös vain kokouskutsussa mainituista asioista sekä sellaisesta muusta asiasta, jonka ratkaiseminen ei siedä viivytystä. Jos asia on merkittävä, se voidaan kuitenkin ratkaista vain, jos siitä on ilmoitettu velkojille ja velalliselle vähintään viikkoa ennen kokouspäivää. Velkojainkokous voi aina ratkaista asian, jos kaikki kokoukseen kutsutut velkojat ja velallinen siihen suostuvat. Poissaolevan velkojan suostumus voidaan hankkia myös jälkikäteen.

Kokouksen puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että kokouksesta laaditaan pöytäkirja siinä laajuudessa kuin hyvä pesänhoitotapa edellyttää. Pöytäkirja on tarkastettava ja toimitettava pyynnöstä velalliselle ja velkojille. Jos kokouksessa on päätetty muusta kuin kokouskutsussa mainitusta asiasta, pöytäkirja on aina toimitettava velalliselle.

4 §. Velkojainkokouksen päätöksen syntyminen

Velkojainkokouksen päätökseksi tulee se mielipide, jota kannattaneiden velkojien äänimäärä on enemmän kuin puolet äänestyskseen osallistuneiden velkojien äänimäärästä. Äänen mennessä tasan tai jos kukaan velkojista ei osallistu kokoukseen, puheenjohtajan kanta ratkaisee asian. Pesänhoitajalla ja velallisella on aina oikeus esittää kantansa päätettävänä olevasta asiasta.

Jos velallisyriityksen liiketoiminta tai varallisuus tai osa niistä on tarkoitus luovuttaa toiminnallisena kokonaisuutena sellaiselle luovutuksensaajalle, joka tai jonka omistaja on 3 momentissa tarkoitettussa läheisyysuhteessa velalliseen, velallisyriityksen omistajaan tai velkojaan, päätös luovutuksesta edellyttää, että sitä kannattavat sekä ne velkojat, joiden saatavia on enemmän kuin puolet panttioikeuden tai muun perusteen nojalla etuoikeutetuista saatavista, että ne velkojat, joiden saatavia on enemmän kuin puolet muista saatavista. Saatava, jonka vakuutena on pantti- tai etuoikeuden tuottava pidätysoikeus tai yritysikiinnitys velallisen omaisuuteen, katsotaan etuoikeutetuksi saatavaksi siltä osin kuin pesänhoitajan arvion mukaan panttiomaisuuden arvo kattaa saatavan. Huomioon ei oteta niitä viimesijaisia saatavia, joille ei ilmeisesti kerry jako-osuutta.

Mitä 2 momentissa säädetään, sovelletaan, kun luovutuksensaaja tai, jos luovutuksensaaja on yhteisö, siitä vähintään viidenneksen omistava on takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 3 §:ssä tarkoitettussa läheisyysuhteessa:

1) velalliseen tai velallisyhteisöstä vähintään viidenneksen omistavaan tai vuoden aikana ennen konkurssin alkamista omistaneeseen henkilöön tai yritykseen; tai

2) velkojaan, jonka saatava edustaa vähintään viidenneistä velallisen kaikista veloista.

5 §. Esteellisyys

Velkoja ei saa äänestää asiassa:

- 1) joka koskee velkojan ja velallisen tai konkurssipesän välistä sopimusta;
- 2) joka koskee velkojan omaa vastuuta velalliselle tai konkurssipesälle; tai
- 3) jossa velkojalla on edustettavanaan erityistä henkilökohtaista tai taloudellista etua.

Mitä 1 momentissa säädetään velkojasta, koskee myös velkojan edustajaa ja asiamiestä.

6 §. Kohtuuttoman päätöksen kielto

Velkojainkokouksessa ei saa tehdä päätöstä, joka on omiansa tuottamaan velkojalle tai muulle henkilölle epäoikeutettua etua konkurssipesän tai toisen velkojan kustannuksella tai joka on velkojaa tai velallista kohtaan ilmeisen kohtuuton.

7 §. Velkojainkokouksen päätöksen kumoaminen tai muuttaminen

Tuomioistuin voi hakemuksesta kumota tai, jos se on asian laadun vuoksi mahdollista, muuttaa velkojainkokouksen päätöksen, jos päätös ei ole syntynyt asianmukaisessa järjestyksessä ja tämä puute tai virhe on voinut vaikuttaa päätöksen lopputulokseen tai jos se on 6 §:n vastainen.

Velkojien päätöksen kumoamista voi vaatia velkoja, jonka kannan vastaisesti asiasta on päätetty. Tämä oikeus on myös velallisella. Päätöksen kumoamista voi vaatia myös se, joka ei ole saanut tietoa kokouksesta eikä ole ollut siellä läsnä tai jota ei ole pyydetty 13 luvun 13 §:n 2 momentin nojalla ilmoittamaan kantaansa.

Sen, joka on ollut kokouksessa läsnä ja joka tahtoo hakea päätöksen kumoamista, on välittömästi ilmoitettava tyytymättömyyttä kokouksen puheenjohtajalle puhevallan menettämisen uhalla. Jos päätös on tehty kannan ilmoittamisen perusteella, tyytymättömyyttä on ilmoitettava pesähoitajalle viimeistään viikon kuluttua siitä, kun pesähoitaja on ilmoittanut päätöksestä. Jollei määräajan viimeinen päivä ole arkipäivä, ilmoitus voidaan tehdä sitä seuraavana arkipäivänä.

Hakemus on tehtävä kuukauden kuluessa päätöksestä. Jos päätös on tehty kannan ilmaisemisen perusteella, määräaika lasketaan kuitenkin siitä, kun pesähoitaja on ilmoittanut päätöksestä. Jos päätöksen kumoamista vaatii velallinen tai se, joka ei saanut tietoa velkojainkokouksesta eikä ollut siinä läsnä tai jota ei pyydetty 13 luvun 13 §:n 2 momentin nojalla ilmoittamaan kantaansa, hakemus on kuitenkin tehtävä kuukauden kuluessa siitä kun hakija sai tietää päätöksestä, kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden kuluttua päätöksestä.

Konkurssipesän puhevaltaa käyttää pesähoitaja paitsi jos päätöstä kannattaneet velkojat päättävät itse käyttää puhevaltaa. Pesähoitajan on huolehdittava, että nämä velkojat saavat hakemuksesta tiedon.

15 luku. Konkurssipesän kirjanpito ja velat

1 §. Konkurssipesän kirjanpito

Konkurssipesän on pidettävä sellaista kirjanpitoa, jota pesän laajuus ja laatu edellyttävät. Pesänhoitajan on huolehdittava siitä, että konkurssipesän kirjanpito on asianmukaisesti järjestetty.

Tilintarkastuksen toimittamisesta päättävät velkojat. Laajassa konkurssipesässä tilintarkastus on kuitenkin toimitettava.

2 §. Konkurssipesän velat

Konkurssipesä vastaa velasta, joka johtuu konkurssimenettelystä tai joka perustuu konkurssipesän tekemään sopimukseen tai sitoumukseen sekä velasta, josta konkurssipesä on tässä tai muualla laissa olevan säännöksen nojalla vastuussa (*massavelat*).

Konkurssipesä vastaa myös velallisen kirjanpidon laatimisesta aiheutuneesta, konkurssin alkamista edeltäneiden viimeisten kahden kuukauden aikaan kohdistuneesta kohtuullisesta saatavasta. Tämä vastuu ei kuitenkaan koske velallisen palveluksessa olleen työntekijän saatavaa.

3 §. Konkurssipesän velkojen maksaminen

Konkurssipesän velat on maksettava sitä mukaa kuin ne erääntyvät.

4 §. Konkurssivelallisen vastuu

Konkurssivelallinen ei vastaa konkurssipesän velasta muulla kuin konkurssipesään kuuluvalla omaisuudella.

16 luku. Konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hoito ja myynti sekä panttivelkojaa koskevat säännökset

1 §. Omaisuuden hoito

Konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta on hoidettava huolellisesti ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

2 §. Rahavarojen säilyttäminen

Konkurssipesän rahavaroja on säilytettävä luotettavasti ja erillään muista varoista.

Konkurssipesän rahavarat on, siltä osin kuin niitä ei tarvita konkurssipesän menoihin, sijoitettava asianmukaisesti turvaavalla tavalla, jollei varoja voida heti jakaa velkojille.

3 §. Yleissäännös omaisuuden myynnistä

Konkurssipesän on muutettava rahaksi pesään kuuluva omaisuus pesän kannalta edullisimmalla tavalla. Konkurssipesä voi luovuttaa omaisuutta vastikkeetta, jos se on pesälle myyntiä edullisempaa.

Konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta voidaan myydä myös ulosottolain mukaisessa järjestyksessä konkurssipesän hakemuksen perusteella. Panttiomaisuuden sellaisesta myymisestä on kuitenkin lisäksi voimassa, mitä 14 §:ssä säädetään.

4 §. Pesänhoitajaa ja hänen lähipiiriään koskeva luovutusrajoitus

Pesänhoitaja ei saa hankkia konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta itselleen. Pesänhoitajan on huolehdittava siitä, ettei omaisuutta myydä tai muuten luovuteta hänen käyttämälleen avustajalle eikä hänen tai avustajan läheiselle.

5 §. Muutoksenhaun vaikutus myyntiin

Jos velallinen on valittanut konkurssiin asettamista koskevasta päätöksestä, muutoksenhakutuomioistuimien voi velallisen vaatimuksesta kieltää konkurssipesää myymästä omaisuutta enempää kuin on välttämätöntä tappioiden välttämiseksi tai konkurssipesän hallinnosta ja omaisuuden hoidosta aiheutuvien kustannusten maksamiseksi taikka antaa muita myyntiä rajoittavia määräyksiä, kunnes toisin määrätään.

6 §. Panttiomaisuuden tuotto

Panttiomaisuudesta konkurssin ajalta saatava tuotto kertyy panttivelkojan hyväksi ja jaetaan viimeistään kauppahinnan jakamisen yhteydessä.

7 §. Panttiomaisuudesta aiheutuvat kustannukset

Konkurssipesällä on oikeus saada pesään kuuluvan panttiomaisuuden hoidosta ja myymisestä pesälle aiheutuneet välttämättömät kustannukset heti myynti- ja täytäntöönpanokulujen jälkeen.

Jos konkurssipesä on antanut panttivelkojan tehtäväksi huolehtia pesään kuuluvan panttiomaisuuden hoidosta, velkojalla on sama oikeus kuin konkurssipesällä saada korvaus hoidosta aiheutuneista välttämättömistä kustannuksista.

8 §. Konkurssipesän oikeus myydä panttiomaisuutta

Konkurssipesä saa myydä konkurssipesään kuuluvaa panttiomaisuutta vain, jos panttivelkoja siihen suostuu tai tuomioistuin myöntää siihen luvan 13 §:n nojalla.

Jos konkurssipesä myy panttiomaisuutta, panttioikeus pysyy voimassa, jollei oikeudenhaltija muuhun suostu tai jäljempänä toisin säädetä. Sama koskee myös muuta oikeutta, josta omaisuus vastaa.

9 §. Etusijan siirtyminen

Jos konkurssipesä maksaa panttivelan, panttivelkojan etusija maksun saantiin siirtyy konkurssipesälle.

10 §. Korvaus panttivelan ennenaikaisen erääntymisen vuoksi

Kun panttivelka on 3 luvun 8 §:n mukaan erääntynyt maksettavaksi konkurssin alkaessa, velkojalla on oikeus saada pantin arvosta määrä, jonka velallinen olisi ollut velvollinen maksamaan, jos velkoja olisi velallisen sopimusrikkomuksen perusteella eräännyttänyt velan.

11 §. Velkojan oikeus panttiomaisuuden rahaksimuuttoon

Panttivelkoja saa käyttää panttioikeuteen perustuvia rahaksimuutto-oikeuksiaan ja ottaa saatavansa kauppahinnasta konkurssin estämättä, jollei 12, 13 tai 14 §:stä muuta johdu. Panttivelkojan on kuitenkin ensin ilmoitettava pesänhoitajalle saatavansa niin kuin 11 luvussa säädetään. Panttia myytäessä on otettava huomioon myös konkurssipesän edut.

Velkojan on hyvissä ajoin ennen myyntiä ilmoitettava pesänhoitajalle omaisuuden myyntitapa sekä myynnin aika ja paikka. Velkojan on viivytyksettä

annettava konkurssipesälle tilitys pantin mynnistä ja myyntihinnan käyttämisestä sekä luovutettava konkurssipesälle mahdollinen ylijäämä.

Jos velkoja on ryhtynyt pantin rahaksimuuttotoimiin 1 tai 2 momentin vastaisesti, tuomioistuin voi konkurssipesän vaatimuksesta kieltää tai keskeyttää rahaksimuuttotoimet taikka määrätä turvaamistoimesta, jos määräyksen antaminen on pesän oikeuksien turvaamiseksi tarpeen.

Jos omaisuus on 1 tai 2 momentin vastaisesti myyty, velkojan on maksettava konkurssipesälle 11 luvun 15 §:n 1 momentissa tarkoitettua maksua vastaava rahamäärä.

12 §. Panttiomaisuuden myynnin kieltäminen

Konkurssipesällä on oikeus velkojan oikeuksien selvittämiseksi tai konkurssipesän etujen turvaamiseksi väliaikaisesti, enintään kahdeksi kuukaudeksi kieltää panttivelkojaa ryhtymästä pantin rahaksimuuttoon tai jatkamasta rahaksimuuttotoimia. Kielto tulee voimaan, kun pesä on ilmoittanut siitä todisteellisesti velkojalle. Kun konkurssipesä on saanut velkojalta 11 §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen, sen on ilmoitettava kiellosta kahden viikon kuluttua panttivelkojan ilmoituksesta tiedon saatuaan. Kielto voidaan määrätä yhden kerran.

Konkurssipesä voi etukäteen luopua käyttämästä 1 momentissa tarkoitettua oikeuttaan.

Jos panttivelkoja on ryhtynyt pantin rahaksimuuttotoimiin tämän pykälän vastaisesti, noudatetaan, mitä 11 §:n 3 momentissa säädetään.

13 §. Panttiomaisuuden myynti tuomioistuimen luvalla

Konkurssipesän vaatimuksesta tuomioistuin voi myöntää konkurssipesälle luvan myydä pesään kuuluvaa panttiomaisuutta, jos omaisuudesta on tehty konkurssipesälle ostotarjous ja se ylittää omaisuuden käyvän huutokauppa-arvon eikä panttivelkoja saata todennäköiseksi, että omaisuudesta saadaan muulla tavalla parempi lopputulos. Tuomioistuimen on varattava panttivelkojille tilaisuus tulla kuulluksi. Lupaa koskevasta päätöksestä tulee käydä ilmi kaupan olennaiset ehdot ja panttivelkoja on määrättävä luovuttamaan omaisuus ja panttikirjat tai vastaavat kiinnitysasiakirjat myyntiä varten konkurssipesälle.

Kun konkurssipesän 1 momentissa tarkoitettu hakemus on tullut vireille, tuomioistuin voi pesän vaatimuksesta kieltää panttivelkojaa ryhtymästä rahaksimuuttotoimiin tai määrätä ne keskeytettäväksi.

Konkurssipesä voi myydä omaisuuden, kun päätös luvan myöntämisestä on lainvoimainen. Omaisuus myydään pysyttämättä panttioikeuksia voimassa. Kauppahinta jaetaan niin kuin ulosottoteitse kertyneet varat on jaettava. Pesänhoitajan on ilmoitettava kiinnitykset kuolettaviksi myydyn omaisuuden osalta siltä osin kuin panttikirjoja tai vastaavia kiinnitysasiakirjoja ei ole voitu luovuttaa ostajalle.

Jos 1 momentissa tarkoitettu kauppa peruuntuu, oikeus omaisuuden rahaksimuuttotoimiin palautuu panttivelkojalle eikä pesälle voida enää myöntää lupaa myyntiin.

14 §. Panttiomaisuuden myynti ulosottolain mukaisessa järjestyksessä

Konkurssipesä saa hakea myös panttiomaisuuden myyntiä ulosottolain mukaisessa järjestyksessä, mutta ilman panttivelkojan suostumusta kuitenkin vasta, kun konkurssin alkamisesta on kulunut kolme vuotta. Hakemukseen on liitettävä selvitys siitä, että panttivelkojalle on ilmoitettu myynnistä vähintään kolmea kuukautta ennen ulosottohakemuksen tekemistä eikä velkoja ole ilmoitusta seuraavan kahden kuukauden kuluessa pannut vireille myynnin kieltoa koskevaa hakemusta.

Velkojan hakemuksesta tuomioistuimella voi kieltää konkurssipesää hakemasta 1 momentissa tarkoitettua myyntiä, jos siihen on erityinen syy omaisuuden odotettavissa olevan arvonnousun tai muun tähän verrattavan perusteen vuoksi taikka jos myyntiä ei voida pitää perusteltuna pesän selvityksen vaihe ja konkurssipesälle omaisuuden hoidosta aiheutuvat kustannukset huomioon ottaen. Kielto voidaan määrätä kerrallaan enintään vuodeksi. Tuomioistuimen on varattava panttivelkojille tilaisuus tulla kuulluksi. Jos velkojan vaatimus hylätään, pesä voi hakea myyntiä, kun päätös on lainvoimainen.

Kun panttiomaisuutta myydään 1 momentin nojalla, myytävästä kiinteistöstä ei määrätä alinta hyväksyttävää tarjousta ja irtain omaisuus voidaan myydä panttivelkojan oikeutta säilyttämättä.

15 §. Varojen tilitys ulosmitatun omaisuuden myynnistä

Sen jälkeen, kun ulosmitatun omaisuuden myynnistä saaduista varoista on maksettu rahaksimuuttokustannukset ja saatavat, joista omaisuus vastaa muun kuin yritysikiinnityksen perusteella, ulosottomiehen on tilitettävä ylijäämä konkurssipesälle.

16 §. Ulosmittauksen raukeaminen

Konkurssipesään kuuluvan omaisuuden ulosmittaus raukeaa, kun omaisuus myydään. Pesänhoitajan on huolehdittava siitä, että ulosottomies saa tiedon myynnistä. Ulosottomiehen on ilmoitettava kirjaamisviranomaiselle raukeamisesta niin kuin ulosottolaissa säädetään.

17 §. Yrityskiinnitys tai arvopaperit vakuutena

Mitä edellä tässä luvussa säädetään panttivelkojasta, ei koske velkojaa, jolla on konkurssipesään kuuluvaan omaisuuteen yritysikiinnitykseen perustuva panttioikeus. Jos yritysikiinnityksen kohteena olevaa omaisuutta myydään 3 §:n 2 momentin nojalla ulosottolain mukaisessa järjestyksessä, määräytyy maksunsaantijärjestys näin saatuihin varoihin konkurssia koskevien säännösten mukaisesti.

Tämän luvun säännökset, jotka rajoittavat panttivelkojan oikeutta pantin rahaksimuuttoon, eivät koske velkojaa, jolla on panttina konkurssipesään kuuluvia julkisen kaupankäynnin kohteena olevia arvopapereita.

17 luku. Jako-osuuksien maksaminen

1 §. Yleissäännös jako-osuuksien maksamisesta

Velkojille maksetaan konkurssissa jako-osuutta vahvistetun jakoluettelon perusteella. Ennen jakoluettelon vahvistamista velkojille voidaan maksaa jako-osuuksia 3 §:n nojalla ja jako-osuuden ennakkoa 4 §:n nojalla.

Kun konkurssipesä on selvitetty ja pesään kuuluva omaisuus muutettu rahaksi, jäljellä olevat varat on jaettava velkojille viivytyksettä.

2 §. Vähäinen jako-osuus

Jos velkojalle ei kertyisi konkurssipesän varoista 50 euroa suurempaa jako-osuutta, voidaan velkojan saatava jättää varoja jaettaessa huomiotta.

3 §. Jako-osuuden maksu pesänhoitajan päätöksen perusteella

Velkojille, joiden saatavat ovat määrältään vähäisiä, voidaan maksaa jako-osuus pesänhoitajan arvioiman jako-osuuden määräisenä heti valvontapäivän jälkeen, jos se on menettelyn kannalta tarkoituksenmukaista eikä velkoja pesänhoitajan asettamassa määräajassa ilmoita vastustavansa maksua. Jako-osuuksia laskettaessa ei tarvitse ottaa huomioon saatavalle viimeisten kolmen kuukauden aikana ennen konkurssia kertynyttä korkoa, viivästyskorkoa tai muuta maksuviivästyksen seuraamusta.

Konkurssipesä tai velkoja ei voi myöhemmin esittää vaatimuksia sillä perusteella, että jako-osuuden lopullinen määrä olisi ollut 1 momentin nojalla maksettua suurempi tai vähäisempi.

4 §. Jako-osuuden ennakko

Jako-osuuden ennakkoa on maksettava, kun pesässä on siihen riittävästi rahavaroja ja kun ennakon maksamista voidaan pitää tarkoituksenmukaisena saatavien selvityksen vaihe, jaettava rahamäärä ja jaosta aiheutuvat kustannukset huomioon ottaen. Ennakon maksamisella ei saa vaarantaa konkurssipesän kykyä vastata omista velvoitteistaan.

Ennakon maksamisessa noudatetaan velkojien maksunsaantijärjestyksestä annettua lakia, paitsi jos muu järjestys on konkurssipesän kannalta edullisempi eikä se vaaranna velkojien oikeutta saada oikeamääräinen jako-osuus.

Ennakon saajalta voidaan vaatia vakuus. Vakuutta ei kuitenkaan vaadita julkisyhteisöltä, julkisoikeudelliselta laitokselta tai yhdistykseltä eikä velkojalta, jonka maksukykyä voidaan takaisinmaksutilanteessa pitää muuten selvänä.

5 §. Panttisaatavan ja epäselvän saatavan jako-osuuden ennakko

Jos pantin arvo ei kata panttivelkojan saatavaa, jako-osuuden ennakkoa maksetaan sille osalle panttisaatavaa, jota pantin arvo ei pesänhoitajan arvion mukaan kata. Jos velkojan saatava on ehdollinen, riitainen tai muusta syystä epäselvä, ennakkoa maksetaan sille osalle saatavaa, jota pesänhoitaja pitää arviointiajankohtana todennäköisenä.

6 §. Jako-osuuden maksaminen yhteisvelkasuhteessa

Jos takaaja on konkurssin alettua tehnyt velkojalle suorituksen, saa hän jako-osuutta tämän maksun perusteella syntyneelle takautumissaatavalleen vasta, kun velkoja on saanut suorituksen koko sille päävelalle, josta takaaja vastaa. Mitä edellä säädetään takaajasta, koskee myös vierasvelkapantintantajan ja konkurssivelallisen kanssa yhteisvastuullisessa velkasuhteessa olevaa kanssavelallista.

7 §. Jako-osuuksien maksaminen lopputilityksen perusteella

Pesänhoitajan on maksettava jako-osuudet velkojille, kun lopputilitys on lainvoimainen. Pesänhoitaja voi maksaa jako-osuudet lopputilityksen hyväksymisen jälkeen, jos on ilmeistä, että muutosta velkojainkokouksen hyväksymään lopputilitykseen ei haeta tai jos pesänhoitaja katsoo, että muutoksenhaku on ilmeisen aiheeton tai se ei voi vaikuttaa jako-osuuksien määräytymiseen taikka jos tuomioistuin määrää jako-osuudet maksettavaksi muutoksenhausta huolimatta.

8 §. Jako-osuuden vähentäminen palautettavasta rahamäärästä

Pesänhoitaja ja velkoja voivat sopia, että velkojalle maksettava jako-osuus vähennetään siitä rahamäärästä, joka velkojan olisi takaisinsaannin johdosta palautettava konkurssipesään.

9 §. Jako-osuuden tallettaminen

Jos jako-osuutta tai sen ennakkoa ei voida maksaa sen vuoksi, että velkojan saatava ei ole lopullinen tai velkojaa ei ole tavoitettu taikka maksulle on muu este, pesänhoitajan on talletettava jako-osuus tai se ennakko.

Edellä 1 momentissa tarkoitetulle talletukselle kertyvä korko kuuluu konkurssipesälle. Lopputilityksen hyväksymisen jälkeen korko kertyy kuitenkin velkojalle.

10 §. Jako-osuuden tallettaminen ja menettäminen eräissä tapauksissa

Jos jako-osuutta ei ole voitu maksaa velkojalle sen vuoksi, että velkojan saatava on ehdollinen, riitainen tai muusta syystä epäselvä eikä velkoja ole kolmen

vuoden kuluessa lopputilityksen hyväksymisestä ilmoittanut pesänhoitajalle saatavan lopullista määrää tai syitä, joiden vuoksi saatava ei ole tullut lopulliseksi, velkoja menettää oikeutensa jako-osuuteen. Uusi määräaika lasketaan ilmoituksen tekemisestä. Velkojan näin menettämä jako-osuus jaetaan muille jako-osuuteen oikeutetuille velkojille. Jollei varojen jakaminen ole niiden vähäisyyden, velkojen lukumäärän ja jaosta aiheutuvien kustannusten vuoksi tarkoituksenmukaista, varat on tilitettävä valtiolle.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee vastaavasti velkojaa, jota ei ole tavoitettu tai jolle ei muun syyn vuoksi ole voitu maksaa jako-osuutta.

11 §. Takaisinmaksuvelvollisuus

Velkoja on velvollinen palauttamaan liikaa saamansa jako-osuuden ennakon takaisin pesälle, jos ennakkoa on maksettu lopullista jako-osuutta enemmän eikä sitä voida ottaa velkojan asettamasta vakuudesta. Palautettavalle määrälle on maksettava maksupäivän ja takaisinmaksupäivän väliseltä ajalta korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukainen korko. Pesänhoitaja voi päättää, ettei ennakkoa peritä takaisin, jos liikaa maksettu määrä on vähäinen tai takaisinperintä on muuten epätarkoituksenmukaista.

18 luku. Konkurssipesän lopputilitys ja jälkiselvitys

1 §. Lopputilityksen laatimista koskeva yleissäännös

Kun konkurssipesä on selvitetty ja pesään kuuluva omaisuus muutettu rahaksi, pesänhoitajan on laadittava lopputilitys.

Lopputilitys voidaan laatia, vaikka pesä olisi osin selvittämättä sen vuoksi, että panttina olevaa omaisuutta tai arvoltaan vähäistä muuta omaisuutta on myymättä tai konkurssisaatava tai vähäinen osa saatavista on epäselvä.

2 §. Lopputilityksen sisältö

Lopputilityksen tulee sisältää selvitys konkurssipesän hallinnosta ja velkojen jako-osuuksista.

Lopputilityksen hallintoa koskevasta osasta tulee käydä ilmi:

- 1) konkurssipesän tulot ja menot menettelyn ajalta sekä erikseen pesänhoitajan palkkio ja kustannukset ja niiden maksamista koskevat tiedot; ja
- 2) tiedot siitä, miltä osin pesä on vielä selvittämättä ja toimenpiteet, jotka pesässä on sen vuoksi tehtävä.

Lopputilityksen jako-osuuksia koskevasta osasta tulee käydä ilmi:

- 1) luettelo velkojille maksetuista jako-osuuksista ja niiden ennakoista; ja
- 2) luettelo velkojille vielä maksettavista jako-osuuksista ja tiedot maksamisen ajankohdasta;

Pesänhoitajan on vahvistettava lopputilitys allekirjoituksellaan.

3 §. Sopimus konkurssipesän loppuunsaattamisesta

Pesänhoitaja ja konkurssiasiamies voivat sopia, että edellä 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetut konkurssipesän selvittämiseksi tarpeelliset toimenpiteet siirretään konkurssiasiamiehen tai hänen määräämänsä hoidettavaksi.

4 §. Lopputilityksen hyväksyminen

Lopputilitys on hyväksyttävä velkojainkokouksessa. Hyväksytty lopputilitys on toimitettava konkurssiasiamiehelle.

5 §. Hyväksytyn lopputilityksen oikaiseminen

Jos lopputilitykseen sisältyy vaikuttava kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin rinnastettava selvä virhe ja jonka oikaiseminen on jako-osuuksien tarkistamiseksi tai muun syyn vuoksi tarpeen, pesänhoitajan on omasta aloitteestaan taikka velkojan tai velallisen vaatimuksesta oikaistava virhe. Jos oikaisun

merkityksen vuoksi on tarpeen, pesänhoitajan voi siirtää oikaisun velkojen hyväksyttäväksi.

Oikaisua ei voida tehdä enää sen jälkeen, kun jako-osuudet on tilitetty velkojille.

Pesänhoitajan 1 momentissa tarkoitettuun virheen oikaisemista koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta. Velkojen päätöksen moittimisesta on voimassa, mitä 6 §:ssä säädetään.

6 §. Lopputilityksen moittiminen

Velkojainkokouksen päätöksen moittimiseen lopputilityksen hyväksymistä koskevassa asiassa sovelletaan, mitä 14 luvun 7 §:ssä säädetään.

Kun 1 momentissa tarkoitettu hakemus on tullut vireille, tuomioistuin voi pesänhoitajan vaatimuksesta myöntää pesänhoitajalle luvan maksaa jako-osuudet velkojille ennen kuin asia on lainvoimaisesti ratkaistu.

7 §. Konkurssin päättyminen

Konkurssi päättyy, kun lopputilitys on hyväksytty.

8 §. Asiakirjojen säilytys

Pesänhoitajan on talletettava konkurssipesän asiakirja-aineisto. Tallettavista asiakirjoista ja määräajoista säädetään tarkemmin oikeusministeriön asetuksella.

9 §. Jälkiselvitys

Jos konkurssin päätyttyä ilmaantuu uusia varoja taikka muutoin tarvitaan selvitystoimenpiteitä, pesänhoitajalla on oikeus on ilman eri määräystä suorittaa asiassa tarpeelliset toimenpiteet. Pesänhoitajalla on oikeus ottaa pesän varoista kohtuullinen palkkio ja korvaus hänelle aiheutuneista kustannuksista. Pesänhoitajan on laadittava toimenpiteistään selvitys. Selvitys on toimitettava niille velkojille, joita asia koskee, jollei toimittaminen ole asian vähäisen merkityksen takia ilmeisen tarpeetonta.

Jos pesänhoitaja on estynyt suorittamasta 1 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä tai pesän varojen vähäisyyden vuoksi on tarpeen, konkurssiasiamiehen vaatimuksesta tuomioistuin voi määrätä jälkiselvityksen tehtäväksi noudattaen soveltuvin osin, mitä julkisselvityksestä säädetään. Konkurssiasiamiehen vaatimuksesta tuomioistuin voi määrätä jälkiselvitystä varten uuden pesänhoitajan.

19 luku. Vahingonkorvausvelvollisuus

1 §. Pesähoitajan vahingonkorvausvelvollisuus

Pesähoitaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän tai hänen käyttämänsä tämän luvun 7 §:ssä tarkoitettu avustaja on tehtävänsä hoitaessaan tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttanut konkurssipesälle. Sama koskee vahinkoa, joka on tätä lakia rikkomalla aiheutettu velkojalle, velalliselle tai muulle henkilölle.

Yhteisö, jonka lukuun pesähoitaja suorittaa pesähoitoon kuuluvia tehtäviä, vastaa yhteisvastuullisesti siitä vahingosta, jonka pesähoitaja tai tämän käyttämä avustaja on tehtävää hoitaessaan aiheuttanut.

2 §. Konkurssivelkojan vahingonkorvausvelvollisuus

Konkurssivelkoja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on tahallaan tai törkeästä tuottamuksesta aiheuttanut konkurssipesälle, velkojalle, velalliselle tai muulle henkilölle myötävaikuttamalla tämän lain vastaiseen menettelyyn.

3 §. Korvausvastuun sovittelu ja jakautuminen

Vahingonkorvauksen sovittelusta ja vastuun jakautumisesta useamman korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa säädetään.

4 §. Vahingonkorvauksen vaatiminen

Konkurssipesän, velkojan tai velallisen on nostettava 1 ja 2 §:ään nojalla kante, jollei se perustu rikolliseen tekoon, vuoden kuluessa siitä, kun kantaja sai tiedon kanteen perusteena olevista seikoista ja viimeistään kahden vuoden kuluessa siitä, kun lopputilitys on velkojainkokouksessa käsitelty.

Päätös, jolla lopputilitys on hyväksytty, ei kuitenkaan estä nostamista kannetta, jos lopputilityksessä ei ole annettu riittäviä tietoja kanteen perusteena olevasta päätöksestä tai toimenpiteestä.

Mitä velkoja tai velallinen 1 momentissa tarkoitetussa oikeudenkäynnissä voittaa, ei tule konkurssipesän hyväksi.

20 luku. Sovintoa koskevat säännökset

1 §. Sovinnon edellytykset

Konkurssissa voidaan vahvistaa konkurssimenettelyn päättävä sovinto. Edellytyksenä on, että:

1) sovintoa kannattavat velallisen lisäksi velkojat, joiden äänimäärä on yhteensä vähintään 80 prosenttia velkojen kokonaisäänimäärästä ja jokainen velkoja, jonka äänimäärä on vähintään viisi prosenttia kokonaisäänimäärästä;

2) velkojat, jotka eivät ole suostuneet sovintoon, saavat sovinnon perusteella vähintään saman jako-osuuden kuin velkojat olisivat saaneet, jos konkurssimenettelyä olisi jatkettu; ja

3) konkurssipesän velat on maksettu tai niiden maksamiseksi on annettu turvaava vakuus.

Sovinto ei rajoita sitä vastustaneen panttivelkojan oikeuksia.

Sovintoa koskevaan asiakirjaan on liitettävä pesänhoitajan arvio edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitusta jako-osuuksista.

2 §. Tuomioistuimen ratkaisu jako-osuudesta

Edellä 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun velkojan vaatimuksesta tuomioistuimen on ratkaistava, vastaako velkojalle sovinnon perusteella maksettava jako-osuus lopullista jako-osuutta. Velkojan on esitettävä vaatimuksensa yhden kuukauden kuluessa sovinnosta tiedon saatuaan. Vaatimuksesta on varattava velalliselle tilaisuus tulla kuulluksi.

Päätökseen, jolla jako-osuutta koskeva vaatimus on ratkaistu, saa hakea erikseen muutosta.

3 §. Sovinnon vahvistaminen

Velallisen hakemuksesta tuomioistuimen on vahvistettava sovinto, jos sille on 1 §:ssä säädetty edellytykset eikä 2 §:ssä tarkoitettua vaatimusta ole määräajassa esitetty. Jos vaatimus on esitetty, sovintoa koskeva asia otetaan käsiteltäväksi sen jälkeen, kun jako-osuutta koskeva vaatimus on lainvoimaisesti ratkaistu.

4 §. Sovinnon vahvistamisen oikeusvaikutukset

Sovinnon vahvistaminen päättää konkurssimenettelyn. Pesänhoitajan määräys ja velkojen päätösvalta konkurssissa lakkaavat.

21 luku. Kuulutus, ilmoitukset ja konkurssirekisteri

1 §. Kuulutus konkurssin alkamisesta

Päättyessään konkurssiin asettamisesta tuomioistuimen tulee huolehtia konkurssin alkamista koskevan kuulutuksen julkaisemisesta.

Kuulutus on julkaistava virallisessa lehdessä viivytyksettä. Tuomioistuin voi lisäksi määrätä, että pesänhoitajan on julkaistava kuulutus yhdessä tai useammassa päivälehdessä. Jos on erityistä aihetta, tuomioistuin voi myös määrätä, että pesänhoitajan on julkaistava kuulutus ulkomailla tarkoitukseen soveltuvalla tavalla.

Kuulutuksen sisällöstä säädetään tarkemmin oikeusministeriön asetuksella.

2 §. Konkurssin alkamisesta ilmoittaminen

Tuomioistuimen on ilmoitettava tarkoitukseen soveltuvalla tavalla konkurssiin asettamista koskevassa asiassa antamastaan päätöksestä velalliselle ja velkojalle, joka on tehnyt konkurssihakemuksen tai jota on asiassa kuultu sekä pesänhoitajalle.

Pesänhoitajan on toimitettava 1 §:ssä tarkoitettu kuulutuksesta ilmoitus velkojille. Muista ilmoituksista, jotka pesänhoitajan on tehtävä konkurssin alkamisesta, säädetään oikeusministeriön asetuksella.

3 §. Kuulutukset ja ilmoitukset julkisselvityksestä sekä konkurssin päättymisestä eräissä tapauksissa

Päättyessään konkurssin peruuttamisesta, raukeamisesta, julkisselvitykseen siirtymisestä tai konkurssipesän hallinnon palauttamisesta taikka sovinnon vahvistamisesta tuomioistuimen tulee huolehtia asiaa koskevan kuulutuksen julkaisemisesta. Kuulutus on julkaistava virallisessa lehdessä viivytyksettä. Kuulutuksen sisällöstä säädetään tarkemmin oikeusministeriön asetuksella.

Tuomioistuimen on ilmoitettava konkurssin peruuttamisesta velalliselle ja velkojalle, joka on tehnyt konkurssihakemuksen tai jota on asiassa kuultu sekä pesänhoitajalle. Muusta 1 momentissa tarkoitettu päätöksestä pesänhoitajan tai julkisselvittäjän on ilmoitettava tuomioistuimen määräyksen mukaisesti velalliselle ja velkojille. Muista pesänhoitajalle tai julkisselvittäjälle kuuluvista ilmoituksista säädetään oikeusministeriön asetuksella.

4 §. Konkurssiasioiden rekisteri

Oikeusrekisterikeskus pitää konkurssiasioiden käsittelyä ja seurantaan varten rekisteriä konkurssiasioista. Rekisteriin tallennettavista tiedoista säädetään konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetussa asetuksessa (958/1994).

Rekisterin tiedot ovat julkisia siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään. Jokaisella on oikeus saada

rekisterin julkisista tiedoista otteita ja todistuksia. Tietoja voidaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentin estämättä luovuttaa myös sähköisessä muodossa. Luonnollista henkilöä koskevia tietoja saa kuitenkin luovuttaa sanotulla tavalla vain sille, jotka tarvitsee tietoja luoton harkintaa ja valvontaa varten tai muuta niihin verrattavaa hyväksyttävää tarkoitusta varten.

Rekisteristä poistetaan konkurssiasiaa koskevat tiedot, kun on kulunut:

- 1) kuusi kuukautta siitä, kun konkurssihakemus on hylätty taikka jätetty tutkimatta tai sillensä taikka peruutettu;
- 2) kymmenen vuotta jakoluettelon vahvistamisesta tai julkisselvitykseen siirtymisestä; taikka
- 3) kolme vuotta siitä, kun konkurssiasian käsittely tuomioistuimessa on muusta syystä päättynyt.

5 §. Tiedoksiantotapa

Pesänhoitaja voi toimittaa tässä laissa tarkoitetut ilmoitukset, kutsut ja muut tiedoksiannot sekä asiakirjat tarkoituksenmukaista tapaa käyttäen postitse, sähköpostitse tai telekopiona velkojan tai velallisen ilmoittamaan osoitteeseen tai postiosoitteeseen, jonka velkoja tai velallinen on myöhemmin ilmoittanut maistraatille. Tiedoksiannot voidaan tehdä myös puhelimitse, jollei kirjallinen menettely ole asian laadun vuoksi tarpeen.

Jollei pesänhoitajan pyynnöstä muuta johdu, velkojat ja velallinen voivat toimittaa pesänhoitajalle tässä laissa tarkoitetut lausumat ja ilmoitukset 1 momentissa tarkoitettua tapaa käyttäen. Valvontakirjelmän toimittamisesta säädetään 11 luvun 11 §:ssä.

6 §. Tietojenvälitysjärjestelmä ja sen käyttötarkoitus

Konkurssiasiamies ylläpitää automaattiseen tietojenkäsittelyyn ja sähköiseen tiedonsiirtoon perustuvaa tiedonvälitysjärjestelmää konkurssihallinnon toiminnan tehokkuuden sekä velkojen ja velallisen tiedonsaannin turvaamiseksi.

Konkurssiasiamiehellä on oikeus käyttää kaikkia tiedonvälitysjärjestelmään tallettuja asiakirjoja laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi.

7 §. Tietojenvälitysjärjestelmään liittyminen ja sen vaikutukset

Jokaisen konkurssipesän on liityttävä tietojenvälitysjärjestelmään.

Velkoja ja velallinen voivat liittyä tietojenvälitysjärjestelmään ilmoittamalla asiasta pesänhoitajalle ja osoittamalla, että liittyjän käytössä on sellaiset tekniset valmiudet kuin oikeusministeriön asetuksella säädetään. Pesänhoitaja voi täyttää tässä laissa säädetyn tietojenanto- ja asiakirjojen toimitusvelvollisuutensa järjestelmään liittyneille velkojille ja velalliselle tallettamalla laissa tarkoitetut asiakirjat järjestelmään. Velkoja ja velallinen voivat tällöin toimittaa asiakirjoja pesänhoitajalle tallettamalla ne saataville järjestelmään. Asiakirjan toimittamisesta järjestelmään on ilmoitettava 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua tiedoksiantotapaa käyttäen.

Jollei toisin osoiteta, tietojenvälitysjärjestelmässä vastaanottajan katsotaan saaneen asiakirjan sitä päivää seuraavana arkipäivänä, jona ilmoitus asiakirjan tallettamisesta järjestelmään on tehty vastaanottajalle.

8 §. Tietojen toimittaminen tietojenvälitysjärjestelmään

Pesänhoitajan on tallennettava tietojenvälitysjärjestelmään pesäluettelo, velallisselvitys, jakoluetteloehdotus, vahvistettu jakoluettelo sekä konkurssipesän hallinnon hoitamiseen liittyvät tarpeelliset asiakirjat.

9 §. Tietojen salassapito ja luovuttaminen

Tietojenvälitysjärjestelmään tallennetut tiedot ovat salassapidettäviä, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Tietojenvälitysjärjestelmään talletettuihin tietoihin ei sovelleta, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään. Konkurssiasiamiehen palveluksessa olevan henkilön vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta on kuitenkin voimassa, mitä mainitun lain 23 ja 35 §:ssä säädetään.

Mitä tässä laissa säädetään, ei vaikuta tuomioistuimen, konkurssiasiamiehen tai muun viranomaisen käsittelemään asiaan liittyvien konkurssia koskevien asiakirjojen julkisuuteen. Konkurssiasiamiehen on liitettävä käsittelemäänsä asiaan sellainen tietojenvälitysjärjestelmästä saatu tieto, joka on vaikuttanut asian vireilletuloon tai ratkaisuun.

10 §. Tietojenvälitysjärjestelmän käyttö

Pesänhoitaja saa käyttää niitä tietojenvälitysjärjestelmään tallennettuja tietoja, jotka koskevat hänen hoidettavanaan olevaa konkurssipesää.

Velkojilla ja velallisella on oikeus saada asianomaiseen konkurssiin liittyviä asiakirjoja tietojenvälitysjärjestelmästä. Pesänhoitaja voi kuitenkin rajoittaa velallisen tietojensaantioikeutta niin kuin 4 luvun 2 §:ssä säädetään.

11 §. Tarkemmat määräykset tietojenvälitysjärjestelmästä

Tarkempia määräyksiä tietojenvälitysjärjestelmän ylläpidosta, sisällöstä ja käytöstä sekä siihen liittymisestä annetaan oikeusministeriön asetuksella.

22 luku. Erinäisiä säännöksiä

1 §. Laaja konkurssipesä

Laajalla konkurssipesällä tässä laissa tarkoitetaan sellaista konkurssipesää, jossa konkurssivelallisena olevassa yhteisössä tai säätiössä vähintään kaksi seuraavasta kolmesta edellytyksestä on täyttynyt konkurssin alkaessa:

1) taseen loppusumma edellisen tilikauden tilinpäätöksen mukaan on yli 2 100 000 euroa;

2) liikevaihto tai sitä vastaava tuotto edellisen tilikauden tilinpäätöksen mukaan on yli 4 200 000 euroa; sekä

3) palveluksessa edellisen tilikauden aikana on ollut keskimäärin yli 50 henkilöä.

23 luku. Voimaantulosäännökset

1 §. Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan ____ päivänä _kuuta 200___. Tämän lain 20 luvun 6-10 §:t tulevat voimaan oikeusministeriön asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tällä lailla kumotaan marraskuun 9 päivänä 1868 annettu konkurssisääntö siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

2 §. Siirtymäsäännökset

1. Tätä lakia sovelletaan, jos konkurssi on alkanut tämän lain tultua voimaan, jollei jäljempänä toisin säädetä.

2. Jos konkurssihakemus on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, on velallinen asetettava tämän hakemuksen perusteella konkurssiin, jos edellytykset siihen on aikaisemman lain mukaan eikä konkurssiin asettamiselle ole estettä tämän lain 2 luvun 2 §:n 2 momentin tai 4 §:n perusteella.

3. Tämän lain 4 luvun 1 – 7 sekä 9 - 12 §:n säännöksiä velallisen asemasta konkurssissa sovelletaan, vaikka konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

4. Aikaisempaa lakia sovelletaan, jos väliaikainen pesänhoitaja on määrätty ennen tämän lain voimaantuloa. Muutoin tämän lain 8 luvun pesänhoitajaa koskevia säännöksiä sovelletaan, vaikka konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa. Pesänhoitajan palkkiota koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin vain, jos pesänhoitaja on määrätty tämän lain voimassa ollessa.

5. Tämän lain 9 luvun 6 §:n säännöksiä kirjanpidon laiminlyönnin korvausvelvollisuudesta sovelletaan laiminlyöntiin, joka on tapahtunut tämän lain voimassaollessa.

6. Tämän lain säännöksiä julkisselvityksestä voidaan soveltaa, jos päätöstä konkurssin raukeamisesta ei ole tehty ennen tämän lain voimaantuloa.

7. Konkurssipesän hallintoa koskevia 13 luvun säännöksiä sovelletaan niihin toimenpiteisiin, jotka suoritetaan tämän lain voimaan tultua. Jos konkurssi on alkanut ennen tämän voimaantuloa, määräytyy velkojien äänivalta kuitenkin aikaisemman lain mukaan. Jos velkojat on aikaisemman lain voimassa ollessa antaneet pesänhoitajalle oikeuden päättää jostakin toimenpiteestä, on tämä valtuutus voimassa enintään vuoden tämän lain voimaantulosta.

8. Tämän lain 14 luvun säännöksiä velkojainkokouksista sovelletaan velkojainkokouksiin, jotka kutsutaan koolle tämän lain voimaan tultua.

9. Tämän lain 18 luvun säännöksiä lopputilityksestä ja jälkiselvityksestä sovelletaan, vaikka konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

10. Tämän lain 19 luvun vahingonkorvausvelvollisuutta koskevia säännöksiä sovelletaan vahinkoihin, jotka on aiheutettu tämän lain voimassa ollessa.

11. Tämän lain 20 luvun säännöksiä sovelletaan, vaikka konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

3 §. Viittaussäännökset

Milloin muussa säädöksessä viitataan konkurssisääntöön tai muuhun tällä lailla kumottavaan säännökseen, sovelletaan viitatus säännöksen asemesta tämän lain vastaavaa säännöstä.

Mitä muussa säädöksessä säädetään konkurssipesän uskotusta miehestä tai toimitsijamiehestä, koskee tässä laissa tarkoitettua pesänhoitajaa.

Mitä muussa säädöksessä säädetään konkurssin paikalletulopäivästä, koskee tässä laissa tarkoitettua valvonnan määräpäivää.

2.

Laki**takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä huhtikuuta 1991 takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain (758/1991) 23 §, 24 §:n 2 momentti ja 25 § seuraavasti:

23 §

Takaisinsaannin vaatiminen

Takaisinsaantia saavat vaatia pesänhoitaja ja velkoja, joka on valvonut saatavansa konkurssissa tai jonka saatava on otettu muuten ottaa huomioon jakoluettelossa. Sama koskee muita tämän lain nojalla konkurssipesän puolesta tehtäviä vaatimuksia.

Takaisinsaantia vaaditaan nostamalla kanne tuomioistuimessa tai tekemällä muistutus valvontaa vastaan. Kanne voidaan nostaa oikeudenkäymiskaaren 10 luvussa säädetyn oikeuspaikan sijasta tuomioistuimessa, joka on käsitellyt konkurssiin asettamista koskevan asian. Pesänhoitaja voi vaatia takaisinsaantia myös tekemällä väitteen konkurssipesään kohdistettua muuta vaatimusta vastaan.

Jos velallinen asetetaan konkurssiin yrityksen saneerausmenettelyn tai saneerausohjelman aikana, pesänhoitaja voi jatkaa konkurssipesän lukuun tuolloin vireillä olevaa takaisinsaantikannetta selvittäjän sijasta. Jos kanteen on pannut vireille velkoja, velkoja voi jatkaa kannetta konkurssipesän lukuun. Vastaavasti velkoja voi jatkaa yksityishenkilön velkajärjestelyn yhteydessä vireille panemaansa takaisinsaantikannetta. Edellytyksenä kanteen jatkamiselle on, että sitä koske-

va ilmoitus tehdään takaisinsaantikannetta käsittelevälle tuomioistuimelle viimeistään kolmen kuukauden kuluessa paikalletulopäivästä.

24 §

Kanteen vireillepano

Takaisinsaantikanne on pantava vireille kuuden kuukauden kuluessa paikalletulopäivästä. Kanne voidaan kuitenkin panna vireille vielä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun konkurssipesä havaitsi takaisinsaannin perusteen tai sen olisi pitänyt se havaita. Jos velkoja on nostanut kanteen, tuomioistuimen on varattava pesänhoitajalle tilaisuus tulla asiassa kuulluiksi. Ilmoitus asian käsittelystä saadaan lähettää pesänhoitajalle postitse.

25 §

Jälkivalvonta

Vastaajan oikeudesta jälkivalvontaan ja oikeudesta vaatia vahvistetun jakoluettelon muuttamista takaisinsaantikanteen johdosta sekä palautettavien varojen vähentämisestä konkurssissa maksettavasta jako-osuudesta

säädetään konkurssilain (/20) 11 luvun 16 §:n 2 momentissa, 12 luvun 15 §:n 2 momentissa ja 17 luvun 8 §:ssä. Mainitut säännökset koskevat myös sitä, jolle 23 §:n 2 momentissa tarkoitetun väitteen johdosta syntyy tarve valvoa saatavansa konkurssissa paikalletulopäivän jälkeen.

_____ Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos valvonnan määräpäivä on ollut ennen tämän lain voimaantuloa.

3.

Laki

velkojen maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan velkojen maksunsaantijärjestyksestä 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1578/1992) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1098/1998 seuraavasti:

4 §

Elatusavun etuoikeus

Jos velallinen on tuomiolla veloitettu tai sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:ssä tarkoitetun kunnan määräämän monijäsenisen toimielimen vahvistamalla sopimuksella sitoutunut määrääjain suorittamaan lapselleen elatusapua, suoritetaan konkurssin alkaessa erääntynyt elatusapusaatava ja elatusturva-kiin (671/1998) perustuva kunnan takautumissaatava 3 ja 3 a §:ssä tarkoitettujen saata-

vien jälkeen. Ulosmittauksessa vastaava etuoikeus on ennen ulosmittauksen toimittamista erääntyneeseen elatusapuun perustuvilla saatavilla. Kertyneen suorituksen jakamisesta elatusapuun oikeutetun lapsen saatavan ja kunnan takautumissaatavan kesken on voimassa, mitä elatusturvalaissa säädetään.

_____ Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

4.

Laki**konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 31 päivänä tammikuuta 1995 konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain (109/1995) 3 §:n 2 momentti,

muutetaan 1 §:n 2 momentti, 3 §:n 1 momentti, 5 §:n 2 momentti, 6 § ja 7 §:n 2 ja 3 momentti, 8 §:n 1 momentti ja 13 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 7 §:n 2 momentti laissa 1219/1997, sekä

lisätään lakiin uusi 15 a § seuraavasti:

Yleiset säännökset

1 §

Konkurssiasiamiehen tehtävänä on:

- 1) seurata konkurssipesien toimintaa sekä aloittein, neuvoin ja ohjein edistää sekä lehtittää hyvää pesähoitotapaa;
- 2) valvoa, että konkurssipesiä hoidetaan lain ja hyvän pesähoitotavan mukaisesti ja että pesähoitajat asianmukaisesti hoitavat heille kuuluvat tehtävät;
- 3) huolehtia tarvittaessa velallisen tilien ja toiminnan tarkastamisesta;
- 4) ryhtyä tarpeellisiin toimiin tietoonsa tulleiden laiminlyöntien ja väärinkäytösten tai muiden oikaisua vaativien seikkojen vuoksi;
- 5) huolehtia konkurssipesien julkisselvityksestä; sekä
- 6) suorittaa muut hänelle lailla tai asetuksella säädettyt tehtävät.

3 §

Pesähoitajan on viipymättä toimitettava konkurssiasiamiehelle hänen pyytämänsä, valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Hänen on muutenkin myötävaikuttava siihen, että konkurssiasiamies voi asianmukaisesti hoitaa tehtävänsä. Pesähoitajalla on nämä velvollisuudet hänen toimikautensa päätyttyäkin.

5 §

Erityistarkastus maksetaan valtion varoista. Pesähoitajan on toimitettava konkurssiasiamiehelle selvitys toimenpiteistä, joihin konkurssipesä on tarkastuksen perusteella ryhtynyt sekä varoista, jotka toimenpiteiden johdosta ovat kertyneet konkurssipesään. Mikäli tarkastus on ollut konkurssipesän kannalta tarpeellinen, konkurssipesä on konkurssiasiamiehen vaatimuksesta velvollinen maksamaan valtiolle tarkastuksesta aiheutuneet kustannukset kokonaan tai osaksi. Maksuvelvollisuus voidaan myös määrätä alka- vaksi vasta siitä, kun konkurssipesään kertyy maksun suorittamista varten riittävästi varoja. Maksujen osalta noudatetaan muutoin soveltuvien osin, mitä valtion maksuperustelais- sa (150/92) säädetään.

6 §

Konkurssiasiamiehellä on oikeus osallistua velkojainkokouksiin ja velkojatoimikunnan kokouksiin sekä käyttää niissä puhevaltaa ja saada pöytäkirjaan merkityksi ne huomau- tukset, joihin hän katsoo olevan aihetta.

Konkurssiasiamies voi määrätä pesähoi- tajan kutsumaan koolle velkojainkokouksen. Konkurssiasiamieskin voi kutsua kokouksen

koolle, jos siihen on erityinen syy.

Konkurssiasiamies voi avustaa konkurssivelallista, velkojaa tai pesänhoitajaa konkurssiasiassa tai konkurssiasiaan liittyvässä oikeudenkäynnissä, jos asialla on yleistä merkitystä.

7 §

Tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen hakemuksesta vapauttaa pesänhoitajan tehtävästään konkurssilain 8 luvun 4 §:ssä (/20) säädetyillä perusteilla. Uusi pesänhoitaja määrätään tarvittaessa noudattaen, mitä konkurssilaissa säädetään.

Tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen hakemuksesta alentaa velkojen pesänhoitajalle määräämää palkkiota, jos pesänhoitaja on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvia tehtäviä tai velvollisuuksia taikka jos palkkio selvästi ylittää sen, mitä voidaan pitää kohtuullisena. Vaatimus on esitettävä 30 päivän kuluessa siitä, kun päätöksen sisältävä asiakirja on saapunut konkurssiasiamiehen toimistoon.

8 §

Konkurssiasiamiehellä on oikeus saada tarkastettavakseen 4 §:n 1 momentin mukaisesti konkurssipesälle kuuluneet asiakirjat ja talletteet sekä oikeus saada 4 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot samoin kuin oikeus määrätä erityistarkastus toimitettavaksi myös silloin, kun konkurssi on rauennut.

13 §

Konkurssiasiamiehen määräyksestä hänen alaisensa virkamies voi käyttää hänen puolestaan puhevaltaa tuomioistuimessa tai avustaa oikeudenkäynnissä. Konkurssiasiamies voi antaa määrätyn valvonnan toimeenpanoon liittyvän tehtävän alaisensa virkamiehen tai muun henkilön suoritettavaksi. Konkurssiasiamies voi määrätä alaisensa virkamiehen julkisselvittäjäksi.

15 a §

Julkisselvittäjällä on oikeus hakea muutosta konkurssiasiamiehen päätökseen julkisselvityksen kustannusten korvaamisesta. Hakemus on tehtävä tuomioistuimelle 30 päivän kuluessa siitä, kun julkisselvittäjä on saanut tiedon konkurssiasiamiehen päätöksestä. Toimivaltaisesta tuomioistuimesta säädetään konkurssilaissa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Aikaisempaa lakia sovelletaan, jos ennen tämän lain voimaantuloa on määrätty valvoja konkurssisäännön 52 §:n 2 momentin nojalla.

Tämän lain 5 §:n 2 momenttia ei sovelleta, jos erityistarkastus on valmistunut ennen lain voimaantuloa.

Tämän lain 7 §:n 2 momenttia ei sovelleta, jos velkojat ovat päättäneet palkkiosta ennen lain voimaantuloa.

5.

Laki

Suomen, Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin kesken Kööpenhaminassa 7.11.1933 tehdyn, konkurssia koskevan sopimuksen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta annetun lain (333/1934) 3 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §	panosta annetun lain (333/1934) 3 §.						
Tällä lailla kumotaan 18 päivänä touko- kuuta 1934 annetun Suomen, Tanskan, Islan- nin, Norjan ja Ruotsin kesken Kööpenhami- nassa 7.11.1933 tehdyn, konkurssia koskevan sopimuksen hyväksymisestä ja täytäntöön-	<table border="0"> <tr> <td style="text-align: center;">2 §</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Tämä laki tulee voimaan</td> <td style="text-align: right;">päivänä</td> </tr> <tr> <td>kuuta 20 .</td> <td></td> </tr> </table>	2 §		Tämä laki tulee voimaan	päivänä	kuuta 20 .	
2 §							
Tämä laki tulee voimaan	päivänä						
kuuta 20 .							

6.

Laki**passilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 22 päivänä elokuuta 1986 annetun passilain (642/1986) 9 §:n 2 momentti ja 16 §:n 3 momentti, sellaisena kuin ne ovat laissa 14/1998 seuraavasti:

9 §	ruuttamispäätöstä säädetään pakkokeinolain 2 luvun 2 §:n 3 momentissa sekä konkurssi- lain 4 luvun 8 §:ssä.
<i>Passin antamisen esteet</i>	

Passia ei anneta henkilölle, joka on mää-
rätty pakkokeinolain (450/1987) 2 luvun 1
§:ssä tai konkurssilain (/20) 4 luvun 8 tai 9
§:ssä tarkoitettuun matkustuskieltoon.

16 §					
<i>Passin poisottamisen edellytykset</i>					
Passin luovuttamisesta poliisille ilman p-	<table border="0"> <tr> <td style="text-align: center;">Tämä laki tulee voimaan</td> <td style="text-align: right;">päivänä</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">kuuta 20 .</td> <td></td> </tr> </table>	Tämä laki tulee voimaan	päivänä	kuuta 20 .	
Tämä laki tulee voimaan	päivänä				
kuuta 20 .					

7.

Laki**kauppakaaren 10 luvun 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kauppakaaren 10 luvun 2 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 687/1988
 seuraavasti:

10 luku

Pantista

2 §

jaan, mitä sanotussa laissa on säädetty elinkeinonharjoittajasta, ja pantin omistajaan, mitä tilaajasta on säädetty. Jos pantin omistaja on asetettu konkurssiin, sovelletaan konkurssilain (/20) säännöksiä.

Pantin myymisessä on muutoin soveltuvien osin noudatettava, mitä elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine annetun lain (688/88) 4 ja 8—10 §:ssä on säädetty. Tuolloin sovelletaan pantinhalti-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

8.

Laki**varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan varallisuus oikeudellisista oikeustoimista 13 päivänä kesäkuuta 1929 annetun lain (228/1929) 23 § seuraavasti:

23 §	<p>Milloin valtuuttajan omaisuus luovutetaan konkurssiin, valtuutetun sen jälkeen teke- mällä oikeustoimella on sama vaikutus kuin jos oikeustoimen olisi tehnyt valtuuttaja.</p>	<p>Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 . Tätä lakia ei sovelleta, jos kon- kurssi on alkanut ennen tämän lain voi- maantuloa.</p>
------	---	--

9.

Laki

autokiinnityslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä joulukuuta 1972 annetun autokiinnityslain (810/1972) 15 §:n 2 mo-
mentti seuraavasti:

15 §	<p>Ulosmittauksen ja takavarikon toimittajan tai hukkaamiskiellon antajan taikka pesän- hoitajan tulee viipymättä lähettää autorekiste- rikeskukselle tiedot 1 momentissa mainittu- jen merkintöjen tekemistä varten.</p>	<p>Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 . Tätä lakia ei sovelleta, jos konkurssi on al- kanut ennen tämän lain voimaantuloa.</p>
------	---	--

10.

Laki

elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine annetun lain 1 §:n muut- tamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä heinäkuuta 1988 elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta

jätetty esine annetun lain (688/1988) 1 §:n 2 momentti seuraavasti:

1 §

 Jos esineen omistaja on asetettu konkurssiin, sovelletaan konkurssilain (/20) säännöksiä.

_____ Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

11.

Laki

kaupparekisterilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun kaupparekisterilain (129/1979) 19 § seuraavasti:

19 §

Kun kaupparekisteriin merkityn elinkeinonharjoittajan velkojille on annettu julkinen haaste taikka kun elinkeinonharjoittaja asetettu konkurssiin taikka kun tuomioistuimien on päättänyt konkurssin raukeamisesta tai päätös konkurssiin asettamisesta on kumottu, tuomioistuimen tai sen puheenjohtajan on viivytyksettä toimitettava siitä tieto rekisteriviranomaiselle rekisteriin merkittäväksi.

Kun pesänhoitaja on antanut lopputilityk-

sen, hänen on viivytyksettä tehtävä ilmoitus lopputilityksen antamisesta rekisteriviranomaiselle rekisteriin merkittäväksi. Ilmoitus on vähintään yhden pesänhoitajan allekirjoitettava.

_____ Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

12.

Laki**tekijänoikeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun tekijänoikeuslain (404/1961) 28 § seuraavasti:

28 §

Ellei toisin ole sovittu, ei se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, saa muuttaa teosta eikä luovuttaa oikeutta toiselle. Milloin oikeus kuuluu liikkeelle, sen saa luovuttaa yhdessä liikkeen tai sen osan kanssa; luovuttaja on kuitenkin edelleen vastuussa sopimuksen täyttämisestä. Jos luovuttajana on konkurssipesä, se on luovutuksen jälkeen vastuussa sopimuksen täyttämisestä vain yhden vuoden ajan. Luovutuksensaaja ei vastaa ennen luovutusta erääntyneistä saatavista, ellei konkurssipesän ja luovutuksensaajan välillä ole toisin sovittu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos tekijänoikeus on luovutettu velalliselle ennen tämän lain voimaantuloa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

13.

Laki**hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 10 päivänä toukokuuta 1991 hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain (232/1990) 27 §:n 3 momentti seuraavasti:

27 §

Milloin käyttöluupa kuuluu liikkeeseen, saadaan se kuitenkin luovuttaa liikkeen mukana, jollei muuta ole sovittu. Tällöin luovuttaja vastaa edelleen siitä, että käyttöluuvan ehtoja noudatetaan. Jos luovuttajana on konkurssipesä, se on luovutuksen jälkeen vastuussa sopimuksen täyttämisestä vain yhden vuoden ajan. Luovutuksensaaja ei vastaa ennen luovutusta erääntyneistä saatavista, ellei konkurssipesän ja luovutuksensaajan välillä ole toisin sovittu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos käyttöluupa on luovutettu velalliselle ennen tämän lain voimaantuloa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

14.

Laki**mallioikeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 12 päivänä maaliskuuta 1971 annetun mallioikeuslain (221/1971) 26 §:n 3 momentti seuraavasti:

26 §

Milloin käyttöluupa kuuluu liikkeeseen, saadaan se kuitenkin luovuttaa liikkeen mukana, jollei muuta ole sovittu. Tällöin luovuttaja vastaa edelleen siitä, että käyttöluvan ehtoja noudatetaan. Jos luovuttajana on konkurssipesä, se on luovutuksen jälkeen vastuussa sopimuksen täyttämisestä vain yhden vuoden ajan. Luovutuksensaaja ei vastaa ennen luovutusta erääntyneistä saatavista, ellei

konkurssipesän ja luovutuksensaajan välillä ole toisin sovittu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos käyttöluupa on luovutettu velalliselle ennen tämän lain voimaantuloa.

15.

Laki**kiinnitysluottopankkilain (1240/1999) 17 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 23 päivänä joulukuuta 1999 annetun kiinnitysluottopankkilain (1240/1999) 17 § sellaisena kuin se on laissa 1244/2000 seuraavasti:

17 §

Kiinteistö- ja julkisyhteisövakuudellisten joukkovelkakirjalainojen asema kiinnitysluottopankin selvitystilassa ja konkurssissa

Kiinteistövakuudellisen joukkovelkakirjan haltijalla on kiinnitysluottopankin selvitystilan ja konkurssin estämättä oikeus saada suoritukset koko joukkovelkakirjalainan laina-ajalta sopimusehtojen mukaisesti joukkovelkakirjalainan vakuudeksi 10 §:n mukaisesti merkityistä varoista ennen muita saatavia. Joukkovelkakirjalainojen vakuuksista selvitystilan

tai konkurssin alkamisen jälkeen kertyvät varat on merkittävä joukkovelkakirjalainarekisteriin ja niihin sovelletaan lisäksi soveltuvien osin, mitä 11 ja 16 §:ssä sekä jäljempänä tässä pykälässä ja 17 a §:ssä säädetään joukkovelkakirjalainan vakuutena olevista varoista. Kiinteistövakuudelliseen joukkovelkakirjalainaan perustuvan saamisen valvontaan kiinnitysluottopankin konkurssissa sovelletaan, mitä konkurssilain (/20) 11 luvun 16 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

16.

Laki

yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään yrityksen saneerauksesta 25 tammikuuta 1993 annetun lain (47/1993) 8 §:ään uusi
4 momentti seuraavasti:

8 § van.

Selvittäjä

Tuomioistuimen on annettava selvittäjälle
todistus hänen määräämisestään tehtävään.
Oikeusministeriö vahvistaa todistuksen kaa-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

17.

Laki

eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista 26 päivänä
marraskuuta 1999 annetun lain (1084/1999) 3 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

3 § kurssilain (/) 16 luvussa säädettyjen
pantin rahaksimuuttoa koskevien rajoitusten
estämättä.

Nettoutus konkurssissa

_____ Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
Vakuudellisen selvityssopimuksen mukai-
sesti annetut vakuudet voidaan toteuttaa kon-
_____ kuuta 200 .

18.

Laki**palkkaturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä marraskuuta 1998 annetun palkkaturvalain (866/1998) 7 §:n 1 momentti ja 11 §:n 1 momentti seuraavasti:

7 §

Valvontavelvollisuus

Jos työnantaja on asetettu konkurssiin, työntekijän on säilyttääkseen oikeutensa palkkaturvaan ilmoitettava saatavansa työnantajan konkurssissa konkurssilaissa säädettyllä tavalla. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos saatava sisältyy pesänhoitajan laatimaan 13 §:ssä tarkoitettuun työsuhtesaatavaluetteloon.

työvoima- ja elinkeinokeskus, jollei työvoima- ja elinkeinokeskuksista annetun lain (23/1997) 2 §:n 3 momentin nojalla toisin ole määrätty. Jos kotipaikasta ei ole selvyttä, käsittelee asian se työvoima- ja elinkeinokeskus, jonka alueella hakemuksessa tarkoitettu työ pääasiallisesti on tehty. Työnantajan ollessa konkurssissa päätöksen tekee se työvoima- ja elinkeinokeskus, jonka alueen tuomioistuimessa työnantajan konkurssiasia konkurssilain perusteella käsitellään.

11 §

Toimivaltainen viranomainen

Palkkaturvahakemuksen käsittelee ja päätöksen asiassa tekee työnantajan kotipaikan

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

19.

Laki

merimiesten palkkaturvalain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä joulukuuta 2000 annetun merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 6 §:n 1 momentti seuraavasti:

6 §

Valvontavelvollisuus

Jos työnantaja on asetettu konkurssiin, työntekijän on säilyttääkseen oikeutensa palkkaturvaan ilmoitettava saatavansa työnantajan konkurssissa konkurssilaissa (___/20__) säädetyllä tavalla. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos saatava sisältyy pesänsäntäjän laatimaan 11 §:ssä tarkoitettuun työsuhtesäätöluetteloon. Lisäksi

työntekijän on säilyttääkseen oikeutensa palkkaturvaan ilmoitettava saatavansa meripanttioikeuksineen myös aluksen pakkohuutokaupassa.

_____ päivä
 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20__.

Tätä lakia ei sovelleta, jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

Helsingissä _____ päivänä _____ kuuta

2.

Laki

takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä huhtikuuta 1991 takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain (758/1991) 23 §, 24 §:n 2 momentti ja 25 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

23 §

Takaisinsaannin vaatiminen

Takaisinsaantia saavat vaatia *uskotut miehet, toimitsijamiehet* sekä velkoja, joka on valvonut saatavansa konkurssissa. Sama koskee muita tämän lain nojalla konkurssipesän puolesta tehtäviä vaatimuksia.

Takaisinsaantia vaaditaan nostamalla kanne tuomioistuimessa tai tekemällä muistutus valvontaa vastaan. *Uskotut miehet ja toimitsijamiehet* voivat vaatia takaisinsaantia myös tekemällä väitteen konkurssipesään kohdistettua muuta vaatimusta vastaan.

Jos velallinen asetetaan konkurssiin yrityksen saneerausmenettelyn tai saneerausohjelman aikana, *uskotut miehet tai toimitsijamiehet* voivat jatkaa konkurssipesän lukuun tuolloin vireillä olevaa takaisinsaantikannetta selvittäjän sijasta. Jos kanteen on pannut vireille velkoja, velkoja voi jatkaa kannetta konkurssipesän lukuun. Vastaavasti velkoja voi jatkaa yksityishenkilön velkajärjestelyn yhteydessä vireille panemaansa takaisinsaantikannetta. Edellytyksenä kanteen jatkamiselle on, että sitä koskeva ilmoitus tehdään takaisinsaantikannetta käsittelevälle tuomio-

Ehdotus

23 §

Takaisinsaannin vaatiminen

Takaisinsaantia saavat vaatia *pesänhoitaja* ja velkoja, joka on valvonut saatavansa konkurssissa tai jonka saatava on otettu muuten ottaa huomioon jakoluettelossa. Sama koskee muita tämän lain nojalla konkurssipesän puolesta tehtäviä vaatimuksia.

Takaisinsaantia vaaditaan nostamalla kanne tuomioistuimessa tai tekemällä muistutus valvontaa vastaan. Kanne voidaan nostaa oikeudenkäymiskaaren 10 luvussa säädetyn oikeuspaikan sijasta tuomioistuimessa, joka on käsitellyt konkurssiin asettamista koskevan asian. *Pesänhoitaja* voi vaatia takaisinsaantia myös tekemällä väitteen konkurssipesään kohdistettua muuta vaatimusta vastaan.

Jos velallinen asetetaan konkurssiin yrityksen saneerausmenettelyn tai saneerausohjelman aikana, *pesänhoitaja* voi jatkaa konkurssipesän lukuun tuolloin vireillä olevaa takaisinsaantikannetta selvittäjän sijasta. Jos kanteen on pannut vireille velkoja, velkoja voi jatkaa kannetta konkurssipesän lukuun. Vastaavasti velkoja voi jatkaa yksityishenkilön velkajärjestelyn yhteydessä vireille panemaansa takaisinsaantikannetta. Edellytyksenä kanteen jatkamiselle on, että sitä koskeva ilmoitus tehdään takaisinsaantikannetta käsittelevälle tuomioistuimelle viimeistään kolmen kuukauden kuluessa paikalletulopäi-

istuimelle viimeistään kolmen kuukauden västä.
kuluessa paikalletulopäivästä.

24 §

Kanteen vireillepano

Jos velkoja on nostanut kanteen, tuomioistuimen on varattava *uskotuille miehille tai toimitsijamiehille* tilaisuus tulla asiassa kuulluiksi. Ilmoitus asian käsittelystä saadaan lähettää uskotuille miehille tai toimitsijamiehille postitse.

25 §

Jälkivalvonta

Milloin takaisinsaantikanne nostetaan niin myöhään, että vastaaja, joka tahtoo kanteen johdosta valvoa saatavan konkurssissa, ei voi tehdä sitä paikalletulopäivänä, hän saa valvoa saatavansa mainitun päivän jälkeen. Jos saatava vahvistetaan maksettavaksi ja pesästä on jo jaettu varoja konkurssivelkojille, hän saa siitä, mitä hänen on konkurssipesään palautettava, vähentää sen, mitä hän olisi saanut nostaa jako-osuutena, jos hän olisi valvonut saatavansa paikalletulopäivänä. Samanlainen oikeus on sillä, jolle 23 §:n 2 momentissa tarkoitetun väitteen johdosta syntyy tarve valvoa saatavansa konkurssissa paikalletulopäivän jälkeen.

24 §

Kanteen vireillepano

Jos velkoja on nostanut kanteen, tuomioistuimen on varattava *pesänhoitajalle* tilaisuus tulla asiassa kuulluiksi. Ilmoitus asian käsittelystä saadaan lähettää pesänhoitajalle postitse.

25 §

Jälkivalvonta

Vastaajan oikeudesta jälkivalvontaan ja oikeudesta vaatia vahvistetun jakoluettelon muuttamista takaisinsaantikanteen johdosta sekä palautettavien varojen vähentämisestä konkurssissa maksettavasta jako-osuudesta säädetään konkurssilain (/20) 11 luvun 15 §:n 2 momentissa, 12 luvun 16 §:n 2 momentissa ja 17 luvun 8 §:ssä. Mainitut säännökset koskevat myös sitä, jolle 23 §:n 2 momentissa tarkoitetun väitteen johdosta syntyy tarve valvoa saatavansa konkurssissa paikalletulopäivän jälkeen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos valvonnan määräpäivä on ollut ennen tämän lain voimaantuloa.

3.

Laki**velkojen maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan velkojen maksunsaantijärjestyksestä 30 päivänä joulukuuta 1992 lain (1578/1992) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1098/1998 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Elatusavun etuoikeus

Elatusavun etuoikeus

Jos velallinen on tuomiolla velvoitettu tai sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:ssä tarkoitettun kunnan määräämän monijäsenisen toimielimen vahvistamalla sopimuksella sitoutunut määrääjain suorittamaan lapselleen elatusapua, suoritetaan konkurssin alkaessa erääntynyt *sekä konkurssin alkamisen ja konkurssituomion välisenä aikana erääntynyt* elatusapusaatava ja elatusturvalakiin (671/1998) perustuva kunnan takautumissaatava 3 ja 3 a §:ssä tarkoitettujen saatavien jälkeen. Ulosmittauksessa vastaava etuoikeus on ennen ulosmittauksen toimittamista erääntyneeseen elatusapuun perustuvilla saatavilla. Kertyneen suorituksen jakamisesta elatusapuun oikeutetun lapsen saatavan ja kunnan takautumissaatavan kesken on voimassa, mitä elatusturvalaissa säädetään.

Jos velallinen on tuomiolla velvoitettu tai sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:ssä tarkoitettun kunnan määräämän monijäsenisen toimielimen vahvistamalla sopimuksella sitoutunut määrääjain suorittamaan lapselleen elatusapua, suoritetaan konkurssin alkaessa erääntynyt elatusapusaatava ja elatusturvalakiin (671/1998) perustuva kunnan takautumissaatava 3 ja 3 a §:ssä tarkoitettujen saatavien jälkeen. Ulosmittauksessa vastaava etuoikeus on ennen ulosmittauksen toimittamista erääntyneeseen elatusapuun perustuvilla saatavilla. Kertyneen suorituksen jakamisesta elatusapuun oikeutetun lapsen saatavan ja kunnan takautumissaatavan kesken on voimassa, mitä elatusturvalaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

4.

Laki**konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 31 päivänä tammikuuta 1995 konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain (109/1995) 3 §:n 2 momentti,
muutetaan 1 §:n 2 momentti, 3 §:n 1 momentti, 5 §:n 2 momentti, 6 §, 7 §:n 2 ja 3 momentti, 8 §:n 1 momentti ja 13 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 7 §:n 2 momentti laissa 1219/1997, sekä
lisätään lakiin uusi 15 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus**Yleiset säännökset*

1 §

Konkurssiasiamiehen tehtävänä on:

- 1) seurata konkurssipesien toimintaa sekä aloittein, neuvoin ja ohjein edistää sekä lehtittää hyvää pesähoitotapaa;
- 2) valvoa, että konkurssipesiä hoidetaan lain ja hyvän pesähoitotavan mukaisesti ja että pesähoitajat asianmukaisesti hoitavat heille kuuluvat tehtävät;
- 3) huolehtia tarvittaessa velallisen tilien ja toiminnan tarkastamisesta;
- 4) ryhtyä tarpeellisiin toimiin tietoonsa tulleiden laiminlyöntien ja väärinkäytösten tai muiden oikaisua vaativien seikkojen vuoksi;
sekä

- 5) suorittaa muut hänelle lailla tai asetuksella säädetty tehtävät.
-

Konkurssiasiamiehen tehtävänä on:

- 1) seurata konkurssipesien toimintaa sekä aloittein, neuvoin ja ohjein edistää sekä lehtittää hyvää pesähoitotapaa;
 - 2) valvoa, että konkurssipesiä hoidetaan lain ja hyvän pesähoitotavan mukaisesti ja että pesähoitajat asianmukaisesti hoitavat heille kuuluvat tehtävät;
 - 3) huolehtia tarvittaessa velallisen tilien ja toiminnan tarkastamisesta;
 - 4) ryhtyä tarpeellisiin toimiin tietoonsa tulleiden laiminlyöntien ja väärinkäytösten tai muiden oikaisua vaativien seikkojen vuoksi;
 - 5) *huolehtia konkurssipesien julkisselvityksestä; sekä*
 - 6) suorittaa muut hänelle lailla tai asetuksella säädetty tehtävät.
-

3 §

Väliaikaisen pesähoitajan, uskotun miehen ja toimitsijamiehen (pesähoitaja) on viipymättä toimitettava konkurssiasiamiehelle hänen pyytämänsä, valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Heidän on muuten-

3 §

Pesähoitajan on viipymättä toimitettava konkurssiasiamiehelle hänen pyytämänsä, valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Hänen on muutenkin myötävaikutettava siihen, että konkurssiasiamies

kin myötävaikutettava siihen, että konkurssiasiamies voi asianmukaisesti hoitaa tehtävänsä. Pesänhoitajalla on nämä velvollisuudet hänen toimikautensa päätyttyäkin.

Mitä 1 momentissa säädetään pesänhoitajasta, koskee myös konkurssisäännön 52 §:n 2 momentin nojalla määrättyä valvojaa.

5 §

Erityistarkastus maksetaan valtion varoista. Mikäli tarkastus on ollut konkurssipesän kannalta tarpeellinen, konkurssipesä on velvollinen maksamaan valtiolle siitä aiheutuneet kokonaiskustannukset. Maksuvelvollisuus voidaan myös määrätä alkavaksi vasta siitä, kun konkurssipesään kertyy maksun suorittamista varten riittävästi varoja. Maksujen osalta noudatetaan muutoin soveltuvin osin, mitä valtion maksuperustelaissa (150/92) säädetään.

5 §

Erityistarkastus maksetaan valtion varoista. *Pesänhoitajan on toimitettava konkurssiasiamiehelle selvitys toimenpiteistä, joihin konkurssipesä on tarkastuksen perusteella ryhtynyt sekä varoista, jotka toimenpiteiden johdosta ovat kertyneet konkurssipesään.* Mikäli tarkastus on ollut konkurssipesän kannalta tarpeellinen, konkurssipesä on *konkurssiasiamiehen vaatimuksesta* velvollinen maksamaan valtiolle *tarkastuksesta* aiheutuneet kustannukset kokonaan tai osaksi. Maksuvelvollisuus voidaan myös määrätä alkavaksi vasta siitä, kun konkurssipesään kertyy maksun suorittamista varten riittävästi varoja. Maksujen osalta noudatetaan muutoin soveltuvin osin, mitä valtion maksuperustelaissa (150/92) säädetään.

6 §

Konkurssiasiamiehellä on oikeus osallistua velkojainkokouksiin ja käyttää niissä puhevaltaa sekä saada pöytäkirjaan merkityksi ne huomautukset, joihin hän katsoo olevan aiheutta.

Konkurssiasiamies voi avustaa konkurssivelallista, velkojaa tai pesänhoitajaa konkurssiasiaassa tai konkurssiasiaan liittyvässä oikeudenkäynnissä, jos asialla on yleistä merkitystä.

7 §

6 §

Konkurssiasiamiehellä on oikeus osallistua velkojainkokouksiin ja velkojatoimikunnan kokouksiin sekä käyttää niissä puhevaltaa ja saada pöytäkirjaan merkityksi ne huomautukset, joihin hän katsoo olevan aiheutta.

Konkurssiasiamies voi määrätä pesänhoitajan kutsumaan koolle velkojainkokouksen. Konkurssiasiamieskin voi kutsua kokouksen koolle, jos siihen on erityinen syy.

Konkurssiasiamies voi avustaa konkurssivelallista, velkojaa tai pesänhoitajaa konkurssiasiaassa tai konkurssiasiaan liittyvässä oikeudenkäynnissä, jos asialla on yleistä merkitystä.

7 §

Tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen hakemuksesta vapauttaa pesäinhoitajan tehtävästään *konkurssisäännön 61 §:ssä* säädetyillä perusteilla. Uusi pesäinhoitaja määrätään tarvittaessa noudattaen, mitä *konkurssisäännön 50 tai 51 §:ssä* säädetään.

Tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen hakemuksesta alentaa velkojen pesäinhoitajalle määräämää palkkiota, jos pesäinhoitaja on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvia tehtäviä tai velvollisuuksia taikka jos palkkio selvästi ylittää sen, mitä voidaan pitää kohtuullisena. Vaatimus on esitettävä 30 päivän kuluessa siitä, kun *velkojat ovat päättäneet pesäinhoitajan palkkiosta*.

Tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen hakemuksesta vapauttaa pesäinhoitajan tehtävästään *konkurssilain 8 luvun 4 §:ssä* (/20) säädetyillä perusteilla. Uusi pesäinhoitaja määrätään tarvittaessa noudattaen, mitä *konkurssilaissa* säädetään.

Tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen hakemuksesta alentaa velkojen pesäinhoitajalle määräämää palkkiota, jos pesäinhoitaja on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvia tehtäviä tai velvollisuuksia taikka jos palkkio selvästi ylittää sen, mitä voidaan pitää kohtuullisena. Vaatimus on esitettävä 30 päivän kuluessa siitä, kun *päätöksen sisältävä asiakirja on saapunut konkurssiasiamiehen toimistoon*.

8 §

Konkurssiasiamiehellä on oikeus saada tarkastettavakseen 4 §:n 1 momentin mukaisesti konkurssipesälle kuuluneet asiakirjat ja talenteet sekä oikeus saada 4 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot samoin kuin oikeus määrätä erityistarkastus toimitettavaksi myös silloin, kun konkurssi on rauennut *varojen puuttumisen vuoksi*.

8 §

Konkurssiasiamiehellä on oikeus saada tarkastettavakseen 4 §:n 1 momentin mukaisesti konkurssipesälle kuuluneet asiakirjat ja talenteet sekä oikeus saada 4 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot samoin kuin oikeus määrätä erityistarkastus toimitettavaksi myös silloin, kun konkurssi on rauennut.

13 §

Konkurssiasiamiehen määräyksestä hänen alaisensa virkamies voi käyttää hänen puolestaan puhevaltaa tuomioistuimessa tai avustaa oikeudenkäynnissä. Konkurssiasiamies voi antaa määrätyn valvonnan toimeenpanoon liittyvän tehtävän alaisensa virkamiehen tai muun henkilön suoritettavaksi.

13 §

Konkurssiasiamiehen määräyksestä hänen alaisensa virkamies voi käyttää hänen puolestaan puhevaltaa tuomioistuimessa tai avustaa oikeudenkäynnissä. Konkurssiasiamies voi antaa määrätyn valvonnan toimeenpanoon liittyvän tehtävän alaisensa virkamiehen tai muun henkilön suoritettavaksi. *Konkurssiasiamies voi määrätä alaisensa virkamiehen julkisselvittäjäksi*.

15 a §

Julkisselvittäjällä on oikeus hakea muutosta konkurssiasiamiehen päätökseen julkisselvityksen kustannusten korvaamisesta. Hakemus on tehtävä tuomioistuimelle 30 päivän kuluessa siitä, kun julkisselvittäjä on saanut tiedon konkurssiasiamiehen päätöksestä. Toimi-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

valtaisesta tuomioistuimesta säädetään konkurssilaissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Aikaisempaa lakia sovelletaan, jos ennen tämän lain voimaantuloa on määrätty valvoja konkurssisäännön 52 §:n 2 momentin nojalla.

Tämän lain 5 §:n 2 momenttia ei sovelleta, jos erityistarkastus on valmistunut ennen lain voimaantuloa.

Tämän lain 7 §:n 2 momenttia ei sovelleta, jos velkojat ovat päättäneet palkkiosta ennen lain voimaantuloa.

5.

Laki

**Suomen, Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin kesken Kööpenhaminassa 7.11.1933 tehdyn,
konkurssia koskevan sopimuksen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta annetun lain
(333/1934) 3 §:n kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Jos toisesta sopimusvaltiosta olevan velkojan Suomen konkurssituomioistuimessa valvomaan saamista vastaan tehdään väite, eikä velkoja itse tai hänen asiamiehensä ole konkurssissa toimitettavassa esiinhuudossa saapuvilla, on meneteltävä niinkuin konkurssisäännön 96 §:ssä sanotaan, ja oikeuden puheenjohtajan on velkojalle ilmoitettava, että asia on jätetty eri oikeudenkäynnin varaan.

(kumotaan)

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

6.

Laki**passilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 22 päivänä elokuuta 1986 annetun passilain (642/1986) 9 §:n 2 momentti ja 16 §:n 3 momentti, sellaisena kuin ne ovat laissa 14/1998 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

Passin antamisen esteet

Passin antamisen esteet

Passia ei anneta henkilölle, joka on määrätty pakkokeinolain (450/1987) 2 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun matkustuskieltoon, tai henkilölle, joka on määrätty konkurssisäännön (31/1868) 6 a §:n 1 momentin 1 kohdassa tai 38 §:ssä tarkoitettuun maastapoistumis- ja passinantamiskieltoon.

Passia ei anneta henkilölle, joka on määrätty pakkokeinolain (450/1987) 2 luvun 1 §:ssä tai konkurssilain (/2002) 4 luvun 8 tai 9 §:ssä tarkoitettuun matkustuskieltoon.

16 §

16 §

Passin poisottamisen edellytykset

Passin poisottamisen edellytykset

Passin luovuttamisesta poliisille ilman peruuttamispäätöstä säädetään pakkokeinolain 2 luvun 2 §:n 3 momentissa sekä konkurssisäännön 38 §:ssä.

Passin luovuttamisesta poliisille ilman peruuttamispäätöstä säädetään pakkokeinolain 2 luvun 2 §:n 3 momentissa sekä konkurssilain 4 luvun 8 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

7.

Laki**kauppakaaren 10 luvun 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kauppakaaren 10 luvun 2 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 687/1988
 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 luku

10 luku

Pantista

Pantista

2 §

2 §

Pantin myymisessä on muutoin soveltuvin osin noudatettava, mitä elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine annetun lain (688/88) 4 ja 8—10 §:ssä on säädetty. Tuolloin sovelletaan pantinhaltijaan, mitä sanotussa laissa on säädetty elinkeinonharjoittajasta, ja pantin omistajaan, mitä tilaajasta on säädetty. *Jos pantin omistaja on asetettu konkurssiin, sovelletaan konkurssisäännön 76 §:n säännöksiä.*

Pantin myymisessä on muutoin soveltuvin osin noudatettava, mitä elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine annetun lain (688/88) 4 ja 8—10 §:ssä on säädetty. Tuolloin sovelletaan pantinhaltijaan, mitä sanotussa laissa on säädetty elinkeinonharjoittajasta, ja pantin omistajaan, mitä tilaajasta on säädetty. *Jos pantin omistaja on asetettu konkurssiin, sovelletaan konkurssilain säännöksiä.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

8.

Laki**varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan varallisuus oikeudellisista oikeustoimista 13 päivänä kesäkuuta 1929 annetun lain
 (228/1929) 23 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

23 §

Milloin valtuuttajan omaisuus luovutetaan konkurssiin, ei valtuutetun sen jälkeen tekemä oikeustoimi sido konkurssipesää.

Ehdotus

23 §

Milloin valtuuttajan omaisuus luovutetaan konkurssiin, valtuutetun sen jälkeen tekemällä oikeustoimella *on sama vaikutus kuin jos oikeustoimen olisi tehnyt valtuuttaja.*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Tätä lakia ei sovelleta, jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

9.

Laki**autokiinnityslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä joulukuuta 1972 annetun autokiinnityslain (810/1972) 15 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

15 §

Ulosmittauksen ja takavarikon toimittajan tai hukkaamiskiellon antajan taikka *konkursituomioistuimen* tulee viipymättä lähettää autorekisterikeskukselle tiedot 1 momentissa mainittujen merkintöjen tekemistä varten.

Ehdotus

15 §

Ulosmittauksen ja takavarikon toimittajan tai hukkaamiskiellon antajan taikka *pesäinhoitajan* tulee viipymättä lähettää autorekisterikeskukselle tiedot 1 momentissa mainittujen merkintöjen tekemistä varten.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Tätä lakia ei sovelleta, jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

10.

Laki**elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä heinäkuuta 1988 elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine annetun lain (688/1988) 1 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Jos esineen omistaja on asetettu konkurssiin, sovelletaan *konkurssisäännön* 76 §:n säännöksiä.

Jos esineen omistaja on asetettu konkurssiin, sovelletaan *konkurssilain* säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

11.

Laki**kaupparekisterilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun kaupparekisterilain (129/1979) 19 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

19 §

Kun kaupparekisteriin merkityn elinkeinonharjoittajan velkojille on annettu julkinen haaste taikka kun elinkeinonharjoittaja *on luovuttanut omaisuutensa konkurssiin tai tämän omaisuus on määrätty luovutettavaksi konkurssiin* taikka kun tuomioistuin on päättänyt *velallisen varojen vähyiden vuoksi jättää konkurssin sillensä* tai päätös konkurssiin asettamisesta on kumottu, tuomioistuimen tai sen puheenjohtajan on viivytyksettä toimitettava siitä tieto rekisteriviranomaiselle rekisteriin merkittäväksi.

Kun *konkurssihallinto* on antanut lopputilityksen, sen on viivytyksettä tehtävä ilmoitus lopputilityksen antamisesta rekisteriviranomaiselle rekisteriin merkittäväksi. Ilmoitus on vähintään yhden *konkurssihallinnon* jäsenen allekirjoitettava.

Ehdotus

19 §

Kun kaupparekisteriin merkityn elinkeinonharjoittajan velkojille on annettu julkinen haaste taikka kun elinkeinonharjoittaja *asetettu konkurssiin* taikka kun tuomioistuin on päättänyt *konkurssin raukeamisesta* tai päätös konkurssiin asettamisesta on kumottu, tuomioistuimen tai sen puheenjohtajan on viivytyksettä toimitettava siitä tieto rekisteriviranomaiselle rekisteriin merkittäväksi.

Kun *pesänhoitaja* on antanut lopputilityksen, *hänen* on viivytyksettä tehtävä ilmoitus lopputilityksen antamisesta rekisteriviranomaiselle rekisteriin merkittäväksi. Ilmoitus on vähintään yhden *pesänhoitajan* allekirjoitettava.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

12.

Laki**tekijänoikeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun tekijänoikeuslain (404/1961) 28 § seuraavas-
 ti:

Voimassa oleva laki

28 §

Ellei toisin ole sovittu, ei se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, saa muuttaa teosta eikä luovuttaa oikeutta toiselle. Milloin oikeus kuuluu liikkeelle, sen saa luovuttaa yhdessä liikkeen tai sen osan kanssa; luovuttaja on kuitenkin edelleen vastuussa sopimuksen täyttämisestä.

Ehdotus

28 §

Ellei toisin ole sovittu, ei se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, saa muuttaa teosta eikä luovuttaa oikeutta toiselle. Milloin oikeus kuuluu liikkeelle, sen saa luovuttaa yhdessä liikkeen tai sen osan kanssa; luovuttaja on kuitenkin edelleen vastuussa sopimuksen täyttämisestä. *Jos luovuttajana on konkurssipesä, se on luovutuksen jälkeen vastuussa sopimuksen täyttämisestä vain yhden vuoden ajan. Luovutuksensaaja ei vastaa ennen luovutusta erääntyneistä saatavista, ellei konkurssipesän ja luovutuksensaajan välillä ole toisin sovittu.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos tekijänoikeus on luovutettu velalliselle ennen tämän lain voimaantuloa.

13.

Laki**hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 10 päivänä toukokuuta 1991 hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain
 (232/1990) 27 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

27 §

Milloin käyttölupa kuuluu liikkeeseen, saadaan se kuitenkin luovuttaa liikkeen mukana, jollei muuta ole sovittu. Tällöin luovuttaja vastaa edelleen siitä, että käyttöluvan ehtoja noudatetaan.

Ehdotus

27 §

Milloin käyttölupa kuuluu liikkeeseen, saadaan se kuitenkin luovuttaa liikkeen mukana, jollei muuta ole sovittu. Tällöin luovuttaja vastaa edelleen siitä, että käyttöluvan ehtoja noudatetaan. *Jos luovuttajana on konkurssipesä, se on luovutuksen jälkeen vastuussa sopimuksen täyttämisestä vain yhden vuoden ajan. Luovutuksensaaja ei vastaa ennen luovutusta erääntyneistä saatavista, ellei konkurssipesän ja luovutuksensaajan välillä ole toisin sovittu.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos käyttölupa on luovutettu velalliselle ennen tämän lain voimaantuloa.

14.

Laki**mallioikeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 12 päivänä maaliskuuta 1971 annetun mallioikeuslain (221/1971) 26 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

26 §

Milloin käyttöluupa kuuluu liikkeeseen, saadaan se kuitenkin luovuttaa liikkeen mukana, jollei muuta ole sovittu. Tällöin luovuttaja vastaa edelleen siitä, että käyttöluvan ehtoja noudatetaan.

Ehdotus

26 §

Milloin käyttöluupa kuuluu liikkeeseen, saadaan se kuitenkin luovuttaa liikkeen mukana, jollei muuta ole sovittu. Tällöin luovuttaja vastaa edelleen siitä, että käyttöluvan ehtoja noudatetaan. *Jos luovuttajana on konkurssipesä, se on luovutuksen jälkeen vastuussa sopimuksen täyttämistä vain yhden vuoden ajan. Luovutuksensaaja ei vastaa ennen luovutusta erääntyneistä saatavista, ellei konkurssipesän ja luovutuksensaajan välillä ole toisin sovittu.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos käyttöluupa on luovutettu velalliselle ennen tämän lain voimaantuloa.

15.

Laki**kiinnitysluottopankkilain (1240/1999) 17 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 23 päivänä joulukuuta 1999 annetun kiinnitysluottopankkilain (1240/1999) 17 §
 sellaisena kuin se on laissa 1244/2000 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Kiinnitysluottopankkilaki

17 §

*Kiinteistö- ja julkisyhteisövakuudellisten
 joukkovelkakirjalainojen asema kiinnitys-
 luottopankin selvitystilassa ja konkurssissa*

Kiinteistövakuudellisen joukkovelkakirjan haltijalla on kiinnitysluottopankin selvitystilan ja konkurssin estämättä oikeus saada suoritus koko joukkovelkakirjalainan laina-ajalta sopimusehtojen mukaisesti joukkovelkakirjalainan vakuudeksi 10 §:n mukaisesti merkityistä varoista ennen muita saatavia. Joukkovelkakirjalainojen vakuuksista selvitystilan tai konkurssin alkamisen jälkeen kertyvät varat on merkittävä joukkovelkakirjalainarekisteriin ja niihin sovelletaan lisäksi soveltuvien osin, mitä 11 ja 16 §:ssä sekä jäljempänä tässä pykälässä ja 17 a §:ssä säädetään joukkovelkakirjalainan vakuutena olevista varoista. Kiinteistövakuudelliseen joukkovelkakirjalainaan perustuvan saamisen valvontaan kiinnitysluottopankin konkurssissa sovelletaan, mitä *konkurssisäännön (31/1868) 110 a §:ssä* säädetään.

17 §

*Kiinteistö- ja julkisyhteisövakuudellisten
 joukkovelkakirjalainojen asema kiinnitys-
 luottopankin selvitystilassa ja konkurssissa*

Kiinteistövakuudellisen joukkovelkakirjan haltijalla on kiinnitysluottopankin selvitystilan ja konkurssin estämättä oikeus saada suoritus koko joukkovelkakirjalainan laina-ajalta sopimusehtojen mukaisesti joukkovelkakirjalainan vakuudeksi 10 §:n mukaisesti merkityistä varoista ennen muita saatavia. Joukkovelkakirjalainojen vakuuksista selvitystilan tai konkurssin alkamisen jälkeen kertyvät varat on merkittävä joukkovelkakirjalainarekisteriin ja niihin sovelletaan lisäksi soveltuvien osin, mitä 11 ja 16 §:ssä sekä jäljempänä tässä pykälässä ja 17 a §:ssä säädetään joukkovelkakirjalainan vakuutena olevista varoista. Kiinteistövakuudelliseen joukkovelkakirjalainaan perustuvan saamisen valvontaan kiinnitysluottopankin konkurssissa sovelletaan, mitä *konkurssilain 11 luvun 16 §:ssä* säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

16.

Laki**yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään yrityksen saneerauksesta 25 tammikuuta 1993 annetun lain (47/1993) 8 §:ään uusi
 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Selvittäjä

Selvittäjä

*Tuomioistuimen on annettava selvittäjälle
 todistus hänen määräämisestään tehtävään.
 Oikeusministeriö vahvistaa todistuksen kaa-
 van.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .*

17.

Laki**eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista 26 päivänä marraskuuta 1999 annetun lain (1084/1999) 3 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Nettoutus konkurssissa

Nettoutus konkurssissa

Vakuudellisen selvityssopimuksen mukaisesti annetut vakuudet voidaan toteuttaa konkurssilain (/) 16 luvussa säädettyjen pantin rahaksimuuttoa koskevien rajoitusten estämättä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 200 .*

18.

Laki**palkkaturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä marraskuuta 1998 annetun palkkaturvalain (866/1998) 7 §:n 1 momentti ja 11 §:n 1 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

7 §

7 §

*Valvontavelvollisuus**Valvontavelvollisuus*

Jos työnantaja on asetettu konkurssiin, työntekijän on säilyttääkseen oikeutensa palkkaturvaan ilmoitettava saatavansa työnantajan konkurssissa *konkurssisäännön* (31/1868) 19 §:ssä säädetyllä tavalla. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos saatava sisältyy pesäinhoitajan laatimaan 13 §:ssä tarkoitettuun työsuhdesaatavaluetteloon.

Jos työnantaja on asetettu konkurssiin, työntekijän on säilyttääkseen oikeutensa palkkaturvaan ilmoitettava saatavansa työnantajan konkurssissa *konkurssilaissa* (/20) säädetyllä tavalla. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos saatava sisältyy pesäinhoitajan laatimaan 13 §:ssä tarkoitettuun työsuhdesaatavaluetteloon.

11 §

11 §

*Toimivaltainen viranomainen**Toimivaltainen viranomainen*

Palkkaturvahakemuksen käsittelee ja päätöksen asiassa tekee työnantajan kotipaikan työvoima- ja elinkeinokeskus, jollei työvoima- ja elinkeinokeskuksista annetun lain (23/1997) 2 §:n 3 momentin nojalla toisin ole määrätty. Jos kotipaikasta ei ole selvyttä, käsittelee asian se työvoima- ja elinkeinokeskus, jonka alueella hakemuksessa tarkoitettu työ pääasiallisesti on tehty. Työnantajan d-
lessa konkurssissa päätöksen tekee se työvoima- ja elinkeinokeskus, jonka alueen tuomioistuimessa työnantajan konkurssiasia *konkurssisäännön* 1 a §:n perusteella käsitellään.

Palkkaturvahakemuksen käsittelee ja päätöksen asiassa tekee työnantajan kotipaikan työvoima- ja elinkeinokeskus, jollei työvoima- ja elinkeinokeskuksista annetun lain (23/1997) 2 §:n 3 momentin nojalla toisin ole määrätty. Jos kotipaikasta ei ole selvyttä, käsittelee asian se työvoima- ja elinkeinokeskus, jonka alueella hakemuksessa tarkoitettu työ pääasiallisesti on tehty. Työnantajan d-
lessa konkurssissa päätöksen tekee se työvoima- ja elinkeinokeskus, jonka alueen tuomioistuimessa työnantajan konkurssiasia *konkurssilain* (/20) perusteella käsitellään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 ____ .
Tätä lakia ei sovelleta, jos konkurssi on al-
kanut ennen tämän lain voimaantuloa.

19.

Laki**merimiesten palkkaturvalain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä joulukuuta 2000 annetun merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 6 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

*Valvontavelvollisuus**Valvontavelvollisuus*

Jos työnantaja on asetettu konkurssiin, työntekijän on säilyttääkseen oikeutensa palkkaturvaan ilmoitettava saatavansa työnantajan konkurssissa *konkurssisäännön (31/1868) 19 §:ssä* säädetyllä tavalla. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos saatava sisältyy pesäinhoitajan laatimaan 11 §:ssä tarkoitettuun työsuhdesaatavaluetteloon. Lisäksi työntekijän on säilyttääkseen oikeutensa palkkaturvaan ilmoitettava saatavansa meripanttioikeuksineen myös aluksen pakkohuutokaupassa.

Jos työnantaja on asetettu konkurssiin, työntekijän on säilyttääkseen oikeutensa palkkaturvaan ilmoitettava saatavansa työnantajan konkurssissa *konkurssilaissa (/20)* säädetyllä tavalla. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos saatava sisältyy pesäinhoitajan laatimaan 11 §:ssä tarkoitettuun työsuhdesaatavaluetteloon. Lisäksi työntekijän on säilyttääkseen oikeutensa palkkaturvaan ilmoitettava saatavansa meripanttioikeuksineen myös aluksen pakkohuutokaupassa.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

Tätä lakia ei sovelleta, jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

